XIV. FEJEZET

ELÍTÉLTEK, MEGHURCOLTAK, MÁRTÍROK

A

ABRAMOVA Jevdokija – *Jevdokija Ivanyivna* – (Sznyatin, Ivano-Frankivszki m. *1898.) – Gulág-rab, Ungvár lakosa, orosz, háztartásbeli, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. A magyar rendszerrel való szimpatizálásáért, szovjetellenességéért a 4. Ukrán Front Hadbírósága 1945. január 4-én 15 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 152.)*

ADLER Ella – *Ella Mendelivna* – (Alsószlatina/Nyizsnye Szolotvino, Ungvári j. *1918.) – Gulág-rab, zsidó, Alsószalatina lakosa, alapiskolai végzettség, papírgyári munkás, pártonkívüli. 1941-ben a magyar-szovjet határ illegális átlépéséért, a magyar és német hatóság számára végzett kémkedés hamis vádjával az NKVD Különleges Tanácsa az ukrán Btk. 80. cikkelye alapján 1941. április 7-én 3 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták.

(DGy, 1999: 7; RIZO, I. 2003: 153.)

ALBERT Péter/Petro – (Vocsitelep/ Vovcsij, Munkácsi j., 2020-ig Szolyvai j. *1924.) – Gulág-rab. szlovák, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Szolyvai lakos, az erdőgazdaság munkása. Szovjetellenes tevékenység koholt vádjával MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága 1946. augusztus 10-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 155.)*

ALBÓK Rozália – *Rozália Petrivna* – (Csonkapapi/Popovo, Beregszászi j.*1920.) – Gulág-rab, magyar, mezőkaszonyi lakos, háztartásbeli, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység koholt vádjával 1950. április 22-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták.

(DGy, 1999: 7; RIZO, I. 2003: 154.)

ALEKSZANDRA (Alekszandrova) Anna – *Anna Petrivna* – (Ökörmező/ Mizshirja, *1921.) – Gulág-rab, ruszin/ ukrán, ökörmezői lakos, alapiskolai végzettség, háztartásbeli, pártonkívüli. A magyar-szovjet határ illegális átlépéséért, a magyar és német hatóság számára végzett kémkedés hamis vádjával az NKVD Különleges Tanácsa 1940. november 2-án 3 évi szabadságvesztésre ítélte. 1969-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 154.)*

ALEKSZIJ Mária – *Mária Jurijivna* – (Széleslonka/ Sirakij Luh, Té-

csői j.*1902) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, a técsői járási Lázi lakosa, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. A magyar-szovjet határ illegális átlépéséért, a magyar és német hatóság számára végzett kémkedés hamis vádjával az NKVD Különleges Tanácsa 1942. május 2-án 3 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: 154.)

ANDICS János (Ungvár, *n.a.) – Gulág-rab, ungvári birkózó volt. Összetűzésbe került az őt igazoltató szovjet rendőrökkel. Szovjetellenességéért letartóztatták, a szovjet katonai bíróság tízévi kényszermunkára ítélte. 1948-ban a pecsorai lágerben raboskodott, a tajseti lágerben nyoma veszett. *(RJ, 2000: 13.)*

ANDOK Kálmán – *Kálmán Sztepanovics* – (Huszt/Huszt, *1913.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Huszti lakos, a „Ragyanszka/Szovjet Verhovina" Artel bádogosa. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1952. február 19-23-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége a szabadságvesztés idejét 1955. május 16-án 16 évre csökkentette. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:155.)*

ANDOR János – *Janos Simonovics* – (Alsóbencsek/Bencecu de Jos, (Románia), *1905.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. A beregszászi járási Gut lakosa, gazdálkodó. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa 1948. február 14-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1994-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:155.)*

ANGER Tibor – *Tibor Fedorovics* – (Terebesfejérpatak/Gyilove, Rahói j. *1923.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Terebesfejérpatak lakosa, munkanélküli. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága 1946. február 21-én 3 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 200:155.)*

ANISINEC Vaszilina (Cilja) – *Vaszilina (Cilja) Mikolajivna* – (Lázi/Lazi, Técsői j.1911.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, Lázi lakosa, írástudatlan, pártonkívüli. A magyar-szovjet határ illegális átlépéséért, a magyar és német hatóság számára végzett kémkedés hamis vádjával az NKVD Különleges Tanácsa 1941. február 10-én 3 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 158.)*

ANTAL Mihály (Talaborfalu/Tereblja, Técsői j. *1922.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Ungvár lakosa, orvostanhallgató. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. február 27-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták.

(DGy, 1999:7; RIZO, I. 2003:159.)

ANTAL Pál – *Pavlo Pavlovics* – (Rafajnaújfalu/Rafajnove, Beregszászi j.*1895.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Rafajnaújfalui lakos, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1949. április 7-én 10 évi

szabadságvesztésre ítélte. Az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége a szabadságvesztés idejét 1955. április 18-án 6 évre és 4 hónapra csökkentette. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:159.)*

ANTALÓCI Ágnes – *Agnesza Ergativna* – (Antalóc/Antonyivka, Ungvári j. *1908.) – Gulág-rab, szlovák, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Antalóc lakosa, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjet- és kolhozellenes agitációért 1951. december 12-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. december 16-án 6 évre csökkentette. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:159.)*

ANTALÓCI József – *Joszif Ivanovics* – (Polena/Poljana, Munkácsi j., 2020-ig Szolyvai j. *1907.) – Gulág-rab, szlovák, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Polena lakosa, az erdőgazdaság mestere. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1946. augusztus 8-án 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:159.)*

ANTONISIN István – *Sztefan Vaszilovics* – (Lemberg/Lviv, Lviv m. székhelye, 1901. augusztus 5. – Ismeretlen Gulág-tábor, *1949/50?) – Gulágrabságra ítélt vértanú görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán, (más iratban: szlovák), felsőfokú egyházi végzettség, pártonkívüli. 1946-tól a nagypásztélyi (Koszteve Pasztil) Istenszülő születése görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát Lembergben, a gimnáziumot Ternopilban, a teológiát a belgiumi Louvain városban végezte. Hrihorij Homisin sztanyiszlávi püspök 1928. augusztus 12-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei 1948. szeptember 8-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1948. november 13-án 10 év kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Valószínűleg 49 vagy 50 évesen hunyt el, jelöletlen sírban nyugszik. 1993. szeptember 3-án rehabilitálták.

Emlékezete:

*A Szolyvai Emlékparkban a Történelmi egyházak mártírjainak emléktáblájára 2004-ben nevét felvésték.

*Az ungvári görögkatolikus székesegyház és püspöki palota melletti parkot övező kőfalon elhelyezett a kommunista diktatúra idején meghurcolt, mártír görögkatolikus papok emlékét megörökítő táblákra Antonisin István hitvalló atya nevét is felvésték.

(DGy,1999:9; RJ, 2000: 14; RIZO, I. 2003:160; MI, 2024:62.)

APÁCZKY Dezső (Husztsófalva/Danilove, Huszti j.*1874.) – önbíráskodás áldozata, magyar, középfokú végzettség, pártonkívüli. id. Apáczky Károly 38 éves kisebbik fia, gazdálkodó.

1944 novemberében a bevonuló szovjet partizánok a falu vérszomjas magyargyűlölőivel együtt önbíráskodást, leszámolást folytattak. Egy vasárnap este a helyi községházára hurcolták, hétfő este gyötrelmes vallatás után agyonlőtték. Eltemetés helye: helyi köztemető.

Egyik Huszton élő hozzátartozójuk, G.H.J. az 1990. november 9-én keltezett levelében leírja az önbíráskodás részleteit és az utóhatásait: *„A gyilkosok közül még hárman élnek. Édesapám eltemette őket, de sírjukhoz csak három éve, hogy merünk járni. Szerettünk volna a Budapesten élő nagybácsimmal a sírokat csak körül cementelni, de akkor még a párttitkárságon is voltam – nem engedélyezték, mert azt mondták: „Ellenségek voltak – magyarok!" Most szintén kértünk a falu vezetőitől csak egy kis cementet – ismét elutasítottak. Nem akarunk semmi mást, csak hogy emberekhez méltó síremléket tehessünk..., hogy miért nem lehet egy egyszerű emlék, amikor a jón kívül semmi rosszat nem tettek, csak annyi volt a bűnük, hogy magyarok."* A család csak a rendszerváltozás után tudta felújítani a három kivégzett férfi sírhelyét. *(DGy, 1999: 8.)*

APÁCZKY Károly id. (Husztsófalva/Danilove, Huszti j. *1894.) – önbíráskodás áldozata, magyar, középfokú végzettség, pártonkívüli. A helyi Sóskútnak volt a felügyelője. 1944 novemberében a bevonuló szovjet partizánok a falu vérszomjas magyargyűlölőivel együtt önbíráskodást, leszámolást folytattak. Egy vasárnap este a helyi községházára hurcolták, hétfő este gyötrelmes vallatás után agyonlőtték. Eltemetés helye: helyi köztemető. *(DGy, 1999: 8.)*

APÁCZKY Károly ifj. (Husztsófalva/Danilove, Huszti j., *1906.) – önbíráskodás áldozata, magyar, középfokú végzettség, pártonkívüli. id. Apáczky Károly 50 év körüli fia, a huszti járási Husztsófalva jegyzője. 1944 novemberében a bevonuló szovjet partizánok a falu vérszomjas magyargyűlölőivel együtt önbíráskodást, leszámolást folytattak. Egy vasárnap este a helyi községházára hurcolták, hétfő este gyötrelmes vallatás után agyonlőtték. Eltemetés helye: helyi köztemető.

(DGy, 1999: 8.)

APIJÁRI Anna Antonyivna (Krunviris, (Csehország), *1919.) – Gulág-rab, cseh, színművészeti végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, színésznő. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes agitációért 1946. január 18-án 20 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:160.)*

APIJÁRI István – *Sztepan Sztepanovics* – (Nagyberezna/Velikij Bereznij, *1919.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán középfokú végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, artista. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes agitációért 1946. január 18-án 15 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003:160.)

ARANY Béla (Munkács, *1905.) – Gulág-rab, sorsa ismeretlen. A kazahsztáni Szpaszozavodszk kényszermunkatáborban találkoztak vele a magyarországi túlélők. (*RJ, 2000: 15.)*

ARANY Etel – *Etela Zsigmundivna* – (Pély, Heves vm. *1919.) – Gulág-rab, magyar, középiskolai végzettség, pártonkívüli. A beregszászi járási Kígyós lakosa, tanító. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes agitációért 1952. január

4–6-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. A Kárpátmelléki Katonai Körzet Hadbírósága felül bírálva a korábbi döntést 1955. december 10-én 5 évre csökkentette. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:161.)*

ARANYI Zoltán – *Zoltán Karlovics* – (Haraklyán v. Harkályliget, Arad m. (Románia), *1893.) – Gulág-rab, magyar, nem teljes középiskolai végzettség, pártonkívüli. Terebesfejérpatak (Gyilove, Rahói j.) lakosa, tisztviselő. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1946. február 4-én 3 évi szabadságvesztésre ítélte.1990-ben rehabilitálták.

(DGy, 1999: 8; RIZO, I. 2003:161.)

ARANYOS András (Mátyfalva/Matyijeve, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1898.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskola, pártonkívüli gazdálkodó. A Kárpátaljai Területi bíróság kuláknak minősítette, Gulág-rabságra ítélte, vagyonától megfosztotta.

Özv. Aranyos Andrásné címünkre küldött leveléből tudjuk, hogy férjét: *„valamiféle ítélet alapján elvitték 1949. május 6-án Donbászra, táborból járt a munkára, majd 1951 májusában érkezett haza leromlott állapotban, és 3 hónap elteltével meghalt. A földjeinket elvették és Tiszaújlakon a fafeldolgozó gyárban kaptam munkát. (...) Családunk nem volt és így én nyugdíjazásom után hazamentem testvéreimhez Visk községbe..."*(SZEP-archívum, özv. Aranyos Andrásné adatközlő levele, Visk, 1991. február 20.)

ARDAI István – *Sztepan Sztepanovics* – (Ungvár/Uzshorod, *1909.) – Gulág-rab, magyar, közép iskolai végzettségű, pártonkívüli. Ungvári lakos, munkanélküli. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenységért 1948. július 31-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1959-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:161.)*

AROVICS Anna – *Anna Ivanyivna* – (Brusztura/Lopuhiv, Técsői j. *1923.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Brusztura lakosa, háztartásbeli. A magyar-szovjet határ illegális átlépéséért, a magyar és német hatóság számára végzett kémkedés hamis vádjával az NKVD Különleges Tanácsa 1941. május 17-én 3 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003:161.)

AROVICS Anna Mihajlivna (Brusztura/Lopuhiv, Técsői j. *1921.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Brusztura lakosa, háztartásbeli. A magyar-szovjet határ illegális átlépéséért, a magyar és német hatóság számára végzett kémkedés hamis vádjával az NKVD Különleges Tanácsa 1940. május 7-én 3 évi szabadságvesztésre ítélte. 1970-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003.161-162.)*

ASZTALOS József – *Joszif Ludvigovics* – (Visk/Viskovo, Huszti j. *1906.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Visk lakosa, molnár. A Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. december 23-án szovjetellenes agitációért 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb

Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. március 23-án 10 évre csökkentette. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:537.)*

ASSZONYI István – *Sztepan Sztepanovics* – (Bacska/Bačka, (Szlovákia), 1909. október 9.–Tallinn, 1992. október 26.) – Gulág-rabságot szenvedett református lelkipásztor, magyar, felsőfokú lelkészi végzettség, pártonkívüli. A sztálini megtorlás idején a Forgolányi Református Gyülekezet választott lelkésze volt.

1949. március 20-án az Állambiztonsági Hivatal Kárpátontúli Területi Főosztályának nyomozótisztjei tartóztatták le. A szovjetellenes propagandával megvádolt, a Keleti Baráti Kör „kemény magjához" (*Asszonyi István, Gulácsy Lajos, Györke István, Huszti Béla, Horkay Barna, Kovács Zoltán, Pázsit József* és mások) tartozott. A Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. május 23–24-én az ukrán Btk. 2r. 54/4., 54/10., 54/11 § alapján 25 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre, 5 évi polgári jogvesztésre, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. november 3-án 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte.

Hat társa közül hárman a kazahsztáni réz- és ólombányákban töltötték le büntetésüket. A másik három társa közül két idősebbet a Mari ASZSZK területén lévő rokkantak lágerében, *Kovács Zoltán* komáját pedig az Omszk környéki lágerekben „üdültették". Mindannyian élve hazatértek. Visszaemlékezése szerint cellatársa volt dr. Dudics Endre, volt ökörmezői főszolgabíró, akinek sorsáról semmit sem tudunk. Valamint Kontros Endre, ungvári tanító, akit besúgóként ültettek be hozzá, elsősorban a görögkatolikus papok és hívek magatartását figyelte és jelentette megbízóinak.

1956-ban térhetett haza a fogságból. Néhány hónapig Forgolányban, majd 1957 májusától 31 éven át nyugdíjba vonulásáig Beregrákoson végezhetett lelkipásztori szolgálatot.

Zaklatások elől Észtországba menekült közeli ott élő gyermekeihez. Bekövetkezett haláláig papi szolgálatot teljesített az észtföldi diaszpóra magyarság körében. 1992. október 26-án 83 éves korában Tallinnban hunyt el. A Kárpátaljáról oda utazott Oroszi Pál lelkész temette el. 1991. szeptember 19-én rehabilitálták.

Emlékezete:

*Asszonyi István nevét felvették a Kárpátaljai Református Egyház Püspöki Hivatalának kertjében a kommunista diktatúra ideje alatt meghurcolt lelkészek emlékére 2008.november 24-én felállított négy méter magas gránit oszlop emléktáblájára (alkotója Matl Péter szobrász).

*A tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet római katolikus templom közösségi termében dr. Dupka György történész összeállításában elhelyezett *„Egyházüldözés Kárpátalján 1944–1991"* idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemutatásra Asszonyi István lelkész szenvedéstörténete is.

Lásd elektronikus változatát: https://mek.oszk.hu/18100/18119/18119.pdf

(DGy, 1999: 8; RIZO, I. 2003:537; FG, 2017:326.)

AZARY András (Túrterebes/Turulung, (Románia), 1903. május 21. – Munkács, 1957.január 18.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán (más iratban magyar), felsőfokú egyházi végzettség, pártonkívüli. A huszti járási Kövesligeten (Drahova) görögkatolikus parókus volt.

1946. július 29-én tartóztatták le. A Kárpátaljai Területi Bíróság 1946. szeptember 24-én 6 év kényszermunkára és utána 5 év polgári jogfosztásra, valamint vagyonelkobzásra ítélte. A karéliai Medvezsegorszkban erdőirtásnál és építkezéseknél dolgoztatták. Súlyosan megbetegedett, 1952–53-ban a lembergi tüdőklinikán kezelték.

Szabadulását követően 54 éves korában, 1957. január 18-án halt meg Munkácson, a rabságban szerzett betegségben. 1991-ben rehabilitálták.

(DGy,1999: 9; RJ, 2000: 17; RIZO, I. 2003:153.)

ÁDÁM András (Salánk/Salánki, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j.*1905.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség. Salánki lakos, gazdálkodó. Szovjetellenes propagandában való aktív részvételért Kárpátaljai Területi Bíróság 1947-ben 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Szibéria egyik lágerében életét vesztette, sírhelye ismeretlen. *(SZEP archív, DGy.)*

ÁGOSTON János– *Ivan Fedorovics* – (Barnabás/Kosztilivka, Rahói j.*1898.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán (más iratban magyar), nem teljes középfokú végzettségű, pártonkívüli. A rahói járási Nagybocskó lakosa, tisztviselő. A 4. Ukrán Front Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. január 15-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1968-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:153.)*

ÁRVAY Dezső – *Deziderij Antonovics* – (Szatmárnémeti, (Románia) 1904. május 1. – Tiszaújlak/Vilok, 1962. augusztus 25.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló római katolikus pap, magyar, felsőfokú egyházi végzettség, pártonkívüli, a tiszaújlaki Szent Ilona római katolikus templom plébánosa volt.

Kétszer járta meg Sztálin lágerit. Először az 1944. november 18-ai elhurcolások idején december 25-ig fogva tartották az NKVD GUPVI 2.sz. szolyvai gyűjtőtáborában. Rabtársa volt a lágerben elhunyt *Badzey Pál* festőművész.

Másodszor, az NKVD nyomozótisztjei 1950. május 1-jén tartóztatták le. Az MVSZ Határőrhadsereg Kárpátaljai Katonai Hadbírósága – szovjetellenes agitáció hamis vádjával – az ukrán Btk. 54/10. és az 54/13§ alapján 1950. december 26-án 25 év szabadságvesztésre, polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége a szabadságvesztés idejét 1954. november 22-én 10 évre csökkentette. Norilszk lágereiben raboskodott.

1956. május 5-én szabadult, visszatért Tiszaújlakra, még hat esztendeig szolgált egyházközségében. 58 éves korában, 1962. augusztus 25-én elhunyt Tiszaújlakon. 1990. január 18-án rehabilitálták.

*A tiszaújlaki temetőben hívei gondozzák sírját.

*Nevét megörökítették a tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet római

katolikus templom falán 2016. április 24-én felavatott emléktáblán és emlékkereszten.

*Az említett templom hittantermében elhelyezett „Egyházüldözés Kárpátalján 1944–1991" idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemutatásra Árvay Dezső atya szenvedéstörténete is.

Lásd elektronikus változatát: https://mek.oszk.hu/18100/18119/18119.pdf

(HVK, 1996.III:301; DGy,1999: 8; RJ, 2000: 16; RIZO, I.2003:161; PW, 2019: 235.)

B

BABJÁK István (*n.a.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Makkosjánosi gazdálkodó. Vorkuta 7. sz. kényszermunkatáborban találkoztak vele a magyarországi túlélők. (*RJ, 2000: 17; SZEP archív)*

BABJÁK János – *Ivan Joszipovics* – (Nagybégány/Velika Bigany, Beregszászi j. *1909.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. A beregszászi járási Makkosjánosi lakosa, gazdálkodó. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetrendszer ellenesség koholt vádjával. 1948. november 16-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1994-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:165.)*

BABJÁK János – *Ivan Ivanovics* – (Balazsér/Balaszér, Beregszászi j. *1898.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. A beregszászi járási Makkosjánosi lakosa, gazdálkodó. A szovjet rendszer elleni agitáció koholt vádjával az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa 1948. február 14-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1994-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:197.)*

BACSI József – *Joszif Joszifovics* – (Visk/Viskovo, Huszti j.*1915.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Visk lakosa, földműves. Szovjetellenes propaganda hamis vádjával a Kárpátaljai Területi Bíróság 1946. február 25-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:176.)*

BACSINSZKY Dániel id. – *Danilo Mihajlovics* – (Visk/Viskovo, Huszti j. 1879. január 12. – Ungvári börtön, 1951.július 15.) – Börtönrabságra ítélt vértanú görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán (más iratban magyar), felsőfokú egyházi végzettség, pártonkívüli. 1921-től az ungvári járási ungtölgyesi (Dubrovka) Péter és Pál főapostolok görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát Nagyábránkán, a gimnáziumot Munkácson és Ungváron, a teológiát Ungváron végezte. Firczák Gyula püspök 1902. december 14-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei 1951. december 28-án a kilenc gyermekes, 72 éves apát letartóztatta. Szovjetellenes tevékenység vádjával, hithűsége miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1951. február 13-án 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az ungvári börtönben fogságban halt meg 72 éves korában, 1951.

július 15-én. A túlélők szerint a kórház mögötti temetőben hantolták el. 1992. február 24-én rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

Emlékezete: – *Az ungvári görögkatolikus székesegyház és püspöki palota melletti parkot övező kőfalon elhelyezett a kommunista diktatúra idején meghurcolt, mártír görögkatolikus papok emlékét megörökítő táblákra, és *a Szolyvai Emlékparkban a Történelmi egyházak mártírjainak emléktáblájára 2004-ben nevét felvésték. *(DGy, 1999: 10; RJ, 2000: 18; RIZO, I. 2003:176; MI, 2024: 62.)*

BACSINSZKY Dániel ifj. – *Danyilo Danyilovics* – (Beregkisfalud/Szilce, Beregszászi j., 2020-ig Ilosvai j. 1911. november 25. – Ungvár,1968. december 12.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin, 1945-től az ungvár-ceholnyai Urunk színeváltozása görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, Ungtölgyesen, a gimnáziumot és a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1934. augusztus 12-én pappá szentelte. *Id. Bacsinszky Dániel* fia, 1947. október 27-én a *Romzsa Tódor* püspök elleni merénylet alkalmával koponyaalapi törést, lapockarepedést, bordatörést és lábtörést (térdben mindkét lába eltört) szenvedett, közel három hónapon át kezelték a munkácsi kórházban.

Az NKVD nyomozótisztjei a 48 éves, öt gyermekes apát 1949. június 21-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. szeptember 3-án 10 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Kijevben, Kirovban raboskodott.

1955. február 16-án szabadult. 1968-ig az ungvári margaringyárban dolgozott. 1968. december 12-én, 57 éves korában hunyt el Ungváron. 1989. augusztus 22-én rehabilitálták. *(DGy, 1999: 10; RJ, 2000: 18; RIZO, I. 2003:175; MI, 2024: 56.)*

BACSINSZKY Gyula – *Julij Sztepanovics* – (Alsókálinfalva/Kalini, Técsői j. 1885. március 6. – Beregszász, 1973. május 21.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán (más iratban magyar), pártonkívüli. 1936-tól a kőrösmezői (Jaszinya) Istenszülő születése görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát Alsóvereckén, a gimnáziumot Máramarosszigeten és Ungváron, a teológiát Ungváron végezte. Firczák Gyula püspök 1908. december 19-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 64 évesen a három gyermekes apát 1949. július 2-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. július 25-én 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben és Tajsetben raboskodott. 1956. május 13-án szabadult. 1973. május 21-én hunyt el Beregszászban. 1991. július 30-án rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

(DGy, 1999: 10; RJ, 2000: 18; RIZO, I. 2003:176; MI, 2024: 56.)

BACSINSZKY Ödön/Edmund BACSINSZKIJ, dr. – *Edmund Sztepanovics* – (Alsókálinfalva/Kalini /, Técsői j. 1880. – Jenakijevo, 1945.) – letartóztatott, NKVD-tábor áldozata, ruszin/ukrán. Közösségének elismert ügyvédje a 20-as években eleinte a kárpátaljai ruszinok ruszofil, majd a 30-as évek végén az ukranofil irányzatához tartozott. A csehszlovák parlament szenátora, Ungvár polgármestere, a Bródy- és a Volosin-kormány belügyminisztere.

Görögkatolikus papi családból származott. Budapesten végzett jogot. Az első világháború végén ügyvédként dolgozott Kassán. 1921-ben tért vissza vidékünkre és bekapcsolódott a politikai életbe. Megválasztották Ungvár polgármesterévé, a Földhivatal tagja volt. Az Agrárpárt színeiben 1929-től kilenc évig a csehszlovák parlament képviselője, majd szenátora. A Szövetkezeti Unió elnökeként védte a ruszin nemzet érdekeit. Külön figyelmet fordított a sportra, az emberek fizikai és szellemi fejlesztésére. 1925. augusztus 15-én a Ruszy Sport Club elnökhelyettesévé választották, és több éven át a futballcsapat elnöke. Szenátori fizetésének a felét a csapat fenntartására áldozta. A focisták meghálálták jótékonykodását. 1933-ban a Ruszy negyedszer is győzött Podkarpattya és Észak-Szlovákia területi bajnokságában, bekerül a köztársasági döntőbe.

Dr. Bacsinszky Ödön 1938 októberdecemberében a Bródy-, majd a Volosin-kormány belügyminisztere. Amikor Kárpátalja teljes egészében Magyarországhoz került (1939 márciusától) távol maradt a politikától, ügyvédként tevékenykedett.

A Vörös Hadsereg bevonulása után 1944 decemberében a SZMERS nyomozói letartóztatták és a Donyeck megyei Jenakijevében állították bíróság elé. A GULAG-ra akarták vinni, de még az ítélet kihirdetése előtt súlyosan megbetegedett és 1945-ben meghalt.

A gorbacsovi peresztrojka után a család a hatóságokhoz fordult, hogy rehabilitálják dr. Bacsinszky Ödönt. Kivizsgálták az ügyet és nemleges választ kaptak. Az indok az volt, hogy a halála előtt az ítélet még nem született meg, ezért okafogyottá vált a rehabilitálása, a vagyonelkobzás pedig jogtalan volt. Dr. Bacsinszky Ödön testvéröcse, *Bacsinszky Gyula/Julij* kőrösmezői görögkatolikus parókus szintén Gulágrab volt. *(DGY-ZL, 2017:197-198.)*

BACSINSZKY Tódor/Tivadar, dr. – *Fegyir Konsztantinovics* – (Fenyvesvölgy /Sztavne, Ungvári j., 2020-ig Nagybereznai j. 1911. február 16. – Kassa, 1996. szeptember 9.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, szlovák. 1943-tól a munkácsi járási kajdanói (Kajdanove) Nagy Szent Bazil görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát Nagyruszkán, a gimnáziumot Kassán, a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1933.szeptember 17-én pappá szentelte. 1937–1940 között Prágában és Budapesten egyetemi tanulmányait végzi, majd Huszton hitoktató. Doktorátusát a keleti szlávok történetéből szerezte a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen 1941-ben. 1943–1949 között lelkész Kajdanón.

A 39 éves, három gyermekes apát 1950. május 6-án tartóztatták le és

a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. május 25-én 25 évi javítómunkára, 5 évi polgári jogfosztásra, valamint vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1956. május 31-én 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. A Kazah SZSZK táboraiban (Karabasz, Dolinka, Szpaszk) töltötte büntetését, súlyosan megbetegedett.

1956. szeptember 6-án szabadult. Hazatérése után munkanélküli, gyümölcsszedő, rakodómunkás, könyvelő volt. 1966. október 30-án áttelepült Csehszlovákiába. 1996. szeptember 9-én hunyt el Kassán. 1992. január 31-én rehabilitálták.

Emlékezete: Az 1940-es években több tudományos munkája jelent meg a sajtóban. Fontosabb műve: *Oroszruszin kapcsolatok a XIX. sz. közepén*. KTT, Ungvár, 1942. 108 o.

(DGy, 1999: 10, 2018:23; RJ, 2000: 18; RIZO, I. 2003:176; MI, 2024: 100.)

BÁCSKAY Antal – *Anton Fedorovics* – (Bányafalu /Szuszkove, Munkácsi j., 2020-ig Szolyvai j. 1909. május 25. – Alsóveresmart/Mala Kopanya, 2000. november 20.) – Gulágrabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán (más iratban magyar), 1942-től a nagyszőlősi járási alsóveresmarti Nagy Szent-Bazil görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Beregszászban és Ungváron, a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1932. szeptember 21-én pappá szentelte. Engedve a hatóságok nyomásának, 1949. március l -én áttért a pravoszláv hitre, így szolgálati helyén maradhatott. Ballépését belátva 1956. október 12-én bejelenti a pravoszláv püspökségnek a görögkatolikus hitre való visszatérését.

A megtorlás nem késett: az NKVD nyomozótisztjei a 48 éves, öt gyermekes apát 1957. január 31-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, hithűsége miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1957. április 10-én 7 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben, Kijevben, Moszkvában és a Mordvinföld börtön-lágereiben raboskodott.

1960. december 29-én szabadult. A helybeli kolhoz dolgozójaként vonult nyugdíjba. Papi hivatását 1989 novemberéig titokban, az egyház legalizálása óta bekövetkezett haláláig gyakorolta. 2000. november 20-án hunyt el Alsóveresmarton. 1992. július 20-án rehabilitálták.

(DGy, 1999: 11-12; RJ, 2000: 19; RIZO, I. 2003:176; MI, 2024: 126.)

BACSKAI István (Perbenyik/ Pribeník, (Szlovákia), *1895. április 20., *Rusznyák Erzsébet*) – Gulág-rab, gazdálkodó. 1945. január 7-én Sárospatakon tartóztatták le, az ungvári börtönben hallgatták ki. Az MVSZ Határőrhadsereg Kárpátaljai Katonai Hadbírósága Ungváron szovjetellenességért tízévi kényszermunkára ítélte. Karaganda, Tajset lágereiben raboskodott, 1953. november 26-án térhetett haza Magyarországra. *(RJ, 2000: 19.)*

BADÓ Gábor – *Gábor Gáborovics* – (Tiszaásvány, Ungvári j.*1891) – Gulágrab, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Tiszaásvány lakosa, kol-

hoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság 1952. május 29-én szovjet- és kolhozellenes agitáció vádjával 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(DGy,1999: 12; RIZO, I. 2003:166.)*

BADZEY Pál dr. (Máramarossziget/Sighetu Marmaţiei, (Románia) 1899. november 2. – Novij Szambor, 1945?) – internált polgári személy, magyar, tisztviselő, festőművész, tartalékos hadnagy. Eredeti lakhelye Máramarossziget.

A máramarosszigeti királyi katolikus gimnáziumban érettségizett 1917-ben. 1917–1918 között katonai szolgálatot teljesített az olasz fronton, majd tartalékos tüzérzászlósként – Károly csapatkereszttel és bronz vitézségi érmekkel kitüntetve – szerelt le. 1918–1922 között elvégezte Máramarosszigeten a Jogi Akadémiát. 1923-ban megvédi doktori disszertációját, majd különböző vállalatoknál tisztviselő, 1926-ban Brünnben egy német nyelvű textiliskolát látogatott és fejezett be. Az 1927-29-es években Nagybányán, a festőművésztelepen tanul és alkot. A máramarosi táj, a Kárpátok varázsa, a nagy kert és a természet iránti szerelmét a festészet világába akarja átültetni. Különböző kiállításokon vett részt. 1930-tól életét a festészetnek szenteli, és jegyzőként keresi kenyerét. 1941-ben családot alapít.

1944 őszén Máramarosszigetről Nagyszőlősre ment, itt éltek felesége szülei, Dr. Mán Aurél és neje, báró Perényi Mán Mária. Nagyszőlősön született kisebbik fia is, Imre. 1944. november 18-án a 4. Ukrán Front Katonai Tanácsa által kiadott 0036. sz. parancs alapján Nagyszőlősön letartóztatták. A szolyvai gyűjtőtáborba került, ahol naplót írt az átélt embertelen körülményekről, majd teljesen legyengülve Sztarij Szamborba vitték, ahol tüdő- és mellhártyagyulladásban 1945 tavaszán meghalt. Elhalálozása előtt naplóját, zsebóráját, imakönyvét és aranygyűrűjét Stark Nándor nagybocskói tisztviselő bajtársára bízta, akitől a kapzsi lágerőrök elvették az aranygyűrűt, zsebórát és imakönyvet, de csodálatos módon meghagyták a jegyzeteket, amit bajtársa hazahozta és adta át az özvegynek.

Emlékezete: a család megőrizte a lágerben írt jegyzeteit, melyet kisebbik fia, Badzey Imre rendezett sajtó alá: A *haláltáborból. Badzey Pál szolyvai lágernaplója*. Összeállította Badzey Imre – Intermix Kiadó, Budapest-Ungvár, 1996.

Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/23400/23485/23485.pdf

(DGy, 1999: 12-13; DGy, 2018: 23-24.)

BAGU Mihály – *Mihalo Mihajlovics* – (Bátyú/Batyovo, Beregszászi j.* 1893.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Szolyvai lakos, a Szolyvai Erdőgazdaság munkása. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes agitáció vádjával 1950. szeptember 29-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:199.)*

BAHUS Kálmán – *Kálmán Olekszandrovics* – (Gorond/Goronda, Munkácsi j. *1906.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. A beregszászi járási Gát lakosa, munkás. A Kárpátaljai Területi Bíróság 1952. november 28–29-én szovjetellenes agitáció vádjával 10 évi szabadságvesztésre

ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. december 16-án 5 évre csökkentette. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 199.)*

BAK Ferenc – *Ferenc Ferencovics* – (Nagydobrony, Ungvári j. *1919.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Tiszaágtelek lakosa, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetrendszer ellenes propaganda vádjával 1958. december 24-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1960. augusztus 24-én 2 évre csökkentette. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:166.)*

BAK Rozália – *Rozália Karlivna* – (Gát, Beregszászi j.*1909.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Gáti lakos, háztartásbeli. A Kárpátaljai Területi 1952. november 28–29-én szovjetellenesség vádjával 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. március 16-án 6 évre csökkentette. 1992-ben rehabilitálták.*(RIZO, I. 2003:203.)*

BAKAJSZA József – *Joszip Mikolajevics* – (Gálocs, Ungvári j. 1905.június 24. –Gálocs, 1968.) – Gulág-rab, magyar, Gálocs lakosa, kötélverő, falubíró, majd az „Iszkra" Kolhoz tagja.

A legendás Bakajsza József községi bírónak, elsősorban orosz tudásának, vendégszeretetének, helyzetfelismerésének köszönhetően Gálocsról a 0036-os rendeletet végrehajtó NKVD egységek 1944. november 18-án senkit sem vittek „kis munkára", a lakásán lakmározó szovjettisztektől tudta meg, hogy milyen sors vár a férfiakra, nem sokat habozott, időben értesítette a katonaköteles embereket, hogy azonnal tűnjenek el a faluból. A későbbiekben Bakajszát felelősségre vonták, ám ekkor még kimentette magát és a falu lakosságát, azonban 1946 végén eltávolították a falu éléről, személye továbbra is szálka maradt a helyi kommunista vezetés szemében.

Az 1950-es évek elején letartóztatták. Azzal vádolták, hogy fegyvert rejteget, és várja az amerikaiakat. Bár fegyverek nem kerültek elő, a házkutatást végző hatósági személyek több olyan tárgyat találtak, amelyeket bizonyítékként használtak fel ellene a későbbiekben: többek között egy leventejelvényt, magyar zászlókat és egy magyar gazdakitüntetést. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetelleneségért 1951. május 26-án 8 év Gulág-rabságra elítélte. Az ungvári, lembergi börtönben vallatták, kínozták, Szibéria lágereiben a végelgyengülésig dolgoztatták. A súlyosan beteg Bakajsza Józsefet a lembergi elfekvőben kezelték, ahonnét a családja értesítést kapott, engedélyezték hazaszállítását.

Hazahozatala után derült ki, hogy az egykori falubírónak kihúzták a fogait, a koponyáját szétverték, elméje pedig megbomlott. Rohamai miatt először az ungvári kórházban, majd egy, a Huszti járásban található elmegyógyintézetben kezelték. Soha többé nem térhetett vissza otthonába. 1968 decemberében halt meg. Szülőfalujában helyezték végső nyugalomra – tudjuk meg Molnár D. Erzsébet beregszászi történész tényfeltáró kutatásaiból, aki portrét írt a kivételes ember ne-

mes tetteiről, tragédiájáról (Magyar hősök – Elfeledett életutak a 20. századból. Czókos Gergely, Kiss Réka, Máthé Áron, Szalai Zoltán (Szerkesztők). Nemzeti Emlékezet Bizottsága, Budapest, 2020.) A hősként tisztelt Bakajsza Józsefet 1989-ben rehabilitálták.

Emlékezete: *2014-ben emléktáblát avattak Gálocson a mártír tiszteletére, aki a vérzivataros időkben számtalan gyerek és férfi életét mentette meg a hősiességével. *(DGy,1999: 13; RIZO, I. 2003:166.)*

BAKI Sándor (*n.a.) – kárpátaljai magyar gazdálkodó. Sorsa ismeretlen. A magyarországiak az egyik intai kényszermunkatáborban találkoztak vele.

(*RJ, 2000: 20.)*

BAKONYI Mihály – *Mihajlo Sztepanovics* – (Nevicke, Ungvári j. *1920-1949?) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, ukrán irányultságú közéleti személy, befejezetlen felsőfokú végzettség, pártonkívüli, a „Plaszt" és a nacionalista Ukrán Közösség szervezet tagja.

Letartóztatása idején Ungvár lakosa, a Kárpátaljai Területi Készletezési Hivatal vezetője. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetelleneségért 1949. június 11-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:166.)*

BAKOS Viktor – *Viktor Ivanovics* – (Gát/Gaty, Beregszászi j. *1904.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. A beregszászi járási Gát lakosa, munkás. A Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. augusztus 16-án szovjetelleneségért 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1954. december 11-én 10 évre csökkentette. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:166-167.)*

BAKÓ Zoltán – *Zoltan Mikolajevics* – (Zólyom/Zvolen, (Szlovákia), 1911.– Munkács, 1959.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló római katolikus lelkipásztor, magyar, felsőfokú egyházi végzettség, pártonkívüli. Az ungvári járási kisszelmenci Szentháromság római katolikus templom plébánosa volt.

Az NKVD nyomozótisztjei 1950. május 28-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. december 29-én az ukrán Btk. 54/4. és az 54/10 § alapján 25 évijavító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre, polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. augusztus 12-én 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. Ungváron, Lembergben, az Irkutszk területi Angarszk nevű lágerben raboskodott.

1956. június 25-én megrokkanva szabadult. 1959-ben hunyt el Munkácson. 1992. február 7-én rehabilitálták.

Emlékezete: a tiszabökényi Árpádházi Szent Erzsébet római katolikus templom közösségi termében elhelyezett „Egyházüldözés Kárpátalján 1944–1991" idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemutatásra Bakó Zoltán atya szenvedéstörténete is.

Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/18100/18119/18119.pdf

(DGy, 1999: 13; RJ, 2000: 20-21; RIZO, I. 2003:166; PW, 2019: 235-136.)

BALATONI Lajos – *Lajos Lajosovics* – (Újdávidháza/Nove Davidkove, Munkácsi j. *1913.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Az egyik szovjet hadifogolytáborban tartóztatták le, az ungvári börtönben vallatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron 1951. szeptember 26-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1953-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:168.)*

BALÁZS János – *Ivan Mihajlovics* – (Újdávidháza/Nove Davidkove, Munkácsi j., *1913.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Újdávidházai lakos, földműves. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. október 29-30-án halálra ítélte. A Kárpátontúli Ukrajna Néptanácsa a halálos ítéletet 15 évi szabadságvesztésre módosította. 1992-ben rehabilitálták *(RIZO, I. 2003:167.)*

BALÁZS László – *Vaszil Ivanovics* – (Királyháza/Korolevo, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1894.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Királyházi lakos, vasutas. Szovjetellenesség vádjával az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága az ukrán Btk. 54-2., 54-4., 54-11., 54-13. cikkelyei alapján 1946. július 9-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(DGy, 1999, 13; RIZO, I. 2003:167.)*

BALÁZS Péter – *Petro Ivanovics* – (Királyháza/Korolevo, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1900.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Szovjetellenesség vádjával az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága az ukrán Btk. 54-2., 54-4., 54-11., 54-13. cikkelyei alapján 1946. február 9-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(DGy, 1999, 13; RIZO, I. 2003:167.)*

BALÁZSI Ida – *Ida Ivanyivna* – (Makkosjánosi/Janosi, Beregszászi j. *1903.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. A beregszászi járási Makkosjánosi lakosa, háztartásbeli. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenességért 1948. február 14-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1994-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:167.)*

BALLA Géza – *Gejza Bálintovics* – (Korláthelmec/Holmec, Ungvári j. *1919) – Gulág-rab, magyar, közép iskolai végzettségű, pártonkívüli. Az ungvári járási Korláthelmec lakosa, munkás. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. szeptember 6-án 15 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(DGy,1999: 14; RIZO, I. 2003:168.)*

BALLA Géza – *Gejza Mihajlovics* – (Beregrákos/Rakosino, Munkácsi j.*1912) – Gulág-rab, magyar, közép iskolai végzettségű, pártonkívüli. Beregrákos lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1947. április 18-án 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:168.)*

BALLA Imre – *Imre Andrijovics* – (Dercen/Dercen, Munkácsi j. *1903) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Derceni lakos, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenességért 1947. március 15-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:168.)*

BALLA Pál – *Pavlo Pavlovics* – (Dercen/Dercen, Munkácsi j. *1913.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Dercen lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1947. március 15-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:168.)*

BALLA Zsigmond – *Zigmund Karlovics* – (Tiszaújlak/Vilok, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1912.) – Gulág-rab, magyar, középiskolai végzettségű, pártonkívüli. Tiszaújlak lakosa, közhivatalnok. A Kárpátontúli Ukrajnai Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. december 20-án 20 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RJ. 2001: 24; RIZO, I. 2003:168.)

BALOG Béla – *Adalbert Pavlovics* – (Mezőkaszony/Koszony, Beregszászi j. *1912.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Beregszászi lakos, gyári munkás. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1949. június 27-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. augusztus 6-án 10 évre csökkentette. 1992-ben rehabilitálták. *(RJ. 2001: 24; RIZO, I. 2003:169.*)

BALOG József – *Joszif Jurijovics* – (Huszt/Huszt, *1900) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Huszti lakos, munkás. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1951. május 28-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1955-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:169.)*

BALOG Kálmán – *Kálmán Fedorovics* – (Eszeny/Eszeny, Ungvári j. *1877.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettségű, pártonkívüli. Eszeny lakosa, gazdálkodó. Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1948. június 24-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1954. október 4-én 5 évre mérsékelte. 1991-ben rehabilitálták. *(DGy,1999, 14; RIZO, I. 200:169.)*

BALOG László – *Vaszil Vaszilovics* – (Nagylucska/Veliki Lucski, Munkácsi j. *1904.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, középiskolai végzettségű, pártonkívüli. Nagylucskai lakos, gazdálkodó. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. október 24-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:169.)*

BALOG Miklós – *Mikola Andrijovics* – (Csonkapapi/Popove, Beregszászi j. *1909.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívü-

li. Mezőkaszonyi lakos, a szőlőszovhoz munkása. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1951. július 14-én 10 év Gulág-rabságra elítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. március 23-án 6 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:169.)*

BALOG Miklós – (Beregszászi j. *-) – szolgálattól egy időre megfosztott református lelkipásztor, magyar, középfokú végzettség, aki korábban 1956-1958 között Haranglábon, a helyi gyülekezet lelkipásztora. *(SZEP-archívum.)*

BALOG Sándor – *Olekszandr Fedorovics* – (Nagydobrony/Velika Dobrony, Ungvári j. 1894/1899.12.31. – Beregszász, 1958. november 3.) – Gulág-rab, magyar, költő, szerkesztő, kántortanító.

Tanulmányait a sárospataki református tanítóképzőben végezte. Az I. világháború résztvevője, az orosz fronton 2916. augusztus 26.-án láblövéssel megsebesült. 1918. november 30-án mint tartalékos hadnagy szerelt le.

A két világháború között a munkácsi járási Szernye lakosa, református kántortanító. Abban az időben a legendás Szernyei Gyöngykaláris alapítója vezetője (*Balogh Sándor: A szernyei gyöngykaláris*. Magánkiadás, Kálvin nyomda, év nélkül), a *Magyar Gazda* c. lap felelős szerkesztője. 1936-ban megszervezte a Tiszaháti Magyar Boltot. A Magyar Párt egyik alapító tagja. A Magyar Dalosszövetségben is élénk működést fejtett ki.

A szovjet korszakban a hatalom látókörébe került, megfigyelték, majd a beregszászi lakhelyén 1947-ben letartóztatták. Hónapokon át kíméletlenül, különböző módszereket alkalmazva vallatták, végül mondva csinált „bűnökre" hivatkozva a Kárpátaljai Területi Bíróság 1947. július 31-én 8 évi börtönre és 5 évi jogvesztésre ítélte. A vád: „a szovjet nép ellensége". A kirótt büntetését teljes egészében letöltötte, a Mordvin ASZSZK-beli Gulág-táborokban raboskodott.

Gyógyíthatatlan betegségeket szerezve 1951-ben szabadult. A lágerekben súlyos betegségeken esett át, néhány évvel az annyira várt szabadulás napja után, 59 éves korában meghalt. 1958. november 3-án temették el a beregszászi református temetőben. 1992-ben rehabilitálták.

A ma ismert verseinek többsége a lágerekben töltött évek keserű termése, valójában versformájú kordokumentumok a szenvedésekről. Legfőbb értéke azonban az, hogy bennük és általuk hiteles emberi magatartásforma magasodik elénk. Balog Sándor lágerverseiből először 1992-ben jelent meg válogatás az *Istenhez fohászkodva... 1944 Szolyva. Verses levelek, imák a sztálini lágerekből* című kiadványban (Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 1992), azóta több gyűjteményben közölték a Gulág-lágerben írt verseit.

Emlékezete:

*1990-ben a szernyei általános iskola kertjében emlékművet állított a falu.

*A fia, ifj. Balog Sándor gyűjtötte össze és rendezte sajtó alá a lágerekben írott verseit (id. Balog Sándor: *Lágerből lágerbe*. Versek, fohászok, rigmusok. – Galéria Kiadó, Ungvár-Budapest, 1993).

(MPK Compass (1919-1939): 330; DGy,1999: 15; RIZO, I. 2003:170; DGy, 2018: 40-41.)

BALOGH Béla – *Adalbert Kolománovics* – (Alsószinevér/Szinevir, Huszti j., 2020-ig Ökörmezői j. *1909) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, közép iskolai végzettségű, pártonkívüli. A beregszászi járási Mezővári lakosa, tanító. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1948. november 18-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. További sorsáról nincs adat. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. április 15-én 10 évre csökkentette.1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003. 168.)*

BALOGH Jenő (Bacsó/Csabanyivka, Ungvári j. *n. a.) – igazgatótanító volt. A szovjet katonai elhárítás letartóztatta. A szovjet haditörvényszék 10 évi kényszermunkára ítélte. További sorsa ismeretlen. (*RJ, 2000: 25.)*

BALOGH Júlia – *Juliana Fedorivna* – (Mezőkaszony/Koszony, Beregszászi j. *1900.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszász lakosa, háztartásbeli. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1951. január 9-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. december 9-én 10 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:170.)*

BALOGH László – *Vaszil Georgijovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1910.) – Gulág-rab, magyar, nem teljes középiskolai végzettség, pártonkívüli. Munkácsi lakos, mészáros. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. június 11-én golyó általi halálra ítélte. 1945. június 22-én kivégezték Ungváron. 1992-ben rehabilitálták. Emlékezete: a Szolyvai Emlékparkban a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára nevét felvésték. *(RIZO, I. 2003: 169.)*

BALOGH (BOLOG) Mihály – *Mihajlo* – (Beregrákos/Rakosino, Munkácsi j. *1882.) – 1945-öt követő megtorlásokban kivégzett politikai fogoly, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Beregrákosi lakos, gazdálkodó. A 4. Ukrán Front 8. Légideszant Hadsereg Rögtönítélő Habírósága szovjetellenes tevékenységért 1944. december 28-án golyó általi halálra ítélte. 1945. január 9-én Ungváron kivégezték. 1992-ben rehabilitálták. Emlékezete: a Szolyvai Emlékparkban a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára nevét felvésték. *(RIZO, I. 2003:169.)*

BALOGH Sándor – *Olekszandr Mihajlovics* – (Nagyszelmenc/Veľké Selmence, (Szlovákia), 1891. január 14.– Csez, Szverdlovi terület, 1948. február 25.) – mártírhalált szenvedett református lelkipásztor, magyar, felsőfokú lelkészi végzettségű, pártonkívüli.

A sztálini önkény időszakában az ungvári járási eszenyi református templom lelkészeként az Állambiztonsági Hivatal Kárpátontúli Területi Főosztályának nyomozótisztjei 1946. október 16-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység hamis vádjával a Kárpátaljai Területi Bíróság 1946. december 31-én az ukrán Btk. 2. r. 54/4., az 54/10. §, valamint a Btk. 29.§ a., b., c. alapján 5 év javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre, 3 évi polgári

jogvesztésre, vagyonelkobzásra, 3 évi száműzetésre ítélte. Az ungvári raboskodás után büntetését a Szverdlovi területi kercsenyi lágerkerület Csez község Gulág-táborában folytatta, ahol 1948. február 25-én elhunyt. Halálának oka: a végtagok megfagyása.

Balogh Sándor vagyonától megfosztott felesége egy ideig még az eszenyi parókián maradt, azonban a helyi kolhozelnök parancsára 1947-ben ki kellett onnan költöznie gyermekeivel. 1991. december 5-én rehabilitálták.

Emlékezete:

*Az eszenyi református gyülekezet kezdeményezésére a KMKSZ és a Kárpátaljai Református Egyház támogatásával 1991. szeptember 15-én a lelkész tiszteletére a templom falán emléktáblát helyeztek el a következő felirattal: *„Balogh Sándor (1891–1948) lelkipásztorunk emlékére, akit 1946-ban ártatlanul elítéltek, és Szibériában meghalt. »Boldogok, akik háborúságot szenvednek az igazságért: mert övék a mennyeknek országa. «Máté 5.10."*

*2013. május 5-én a ma óvodaként működő egykori parókiáján emlékszobát avattak a néhai Balogh Sándor tiszteletére, ahol személyes tárgyai mellett az elhurcolásával és elítélésével, halálával majd rehabilitálásával kapcsolatos, valamint a kézírását őrző dokumentumokat, és korabeli fényképeket állítottak ki. Az ünnepségre eljöttek a mártírlelkész gyermekei, unokái. Erre az alkalomra a Kárpátaljai Református Egyházkerület Levéltára és Múzeuma egy kiadványt jelentett meg Hájas István igazgató szerkesztésében, amely röviden vázolja néhai Balogh Sándor eszenyi református lelkipásztor életét: Hájas István (szerk.): *Mártírsors. Balogh Sándor eszenyi lelkipásztor emlékére (1891–1948).* Kálvin Nyomda, Beregszász, 2013, 1–28. *Nevét felvésték a Kárpátaljai Református Egyház Püspöki Hivatalának kertjében a kommunista diktatúra ideje alatt meghurcolt lelkészek emlékére 2008. november 24-én felállított négy méter magas gránit oszlop emléktáblájára (alkotója Matl Péter szobrász).

*A Szolyvai Emlékparkban a Történelmi egyházak mártírjainak emléktáblájára 2004-ben nevét felvésték.

*A tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet római katolikus templom közösségi termében elhelyezett „Egyházüldözés Kárpátalján 1944–1991" idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemutatásra Balogh Sándor lelkész szenvedéstörténete is.

(DGy,1999: 15; RJ. 2001: 24; RIZO, I. 2003. 169-170; 2017:53.)

BALOGH Teréz – *Terezija Karlivna* – (Mezővári, Beregszászi j. *1913.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. A nagyszőlősi járási Verbőc lakosa, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1951. január 30-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. április 25-én 6 évre mérsékelte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:170.)*

BALOGH Tibor – *Tibor Ivanovics* – (Halábor, Beregszászi j. *1931.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Halábor lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1951. április 23-án 10 évi szabadságvesztésre

ítélte. 1992-ben rehabilitálták.*(RIZO, I. 2003:170.)*

BALTOVICS Miklós (Kismártonka/Mala Martinka, Munkácsi j., 2020-ig Szolyvai j. 1886. február 23. – Nagyturjaszög (Turica), 1955. augusztus 19.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, magyar, pártonkívüli. 1929-től a perecsenyi járási turjavágási (Turja Paszika) Szent Mihály arkangyal görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot és a teológiát Ungváron végezte. Radu Demeter nagyváradi püspök 1912. április 7-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 64 éves, három gyermekes apát 1950. május 29-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. július 11-én 25 évnyi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben, Irkutszk vidékén Omszkban raboskodott.

1955. május 22-én szabadult. 1955. augusztus 19-én hunyt el Nagyturjaszögön (Turica). 1992. február 28-án rehabilitálták. *(DGy, 1999: 15; RJ. 2001: 24; MI, 2024: 102.)*

BÁN Mihály – *Mihajlo Moricovics* – (Szegvár, HU, 1884) – magyar, ungvári lakos, tisztviselő, pártonkívüli, a Kárpátaljai Területi Bíróság 1948. július 17-én 10 évre elítélte, 1991-ben rehabilitálták. *(Dupka 2015: 256.)*

BANDUSZJÁK Dániel, dr. (*–) – Kárpátaljáról származott. Sorsa ismeretlen. *(RJ. 2001: 26.)*

BANDUSZJÁK Georgij – *Georgij Mihajlovics* – (Kőrösmező/Jaszinya, Rahói j. *1923.) – Gulág-rab. A csehországi Trbony lakosa, ruszin/ukrán, befejezetlen felsőfokú végzettség, pártonkívüli. tanító. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1946. december 23-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(KU, 1.2009:700; RIZO, I. 2003:171.)*

BANDUSZJÁK Miklós – *Mikola Mihajlovics* – (Kőrösmező/Jaszinya, Rahói j. *1909.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán. Ungvár lakosa, ügyvéd, ukrán irányultságú politikus, közéleti személy, felsőfokú végzettség, pártonkívüli.

Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenességért 1948. május 26-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1955-ben rehabilitálták.

A lágerből szerencsésen hazatért, aktív közéleti szerepet vállalt, többek között közreműködött a szovjet korszakban betiltott Proszvita ukrán kulturális szervezet újraindításában. *(KU, 1.2009:700; RIZO, I. 2003:171.)*

BÁNYÁSZ Elemér (*–) – Kárpátaljai, técsői földműves fiatalember volt. a honfitársak Vorkuta 7-es lágerében voltak vele együtt. Sorsa ismeretlen.

(RJ. 2001: 28.)

BARA Sándor – *Sándor Sámuilovics* – (Kisszolyva/Szkotarszke, Munkácsi j., 2020-ig Volóci j. *1904.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. A munkácsi járási Kajdano/Kajdanovo lakosa, kolhoztag. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kijevi Körzeti

Hadbírósága szovjet- és kolhozellenes tevékenységért 1953. szeptember 16-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:* 172.)

BARABÁS Béla – *Adalbert Ivanovics* – (Gulács, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1909.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Gulácsi lakos, kereskedő. Az állambiztonsági szervek nyomozói az ungvári börtönben sorozatos kihallgatásoknak vetették alá. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1946. április 25-26-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:172.)*

BARABÁS Béla (*n.a.) munkácsi katonatiszt. A magyarországiak az egyik intai kényszermunkatáborban találkoztak vele. További sorsa ismeretlen. (*RJ, 2000: 28.)*

BARABÁS Sándor – *Olekszandr Sztepanovics* – (Huszt/Huszt, *1899.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, KPCS-tag. Huszt lakosa, kereskedő. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1946. június 15-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:172.)*

BARANYI József – *Joszif Joszifovics* – (Kisharangláb, Harangláb/Haranglab, Beregszászi j. *1899.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Harangláb lakosa, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1948. december 18-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi ítéletet 1954. október 11-én 5 évre mérsékelte 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:207.)*

BARATÉ Erzsébet – *Jelizaveta Ivanyivna* – (Biharkeresztes, Hajdú-Bihar vm. *1923.) – bebörtönzött személy, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. A beregszászi járási Bátyú lakosa, háztartásbeli. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1947. május 29-én 1 évi szabadságvesztésre ítélte. 1997-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:173.)*

BARATÉ István – *Sztefan Sztefanovics* – (Bátyú/Batyevo, Beregszászi j. *1914.) – Gulág-rab, magyar, nem teljes középiskolai végzettség, pártonkívüli. Bátyú lakosa, a helyi vasúti csomópont villanyszerelője. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1947. május 29-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. A magyarországiak az egyik karagandai kényszermunkatáborban találkoztak vele. 1997-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:173.)*

BARATÉ József (*–) – Kárpátaljai, bátyúi villanyszerelő föld volt. Sorsa ismeretlen. A magyar bajtársak a karagandai kényszermunkatáborban találkoztak vele. *(RJ. 2001: 29.)*

BARKASZI Bálint (Beregsom, Som/Som, Beregszászi j.*1900.) – Gulág áldozat, magyar, nem teljes középiskolai végzettség, pártonkívüli. Beregsom lakosa, a falu bírója, földműves. A Kárpát-

aljai Területi Bíróság 5 évre ítélte, Szibériába hurcolták. Barkaszinak, a községi tanács elnökének az volt a vétke, hogy 1946-ban 2 mázsa búzát nem szolgáltatott be a járásnak, ezért a járási párttitkár eljárást indított ellene, kirúgták a pártból. A Gulág-lágerben elhunyt. A 90-es években rehabilitálták. *(DGy, 1999: 15-16.)*

BARTA János – *Ivan Ivanovics* – (Mezővári, Bergszászi j. *1916.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Mezővári lakosa, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság a kolhoz és a szovjethatalom ellen irányuló agitáció terjesztésének vádjával 1951. január 9-10-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi ítéletet 1955. április 25-én 7 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:174.)*

BARTA Sándor (*n.a.) – kárpátaljai magyar. A fél karja hiányzott. Kolima kényszermunkatáboraiban találkoztak vele a magyarországiak. *(RJ, 2000: 31.)*

BARTHA András – *Andrij Andrijovics* – (Szernye, Munkácsi j. *1895.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Szernye lakosa, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1953. április 22-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi ítéletet 1955. május 23-án 7 évre mérsékelte. 1989-ben rehabilitálták. *(DGy, 1999: 16-16; RIZO, I. 2003:174.)*

BARTHA Lajos – *Ludvig Joszipovics* – (Szernye, Munkácsi j. *1899.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, KPCS-tag. A beregszászi járási Barkaszó lakosa, útépítő brigád vezetője. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1950. január 12-13-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:174.)*

BARTHA László – *Vaszil Vaszilovics* – (Szernye, Munkácsi j.*1902.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. A munkácsi járási Barkaszó lakosa, közhivatalnok. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1947. szeptember 29-én a vádlott ügyét a nyomozóhatóságnak visszaküldte további vizsgálatra. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa 1948. június 26-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták.

(DGy, 1999: 16; RIZO, I. 2003:174.)

BARTHA Sándor – *Olekszandr Joszipovics* – (Szernye, Munkácsi j. *1906.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, KPZU-tag. Szernye lakosa, földműves. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. június 28-án 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003:174.)

BARTOS Antal – *Antal Antal* – (Brassó/Braşov, (Románia) *1909.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Az egyik szovjet hadifogolytáborban tartóztat-

ták le és az ungvári börtönbe hurcolták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért Ungváron 1951. május 22-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 174.)*

BARTOSEK József – *Joszif Joszifovics* – (Rahó/Rahiv, *1929.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, befejezetlen középiskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszászi lakos, középiskolai diák. Mint volt „horthysta gimnazistát szülővárosában letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1949. augusztus 11-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1965-ben rehabilitálták. *(RJ, 2000: 31; RIZO, I. 2003:174.)*

BARRI Ivan-Tibor – *Tiberij Ivanovics* – (Aknasuhatag/Ocna Șugatag, (Románia) *1911.) – Gulág-rab, ruszin/magyar középiskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvári lakos, hivatalnok. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1946. június 10-12-én 7 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 174.)*

BAUMAN Johann – *Johan Adolfovics* – (Kishídvég/Paszika, Munkácsi j., 2020-ig Szolyvai j. *1921.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. A volóci járási Szarvasháza (Zsdeneve) lakosa, ács. Vád: tagja volt a Volksbund szervezetnek. A Kárpátaljai Területi Bíróság 1946. október 30-án 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 175.)*

BÁLINT András – *Andrijevics* – (Nagybereg/Beregi, Beregszászi j. *1905) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. A beregszászi járási Muzsalyi Szőlőszovhoz idénymunkása. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1950. augusztus 29-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. március 16-án 10 évre csökkentette.1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003. 168.)

BÁN Mihály – *Mihajlo Moricovics* – (Szegvár, Csongrád-Csanád vm. *1884.) – holokauszt-túlélő, Gulág-rab, zsidó, főiskolai iskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvári lakos, közhivatalnok. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1948. július 17-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:170.)*

BÁNFALVI Miklós – *Miklos Gyergy* – (Csenger, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1913.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Az egyik szovjet hadifogolytáborban tartóztatták le, az ungvári börtönben vallatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért Ungváron 1951. szeptember 28-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1974-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:172.)*

BÁNKI Elemér – *Elemir Bálintovics* – (Tiszabő, Jász-Nagykun-

Szolnok vm. *1914.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Az egyik szovjet hadifogolytáborban tartóztatták le. Az ungvári börtönbe került, itt vallatták. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1949. október 27-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: 171-172.)

BÁNYÁSZ Elemér (*n.a.) – técsői gazdálkodó. A magyarországiak a Vorkuta 7. sz. kényszermunkatáborban találkoztak vele. (*RJ, 2000: 28.)*

BÁRTFAY Kálmán – *Kolomán Andrijovics* – (Eperjes/Prešov, (Szlovákia), 1886. július 15. – Ungvár, 1961.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló római katolikus lelkipásztor, magyar, felsőfokú végzettség, pártonkívüli, a nagyszőlősi Jézus Mennybemenetele római katolikus templom plébánosa, ugocsai főesperese volt.

Az NKVD nyomozótisztjei 1949. február 23-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. április 21-én az ukrán Btk. 54/4. és az 54/10 § alapján 25 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre, polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az ungvári, kijevi börtönben és a Bajkál-tó vidéki Irkutszki területen, a Gulág-lágerekben (Csuksa, Ozernij) raboskodott.

1956-ban megrokkanva szabadult. Papi jubileuma alkalmából 1959-ben misét mondott Nagyszőlősön a temetőkápolnában, és ezt követően kiutasították a városból. Ungvárra költözött fiútestvéréhez, Bártfay Istvánhoz. 1961-ben hunyt el Ungváron. 1992-ben rehabilitálták.

Emlékezete: a tiszabökényi Árpádházi Szent Erzsébet római katolikus templom közösségi termében elhelyezett „Egyházüldözés Kárpátalján 1944–1991" idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemutatásra Bártfay Kálmán atya szenvedéstörténete is.

Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/18100/18119/18119.pdf

(DGy,1999: 16; RJ, 2000: 31; RIZO, I. 2003: 174; PW, 2019: 236-238.)

BEC László – *Laszlo Sandorovics* – (Dunaszentgyörgy, Tolna vm. *1912.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Az egyik szovjet hadifogolytáborban tartóztatták le, az ungvári börtönbe hurcolták, hallgatták ki. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1949. június 13-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:186.)*

BEDŐ Zoltán – *Zoltán Petrovics* – (Magyarbánhegyes, Csanád vm. *1910.) – bebörtönzött személy, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Huszti lakos, közhivatalnok. 1945. szeptember 14-én lakhelyén tartóztatták le, a técsői fogdába zárták, ahonnét sikeresen megszökött, a további nyomozást ejtették. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:177.)*

BEKKERT Béla – *Adalbert Vidovics* – (Bilke, Ilosvai j.*1910.) – Gulág-rab, magyar, középfokú végzettség, pártonkívüli. Bilke lakosa, tanító. A

Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. augusztus 23-án 2 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:179.)*

BELENSZKY Gyula szül. Nagygejőc, Ungvári j. 1908. okt. 3. – 1935. szept. 22. Segédlelkész: 1935. Munkács. 1938. adminisztrátor Szolyván. 1944. októberében elmenekült és nyoma veszett.

(*A szatmári egyházmegye papjai 1904-től. 18. https://ertekkereso.hu › A_Papok_nevsora_1904)*

BELLA János – *Ivan Ivanovics* – (Kovászó/Kvaszove, Beregszászi j. *1929.) – bebörtönzött, ruszin/ukrán, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Kovászó lakosa, földműves. A Beregszászi Járási Népbíróság szovjetellenes tevékenységért 1948. október 16-án 10 hónap szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:179.)*

BELLÁSZ János – *Iván Ivánovics* – (Ungvár/Uzshorod, *1893.) – bebörtönzött, halálra ítélt személy, ruszin/ukrán, felsőfokú végzettség, pártonkívüli. Ungvári lakos, a közoktatási referens. A 4. Ukrán Front katonai törvényszéke szovjetellenes tevékenységért 1945. január 4-én golyó általi halálra ítélte. Az SZSZKSZ Legfelsőbb Bíróságának katonai kollégiuma 1945. március 31-én eltörölte a halálos ítéletet, 15 évi szabadságvesztésre módosította. 1964-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003:179.)

BENCZE György – *Georgij Sztepanovics* – (Bilke, Huszti j., 2020-ig Ilosvai j. 1885. március 2. – *1947?) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, (más iratokban magyar) alapfokú végzettség, pártonkívüli. Bilke lakosa, gazdálkodó, a Magyar Országgyűlés képviselője.

1918. dec. 10-én a Ruszkakrajnai Kongresszus küldötte Budapesten, a terület autonómiájáért szállt síkra. Az Autonóm Földműves Szövetség vezető politikusa Kurtyák Iván, majd az ő halála után Bródy András mellett. Bródy András bebörtönzése idején (1938. okt. 27.–1939. febr. 11.) internálták Rahón, a felajánlott kegyelmet visszautasította, pedig fiát is internálták. A hitélet terén kifejtett buzgalmáért XI. Pius pápa *Szent Gergely-renddel* tüntette ki. A magyar országgyűlés képviselőházában 1939. jún. 30-án foglalt helyet.

Ő sem hagyta el Kárpátalját a szovjet hadsereg közeledésére, letartóztatták, börtönbe vetették. A Bródy-csoport tagjaként vonták perbe. Az ungvári Rendkívüli Bíróság 1946. máj. 26-án 10 év kényszermunkára ítélte. Gulág-rabként Szibéria egyik lágerében halt meg, 1991-ben rehabilitálták.

Emlékezete:

*2016. március 2-án, a mártír képviselő tiszteletére unokája, ifj. Bencze Ernő és családja, és a tiszabökényi egyházközség – az Árpád-házi Szt. Erzsébet templom falán emléktáblát helyeztek el.

*A Szolyvai Emlékparkban 2016. december 7-én felavatott, a magyar felsőházi tagok és képviselők vértanúságát megörökítő emlékkeresztre szintén felvésték a nevét.

(DGy, 1999: 17; RIZO, I. 2003:181. DGy, 2018: 48.)

BENCS Lajos – *Ludvig Jozefovics* – (Huszt, *1905) – magyar, végzettsége

középfokú, pártonkívüli. Huszt lakosa, a helyi kereskedelmi és ipari társaság elnöke. A 4. Ukrán Front 1. Gárdahadseregének haditörvényszéke szovjetellenes tevékenységért 1945. január 19-én halálra ítélte. 1945. január 21-én az ítéletet végrehajtották. 1990. május 23-án rehabilitálták. Emlékezete: a Szolyvai Emlékparkban a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára nevét felvésték. *(Korszun 2012: 548.)*

BENDA Kálmán (Beregszász, 1883. február 5. – Ungvár, 1945.január 25.) – 1944-et követő megtorlásokban kivégzett politikai fogoly, magyar, felsőfokú végzettség, pártonkívüli. Beregszász lakosa, vízügyi főmérnök, az Árvízmentesítő Társulat főmérnöke, Bereg vármegye közigazgatási és törvényhatósági bizottságának tagja, a vármegye követeként a Magyar Országgyűlés felsőházának tagja, a Bereg Megyei Kaszinó elnöke. Magyar Élet Pártja beregszászi szervezetének vezetője volt.

A beregszászi tisztogatás első áldozta, 62 éves korában, 1944 novemberében a 4. Ukrán Front SZMERS-csoport nyomozótisztjei szovjetellenesség vádjával tartóztatták le. A SZMERS-jelentés szerint *„1939-ig aktív tevékenységet folytatott Kárpát-Ukrajnának a Magyarország általi megszállása előkészítésében. A magyar megszállás idején BENDA ádáz antikommunista agitálást folytatott, segített a magyar hatóságoknak a kommunisták felderítésében és letartóztatásában. Ezzel egyidejűleg személyesen adta ki a beregszászi rendőrségnek OROSZ Georgij kommunistát."* (ГДА СБУ – Ф. 13.– Спр. 928.– Т. 1.–Арк.11–16. Eredeti. Gépirat.) 1945 januárjában a 4. Ukrán Front 8. légi hadsereg háromtagú rögtönítélő hadbíróságának ítélete alapján Ungváron kivégezték.

Emlékezete:

*A beregszászi Vérke-parti öregdiákok emléktáblát avattak Benda Kálmán tiszteletére szülőháza falán a Sevcsenko utcában. *Nevét felvésték a Szolyvai Emlékparkban 2016. december 7-én felavatott, a magyar felsőházi tagok és képviselők vértanúságát megörökítő emlékkeresztre.

*A Beregszászért Alapítvány tiszteletére 2021. november 19-én emléktáblát állított Beregszászban, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet udvarának emlékfalán. *(DGy, 2018: 48-49.)*

BENDÁSZ István (Borhalom/Boboviscse, Munkácsi j.1903. augusztus 3. – Beregszász, 1991.augusztus 13.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap. Magyar, pártonkívüli, 1941-től a felsőveresmarti csodatevő Szent Miklós görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskola első éveit Scrantonban (Pennsylvánia, USA), majd Munkácson, Szentmihálykörtvélyesen (Gruseve) és Máramarosszigeten folytatta általános iskolai tanulmányait. A gimnáziumot Máramarosszigeten és Sárospatakon, a teológiát Ungváron végezte. Gebé Péter püspök 1928. február 12-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei 1949. május 27-én a 46 éves, három gyermekes apát letartóztatták. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. július 28-án 25 évi kény-

szermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi ítéletet 1955.április 18-án 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. Ungváron, Kijevben, Kujbisevben és Karagandában raboskodott. 1955.január 10-én szabadult. 1990 júliusában az újjáalakult egyházmegye első kanonokjává nevezték ki.

Lágerévei után kezdte gyűjteni a munkácsi görögkatolikus Egyházmegye történetével és a görögkatolikus papcsaládokkal kapcsolatos iratokat. Könyv- és irathagyatéka a Bendász István Görögkatolikus Könyvtár és Levéltár alapító gyűjteménye. 1956–57-ben a beregszászi levéltárban dolgozott. 1957–59-ben Karagandában az oda száműzött németek és ukránok biritualista misszionáriusa. Misszióját együtt végzi *Chira Sándor, Murányi Miklós* és *Sztankaninecz Antal* oltártestvéreivel. Letartóztatják, de mint menthetetlen beteget, menekülni hagyják.

1959-től 1972-ig Beregszászon éjjeliőr nyugdíjba vonulásáig. Titokban mindig is folytatta hivatását, az egyház legalizálásától kezdve nyíltan gyakorolhatta. Fogságának történetét *Öt év a szögesdrót mögött* (Budapest, 1991) c. könyvében írta le. Fiával, Bendász Dániel egyháztörténésszel (később görögkatolikus esperes) forrásértékű könyvet írtak: *Helytállás és tanúságtétel. A Munkácsi Görög Katolikus Egyházmegye hitvalló és meghurcolt papjai*. Galéria-Ecriture, Ungvár-Budapest, 1994. Ugyanez a gyűjtemény bővített formában, ukránul is megjelent 1999-ben. 1991. augusztus 13-án hunyt el Beregszászban. 1991. augusztus 22-én rehabilitálták.

Emlékezete: 2019-től a Bendász-hagyaték gondozásával az Ortutay Elemér Görögkatolikus Központon belül (igazgató: Marosi István görögkatolikus pap, Beregszász, Széna tér 1.) a Bendász István Görögkatolikus Könyvtár és Levéltár foglalkozik és indított könyvsorozatot.

(RJ. 2001: 36; RIZO, I. 2003:181; DGy,2018: 50-51; MI, 2024: 53.)

BENDÁSZ-BENDEFI Béla – *Béla Mihajlovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1901.) – Gulág-rab, magyar, befejezetlen felsőfokú végzettség, pártonkívüli. Munkácsi lakos, munkanélküli. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1952. szeptember 30-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003.180.)

BENEDEK Ferenc – *Frantisek Ferencovics* – (Nagydobrony/Velika Dobrony, Ungvári j. *1923.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Csap lakosa, gépkocsivezető. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1953. május 14-én 8 évi szabadság-vesztésre ítélte. 1955-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:181.)*

BENEDEKFI Ferenc – *Ferenc Ferencovics* – (Torboszló/Torba, (Románia), *1920.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Az egyik szovjet hadifogolytáborban tartóztatták le. Az ungvári börtönben vallatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai

Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1951. szeptember 17-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:181.)*

BENYÁK Nándor (Ungvár/Uzshorod, *1939.) – Gulág-rab, szlovák (más iratokban magyar), középiskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvári lakos, iskolás. Szovjetellenes tartalmú plakátokat, röpiratokat terjesztett csoportjának tagjaival (lásd: *Orlovszky Vince, Kulcsár János Tibor)* az ungváriak körében.

1955.december 12-én a KGB letartóztatta, az 1. sz. börtönben közel fél évig vallatták. A Kárpátaljai Területi Bíróság az ukrán Btk. 54/10 54/11-es § alapján 1956. március 26-án 6 évi szabadságvesztésre ítélte. Büntetés helyei: Ungvár, Nyugat-Ukrajna, Drohobics, Sztarij Szambir, Mordvin ASZSZK, Szosznovka, 7. számú börtönlágere. Fogságban töltött idő: 36 hónap. 1958. december 13-án szabadult.

Benyák Nándor szabadulása után, 1987. július 14-ig állandó megfigyelés alatt állt. Bárhová is jelentkezett Ungváron, munkára vagy tanulásra, mindig fel kellett tüntetni, hogy szovjetellenes tevékenységért el volt ítélve. Az Ungvári Állami Egyetemen szerzett magyar szakos diplomát. A Kárpáti Kiadó szerkesztőjeként kezdte el pályafutását, majd magyarországi rokonainak közbejárására végül sikerült családjával áttelepülnie Magyarországra, Debrecenbe. 1992. április 4-én kapta kézhez a 13/147. számú rehabilitációs igazolást. Kitüntetései: ’56-os emlékérem, Magyar Arany Érdemkereszt (2017).

Emlékezete. Nevét felvésték az ungvári fiatalok ellenálló csoportjának 1956-os emléktáblájára, *Orlovszky Vince, Kulcsár János Tibor* volt politikai elítéltek társaságában. Állíttatta: a MÉKK, UMDSZ. Helyszín: Ungvár, Ungvári 10. számú Dayka Gábor Középiskola folyosójának falán. Avatás: 2006.X.23.

(DGy,1999: 18; RIZO, I. 2003:182.)

BERECKI Jenő – *Jevgen (Ivan) Joszifovics* – (Kishódos, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1912.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. A técsői járási Aknaszlatina lakosa, munkanélküli. A Zakarpatszka Ukrajnai Rendkívüli Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1945. december 22-én 15 évi szabadságvesztésre ítélte.1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:184.)*

BERGIDA Ignác – *Gnat Morovics* – (Nagyberezna/Velikij Bereznij, *1899.) – holokauszt-túlélő és Gulág-rab, zsidó, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, közhivatalnok, az Ungvári Izraelita Hitközség világi vezetője. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1952. december 22-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az SZSZKSZ Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi ítéletet 1954. január 27-én 10 évre mérsékelte.1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:183.)*

BERGMAN Hermina – *Hermina Fedorivna* – (Nagybocskó/Velikij Bicskiv, Rahói j. *1899.) – Gulág-rab, magyar, középiskolai végzettség, pártonkívüli. A rahói járási Nagybocskó lakosa, tisztviselő. A Lvovi Vasútvonal

Pályaszakaszi Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1950. május 27-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:183.)*

BERKI Gusztáv – *Gusztáv Gavrilovics* – (Nagyszőlős/Vinohragyiv, *1895.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Nagyszőlősi lakos, munkanélküli. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1946. június 29-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:184.)*

BERKI Péter – *Petro Olekszandrovics* – (Mezővári, Beregszászi j. *1896.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Mezővári lakosa, gazdálkodó. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1949. szeptember 30-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003:184.)

BERNARD István – *Istvan Istvan* – (Bujdos/Vâlcelele, (Románia), *1920.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Az egyik szovjet hadifogolytáborban tartóztatták le. Az MVSZ Határőr Hadseregének Lvovi Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1951. október 5-én Ungváron 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták.

(DGY, 1999: 19; RIZO, I. 2003: 185.)

BERNÁT Gyula – *Juliusz Kolomanovics* – (Tiszaágtelek, Ungvári j. *1907.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Az ungvári járási Hosszúmező lakosa, gazdálkodó. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1946. április 19-én 7 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:185.)*

BERTÓK János (Munkács/Mukacsevo, 1944) – letartóztatott, elhurcolt személy, magyar, műfordító, ifjúsági mozgalmi szervező. Apja, Bertók Béla munkácsi református püspök volt.

A sárospataki református kollégiumban tanult, tanárai rendkívül tehetségesnek tartották. Az Eötvös kollégiumba került, görög-latin szakos tanárnak készült. Rajk Lászlóval egyidőben volt a kollégium lakója. Az 1930-as évek elején részt vett kommunista szervezkedésekben, ezért kicsapták az egyetemről és a kollégiumból, kitoloncolták Magyarországról. Csak apja tekintélye miatt nem került börtönbe. Munkácson élt, görög klasszikusokat fordított, naplót vezetett, nyelveket tanult: tíz nyelvet beszélt, különböző szinten. Lefordította Tolsztoj *Háború és béké*jét. Munkácson is tagja lett az először legálisan, majd illegálisan működő cseh kommunista pártnak. Balogh Edgárékkal részt vett a Sarló mozgalom által szervezett néprajzi gyűjtő utakon Bereg megye falvaiban.

1944 őszén a kárpátaljai férfiak zömével együtt őt is behívták „háromnapos" munkára. A *Vörös Újság* szerkesztősége listát készített a kommunistákról, akiket elengedtek a táborból. Helyette unokatestvére, a szintén Bertók János nevű asztalos szabadult ki, mert ő – mivel annak két gyereke volt – nem szólt a tévedésről. A foglyokat Munkácsról

Szolyvára vitték, onnan a Kárpátokon át gyalogmenetben indultak a Szovjetunióba. A gyenge fizikumú Bertók János még az út elején meghalt.

Emlékezete: nevét felvésték a Szolyvai Emlékpark gránittáblájára. *(DGy, 2018: 56.)*

BESENYEI Sándor – *Olekszandr Georgijovics* – (Beregdéda/Dejda, Beregszászi j. *1887.) – Gulág-rab, magyar, pártonkívüli. A beregszászi járási Beregdéda lakosa, községi bíró, szülőfalujában tartóztatták le. 1945. december 22-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte el Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága, Kárpátontúli Ukrajna Néptanácsának 1944. december 18-i rendelete alapján. A vád: a magyar rendszerben vállalt közpozíciója miatt a nép ellenségévé nyilvánították. 1990. március 5-én rehabilitálták. *(DGy,1999: 19; RIZO, I. 2003:186.)*

BÉKEFI Ferenc – *Fegyir Sztepanovics* – (Szentendre, Pest vm. *1912.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. A nagyszőlősi járási Fancsika lakosa, a helyi szovhoz munkása. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1951. július 27-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi ítéletet 1956. február 3-án 10 évre mérsékelte.1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:178.)*

BÉRES Pál – *Pavlo Vaszilevics* – (Korláthelmec/Holmec, Ungvári j. *1913.) – Gulág-rab, magyar, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvári lakos, munkanélküli. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1946. december 24-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003:184.)

BÉRI János (Ungvár/Uzshorod, *1911.) – Gulág-rab, magyar, ungvári lakos, a 4. Ukrán Front Kárpátalján székelő katonai törvényszéke 1945-ben az USZSZK büntető törvénykönyvének 54-2., 54-4., 54-11., 54-13. cikkelyei alapján hozott súlyos ítéletet ügyében. A vád: tevékeny harc a munkásosztály és a forradalmi mozgalom ellen; részvétel ellenforradalmi szervezkedésben; ellenforradalmi propaganda és agitáció; a nemzetközi burzsoázia segítése. 1964 után téves ítélet címén rehabilitálták. *(DGy, 1999: 18-19.)*

BICS Lajos – *Ludvig Adalbertovics* – (Mezőkaszony/Koszony, Beregszászi j. *1925.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Munkácsi lakos, munkás. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenységért 1949. április 23-án 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták. *(DGy, 1999: 19; RIZO, I. 2003: 187.)*

BIHARI Miklós – *Mikola Olekszijovics* – (Tapolyortovány/Porubka, (Szlovákia), *1904.) – Gulág-rab, szlovák, középiskolai végzettség, pártonkívüli. A Técsői járási Alsóapsa (Gyibrova) lakosa, Bedőháza közjegyzője. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1946. július 19-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1955-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003:188.)

BIMBA István – *Sztefan Sztefanovics* – (Rafajnaújfalu/Rafajnove, Beregszászi j. *1927.) – Gulág-rab, magyar, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvári lakos, tanító. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1958. november 18-án 4 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:192.)*

BIMBA Pál – *Pavlo Pavlovics* – (Mezőkaszony/Koszony, Beregszászi j. *1904.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Az ilosvai járási Bilke lakosa, fodrász. A Kárpátalja Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1949. február 21-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003:192.)

BIR Alzsbeta – *Alzsbeta Janosivna* – (Királyháza/Korolevo, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1895.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. A beregszászi járási Bótrágy lakosa, háztartásbeli. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. október 1-jén 6 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:192.)*

BIRCSAK Volodimir – *Volodimir Ivanovics* – (Ljubinci, Lembergi terület, Sztriji j., *1881–1952.) Gulág-rab, ukrán. Ukrán irányultságú politikus, filológus, irodalmár, a Lembergi megye szülöttje 1939-től Avgusztin Volosin küzdőtársa, a Kárpáti Ukrajna Oktatási Minisztériumának tisztségviselője. Több könyv szerzőjét a SZMERS Prágában letartóztatta. A bíróság Gulágrabságra ítélte, az irkutszki terület egyik munkatáborában hunyt el. *(KU, 1., 2009: 701.)*

BIRÓ István – *Sztefan Sztefanovics* – (Técső/Tyacsiv, *1884.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Técső lakosa, földműves. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1946. április 22-23-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:192.)*

BIRÓ József – *Joszip Ivanovics* – (Máramarossziget/Sighetu Marmaţiei, *1894.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Topolcsányi (Szlovákia) lakosa, munkás. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1946. január 30-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 192.)*

BLASKÓ Antal– *Anton Ivanovics* – (Dubi/Dubi, Huszti j., 2020-ig Ilosvai j. 1903) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Dubi lakosa, favágó. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért és a Volsbund-tagság miatt 1945. december 27-én 4 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 194.)*

BOBIK Mihály Metód (Herincse/Horincsovo, Huszti j. 1903. február 17. – Ökörmező/Mizshirja, 1973. szeptember 17.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán, pártonkívüli, 1943-tól

az alsókalocsai Szentlélek eljövetele görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát helyben végezte. Földműveskén dolgozott. Katonai szolgálat után egy szerb kolostorba vonult, ahol teológiai tanulmányait is végezte. Abramov Mitrofán voronyezsi püspök 1930. november 17-én szentelte pravoszláv pappá. A továbbiakban ortodox papként működött a jelenlegi Szlovákia és Kárpátalja területén. 1943-ban katolizált.

Az NKVD nyomozótisztjei 1947. október 26-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával a Kárpátaljai Területi Bíróság 1948. február 9-én 25 évi kényszermunkára, 5 év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Abezben raboskodott. 1955. április 20-án szabadult. 1973. szeptember 17-én hunyt el Ökörmezőn (Mizshirja). 1991. június 29-én rehabilitálták.

(DGy, 1999: 20; RJ. 2001: 42; RIZO, I. 2003: 196; MI, 2024: 62.)

BOBITA Miklós – *Mikola Ivanovics* – (Füzesmező/Loza, Huszti j., 2020-ig Ilosvai j. 1911. – Munkács, 1967. május 27.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán, (más iratokban magyar) pártonkívüli. 1945-től a munkácsi járási beregkisalmási (Záluzsja) Istenszülő oltalma görögkatolikus templom parókusa volt. Az elemi iskolát és a gimnáziumot Beregszászban, a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1934. augusztus 12-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a három gyermekes atyát 1949. augusztus 11-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. október 22-én 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi ítéletet 1955. október 7-én 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. Ungváron, Lembergben, Karagandában, Vorkután raboskodott. 1956. június 8-án szabadult. 1967. május 27-én hunyt el Munkácson. 1992. szeptember11-én rehabilitálták.

(DGy, 1999: 20; RJ. 2001: 42; RIZO, I. 2003:197; MI, 2024: 71.)

BOBROVICS Péter – *Petro Blazsijevics* – (Németmokra/Nyemecka Mokra, Técsői j. *1908.) – Gulág-rab, német, végzettsége elemi iskolai, pártonkívüli. Németmokra lakosa, a Királymezei Faipari Kombinátnál favágóként dolgozott. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért, Volksbund-tagság vádjával 1950. február 17-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1955-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003:197.)

BOCSKAI János – *Ivan Joszifovics* – (Nagyszőlős/Vinohragyiv, *1893.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Nagyszőlős lakosa, munkás. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1946. június 29-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1952-ben meghalt az egyik tajseti lágerben. 1992-ben rehabilitálták.

(RJ. 2001: 43; RIZO, I. 2003: 208.)

BOCSKOR Miklós (*n.a.) – tiszabogdányi (Máramaros vm.) pásztor volt. Az NKVD letartóztatta. Elítélték. Sorsa ismeretlen. (*RJ, 2000: 43.)*

BOCSKOR Péter – *Petro Petrovics* – (Nagyszőlős/Vinohragyiv, *1887) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Nagyszőlős lakosa, a helyi étterem tulajdonosa. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. október 24-én 6 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 208.)*

BODNÁR András– *Andrij Andrijovics* – (Kopcsány/Kopčany, (Szlovákia), *1923.) – Gulág-rab, magyar, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvári lakos, pék. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1958. október 21-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:200.)*

BODNÁR Ilona – *Olena Adalbertyivna* – (Nagybereg/Veliki Beregi, Beregszászi j. *1931.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. A beregszászi járási Muzsaly lakosa, háztartásbeli. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1948. január 31-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:201.)*

BODNÁR László– *Vaszil Andrijovics* – (Kopcsány/Kopčany, (Szlovákia), *1922.) – Gulág-rab, magyar, szlovák, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvári lakos, munkás. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1948. június 24-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi ítéletet 1956. január 4-én 7 évre mérsékelte. 1991-ben rehabilitálták. *(DGy, 1999: 20; RIZO, I. 2003:200.)*

BOGDAN Magda – *Magda Mikolajivna* – (Huszt/Huszt, *1924.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Huszt lakosa, háztartásbeli. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. október 29-30-án 20 évi szabadságvesztésre ítélte. A Kárpátontúli Ukrajna Néptanácsának Elnöksége 1945. november 9-én felülbírálva a korábbi döntést, 10 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:198.)*

BOGNÁR István – *Sztepan Ivanovics* – (Csontos/Kosztrino, Ungvári j.*1905.) – Gulág-rab, magyar, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, vasúti dolgozó. A Lvovi Vasútvonal Pályaszakaszi Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1953. június 5-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. A Szovjetunió Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége 1954. augusztus 7-én felülbírálva a korábbi döntést, 5 évre mérsékelte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 199.)*

BOJCSUK József – *Joszif Pavlovics* – (Nagybocskó/Velikij Bicskiv, Rahói j. *1900.) – Gulág-rab, ukrán irányultságú újságíró, szerkesztő. ruszin/ukrán, (más iratokban magyar) középiskolai végzettség, pártonkívüli. A rahói járási Nagybocskó lakosa.

A 30-as években különböző lapok munkatársa volt. Cikkei zömét magya-

rul és ruszinul írta. Kiadott műve: *Romok árnyékában*. Riportsorozat a 25. századból. Lám ny., Ungvár-Uzhgorod, 1937. 125.

Az NKVD 1945 elején letartóztatta. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. szeptember 14-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(DGY, 2018: 60, RIZO, I. 2003:202.)*

BOKOR István – *István Pál* – (Dunaföldvár, Tolna vm. *1914.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Az egyik szovjet hadifogolytáborban tartóztatták le. Az MVSZ Határőr Hadseregének Lvovi Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért Ungváron 1951.október 10-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:203.)*

BOKOTEY András – *Andrij Leontijovics* – (Ötvösfalva/Zolotareve, Huszti j. 1909. december 4. – Beregszentmiklós, 1992. július 31.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán, pártonkívüli. 1946-tól az ilosvai Péter és Pál főapostolok görögkatolikus templom parókusa volt. Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Beregszászban, a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1933. július 12-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 40 éves öt gyermekes apát 1949. szeptember 29-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. november 30-án 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben, Karagandában, Kazahsztán lágereiben raboskodott. A dzsezkazgani kőbányában és építkezéseknél dolgoztatták. 1955. november 2-án szabadult.

1960-tól 1975-ig, nyugdíjba vonulásáig a szentmiklósi bútorgyárban dolgozott. Papi hivatását a környéken titokban gyakorolta. Megélte a legalizációt, és 1990 januárjában Beregszentmiklós (Csinagyijevo) parókusa lett. 1990 márciusától a szolyvai „kistemplom" papja, Kopáron (Roszos) templomot épített. 1992. július 31-én hunyt el Beregszentmiklóson. 1992. január 29-én rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

(DGy,1999: 20; RJ. 2001: 42; RIZO, I. 2003:203.)

BOLDOG János (Tiszaújhely/Nove Szelo, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1909.) – Gulág-áldozat, magyar, középiskolai végzettség, pártonkívüli. A tiszaújhelyi értelmiségit letartóztatták, elítélték, mert leventeoktató volt. A horlovkai lágerbe toloncolták, odahalt. *(DGy, 1999:21.)*

BORBÉLY András – *Andrij Antonovics* – (Forgolány/Forgolany, korábban: Gyivicsne, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1914) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. A nagyszőlősi járási Forgolány lakosa, kolhoztag. 1950. december 30-án az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenységért 10 évi szabadságvesztésre ítélte el. 1993-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:206.)*

BORBÉLY Béla – *Adalbert Adalbertovics* – (Técső/Tyacsiv, *1922) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Técsői lakos, a helyi állami bank könyvelője. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1948. április 15-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1956-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:206.)*

BORCSIK István – *Sztefan Sztefanovics* – (Beregszász/Berehovo, *1879.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli, lakhelye Beregszász, szabómester. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1946. június 3-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1956-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:207.)*

BORDÁS Pál (Unghosszúmező/Dovhe Pole, Ungvári j. *1900.) – Gulág-rab, magyar, szülőfalujában tartóztatták le. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa ítélte el 1951. május 26-a előtt. A vád: hazaárulás, kémkedés, terrorcselekmény, diverzió, rongálás, szabotázs, szovjetellenes összeesküvés, szovjetellenes agitáció stb. A '90-es években rehabilitálták. *(DGy, 1999: 21.)*

BORECZKI István – *Sztefan Vojtehovics* – (Ugar/Ublya (Szlovákia), *1912.-1996.) – Gulág-rab, szlovák, ukrán és baloldali irányultságú politikus volt. Letartóztatása idején Ungvár lakosa, szlovák, felsőfokú végzettség, jogász, pártonkívüli, a megyei élelmiszeripari termelés konzultánsa volt.

A két világháború között a prágai egyetemen tanult, majd a pécsi egyetemen szerzett jogi diplomát. 1939–1942-ben tolmács, majd Magyarországon dolgozott különböző beosztásokban. 1942–1944-ben a perecsenyi körzeti állami kirendeltség munkatársa volt. Közben kapcsolatban állt Tkanko O.V: partizánvezérrel, a Szovjetunió hősével. 1944 október-november folyamán a perecsenyi körzeti népbizottságot vezette. 1944 novemberétől 1946 januárjáig a Kárpátontúli Ukrajna Néptanácsának tagja, az igazságügyi osztály megbízottja. Ezt követően a terület igazságügyi szerveinél helyezkedett el.

Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. június 11-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte, amiért a Podkarpatszka Rusz igazságügyi minisztériumának, majd a Volosin Augusztin vezette Karpatszka Ukrajina kormányának tisztviselője és Cmur M. I., a perecsenyi ukrán szicsgárdisták vezetőjének védőügyvédje volt. 1958-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:206;TSU, 2007: 705-706.)*

BORI István – *Istvan Janosovics* – (Adony, Fejér vm. *1913.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Az egyik szovjet hadifogolytáborban tartóztatták le. Az MVSZ Határőr Hadseregének Lvovi Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1951. október 5-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1973-ban rehabilitálták. *(RIZO, 1. 2003:206.)*

BOROS Bálint (Kőröstarcsa, Békés vm. *1892.) – 1945-et követő megtorlá-

sokban kivégzett politikai fogoly, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Lakhelye Kőröstarcsa, nyugdíjas. Kárpátalján tartóztatták le. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. február 7-én golyóáltali halálra ítélte. 1945. február 21-én kivégezték. Emlékezete: nevét a Szolyvai Emlékpark a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára felvésték. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:207.)*

BORSABÁNYAI Antal – *Anatolij Joszifovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1883.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvári lakos, „Verhovina" étterem pincére. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1949. január 17-én 15 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:207.)*

BOSCHETTI András szül. Debrecen, 1880. okt. 27. – 1903. jún. 27. Segédlelkész: 1903. Tiszaújlak, 1904. Nagybocskó, 1906. Felsőbánya, 1906. Felsővisó, 1907. Szatmár. 1908. hitoktató Munkácson. 1909. helyettes lelkész Nagysomkúton. 1909. segédlelkész Máramarosszigeten. 1911. plébános Aknaszlatinán. 1921. plébános Rahón. 1924. a rahói kerület esperese. 1933. betegség miatt nyugalomba vonul. 1933. pápai tiszteletbeli kamarás. Az oroszok bevonulása után kivégezték.

Más adatok szerint természetes halállal halt meg. A rahói temetőben helyezték örök nyugalomba.

(*A szatmári egyházmegye papjai 1904-től. 7.*

https://ertekkereso.hu › A_Papok_nevsora_1904), DGy.)

BOSNYÁK Sándor (Tiszaújlak/Vilok, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1911. május 24., *Tóth Julianna*) – 1944 november 13 után munkaszolgálatra mozgósították. Szambor, Makajevka, Vorosilovgrád (jelenleg Luganszk) lágereiben raboskodott. Hamis váddal kiemelték társai közül, elítélték. 1955 márciusában meghalt, sírja ismeretlen helyen van. *(RJ, 2000: 53.)*

BOTHA Árpád, dr. – *Arpad Sztepanovics* – (Máramarossziget/Sighetu Marmației, (Románia), *1896.) – Gulág-rab, magyar, felsőfokú végzettség, pártonkívüli. A beregszászi járási Bátyú lakosa, tanító. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1946. július 11-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. A magyarországi túlélők elmondása szerint a szovjet kényszermunkatáborokból 1955-ben szabadult. 1991-ben rehabilitálták.

(RJ. 2001: 43; RIZO, I. 2003:207.)

BÓCSÁR Imre – *Emerih Mihajlovics* – (Beregszász/Berehovo, *1902.) – Gulág-rab, magyar, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszász lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság 1947. december 26–27-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Ügyét újra tárgyalva a Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1948.június 7-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte, korábbi ítéletét megerősítette. 1992-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 207.)*

BÓNAI József – *Joszif Joszifovics* – (Bögöte, Vas vm. *1907.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Az egyik szovjet

hadifogolytáborban tartóztatták le. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 10 évi szabadságvesztésre ítélte 1946. június 3-án. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:205.)*

BÖCZ László (*1912, *Varga Anna*) – Gulág-rab, kárpátaljai csendőr volt. A fogságba esés után az NKVD letartóztatta. Ungváron az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága 1949 márciusában 25 évi szabadságvesztésre ítélte. A kazahsztáni Karaganda lágerből jött haza Magyarországra 1955. november 25-én. *(RJ, 2000: 54.)*

BÖKÉNYI Bálint (Técső/Tyacsiv, *n.a.) – Gulág-rab, magyar, técsői gazdálkodót kulákká nyilvánították és 1952. március 11-én a Kárpátaljai Területi Bíróság 10 évi szabadságvesztésre ítélte, vagyonát elkobozták, családját az utcára tették. A 10 évi letöltésétől Sztálin halála mentette meg, 1953. április 15-én amnesztiában részesült és hazajött, de vagyonát, házát nem kapta vissza.

A rendszerváltás után lánya, Kékesi Katalin, szül. Bökényi Katalin pert indított a ház visszaszerzése érdekében, amit 1992-ben megnyert, de az ítélet nem volt jogerős, a bírósági per még évekig folytatódott.

Forrás: SZEP archívum, Kékesi Katalin (szül. Bökényi Katalin) adatközlő levele, 1992. október 23.

BÖSZÖRMÉNYI Zoltán– *Zoltan Joszifovics* – (Győr, Győr-Moson-Sopron vm. *1920.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Az egyik szovjet hadifogolytáborban tartóztatták le. Az MVSZ Határőr Hadseregének Lvovi Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1951. szeptember 29-én. 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták.

(DGy, 199: 21; RIZO, I. 2003:185.)

BRANCSIK Júlia – *Julia Vaszilivna* – (Munkács, 1931.) – magyar, Munkács lakosa, alapiskolai végzettség, a helyi dohánygyár munkása, pártonkívüli. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztériuma Különleges Tanácsa 8 év szabadságvesztésre ítélte el 1950. augusztus 26-án. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 208.)*

BRASCSAJKO/BRASCSAJKÓ Gyula/Julij – *Julij Mihajlovics* – (Mélyút/Hluboke, Ungvári j. 1879. április 19. – 1955. október 9.) – letartóztatott, NKVD-táborba internált polgári személy, ruszin/ukrán, ügyvéd, közéleti személyiség. A kárpátaljai ruszinok ukranofil irányzatához tartozó politikus. A Proszvita Egyesület egyik alapítója, 1920-1939-ben elnöke. 1939. február 12-től a Karpatszka Ukrajina Tanácsának követe. 1939. március 15-én a Volosin-kormány pénzügyi és kommunikációs minisztere volt.

1944 őszén a SZMERS nyomozótisztjei letartóztatták. Az Ungváron történt kihallgatás után az NKVD Donyec területi jenakijevoi hírhedt bánya táborba hurcolták. Szerencsésen hazatért, Huszton élt haláláig.

Az eltemetés helye: Ungvár.

(Wikipédia; RIZO, I. 2003:209. KU,1. 2009:702.)

BRÓDY András – *Andrij Ivanovics* – (csehül: Andrej Bródy, ruszinul, cirill betűkkel: Андрей Броды, ukránul: Андрій Бродій; (Beregkövesd/Kamjanszke, Beregszészi j., 2020-ig Ilosvai j. 1895. július 3. – Ungvár, 1946. december 7.) – 1944-et követő megtorlásokban kivégzett politikai fogoly, ruszin/ukrán (más iratokban magyar). A kárpátaljai ruszinok ruszofil irányzatához tartozott; újságíró, lapszerkesztő, a cseh és a magyar parlament képviselője. 1938. október 11–26. között Ruszinföld (Podkarpatská Rus) első miniszterelnöke.

Ungvár lakosa, középiskoláit Ungváron végezte, majd Nagybocskón lett tanító. Az első világháborúban besorozták, a 12. honvéd gyalogezred kötelékében harcolt a fronton, hadnagyi rendfokozattal szerelt le. A fronton tanúsított bátor magatartása miatt több kitüntetést is kapott. A háború után Budapesten (a Pázmány Péter Tudományegyetem jogi karán) elvégezte a jogot, ekkortól kezdett újságírással is foglalkozni. Később Munkácsra költözve a *Kárpáti Futár* című magyar nyelvű politikai napilap szerkesztője lett. 1924-től a *Ruszkij Visztnik* (*Русскій Вѣстникъ*) című ruszin hetilapot, az Autonóm Földműves Szövetség lapját kezdte el szerkeszteni. Iván Kurtyák elnöksége alatt a párt főtitkára lett. 1933-ban a prágai nemzetgyűlés képviselője lett. Mandátuma idején harcot indított Kárpátalja függetlenségének kivívásáért, támogatta a Németországgal, Lengyelországgal és Magyarországgal való viszony rendezését. 1938-ban a müncheni egyezmény után megválasztották Kárpátalja első miniszterelnökévé. A terület ekkor még autonóm tartományként működött Csehszlovákián belül, a Sirovy-kormányban pedig kinevezték a ruszin ügyek miniszterévé. Részt vett a komáromi tárgyalásokon, majd miután ez megfeneklett, támogatta a magyar–szlovák viszony népszavazás útján történő rendezését. Ezért még aznap letartóztatták és Pankrácon tartották fogva, amíg a nemzetközi nyomás hatására 1939. február 11-én kénytelenek voltak szabadlábra helyezni. Márciusban hazatért az ekkor már újra magyar fennhatóság alatt álló Ungvárra, és képviselő lett a magyar országgyűlésben.

1944 őszén, Kárpátalja elfoglalása után a SZMERS-különítmény nyomozótisztjei letartóztatták. Első kihallgatása 1944.december 6-án, a vádemelés előtti utolsó kihallgatása 1945. június 14-én zajlott le. Az NKVD nyomozótisztjei 1945. október 24-én emeltek vádat ellene, miután Kárpátalja hovatartozásáról a szovjet-csehszlovák szerződést Moszkvában aláírták. Nincs kizárva, hogy ügyét a szovjet szakszolgálatok korábban a Moszkvában raboskodó Volosinéval együtt a Csehszlovákiával folytatott tárgyalások során akarták felhasználni. Az újraegyesítést követően azonban mindkettőjük személye feleslegessé vált. Az ungvári és a kijevi kihallgatások sorozata után, az első bírósági meghallgatásra 1946. május 4-én került sor következett. Az Ungváron működő Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága (elnök: Ruszin Vaszil (1919) a leszerelt partizán parancsnok, vádló: Andráskó Iván megyei ügyész; kirendelt védők: Tudósi és Krizsanovszki; valamennyien kárpátaljai származásúak) – megrendezett

kirakatperben – 1946. május 26-án kollaboráció (a Horthy-rendszerrel való együttműködés) vádjával az USZSZK BTK-ja 54. §-nak 4., 6., 13., 11. és 10. cikkelyei alapján ítélte golyó általi halálra és teljes vagyonelkobzásra ítélte. Az NKVD által jóváhagyott forgatókönyv szerint nagy nyilvánosság előtt azzal vádolták többek között, hogy már a húszas évektől az autonóm Kárpátalja híve volt. A „népellenség és hazaáruló" Bródy a magyar-orosz érdekek következetes képviselője és reálpolitikusa volt. Csehszlovákiai, majd magyar parlamenti képviselőként harcolt a kárpátaljai autonómia megvalósításáért. Erről tanúskodnak azok a beszédek is, melyek a magyar országgyűlés képviselőházának ülésén hangzottak el a zűrzavaros, háborús időkben. Ebbe Bródy András védelmébe veszi a koncepciós perek áldozatait, amelynek sajnos később ő is egyik mártírja lett. Fejére olvasták azt is, hogy ruszin létére mindvégig magyarbarát volt, azaz elárulta népét. 1946. december 7-én hajtották végre a halálos ítéletet. A szemtanúk elbeszélése szerint egy Maruszja nevű egykori partizánlány volt a kivégzője. Tetemét az eddigi bizonyítások szerint az ungvári Kapos utcai temetőben titokban hántolták el.

Fia, ifj. Bródy András, festőművész édesapja ügyében 1988 őszén rehabilitációs kérelmet nyújtott be Moszkvában a Szovjetunió Legfelsőbb Bíróságához, ahonnan kérelmét Kijevbe, majd Ungvárra továbbították. 1989. december 22-én az Ungvári Területi Ügyészség írásban közölte vele: úgy tekintik, hogy apja koncepciós per áldozata lett, az ő szavaikkal: *„indokolatlanul büntetett személynek"* nyilvánították. A Bródyt és társait érintő büntetés jogtalanságát csak később mondták ki. 1991. december 27-én a Kárpátaljai Megyei Ügyészség N-1135-89. szám alatt arról értesítette ifj. Bródy Andrást, hogy apját rehabilitálták, elítélését koncepciós pernek minősítették.

Emlékezete:

*Két műve jelent meg könyvalakban: *A pénz, akár a sátán* (színmű), 1922; *Spekulánsok* (színmű), 1934. *Bródy András családi villájában jelenleg az Ungvári Hungarológiai Központ működik.

*Róla nevezték el a Bródy András Ruszin–Magyar Művelődési Központot (2002. dec. 27-én). * A nevét felvették a Szolyvai Emlékparkban 2016. december 7-én felavatott, a magyar felsőházi tagok és képviselők vértanúságát megörökítő emlékkeresztre.

*Az Ungvári Hungarológiai Központban elhelyezett Bródy-mellszobor alkotója Beleny Mihajlo szobrász (Nevicke-Kamjanica).

*A munkácsi vármúzeumban a sztálini terrort dokumentáló állandó kiállítás termének falán feliratos Bródy-dombormű emléktáblát helyeztek el, alkotója Matl Péter munkácsi szobrász.

*A Bródy-csoport peranyagát lásd bővebben: *A kivégzett, lágerekben elhunyt kárpátaljai magyar képviselők, 1945–1949. Bródy András és társainak emlékkönyve*. Szerk. Dupka György – Zubánics László, Ungvár, Intermix Kiadó, 2017.

Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/17900/17938/17938.pdf

(Wikipédia; DGy, 1999: 21; RJ. 2001: 57; RIZO, I. 2003:211. KU,1. 2009:702; DGy-ZL, 2017:174-176.)

BUBRJÁK János – *Ivan Ivanovics* – *(*Dunkófalva/Obava, Munkácsi j. *1910.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán. A munkácsi járási Dunkófalva lakosa, gazdálkodó, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1949. március 26-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az egyik karagandai lágerben találkoztak vele a magyarországiak. 1992-ben rehabilitálták. *(RJ 2000: 58; RIZO, I. 2003:213.)*

BUCSELLA József (Trosztnik/Tiszasásvár, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. 1932. – Felsősárad/Siroke, 2012.) – politikai elítélt, Gulág-rab, száműzött. Felsősárad lakosa, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, munkás. 1956 novemberében a 32. gépesített hadosztály sorkatonájaként részt vett a magyarországi hadműveletekben. A magyar felkelők iránt érzett szolidaritásból elhagyta alakulatát. November 6-án a szovjet járőrök elfogták. A déli hadsereg katonai törvényszéke 1956. november második felében halálra ítélte. Kivégzése sikertelen volt. Felgyógyulása után 35 évet kapott. A büntetését a Mordvin ASZSZK 7. számú, majd kazahsztáni GULAG-lágerben töltötte le. Majd örökös száműzetésben Kazahsztában, Szibériában élt. 2004–2005 körül hazakerült Kárpátaljára. Bekövetkezett haláláig részt vett, fel is szólalt az 1956-os forradalom és szabadságharc emlékére rendezett eseményeken. 1912-ben Felsősáradon elhunyt.

Emlékezete:

*Kitüntették a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjével.

*Bucsella József hányatott sorsú életét kisregényben örökítette meg a Berettyóújfaluban élő és alkotó Kocsis Csaba: *Elrabolt ötven évem... XX. századi emlékek szintézise.* (Bucsella József és 56-os sorstársai emlékére). Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2017.

Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/17800/17891/

(Dupka, 2020: 217-226.)

BUDAI Faina – *Faina Szemenyivna* – (Szlobodiscse, Moszkvai terület, Oroszország, *1892.) – Gulág-rab. Beregszász lakosa, orosz, háztartásbeli, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért először 1947. október 18-án 3 évi szabadságvesztésre ítélte. Majd másodszor, 1948. január 17-én 7 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 214.)*

BUJALÓ Bernát, dr. – *Bernard Ivanovics* – (Nagyrát, Rát/Razyivci, Ungvári j. 1901. augusztus 22. – Kisrát, Rát/Ragyivci, 1979.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló római katolikus lelkipásztor, szlovák (más iratokban magyar), felsőfokú egyházi végzettség, pártonkívüli. Ungvári római katolikus főesperes. A Gulág-rabságra ítélt Pásztor Ferenc vikárius szibériai elhalálozása után ő lett a vikárius. Még 1945. február 25-én, ungi főespereskénti a szovjet megszállás miatt átvette a szatmári egyházmegye Kárpátaljára szakadt részének kormányzását. Ő volt a Scheffler János szatmári püspök által előre kinevezett három helynök (vikárius) egyike.

Az ungvári Szent György vértanú római katolikus templom plébánosként

1952. április 1-jén az NKVD/MVD nyomozótisztjei letartóztatták azzal a váddal, hogy „megakarta dönteni az épülő kommunizmus államának törvényes rendjét". A Kárpátaljai Területi Bíróság 1952. május 29-én az ukrán Btk. 54/4. és az 54/10 § alapján 10 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre, polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az ungvári, lembergi és a Szverdlovszk területi, Szoszva nevű település lágerében raboskodott. 1956. október 8-án megrokkanva szabadult és visszatért Ungvárra, a továbbiakban, mint vikárius, átvette az egyház kormányzását, de egészségi állapota miatt hamarosan lemondott, nem hivatalos utóda Szegedi Jenő lett, akit az állam ugyan nem ismert el, de gyakorlatilag a lelkipásztorok őt tekintették helynöknek. 1979-ben elhunyt Kisráton. 1988-ban rehabilitálták.

Emlékezete: *Könyvalakban megjelent kiadványa: *Csermekbarát*. Imádságos és énekeskönyv. I. k. Szt. Bazil rendiek nyomdája, Uzhorod-Ungvár, 1931. 288 o., Ua. II. k. 1934. 288 o.

*Ráton síremléket Károlyi Lajos atya állíttatott neki, aki Bernát atya mellett fejezte be a teológiát.

*A Tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet Római Katolikus Templom közösségi termében elhelyezett „Egyházüldözés Kárpátalján 1944–1991" idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemutatásra dr. Bujaló Bernát atya szenvedéstörténete is.

Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/18100/18119/18119.pdf

(DGy, 1999: 22; RJ 2000: 59; RIZO, I. 2003:219; DGy, 2018: 69; PW, 2019: 238.)

BUKSA László – *Laszlo Laszlovics* – (Gledény/Gledin, (Szlovákia), *1916.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Az egyik szovjet hadifogolytáborban tartóztatták le. Az MVSZ Határőr Hadseregének Lvovi Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1951. október 5-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1974-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003.215.)*

BÜCS ISTVÁN (Aklihegy/Okli Hegy, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j.*1906.) – 1944-et követő megtorlásokban kivégzett személy. Aklihegyi lakos, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli, földműves, 1944 őszén szovjetellenes tevékenységet bizonyítottak rá. A 4. Ukrán Front NKVD-különítmény fegyveresei rögtönítélő katonai bíróságának döntése alapján helyben kivégezték. *(DGy, 1999: 22.)*

C

CIRÁNKI József – *Joszip Janosovics* – (Kótaj, Szabolcs-Szartmár-Bereg vm. *1915.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. A szovjet katonai elhárítás az egyik hadifogolytáborban letartóztatta. Az MVSZ Határőr Hadseregének Lvovi Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1951. augusztus 19-én Ungváron 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:726.)*

CHIRA Sándor – *Olekszandr Kornyilovics* – (Irhóc/Vilhivci, Técsői j.

1897. január 17. – Karaganda, 1983. május 26.) – Gulág-rabságra ítélt, száműzött, hitvalló görögkatolikus teológiai tanár, titokban felszentelt munkácsi görögkatolikus segédpüspök. Boldoggá avatása folyamatban van.

Letartóztatása idején ungvári lakos. Az elemi iskolát Nyéresházán és Irhócon, a gimnáziumot Máramarosszigeten, a teológiát Ungváron és Budapesten, a Pázmány Péter Tudományegyetem Hittudományi Karán végezte. Papp Antal munkácsi püspök 1920. december 19-én nőtlenként pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei lakhelyén 1949. február 10-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa 1949. augusztus 6-án 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Irkutszkban, Omszkban, Kuzbászban, Tajsetben, Kemerovoban raboskodott. 1956. szeptember 6-án szabadult.

1957 januárjában *Murányi Miklóssal* együtt kitiltották Ukrajna területéről, s így Karagandába került, ahol az oda száműzött németeket, lengyeleket, litvánokat, letteket, galíciai ukránokat és kárpátaljai ruszinokat pasztorizálta. Karagandából irányította az illegalitásban élő egyházmegyét. Szolgálati helyén három püspököt és 16 papot szentelt. Száműzetésben, Karagandában halt meg 1983. május 23-án. Az általa felépített templomban helyezték örök nyugalomba. 1989. április 28-án rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel. Boldoggá avatási eljárásának egyházmegyei szakasza 1997. december 14-én kezdődött el.

Emlékezete:

*Az általa felépített karagandai Szent József templomban nevét emléktáblán örökítették meg.

*A Szolyvai Emlékparkban nevét felvésték a történelmi egyházak mártírjainak emléktáblájára.

*A száműzött „fehér vértanú" szenvedéstörténetét a nagyszőlősi Riskó Marianna történész dolgozta fel és készített a témából sikeres disszertációt, amely később könyvalakban is megjelent, Riskó Marianna: *Chira Sándor munkácsi püspök élete és vértanúsága*. Romantika Bt., 2017.

(Wikipédia; DGy, 1999: 22; RJ 2000: 61; RIZO, I. 2003:718; DGy, 2018: 71; MI, 2024: 39.)

CHOMA Viktor (Nagylucska /Veliki Lucski, Munkácsi j. 1891. szeptember 23. – Lemberg melletti Horodiscse, 1953.április 2.) – Gulág-rabságra ítélt vértanú görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán. 1939-től az ungvári Szent Kereszt felmagasztalása görögkatolikus székesegyház parókusa volt. Az elemi iskolát, a gimnáziumot, a teológiát Ungváron végezte. Papp Antal püspök 1915. december 19-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei 1951. október 31-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, hithűsége miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1951. december 25-én 25évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben és Horodiscsén raboskodott, ahol 1953. április 2-án elhunyt. Más adatok szerint Minszkben, a betegek barakkjában két fogolytársával együtt injekcióval megölték. Jelöletlen sírban

nyugszik. 1992. március 2-án rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

Emlékezete:

*A Szolyvai Emlékparkban 2004-ben nevét felvésték a történelmi egyházak mártírjainak emléktáblájára.

*Az ungvári görögkatolikus székesegyház és püspöki palota melletti parkot övező kőfalon elhelyezett a kommunista diktatúra idején meghurcolt, mártír görögkatolikus papok emlékét megörökítő táblákra a hitvalló atya nevét is felvésték. (https://www.ortutaykozpont.info/choma-viktor/; *DGy, 1999:23; RIZO, I. 2003: 719; MI, 2024:123.)*

CMUR Iván – *Ivan Nyikolajevics* – (Perecseny/Perecsin *1904.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, végzettsége elemi iskolai, pártonkívüli. Perecseny lakosa, földműves. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945-ben 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1968-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:728.)*

CZAUNER Pál – *Pavel Pavlovics* – (Németmokra/Nyimecka Mokra, Técsői j. *1925.) – Gulág-rab, német, végzettsége elemi iskolai, pártonkívüli. Németmokra lakosa, favágó. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság vádjával 1950. február 16-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége az 1951. február 16-án kelt ítéletével a szabadságvesztés idejét 5 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:723.)*

CZÉBELY Károly – *Karoly Sztepanovics* – (Szkole, Lvivi megye, *1899.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. A técsői járási Tarackraszna lakosa, közhivatalnok. Az MVSZ Határőr Hadseregének Lvovi Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1946. július 22-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:723.)*

CZIBERE Tódor – *Fegyir Petrovics* – (Beregkisalmás/Zaluzzsa, Munkácsi j. 1906. január 24. – Lemberg, Janivszkij temető, 1950. június 4.) – Gulág-rabságra ítélt vértanú görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán. 1934-től a munkácsi járási beregleányfalvai (Lalovo) Szent Piroska görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Munkácson, a teológiát Ungváron végezte. Gebé Péter püspök 1930. június 27-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei 1949. november 4-én a 43 éves öt gyerek édesapját, letartóztatták. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. február 18-án 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron és Lembergben raboskodott. 1950. június 4-én hunyt el a lembergi börtönben, a Janivszkij temetőben jeltelen sírban temették el. 1991. november 12-án rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

Emlékezete:

*A Szolyvai Emlékparkban a Történelmi egyházak mártírjainak emléktábláján 2004-ben nevét megörökítették.

*Az ungvári görögkatolikus székesegyház és püspöki palota melletti par-

kot övező kőfalon elhelyezett a kommunista diktatúra idején meghurcolt, mártír görögkatolikus papok emlékét megörökítő táblákra hitvalló atya nevét is felvésték. *(DGy, 1999: 23; RJ 2000: 62; RIZO, I. 2003:727; MI, 2024: 81.)*

CZIPF György – *Georgij Ivanovics* – (Pósaháza (Pausching) Pavsino, Munkácsi j. *1907.) – Gulág-rab, német, végzettsége elemi iskolai, pártonkívüli. Pósaháza lakosa, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért, Volksbund-tagság vádjával 1949. május 28-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége az 1955. október 14-én kelt ítéletével a szabadságvesztés idejét 7 évre mérsékelte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 726.)*

CZIPF János – *Ivan Grigorovics* – (Pósaháza, (Pausching) Pavsino, Munkácsi j. *1921.) – Gulág-rab, német, végzettsége elemi iskolai, pártonkívüli. Pósaháza lakosa, gazdálkodó. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért, Volksbund-tagság vádjával 1945. december 27-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. Az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége az 1955. október 14-én kelt ítéletével a szabadságvesztés idejét 7 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:726.)*

Emlékezete: a Szolyvai Emlékparkban a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára nevét felvésték. *(RIZO, I. 2003: 726.)*

CZIPF János – *Ivan Ivanovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1891) – Gulág-rab, magyar, végzettsége elemi iskolai, pártonkívüli. Perecseny lakosa, munkás. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. május 16-án halálra ítélte. 1945. június 1-jén az ítéletet végrehajtották. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:726.)*

Emlékezete:

*Nevét a Szolyvai Emlékpark bazalt táblájára felvésték.

Cs

CSAJKOVICS Béla – *Adalbert Karlovics* – (Visk/Viskovo, Huszti j. *1893.) – Gulág-rab, magyar, középfokú végzettség, pártonkívüli. A huszti járási Visk lakosa, tanító. Az MVSZ Határőr Hadseregének Lvovi Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1946. április 13-án 7 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:731.)*

CSANAKI György (Gönyű, Győr-Moson-Sopron vm. *1916. január 5., *Kiszely Julianna*.) – az ungvári erdőgazdaság erdésze volt. Ungváron 1945. április 20-án az NKVD letartóztatta. Háborús bűnösnek nyilvánították. A 4. Ukrán Front katonai törvényszéke szovjetellenes tevékenységért 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Kolima lágereiben raboskodott. 1955. április 17-én a Nekszikán lágeréből tért haza Magyarországra. *(RJ, 2000: 63.)*

CSATLÓS Gusztáv* (-) – kárpátaljai magyar elítélttel a magyarországiak

az intai táborban dolgoztak vele együtt. További sorsa ismeretlen. (*RJ, 2000: 65.)*

CSATLÓS Gyula – *Julij Vaszilovics* – (Detroit, USA, 1917) – Gulág-rab, szlovák, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Nagyszőlősi lakos, a helyi fűrésztelep villanyszerelője. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenységért 1948. július 31-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte.1959-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:732.)*

CSÁKI Lajos – *Ludvig Lajosovics* – (Szentes, Csongrád-Csanád vm. *1912.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, végzettsége elemi iskolai, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945.november 17-én 3 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, 1. 2003:731.)*

CSÁTI József – *Joszif Ivanovics* – (Kiskapos/Malé Kapušany, (Szlovákia), 1912. január 26. – Munkács, 1993.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló római katolikus lelkipásztor, magyar, felsőfokú egyházi végzettség, pártonkívüli, a Munkácsi Szent Márton Római Katolikus Templom segédlelkésze volt.

Az NKVD nyomozótisztjei 1950. május 11-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával a Kárpátaljai Területi Bíróság 1951. május 18-án az ukrán Btk. 54/10. és az 54/13§ alapján 10 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre, polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az ungvári börtönben, a lembergi gyűjtőlágerben, a mordvinföldi Vorkuta és Javasz nevű települések Gulágtáboraiban raboskodott.

1956. augusztus 17-én megrokkanva szabadult, majd folytatta papi szolgálatát. Több évig nem mehetett visszsa Munkácsra. 1986-tól a Kárpátaljai Római Katolikus Egyház vikáriusa, azaz bejegyzett kormányzója. 1993-ban Munkácson hunyt el. 1989. március 6-én, és 1990-ben rehabilitálták.

Emlékezete: a tiszabökényi Árpádházi Szent Erzsébet római katolikus templom közösségi termében elhelyezett „Egyházüldözés Kárpátalján 1944–1991" idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemutatásra Csáti József atya szenvedéstörténete is.

(DGy,1999: 23; RJ 2000: 64-65; RIZO, I. 2003:732; PW, 2019: 239-240.)

CSÁTI Sándor (Munkács, Bereg vm. – *n.a.) – munkácsi elítélt volt. Együtt raboskodott a magyarországiakkal, 1953 után is a lágerben maradt. További sorsa ismeretlen. (*RJ, 2000: 65.)*

CSEKE Ferenc – *Ferenc Bejlovics* – (Nagymuzsaly, Muzsaly/Muzsijeve, Beregszászi j. *1913.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. A munkácsi Járási Iványi (Ivanyivci), lakosa, molnár. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1952. január 4–6-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. A Kárpátmelléki Katonai Körzeti Hadbírósága 1955. december 10-én 6 évi szabadságvesztésre mérsé-

kelte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:732.)*

CSEKE József-Rudolf – *Joszif-Rudolf Vincevics* – (Iványi/Ivanyivci, Munkácsi j. *1908.) – Gulág-rab, magyar, középfokú végzettség, pártonkívüli. A munkácsi járási Iványi lakosa, molnár. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1952. január 4–6-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 732.)*

CSEKŐ Mihály (Hatvan, Heves vm. *1929. március 3. *Borbély Mária*) – a hatvani vízvezeték-szerelőt 1950. október 10-én a magyar ávósok Hatvanban tartóztatták le, mint szovjetellenes elemet átadták a szovjet katonai elhárítás bírói szerveinek, amely Ungváron 1950. november 8-án öt évre elítélte. A Kirov környéki lágerből 1954. február 27-én szabadult és tért haza Magyarországra. *(RJ, 2000: 65-66.)*

CSELE Sándor – *Olekszandr Bejlovics* – (Nagybégány/Velika Bijhany, Beregszászi j. *1919.) – Gulág-rab, magyar, végzettsége elemi iskolai, pártonkívüli. A beregszászi járási Nagybégány lakosa, bodnár (hordókészítő). A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1948. június 10-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége az 1955. február 8-án kelt ítéletével a szabadságvesztés idejét 7 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:733.)*

CSEME Lajos – *Lajos Lajos* – (Baranyahidvég, Baranya vm. *1908.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Lvivi Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1951. október 5-én Ungváron 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:733.)*

CSENDŐR Kornél* (Munkács, *1904. –) – munkácsi elítélt volt. A magyarországi rabtársai a kazahsztáni Szpasszozavodszk kényszermunkatáborban találkoztak vele. További sorsa ismeretlen. (*RJ, 2000: 66.)*

CSEPANSZKI Miklós – *Mikola Sztepanovics* – (Gyöngyös, Heves vm. *1914.) – Gulág-rab, magyar, végzettsége elemi iskolai, pártonkívüli. Az Ungvári j., 2020-ig nagybereznai járási Sóhát (Csornogolova) lakosa, erdész. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945.augusztus 14-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:734.)*

CSEPREGA Béla – *Adalbert Olekszandrovics* – (Nagyszőlős/Vinohragyiv, *1898.) – Gulág-rab, magyar, végzettsége elemi iskolai, pártonkívüli. Nagyszőlős lakosa, kereskedő. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1946. január 17-én 2 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(DGy, 1999: 24; RIZO, I. 2003:734.)*

CSERBÁK István – *Sztepan Sztepanovics* – (Csontos/Kosztrino, Ung-

vári j., 2020-ig Nagybereznai j. *1910.) – Gulág-rab, szlovák, befejezetlen középfokú végzettség, pártonkívüli. Ungvári lakos, a megyei pénzügyi osztály szektorvezetője. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1947. március 27-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:773.)*

CSERBAK Júlia – *Júlia Ivanyivna* – (Ungtarnóc/Tarnivci, Ungvári j. 1905) szlovák, ungtarnóci lakos, alapfokú iskolai végzettség, háztartásbeli, pártonkívüli. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága 10 év szabadságvesztésre ítélte el 1947. március 27-én. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 773.)*

CSESAK Luka – *Luka Olekszijovics* – (Csendes/Tisiv, Munkácsi j., 2020-ig Volóci j. *1899.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, végzettsége elemi iskolai, pártonkívüli. Bótrágy lakosa, könyvelő. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1950. október 30-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége a szabadságvesztés idejét 1956. március 3-án 10 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 737.)*

CSETE Gyula – *Julij Sztepanovics* – (Beregújfalu/Beregujfolu, Beregszászi j. *1901.) – Gulág-rab, magyar, végzettsége elemi iskolai, pártonkívüli. Beregújfalu lakosa, gazdálkodó. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1949. január 17-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1996-ban rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: 736.)

CSÉPES János – *Ivan Georgijovics* – (Királyháza/Korolevo, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1900.) – Gulág-rab, ruszin, középfokú végzettség, pártonkívüli. A nagyszőlősi járási Királyháza lakosa, mérnök. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. augusztus 29-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:733.)*

CSÉPES János – *Ivan Ivanovics* – (Királyháza/Korolevo, 1918. október 5. – Vorkuta, 1953. augusztus 5.) – Gulágrabságra ítélt vértanú görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán. 1942-től a nagybereznai járási hajasdi (2020-tól Ungvári j., Voloszjanka) Szent Mihály arkangyal görögkatolikus templom parókusa.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Huszton, a teológiát Ungváron végezte. Dudás Miklós püspök 1943. július 12-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei 1950. augusztus 14-én a 32 éves öt gyermekes apát letartóztatták. Szovjetellenes tevékenység vádjával, hithűsége miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950.október 25-én 25 évi kényszermunkára, 5 év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben, Vorkután raboskodott. A vorkutai rabok lázadásának retorziójaként hét golyótól találva halt meg 1953. augusztus 5-én. A tábor 10. sz. részlegének 73. sz. sírjába temették el. 1992. február 24-én rehabilitálták.

Emlékezete: *A Szolyvai Emlékparkban a Történelmi egyházak mártírjainak emléktáblájára 2004-ben nevét megörökítették. Az ungvári görögkatolikus székesegyház és püspöki palota melletti parkot övező kőfalon elhelyezett a kommunista diktatúra idején meghurcolt, mártír görögkatolikus papok emlékét megörökítő táblákra hitvalló atya nevét is felvésték.

(DGy, 1999: 23; RJ 2000: 66; RIZO, I. 2003: 733; MI, 2024: 1-126.)

CSICSEI Mihály – *Mihajlo Ivanovics* – (Szarvas, Békés vm. *1912.) – Gulág-rab, szlovák, végzettsége elemi iskolai, pártonkívüli. Munkács lakosa, üzletvezető. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1947. február 11-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:738.)*

CSIGAJ István – *Istvan Janosovicss* – (Nyírmihálydi, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1918.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Lvivi Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1951. szeptember 25-én Ungváron 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 737.)*

CSIK Ferenc – *Fegyir Ivanovics* – (Nagyszőlős/Vinohragyiv,*1896.) – Gulág-rab, magyar, végzettsége elemi iskolai, pártonkívüli. Nagyszőlősi lakos, munkanélküli. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1950. augusztus 26-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az SZSZKSZ Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége az 1956. június 7-én kelt ítéletével a szabadságvesztés idejét 7 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:737-738.)*

CSIK Tibor – *Tiberij Janovics* – (Királyháza/Korolevo, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j.*1937.) – Gulág-rab, magyar, végzettsége elemi iskolai, pártonkívüli. Királyháza lakosa, diák. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1952. augusztus 9-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:737.)*

CSIKÓS Jenő (Szeged, Csongrád-Csanád vm. *1915. február 12, *Adók Rozália*) – csendőrszázados volt. Az NKVD a voronyezsi hadifogolytáborból kiemelte és a Szovjet Állambiztonsági Hadsereg katonai törvényszéke szovjetellenes tevékenységért Ungváron 1951. március 13-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Szverdlovszk melletti lágerből 1955. november 25-én tért haza Magyarországra. *(RJ, 2000: 68.)*

CSLOVECSKÓ György – *Jurij Vaszilevics* – (Ungvár/Uzshorod, *1920.) – Gulág-áldozat, szlovák, befejezetlen felsőfokú végzettség, pártonkívüli. Ungvári lakos, az Ungvári Állami Egyetem hallgatója. Az USZSZK BTK 20-54-1 „a" cikkelye alapján vád alá helyezték, szökés közben halálosan megsebesült, 1947. szeptember 8-án elhunyt. 1994-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:738.)*

CSOBZA Béla – *Adalbert Mihajlovics* – (Ungvár/Uzshorod, *1989.)

– Gulág-rab, magyar, végzettsége elemi iskolai, pártonkívüli. Ungvári lakos, árusító. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1948. november 27-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:738.)*

CSOK József– *Joszif Joszifovics* – (Kígyós/Kigyos, Beregszászi j. 1896. május 9. – Nagydobrony, 1969. július 30.) – Gulág-rabságot szenvedett református lelkipásztor, magyar, felsőfokú lelkészi végzettség.

A sztálini önkény időszakában a beregszászi járási Kisbégányi Református Egyházközség templomában szolgáló, megválasztott gyülekezeti lelkészét az Állambiztonsági Hivatal Kárpátontúli Területi Főosztályának nyomozótisztjei 1946. december 11-én felelősségre vonás céljából tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység, agitáció folytatása hamis vádjával a Kárpátaljai Területi Bíróság 1947. november 5–7-én az ukrán Btk. 2. r. 54/10. §, valamint a Btk. 29.§ a., b., c. alapján 4 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre, 3 év polgári jogvesztésre, vagyonelkobzásra. 1947. november 7-én Csok József által az ungvári 1. sz. börtön kórházából benyújtott fellebbezését Cirikusz, ungvári körzeti ügyész 1948. november 23-án elutasította, a korábbi ítéletet helyben hagyta. Az ungvári börtönből a Donyecmedencei Gulág-lágerekbe került.

1953 májusában, Sztalinóból szabadult. Hazatérése után az alábbi gyülekezetekben folytatta a lelkészi szolgálatait: Borzsova és Bene 1954–1956, Csetfalva 1958–1963, Tiszakeresztúr és Tiszaújlak 1956–1967. Meghalt 1969. július 30-án Nagydobronyban, eltemetve a beregszászi temetőben 1967-ben elhunyt felesége mellé. 1992-ben rehabilitálták.

Emlékezete:

*Nevét felvésték a Kárpátaljai Református Egyház Püspöki Hivatalának kertjében a kommunista diktatúra ideje alatt meghurcolt lelkészek emlékére 2008. november 24-én felállított négy méter magas gránitoszlop emléktáblájára (alkotója Matl Péter szobrász).

*A tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet római katolikus templom közösségi termében dr. Dupka György történész összeállításában elhelyezett „Egyházüldözés Kárpátalján 1944–1991" idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemutatásra Csok József lelkész szenvedéstörténete is. *(RIZO, I. 2003:738-739.)*

CSOLNOKI György (Gönyű, Győr-Moson-Sopron vm. *1916.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. augusztus 8-án Ungváron 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:739.)*

CSORBA János – *Ivan Ivanovics* – (Királymező/Uszty-Csorna, Técsői j.*1915.) – Gulág-rab, német, végzettsége elemi iskolai, pártonkívüli. A técsői járási Királymező lakosa, favágó. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység és Volksbund-tagság miatt 1950. február 17-én 25 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadság-

vesztésre ítélte. Az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége a szabadságvesztés idejét 1955. február 9-én 5 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:740.)*

CSORBA Lajos (Alsódabas, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm. *1914.) – Gulág-rab, cigány, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Az ungvári járási Csap lakosa, gépkocsivezető. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. szeptember 19-én 5 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:740.)*

CSORI Jurij/Georgij – *Jurij Szemen*ovics – (Zubivka/Beregfogaras, 1933 – 2019) – ruszin, Gulág-rab, Szánfalván/Sztanovóban dolgozó tanítót a Megtörhetetlen ifjúság nevű ruszin szovjetellenes csoport vezetőjét és csoporttársait: Francuh Petrót (1934), Rohacs Ivant (1932), Ruszinko Mihajlot (1932) a KGB letartóztatta. A Kárpátaljai Területi Bíróság 1955. február 11-12-én 10 évre ítélte. 1956-ban szabadult, ahol merész hangú, a szovjet rabszolgatartó rezsimet ostorozó lágerverseket is írt.1991-ben rehabilitálták. Jurij Csori számos ruszin irodalmi alkotás és tudományos munka szerzője, szótárakat szerkesztett és folklórt gyűjtött. A rendszerváltozás után a ruszin értelmiségieket tömörítő Ungvári Duhnovics Társaság aktív vezetőségi tagja. Bátran kiállt a ruszinság jogainak visszaállításért, írásaiban is hallatta hangját. 2019. április 11-én 85. életévében **Jurij Csori** Gulág-túlélő, ruszin író és történész Ungváron elhunyt. *(RIZO, I. 2003: 741., DGy.)*

CSÓKA János (Szamosszeg, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1920.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért Ungváron 1951. április 27-én 25 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. 1981-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:738.)*

CSÖME Lajos (Baranyahídvég, Baranya vm. *1914. szeptember 3., *Soós Mária*) – csendőr volt. 1945. február 14-én esett fogságba Buda ostrománál. Az NKVD a voronyezsi hadifogolytáborból kiemelte és a 4. Ukrán Front katonai törvényszéke szovjetellenes tevékenységért Ungváron 25 évre elítélte. A Szverdlovszki lágerből 1955. november 25-én tért haza Magyarországra. (*RJ, 2000: 73.)*

CSUBÁTI Ilarion Oszip/József – *Joszif Parfenovics* – (Zsabokukri, Ivano-Frankivszki terület, Gorodenkoi j. 1909. január 16. – 1956?) – Gulág-rabságra ítélt vértanú görögkatolikus áldozópap, ukrán, pártonkívüli. 1945-től az ökörmezői járási (Majdanka) majdánkai Csodatevő Szent Miklós görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Kolomijában, a teológiát Lembergben végezte. Andrej Septickij lembergi püspök 1938. június 16-án pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei 39 évesen 1948. augusztus 16-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt az SZSZKSZ Állambiztonsági Miniszté-

rium Különleges Tanácsa 1949. január 29-én 10 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. 1956. október 24-én szabadult. További sorsa ismeretlen, valószínűleg jelöletlen sírban nyugszik valahol. 1991. január 25-én rehabilitálták.

Emlékezete: *A Szolyvai Emlékparkban a Történelmi egyházak mártírjainak emléktáblájára 2004-ben nevét felvésték. Az ungvári görögkatolikus székesegyház és püspöki palota melletti parkot övező kőfalon elhelyezett a kommunista diktatúra idején meghurcolt, mártír görögkatolikus papok emlékét megörökítő táblákon a hitvalló atya nevét is megörökítették.

(DGy,1999: 25; RJ 2000: 74; RIZO, I. 2003: 741; MI, 2024: 1-126.)

CSUCSVÁR János – *Ivan Ivanovics* – (Zsófiafalva/Szofija, Munkácsi j. 1909.) – Gulág-rab, német, alapfokú végzettség, pártonkívüli. A munkácsi járási Zsófiafalva lakosa, gazdálkodó. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenységért, Volskbundtagság miatt 1948. február 14-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1994-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:744.)*

CSURGOVICS György – *Georgij Georgijovics* – (Szalók/ Slavkovce, (Szlovákia), – 1905. március 19. – Ungvár/ Uzshorod, 1972. január 23.) – Gulágrabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, szlovák, pártonkívüli, 1946-tól a sislóci Istenszülő születése görögkatolikus templom parókusa.

Az elemi iskolát Sámogyon (Samudovce), a gimnáziumot és a teológiát Ungváron végezte. Gojdics Páleperjesi püspök 1931. július 26-án pappá szentelte. Az NKVD nyomozótisztjei 45 éves 4 gyermekes apát 1950. augusztus 22-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, hithűsége miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. október 25-én 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben, Angarszkban raboskodott.

1956. május 8-án szabadult. Hazatérése után, 1956. június 17-től haláláig az ungvári kommunális ügyosztály gépkezelő munkása volt. 1982. január 23-án hunyt el. 1992. február 17-én rehabilitálták.

(DGy, 1999: 25; RJ 2000: 74; RIZO, I. 2003:744; MI, 2024: 1-126.)

CSURGOVICS Sándor – *Olekszandr Georgijovics* – (Ungvár/Uzshorod, *1932.) – Gulág-rab, szlovák, középfokú végzettség, pártonkívüli. *Csurgovics György* görögkatolikus pap fia. Ungvári lakos, a helyi zeneiskola tanulója.

Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1950. május 22-én 25 évi, szabadságvesztésre ítélte. Az SZSZKSZ Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége az 1954. június 30-án kelt ítéletével a szabadságvesztés idejét 10 évre mérsékelte. 1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: 744. DGy, 2018: 81.)

CSURIS György – *Jurij Fedorovics* – (Nagymihály/Michalovce, (Szlovákia), *1882.) – vizsgálati fogságban volt

az ungvári 1. sz. börtönben, magyar, felsőfokú végzettség, pártonkívüli. Ungvári lakos, közhivatalnok. 1945. január 22-én letartóztatták, a nyomozást felfüggesztették. 1993-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:744.)*

D

DANCS Csaba (Ungvár, Ung vm. *1921.) – elítélt fűszerkereskedő volt. További sorsa ismeretlen. *(RJ, 2000: 75.)*

DÁN László – *Vaszil Vaszilovics* – (Középapsa/Szerednye Vogyane, Técsői j. *1912.) – Gulág-rab, román, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Előapsán favágtó. A Belügyminisztérium kijevi körzetének katonai törvényszéke szovjetellenes tevékenységért 1953. szeptember 13-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az SZSZKSZ Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi ítéletet 1953. október 14-én 5 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:300-301.)*

DANKÁNICS István – *Sztepan Ivanovics* – (Tiszaújhely/Nove Szelo, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1882.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Tiszaújhely lakosa, gazdálkodó. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1946. október 30-án 3 évi szabadságvesztésre ítélte. 1993-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:303.)*

DANKÁNICS Mihály (Hátmeg/ Zahattya, Huszti j., 2020-ig Ilosvai j. 1913. augusztus 2. – Ungvár, 1969. február 24.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, a munkácsi járási dunkófalvai (Obává) Istenszülő oltalma görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Munkácson, a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1936. augusztus 16-án pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 38 éves két gyermekes apát 1951. január 11-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, hithűsége miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1951. március 23-án 25 évi kényszermunkára, 5 év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben, Irkutszkban raboskodott.

1955. október 6-án szabadult. 1969. február 24-én hunyt el Ungváron. 1992. március 3-án rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel. *(RJ 2000: 75; https://www.ortutaykozpont.info/dankanics-mihaly/)*

DANKÓ László – *Vaszil Georgijovics* – (Eperjes/ Prešov Prjasev, (Szlovákia), *1903.) – vizsgálati fogságban volt az ungvári 1. sz. börtönben, szlovák, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, hivatalnok. Vizsgálati fogsága alatt az NKVD nyomozótisztjei 1945. január 26-án nyomozati ügyét lezárták, munkatáborba irányították. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:303.)*

DÁVID János – *Ivan Ivanovics* – (Nagybégány/Velika Bihany, *1900.)

– Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Szolyva lakosa, az erdőipari gazdaság munkása. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 25 évi szabadságvesztésre ítélte el 1950. október 10-én. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003:300.)

DÁVID József (Munkács/Mukacsevo, *1919. június 7, *Grabovszky Jolán*) – kereskedelmi üzletkötő volt. A II. világháború alatt a katonai kémelhárításnál szolgált. A 4. Ukrán Front katonai törvényszéke 25 évre elítélte. Vorkuta lágeréből 1953. november 26-án tért haza Magyarországra. *(RJ, 2000: 76.)*

DEÁK András (*n.a.) – munkácsi lakos, a 4. Ukrán Front katonai törvényszéke 10 évre elítélte. Együtt raboskodott a magyarországiakkal. További sorsa ismeretlen. *(RJ, 2000: 76.)*

DEÁK Mihály (*n.a.) – A Huszti járási Száldobos (Szteblivka) lakosa, községi bíró volt. A 4. Ukrán Front katonai törvényszék 25 évre elítélte. Együtt raboskodott a magyarországiakkal. További sorsa ismeretlen. *(RJ, 2000: 77.)*

DEME Sándor – *Olekszandr Olekszandrovics* – (Téglás, Hajdú-Bihar vm. *1911.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszász lakosa, a Szőlőszovhoz munkása. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1952. január 4–5-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1955-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003:306.)

DEMECS Dezső – *Deziderij Deziderovics* – (Szolyva/Szvaljava, 2020-tól Munkácsi j. 2020-tól Munkácsi j., *1913.) – Gulág-rab, szlovák, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, tanító. A 18. Hadsereg katonai törvényszéke szovjetellenes tevékenységért 1944. december 24-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:307.)*

DEMETER Mihály – *Mihajlo Mihajlovics* – (Ungvár/Uzshorod, 1908. augusztus 25. – Ungvár/ Uzshorod, 1984. március 1.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, szlovák, pártonkívüli, 1940-től a szolyvai járási dombosteleki (Ploszke) Istenszülő oltalma görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát, a gimnáziumot és a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1932. július 31-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei 41 éves két gyermekes apát 1949. június 22-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. szeptember 22-én 25 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi ítéletet 1955. június 3-án 6 évi szabadságvesztésre mérsékelte. Ungváron, Kijevben, Abezben raboskodott.

1955. szeptember 17-én szabadult. 1984. március 1-én hunyt el Ungváron. 1992. július 13-án rehabilitálták.

(https://www.ortutaykozpont.info/demeter-mihaly/; RIZO, I. 2003:306-307; MI, 2024: 1-126.)

DEMETER Zoltán – *Zoltan Tomasovics* – (Rafajnaújfalu/Rafajnaujfolu, Beregszászi j. *1925.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. A beregszászi járási Rafajnaújfalu lakosa, gazdálkodó. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1946. december 27-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. A Kárpátaljai Területi Bíróság 1947. április 19-én 3 év szabadságvesztésre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:306.)*

DEMJANOVICS /DEMJANOVICH / Péter Pál – *Petro Olekszandrovics* –(Nagyberezna/Velikij Bereznij, 1869. július 17.) rahói lakos, pártonkívüli, görögkatolikus esperes, szentszéki tanácsos, kanonok. (A bírósági peranyagban ukrán nemzetiségűnek jelölik meg). A rahói Istenszülő elszenderedése templom parókusa, a Magyar Országgyűlés felsőházi tagja.

Az elemi iskolát helyben, a gimnáziumot és a teológiát Ungváron végezte. Firczák Gyula püspök 1894. szeptember 23-án szentelte pappá. 1894–1904-ig Munkácson, 1904-től élete végéig Rahón parókus. 1918-tól rahói kerületi esperes, 1921-től szentszéki tanácsos. 1935-től tiszteletbeli kanonok. Rahón az Úri Kaszinó elnöke, a Hitel- és Fogyasztási Szövetkezet ügyvezető elnöke, a Vörös Kereszt, a Közművelődési Egyesület, a Légvédelmi Liga, a Magyar Háziipari Központ, a Magyar Nemzeti Tanács elnöke, rahói képviselő-testületi tag. 1943. február 19-én benyújtotta meghívólevelét a magyar országgyűlés felsőházában, április 13-án az Igazoló bizottság igazolta, a Kérvényi Bizottság tagja lett.

A SZMERS-különítmény és az NKVD nyomozótisztjei a 75 éves atyát 1944. december 5-én tartóztatták le és hurcolták el az ungvári 1. sz. börtönbe. A sorozatos kihallgatások után a Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és Mandzuk Miklós rahói tanító hamis tanúvallomása alapján, 1945. április 13-án golyó általi halálra ítélte, 1945. április 23-án kivégezték. A visszaemlékezők szerint nagypénteken, az ágyban, haldoklás közben lőtték agyon, csakhogy érvényt szerezzenek a halálos ítéletnek. Az ítéletvégrehajtó állítólag egy Maruszja nevű börtönőr volt. Jelöletlen sírba temették el az ungvári Kapos utcai temetőben. 1991. február 22-én rehabilitálták.

Emlékezete:

*Nevét felvésték 2004-ben a Szolyvai Emlékparkban a Történelmi egyházak mártírjainak emléktáblájára 2004-ben nevét.

*Neve felkerült az ungvári görögkatolikus székesegyház és püspöki palota melletti parkot övező kőfalon elhelyezett a kommunista diktatúra idején meghurcolt, mártír görögkatolikus papok emlékét megörökítő táblákra és a 2016. december 7-én felavatott, a magyar felsőházi tagok és képviselők vértanúságát megörökítő emlékkeresztre.

(https://www.ortutaykozpont.info/demjanovics-peter-pal/; RJ 2000: 78; RIZO, I. 2003:308; DGy-ZL, 2017: 184-185.)

DEMKÓ Mihály – *Mihajlo Ivanovics* – (Bodzásújlak/Novosad, (Szlovákia) 1894. szeptember 13. – Ungvár, 1946. december 7.) – 1944-et követő

megtorlásokban kivégzett politikai elítélt. A kárpátaljai ruszinok ruszofil irányzatához tartozott, autonómista politikus. Munkács lakosa, tanító, újságíró-lapszerkesztő, közéleti személyiség, a Magyar Országgyűlés képviselője, Munkács megyei város képviselőtestületének tagja.

Az I. világháborúban az 1. honvéd gyalogezredben szolgált. A *Kárpáti Futár* című lap alapítója, amelyet a csehszlovák hatóságok betiltottak. A *Ruszkij Vesztnyik* főszerkesztője, magyar, ruszin, szlovák és cseh nyelven publikált. A csehszlovák hatóságok 22 esetben folytattak ellene eljárást, 4 ízben bebörtönözték. Az Autonóm Földműves Szövetség alapító tagja. A Magyarorosz Nemzeti Színház ügyvezető alelnöke, a genfi kisebbségi kongresszus tagja, 1928-ban részt vett Rigában az orosz kisebbségek kongresszusán. A ruszin tartománygyűlés tagja 1932–1939-ig. 1938. november 2-a előtt elfogatóparancsot adtak ki ellene, de megmenekült.

1939. június 28-án Horthy Miklós kormányzó miniszteri tanácsossá nevezte ki, gazdasági tanácsadója lett Kárpátalja kormányzói biztosának. A magyar országgyűlés képviselőházába 1939. június 30-án hívták meg. 1942. december 2-án beszédet mondott a nemzetiségi kérdésről a képviselőházban. Demkót 1944. november 6-án, távollétében beválasztották a képviselőház Pénzügyi, illetve Véderő bizottságába.

Az orosz front közeledtekor szőlőjében Munkácson, a Pál-hegyen találkoztak Kárpátalja képviselői – úgy döntöttek, hogy nem hagyják el szülőföldjüket, népüket. 1944. október 26-án a szovjet hadsereg elfoglalta Munkácsot, Demkót és képviselőtársait a SZMERS-különítmény nyomozói 1944. november 22-én letartóztatták és az ungvári börtönbe zárták, számos alkalommal kihallgatták. Az általuk megfogalmazott vád: Horthy-fasiszta bérenc, vatikáni ügynök, amerikai kém, szovjetellenesnek ítélt politikai tevékenység. Kárpátalja Területi Bíróság Ruszin Vaszil (1919) partizánparancsnok elnökletével (fővádló: Andrasko Ivan (1919) megyei ügyész), Bródy András és társai koncepciós perében 1946. május 4–25. között golyó általi halálra ítélte. Valószínűleg őt is Bródy András képviselővel együtt végezték ki 1946. december 7-én, sírja ismeretlen helyen a Kapos utcai temetőben. Ukrajna Főügyészsége és Kárpátalja Megyei Ügyészsége 1991. április 17-én rehabilitálta.

Művei: *Radics parasztköztársasága; Rabotniki rabota v avtonomnoj Podkarpatszkoj Ruszi. Mukacsevo, 1938;

*A munka és a munkás Podkarpatszka Ruszban; Duchnovics levelei; Az Autonóm Földműves Szövetség története.

Emlékezete: Nevét felvésték a Szolyvai Emlékparkban 2016. december 7-én felavatott, a magyar felsőházi tagok és képviselők vértanúságát megörökítő emlékkeresztre.

(Wikipédia; RJ 2000: 78; RIZO, I. 2003: 307; DGy-ZL, 2017: 185-186.)

DEMLING Mihály – *Mihajlo Mihajlovics* – (Pósaháza (Pausching) Pavsino, Munkácsi j. *1916.) – Gulág-rab, német, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. A munkácsi járási Pósaháza lakosa, gazdálkodó. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért,

Volksbund-tagság miatt 1946. május 8-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:307.)*

DÉNES János (*-) – kárpátaljai magyar volt. A doni szénmedence Jaszinovataja 15-ös, majd Csumakovo lágerében voltak vele együtt honfitársaink. Sorsa ismeretlen. *(RJ 2000: 78.)*

DERDES János – *Ivan Sztepanovics* – (Técső/Tyacsiv, *1910.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Técső lakosa, a Molotov artel esztergályosa. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenységért 1951. április 21-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:310.)*

DEREVLYANIK Fedor – *Fegyir Vaszilevics* – (Iványi/Ivanyivci, Munkácsi j. *1909.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. A beregszászi járási Felsőremetén tanító az elemi iskolában. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenységért 1945. július 23-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Együtt raboskodott a magyarországiakkal. További sorsa ismeretlen. 1956-ban rehabilitálták.

(RJ 2000: 59; RIZO, 1. 2003:310.)

DEZSŐFI János – *Ivan Ivanovics* – (Sóhát/Csornoholova, Ungvári j. *1902.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Az ungvári járási Szerednye lakosa, mészáros. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1951. február 19-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1993-ban rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: 306.)

DÉCSEI László – *Vaszil Ljudvikovics* – (Beregszász/Berehovo, *1914.) – Gulág-rab, magyar, nem teljes középiskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszász lakosa, kereskedő. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. október 19-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003:306.)

DÉNES János – *Ivan Ivanovics* – (Lőcse/Levoča, (Szlovákia), *1905) – Gulág-rab, szlovák (más iratokban magyar), elemi iskolai végzettség, KPZU-tag. Beregszász lakosa, pincér. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1946. január 9-én 6 évi szabadságvesztésre ítélte. A doni szénmedence Jaszinovataja 15-ös, majd a Csumakovo lágerében voltak vele együtt magyarországi honfitársak. További sorsa ismeretlen. 1990-ben rehabilitálták.

(RJ, 2000: 78;RIZO, I. 2003:306.)

DICSŐ Géza – *Gejza Elekovics* – (Csetfalva/Csetfolvo, Beregszászi j. *1900.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Csetfalva lakosa, gazdálkodó. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1948. október 25-én 10 évi szabadságvesztésre és vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi ítéle-

tet, 1955. július 8-án 7 évre mérsékelte. 1992-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:314.*)

DIMELCS György – *Georgij Julijovics* – (Bacsó/Csabanyivka Ungvári j. *1914.) – Gulág-rab, szlovák, befejezetlen felsőfokú végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, a helyi Energo vállalat könyvelője. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1949. június 18-án 25 évi szabadságvesztésre, 5 évi jogvesztésre és vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi ítéletet 1955. március 4-én 5 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:314.)*

DOBOS István – *Sztefan Fedorovics* – (Tiszasalamon, Salamon/Szolomonove, Ungvári j. *1902.) – Gulág-rab, szlovák, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Lakhelye Ungvár, munkás. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1946. május 22–23-án 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 315.)*

DOBOS Pál – *Pavlo Petrovics* – (Nagytárkány/Veľké Trakany, (Szlovákia), *1909.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, munkás. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. október 9-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003:315.)

DOKTOR Sándor – *Olekszandr Mihajlovics* – (Beregrákos/Rakosino, Munkácsi j. *1903.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. A munkácsi járási Beregrákos lakosa, gazdálkodó. A Kárpátalja Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1947. április 18-án 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták. *(RJ 2000: 82; RIZO, I. 2003:318.)*

DOLINAI Miklós – *Mikola Petrovics* – (Unghosszúmező/Dovhe Pole, Ungvári j. *1894.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, felsőfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Prága lakosa, orvos, lakhelyén tartóztatták le. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenységért 1945. december 26-án 5 évi szabadságvesztésre ítélte. A 1990-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003:318.)

DOLINSZKI József – *Joszif Joszif* – (Batár/Batar, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1929.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán (más iratok szerint magyar), elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. A Lubin városban diszlokált 51511 sz. katonai helyőrség sorkatonája. A Kijevi Katonai Körzet Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1951. december 28-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. A Kárpátmelléki Katonai Körzet Hadbírósága a korábban kiszabott évet 1952. június 18–21-én 25 évre növelte. 1956-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:319.)*

DOLNER László – *Vaszil Morovics* – (Budapest, *1916.) – Gulág-rab, magyar, befejezetlen középiskolai végzettség, pártonkívüli. A magyar honvédség

sorkatonája. Az SZSZKSZ NKVD Különleges Tanácsa a szovjet-magyar határátlépés miatt, kémkedés vádjával 1941. június 5-én 3 évi szabadságvesztésre ítélte. A 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:319.)*

DOMOKOS Béla – *Albert Albertovics* – (Biharmező/Poiana, (Románia), *1918.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. A hadifogolytáborban letartóztatták. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1949. november 30-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:319.)*

DOLOPIKULA Antal – *Anton Pavlovics* – (Gödényháza/Gugya, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1918.) – Gulág-rab, magyar, nem teljes középiskolai végzettség, pártonkívüli. Gödényháza lakosa, munkás. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1948. május 31-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 319.)*

DOROS István/Iván (Velika Poljana, Lvivi terület, *1899.) – Gulág-rab, lengyel, felsőfokú végzettség, pártonkívüli. Szerednyei lakos, tanító. 1945. április 11-én a Zakarpatszka Ukrajina Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 320.)*

DÓR János – *Ivan Ivanovics* – (Munkács/Mukacsevö, *1929.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Nova Kahovka (Herszon m.) lakosa. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenységért 1950. november 29-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, 1. 2003:314.)*

DÓRI István – *Sztefan Antonovics* – (Királyháza/Korolevo, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1928.) – Gulág-rab, magyar, középiskolai végzettség, pártonkívüli. A nagyszőlősi járási Királyháza lakosa, munkás. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1947. június 18-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:319.)*

DRAGULA Miklós – *Mikola Mikolajovics* – (Pozsony/Bratislava, (Szlovákia), *1915.) – Gulág-rab, cseh, felsőfokú végzettség, pártonkívüli. Munkácsi lakos, orvos. A Kárpátalja Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1951. szeptember 19-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi ítéletet 1955. június 8-án 5 évre mérsékelte. 1992-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 321.)*

DRAGUN György (*-) – kárpátaljai, széleslonkai földműves volt. Sorsa Ismeretlen. (*RJ 2000: 83.)*

DRASKÓCI József – *Joszif Petrovics* – (Fancsika/Fancsikovo, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1901.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. A nagyszőlősi járási Fancsika lakosa, gazdálkodó.

A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1948. április 12-én 3 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:321.)*

DRBAL Milos, dr. (*–) – a sztálini megtorlás áldozata, cseh, felsőfokú végzettség, hivatalnok, polgármester. Cseh tisztviselőként került Husztra. A 30-as évek második felében Huszt sztárosztája (polgármestere), 1939. február 12-től Kárpátszka Ukraina szojmjának képviselője (a cseh nemzeti kisebbséget képviselte).

1944 decemberében a SZMERS-különítmény nyomozótisztjei szovjetellenes tevékenység vádjával letartóztatták. A huszti származású Szarvadij Ivan (sikerült a Donyec területi jenakijevoi táborból megszöknie és az USA-ba menekülnie) 1951 májusában tett vallomása szerint Milos Drbalt az NKVD különleges jenakijevoi táborába hurcolták és halálra kínozták. *(DGy-ZL, 2017: 203.)*

DREBITKA Dénes OSBM (Szolyva/Szvaljava, 2020-tól Munkácsi j. 2020-tól Munkácsi j., 1911. október 31. – Szolyva, 1976. július 26.) – Gulágrabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, a munkács-csernekhegyi és a husztbaranyai (Horonyevo) görögkatolikus kolostorok szerzetese volt.

Az elemi iskolát és a gimnáziumot Szolyván, a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1937. április 4-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 40 éves atyát 1951. január 31-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, hithűsége miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1951. április 12-én 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben és Norilszkban raboskodott. 1955. október 13-án szabadult.

1957. február 25-én másodszor is letartóztatták. Vallásos propaganda kifejtése miatt 1957. május 28-án 5 év kényszermunkára ítélték.1962-ben szabadult.

1976. július 26-án hunyt el Szolyván. 1992. december 15-én rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel. *(https://www.ortutaykozpont.info/drebitka-denes-osbm/; MI, 2024: 1-126.)*

DUBICZKY András (Dobrjani, Sztriji járás, Galícia, *1877. november 6.) – felsőfokú egyházivégzettség, pártonkívüli. A nagybereznai járási Szemerekő (2020-tól Ungvári j. Szmerekova) lakosa, görögkatolikus parókus. A Kárpátaljai Területi Bíróság 1948-ban száműzte. 1950-ben valahol Szibériában halt meg, valószínűleg jeltelen sírban nyugszik. *(RJ 2000: 84.)*

DUDÁS István – *Sztefan Laszlovics* – (Nagyszőlős, *1938.) – Gulág-rab, magyar, nem teljes közép iskolai végzettség, pártonkívüli. Nagyszőlősi lakos, tanuló. Tagja volt a szovjetellenes röplapterjesztő, plakátoló Nagyszőlősi Politizáló Csoportnak.

1957 júliusában tartóztatták le. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1957. szeptember 26-27-én 3 évi szabadságvesztésre ítélte. A vád: felkelésre való felbuzdítás, a szovjethatalom megdöntésére való szervezkedés, izgatás, ellenforradalmi

tevékenység. A három évből 26 hónapot töltött le a Mordvin ASZSZK-beli GULAG 7. sz. politikai lágerében.

Hazatérés után fiatalon elhunyt. 1991. november 26-án rehabilitálták. Poszthumusz kitüntették az 1956-os Emlékéremmel.

Emlékezete: * 2006. október 19-én a Nagyszőlősi Perényi Zsigmond Középiskola falán az UMDSZ és a MÉKK által elhelyezett fekete márványtáblára Dudás István politikai elítélt nevét is felvésték.

(*RIZO, I. 2003*: *323; DGy:2020:125-156.*

A csoport tevékenységét bővebben: https://mek.oszk.hu/21800/21825/21825.pdf)

DUDICS András – *Andrij Andrijovics* – (Beregszász/Berehovo, *1910.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, felsőfokú végzettség, pártonkívüli. Beregszászi lakos, a Baktai Kísérleti Állomás jogásza. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1949. április 26-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:323.)*

DUDICS Endre, dr. (*n.a.) – ökörmezői főszolgabíró volt. A 4. Ukrán Front katonai törvényszék 10 évre elítélte. Együtt raboskodott a Mari SZSZK lágeriben a magyarországiakkal és a kárpátaljaiakkal (Asszonyi István és Kovács Zoltán református lelkész). További sorsa ismeretlen. *(RJ, 2000: 84.)*

DUDLA László – *Vaszil Kihajlovics* – (Széleslonka/Sirokij Luh, Técsői j., *1901.) – Gulág-rab. Széleslonkai lakos, földműves, ruszin/ukrán, alapfokú végzettség, pártonkívüli. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1949. június 15-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. A SZU Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi ítéletet 1954.szeptember 18-án 6 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:323.)*

DUFINEC János – *Ivan Ivanovics* – (Várkulcsa/Klucsarki, Munkácsi j. *1912.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, középfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Újdávidháza (Nove Davidkovo) lakosa, tanító. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. október 31-én 6 hónapi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:325.)*

DULISKOVICS Eumén – *Jevmen Olekszijovics* – (Bányafalu/Szuszkove, Munkácsi j., 2020-ig Szolyvai j. 1889. április 28. – Munkács, 1958. augusztus 23.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán (más iratokban magyar), pártonkívüli. Munkácsi lakos, 1939-től a munkácsi Istenszülő elszenderedése görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát Poroskőn, a gimnáziumot és a teológiát Ungváron végezte. Papp Antal püspök 1912. december 22-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 60 éves, hatgyermekes atyát 1949. január 25-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenységért 1949. május 18-án 5 évi

javító munkatáborra, polgári jogfosztásra és vagyonelkobzásra ítélte. Javaszban (Mordvin ASZSZK) dolgoztatták.

1955. október 13-án szabadult, de az ott szerzett betegség következtében 1958. augusztus 23-án Munkácson meghalt. 1989. április 26-án rehabilitálták. *(https://www.ortutaykozpont.info/duliskovics-eumen/; RJ 2000: 85; RIZO, I. 2003: 324.)*

DULISKOVICS Viktor – *Viktor Jevmenovics* – (Maszárfalva/Nehrovo, Munkácsi j., 2020-ig Ilosvai j. 1917. október 19. – Kengir, 1954. július 26.) – Gulág-rabságra ítélt vértanú görögkatolikus áldozópap ruszin/ukrán, pártonkívüli, *Duliskovics Eumén* görögkatolikus pap fia.1946-tól a turjaremetei Szent Mihály arkangyal görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát Galamboson, a gimnáziumot Ungváron és Munkácson, a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1941. július 12-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 32 éves három gyermekes atyát 1949. május 26-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. július 9-én 10 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben, Kijevben és a kazahsztáni Dzsezkazganban, Kengirben raboskodott. A Gulág-lágerekben építkezéseken és rézbányában dolgoztatták. A kengiri tábori rablázadás idején lőtték le 1954. július 26-án. 1992. július 24-én rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

Emlékezete: *Az ungvári görögkatolikus székesegyház és püspöki palota melletti parkot övező kőfalon elhelyezett a kommunista diktatúra idején meghurcolt, mártír görögkatolikus papok emlékét megörökítő táblákra a hitvalló atya nevét is felvésték. *A Szolyvai Emlékparkban a Történelmi egyházak mártírjainak emléktábláján 2004-ben nevét megörökítették.

(https://www.ortutaykozpont.info/duliskovics-viktor/; RJ 2000:85; RIZO, I. 2003: 324. DGY.)

DUNAVÖLGYI Imre – *Emerih Joszifovics* – (Álmosd, Hajdú-Bihar vm. *1914.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvári lakos, gazdálkodó. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. június 15-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:324.)*

DUPKA György, id. – *Jirzsi Andrijovics* – (Tiszabökény/Tiszobikeny, korábban: Bobove, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. 1927. április 24.) – Gulág-rab, magyar, pártonkívüli, általános iskola. Tiszabökény lakosa, földműves. 1946-ban FZO-munkára Donyec-medence bányáiba vitték. Szökést kísérelt meg, elfogták, a Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1947-ben 6 évi szabadságvesztésre ítélte, Murmanszk környéki lágerekben raboskodott. Amnesztiával szabadult. Rehabilitálták. *(DGy,1999: 31.)*

DUPKA István – *Sztefan Sztefanovics* – (Tiszabökény/Tiszobikeny, korábban: Bobove, Beregszászi j., 2020-ig

Nagyszőlősi j. *1915.) – Gulág-rab, magyar, alapiskola, pártonkívüli. Tiszabökény lakosa, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság a kolhoz és a szovjethatalom ellen irányuló agitáció terjesztésének vádjával 1949. június 28-án 25 évi kényszermunkára, 5 évi jogfosztásra és vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi ítéletet 1954. december 11-én 10 évre mérsékelte. Sztálin halála után meghirdetett amnesztia után szerencsésen hazatért. 1991-ben rehabilitálták.

Emlékezete: a tiszabökényi Árpádházi Szent Erzsébet templom falán lévő emléktáblára 2016. április 24-én nevét felvésték. *(RIZO, I. 2003: 325; DGy.)*

DURNEVICS Tódor (Latorcafő /Latirka, Munkácsi j., 2020-ig Volóci j. 1904. szeptember 8.–Javasz, 1954. április 17.) – Gulág-rabságra ítélt vértanú görögkatolikus áldozópap, ruszin, 1945-től a munkácsi járási izsnyétei (Zsnyatine) Istenszülő oltalma templom parókusa volt.

Az elemi iskolát helyben, a gimnáziumot Munkácson, a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1933. július 12-én szentelte pappá.

Az NKVD nyomozói a 41 éves két gyermekes atyát 1945. július 25-én tartóztatták le. Többek között azzal vádolták, hogy ő árulta el a magyar katonai vezetésnek a Pataki-féle partizáncsoportot. A Kárpátaljai Területi Bíróság 1945. szeptember 20-án 10 évi, javító munkára, öt év polgári jogfosztásra és vagyonelkobzásra ítélte. Ismeretlen körülmények között hunyt el 1954. április 17-én Javaszban (Mordvin ASZSZK), jelöletlen sírban nyugszik. 2023. január 26-án rehabilitálták.

Emlékezete: *Az ungvári görögkatolikus székesegyház és püspöki palota melletti parkot övező kőfalon elhelyezett a kommunista diktatúra idején meghurcolt, mártír görögkatolikus papok emlékét megörökítő táblákra a hitvalló atya nevét is felvésték. *A Szolyvai Emlékparkban a Történelmi egyházak mártírjainak emléktábláján 2004-ben nevét megörökítették.

(https://www.ortutaykozpont.info/durnevics-todor/; RJ 2000: 85; MI, 2024:1-126.)

DZURÓVCSIK Mihály – *Mihajlo Mihajlovics* – (Gorond/Goronda, Munkácsi j. 1900. szeptember 18. – Beregszász/Berehovo, 1975. június 11.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, szlovák, pártonkívüli, 1941-től az ungvári járási nagylázi (Veliki Lázi) Jézus Krisztus menybemenetele görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát Felsőviznicén (Visnya Viznica), a gimnáziumot Munkácson, a teológiát Ungváron végezte. Gebé Péter püspök 1927. február 12-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei az 50 éves 3 gyermekes atyát 1950. április 7-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. május 17-én 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben, továbbá Kemerovo és Omszk Gulág lágereiben raboskodott.

1954. október 19-én szabadult. 1975. június 11-én hunyt el Beregszászban.

1993. március 9-én rehabilitálták. *(https://www.ortutaykozpont.info/dzurovcsik-mihaly/; RJ 2000: 85; RIZO. I. 2003: 312-313; MI, 2024: 1-126.)*

E

EIB/AIB Josef – *Josef Balázsovics* – (Dombó/Dubove, Técsői j., *1897.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Dombói lakos, munkás. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt 1950. június 29-én 25 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. Az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége a szabadságvesztés idejét 1954. szeptember 27-én 10 évre mérsékelte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 153.)*

EGEDI János – *Ivan Ivanovics* – (Szentes, Csongrád-Csanád vm. 1913) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapiskola, pártonkívüli. A szovjet hadifogolytáborban letartóztatták. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1946. március 13-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 328.)*

EGLES Sándor – *Olekszandr Ivanovics* – (Szeged, Csongrád-Csanád vm. *1899.) – Gulág-rab, magyar, alapiskola, pártonkívüli. A Ungvári j., 2020-ig perecsenyi járási Rónafüred (Lumsori) lakosa, favágó. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1949. július 26-án Ungváron 10 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 328.)*

EGRESI György – *Georgij Omeljanovics* – (Zárnya/Priborzsavszke, Huszti j., 2020-ig Ilosvai j. *1901.) – Gulág-rab, szlovák, felsőfokú végzettség, pártonkívüli. A Ungvári j., 2020-ig perecsenyi járási Turjasebes (Turja Bisztra) lakosa, munkás. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1949. november 18-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 328.)*

EGRESSY György (Zárnya/Priborzsavszke, Huszti j., 2020-ig Ilosvai j. 1901. március 31.–Szerednye, 1984. január 21.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, szlovák (más iratokban magyar), 1947-től a turjasebesi (Turja Bisztra) Nagy Szent Bazil görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Máramarosszigeten, Szatmáron és Beregszászban, a teológiát Ungváron végezte. Gebé Péter püspök 1926. augusztus 28-án pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 48 éves, három gyermekes atyát 1949. szeptember 9-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. november 18-án 10 évi kényszermunkára, 5 év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Dzsezkazgan és Szpaszo-zavodszkban építkezéseken és kőbányában, 1952-től

a permi országrész Volinka település közeli kőbányában és mészégetésnél dolgoztatták.

1955. október 18-án szabadult. 1960-ig Ungváron éjjeliőr egy iskola építkezésénél. 1960 és 1967 között az ungvári egyetem botanikus kertjében fűtő, kertész és éjjeliőr. 1984. január 8-án hunyt el Szerednyén. 1991. december 26-án rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel. *(https://www.ortutaykozpont.info/egressy-gyorgy/; RJ 2000: 86; MI, 2024: 1-126.)*

EGRESSY Emil – *Omeljan Georgijovics* – (Huszt/Huszt, *1927–) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Lakhelye Beregszász, tanuló. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. szeptember 6-án 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1965-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003:328-329.)

EGRESSY János – *Ivan Omeljanovics* – (Zárnya/Priborzsavszke, Huszti j., 2020-ig Ilosvai j. 1898. augusztus 11. – Ungvár/Uzshorod, 1962. május 10.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán, pártonkívüli, 1945-től a poroskői (Poroskovo) Csodatevő Szent Miklós görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Máramarosszigeten, a teológiát Ungváron végezte. Gebé Péter püspök 1924. augusztus 28-án pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei 51 éves három gyermekes atyát 1949. augusztus 28-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. november 28-án 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben volt börtönben, majd Kazahsztán (Dzsezkazgan) lágereiben raboskodott.

1955. március 21-én szabadult. 1955 és 1962 között Ungváron éjjeliőr. 1992. július 14-én rehabilitálták.

(https://www.ortutaykozpont.info/egressy-janos/; RJ 2000: 86; RIZO, I. 2003: 328; MI, 2024: 1-126.)

EGRESSY Mihály – *Mihajlo Mihajlovics* – (Berezna/Berezove, Huszti j., 1904. május 8.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán. 1942-től az ilosvai járási nagyrákóci (Velikij Rákovec) Istenszülő születése görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát Irhócon, a gimnáziumot Ungváron, a teológiát Máramaros-szigeten és Ungváron végezte. Gebé Péter püspök 1929. december 19-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 45 éves három gyermekes atyát 1949. március 31-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. május 20-án 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben és Kijevben börtönben volt, Kazahsztánban a dzsezkazgani bányákban dolgoztatták.

1955. február 22-én szabadult rokkantként. Ilosván halt meg 1964. július 2-án. 1991.szeptember 25-én rehabilitálták.

(https://www.ortutaykozpont.info/egressy-mihaly/; RJ 2000: 86; RIZO, I. 2003: 328. MI, 2024: 1-126; Dgy.)

EGRESSY Sándor – *Olekszandr Omeljanovics* – (Zárnya/Priborzsavszke, Ilosvai j., 1892. március 8. – Ungvár, 1959.szeptember 3.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, magyar, pártonkívüli, 1942-től a palágykomoróci (Palagy Komarivci) Istenszülő születése görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Beregszászon és Máramarosszigeten, a teológiát Ungváron végezte. Papp Antal püspök 1921. március 27-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei az 52 éves atyát 1950. április 25-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. május 26-án 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben, Kijevben börtönven volt és Kazahsztán lágereiben raboskodott.

1956. június 21-én szabadult. 1959. szeptember 3-án hunyt el Ungváron.

1991. október 12-én rehabilitálták.

(https://www.ortutaykozpont.info/egressy-sandor/; RJ 2000: 86; RIZO. I. 2003: 328; MI, 2024: 1-126.)

ENGEL Károly– *Karlo Karlovics* – (Mezőterebes/Sztrabicsó, Munkácsi j. *1891.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Lakhelye Beregszász, munkás. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. október 2-án 4 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: 329.)

EKENBERGER János – *Ivan Joszipovics* – (Bárdháza/Barbove, Munkácsi j.*1908.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Bárdháza lakosa, földműves. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt 1946. július 8-án 6 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 329.)*

EKMAN Béla – *Adalbert Karlovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1921.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Lakhelye Munkács, kőműves. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt 1946. június 3-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 329.)*

EPERJESI Balázs – *Balázs Benjamin* – (Nagykanizsa, Zala vm. *1920.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. A szovjet hadifogolytáborban tartóztatták le. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1951. október 10-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 329.)*

EPERJESSY József, dr. – *Joszif Sztefanovics* – (Ungvár/Uzshorod, *1882. március 29., – 1954 február 23. *Szengetovszky Katalin*) – Gulág-áldozat, ma-

gyar, felsőfokú végzettség, a Magyar Élet Keresztényszocialista Párt tagja. Ungvár lakosa, ügyvéd, ügyvédi iroda vezetője. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. november 9-én 6 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. Büntetését az oroszországi Karabas és az akmolinszki lágerben töltötte le. Ezt követően Karaganda melletti Szpasszozavodszk településre száműzték (Kazahsztán). Hazatérési kérelmét elutasították. Ott halt meg 1954. február 23-án. 1990. április 17-én rehabilitálták. *(RJ 2000: 88; RIZO, I. 2003: 330.)*

ERDEI Béla –*Adalbert Joszifovics* – (Beregszász/Berehovo, *1929. december 20.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszász lakosa, bolti tanuló. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1949. augusztus 11-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Büntetését a Krasznojarszk, Dugyinka, Norilszk lágereiben töltötte le. 1954. október 18-án amnesztiával szabadult. 1965. július 15-én rehabilitálták.

(RJ 2000: 86; RIZO, I. 2003: 330.)

ERDEI János – *Ivan Sztepanovics* – (Aknaszlatina/Szolotvino, Técsői j. *1924.) – Gulág-rab, magyar, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Aknaszlatina lakosa, tisztviselő. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1948. december 18-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. A Kárpátmelléki Katonai Körzet Hadbírósága a korábbi döntést 1955. április 15-én 7 évre mérsékelte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:330.)*

ERDÉLYI Dezső – *Dezsev Dezsev* – (Csepe/Csepa, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j., 1919.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, középiskolai végzettség, pártonkívüli. A szovjet hadifogolytáborban tartóztatták le. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1951. április 27-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1970-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: 330.)

ERDÉLYI József – *Joszip Joszipovics* – (Uszka, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1901.–1955. augusztus 15.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Lakhelye Tiszabökény (Tiszabikeny), kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság a kolhoz és a szovjethatalom *ellen* irányuló agitáció terjesztésének vádjával 1949. június 28-án 25 évi, 5 évi szabadságvesztésre és vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi ítéletet 1954. december 12-én 10 évre mérsékelte. 1955. augusztus 15-én gyógyíthatatlan kórban elhunyt a lágerben. Egyik Gulág-tábor temetőjében nyugszik. 1991-ben rehabilitálták.

Emlékezete: a tiszabökényi Árpádházi Szent Erzsébet templom külső falán elhelyezett gránit táblára nevét felvésték. *(RIZO, I. 2003: 330; DGy.)*

ERDŐ Lajos – *Ludvig Sztefanovics* – (Técső/Tyacsiv, *1894.) – Gulág-rab,

magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Técső lakosa, földműves. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1946. augusztus 14-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 330.)*

ERHARDT (Erhat) Mátyás – *Matyas Joszifovics* – (Skole, Lvivi terület, *1907.) – 1944-et követő megtorlásokban kivégzett politikai fogoly, lengyel, írástudatlan, pártonkívüli. Szolyva lakosa, munkás. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. április 20-án golyó általi halálra ítélte. 1945. május 10-én kivégezték. 1991-ben rehabilitálták.

Emlékezete: nevét a Szolyvai Emlékpark a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára felvésték. *(RIZO, I. 2003: 330; Dgy.)*

ESPAN János – *Ivan Sztepanovics* – (Batár/Botar, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1911.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán (más iratokban magyar), elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Batár lakosa, munkás. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1970. október 25–27-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. A Kárpátaljai Területi Bíróság felülbírálva a korábbi ítéletet 1951. május 15–18-án 10 évre mérsékelte. 1989-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: 331.)

ESTERHÁZY János (Nyitraújlak, 1911. március 14. – Mírov, 1957. március 8.) Csehszlovákia legjelentősebb magyar mártír politikusa. Élete és állásfoglalásai a szlovák–magyar viszonyban máig viták tárgya, mivel szimbólummá vált. A Csehszlovákiában kisebbségben élő magyar népcsoport vezetőjeként a prágai, majd a pozsonyi parlamentnek, továbbá a kárpátaljai magyaroknak is képviselője volt. A felvidéki politikus 1933-ban ellátogatott a városba, és találkozott Pásztor Ferenccel, a szintén nagyra becsült és tisztelt, mártírhalált halt egykori plébánossal. A második világháború alatt védelmezte az üldözött zsidókat, lengyeleket és más nemzetiségű szenvedőket, amiért a magyar nyilasok és a német nácik is likvidálni akarták. 1945-ben a kommunisták letartóztatták, az NKVD elhurcolta, majd Moszkvában 10 év kényszermunkára ítélték, ahol súlyos tüdőbajt kapott. A Csehszlovák Népbíróság halálra ítélte, amit a kommunista hatóság a Gulágról való visszatérte után életfogytiglani börtönre változtatott. A szükséges kezeléstől megfosztva súlyos szenvedések között 1957. március 8-án halt meg a mirovi politikai börtönben. Boldoggá avatási eljárását 2019-ben indították el.

Emlékezete: Beregszászban a római katolikus templom udvarán 1925. december 7-én avatták fel Esterházy János első emléktábláját, amely a Pásztor Ferenc Közösségi Ház falára került. Felirata: „Isten szolgája Esterházy János felvidéki magyar politikus." A dombormű-emléktábla alkotója: Matl Péter munkácsi szobrászművész. Hasonló emléktáblát helyeztek el Ungváron a Szent György Római katolikus templom udvarának emlékfalán.

F

FAINGEL Margit – *Margarita Viktorivna* – (Toronto, Kanada, *1915.) – pszichiátriai fogvatartott, (amerikaiként került a nyilvántartásba), alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Az ungvári járási Ődarma (Sztorozsnyica) lakosa, háztartásbeli. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenységért 1949. augusztus 6-án kényszer pszichiátriai gyógykezelésre irányította. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:694.)*

FALUDI László (Szobránc/Sobrance, (Szlovákia), *1904.) – Gulág-rab, szlovák, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Csapi lakos, molnár. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. november 9-én 4 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RJ 2000: 91-92; RIZO, I. 2003: 708.)

FANCSIK Elemér – *Elemir Adalbertovics* – (Nagybereg/Veliki Beregi, Beregszászi j. *1905.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. A Beregszászi járási Nagybereg lakosa, gazdálkodó. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1947. április 27-én 7 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:695.)*

FANCSIK Ida – *Ida Georgijivna* – (Dombó/Dubove, Técsői j.*1914) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. A beregszászi járási Nagybereg lakosa, háztartásbeli. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága 1945. december 3-án 2 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 695.)*

FANCSIK Tihamér – *Tihamir Bejlovics* – (Nagybereg/Veliki Beregi, Beregszászi j. *1909.) – Gulág-rab, magyar, befejezetlen középfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. A beregszászi járási Nagybereg lakosa, gazdálkodó. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért Ungváron 1946. május 14-én 7 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:695.)*

FANKOVICS Márta – *Marta Emerihivna* – (Mesztegnyő, Somogy vm. *1907) – Gulág-rab, magyar, középfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, tanító. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1949. június 27-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 695.)*

FARKAS László – *Vaszil Sztepanovics* – (Bustyaháza/Bustino, Técsői j. *1929.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán. Bustyaháza lakosa, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. A huszti nyomda tanonca. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1946. január 14-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 709.)*

FATÁN János, dr.– *Ivan Ivanovics* – (Veléte/Veljatin, Huszti j. *1897. jú-

nius 29. *Pogány Júlianna*) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, felsőfokú végzettség, pártonkívüli. Munkács lakosa, fogorvos.

Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért Ungváron 1946. december 16–17-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte.

Munkácson m. kir. tisztifőorvos volt. Az NKVD 1946. augusztus 25-én otthonában tartóztatta le, az ungvári börtönbe vitték. 1946. december 16-17-én 10 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte Ungváron a szovjet Belügyminisztérium Határőrsége Kárpátaljai Területi Katonai Bírósága az 54. § (2) (13). pontjai alapján. A vád: szovjetellenes agitáció. Büntetését a Komi területi Vorkuta és a mordvinföldi Potyma lágeréiben töltötte le, orvosként dolgozott a rabkórházakban. 1955 decemberében amnesztiával szabadult.

1959-ben rehabilitálták. *(RJ 2000: 96; RIZO, I. 2003: 696.)*

FAZEKAS János – *Sztefan Mihajlovics* – (Mezővári/Vari, Beregszászi j. *1900.) – Gulág-rab, magyar, középfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Mezővári lakosa, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság a kolhoz és a szovjethatalom ellen irányuló agitáció terjesztésének vádjával 1948. november 27-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 708; DGy.)*

FÁBIÁN Béla (Tiszakeresztúr/Perehresztya, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1895.) – 1944-et követő megtorlásokban kivégzett politikai fogoly, magyar. Tiszaújlak lakosa, középosztályi paraszt származású, tisztviselő.

A Tiszaújlak-Tiszabökény határában 1903-ban létesített Turul-emlékműnél (*az eredeti Turulmadaras Rákóczi emlékművet a tiszaújlaki kommunisták 1945-ben leromboltatták; Bíró Andornak, a Tiszapéterfalvai Határőr Agrárcég-kolhoz elnökének kezdeményezésére sikerült újra felállítani és a tiszabecsi csata 286. évfordulója alkalmából 1989. július 16-án felavatni, ettől kezdve minden évben megtatják a kárpátaljai magyarság találkozóját a KMKSZ szervezésében*), a 30-as években Rákóczi-ünnepségek fő szervezője volt. Megalapította a „Magyar Élet" Párt tiszaújlaki szervezetét, annak vezetője volt, a párt soraiba hozott 235 helyi magyar lakost.

A SZMERS-különítmény nyomozótisztjei 1944 őszén letartóztatták. A 4. Ukrán Front katonai törvényszéke szovjetellenes tevékenységért halálra ítélte, Ungváron kivégezték. Jelöletlen sírban nyugszik.

Emlékezete:

*Tiszaújlakon, a település központjában felállított emlékműre nevét felvésték.

*A Szolyvai Emlékparkban 2004-ben, Tiszaújlak mártírjainak emléktábláján nevét megörökítették. *(SZEP-archívum; DGy.)*

FÁBIÁN Gyula– *Julij Karlovics* – (Tiszakeresztúr/Perehresztya, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1899.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Tiszakeresztúr lakosa, munkás. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1953. január 9-10-én 25 évi szabadság-

vesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi ítéletet 1955.február 12-én 10 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre mérsékelte. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *693.)*

FÁBIÁN Károly – *Karlo Julijovics* – (Tiszakeresztúr/Perehresztya, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j.*1925.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. A nagyszőlősi járási Tiszakeresztúr lakosa, munkás. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1953. január 9–10-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi ítéletet 1955. február 12-én 10 évre mérsékelte. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *693.)*

FÁBIÁN Lajos – *Ludvig Ludvigovics* – (Fegyvernek, Jász-Nagykun-Szolnok vm. *1891.) – 1944-et követő megtorlásokban kivégzett politikai fogoly, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. A nagybereznai járási Sóhát (2020-tól Ungvári j. Csornoholova) lakosa, közhivatalnok. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. március 11-én halálra ítélte. Az ítélet végrehajtásáról igazolás nincs. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 693.)*

FÁBIÁN Rozália – *Rozalia Antonyivna* – (Tiszaújlak/Vilok, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1901.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Tiszaújlak lakosa, szőlőszovhoz munkása. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1953. január 9–10-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi ítéletet 1955. február 12-én 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*:*693.)*

FEDÁK László (Ungvár/Uzhgorod, 1911. szeptember 15. – Ungvár/Uzhgorod, 1991. október 20.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán (más iratokban magyar) egykori labdarúgó és edző. Többszörös kelet-szlovákiai és országos szlovák bajnok, sportpolitikus és sportvezető, sportújságíró és szerkesztő, helytörténész és lágerköltő.

1945–1946-ban a Kárpátaljai Területi Testnevelési és Sportbizottság elnöke. Ebben a beosztásában azonban csak 1946 decemberéig maradhatott, mivel a Sztálin-i rezsim kezei elérték a személyét is: kinevezését alaptalanul visszavonták. Abban az időben a Ragyanszka Skola tankönyvkiadó szerkesztője is volt. Az NKVD nyomozótisztjei szovjetellenes tevékenység vádjával 1946 decemberében letartóztatták. A Kárpátaljai Területi Bíróság 1948. december 18-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Távol-Kelet ázsiai részén lévő Magadan területi kolimai különleges Gulág-táborban raboskodott.

A hruscsovi politikai természetű engedmények idején 1956 márciusában idő előtt kiszabadulhatott, és ezt követően egészen a nyugdíjazásáig több éven keresztül az Ungvári Szpartak utánpótláscsapatát irányította (1956–1971). Ungváron hunyt el 1991. október 20-

án. Halála után, 1992. február 20-én rehabilitálták.

Fedák László életútja, a helyi sajtóban közreadott sporttörténeti cikksorozata (*Vörös Zászló, Kárpáti Igaz Szó* stb.) visszatükrözi Kárpátalja testnevelési- és sporteredményeinek alakulását és fejlődését hat évtizeden keresztül. Életútjáról elért eredményeiről számos publikáció jelent meg ukrán és magyar nyelven. Máig széles körben olvassák többek között az alábbi művet: Fedák László: Kárpátalja a sporteredmények tükrében. Ungvár: Karpati (1994) (ukránul).

Emlékezete: Később vált ismertté, hogy 1947–1956 között a szibériai Kolimán raboskodó Fedák László emlékezetben fogalmazta lágerverseit. Évtizedeken keresztül emlékezetben őrizte. Csak néhány évvel halála előtt vetette őket papírra, s juttatta el e kötet közreadójához. Ebből több gyűjtemény jelent meg különböző folyóiratokban és az alábbi kiadványban: *Istenhez fohászkodva... 1944, Szolyva. Verses levelek, imák...* – Intermix Kiadó, Ungvár, 1992.

Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/23600/23644/23644.pdf;

(https://uk.wikipedia.org/wiki/ Федак Василь Васильович; *Wikipédia; RJ 2000: 96-97; DGy, 2018: 102.)*

FEDELES Cirill – *Kirilo Ivanovics* – (Kistopolya/Topoľa (Szlovákia), 1881. augusztus 6. – Dnyepropetrovszk, 1950. március 27.) – Gulág-rabságra ítélt vértanú görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán.

Az elemi iskolát Kistopolyán, a gimnáziumot Ungváron és Munkácson, a teológiát Ungváron végezte. 1909. március 7-én szentelte pappá Firczák Gyula püspök.

A kárpátaljai ruszinok ukranofil irányzatához tartozott. Avgusztin Volosinnak, a Kárpát-Ukrajna miniszterelnökének harcostársa. 1939. február 12-től Kárpátszka Ukraina szojmjának képviselője (a Kulturális, Oktatási Bizottság tagja), az Ukrán Katolikus Papok Társaságának tagja.

A magyar hatóság letartóztatta, a nyíregyházi Varjúlapos táborból Sztojka püspök közbenjárására kiszabadult.1939-től a técsői járási Lipcsén (Lipcsa) a Jézus Krisztus menybemenetele görögkatolikus templomban szolgált.

Az NKVD nyomozótisztjei a 65 éves négy gyermekes atyát 1946. február 27-én tartóztatták le. Az ungvári börtönben került sor vallatására. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron – szovjetellenes tevékenység vádjával – 1946. július 2-án 8 évi kényszermunkára, 3 év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. 1950. március 27-én hunyt el Dnyepropetrovszkban. Az egyik túlélő közlése szerint: *„A dnyepropetrovszki fakitermelő telepen 1950. március 27-én reggel megfagyva találtak rá társai."* Jelöletlen sírban temették el. 1992. november 12-én rehabilitálták.

Emlékezete: *Az ungvári görögkatolikus székesegyház és püspöki palota melletti parkot övező kőfalon elhelyezett a kommunista diktatúra idején meghurcolt, mártír görögkatolikus papok emlékét megörökítő táblákra a hitvalló atya nevét is felvésték. *A Szolyvai Emlékparkban a Történelmi egyházak mártírjainak emléktábláján 2004-ben nevét megörökítették.

(https://www.ortutaykozpont.info/fedeles-cirill/; RJ 2000: 97; RIZO, I. 2003: 697; DGy-ZL, 2017: 204; MI, 2024: 1-126.)

FEDOR András – *Andrij Andrijovics* – (Perecseny/Perecsin, *1912.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, befejezetlen felsőfokú végzettségű, pártonkívüli. Ungvári lakos, a süketnéma tanintézet igazgatóhelyettese. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenységért 1951. március 3-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1987-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:698.)*

FEDOR Ferenc (Csap, Ungvári j.*1907.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettségű, pártonkívüli. Csap lakosa, falfestő. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. november 9-én 4 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990. április 17-én rehabilitálták.

(RJ 2000: 97; RIZO, I. 2003: 698.)

FEHTEL János – *Ivan Ivanovics* – (Felsőkerepec/Verhnyij Koropec, Munkácsi j. *1896.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettségű, pártonkívüli. Munkácsi lakos, kerekedő. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. december 26-án 2 évi szabadságvesztésre ítélte.1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 703.)*

FEHTEL József – *Joszip Ivanovics* – (Felsőkerepec/Verhnyij Koropec, Munkácsi j. *1896.) – Gulág-rab, német, befejezetlen középiskolai végzettségű, pártonkívüli. Felsőkerepeci lakos, gimnazista. A SZU NKVD Különleges Bizottsága 1940. július 10-én a szovjet-magyar határ átlépéséért, kémkedés vádjával 3 évi szabadságvesztésre ítélte.1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 703.)*

FEKETE Gyula – *Julij Imrihovics* – (Beregszász/Berehovo, 1905. április 24.– 1959?) – Gulág-rabságot szenvedett református lelkipásztor, magyar, középfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Diakónus, evangéliumi könyvkereskedő és missziós lelkész.

1945–1946-ban Nevetlenfaluban és Akliban, 1947-ben Bilkén, 1948-ban Csetfalván vállalt lelkész szolgálatot. Aktívan részt vett a Keleti Baráti Kör missziós munkájában.

1947. október 17-én az Állambiztonsági Hivatal Kárpátontúli Területi Főosztályának nyomozótisztjei a 42 éves lelkészt Csetfalván letartóztatták. A szovjetellenes propaganda vádjával a Kárpátaljai Területi Bíróság 1948. szeptember 20-án az ukrán Btk. 2. r. 54/10., az54/11. 54/2. §, valamint a Btk. 29. a., b., c. § alapján 25 évi szabadságvesztésre, 5 évi polgári jogvesztésre, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bírósága büntetőügyi bírói testületének határozatával az elítélt Fekete Gyula fellebbezési kérelmét elutasította, a korábbi ítéletet helyben hagyta.

Az ungvári 1. sz. börtönben *Simon Zsigmond* lelkész volt a rabtársa, akinek a visszaemlékezése szerint Fekete Gyula az Angara melletti Tajset Gulág-lágerében raboskodott. Sztálin halála után meghirdetett amnesztiában részesült. A feleség korábban Szegedre költözött, korai halála miatt már nem élhette meg férje 1956. május 19-én szabadult.

Hazaérkezését követően Nevetlenfaluban és Akliban működött. 1959-ben Budapestre költözött, ott halt meg a hatvanas években. Bűncselekmény hiányában 1991. december 18-án rehabilitálták.

Emlékezete:

*Nevét felvették a Kárpátaljai Református Egyház Püspöki Hivatalának kertjében a kommunista diktatúra ideje alatt meghurcolt lelkészek emlékére 2008. november 24-én felállított négy méter magas gránit oszlop emléktáblájára (alkotója Matl Péter szobrász).

*A tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet római katolikus templom közösségi termében dr. Dupka György történész összeállításában elhelyezett „Egyházüldözés Kárpátalján 1944–1991" idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemutatásra Fekete Gyula diakónus missziós lelkész szenvedéstörténete is.

(RIZO, I. 2003: 700; FG, 2017: 236.)

FEKETE Margit – *Margarita Olekszandrivna* – (Ungvár/Uzshorod, *1927.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. A nagyszőlősi járási Királyháza lakosa, munkanélküli. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1948. április 12–15-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1956-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 700.)*

FEKÉSHÁZI Zoltán – *Zoltan Olekszandrovics* – (Botfalva/Botfalva, Ung vm. *1881–1946?) – politikai elítélt, a kommunista diktatúra áldozata, magyar, felsőfokú végzettségű, jogot végzett. Beregszászi lakos, közhivatalnok. Bereg és Ugocsa vármegyék alispánja volt.

Tanulmányainak befejeztével 1901-1902-ben Szerednyén segédjegyző. 1908-tól közigazgatási gyakornok Ungvárott, majd egy év múlva aljegyző. 1910-től Szobráncon szolgabíró, ebben a tisztségben, – az I. világháború alatt – 2017-ben részt vett a járása szomszédságában lévő takcsányi harcokban és hősies magatartásáért *Kisezüst vitézi* éremmel tüntették ki.

A cseh megszállás alatt minden hazafias megmozdulás irányítója és vezetője volt. 1920-tól 1938. november 9-ig az Egyesült Magyar Párt járási és városi képviselője, 1938-tól 1942-ig, nyugdíjba vonulásáig Bereg és Ugocsa vármegyék alispánja volt.

1945 tavaszán Beregszászban a SZMERS-különítmény nyomozótisztjei koholt vádak alapján 64 éves korában, letartóztatták. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1946. január 31-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Egy beregszászi rabtársa szerint valahol Lemberg közelében az elítélteket szállító vonaton halt meg, sírhelye máig ismeretlen. 1991-ben rehabilitálták.

(COMPASS, 1919-1939: 413-414; RIZO, I. 2003: 700; DGY, 2014: 34.)

FELFÖLDI István (Volóc/Volovec, *1919. május 29. *Sponták Irén*) – a budapesti gépjárművezetőt 1951. augusztusában a magyar ávósok tartóztatták le, mint szovjetellenes elemet átadták a szovjet katonai elhárítás bírói szerveinek. Ungváron a 4. Ukrán Front katonai törvényszéke szovjetellenes tevékenységért 25 évi szabadságvesztésre ítélte. A kolimai lágerben raboskodott. 1954 decemberében szabadult és tért haza Magyarországra. *(RJ, 2000: 101.)*

FEN Ádám – *Adam Joszipovics* – (Alsóschönborn/Senborn, Munkácsi j. *1904.) – Gulág-rab, német, alapfokú végzettségű, pártonkívüli. Schenborni lakos, gazdálkodó. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt Ungváron 1947.március 24-én 6 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *701.)*

FEN János – *Ivan Antonovics* – (Alsóschönborn/Senborn, Munkácsi j. *1904.) – Gulág-rab, német, alapfokú végzettségű, pártonkívüli. A Alsóschönborn lakosa, gazdálkodó. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt Ungváron 1947. március 24-én 6 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*:*701.)*

FENCZIK István dr. – *Sztefan Andrijovics* – (Nagylucska/Veliki Lucski, Munkácsi j., 1892. október 13. – Ungvár, 1945. március 30?) – 1944-et követő megtorlásokban kivégzett politikai elítélt. Ungvári lakos, görögkatolikus teológiai tanár, autonómista ruszin politikus, tartományi képviselő a prágai parlamentben, kárpátorosz miniszter, Magyar Országgyűlés képviselője és az igazságügyi bizottság tagja volt 1938–1944-ben.

Elemi iskolába Nagytornyán és Sátoraljaújhelyen járt, a gimnáziumot Sárospatakon, Ungváron és Beregszászban végezte. Teológiát hallgatott Ungváron és Budapesten. 1914-től Párizsban, a Sorbonne-on francia nyelvet és jogot tanult. 1914–1915-ben filozófiát hallgatott. 1915-ben miniszteri külön engedéllyel a Budapesti Állami Zeneakadémián oklevelet szerzett. 1916–1918-ig az ungvári tanítóképző tanára, az egyházmegyei püspöki énekkar karnagya. Papp Antal püspök 1918. május 26-án nőtlenül szentelte pappá. 1918-ban Budapesten teológiai doktorrá avatták.

A „cseh időben" a prágai Károly Tudományegyetemen okleveleit nosztrifikálta (1922). 1924-től szentszéki tanácsos,1929-ben az ungvári teológia dékánja, majd rektora. 1923-ban a csehek ukránosító, majd csehesítő törekvései ellen megszervezte a Duchnovics Magyar-orosz Kultúregyesületet, amelynek titkára. 1930-ban létrehozta a Duchnovics Kárpátorosz Cserkészek Központját, amelynek elnöke. 1932-ben megindította a *Karpatorusskij Golos* című napilapot. 1934-ben az USA-ba hívták az ottani ruszin szervezetek, ahol 150 előadást tartott. Visszatérésekor Ungvárott bebörtönözték a lengyel-magyar közös határért kifejezett agitációja miatt. Híveinek szavazata hozta ki a börtönből, 1935-ben a prágai nemzetgyűlés képviselője lett. Újságírásból tartotta fenn magát, 460 sajtópere volt. Az 1935-ben Huszton megalakult Kárpátorosz Nemzeti Autonóm Párt vezére lett, Prágában a Kárpátorosz Nemzeti Párt Klubjának alelnöke. A kárpátaljai kultúrszövetségnek, amelyhez az összes magyar, ruszin, ukrán, cseh, szlovák kultúregyesület csatlakozott, több mint tíz évig az elnöke. 1938. október 11-én a Podkarpatszka Rusz minisztere lett, erre a posztra Prágában nevezték ki.

A bécsi döntés után, november 3-án szerepe volt abban, hogy a kárpátaljai őslakos politikai pártok kimondják a te-

rület Magyarországhoz való csatlakozását. A felvidéki képviselőkkel együtt vonult be a magyar országgyűlésbe, 1938. december 5-én deklarációt olvasott fel, amelyben követelte a még fel nem szabadított Kárpátalja felszabadítását. 1940-től az esztergomi Szt. Gellért Tudományos Társaság tiszteletbeli tagja. Irodalmi tevékenysége jelentős. Számos műve látott napvilágot ruszin, magyar és német nyelven.

1945. március 31-én a SZMERS-különítmény, az NKVD nyomozótisztjei Budapesten letartóztatják, az ungvári börtönbe szállítják, ahol ki is hallgatják. 1946. június 3–14-én az ungvári Rendkívüli Bíróság golyó általi halálra ítélte, kivégzésének napjáról nincs adat. Kivégzése előtt felajánlották neki a pravoszláv püspöki kinevezést. Ezt a következő szavakkal utasította vissza: „Egy görögkatolikus pap olyan mélyre nem süllyedhet!" Az ungvári börtönben agyonlőtték. Az ungvári Kapos utcai temetőben jelöletlen sírban temették el.1992. február 24-én rehabilitálták.

Művei: Szt. Gellért helye a filozófia történetében. Bp., 1918; A kárpátoroszok múltja és jelene. Pécs, 1939. (A nemzeti kormány 530/1945. M.E. rendelete alapján megsemmisítve.); Az állati lélek. Bp., 1943.

Emlékezete: *Az ungvári görögkatolikus székesegyház és püspöki palota melletti parkot övező kőfalon elhelyezett a kommunista diktatúra idején meghurcolt, mártír görögkatolikus papok emlékét megörökítő táblákra Fenczik István hitvalló atya nevét is felvésték.

*A Szolyvai Emlékparkban a 2004-ben felszerelt Történelmi egyházak mártírjainak emléktáblájára került a neve.

*A Szolyvai Emlékparkban ugyancsak a 2016. december 7-én felavatott, a magyar felsőházi tagok és képviselők vértanúságát megörökítő emlékkereszten is nevét megörökítették.

(COMPASS 1919-1939: 415; https://www.ortutaykozpont.info/dr-fenczik-istvan/; RJ 2000: 102; RIZO, I. 2003:701-702; DGy-ZL, 2017:186-187; MI, 2024: 1-126.)

FENYVESI József – *Joszif Joszifovics* – (Szeghalom, Békés vm. *1928.) – Gulág-rab, magyar, befejezetlen felsőfokú végzettségű, pártonkívüli. Munkácsi lakos, az ortopédműhely szabója. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenységért 1950. november 29-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte.1956-ban rehabilitálták.*(RIZO, I. 2003: 702.)*

FERENCI József – *Joszif Dmitrovics* – (Kőrösmező/Jaszinya, Rahói j. *1904.) – Gulág-rab, szlovák, alapfokú végzettségű, pártonkívüli. Kőrösmező lakosa, a helyi pékség munkása. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért Ungváron 1948. szeptember 11-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 703.)*

FERENCSIK Ferenc Tivadar (Dávidfalva/Zavidovo, Munkácsi j., 1879. február 28. – Lemberg/Lviv, Janivszkij temető, 1949. augusztus?) – Gulág-rabságra ítélt vértanú görögkatolikus áldozópap, ruszin. 1919-től a felsőapsai (Verhnye Vogyane, Rahói

j.) Szent Kereszt Felmagasztalása görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Munkácson és Máramarosszigeten, a teológiát Ungváron végezte. Firczák Gyula püspök 1907. március 31-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 69 éves három gyermekes atyát 1948. július 24-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1948. szeptember 8-án 10 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. 1949 augusztusában a lembergi börtönben ismeretlen körülmények közt halt meg. A lembergi Janivszkij temetőben jeltelen sírban nyugszik. 1993. június 16-án rehabilitálták.

Emlékezete: Az ungvári görögkatolikus székesegyház és püspöki palota melletti parkot övező kőfalon elhelyezett a kommunista diktatúra idején meghurcolt, mártír görögkatolikus papok emlékét megörökítő táblákra Ferencsik Tivadar hitvalló atya nevét is felvésték.

*A Szolyvai Emlékparkban a 2004-ben felszerelt Történelmi egyházak mártírjainak emléktáblájára került a neve.

(https://www.ortutaykozpont.info/ferencsik-ferenc-tivadar/; RJ 2000: 103; MI, 2024: 1-126.)

FINTOR Józsefné Molnár Teréz (Nagykanizsa, Zala vm. *1928. szeptember 28. *Molnár Mária*). – Az NKVD katonai különítménye 1945 novemberében Vasvár közelében tartóztatta le. Egy katonai teherautóval, amelyen már „összegyűjtött" magyar férfiak és nők voltak, az ungvári börtönbe vitték. Ungváron a 4. Ukrán Front katonai törvényszéke szovjetellenes tevékenységért az 54. § (14). pontjai alapján 10 évre ítélték. A vád: szovjetellenes agitáció. Büntetését a Kolimán (Magadan, Szuszuma) töltötte le. 1953. december 3-én térhetett haza Magyarországra.

(RJ, 2000: 104.)

FISTER/Pfister János – *Iván Milherovics* – (Nyírhalom/Berezinka, Munkácsi j. *1881.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Nyírhalma lakosa, földműves. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt 1946. január 28-án 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 706.)*

FODOR Ferenc (Csap/Csop, Ungvári j.*1907.) – Gulág-rab, magyar, középiskola, pártonkívüli. Csap lakosa, közhivatalnok. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. november 9-én ítélte el. A vád: a magyar rendszerben vállalt központi pozíciója miatt a nép ellenségévé nyilvánították. 1990. április 17-én rehabilitálták. *(SZEP archívum: DGy.)*

FODOR János – *Ivan Joszipovics* – (Hajdúböszörmény, Hajdú-Bihar vm., *1915.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. A técsői járási Dombó (Dubove) lakosa, munkás. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. április 19-én halálra ítélte. 1945. április 25-én kivégezték. 1991-ben rehabilitálták.

Emlékezete: nevét a Szolyvai Emlékparkban a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára felvésték. *(RIZO, I. 2003*: *708.)*

FOGEL József – *Joszif Ivanovics* – (Pósaháza, (Pausching) Pavsino, Munkácsi j. *1889.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Pósaháza lakosa, gazdálkodó. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt 1945. augusztus 13-án 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *708.)*

FOGEL József – *Joszif Ivanovics* – (Pósaháza, (Pausching) Pavsino, Munkácsi j. *1900.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Pósaháza lakosa, gazdálkodó. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt 1945. december 27-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *708.)*

FOGEL Mihály – *Mihajlo Joszifovics* – (Pósaháza, (Pausching) Pavsino, Munkácsi j. *1918.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Pósaháza lakosa, gazdálkodó. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt 1946. szeptember 11-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *708.)*

FOGEL Pál – *Pavlo Mihajlovics* – (Pósaháza, (Pausching) Pavsino, Munkácsi j. *1908.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Pósaháza lakosa, gazdálkodó. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt 1945. december 27-én 15 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *708.)*

FORGON Pál – *Pal Palovics* – (Csongor/Csomonyin, Munkácsi j. 1913. január 7.–Nyíregyháza, 2004. május 31.) – Gulág-rabságot szenvedett református lelkipásztor, magyar, felsőfokú lelkészi végzettségű, pártonkívüli. A sztálini önkény időszakában a viski református gyülekezet lelkésze volt.

Az Állambiztonsági Hivatal Kárpátontúli Területi Főosztályának nyomozótisztjei a 38 éves, két gyermekes apát 1951. december 14-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység és agitáció hamis vádjával a Kárpátaljai Területi Bíróság 1951. február 19-én az ukrán Btk. 2. r. 54/4., az 54/10. § alapján 25 év javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre, 5 évi polgári jogvesztésre, vagyonelkobzásra, száműzetésre ítélte. Az ungvári, a lembergi börtönben, továbbá Omszk Gulág-lágereiben töltötte büntetését. Raboskodásának utolsó kétévében Kovács Zoltán volt a társa. 1954. májusában benyújtott, büntetésének enyhítését sürgető kérvényét elutasították.

1956. május 22-én szabadult. Feljegyzése szerint 1628 napot töltött fogságban, ez alatt 372 levelet írt haza. Szabadulása után 1956–1994 között Tiszaújlakon, Beregardóban, Sárosorosziban, Mezőgecsében, Csetfal-

ván, Beregszászban, Sárosoroszibán, Makkosjánosiban, Kígyóson, és Asztélyban folytatta a lelkészi szolgálatait. 1965-től Beregszász vezető lelkipásztora. 1972-ben megválasztják Bereg megye esperesének, 1978-tól a Kárpátaljai Református Egyház püspöke. 1979-ben a Budapesti Református Teológiai Akadémia díszdoktorává avatják.

Püspöki szolgálatait 1994. május 31-ig végezte. Nyugdíjba vonulása után Nyíregyházán telepedett le, ahol 92 éves korában hunyt el 2004. január 7-én. Forgon Pálnak nagy szerepe volt a kárpátaljai református lelkészképzés megindításában és a Kárpátaljai Egyházkerület újjászervezésében. 1988-ban kapott engedélyt két fiatal, hogy külföldi teológiákon végezhessék tanulmányaikat. Ezután évenként két jelöltet engedtek külföldi teológiákra. 1996-tól pedig korlátozások nélkül, szabadon megindul a lelkészképzés. 1991-ben megkezdődik Kárpátalján a református hitoktatók képzése. 1989-ben rehabilitálták.

Művei: megírta négy és féléves fogsága történetét: *„Ott voltam, ahol a legszebb virágok nyílnak."* Kálvin János Kiadó, 1993. A lágerben írt verseiből egy gyűjteményt az Intermix Kiadó jelentetett meg *(Forgon Pál. Ábeltől Antipásig.* Verses *Bibliaértelmezések. Koporsók, temetések, sírok a Biblia világában,* 1994.)

Emlékezete:

*Az elhunyt püspök beregszászi lakhelyének falán – az épület a városháza közvetlen szomszédságában található – tiszteletére emléktáblát avattak.

*Nevét felvésték a Kárpátaljai Református Egyház Püspöki Hivatalának kertjében a kommunista diktatúra ideje alatt meghurcolt lelkészek emlékére 2008. november 24-én felállított négy méter magas gránitoszlop emléktáblájára (alkotója Matl Péter szobrász).

*A Tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet Római Katolikus Templom közösségi termében dr. Dupka György történész összeállításában elhelyezett „Egyházüldözés Kárpátalján 1944–1991" idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemutatásra Forgon Pál lelkész szenvedéstörténete is.

(RJ 2000: 105; RIZO, I. 2003: *709; FG, 2017:587. DGy, 2018: 117.)*

FÖLDESI Gyula (Szobránc/ Sobrance (Szlovákia), 1875. – Sztarij Szambor, 1947.) – 1944-et követő megtorlások áldozata. Ungvár lakosa, autonómista ruszin politikus, középfokú végzettségű, nyomdatulajdonos, könyv- és lapkiadó. A cseh uralom alatt tartományi képviselő a prágai parlamentben. Kárpátalja Magyarországhoz történő visszacsatolása után Ungvár törvényhatósági jogú város képviselője a Magyar Országgyűlésben és a gazdasági, zárszámadást vizsgáló bizottság tagja volt.

Az alapiskolák elvégzése után Münchenben is tanult. A 20. század elején az Ungvári Unió Társaság nyomdát alapított. A tulajdonosok Földesit Iglóról meghívta üzletvezetőnek. 1907-ben megvette az ungvári Jeager Bertalan-féle nyomdát. 1914-ben az uzsoki harcokban megsebesült. 1918-ig szerkesztette és kiadta a Határszéli Újság Kossuth-párti lapot, amely azután a Magyar Kereszténységi Párt orgánuma lett, majd 1934-ben megszűnt. 1923-ban ő adta ki Mécs László első verseskötetét. Kiadta az Autonóm Földműves Szövetség Ruszkij Visnyik

(Orosz Hírek) című lapját. Többször akarták a prágai parlamentbe küldeni, de ezt csak 1935-ben fogadta el. Ruszin, magyar nyelvű imakönyveket, színdarabokat adott ki, amelyeknek nagy részét az USA-ba szállította, ahol több mint fél millió ruszin élt. Könyvkereskedése volt New York, Pittsburg, Cleveland városában. 1939. június 30-án kárpátaljai képviselőnek hívták meg a Magyar Országgyűlésbe. 1943-ban a Zárszámadásvizsgáló Bizottság tagja. 1945-ben nyomdájában készült a magyar bélyegek Posta Zakárpátszka Ukraina szövegű felülnyomása, az ún. Ungvár II. felülnyomás.

Földesit a SZMERS nyomozótisztjei 1944 novemberében „szovjetellenesség" vádjával letartóztatták. Majd Perecsenyben felállított hadifogolygyűjtőtáborba hurcolták, innét a Sztarij Szambori Gulág-börtönbe vitték, kihallgatás közben itt halt meg. Kárpátalján kifejtett közérdekű tevékenységét számos szakirodalom taglalja. A SZEP-archívum forrása szerint Kovács Zoltánné Sereghy Judit 2005. április 4-én Ausztráliából küldött levelében jelezte, hogy a nagyapját tiszteli Földesi Gyulában, és kevés információt tudnak haláláról.

Műve: Autonómjogi vázlat. Uzshorod, 1927.

Emlékezete: Nevét felvésték a Szolyvai Emlékparkban 2016. december 7-én felavatott, a magyar felsőházi tagok és képviselők vértanúságát megörökítő emlékkeresztre. *(COMPASS, 1919-1939: 419-420; DGy, 2018: 118.)*

FÖLDESI József – *Joszif Antalovics* – *(*Munkács/Mukacsevo, *1925.) – Gulág-rab, német, befejetlen középfokú végzettségű, pártonkívüli. Munkácsi lakos, kereskedelmi dolgozó. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt 1945. augusztus 7-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte.1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:704.)*

FÖLDVÁRI Ferenc – *Fegyir Fedorovics* – (Gyertyánliget/Kobilecka Poljana, Rahói j. *1912.) – Gulág-rab, magyar, középfokú végzettségű, pártonkívüli. Nagyszőlős lakosa, a varroda karbantartó-technikusa. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenységért 1948. július 31-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte.1959-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 701.)*

FÖLDVÁRI Rudolf – *Rudolf Fedorovics* – (Gyertyánliget/Kobilecka Poljana, Rahói j. *1915.) – Gulág-rab, befejezetlen középfokú végzettségű, pártonkívüli. Ungvár lakosa, komornyik. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenységért 1948. július 31-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 701.)*

FRANC János – *Ivan Ivanovics* – (Kőrösmező/Jaszinya, Rahói j. *1913.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Técső/Tyacsiv lakosa, tűzoltóparancsnok. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1946. december 31-én halálra ítélte. Az SZSZKSZ Legfelsőbb Bírósága felülbírálva a korábbi döntést 1947. június 2-án 25 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003.711.)*

FRANZ József – *Joszip Pilipovics* – (Beregnagyalmás/Jablunyiv, Munkácsi j. *1908.) – Gulág-rab, német, végzettsége elemi iskolai, párton kívüli. Beregnagyalmáson élt, gazdálkodó. A 4. Ukrán Front 8. Légi Hadsereg Haditörvényszéke szovjetellenes tevékenységért 1944. december 30-án golyó általi halálra ítélte. 1945. január 9-én kivégezték. 1992-ben rehabilitálták.

Emlékezete: nevét a Szolyvai Emlékpark a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára felvésték. *(RIZO, I. 2003*: *711.)*

FREILICH János – *Ivan Joszipovics* – (Fenyvesvölgy/Sztavne, Ungvári j., 2020-ig Nagybereznai j. *1896) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Fenyvesvölgy lakosa, favágó. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt 1946. január 15-én 4 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *711.)*

FREILICH Mihály – *Michael Joszipovics* – (Fenyvesvölgy/Sztavne, Ungvári j., 2020-ig Nagybereznai j., *1900.) – Gulág-rab, alsógerebeni/beregszentmiklósi lakos, német, szabó, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága a Volksbund-tagság miatt és szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. január 15-én 2 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *711; OKKGy-TK, 2022: 343.)*

FREILICH Oleksij – *Olekszij Andrijovics* – (Fenyvesvölgy/Sztavne, Ungvári j., 2020-ig Nagybereznai j. *1891.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. A Fenyvesvölgy lakosa, favágó. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért, a Volksbund-tagság miatt 1946. január 15-én 4 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *711.)*

FRINDT István – *Sztefan Pilipovics* – (Kőrösmező/Jaszinya, Rahói j. *1914.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Tiszafejéregyháza (Bila Cerkva) lakosa, favágó. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. február 24-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*:*713.)*

FRINDT József – *Joszip Ivanovics* – (Kőrösmező/Jaszinya, Rahói j.* 1908.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Kőrösmező lakosa, az erdőgazdaság kovácsa. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1949. május 29-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. „Együtt raboskodott a magyarországiakkal. További sorsa ismeretlen." 1992-ben rehabilitálták.

(RJ, 2000, 106.; RIZO, I. 2003: 713.)

FUCSKÓ Sándor – *Olekszandr Vaszilovics* – (Ungvár/Uzshorod, *1916.) – Gulág-rab, szlovák, középiskolai végzettségű, pártonkívüli. Ungvár lakosa, közhivatalnok. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. július 25-én 3 évi

szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *716.)*

FURTÁK Elek* – *Olekszij Olekszijovics* – (Verebes/Verbjazs, Munkácsi j., 2020-ig Volóci j. *1921.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, alapiskolai végzettségű, pártonkívüli. Verebes lakosa, a helyi kísérleti állomás munkatársa. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért Ungváron 1948. július 28-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Más adatok szerint: *„bazilita szerzetes fráter volt. A Szovjet Hadsereg katonai törvényszéke javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadság-vesztésre ítélte. Karaganda lágereiben együtt raboskodott a magyarországiakkal. További sorsa ismeretlen”*. 1965-ben rehabilitálták. *(RJ 2000: 107; RIZO, I. 2003*: *715.)*

FÜLÖP Lázár– *Lazar Emerihovics* – *(*Kézdiszentkereszt/Poian, (Románia), *1914.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettségű, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. A Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. november 23-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bírósága felülbírálva a korábbi döntést 1955. december 2-án 12 évi és 6 hónapi szabadságvesztésre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003.716.)*

FÜZESI Béla – *Bejla Andrijovics* – *(*Nagybereg/Veliki Beregi, Beregszászi j. *1897.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettségű, pártonkívüli. Nagybereg lakosa, a Muzsalyi Szőlőszovhoz munkása. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1949. április 28-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003.704.)*

FÜZESI Béla – *Bejla Andrasovics* – *(*Nagybereg/Veliki Beregi, Beregszászi j.*1906.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettségű, pártonkívüli. Nagybereg lakosa, a Muzsalyi Szőlőszovhoz munkása. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1953. március 16-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *704.)*

FÜZESI Károly – *Karoly Sztefanovics* – *(*Nagybereg/Veliki Beregi, Beregszászi j. *1895.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettségű, pártonkívüli. A Beregszászi járási Mezőkaszony lakosa, gazdálkodó. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. december 14-én 3 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *704.)*

G

GABÓDA Mihály – *Mihajlo Dimitrovics* – (Blek Lik, Pensylvania, USA, Nagylucska, Munkácsi járás,*1918 – Ungvár/Uzshorod, 1945. december 8.) – 1944-et követő megtorlásokban kivégzett politikai fogoly, ruszin/ukrán, kárpátaljai ukrán irányultságú politikus, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Lakhelye Nagylucska, hivatalnok.

1940-ben a kárpátaljai OUN-szervezet egyik alapítója és vezetője, akit a magyar hatóságok is felelőségre vontak.

Kárpátalja elfoglalása után a SZMERS-különítmény nyomozótisztjei letartóztatták. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. október 29–30-án golyó általi halálra ítélte. 1945. december 8-án kivégezték. 1992-ben rehabilitálták.

Emlékezete: nevét a Szolyvai Emlékparkban a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára felvésték. *(RIZO, I. 2003*: *241; KU, 1. 2009: 703-704.)*

GAJDA Erzsébet – *Elizaveta Julijivna* – (Ilosva, Ilosvai j. 1909) – magyar, Beregszász lakosa, középiskolai végzettség, a helyi ruhagyár varrónője, pártonkívüli. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága 3 év szabadságvesztésre ítélte el 1945. augusztus 15-én. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 245.)*

GAJDOS Ferenc (*n.a.) – nagybégányi gazdálkodó volt. A 4. Ukrán Front katonai törvényszéke javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. A karéliai Medvezsugorszk központi rabkórházban volt 1947–1948 telén a magyarországiakkal. További sorsa ismeretlen. *(RJ, 2000: 110.)*

GAJLA Lenke – *Lenka Karlivna* – (Mezővári, Beregszászi j. 1921.) – magyar, mezővári lakosa, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság 25 év szabadságvesztésre ítélte el 1951. január 9–10-én. Az USZSZK Legfelső Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955.április 25-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 246.)*

GALAMBOS József (Szentgotthárd, Vas vm., 1913. március 3. – Huszt/Huszt, 1985. december) – Gulágrabságra ítélt hitvalló római katolikus lelkipásztor, magyar, felsőfokú egyházi végzettség, pártonkívüli, a Benei Jézus Szíve Római Katolikus Templom plébánosa volt.

A Budapesti Központi Szemináriumban tanult, szatmári egyházmegyés pap lett, így került Kárpátaljára.

1948-ban szolgálati helyén az NKVD házkutatást tartott. Mivel holmijai között megtalálták XII. Pius pápa arcképét, letartóztatták. A Szovjet Hadsereg katonai törvényszéke, mint a Vatikán kémjét 25 évi szabadságvesztésre, polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az ungvári börtönön kívül a kijevi és a moszkvai börtönt is megjárta. Szibériában a Vorkuta 2-es lágerébe, és a 7-es számú szénbányában dolgoztatták.

1955-ben megrokkanva hazakerült, 7 évig volt a Gulágon. Visszakerült Kárpátaljára, plébános volt Benében, Dolhán, Tiszaújlakon, Aknaszlatinán, majd 1967-től, 9 évig Huszton volt lelkipásztor. 1985 márciusától haláláig a kárpátaljai terület vikáriusa. 1985-ben hunyt el Huszton. Eddig nem rehabilitálták.

Emlékezete: *Hálás hívei a benei templom falán emléktáblát állítottak tiszteletére. *A tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet római katolikus templom közösségi termében elhelyezett „Egyházüldözés Kárpátalján 1944–1991”

idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemutatásra Galambos József atya szenvedéstörténete is. *(RJ 2000: 111; PW, 2019: 240-241.)*

GALAMBOS József – *Joszif Joszifovics* – (Decs, Tolna vm., *1906.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Lakhelye Beregszász, munkás. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1952. január 4–6-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. A Kárpátmelléki Körzet Hadbírósága a korábbi ítéletet felülvizsgálva, 1955. december 10-én 8 évre mérsékelte.1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *275.)*

GALAMBOS Péter – *Petro Mihajlovics* – (Tiszasalamon/ Solomonove, Ungvári j. *1896.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli, Tiszasalamon lakosa, földműves. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. november 9-én 2 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *248.)*

GARCSÁR György – *Jurij Joszifovics* – (Aknaszlatina/Szolotvino, Técsői j., *1912.) – Gulág-rab, szlovák, felsőfokú végzettség, pártonkívüli. Aknaszlatina lakosa, munkanélküli. Az MVSZ Határőr Hadseregének Lvovi Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1948. december 8-án 7 évi szabadságvesztésre ítélte. 1969-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *253.)*

GARCSÁRT Sándor (Csap/Csop, Ungvári j. *1898.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Csap lakosát az NKVD tartóztatta le. A vád: a nép ellensége, Horthy fasiszta bérenc, vatikáni ügynök, amerikai kém stb. Az SZSZKSZ Államvédelmi Minisztérium Különleges Bizottsága a Btk. 54. § 6., 13., 10 és 11. cikkelyei alapján Gulágrabságra ítélte. különbíróság kirakatperének áldozata lett. A 90-es években rehabilitálták. *(SZEP-archívum; DGy.)*

GAZSI István – *István Ilesovics* – (Pere, Borsod-Abaúj-Zemplén vm., *1915.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Az egyik szovjet hadifogolytáborban tartóztatták le. Az MVSZ Határőr Hadseregének Lvovi Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1951. október 8-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(SZEP-archív; DGy.)*

GAÁR Béla – *Bejla Ivanovics* – (Ungvár/Uzshorod, *1895.) – Gulágrab, cseh, felsőfokú végzettség, pártonkívüli, lakhelye Ungvár, pék. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1946. május 7-én 10 évi szabadságvesztésre. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *241.)*

GÁBOR Ilona – *Ilona Lajosivna* – (Tiszakóród, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm., *1913.) – letartóztatott, vizsgálati fogságban, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, színész- és táncosnő. A 4. Ukrán Front „SZMERS" Kémelhárító Főosztály parancsnokának 1945. január 22-ei határozata alapján ügyében a nyomozást

leállították, a táncosnőt szovjet munkatáborba irányították. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *241.)*

GÁBOREC János – *Ivan Ivanovics* – (Vajnág/Vonyihove, Técsői j., *1919.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Vajnági lakos, földműves. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1946.január 14-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *241.)*

GÁCSI Ernő – *Erneszt Sztefanovics* – (Beregszász/Berehovo, *1928.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli, Beregszász lakosa, földműves. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. szeptember 6-án 1 évi börtönben letöltendő szabadságvesztésre ítélte. 1965-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *255.)*

GÁL Lajos – *Ludvig Mojszejovics* – (Tekeháza/Tekove, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. 1922.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli, lakhelye Tekeháza, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság a kolhoz és a szovjethatalom ellen irányuló agitáció terjesztésének vádjával 1950. október 20-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelső Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi ítéletet 1955. szeptember 30-án 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *247.)*

GÁLÓCZI József – *Joszif Fjodorovics* – (Királymező/Uszty-Csorna, Técsői j. *1922.) – Gulág-rab, német, pártonkívüli, középiskolai tanulmányait nem fejezte be. Nagyszőlősön egy gyermekotthonban éjjeliőrként dolgozott. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt 1950. február 17-én 25 évi szabadságvesztére ítélte. Az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége a szabadságvesztés idejét 1955. március 23-án 6 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *250.)*

GÁSPÁR Eduárd – *Georgij Sztefanovics* – (Turjaremete/Turji Remeti, Ungvári j., 2020-ig Perecsenyi j. *1899.) – Gulág-rab, olasz, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli, tisztviselő. Lakhelye Királyfiszállás (Szolocsin), munkás, Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. szeptember 12-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *255.)*

GÁSPÁR György – *Georgij Sztefanovics* – (Nagymajtény/Moftinu Mare, (Románia), *1911) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Lakhelye Beregszász, asztalos, Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. szeptember 12-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte el. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *255.)*

GEBRIÁN György (*n.a.) – a kárpátaljai Tihából (Tihij, Ungvári j., 2020-ig Nagybereznai j.) származó gazdálkodó volt. A 4. Ukrán Front katonai törvényszéke szovjetellenes tevékenysé-

gért 25 évi szabadságvesztésre ítélte. További sorsa ismeretlen. *(RJ, 2000: 114.)*

GECSE Endre (Gálocs/Galocs, Ungvári j. 1907. június 7. – Ungvár/Uzshorod, 1959. január 6.) – mártírhalált szenvedett református lelkipásztor, magyar, felsőokú lelkészi végzettség.

1932-től a gálocsi református gyülekezet választott lelkésze. A szovjet megszállás időszakában állomáshelyén maradt. 1945-ben a kommunista hatalom képviselői kiköltöztették a parókiából, amelyben az új rendszert kiszolgáló kultúrházat rendeztek be. Az egyik jószívű híve által felajánlott földes szobakonyhás lakrészbe költözött feleségével. 1957-ben a helyi pártfunkcionáriusok gonosz rágalomhadjáratot indítottak a sikeres és népszerű lelkész ellen, megtiltották, hogy a fiatalok vallási nevelésével foglalkozzon. 50 évesen a támadások ellenére is töretlenül végezte a szolgálatát, az időjárás és az évszakok viszontagságai ellenére biciklin járta be a gyülekezeteit: Gálocsot, Tarnócot, Bátfát, Botfalvát, Pallót. 1958. első felének egyik estéjén szolgálatból hazatérve egy teherautó az árokba szorította. A kerékpárja csörömpölve repült az árokba, ő pedig sajgó tagokkal állt fel. Hálát adott az Úrnak, hogy újból megóvta.

A további zaklatások elkerülése miatt hamarosan megpályázta a Huszton megüresedett lelkészi állást, amit sietve el is foglalt. A gyülekezet rokonszenvét azonnal megszerezte. Gencsy Béla püspök 1958 májusában iktatta be új lelkészi állásába. A huszti reformátusok néhány hét szolgálat után megszerették, azonban az államBiztonság emberei Huszton is állandóan megfigyelték. 1958 novemberében kétszer tartottak nála házkutatást, a lelkész „ellenforradalmi tevékenységére" hivatkozva.

Az Állambiztonsági Hivatal Kárpátontúli Területi Főosztályának nyomozótisztjei szovjetellenes tevékenység, agitáció, '56-os izgatás hamis vádjával 1958. december 2-án Huszton tartóztatták le. Az ungvári KGB-börtönbe szállították, ahol vallatás, bántalmazás közben 1959. január 7-én elhunyt. Többek között azzal vádolták, hogy szovjetellenes tartalmú könyveket adott át a gálocsi politizáló csoportnak (*Pasztellák István, Perduk Tibor, Molnár László* diákoknak). A KGB összeesküvést sejtett a fiatalok és a lelkész között, kikiáltva őket „gálocsi ellenforradalmi csoportnak". A gálocsi csoport minden tagját behívatták kihallgatásra, és próbálták rávenni őket arra, hogy vallják be, hogy a lelkész volt az eszmei vezetőjük. Ilyen tartalmú jegyzőkönyv aláírására kényszerítették. A tragikus hirtelenséggel bekövetkezett elhalálozás meghiúsította kihallgató tisztek koncepciós peranyagának elkészítését.

Feleségének csak az elhunyt arcát mutatták meg, a testét ólomkoporsóban adták ki. Nyilvánosság kizárásával az ungvári Kapos utcai temetőben hantoltak el. Tetemét 1992. október 24-én az ungvári Kapos utcai temetőből átvitték a gálocsiba, és ott örök nyugalomra helyezték.

A lelkész felesége egyedül maradt Huszton. Életét zongoraórák adásából tengette, és kántorizált a református és a katolikus gyülekezetekben. Levelet írt Hruscsov feleségének, kérve annak jóindulatát, aki segített abban, hogy az özvegy papné a mai Szlovákiába költözhessön Nagykaposon lakó édesanyjához.

Emlékezete:

*1992. október 15-én földijei a gálocsi református templomban emléktáblát állítottak.

*1993. március 13-án a magyar állam posztumusz 56-os emlékéremmel tüntette ki a lelkészt.

*1996-ban a huszti református gyülekezet kezdeményezésére a huszti templom belső falán a néhai lelkipásztor tiszteletére szintén emléktáblát helyeztek el.

*A mártírlelkészről könyvet adtak ki. *Jó pásztor volt.* Emlékkönyv Gecse Endre kárpátaljai mártír tiszteletes emlékére. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2003. Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/23600/23652/23652.pdf

(RJ 2000: 114; DGy, 1999: 40.)

GELEBÁN Miklós (Beregszász/Berehovo, *1913). – Gulág-rab, A koncepciós perek áldozata. Az 1947-től megszüntetett különleges bíróság helyett a Kárpátontúli Területi Bíróság ítélkezett politikai ügyekben 1970 áprilisáig az SZSZK BTK 54-58-as § alapján. A vád: ellenforradalmi célú kapcsolattartás külföldi állammal, a nemzetközi burzsoázia segítése, ellenséges akciókra való felbujtás, kémkedés, kártevés, terrorista akciók, diverzió. Törvénytelen volt az ítélet. A 90-es években rehabilitálták. *(DGy, 1999: 40.)*

GELETEI Mária – *Marija Mihajlivna* – (Drágabártfalva/Dorobratovo, Munkácsi j., 2020-ig Ilosvai j. *1923.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán. Drágabártfalvai lakosa, alapiskolai végzettség, munkanélküli, pártonkívüli. Az NKVD Különleges Tanácsa kémkedés vádjával 1942. augusztus 19-én 3 évre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 258.)*

GERBER Béla – *Adalbert Lejngartovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1913.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Lakhely Várpalánka (Palanok, ma Munkács része), szobafestő. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt 1945. május 23-án 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 259.)*

GERBER József – *Joszif Gejzovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1927.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Lakhely Munkács, vagyonőr a „Pobeda" vállalatnál. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenységért 1950. november 29-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 259-260.)*

GERBER Sándor – *Alexander Alexandrovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1915.) – Gulág-rab, német, végzettsége: középfokú, pártonkívüli. Várpalánka (Palanok, ma, Munkács része) lakosa, fogtechnikus. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság vádjával 1949. január 13-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Bíróság Kollégiumának 1955. augusztus 18-án kelt határozatával a büntetési tételt 7 évre enyhítette. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 260.)*

GERE Imre – *Emerih Emerihovics* – (Ketergény/Rozivka, Ungvári j. *1914.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, középfokú végzettség, pártonkívüli, lakhelye Ketregény, kereskedő. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1946. április 19-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1960-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *260.)*

GERE Imre (Munkács/Mukacsevo – *n.a.) – munkácsi tanár volt. A Szovjet Hadsereg katonai törvényszéke 1946-ban javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. 1946-1948 telén a pecsorai lágerekben együtt volt a magyarországiakkal. 1953. november 26-án visszatért Magyarországra, majd később Szlovákiába távozott. További sorsa ismeretlen. *(RJ, 2000: 115.)*

GERGELY György – *Jurij Andrijovics* – (Karlóca/Sremski Karlovci, (Szerbia), *1884.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, felsőfokú végzettség, pártonkívüli. Beregszász lakosa, a helyi népbizottság osztályvezető helyettese. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1946. június 7-én 7 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.
(RIZO, I. 2003: *260.)*

GERHARDT Miklós – *Mikola Ivanovics* – (Huszt/Huszt, *1910.) – Gulág-rab, német, nem teljes középfokú végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, az egyik vállalat esztergályosa. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt 1947. szeptember 21-én 7 évi szabadságvesztésre ítélte. Az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Bírósága 1956. május 11-én kelt határozatával 8 évi és 6 hónapi szabadságvesztésre ítélte. A magyar honfitársak Vorkuta 7-es lágerében voltak vele együtt. További sorsa ismeretlen. 1992-ben rehabilitálták.
(RJ 2000: 117; RIZO, I. 2003: *260.)*

GERHARDT Uljana– *Uljana Kristoforivna* – (Huszt/Huszt, *1919.) – Gulág-rab, német, középfokú végzettség, pártonkívüli. Huszt lakosa, tisztviselő. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt 1947. március 8-án 3 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.
(RIZO, I. 2003: *260.)*

GERICS Pál – *Pavlo Ivanovics* – (Nagybégány/Velika Bijhany, Beregszászi j. *1889.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Nagybocskó (Velikij Bicskiv, Rahói j.) lakosa, munkás. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1950. szeptember 25-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Bíróság 1955. április 18-án kelt határozatával a büntetési tételt 10 évre mérsékelte. 1968-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *262.)*

GERZSENYI Sándor – *Olekszandr Mojszejovics/Movzesovics* – (Mezővári/Vari, Beregszászi j.*1899.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli, lakhelye Mezővári, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1948. november 27-én 10 évi szabadságvesztésre

ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *261.)*

GESZTI József – *Joszif Joszifovics* – (Gulács, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm., *1920.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, lakhelye Szürte, földműves. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. november 14-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *264.)*

GÉCZI József – *Joszif Emerihovics* – (Visk/Viskovo, Huszti j. *1906.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Tarackraszna (Kraszna, Técsői j.) lakosa. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. november 9-én 1 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *257.)*

GÉCZI Sándor – *Olekszandr Adalbertovics* – (Nagydobos, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1914.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Borzsova (Borzsava) lakosa, kolhoztag. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága a kolhoz és a szovjethatalom ellen irányuló agitáció terjesztésének vádjával 1952. január 4–6-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. A Kárpátmelléki katonai körzet törvényszéke 1955. december 10-én 6 évi és 6 hónap szabadságvesztésre mérsékelte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *257.)*

GÉCZY Sámuel – *Samuil Samuilovics* – (Kajdanó/Kajdanovo, Munkácsi j.*1899.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Beregrákos lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1950. augusztus 31-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte el. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *256.)*

GÉRESI Ferenc – *Fegyir Fedorovics* – (Eszeny/Eszeny, Ungvári j. *1891.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, KPZU-tag. Eszeny lakosa, földműves. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1946. április 10-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. A Kárpátaljai Területi Bíróság 1948. március 4-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *261.)*

GÉRUS Dániel – *Danilo Mihajlovics* – (Tekeháza/Tekove, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1892.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Nagyszőlős lakosa, munkás. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. február 22-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *263.)*

GÉRUS István – *Sztepan Fedorovics* – (Nagyszőlős/Vinohragyiv, *1903.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Nagyszőlős lakosa, földműves. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1946. június 29-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *257.)*

GÉRUS Pál – *Pavlo Joszifovics* – (Tekeháza/Tekove, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1896.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli, lakhelye Tekeháza, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság a kolhoz és a szovjethatalom ellen irányuló agitáció terjesztésének vádjával 1953. január 9–10-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi ítéletet 1955. február 12-én 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *263.)*

GLAS György – *Georgij Joszifovics* – (Pósaháza/Pausching/Pavsino, Munkácsi j. *1906.) – Gulág-rab, német, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Pósaháza lakosa, földműves. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt 1946. szeptember 11-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *268.)*

GLASSZ József (Pósaháza,1921 – *Lengyel Róza*) – Sorsa ismeretlen. A szovjet kényszermunkatáboból hazatért Magyarországra. *(RJ 2000: 118.)*

GLAZ György – *Georgij Joszifovics* – (Pósaháza/Pausching/Pavsino, Munkácsi j. *1912.) – Gulág-rab, német, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Pósaháza lakosa, földműves. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt 1945. december 27-én 15 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *268.)*

GLAZ Mihály – *Mihajlo Joszifovics* – (Pósaháza/Pausching/Pavsino, Munkácsi j.*1901.) – Gulág-rab, német, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Pósaháza lakosa, földműves. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt 1945. június 16-án 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *268.)*

GLEZA András – *Andrij Ivanovics* – (Nagybégány/Velika Bijhany, Beregszászi j. *1894.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Nagybégány lakosa, a Beregszászi Szőlőszovhoz munkása. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenységért 1951. január 20-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *269.)*

GOIS/HOIS/HOJSZ Alois – *Aloisz Alojszovics* – (Dubi/Dubi, Huszti j., 2020-ig Ilosvai j. *1914.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Dubi lakos, favágó. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt 1945. november 2-án 20 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *272.)*

GOIS/HOIS/HOJS Ferdinand – *Ferdinand Francovics* – (Dubi/Dubi, Huszti j., 2020-ig Ilosvai j. *1882.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Dubi lakos, favágó. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért

és a Volksbund-tagság miatt 1945. december 27-én 4 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *272; OK-KGy-TK, 2022: 355.)*

GOLDBERGER (Golzberger) Béla – *Adalbert Joszipovics* – (Lopuhiv, Técsői j. 1919) – magyar, helyi lakos, favágó, pártonkívüli, az NKVD Különleges Tanácsa 1943. június 16-án 10 évre elítélte, a Kárpát-melléki katonai körzet hadbírósága 1956. szeptember 9-én 3 évre újra elítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 277.)*

GOLDBERGER András – *Andrij Joszipovics* – (Brusztura/Lopuhiv, Técsői j. *1924.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Brusztura lakosa, favágó. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt 1950. február 26-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *276.)*

GOMBA István – *Sztefan Vaszilovics* – (Beregszász/Berehovo, *1894.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszászi lakos, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1949. június 2-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *277.)*

GOMBOS István – *Istvan Ferenc* – (Kistorony/Malá Tŕňa, (Szlovákia), *1915.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Az egyik szovjet hadifogolytáborban letartóztatták. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1949. június 30-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte el. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *277.)*

GORCSÁR Sándor – *Sándor Sándorovics* – (Bocskó/Bočkow, (Szlovákia), *1898.) – Gulág-rab, szlovák, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Csap lakosa, szállodatulajdonos. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. október 17-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *282.)*

GORDO Béla – *Adalbert Elekovics* – (Tiszaberek, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1915.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Az egyik szovjet hadifogolytáborban tartóztatták le. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1949. július 20-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1954. november 4-én 10 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *280.)*

GORZÓ Ernő – *Erneszt Jevgenovics* – (Misztice/Imszticsovo, Huszti j., 2020-ig Ilosvai j. *1908.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, felsőfokú végzettség, pártonkívüli. Beregszász lakosa, jogász. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. augusztus 29-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *280.)*

GÖNCZY András – *Andrij Fedorovics* – (Verbőc/Verbovec, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1908.) – Gulágrab, ruszin/ukrán, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Verbőc (Verbovec) lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1951. január 30-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *259.)*

GÖNCZY Gyula – *Julij Julijovics* – (Fancsika/Fancsikovo, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1901.) – Gulágrab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Fancsika lakosa, földműves. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1946. június 10-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták.

(DGy, 1999: *41; RIZO, I. 2003*: *257.)*

GÖNCZY Pál Bertalan – (Kistárkány/Malé Trakany, (Szlovákia), 1901. július 19. – Beregsom, 1976.) – Gulág-rabságot szenvedett református lelkipásztor magyar, felsőfokú lelkészi végzettség, pártonkívüli. A tragikus sorsú eszenyi *Balogh Sándor* református lelkész sógora volt.

Az Állambiztonsági Hivatal Kárpátontúli Területi Főosztályának nyomozótisztjei a nagydobronyi református templom 45 éves lelkészét 1946. július 30-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával a Kárpátaljai Területi Bíróság 1946. november 20-án az ukrán Btk. 1. r. 54/4., az 54/10, az 54/11 §, valamint a Btk. 29. § a.,b., c. alapján 8 év javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre, 5 év polgári jogvesztésre és vagyonelkobzásra ítélte. Az ungvári raboskodás után büntetését Csita, Jávász, Turinszk nevű Gulág lágerekben töltötte le. *Tőkés György* huszti plébános rabtársa volt.

1954. július 31-én szabadult. Ezt követően a Krasznojarszki terület Szuhobuzinszki járás Silinszk nevű településen száműzetésre kényszerítették, a helyi szovhozban dolgoztatták. A család tulajdonában lévő fényképes album tartalmazza a lágerélettel kapcsolatos feljegyzéseit, a családjához és a gyülekezethez intézett pásztori lelkigondozói leveleit. Meglepően sok vallásos tárgyú verset írt szibériai magányában. Egyik költeményében keserűen jegyzi meg: *„És hát míg itten őrhelyemen állok, / képzeletem szárnyán hazafelé szállok…”* A Heves vármegyéből idekerült Zsilinszky János vele együtt töltötte száműzetését. A szomszéd községben száműzetésben élt Széchenyi Mária grófnő is, aki később amnesztiát kapott és hazakerült.

1956 májusában tért haza, majd Nagydobronyban, Nagyberegen, Beregújfaluban folytatta lelkészi szolgálatát. 1962–1963 között a papi szolgálattól eltiltották. 1963-tól Hetyen, Macsola, Déda, Csonkapapi gyülekezetiben újra hirdette az igét. 1976-ban bekövetkezett halála előtt a beregsomi gyülekezet lelkipásztora volt. 1992. augusztus 14-én rehabilitálták.

Emlékezete:

*1996-ban Mátraházán és máshol kiállítás nyílt Gönczy pásztori, lelkigondozói leveleiből.

*A nevét felvésték a Kárpátaljai Református Egyház Püspöki Hivatalának

kertjében a kommunista diktatúra ideje alatt meghurcolt lelkészek emlékére 2008.november 24-én felállított négy méter magas gránit oszlop emléktáblájára (alkotója Matl Péter szobrász).

(DGy, 1999: 41-42; RJ 2000: 120; RIZO, I. 2003: 259; FG, 2017:25-35.)

GÖSI György (Mérges, Győr-Moson-Sopron vm. *1917.) – kivégzett magyar katonafogoly. Hadifogoly társával Bene határában, *Kövesi Jánossal, Sipiczki Pállal* együtt került szovjet fogságba. Szökést kíséreltek meg, sikertelenül. Elfogták őket, halálra ítélték. A helybéliek szerint brutálisan, vasvillával végezték ki. Tetemét a falusiak kimentették, később *Galambos József* római katolikus plébános Holozsai József segédletével a közeli zsidó temetőben keresztény szertartás szerint temettették el titokban. Holozsai József 47 éven át őrizte a mártírok emlékét, majd az adatokat elküldte az illetékes anyaországi szervekhez.

Emlékezete: 1991. november 3-án került sor a kivégzett honvédek síremlékének felavatására. A gyászszertartáson a hozzátartozók is részt vettek. A síremléket a KMKSZ, a római katolikus és a református egyház, valamint a benei önkormányzat emeltette a fent említett Holozsai József vezetésével. *(DGy, 1999: 42.)*

GREGOROVICS István – *Sztefan Jevgenovics* – (Beregsárrét /Kalnik, Munkácsi j. 1915. augusztus 28. – *Munkács/Mukacsevo? n. a.) – Gulágrabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap.

1941-től a beregsziklási (Scserbovec, Munkácsi j., 2020-ig Volóci j.) Szentlélek eljövetele görögkatolikus templom parókusa volt. Az elemi iskolát és a gimnáziumot Munkácson, a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1941. március 23-án pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei 1950. szeptember 14-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, hithűsége miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. október 25-én (más adatok szerint október 31-én) 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Vorkután raboskodott *Bóbita Mihály, Orosz János* és *dr. Ortutay Elemér* oltártestvéreivel.

1956 októberében tért haza, Munkácson telepedett le. Ezt követően kilépett a görögkatolikus egyházból, és a pokutninkok szektájához csatlakozott. 1992. április 7-én rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

(RJ 2000: 121; DGy, 1999: 42-43; MI, 2024: 1-126.)

GRESNER János – *Ivan Ivanovics* – (Técső/Tyacsiv, *1909.) – Gulágrab, magyar, befejezetlen középiskolai végzettség, pártonkívüli. Técső lakosa, gépkocsivezető. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1946. június 8-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 286.)*

GRIEDL/GRIDL Mátyás – *Matvij Vilmosovics* – (Szentmiklós, régebben Beregszentmiklós, vagy Szolyvaszentmiklós /Csinagyijovo, Munkácsi j. *1924.) – Gulág-rab, német, általános iskolai végzettségű, pártonkívüli. Szent-

miklósi (más iratok szerint lakhelye Alsógereben/Hrabivnicja) lakos, favágó. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt 1945. október 10-én 20 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *287; OK-KGy-TK, 2022: 331.)*

GRIF András – *Andrij Andrijovics* – (Tornova/Târnova, (Románia) *1918.) – hadifogoly, Gulág-rab, német, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. A szovjet hadifogolytáborban letartóztatták. Az ungvári börtönben vallatták. Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1947. március 6-án 6 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *285.)*

GRIGA István* (Mihálka/Krajnikovo, Huszti j. – *n.a.) – községi bíró volt. A Szovjet Hadsereg katonai törvényszéke szovjetellenes tevékenységért 25 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. További sorsa ismeretlen. *(RJ, 2000: 121.)*

GRIGORCSUK Karel – *Karel Jakovics* – (Dolha/Dovhe, Huszti j., 2020-ig Ilosvai j. *1896.) – Gulág-rab, német, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Dolha lakosa, erdész. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt 1945. október 24-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *287.)*

GROS József – *Joszif Szamijlovics* – (Macsola, Beregszászi j. 1913.) – zsidó, beregszászi lakos, a körzeti milícia helyi részlegének fordítója, pártonkívüli, a Kárpátaljai Körzeti MVSZ Határőrcsapatok Hadbírósága 1946. július 6-án 8 évre elítélte. 1995-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 291.)*

GULÁCSY Lajos – *Ludvig Ludvigovics* – (Tivadarfalva (Tiszapéterfalva/Pijterfolvo része, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j.), 1925. január 8. – Munkács/Mukacsevo, 2016. november 6.) – Gulág-rabságot szenvedett református lelkipásztor, magyar, felsőfokú, pártonkívüli, Munkács lakosa.

1944-ben beiratkozott a Debreceni Református Teológiára, de mielőtt elkezdhette volna tanulmányait, lezárták a határt. 1945-ben, miután a 100-fős lelkészi kar egynegyede elmenekült Kárpátaljáról, az otthon maradt lelkészek felkarolták, és itthoni képzést indítottak a számára. Havonként más lelkészek mellett végzett kisegítő szolgálatokat: *Györke István* főjegyző, *Kovács József, Horkay Barna, Pázsit József, Zimányi József* és *Kovács Zoltán* mellett. Központi helye Munkácson volt, ahol *Pázsit József* munkácsi lelkész tanítványaként hittantanítással, és konfirmációi előkészítéssel is foglalkozott. 1947-ben egyik határátkelése során, egy bőröndnyi Pace-képet koboztak el tőle Tiszaújlakon, mint tiltott irodalmat. 1948-ban az Egyházügyi Hivatal eltiltotta a szolgálattól és a tanulástól.

1949. március 20-án az Állambiztonsági Hivatal Kárpátontúli Területi Főosztályának nyomozótisztjei tartóztatták le hatodmagával: *Györke István,*

Huszti Béla, Kovács Zoltán, Asszonyi István, Pázsit József. A szovjetellenes propagandával megvádolt, a Keleti Baráti Kör „kemény magjához" tartozott. A Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. május 23-24-én az ukrán Btk. 2. r. 54/10., 54/11 § alapján 10 év javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre, 5 évi polgári jogvesztésre, vagyonelkobzásra ítélte. Két hónapig tartó ungvári kihallgatás és az ítélethozatal után Kazahsztánba, a Dzsezkazgan, a Kingir nevű települések Gulág-bányáiban dolgoztatták. Hét év raboskodás után 1956. május 15-én szabadult és tért vissza Munkácsra.

Hazatérése után papi vizsgát tett. Feleségül vette Ádám Évát, ki a Munkácsi Református Egyházközség kántora volt. Házasságukból 3 gyermek született: Géza, Emma és Éva. Számos településen teljesített papi szolgálatot. 1987-től püspöki tanácsos és a lelkészképzés egyháztörténeti előadója, valamint Bereg megye esperese. 1991-től egyházkerületi főjegyző volt, 1994-ben püspökké választották, 1997-ig Kárpátaljai Református Egyház püspöke volt.

A Szovjetunió megszűnése után meghatározó szerepe volt a nagyberegi, nagydobronyi és péterfalvai református líceumok, valamint a beregszászi II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola létrehozásában. Püspöksége idején létesült a Diakóniai Központ, két gyermekotthon és öt cigánytemplom. Közreműködésével jött létre a református idősotthon, amelyben élete végéig lelkészi szolgálatot végzett. 2016. november 6-án hunyt el 92 éves korában Munkácson. 1991. szeptember 30-án rehabilitálták.

Elismerések: A kárpátaljai magyarság érdekében kifejtett tevékenységéért 2011-ben a Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztjével, 2012-ben Külhoni Magyarságért Díjjal tüntették ki, 2012-ben Munkács város díszpolgári címet adományozott számára.

Műve: Mélységből a magasba. Bizonyságtételek az elmúlt időkről. Ungvár, Patent Kiadó, 2000. (Megírta a kárpátaljai református egyház külön történetét, beleértve a papok Napkeleti Baráti Körének tevékenységét és meghurcoltatását.)

Emlékezete:

*Nevét felvették a Kárpátaljai Református Egyház Püspöki Hivatalának kertjében a kommunista diktatúra ideje alatt meghurcolt lelkészek emlékére 2008.november 24-én felállított négy méter magas gránit oszlop emléktáblájára (alkotója Matl Péter szobrász).

*2017. január 8-án Gulácsy Lajos néhai kárpátaljai református püspök és a sztálini terror által hitükért meghurcoltak emlékének szentelt, a magyar állam támogatásával a munkácsi református templom területén létesített parkot és emlékművet avattak fel. Alkotója: (alkotója Matl Péter szobrász).

*A tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet római katolikus templom közösségi termében dr. Dupka György történész összeállításában elhelyezett „Egyházüldözés Kárpátalján 1944-1991" idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemutatásra Gulácsy Lajos lelkész, a későbbiekben nyugalmazott püspök szenvedéstörténete is.

(RJ 2000: 122; DGy, 1999:43; RIZO, I. 2003:295. FG, 2017:368-384. DGy, 2018:131.)

GULYÁS Márton – *Márton István* – (Mezőkövesd, Borsod-Abaúj-Zemplén vm. *1909.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. A szovjet hadifogolytáborban letartóztatták, Ungváron vallatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Lvovi Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1951. október 2-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1973-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *295.)*

GUTH Zoltán (Maglód, Pest vm. *1929. november 1. *Fodor Gizella*.) – villamoskalauz volt. Az NKVD katonai különítménye 1948. május elsején Csapon tartóztatta le kémkedés vádjával. Ungváron a 4. Ukrán Front katonai törvényszéke szovjetellenes tevékenységért az 58. § (6). pontjai alapján két évre ítélte. Büntetését az irkutszki és más lágerekben töltötte le. Majd Krasznojarszk vidék Tyutyetszk környékére száműzték, ahonnét megszökött és Kárpátalján bujkált. Később kalandos úton (egy szerzett útlevéllel, amit a határon tőle elvettek) 1954. szeptember 21-én térhetett haza Magyarországra. *(RJ, 2000: 122.)*

GUTLEIBET Konstantin – *Kosztyántin Kosztyántinovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1897.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli, lakhelye Horlyó (Hudlovo, Ungvári j.) lakosa, földműves. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1946. február 4-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *298.)*

GUTMAN Pál – *Pavlo Ludvigovics* – (Budapest, 1927) – zsidó, ungvári lakos, a „Kooperator" üzemegység készletezője, pártonkívüli, az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztériuma Különleges Tanácsa 1950. december 30-án 20 évre elítélte, 1956-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 298.)*

Gy

GYÖRKE Ilona (Eszeny, 1939-2016.) – magyar, tanító, egyéni akcióban szovjetellenes plakátragasztó Eszenyben. 1957 szeptemberében tartóztatták le. Napokig benntartották, majd miután kiengedték, még hónapokig zaklatták, egy héten többször is Ungvárra rendelték. A kegyetlen meghurcolás lelkileg ki nem heverhető traumát okozott nála, idegileg összeroppant, megbomlott elméje miatt nem tudták bíróság elé citálni, ügyét lezárták. 2016 áprilisában, 77 éves korban hunyt el, április 30-án a csapi polgári temetőben helyezték örök nyugalomra. *Emlékezete:* Györke Ilona tiszteletére 2019. március 5-én az Eszenyi Kultúrház falára emléktáblát helyeztek el. *(DGy.)*

GYÖRKE István – *Sztepan Ivanovics* – (Nagygejőc/Veliki Hejivci, 1896. január 28. – Beregszász/Berehovo, 1973. január 21.) – Gulág-rabságot szenvedett református lelkipásztor, magyar, felsőfokú lelkészi végzettség, pártonkívüli. (A lelkipásztor Györke László (1947–1923) ismert irodalmár, újságíró, a Forrás Stúdió alapítótagjának édesapja volt.

1925–1928 között számvevőszéki jegyző, 1933-tól egyházmegyei főjegyző

és egyházkerületi képviselő. Volt többek között 1925–1928 között számvevőszéki jegyző, 1933-tól egyházmegyei főjegyző és egyházkerületi képviselő. A sztálini önkény időszakában a beregszászi járási Rafajnaújfalu Református Egyházközség templomában választott lelkészként szolgált.

A hatgyermekes apát az Állambiztonsági Hivatal Kárpátontúli Területi Főosztályának nyomozótisztjei 53 évesen 1949. március 25-én tartóztatták le. A szovjetellenes propagandával megvádolt, a Keleti Baráti Kör „kemény magjához" tartozott. A Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. május 23–24-én az ukrán Btk. 2. r. 54/4., 54/10. és az 54/11. § alapján 25 év javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre, 5 évi polgári jogvesztésre, vagyonelkobzásra ítélte. 1849 májusában benyújtott fellebbezési kérelmét elutasították. Majd az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi ítéletet 1955. november 3-án 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. Az ungvári börtön után *Huszti Béla* és *Kovács Zoltán* társaságában a Bratszk térségi Tajset Gulág-munkatáborában fakitermelésen dolgoztatták. Majd 1950. március 25-én elkülönítették őket. *Kovács Zoltán* – nagyszőllősi hittanoktató, majd tiszaújlaki lelkész – megírta közös fogságuk történetét. 1956. június 8-án szabadult: 7 év 2 hónapot és 14 napot töltött őrizetben.

Hazatérése után folytatta a lelkészi szolgálatait: Beregújfaluban 1956–1960-ban Macsolán 1957–1969-ben, Asztélyban és Beregdédában 1965–1972-ben. 1973. január 21-én elhunyt Beregszászban. 1991. augusztus 31-én rehabilitálták.

Emlékezete:

*Nevét felvésték a Kárpátaljai Református Egyház Püspöki Hivatalának kertjében a kommunista diktatúra ideje alatt meghurcolt lelkészek emlékére 2008. november 24-én felállított négy méter magas gránit oszlop emléktáblájára (alkotója Matl Péter szobrász).

*A tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet római katolikus templom közösségi termében dr. Dupka György történész összeállításában elhelyezett „Egyházüldözés Kárpátalján 1944–1991" idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemutatásra Györke István lelkész szenvedéstörténete is.

(RJ 2000: 125; DGy, 1999: 43-44; RIZO, I. 2003: 310; FG, 2017:458-472.)

GYÖRKE M. Dánielt (Kisdobrony/Mala Dobrony, Ungvári j.*1927.) – munkaszolgálatos, a Donbászra irányított „fezeósok" közül 1948–49 között Krasznoarmejszk alatt szökés közben megölték.

(Adatközlő: Úr Sándor, Kisdobrony, 2000.)

GYŐRFFI Zoltán – *Zoltan Sztapanovics* – (Nagykálló, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1904.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, az állami bank kommandánsa. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenységért 1951. április 14-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 310.)*

GYULAI János – *Ivan Szemenovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1925.) – Gulág-rab, befejezetlen középfokú végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, zeneiskola diákja. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1949. június 20-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi ítéletet 1955. február 28-án 6 évre mérsékelte. 1956-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *326.)*

GYULAFALVI Béla – *Adalbert Olekszandrovics* – (Máramarossziget/Sighetu Marmaţiei, (Románia), *1919.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Máramarossziget lakosa, erdész. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. május 19-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *326.)*

Gyurkovics Sándor (Kisdobrony/Mala Dobrony, Ungvári j. *1927.) – munkaszolgálatos, a Donbászra irányított „fezeósok" közzé tartozott. Makijivkában 1952-ben ismeretlen körülmények közepette odahalt. *(Adatközlő: Úr Sándor, Kisdobrony, 2000.)*

H

HADADI Ferenc – *Ferenc Ferencovics* – (Szamosangyalos, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1919.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1951. szeptember 26-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1980-ban rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *719.)*

HADAR Tibor – *Tibor Gejzovics* – (Csongor/Csomonyin, Munkácsi j. *1922.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Eszeny lakosa, a Hruscsov Kolhoz tagja. A Kárpátaljai Területi Bíróság a kolhoz és a szovjethatalom ellen irányuló agitáció terjesztésének vádjával 1957. április 26-án 3 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: 243-*244.)*

HADZSEGA Aladár – *Aladár Gejzovics* – (Felsőremete/Verhnyi Remeti, Beregszászi j. *1933.) – Gulág-rab, ruszin, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Felsőremete lakosa, a kovácsréti (Kusnyica, Ilosvai j.) Erdőgazdaság lakatosa. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1958. április 8-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi ítéletet 1960. június 5-én 6 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *244.)*

HADZSEGA Gyula, dr. (Úrmező/Ruszke Pole, Técsői j. 1879. január 16. – Lemberg, Janivszkij temető, 1947. december 1.) – Gulág-rabságra ítélt vértanú görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán, ungvári lakhelyén a helyi szemináriumban görögkatolikus teológiai tanár, a Görögkatolikus Pa-

panevelő Intézet prefektusa, szentszéki tanácsos, pápai kamarás, tiszteletbeli esperes.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Ungváron, a teológiát Esztergomban és Budapesten végezte. Bécsben avatták doktorrá 1906-ban. Firczák Gyula püspök 1902. december 14-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei 68 éves atyát 1947. május 30-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával a Kárpátaljai Területi Bíróság 1947. július 28-án 6 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Lembergben, az átutaló börtönben 1947. december 1-jén ismeretlen körülmények közt halt meg. A lembergi Janovszkij temetőben nyugszik ismeretlen sírban.

Irodalmi tevékenységet fejtett ki. Munkái magyar, orosz, ruszin, latin és német nyelven jelentek meg. 1992. október 17-én rehabilitálták.

Emlékezete: *Az ungvári görögkatolikus székesegyház és püspöki palota melletti parkot övező kőfalon elhelyezett a kommunista diktatúra idején meghurcolt, mártír görögkatolikus papok emlékét megörökítő táblákra a hitvalló atya nevét is felvésték. *A Szolyvai Emlékparkban a Történelmi egyházak mártírjainak emléktábláján 2004-ben nevét megörökítették.

(RJ 2000: 127; RIZO, I. 2003: *244; DGy, 2018: 138; MI, 2024: 1-126.)*

HAFICS István, dr. (Butka/Budkovce, Szlovákia), 1921. július 10. – *) – Gulág-rab, ruszin, a vulsinkai görögkatolikus parókus volt. Az NKVD nyomozótisztjei az atyát 1949. februárjában tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával a Kárpátaljai terület katonai törvényszéke szovjetellenes tevékenységért az 54. § (10) pontja alapján 25 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. A kazahsztáni Karaganda lágereiből szabadult 1956. február 6-án. *(RJ 2000: 127.)*

HAGA István – *Sztepan Ivanovics* – (Sztropkóolyka/Nyizsna Olka, (Szlovákia), *1902.) – Gulág-rab, magyar, huszti lakos, alapiskolai végzettség, a szoc.dem. párt tagja. Bercsényifalva (Dubrinicsi, Ungvári j., 2020-ig Perecsenyi j.) lakosa, erdész. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1949. május 31. – június 1. között 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1954-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *271.)*

HAJDA Erzsébet – *Jelizaveta Julijivna* – (Ilosva/Irsava, 2020-tól Huszti j. *1909.) – Gulág-rab, magyar, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszász lakosa, a helyi ruhagyár varrónője. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. augusztus 15-én 3 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *245.)*

HAJLA Lajos – *Ludvig Ludvigovics* – (Mezővári/Vari, Beregszászi j. *1919.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Mezővári lakosa, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság a kolhoz és a szovjethatalom ellen irányuló agitáció terjesztésének vádjával 1951. január 9–10-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb

Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. április 25-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *246.)*

HAJLA Lenke – *Lenka Karlivna* – (Mezővári/Vari, Beregszászi j. *1921.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Mezővári lakosa, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság a kolhoz és a szovjethatalom ellen irányuló agitáció terjesztésének vádjával 1951. január 9–10-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. április 25-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *246.)*

HAKLIK Sándor – *Olekszandr Mikolajovics* – (Beregardó /Beregszászvégardó/ (ma Beregszász része), 1893. december 19. – NKVD-börtön, 1949/50?) – Gulág-rabságra ítélt vértanú római katolikus lelkipásztor, magyar, felsőfokú végzettség, pártonkívüli, az ungvári járási ráti Szent Mihály főangyal római katolikus templom plébánosa, szentszéki tanácsos, alsó Ungi kerület esperese volt.

A szatmárnémeti papi szeminárium befejezése után Boromisza Tibor püspök 1916. június 8-án pappá szentelte. Számos helyen végzett papi szolgálatot.

Az NKVD nyomozótisztjei 1949. május 16-án tartóztatták le Ráton. Szovjetellenes tevékenység vádjával a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. június 13-án az ukrán Btk. 54/4. és az 54/10 § alapján 25 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre, polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az volt a bűnre, hogy ellenezte az egyházi földek munkásoknak valóátadását Az NKVD operatív tisztjei már félig bénán vitték el, valahol útközben meghalt. Ismeretlen helyen, jelöletlen sírban nyugszik. Más adatközlők szerint mivel megtagadta, hogy a nyakában lévő aranykeresztet levegye, és őrzőinek átadja, a kijevi börtönben agyonlőtték. 1992-ben rehabilitálták.

Emlékezete:

*A ráti temetőben emlékjelet, a templom falán pedig emléktáblát állítottak tiszteletére.

*A tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet római katolikus templom közösségi termében elhelyezett „Egyházüldözés Kárpátalján 1944–1991" idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemutatásra Haklik Sándor atya szenvedéstörténete is.

* 2023-ban, szülőhelyén, a beregardói Szent Kinga római katolikus templom falán ezúttal dombormű emléktáblát avattak tiszteletére. Alkotója Beleny Mihajlo szobrász. *Meghurcoltatásának történetét könyvalakban is kiadták: Dupka Nándor: *Haklik Sándor vértanú*. A Kárpátaljai Római Katolikus Egyház hitvallói (1945–1991). Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2023.

Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/25900/25904/25904.pdf

(RJ 2000: 129; RIZO, I. 2003: *272; P.W.-HF,2019:241.)*

HALÁSZ Béla– *Bejla Gavrilovics* – (Mezővári/Vari, Beregszászi j.*1906.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Mezővári lakosa, munkás. A Kárpátaljai Területi Bíró-

ság szovjetellenes tevékenységért 1950. június 29-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *248.)*

HALÁSZ Dániel – *Danyilo Ivanovics* – (Lehóc/Ljahivci, Ungvári j. *1926.) – Gulág-rab, szlovák, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Lakhelye Ungvár, munkanélküli. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1948. február 13–14-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1955-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *248.)*

HAPKA Imre – *Emerih Joszifovics* – (Feketeardó/Csornotisziv, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1918.) – Gulág-rab, magyar, pártonkívüli, alapiskolai végzettség. Feketeardó lakosa, falfestő. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1950. június 16-17-én 25 évi szabadságvesztére ítélte. 1956-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *252.)*

HARAJDA Dezső (Csicser/Čičarovce, (Szlovákia), 1911. szeptember 21. – Ungvár, 1975. szeptember 22.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap. 1945-től a tiszaújhelyi Istenszülő születése görögkatolikus templom parókchusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Kassán, a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1936. augusztus 16-án pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei 1950. március 22-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. május 8-án 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyon-elkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben, Csurbáj-Nurán, Ekibasztuzban és Kemerovszkban raboskodott.

1956. május 11-én szabadult. 1975-ig a beregszászi konzervgyárban dolgozott. 1975. szeptember 22-én hunyt el Ungváron. 1992. július 22-én rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

(DGy, 1999: 45; MI, 2024: 1-126.)

HARAJDA János – *Ivan Andrijovics* – (Drugetháza /Zaricsovo, Ungvári j., 2020-ig Perecsenyi j., 1905. január 29. – Ungvár, 1944. december 13.) – az ungvári börtönben fogva tartott rab, áldozat. Ungvár lakosa, ruszin nyelvész, filológus, ruszin nyelvész, történész, szerkesztő, egyetemi oktató, fordító, bibliográfus.

Anyai nagyapja, Torma János drugetházi iskolaigazgató, apja Harajda András helyi iskolaigazgató volt. Szülei 1919-ben a csehszlovák államfordulat után, mint tanárok nem tették le az esküt és Magyarországra települtek. Székesfehérvárott érettségizett, majd 1928-ban az Eötvös Loránd Tudományegyetemen végzett jogot. 1929-től a Pécsi Egyetem diákja, s a lengyel kormány ösztöndíjasa a krakkói Jagelló Egyetemen, előbb diákként, majd oktatóként. Klasszikus lengyel és magyar irodalmi műveket fordított. 1935-től lengyel állampolgár. A második világháború elején, a németek 1939-ben kollégáival együtt letartóztatták, és a Saxenhauseni koncentrációs táborban tartották fogva. 1940-ben magyar diplomáciai közbenjárásra, mint

nehéz beteget elengedték. Ungváron telepedett le, s bekapcsolódott a helyi kulturális életbe. A Kárpátaljai Tudományos Társaság végrehajtó igazgatója és folyóiratának, a *Zorja-Hajnalnak* kiadó-szerkesztője (1941-1943). Irodalmi újságokat szerkesztett, mint a *Literaturna Nedilja* (Irodalmi vasárnap; 1941-1944) és a *Ruska molodež* (Orosz Ifjúság; 1942-1944), illetve a *Narodna biblioteka, Ditoča biblioteka* és a *Literaturno-naukova biblioteka* sorozatokat. Naptárakat, monográfiákat és fordításokat (például Balanyi Györgytől, Bartóky Józseftől, Tóth Tihamértól) jelentetett meg.

A szovjet megszállást követően a SZMERS-különítmény katonai kémelhárítás nyomozótisztjei Ungváron 1944. november 27-én letartóztatták és bebörtönözték, s egy hónapon belül egyik kihallgatása során a 9. sz. cellában szívelégtelenségben elhunyt. A hozzátartozóknak a halott kiadását megtagadták, jelöletlen sírba temették el.

Fontosabb művei:

*1941 Grammatika ruskoho jazyka (A ruszin nyelv nyelvtana – ez a ruszin nyelv kodifikációja);

* 1942 A kárpátaljai kisorosz irodalomtörténet bibliográfiája (tsz. Mikuláš Lelekač/ Lelekács Miklós (Kereknye, 1907-Ungvár, 1975);

*1943 A kárpátaljai kisorosz irodalom bibliográfiája (tsz. Mikuláš Lelekač);

* 1944 Zahalna bybligrafija Podkarpatja (Kárpátalja általános bibliográfiája; tsz. Mikuláš Lelekač);

*Ruszin idegen szavak szótára; Lengyel-magyar szótár; Ruszin-magyar szótár (kéziratban).

Emlékezete: Nevét felvették 2025-ben a Szolyvai Emlékpark gránittáblájára. *(Wikipédia; DGy, 2018: 139.)*

HARGITAI (Hogeman) István – *Istvan Antal* – (Püspökszenterzsébet, Baranya vm. *1905.) – hadifogoly, Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Az MDB Határőr Hadseregének Lvovi Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1951.október 4-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 720.)*

HARSÁNYI Mihály – *Mihajlo Martinovics* – (Ungvár/Uzshorod, *1889) – Gulág-rab, magyar, befejezetlen középiskolai végzettség, pártonkívüli, Ungvár lakosa, munkás. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. október 10-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 282.)*

HARTAUER Emil – *Omeljan Tanysevics* – (Szolyva/Szvaljava, 2020-tól Munkácsi j., *1926.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Szolyvai lakos, földműves. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt 1945. október 10-én 5 évi szabadságvesztére ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 253.)*

HARTAUER Ludwig – *Luidvig Antonovics* – (Szolyva/Szvaljava, 2020-tól Munkácsi j., *1907.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pár-

tonkívüli. Szolyvai lakos, a Szolyvai Erőgazdaságnál alkalmazott. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt 1947. december 31-én 25 évi szabadságvesztére ítélte. Az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége a szabadságvesztés idejét 1955. március 31-én 10 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *253.)*

HARTER Gusztáv (Karpati/Beregvár, Munkácsi j. *1923.) – Gulág-rab, német, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Munkácsi lakos, erdész. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt 1946.június 13-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *717.)*

HASULY András – *Andrij Adamovics* – (Nagyszőlős/Vinohragyiv, *1904.) – letartóztatott GUPVI-rab, szlovák, befejezetlen középiskolai iskolai végzettség, pártonkívüli. Nagyszőlősi lakos, rádióműszerész. A „SZMERS" Kémelhárítási Főosztálya parancsnokának 1945. január 24-én keltezett rendelete értelmében a nyomozati aktát lezárta, munkatáborba irányította. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *255.)*

HASULYÁK János – *Ivan Vaszilovics* – (Székó/Sejkov, (Szlovákia), *1924.) – Gulág-rab, szlovák, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvári lakos, munkás. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. október 12-én golyó általi halálra ítélte. 1945. november 16-án kivégezték. 1992-ben rehabilitálták.

Emlékezete: Nevét a Szolyvai Emlékparkban a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára felvésték. *(RIZO, I. 2003*: *255.)*

HAVER Adolf – *Adolf Ivanovics* – (Rahó/Rahiv, *1894.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Rahói lakos, munkás. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1950. május 27-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte el. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *242.)*

HÁFICS István (Budka/Budkovce, (Szlovákia), 1921. július 10. – Ungvár-Radvánc/Uzshorod-Radvanka, 2004. január 27.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap ruszin/ukrán, 1946-tól az egresháti (Vilsinki, Ungvári j.) Csodatevő Szent Miklós görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát, a gimnáziumot, a teológiát Ungváron végezte. Tódor püspök 1946. július 14-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 28 éves három gyermekes atyát 1949. április 18-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. május 15-én 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben, Moszkvában és a kazahsztáni Dzsezkazganban raboskodott.

1956. február 6-án szabadult. Ungváron, mint gyári munkás dolgozott. Az egyház legalizálása után nyíltan gya-

korolta hivatását a munkácsi egyházmegyében. 2004. január 27-én hunyt el Ungvárhoz csatolt Radváncon. 1991. október 11-én rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

(RIZO, I. 2003: *242; MI, 2024: 1-126.)*

HÁGER István – *Sztepan Matvijovics* – (Alsóverecke/Nyizsnyi Vorota, Munkácsi j., 2020-ig Volóci j. *1915.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Alsóverecke lakosa, kovács. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1947. október 31-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *245.)*

HECZEL Bálint – *Bálint Emerihovics* – (Visk/Viskovo, Huszti j. *1909.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Viski lakos, a Sztálin Kolhoz tagja. A Kárpátaljai Területi Bíróság a kolhoz és a szovjethatalom ellen irányuló agitáció terjesztésének vádjával 1951. január 12-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Bíróság Elnöksége 1955. május 27-én kelt határozatával a büntetési tételt 7 évre enyhítette. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *264.)*

HECZEL István – *Sztefan Emerihovics* – (Visk/Viskovo, Huszti j. *1905.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Viski lakos, földműves. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1946. április 15-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *264.)*

HECZEL Károly – *Karoly Emerihovics* – (Visk/Viskovo, Huszti j. *1905.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Viski lakos, hivatalnok. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért ítélte 1946. február 27-én 5 évi szabadságvesztésre. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *264.)*

HECZEL Lajos – *Ludvig Joszipovics* – (Visk/Viskovo, Huszti j. *1896.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Viski lakos, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1946. február 27-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *264.)*

HEGEDÜS György – *Jurij Jurijovics* – (Debrecen, *1912.) – Gulág-rab, magyar, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Nagyszőlős lakosa, hivatalnok. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1946. október 26-án 3 évi szabadságvesztésre ítélte. 1946-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *256.)*

HEGEDÜS József – *Joszip Olekszandrovics* – (Rafajnaújfalu/Rafajnove, Beregszászi j. *1904.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Rafajnaújfalu lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1949. április 7-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *256.)*

HEGEDÜS József – *Joszif Mihajlovics* – (Hosszúmező/Câmpulung, Máramaros vm. *1903.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Hosszúmező lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1947. március 15-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1998-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *256.)*

HEGEDÜS Sándor – *Olekszandr Aronovics* – (Bene/Bene, Beregszászi j. *1904.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Benei lakos, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1950. október 30-31-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1956. június 22-én 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *257.)*

HELM Ferenc (Budapest, *1901.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Munkács lakosa, kereskedő. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. február 2-án golyó általi halálra ítélte. 1945. február 8-án kivégezték. 1991-ben rehabilitálták.

Emlékezete: nevét a Szolyvai Emlékparkban a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára felvésték. *(RIZO, I. 2003*: *258.)*

HENRIK János – *Ivan Joszifovics* – (Nagybocskó/Velikij Bicskiv, Rahói j. *1904.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Nagybocskói lakos, munkás. A 4. Ukrán Front Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért ítélte 1945.január 15-én 10 évi szabadságvesztésre. 1968-ban rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *717.)*

HENNEL János – *Ivan Ivanovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1907.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Munkácsi lakos, munkás. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt a 1945. június 30-án 3 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *259.)*

HENNEL József – *Joszif Joszifovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1897.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Munkácsi lakos, munkás. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt a 1945. május 24-én 15 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *259.)*

HENSEL Josef – *Joszif Ivanovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1891.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Munkácsi lakos, kőműves. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt 1945. július 26-án 1 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták.

A Hensel Josef büntetőügyének tárgyalásáról felvett jegyzőkönyv részben gépelve (első oldala), részben kézírással (a második oldalától kezdve) készült.

Egy a hasonló ügyek tárgyalásáról felvett jegyzőkönyvek tekintetében gyakran fordul elő. Ugyanilyen jellemző „az ügyet a bíróság zárt tárgyaláson, a felek távollétében bírálja el" egy tanú kihallgatása mellett kitétel, illetve annak rögzítése, hogy „A bíróság úgy dönt, hogy a tárgyalást a meg nem jelent tanúk mellőzésével folytatja."

A Hensel Josef ellen hozott ítéletben kiszabott 1 évi szabadságvesztés legfeljebb azzal magyarázható, hogy nevezett 20 évig volt tagja a kommunista párt kárpátaljai szervezetének. *(RIZO, I. 2003*: *259; OK-KGY-TK , 2022: 319-320., 547.)*

HENZEL József – *Joszif (Josef, József) Ivanovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1897.) – Gulág-rab, német, végzettsége elemi iskolai, párton kívüli. Munkácsi lakos, munkás. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt 1945. május 24-én 15 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *259.)*

HENZEL Károly – *Karlo Karlovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1926.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Munkácsi lakos, kőműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt 1947. február 5-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1993-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *717-718.)*

HENZEL Zoltán – *Zoltan Ivanovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1916.) – Gulág-rab, német, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, a helyi bútorkombinát munkása. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt 1949. május 20-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte el. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *258.)*

HENZEL Zoltán (*n.a.) – munkácsi tanító volt. A 4. Ukrán Front katonai törvényszéke 25 évi szabadságvesztésre ítélte. További sorsa ismeretlen.

(RJ, 2000: *138.)*

HERC József – *Joszif Joszifovics* – (Beregszász/Berehovo, *1895.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszászi lakos, munkás. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. november 15-én 3 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *263.)*

HEVELI Antal – *Anton Joszipovics* – (Szaplonca/Săpânța, (Románia), 1916. – Szolyva/Szvaljava, 2020-tól Munkácsi j., 1999.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló római katolikus lelkipásztor, magyar, felsőfokú egyházi végzettség, pártonkívüli, a técsői járási aknaszlatinai Szent István Király római katolikus templom plébánosa volt.

Az NKVD nyomozótisztjei a 34 atyát 1950. április 23-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. június 28-án az ukrán Btk. 54/4. és az 54/10 § alapján 25 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre, polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi

döntést 1956. március 9-én 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. Az ungvári, lembergi börtönben, Kazahsztán Karaganda Karlag-lágeriben raboskodott.

1956. május 31-én megrokkanva hazatért. Majd Szolyván plébános. 1993-tól kormányzói vikárius, pápai prelátus. Szolyva plébánosaként sokat tett a Szolyvai Emlékpark felépítése érdekében. 1999-ben hunyt el Szolyván. 1992-ben rehabilitálták.

Emlékezete: a tiszabökényi Árpádházi Szent Erzsébet római katolikus templom közösségi termében elhelyezett „Egyházüldözés Kárpátalján 1944–1991" idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemutatásra Heveli Antal atya szenvedéstörténete is.

(RJ 2000: 141-142; RIZO, I. 2003: 256; PW, 2019: 241-242; DGy.)

HIDI József – *Joszif Joszifovics* – (Beregszász/Berehovo, *1930.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszászi lakos, elárusító. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1949. augusztus 14-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1965-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 257.)*

HIDI József – *Joszif Ivanovics* – (Nagydobrony/Velika Dobrony, Ungvári j. *1896.) – Gulág-rab, magyar, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Nagydobrony lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1946. november 20-án 4 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: 266.)

HIDI József (Nagydobrony/Velika Dobrony, Ungvári j. *1908.) – Gulág-rab, magyar, 1948-ban tartóztatták le. Kuláknak nyilvánították. Az 1947-től megszüntetett különleges bíróság helyett a Kárpátontúli Területi Bíróság ítélkezett politikai ügyekben 1970 áprilisáig az SZSZK BTK 54-58-ás § cikkelyei alapján. A vád: ellenforradalmi célú kapcsolattartás külföldi állammal, a nemzetközi burzsoázia segítése, ellenséges akciókra való felbujtás, kémkedés, kártevés, terrorista akciók, diverzió. Törvénytelenül tíz évre ítélték. A 90-es években rehabilitálták. *(DGy, 1999: 46.)*

HIDI Sándor – *Olekszandr Olekszandrovics* – (Nagydobrony/Velika Dobrony, Ungvári j. *1894.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Nagydobrony lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1946. november 20-án 4 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 266.)*

HILPERT Franc – *Franc Karlovics* – (Dolha/Dovhe, Huszti j., 2020-ig Ilosvai j. *1892.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Dolha lakosa, a helyi fafeldolgozó üzem munkása. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1948. december 20-án 25 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. 1993-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 266.)*

HOFER Leopold – *Leopold Felikszovics* –(Oroszmokra/Ruszka Mokra, Técsői j. *1921.) – Gulág-rab, német,

alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Németmokra lakosa, a Királymezői (Uszty-Csorna, Técsői j.) Erdőkombinát favágója. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt 1950. február 17-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *283.)*

HOFMAN Irén – *Irina Antonyivna* – (Aknaszlatina/Szolotvino, Técsői j. *1899.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Aknaszlatina lakosa, háztartásbeli. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1946. szeptember 7-én 6 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *283.)*

HOLIS Antal Konstantin OSBM (Várkulcsa /Kljucsarki, Munkácsi j. 1894. március 27. – Mezsincsi, 1953. szeptember 26.) – pártonkívüli, 1941-től a nagyrákóci (Velikij Rákovec) Istenszülő oltalma görögkatolikus templom segédlelkésze volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Munkácson, a teológiát Ungváron végezte. Papp Antal püspök 1916. december 17-én pappá szentelte. Az NKVD nyomozótisztjei 56 éves atyát 1950. április 6-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. április 30-án 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, és a Kemerovói területen raboskodott. 1953. szeptember 26-án Mezsincsiben ismeretlen körülmények között elhunyt. Jelöletlen sírban temették el. 1992. március 17-én rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

Emlékezete: *Az ungvári görögkatolikus székesegyház és püspöki palota melletti parkot övező kőfalon elhelyezett a kommunista diktatúra idején meghurcolt, mártír görögkatolikus papok emlékét megörökítő táblákra a hitvalló atya nevét is felvésték. *A Szolyvai Emlékparkban a Történelmi egyházak mártírjainak emléktábláján 2004-ben nevét megörökítették.

(RJ 2000: 144; DGy, 1999: *46; MI, 2024: 1-126.)*

HOLLANDER Jakab (Beregkövesd, 1927.) – zsidó, a holokausztot is túlélő beregszászi lakost az ungvári bíróság 15 év börtönbüntetésre ítélte: „Az ügyemmel foglalkozó nyomozó folyamatosan megalázott, bántalmazott, „büdös zsidónak" nevezett, ez volt az állandó megszólításom. Fölbőszítette a hallgatásom, de úgy döntöttem, hogy nem adok ki senkit. Be kellett volna mártanom a barátomat, Jakubovicsot, aki sokat segített nekem, meg még jó néhány embert, aki akaratlanul vett részt a csalásban. Őket leültették volna, de ettől engem még nem engedtek volna szabadon." Hollander Jakab visszaemlékezése. (http://www.centropa.org/hu/biography/hollander-jakab) *(Dupka 2015:256.)*

HOMOKI Lajos – *Ludvig Emerihovics* – (Korláthelmec/Holmec, Ungvári j. *1925.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, munkás. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes

tevékenységért 1945. október 12-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *277.)*

HOMOLYA Péter – *Petro Sztepanovics* – (Décskelecsény/Kľačany/Klacsani, (Szlovákia), 1903. – Beregszász, 1981.november 20.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló római katolikus lelkipásztor, szlovák, magyar, felsőfokú végzettség, pártonkívüli, az Ungvárhoz csatolt felsődomonyai Sarlós Boldogasszony római katolikus templom plébánosa volt.

Az NKVD nyomozótisztjei 1947. augusztus 21-én Szürtén tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával a Kárpátaljai Területi Bíróság először az ukrán Btk.16-80 § alapján egy évre ítélte. Másodszor a szovjet rendszer rágalmazásának hamis vádjával 1950. november 25-én tartóztatták le. Ugyancsak a Kárpátaljai Területi Bíróság 1951. január 24-én az ukrán Btk. 54/10. és az 54/13 § alapján 25 évi szabadságvesztésre, polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1956. június 4-én 6 évi szabadságvesztésre csökkentette. Az ungvári, lembergi börtönben, majd a Vorkuta nevű bányalágerben *Csáti József* munkácsi lelkipásztorral együtt raboskodott.

1956. augusztus 6-én szabadult. Folytatta papi szolgálatát, mint beregszászi főesperes 1981. november 20-án a városi kórházban, Krisztus király estjén hunyt el. Az 1989. november 23-án és az 1992-ben kiadott rehabilitációs határozatban az áll, hogy az ellene felhozott vád alaptalan.

Emlékezete: a tiszabökényi Árpádházi Szent Erzsébet római katolikus templom közösségi termében elhelyezett „Egyházüldözés Kárpátalján 1944–1991" idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemutatásra Homolya Péter atya szenvedéstörténete is.

(DGy, 1999: *466; RIZO, I. 2003*: *277-278; MI, 2024: 1-126.)*

HORBAS Adalbert – *Adalbert Adalbertovics* – (Alsószinevér/Szinevir, Huszti j., 2020-ig Ökörmezői j. *1900.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Szuhabaranka (Bronyka, Ilosvai j.) lakosa, a helyi erdészeti iroda vezetője. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt 1948. január 31-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte el. 1955-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *278-279.)*

HORKAY Barna József – *Borno Bornovics* – (Kistárkány/Malé Trakany, Szlovákia, 1908.november 29. – Sárospatak, Borsod-Abaúj-Zemplén vm. 2003. szeptember 22.) – Gulág-rabságot szenvedett református lelkipásztor, magyar, felsőfokú lelkészi végzettség, pártonkívüli. 1939-től a nagyszőlősi református gyülekezet templomában választott lelkészként szolgált.

A sztálini önkény időszakában 1947. október 5-én az Állambiztonsági Hivatal Kárpátontúli Területi Főosztályának nyomozótisztjei tartóztatták le. A szovjetellenes propagandával megvádolt, a Keleti Baráti Kör „kemény magjához" tartozó lelkész (*Asszonyi István, Gulácsy Lajos, Györke István, Huszti Béla, Kovács Zoltán, Pázsit József, Zimányi József* és mások) a Sztálinnak írt

Beadvány egyik szerzője volt. Az Szovjetunió Állambiztonsági Minisztériuma Különleges Tanácsa 1948. május 15-én az ukrán Btk. 2. r. 54/10. §, valamint a Btk. 109. § alapján 7 év javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre, polgári jogvesztésre, vagyonelkobzásra ítélte. 1948-tól 1953. június 2-ig a kolimai lágerekben raboskodott. Szabadulása után 1955 júniusától szeptemberig Kolimán száműzetésben élt.

1955. szeptember 7-én hazaérkezett a fogságból és folytatta papi hivatását, egészen 1987-ben bekövetkezett nyugdíjaztatásáig. Mivel a felesége magyar állampolgárként élt Kárpátalján, Magyarországra való áttelepülésüknek semmilyen akadálya nem volt. Tiszaeszláron telepedett le, s az ottani gyülekezetben lelkészkedett. 2003. szeptember 22-én hunyt el. Végső nyugalomra a Sárospataki református temetőbe helyezték. 1989.június 29-én rehabilitálták.

Emlékirat: Horkay Barna kárpátaljai ébredésnek és fogságának történetét megírta. Az 1948–1955 között a lágerekben született énekes verseket is tartalmazza: Horkay Barna: *A Keleti Baráti Kör. Képek a kárpátaljai ébredésből*. Kom Over En Help Alapítvány (Hollandia), 1998.

Emlékezete:

* Nevét felvették a Kárpátaljai Református Egyház Püspöki Hivatalának kertjében a kommunista diktatúra ideje alatt meghurcolt lelkészek emlékére 2008.november 24-én felállított négy méter magas gránit oszlop emléktáblájára (alkotója Matl Péter szobrász).

*A tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet római katolikus templom közösségi termében dr. Dupka György történész összeállításában elhelyezett *„Egyházüldözés Kárpátalján 1944–1991"* idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemutatásra Horkay Barna lelkész szenvedéstörténete is.

(RJ 2000: 145; DGy, 1999: 46-47; RIZO, I. 2003: 281; FG, 2017:166-193.)

HORKAY István – vizsgálati fogság, papi hivatás felfüggesztése, magyar, felsőfokú lelkészi végzettség, pártonkívüli, szernyei református lelkész.

Öccse, *Horkay Barna,* szintén szovjetellenes cselekedet vádjával került börtönbe, mivel elegendő terhelő anyagot nem tudtak felhozni ellene, szabadon engedték, de papi hivatását hónapokig nem gyakorolhatta. Horkay Istvánt később – 1953-ban – visszahelyezték a szernyei gyülekezet lelkipásztorává. A tiltás ideje alatt fizikai munkásként dolgozott egy munkácsi téglagyárban, majd a szernyei kolhoz agronómusa és méhészeti szakembere lett. *(DGy, 1999: 47.)*

HORNYÁK Sándor – *Olekszandr Julijovics* – (Ungvár/Uzshorod, *1932.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Vlagyivosztokban diszlokált 15022 számú katonai helyőrség sorkatonája. A 10570 számú katonai helyőrség hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1953. december 30-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 282.)*

HORNYIK Béla – *Adalbert Fedorovics* – (Nagybocskó/Velikij Bicskiv, Rahói j. *1913.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívü-

li. Huszt lakosa, a huszti városi közélelmezési kereskedelmi egység vezetője. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenységért 1948. július 31-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1959-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: 281.)

HORVÁTH Ágoston – *Avgusztin Avgusztinovics* – (Ungvár/Uzshorod, 1914. március 12. – Ungvár, 1990. december 10.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló római katolikus lelkipásztor, szlovák, felsőfokú végzettség, pártonkívüli.

A szovjet megszállás kezdetén helyettesített két letartóztatott papot: *Lőrincz István* plébánost az Ődarmai Kis Boldogasszony Római Katolikus Templomban, *Tóth József* plébánost a Szerednyei Szent Lukács Római Katolikus Templomban.

Az NKVD nyomozótisztjei 1948. december 7-én szerednyei lelkipásztorként, 34 évesen tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. január 29-én az ukrán Btk. 54/10 § alapján 10 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre, polgári jogfosztásra, vagyon-elkobzásra ítélte. Későbbiekben semmisségi panasszal élt, ennek köszönhetően 7 évre csökkentett büntetését leülte. Az ungvári, lembergi börtönben, majd Kazahsztán Gulág-lágereiben raboskodott. 1954-es kingiri rablázadás túlélője. Más források szerint büntetését a kínai határhoz közeli réz- és ólombányában töltötte.

1956. július 6-án megrokkanva szabadult, betegen is folytatta papi tevékenységét. Visszaemlékezése szerint, amikor a görögkatolikus vikárius temetésén mondott beszédet Horváth Ágoston, tíz esztendőre vándorpap lett. 200 kilométernyi területen (Gyertyánligeten, Técsőn, Visken, Huszton és Dolhán) teljesített szolgálatot tíz éven keresztül. Csak az egyházi hatósági előadó halála után kerülhetett vissza Ungvárra.

Az ungvári Szent György Vértanú római katolikus templom plébánosaként fogadta az 1989-ben Kárpátaljára látogató Paskai László bíboros-érseket. A főpap kíséretéhez tartozó Hidász Ferenc OFM atya személyes visszaemlékezéséből tudjuk, Ungvárott, a „Zakarpattya" nevű szálló halljában a látogatást lezáró sajtókonferencián – magyarországi és a helyi hírközlő szervek jelenlétében hevesen felszólalt: *„Mindaz, amiről itt beszéltek, nagyon szépen hangzik, de szóvá kell tenni a mi üldözésünket, településekről történt kitiltásunkat, a hatalmi szervek állandó ellenőrzését. Azért vagyunk itt, hogy beszéljünk. Nem hallgatok el!*" A jelenlévők próbálták csitítani, de ő nem hagyta magát, és folytatta a papokat ért sérelmek felsorolását. Kiállása még akkor is bátorságra vallott. 1990. december 10-én hunyt el Ungváron, a temetésén *dr. Ortutay Elemér* görögkatolikus áldozópap mondott búcsúbeszédet. Mivel nem folytatott szovjetellenes tevékenységet, 1992. március 6-án rehabilitálták.

Emlékezete: a tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet római katolikus templom közösségi termében elhelyezett „Egyházüldözés Kárpátalján 1944–1991" idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemutatásra Horváth Ágoston atya szenvedéstörténete is.

(RJ 2000: 145; RIZO, I. 2003: 279; PW, 2019: 242-243.)

HORVÁTH Bálint – *Bálint Sztefanovics* – (Nagybereg/Veliki Beregi, Beregszászi j. *1901.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Nagyberegi lakos, bodnár. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1952. november 29-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. október 14-én 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *279.)*

HORVÁTH Erzsébet – *Erzsibet Gaborivna* – (Beregszász/Berehovo, Beregszászi j. *1910.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, munkanélküli. Lakhelyén, Debrecenben tartóztatták le. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenységért 1948. január 31-én 7 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *279.)*

HORVÁTH János – *Ivan Vaszilovics* – (Fancsika/Fancsikovo, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1883.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Fancsikán községi bíró. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1946. június 28-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *279.)*

HORVÁTH János – (*1903.) – Kárpátaljai magyar volt. Sorsa ismeretlen.

(RJ, 2000: *148.)*

HORVÁT József – *Joszif Petrovics* – (Száldobos/Szteblivka, Huszti j. *1915.) – Gulág-rab, szlovák, középfokú végzettség, pártonkívüli. Huszt lakosa, tanító. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. november 2-án 20 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *279.)*

HORVÁTH László (Bene/Bene, Beregszászi j. 1926. január 18.-*2006.) – GUPVI-rab, magyar, középfokú végzettség, pártonkívüli. Benei lakos. A 4. Ukrán Front Katonai tanácsa 1944. november 12-13-án kiadott 0036-os rendelet alapján kényszermunkára elhurcolták.

Szerencsésen hazatért, pedagógusként tevékenykedett, helytörténészként is jeleskedett. Kiadványai: *Barangolás a benei szőlőhegy múltjában* (2000),

A benei református egyház története (2001.)

Lágerélményeit *Élet a halál árnyékában c.* visszaemlékezésében írta le. (Kétszerzős könyv. a kiadvány második része apja, *Horváth Simon* egykori Gulág-rab lágerverseit tartalmazza.) Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2004.

Elektronikus változat: https://www.mek.oszk.hu/23400/23464/23464.pdf

(RIZO, I. 2003: 280 DGy, 2018: 147.)

HORVÁTH Miklós – *Miklos Elekovics* – (Csetfalva/Csetfalva, Beregszászi j. *1904.) – Gulág-rab (malenkij robotos), magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Csetfalvai lakos, föld-

műves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1950. június 14-én 10 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. 1993-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *279-280.)*

HORVÁTH Simon – *Simon Menyhertovics* – (Bene/Bene, Beregszászi j. *1899.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Benei lakos, kolhoztag. *Horváth László* egykori GUPVI-rab (malenkij robotos) édesapja. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1949. augusztus 8-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Amnesztiával szabadult. 1992-ben rehabilitálták.

Fia, Horváth László emlékirata kíséretében sajtó alá rendezte apja lágerverseit is. Lásd: *Horváth László Élet a halál árnyékában* és Horváth Simon: *Sötét ég alatt.* Intermix Kiadó, 2004.

Elektronikus változat: https://www.mek.oszk.hu/23400/23464/23464.pdf

(RIZO, I. 2003: 280; DGy, 2018: 147.)

HORVÁTH Tibor – *Tibor Joszifovics* – (Bustyaháza/Bustino, Técsői j. *1892.) – Gulág-rab, magyar, középfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Bustyaházi lakos, a lakásügyi részleg könyvelője. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1946. július 3-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *280.)*

HOSSZÚHEGYI Elemér – *Elemir Mihaly* – (Budapest, *1913.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Az MDB Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenységért 1951. október 1-jén 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *720.)*

HÓDI Magdolna – *Magdalina* – (Visk, Huszti j. 1926.) - magyar, huszti lakos, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, büfésnő. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága 10 év szabadságvesztésre ítélte el 1948. április 12-18-án. 1956-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 271.)*

HRABÁR Béla – (Alsóverecke/Nyizsnyi Vorota, Munkácsi j., 2020-ig Volóci j. 1898. szeptember 5. – Ungvár/Uzshorod, 1983. december 6.) – Gulágrabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, 1935-től a galambosi (Holubina) Istenszülő elszenderedése görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Munkácson, a teológiát Ungváron végezte. Papp Antal püspök 1923. november 4-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei az 51 éves négy gyermekes atyát 1949. március 8-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. április 26-án 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. A Mordvin ASZSZK Gulág lágereiben raboskodott.

1956. április 27-én szabadult. Ungváron a furnér- és bútorgyárban, mint munkás és gépkezelő dolgozott. 1992.

március 11-én rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

(RJ, 2000: *153; DGy, 1999*: *49; MI, 2024: 1-126.)*

HRENYÓ Mihály – *Mihajlo Georgijovics* – (Bező/Bežovce, (Szlovákia), 1913. június 20. – Munkács/Mukacsevo, 1990. január 25.) – pártonkívüli, a bruszturai (Lopuhiv) Szent Mihály arkangyal görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Ungváron, a teológiát Eperjesen és Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1941. július 12-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 37 éves atyát 1950. szeptember 9-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, hithűsége miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. november 10-én 25 évi kényszermunkára, 5 év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. február 3-án 6 évi szabadságvesztésre mérsékelte. Ungváron, Lembergben és Kazahsztán Karlag-táboraiban (Karagandában, Dzsezkazganban) raboskodott.

1955. március 14-én szabadult, Bruszturán telepedett le. 1990. január 25-én hunyt el Munkácson. 1992. március 17-én rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

(DGy, 1999: *49; RIZO, I. 2003*: *288; MI, 2024: 1-126.)*

HUDÁK Béla – *Adalbert (Bartolomej) Andrijovics* – (Botfalva/Botfalva, Ungvári j. *1904) – Gulág-rab, szlovák, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Botfalva lakosa, földműves. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1948. január 6-án 6 évi szabadságvesztésre ítélte. A Kárpátmelléki Körzeti Hadbíróság 1949. december 22-23-án 10 évre mérsékelte. 1992-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *293.)*

HUDRA Lajos – *Ludvig Jevgenyevics* – (Beregleányfalva/Lalovo, Munkácsi j. 1919. március 19. – Munkács, 1995. december 15.) – Gulágrabságra ítélt hitvalló római katolikus lelkipásztor, magyar, felsőfokú végzettség, pártonkívüli, a felsőkerepeci / Vernyij Koropec) Nagyboldogasszony római katolikus templom lelkipásztora volt.

Tulajdonképpen Kárpátalja szovjet megszállása után nem folytathatta szemináriumi tanulmányait Szatmárnémetiben, ezért *Bujaló Bernát, Pásztor Ferenc* és Szegedi Jenő irányításával fejezte be a teológiát, és ők készítették fel a papszentelésre is. Mivel *Scheffler János* szatmári püspök a szovjet hatóságtól nem kapott beutazási engedélyt, ezért 1947. június 13-án *Romzsa Tódor*, görög szertartású püspök szentelte fel őt Ungváron, majd a beregszászi Szent Kereszt felmagasztalása római katolikus templom káplánjaként kezdte el papi pályafutását.

Az NKVD nyomozótisztjei 1949. október 14-én szőlőhelyén, Beregleányfalván tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. december 12–13-án az ukrán Btk. 54/10 § alapján

25 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre, polgári jogfosztásra, vagyon-elkobzásra ítélte. A Kijevi Legfelsőbb Bírósághoz intézett semmiségi panaszát elutasították. Az ungvári, lembergi börtönben raboskodott. Karagandában lágerépítkezéseken, majd Vorkután dolgoztatták.

1956. július 2-án szabadult. Beregszászban, majd Kisszelmencen folytatta papi szolgálattát, közben ellátta Perecsenyt, Unghutát és Turjaremetét. 1965-1975 között Dolhán szolgált. Majd Huszton, végül az aknaszlatinai Szent István Király római katolikus templom plébánosaként működött. Az utóbbi állomáshelyén 1979. május 19-én ő keresztelte meg Melega Gabriella Anna OP nővért és 1988. augusztus 6-án ő részesítette első szentáldozásban. *Csáti József* vikárius halála után kárpátaljai helynökké nevezték ki, ezért Munkácsra költözött, ahol 1995. december 10-én hunyt el. Megélte rehabilitálását, amelyre 1991. október 1-jén került sor.

Emlékezete: a tiszabökényi Árpádházi Szent Erzsébet római katolikus templom közösségi termében elhelyezett „Egyházüldözés Kárpátalján 1944–1991" idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemutatásra Hudra Lajos atya szenvedéstörténete is.

(RJ, 2000: *153; DGy, DGy, 1999*: *49; RIZO, I. 2003*: *294; PW, 2019: 242-243.)*

HULAJCSIK János (Perecseny/Perecsin, *1886.) – a kommunista diktatúra áldozata, magyar, civil szervezet vezetője, a SZMERS-különítmény nyomozótisztjei 1945. január 10-én tartóztatták le és a perecsenyi ellenőrző-szűrő táborba hurcolták, magyar és német kémnek nyilvánították. Donbász-környéki lágerbe került. 1945 márciusában meghalt. *(DGy, 1999*: *49.)*

HUNYADI Imre – *Imre Imrovics* – (Zsákfalva/Jac, (Románia), *1904.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. A szovjet hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Lvovi Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1951. szeptember 15-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *295-296.)*

HUSZÁR Gábor – *Gavrilo Sztepanovics* – (Aknaszlatina/Szolotvino, Técsői j. 1926.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Aknaszlatina lakosa, kőműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1947. május 26-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *297.)*

HUSZTI Béla – *Adalbert Emerihovics* – (Beregszász/Berehovo, 1895. február 16. – Kígyós, 1968. október 15.) – Gulág-rabságot szenvedett református lelkipásztor, magyar, felsőfokú végzettség, pártonkívüli. A sztálini önkény időszakában a beregszászi járási Kígyósi Református Egyházközség templomában választott lelkészként szolgált. A Keleti Baráti Kör „kemény magjához" tartozott.

1949. március 25-én az Állambiztonsági Hivatal Kárpátontúli Területi Főosztályának nyomozótisztjei tartóztatták le. A Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. május 23–24-én az ukrán Btk. 2.

r. 54/4., 54/10. és az 54/11. §, valamint a Btk. 109. § alapján 25 évi év javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre, 5 évi polgári jogvesztésre, vagyonelkobzásra ítélte. Az ungvári börtön után, 1949. március 25-tól 1956. június 8-ig a szibériai Tajsetben, más források szerint a molotovi (ma Perm város) Gulág-táborban tartózkodott, ahol magyar rabtársainak írt verseket, így is éltetve bennük a hitet, a reményt.

1956-ban térhetett haza a fogságból. Kígyóson és Nagyberegen folytatta a lelkészi szolgálatot. 1968. október 15-én hunyt el Kígyóson. 1991. augusztus 31-én rehabilitálták. Huszti Béla hagyatékát fia bocsátotta az ungvári Horváth Sándor író rendelkezésére. Egyik lágerverse az *Istenhez fohászkodva* című gyűjteményben 1992-ben Ungváron jelent meg.

Elektronikus változat: http://mek.niif.hu/23600/23644/23644.pdf

Emlékezete: *A kígyósi református templom falán tiszteletére a hívei emléktáblát helyeztek el. Felirata: „Huszti Béla 1895.02. 16. -1968. 10. 15. ref. lelkész emlékére." * Nevét felvésték a Kárpátaljai Református Egyház Püspöki Hivatalának kertjében a kommunista diktatúra ideje alatt meghurcolt lelkészek emlékére 2008.november 24-én felállított négy méter magas gránit oszlop emléktáblájára (alkotója Matl Péter szobrász).

(RJ, 2000: 155; DGy, DGy, 1999: 50; RIZO, 1. 2003:297; FG, 2017:414-429.)

HUSZTI György – *Georgij Fedorovics* – (Tiszabökény/Bobove/Tiszabikeny, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j.*1908.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Tiszabökény lakosa, kolhoztag. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága a kolhoz és a szovjethatalom ellen irányuló agitáció terjesztésének vádjával 1953. június 4-én 25 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. 1954-ben rehabilitálták.

Emlékezete: *Nevét a tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet templom falán elhelyezett emléktáblán örökítették meg. *(RIZO, I. 2003: 298.)*

HUSZTI Miklós – *Mikola Fedorovics* – (Tiszabökény/Bobove/Tiszabikeny, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1917.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Tiszabökény lakosa, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság a kolhoz és a szovjethatalom ellen irányuló agitáció terjesztésének vádjával 1949. június 28-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelső Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1954. december 11-én 6 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1991-ben rehabilitálták.

Emlékezete: *Nevét a tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet templom falán elhelyezett emléktáblán örökítették meg.

(RIZO, I. 2003: 298.)

I

IDER (EIDER) József – *Joszif Mihajlovics* – (Bárdháza/Barbove, Munkácsi j. – 1884.) – Gulág-rab, német, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Barbove lakosa, földműves. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt 1945. decem-

ber 31-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *346.)*

IDER (EIDER) Mihály – *Michael Joszipovics* – (Bárdháza/Barbove, Munkácsi j., *1919.) – hadifogoly, Gulág-rab, bárdházi lakos, német, asztalos, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Hadifogolytáborba zárták, majd onnét Ungvárra szállították. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945. november 30-án 20 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *329; OK-KGy-TK, 2022: 336.)*

IDER (EIDER) Péter – *Petro Ivanovics* – (Felsőkerepec/Vernyij Koropec, Munkácsi j. *1913.) – Gulág-rab, magyar, középiskolai végzettség, pártonkívüli. A beregszászi járási Gát lakosa, tanító. A Kárpátmelléki Katonai Körzet Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1948. február 8-án 15 évi szabadságvesztésre ítélte. 1955-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003.329.)*

IGNATKÓ László – *Vaszil Ludvigovics* – (Ungvár/Uzshorod, *1924.) – Gulág-rab, szlovák, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Ungvár lakosa, a fafeldolgozó üzem munkása. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1948. február 10-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1954. október 25-én 6 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *346.)*

IGNÁCZ Imre – *Emerih Sztepanovics* – (Zalasárszeg, Zala vm. *1898.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Perecseny lakosa, a favegyi üzem munkása. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1949. március 29-én 25 évi szabadságvesztésre, 5 évi jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *346.)*

IGNOJ Pál (Árok/Járok, Ungvári j. *1894.) – Gulág-rab, tisztviselő, Árok lakosa, ugyanitt tartóztatták le. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága 1945. április 10-én ítélte el a Kárpátontúli Ukrajna Néptanácsának 1944. december 18-i rendelete alapján. A vád: a magyar rendszerben vállalt közpozíciója miatt a nép ellenségévé nyilvánították. 1990. augusztus 13-án rehabilitálták. *(DGy, 1999*: *50.)*

ILAUSZKI József – *Joszif Matiasovics* – (Királymező/ Uszty-Csorna, Técsői j. *1925.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Királymező lakosa, favágó. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt 1950. február 17-én 25 évi szabadságvesztére ítélte. Az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége a szabadságvesztés idejét 1954. október 25-én 5 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *347.)*

ILJASKO István – *Sztefan Ivanovics* – (Vajnág/Vognyihove, Técsői j. *1908.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, felsőfokú végzettség, pártonkívüli. Taracköz lakosa, tanító. A Kárpátontúli Ukrajna

Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. október 29–30-án 15 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. A Kárpátontúli Ukrajna Néptanácsának Elnöksége 1945. november 9-én 7 évi és 5 hónapi szabadságvesztére mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *348.)*

ILKÁNICS Akakij – *Akakij Georgijovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1925.) – Gulág-rab, magyar, középfokú végzettség, pártonkívüli. Munkács lakosa, a zeneiskola tanítója. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenységért 1950. szeptember 23-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *348.)*

IlKÓ József – *Joszif Ivanovics* – (Beregszász/Berehovo, *1907.) – Gulág-rab, magyar, középiskolai végzettségű, pártonkívüli. Beregszász lakosa, üzletvezetőhelyettes. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1947. február 5-én 8 évi szabadságvesztére ítélte. 1969-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *348.)*

ILKU Zoltán – *Zoltan Petrovics* – (Tiszaszirma/Drotinci, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1901.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, felsőfokú végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, tisztviselő. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 2 hónapi szabadságvesztésre ítélte el 1946. január 30-án. A Kárpátaljai Területi Bíróság 1946. március 28-án 3 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztére ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *347.)*

ILLÉS Béla – *Adalbert Olekszandrovics* – (Aranyosmeggyes/Mediești Aurit, (Románia), *1904.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszász lakosa, szaküzlet eladósítója. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1952. január 4–6-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. A Kárpát-melléki Katonai Körzet törvényszéke felülbírálva a korábbi döntést 1955. december 10-én 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *347.)*

ILLÉS István – *Sztepan Gavrilovics* – (Tiszabökény/Tiszobikeny, korábban Bobove, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1901.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Tiszabökény lakosa, kolhoztag. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága a kolhoz és a szovjethatalom ellen irányuló agitáció terjesztésének vádjával 1953. június 4-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1953-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *347.)*

ILLÉS József – *Joszip Joszipovics* – (Fertősalmás/Fertesolmas, korábban Zabolottya, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1940. szeptember 13.- Nevetlenfalu/Nevetlenfolu, korábban Gyakfalva, Gyakovo, 1996.) – Gulág-rab, magyar, befejetlen középiskola, pártonkívüli. Fertősalmás lakosa, iskolás. Tagja volt a szovjetellenes plakát- és röplapterjesztő Nagyszőlősi Politizáló Csoport-

nak. Meghurcolt tagjai: *Dudás István, Kovács Zoltán, Milován Sándor, Varga János*. Az ungvári börtönben vallatták. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1957. augusztus 26–27-én – mint első rendű vádlottat – 6 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. Ebből 26 hónapot töltött le a Mordvin ASZSZK-beli GULAG 7. sz. politikai lágerében. Szerencsésen hazatért.

Szabadulása után mezei munkásként a kolhozban dolgozott Fertősalmáson, közben tanult, 1970-ben levelező tagozaton befejeztem az Ungvári Állami Egyetem orosz nyelv- és irodalom szakot. Nevetlenfaluba települt, az itteni középiskola orosz nyelv- és irodalomszakos tanáraként tevékenykedett nyugdíjba vonulásáig. A független Ukrajna kikiáltása után lakhelyén közéleti szerepet vállalt, a KMKSZ választmányának 1990-1992-ben aktív tagja volt. 1991. november 6-i keltezéssel rehabilitálták. 1993-ban kitüntették az 1956-os Emlékéremmel. 1996-ban hunyt el.

Emlékezete: * 2006. október 19-én a Nagyszőlősi Perényi Zsigmond Középiskola falán az UMDSZ és a MÉKK által elhelyezett fekete márványtáblára Illés József politikai elítélt nevét is felvésték. *A Nevetlenfalui Középiskola falán 2006. október 23-án a KMKSZ által felavatott márványtábla őrzi emlékét.

(*RIZO, I. 2003*: *347; DGy:2020:125-156.*

A csoport tevékenységét lásd bővebben: https://mek.oszk.hu/21800/21825/21825.pdf)

ILNICKI István – *Sztepan Mihajlovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1911.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Munkács lakosa, kereskedő. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. október 2-án 3 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *349.)*

ILNICZKY Sándor – *Olekszandr Julijovics* – (Feketeardó/Csornotisziv, Ugocsa vm. 1889. január 30. – Tomszk, Gulág-láger, 1946/50?) – Gulág-rabságra ítélt vértanú görögkatolikus áldozópap. Ungvár lakosa, ruszin politikus, pártonkívüli, a munkácsi görögkatolikus székeskáptalan nagyprépostja, pápai protonotárius, 1939–1944-ben a Magyar Országgyűlés felsőházának örököstagja, a kárpátaljai kormányzati biztos főtanácsadója.

Az elemi iskolát Feketeardóban, a gimnáziumot Szatmáron és Ungváron, a teológiát Eperjesen végezte. 1912–1914-ig Havasköz (Ung megye) körjegyzői irodáján dolgozott kisegítőként. Papp Antal püspök Ungváron 1914. március 15-én szentelte pappá. 1915-ig Iloncán, 1915–1917-ig Nagylucskán lelkész. 1917-ben az ungvári püspöki aulába rendelték, ahol szentszéki jegyző és püspöki háznagy, 1920-tól a leányiskola hitoktatója, 1921–1930-ig székesegyházi segédlelkész és hitszónok. Gebe Péter munkácsi püspök megbízásából 1924-ben megszervezte az egyházmegyei hitvédelmi irodát, amelynek igazgatója lett. Az iroda célja népies hitvédő és általános katolikus irodalom terjesztése. Kiadványai eleinte kizárólag ruszin nyelven jelentek meg, de 1938-tól magyarul is. Maga is írt görögkatolikus hitvédelmi

cikkeket. Ismert irodalmi tevékenysége. Munkái oroszul, magyarul jelentek meg. 1930-tól a munkácsi székeskáptalan kanonokja, 1939-ben XII. Pius pápa kinevezte nagyprépositá. A csehszlovák uralom idején előbb a Magyar Kereszténységszocialista Párt tagja, majd a Ruszin Autonóm Földműves Szövetséghez csatlakozott, annak elnökségének tagja lett.

Kárpátalja visszafoglalásakor, 1939 márciusában nagy segítségére volt a magyar pacifikációnak. A ruszin-magyar barátságot volt hivatva előmozdítani. E célból kiadásában és főszerkesztésében 1939. január 1-től *Új vasárnap* címen politikai és társadalmi hetilapot indított. 1939.június 30-tól a Magyar Országgyűlés felsőházának örökös tagja. Nagyobb beszédet mondott a felsőházban 1941. december 16-án. 1943. április 13-án a Közjogi Bizottság tagjává választották. 1942-ben a Kárpátaljai Tudományos Társaság elnöke. Az országgyűlést Sopronba nem követte.

A SZMER-különítmény nyomozótisztjei 1945. március 8-án Budapesten letartóztatták, majd az NKVD ungvári börtönébe szállították. Miután határozottan elutasította a hitehagyást, az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága 1946. június 9–10-én – koncepciós per keretében – 20 évi kényszermunkára ítélte. Gulág-rabként 1947-ben életének 58. és papi működésének 33. évében a szibériai Tomszkban „gyanús körülmények között" halt meg. 1990. augusztus 7-én rehabilitálták. A peranyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

Fontosabb munkái: Ruszinok és magyarok. Magyar Szemle, 1939., 10. sz.; *A magyarországi rutének*. Láthatár, 1942. okt.

Emlékezete:

*Az ungvári görögkatolikus székesegyház és püspöki palota melletti parkot övező kőfalon elhelyezett a kommunista diktatúra idején meghurcolt, mártír görögkatolikus papok emlékét megörökítő táblákra a hitvalló atya nevét is felkerült. *Nevét felvésték a Szolyvai Emlékparkban 2016. december 7-én felavatott, a magyar felsőházi tagok és képviselők vértanúságát megörökítő emlékkeresztre. *(COMPASS, 1919-1939: 472-473; RJ, 2000*: *156; RIZO, I. 2003*: *349: MI, 2024: 1-126; https://www.ortutaykozpont.info/ilniczky-sándor/)*

ILOSVAI László – *Vaszil Olekszandrovics* – (Ilnica/Ilonca, Huszti j., 2020-ig Ilosvai j. *1902.) – Gulág-rab, ruszin, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Munkács lakosa, munkanélküli. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. december 24-én 10 évi szabadságvesztére ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *347.)*

IMRE András – *Andrij Andrijovics* – (Szalóka/Szolovka, Ungvári j. *1920., Tudja Julianna.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, SZKP-tag. Szalóka lakosa, földműves. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága 1945.augusztus 13-án szovjetellenes tevékenységért 15 évi szabadságvesztésre ítélte. Egy magyarországi túlélő szerint 1955. november 25-én térhetett haza az egyik szibériai lágerből. 1991-ben rehabilitálták. *(RJ, 2000, 156; RIZO, I. 2003*: *350.)*

IMRE János – *Ivan Fedorovics* – (Várasfenes/Comuna Finiș, (Románia),

*1912.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. A szovjet lágerben letartóztatták. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1949. június 29-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *350.)*

IVANCSO Antal – *Georgij Fedorovics* – (Kenézpatak/Csornij Potyik, Huszti j., 2020-ig Ilosvai j. *1910.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, felsőfokú végzettség, pártonkívüli, Beregszász lakosa, ítélőbíró. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1946. július 12-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1946-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *343.)*

IVÁN Károly – *Karoly Ludvigovics* – (Beregszász/Berehovo, *1912.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszász lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1949. május 12-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *342.)*

IVÁNCSÓ Gyula – *Julij Olekszijovics* – (Veréce/Verecja, Nagyszőlősi j. 1889. március 13. – Királyháza, 1963. március 2.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán, középfokú végzettség, pártonkívüli. Királyháza lakosa. 1923-tól a verécei Istenszülő születése görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Ungváron, Beregszászban és Munkácson, a teológiát Ungváron végezte. Papp Antal püspök 1915. december 19-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 60 éves hét gyermekes atyát 1949. augusztus 25-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. október 22-én 10 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. március 25-én 6 évi szabadságvesztésre mérsékelte. Ungváron, Lembergben, Kijevben és Komiföld (Inka) lágereiben raboskodott.

1954. szeptember 30-án szabadult. 1963. március 2-án hunyt el Királyházán. 1992. december 21-én rehabilitálták.

(RJ, 2000: *157; RIZO, I. 2003: 344; MI, 2024: 1-126.)*

IVÁNCSÓ Gyula, ifj. – *Julij Julijovics* – (Nyíresújfalu /Dunkovica, Beregszászi j., 2020-ig Ilosvai j. 1906. november 30. – Ungvár, 1979. május 17.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán, felsőfokú végzettség, pártonkívüli. 1941-től a havasközi (Ljuta, Ungvári j., 2020-ig Nagybereznai j.) Csodatevő Szent Miklós görögkatolikus templom parókusa.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Ungváron, a teológiát Eperjesen végezte. Gojdics Pál püspök 1930. március 2-án pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 41 éves, egy gyermekes atyát 1947. november 14-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága 1948. február 13–14. között 25

évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Mordvinföld Gulág táboraiban raboskodott.

1955. december 12-én szabadult. 1955-ben rehabilitálták. Gépkocsivezetőként kereste kenyerét. 1979. május 17-én hunyt el Ungváron.

(RJ, 2000: 157; DGy, 1999: 51; RIZO, I. 2003: 344; MI, 2024: 1-126.)

IVANCSÓ Viktor (Verebes / Verbjazs, Munkácsi j. 1921. december 19. – Ilosva/Irsava, 2020-tól Huszti j. 1997. december 11.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, pártonkívüli, 1946-tól a felsőkalocsai Szent Mihály arkangyal görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát Verécén (Verjaca), a gimnáziumot Huszton, a teológiát Ungváron végezte. Romzsa Tódor püspök 1946. november 21-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 26 éves négy gyermekes atyát 1947-ben tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával a Kárpátaljai Területi Bíróság 6 évi kényszermunkára, 5 év polgári jogfosztásra és vagyonelkobzásra ítélte, amit Lembergben töltött le. 1948-ban szabadult. Hazatérése után segédlelkész volt Nagyszőlősön. 1949-ben nem volt hajlandó aposztazálni, ezért eltiltották a lelkipásztorkodástól, Ilosván dolgozott, mint munkás. Az egyház 1989-es legalizálása után nyilvánosan gyakorolta papi hívatását. 1997. december 11-én hunyt el Ilosván.

(RJ, 2000: 157; DGy, 1999: 52; MI, 2024: 1-126.)

IVANYINA Ignác (*-) – kárpátaljai kovácsmester volt. sorsa ismeretlen.

(RJ, 2000: 157.)

IZSÁK Ferenc – *Fegyir Fedorovics* – (Rafajnaújfalu/Rafajnove, Beregszászi j.*1902.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Rafajnaújfalu lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1949. április 7-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: 351.)

J

JACZKÓ András /Endre – *Andrij Sztepanovics* – (Tarna/Trnava pri Laborci, (Szlovákia), *1902.) – Gulág-rab, szlovák, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Rát (Rativci, Ungvári j.) lakosa, közhivatalnok. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1948. szeptember 30-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 785.)*

JAKAB Árpád – *Arpad Julijovics* – (Újpest (ma Budapest része), *1896.) – magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszász lakosa, a városi közfürdő igazgatója. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1946.november 13-án 6 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 779.)*

JAKAB Jenő – *Jevgen Andrijovics* – (Tiszaújlak/Vilok, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1902.) – Gulág-rab, magyar, alapiskola, pártonkívüli. Tiszaújlak lakosa, a szőlőszovhoz munkása. A Kár-

pátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1953. január 9-10-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955.február 12-én 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1989-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *352.)*

JAKAB Miklós – *Mikola Jurijovics* – (Veréce/Verecja, Huszti j. *1897.) – Gulág-rab, magyar, befejezetlen középiskolai végzettség, pártonkívüli. Királyháza lakosa, a helyi vasútállomás kocsirendezője. A Lvivi Vasúti Vonalfőnökség Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1951. június 7-én 7 évi szabadságvesztésre ítélt. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *780.)*

JAKAB Rudolf – *Rudolf Andrijovics* – (Csap/Csop, Ungvári j. *1934.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Csapi lakos, munkás. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1953. május 14-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1955-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *780.)*

JAKAB Sándor – *Olekszandr Olekszandrovics* – (Árdánháza/Ardanovo, Beregszászi j., 2020-ig Ilosvai j. *1890.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszász lakosa, a városi ipari kombinát kovácsa. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1949. február 21-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *780.)*

JAKIMCSUK Olkszij – *Olekszij Viktorovics* – (Majsztra, Zsitomiri megye, *1899.) – Gulág-rab, ukrán, írástudatlan, pártonkívüli. Lakhelynélküli, munkanélküli. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. november 3-án halálra ítélte. 1945. november 16-án kivégezték. 1991-ben rehabilitálták.

Emlékezete: nevét a Szolyvai Emlékpark a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára felvésték. *(RIZO, I. 2003*: *298; DGy.)*

JAKUB Jenő – *Jevgen Dmitrovics* – (Dolha/Dovhe, Huszti j., 2020-ig Ilosvai j. *1897) – letartóztatott, vizsgálati fogság, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Huszt lakosa, pravoszláv pap. Az USZSZK NKVD főosztályának 1953. augusztus 11-én keltezett határozata alapján a vizsgálati fogságból szabadon bocsátották. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *780.)*

JAKUBINYI Jenő – *Jevgen Petrovics* –(Aknaszlatina/Szolotvino, Técsői j.*1906) – Gulág-rab, magyar, befejezetlen középiskolai végzettség, pártonkívüli. Aknaszlatina lakosa, a helyi vasútállomás pénztárosa. A Lvivi Vasúti Vonalfőnökség Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1953. augusztus 11-én 8 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. 1988-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*:*780.)*

JANKOVSZKI Illés – *Illja Ivanovics* – (Dobrivljana, Sztriji j. Galícia, 1902. február l. – Terakta, 1951. február 19.) – Gulág-rabságra ítélt vértanú

görögkatolikus áldozópap, pártonkívüli, 1945-től a kisberezna (Malij Bereznij, Ungvári j., 2020-ig Nagybereznai j.) Péter és Pál főapostolok görögkatolikus temploma parókusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Sztrijben, a teológiát Lembergben végezte. Nicetas Budka lembergi segédpüspök 1930.április 6-án pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 46 éves három gyermekes atyát 1948. augusztus 26-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa 1949. január 29-én 10 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. 1951. február 19-én hunyt el a Terakta városban. 1991. január 25-én rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

Emlékezete: Az ungvári görögkatolikus székesegyház és püspöki palota melletti parkot övező kőfalon elhelyezett a kommunista diktatúra idején meghurcolt, mártír görögkatolikus papok emlékét megörökítő táblákra a hitvalló atya neve is felkerült. A Szolyvai Emlékparkban a Történelmi egyházak mártírjainak emléktáblájára 2004-ben nevét felvésték. *(RJ, 2000*: *160; RIZO, I. 2003*: *782; MI, 2024: 1-126.)*

JANKÓ Ferenc – *Fegyir Erneszto-vics* – (Medence/Migyanicja, Beregszászi j., 2020-ig Ilosvai j. *1924.) – Gulág-rab, német, befejezetlen középiskolai végzettség, pártonkívüli. Salánk lakosa, munkás. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt 1949. március 23-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *781.)*

JANOCSKÓ Pál (*n.a.) – magyar katona volt. 1945 márciusában fogságba esett. A SZMERS katonai különítménye 1945. december 10-én az Ipoly vidéki viski hadifogolytáborban tartóztatta le kémkedés vádjával. Ungváron a szovjet katonai törvényszék 20 évi szabadságvesztésre ítélte. További sorsa ismeretlen.

(RJ, 2000: 160.)

JANUTA Péter – *Petro Petrovics* – (Nagylucska/Veliki Lucski, Munkácsi j.*1912.) – Gulág-rab, középfokú végzettség, pártonkívüli. Nagylucskai lakos, tanító. A 4. Ukrán Front Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. január 19-én halálra ítélte. 1945. január 21-én kivégezték. 1992-ben rehabilitálták.

Emlékezete: nevét a Szolyvai Emlékpark a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára felvésték. *(RIZO, I. 2003*: *782.)*

JARNICS Gyula – *Julij Matyasovics* – (Szolyva/Szvaljava, 2020-tól Munkácsi j.,*1919.) – Gulág-rab, szlovák, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Szolyvai lakos, munkás. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. november 3-án halálra ítélte. 1945. június 15-én 15 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták.

Emlékezete: nevét a Szolyvai Emlékparkban a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára felvésték. *(RIZO, I. 2003*: *784.)*

JÁNOSI Kálmán – *Kalman Jozefovics* – (Bodrogkisfalud, Borsod-Abaúj-Zemplén vm. *1883.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Munkácsi lakos, a helyi vegyigyár vezető mestere. A 4. Ukrán Front Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1945. január 5-én halálra ítélte. 1945. január 9-én kivégezték. 1992-ben rehabilitálták.

Emlékezete: nevét a Szolyvai Emlékpark a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára felvésték. *(RIZO, I. 2003*: *782.)*

JÁSZAI Árpád – *Arpad Janos* – (Kisvarsány, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1914.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért Ungváron 1951. május 22-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. A sztálingrádi és a szverdlovi lágerek után 1955.november 25-én térhetett haza Magyarországra. 1992-ben rehabilitálták. *(RJ, 2000*: *161; RIZO, I. 2003*: *784.)*

JUDKOVICS Mária – *Marija Rubinyivna* – (Csontos, Kosztrino, Ungvári j., 2020-ig Nagybereznai j. *1891.) – holokausszttúlélő, Gulág-rab, zsidó, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, háztartásbeli. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenységért 1952. november 19-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *775.)*

JUDKOVICS Mór – *Mor Davidovics* – (Mércse/Mircsa, Ungvári j., 2020-ig Nagybereznai j. *1891.) – holokausszttúlélő, zsidó, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, a megyei fogyasztási szövetkezet munkása. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenységért 1952. november 19-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *775.)*

JUDKOVICS Sándor – *Olekszandr Morovics* – (Mércse/Mircsa, Ungvári j., 2020-ig Nagybereznai j. *1926.) – holokausszttúlélő, zsidó, középfokú végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, fogtechnikus. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenységért 1952. november 19-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *775.)*

JUHÁSZ Gyula – *Julij Ivanovics* – (Kisrát, ma Rát/Rativci, Ungvári j. *1913.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Kisrát lakosa, gazdálkodó. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1949. május 12-18-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. március 25-én 5 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *775.)*

JUHÁSZ István – *Sztepan Ivanovics* – (Kisrát, ma Rát/Rativci, Ungvári j. *1923.) – Gulág-rab, magyar, középiskolai végzettség, pártonkívüli, Kisrát lakosa, vasutas. A Kárpátaljai Területi

Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1949. június 22–23-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *775.)*

JUHÁSZ József– *Joszip Sztepanovics* – (Kemence, Pest vm. *1913.) – Gulág-rab, magyar, alapiskola, pártonkívüli. Técső/Tyacsiv lakosa, munkanélküli. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága 1946.április 22–23-án 20 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *775.)*

JUHÁSZ Tibor – *Tiberij Mihajlovics* – (Munkács-Váralja, ma Munkács/ Mukacsevo része, *1924.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, alapiskola, pártonkívüli. Munkács lakosa, munkás. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenységért 1946. május 8-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *775.)*

JUNGVIRT János – *Ivan Ferencovics* – (Dubi/Dubi, Huszti j., 2020-ig Ilosvai j. *1912.) – Gulág-rab, német, alapiskola, pártonkívüli. Munkács lakosa, a szőlőszovhoz munkása. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért és a Volksbund-tagság miatt 1951. július 11-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. szeptember 1-jén 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1975-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *775.)*

JUSZKIV Szemen – *Szemen Pilipovics* – (Szokolja, Lembergi terület, Mosztini j. *1896.) – Gulág-rab. Mezőlaborc lakosa, ukrán irányultságú politikus, ügyvéd, a lembergi egyetemen szerzett jogi diplomát, majd Kárpátalján, többek között Rahón ügyvédként tevékenykedett.

Avgusztin Volosin Kárpát-Ukrajna miniszterelnöke küzdőtársát az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenységért 1950. július 19-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *777.)*

K

KABÁCZY Rudolf Rezső – *Rudolf Rezső* – (Mezőterebes/Sztrabicsovo, 1885. május 7. – Munkács, 1973. január 23.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, magyar, pártonkívüli, a szerednyei Istenszülő elszenderedése görögkatolikus templom parókusa.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Munkácson, a teológiát Ungváron végezte. Firczák Gyula püspök 1910. december 11-én szentelte pappá.

Szovjetellenesség vádjával a 61 éves atyát a Kárpátaljai Területi Bíróság 8 évi szabadságvesztésre, öt év polgári jogfosztásra és vagyonelkobzásra ítélte el 1946. február 26-án. A Kazah SZSZK karagandai Gulág Karlag lágerekben építkezéseken dolgoztatták.

1954. március 13-án tért haza 70 éves rokkantként. 1973. január 23-án Munkácson halt meg. 1992. október 8-án rehabilitálták.

(RJ, 2000: *164; RIZO, I. 2003*: *352; MI, 2024: 1-126.)*

KACSÓ Béla – *Bejla Andrijovics* – (Gát/Gaty, Beregszászi j. *1914.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Gát lakosa, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság a kolhoz és a szovjethatalom ellen irányuló agitáció terjesztésének vádjával 1952. november 28–29-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. március 16-án 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *411.)*

KACSÓ Eszter – *Esztera Andrijivna* – (Gát/Gaty, Beregszászi j. *1901.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Gát lakosa, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság a kolhoz és a szovjethatalom ellen irányuló agitáció terjesztésének vádjával 10 évi szabadságvesztésre ítélte el 1952. november 28–29-én. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. március 16-án 6 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadság-vesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *411.)*

KACSÓ Lajos – *Ludvig Mihajlovics* – (Gát/Gaty, Beregszászi j. *1905.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Gát lakosa, asztalos. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. október 29-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *362.)*

KACSUR Iván (-) – Kárpátaljai, alsószlatinai földműves volt, akit mint „kulákot" a Kárpátaljai MVD Hadseregének katonai törvényszéke szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 10 évi, javító nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélt. *(RJ, 2000*: *164.)*

KACSUR József – *Joszif Joszifovics* – (Alsószlatina/Nyizsnye Szolotvino, Ungvári j. *1885.) – Gulág-rab, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Alsószlatina lakosa, földműves. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága 1945. április 13-án 3 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *363.)*

KACSUREK István – *Sztepan Ivanovics* – (Ungvár/Uzshorod, 1902.) – Gulág-rab, szlovák, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, fényképész. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. szeptember 11-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *363.)*

KACSUROVSZKI Anna – *Hanna Dmitrijivna* – (Ódávidháza/Sztare Davidkove, Munkácsi j. *1922.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, középiskolai végzettség, pártonkívüli, Munkács lakosa, tisztviselő. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevé-

kenység vádjával 1945. október 29–30-án golyóáltali halálra ítélte. A Kárpátontúli Ukrajna Néptanácsának Elnöksége 1945. november 9-én kegyelemben részesítette, 10 évi szabadságvesztésre ítélte.

1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *363.)*

KACSUROVSZKI Dmitro – *Dmitro Georgijevics* – (Ódávidháza/Sztare Davidkove, Munkácsi j. *1890.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Ódávidháza lakosa, földműves. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. október 29–30-án 20 évi szabadságvesztésre ítélte. A Kárpátontúli Ukrajna Néptanácsának Elnöksége a korábbi ítéletet 1945.november 9-én 10 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *363.)*

KACSUROVSZKI Ivan – *Ivan Dmitrovics* – (Ódávidháza/Sztare Davidkove, Munkácsi j. *1924.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Ódávidháza lakosa, földműves. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. október 29–30-án 20 évi szabadságvesztésre ítélte. A Kárpátontúli Ukrajna Néptanácsának Elnöksége a korábbi ítéletet 1945.november 9-én 10 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *363.)*

KAFLANOVICS János – *Ivan Vaszilovics* – (Királyfiszállás/Szolocsin, Munkácsi j., 2020-ig Szolyvai j. *1898.) – Gulág-rab, magyar, felsőfokú végzettség, pártonkívüli, a helyi kórház gazdasági vezetője. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. július 31-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1959-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *361.)*

KAHAN Adler Heiskel (Ternovo, Técsői j. 1911.) – zsidó, középfokú végzettség, 1941-1945-ben munkaszolgálatos, munkácsi, majd beregszászi rabbi és sakter (metsző). A szovjet hatóság 1945-ben ellene bűnügyi eljárást indított, azonban nem tudták elfogni, mert közösségének tagjai bújtatták. 1945–1951 között Beregszász rabbijaként tevékenykedett. A kárpátaljai vallásügyi hatóság 1951. április 30-án engedélyét bevonta, kultikus szolgálatot nem végezhetett. *(Dupka 2015:274.)*

KAINCZ (KAINZ) Borbála (Munkács/Mukacsevo, *1919. – *Wisinger Borbála*) – Gulág-rab, munkácsi német származású lakos. A SZMERS nyomozói 1945 tavaszán tartóztatták le és német kémnek nyilvánították. Mint nemkívánatos személyt, a gorlovkai szénbányába kényszermunkára küldték. 1952 tavaszán szabadult. *(DGy.)*

KAINCZ József – *Joszif Joszifovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1908.) – német, alapiskola, pártonkívüli, Munkács lakosa, munkás. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund tagság miatt 1945. május 22-én 3 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *354.)*

KAINCZ Margit (Pósaháza, Munkácsi j. 1925. április 01. *Piller Erzsébet*). – *1946. március 6.) – Tyumeny városába többedmagával jóvátételi munkára vitték. Ott a Szovjet Hadsereg katonai törvényszéke szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund tagság miatt 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1956. január 16-án térhetett haza Magyarországra. *(RJ, 2000: 165.)*

KAINCZ Mihály – *Mihajlo Olekszandrovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1886.) – Gulág-rab, német, alapiskola, pártonkívüli, Munkács lakosa, munkás. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység és a Volksbund tagság miatt vádjával 1945. május 22-én 3 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *354.)*

KAJLA Ferenc – *Fegyir Ivanovics* – (Szernye/Szernye, Munkácsi j. *1908.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Csapolc (Csopivci, Munkácsi j.) lakosa, a Szőlőszovhoz munkása. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. május 26–28-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *354.)*

KAJSZA Sándor – *Olekszandr Olekszandrovics* – (Csap/Csop, Ungvári j. *1934.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Csap lakosa, munkás. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1953. május 14-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1955-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *393.)*

KALINICS Dmitro – *Dmitro Ivanovics* – (Veléte/Veljatin, Huszti j. *1926.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, befejezetlen középiskolai végzettség, pártonkívüli, Veléte lakosa, gimnazista. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. október 3-án 5 évi szabadságvesztésre ítélte el. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *354.)*

KALINICS György – *Georgij Mihajlovics* – (Veléte/Veljatin, Huszti j. *1925.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Huszt lakosa, tisztviselő. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. október 9-én 4 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *354.)*

KALINICS János – *Ivan Grigorovics* – (Zabrigy/Révhely, Ungvári j., 2020-ig Nagybereznai j. *1924.) – Gulág-rab, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Révhely lakosa, munkanélküli. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység 1946. január 25-én vádjával 5 évi szabadságvesztésre ítélte el. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *354.)*

KALINICS József – *Joszif Vaszilovics* – (Kovászó/Kvaszove, Beregszászi j. *1929.) – Gulág-rab, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Bene lakosa, földműves. A Beregszászi Járási Nép-

bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. október 16-án 10 hónapi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *355.)*

KALISKA Gyula (Nevetlenfalu/Nevetlenfolu, korábban Gykovo, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1893.) – 1944-et követő megtorlásokban kivégzett politikai fogoly, a munkácsi királyi gimnázium tanítóját 1944 őszén tartóztatták le és ítélet nélkül, ismeretlen helyen kivégezték. A vád: „Ellenség volt – magyar!"

Emlékezete: nevét a Szolyvai Emlékpark a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára felvésték. *(Szolyvai Emlékpark archívuma, DGy.)*

KALMÁR Barnabás – *Barnabas Marjanovics* – (Ungvár/Uzshorod, *1903.) – Gulág-rab, magyar, fejezetlen felsőfokú végzettség, pártonkívüli, Ungvár lakosa, tisztviselő. 1945. január 22-én vizsgálati ügyét felfüggesztették. munkatáborba irányították. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *356.)*

KALNIK László – *Ludvig Fedorovics* – (Nagyborzsova/Borzsava, Beregszászi j.*1925.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Nagyborzsava lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. október 21-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1980-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *366.)*

KAMPI János – *Ivan Vaszilovics* – (Nagybereg/Veliki Beregi, Beregszászi j. *1897.) – Gulág-rab, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Dávidfalva (Handerovica, Munkácsi j.) lakosa, földműves. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. október 23-án 2 évi szabadságvesztésre ítélte el. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *356.)*

KAMPI László – *Vaszil Vaszilovics* – (Szolyva/Szvaljava, 2020-tól Munkácsi j.,*1925.) – Gulág-rab, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Szolyva lakosa, munkás. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 20 évi szabadságvesztésre ítélte el 1945. április 22-én. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *356.)*

KAMPÓ József – *Joszif Ivanovics* – (Beregszász/Berehovo, 1897. május 30. – Beregszász, 1986. február 24.) – Gulágrabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, magyar, pártonkívüli, 1946-tól a beregszászi Örömhírvétel görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát és a gimnáziumot Beregszászban, a teológiát Ungváron végezte. Papp Antal püspök 1920. december 19-én pappá szentelte. Az NKVD nyomozótisztjei a két gyermekes atyát 1949. február 2-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. március 29-én 25 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Rabságának állomáshelyei: Lemberg, Kijev, Moszkva, Kirov, Gorkij, Potyma (Mordvin ASZSZK).

1956. július 6-án került haza és családja körében élt Beregszászban. 1986. február 24-én halt meg. 1992. július 7-én rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *357: MI, 2024: 1-126.)*

KAMPÓ Pál – *Pavlo Fedorovics* – (Gyilok/Beregpapfalva, Munkácsi j. *1929.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, főiskolai végzettség, pártonkívüli, Ungvár lakosa, az Ungvári Pedagógustovábbképző Intézet osztályvezetője. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1970. december 25-én 6 évi szabadságvesztésre ítélte el. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *357.)*

KAPA István – *Sztepan Jurijovics* – (Tiszabökény/Tiszobikeny, korábban Bobove, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1909.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli, Tiszabökény lakosa, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság a kolhoz és a szovjethatalom ellen irányuló agitáció terjesztésének vádjával 1950. december 30-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

Emlékezete: *Nevét a tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet templom falán elhelyezett emléktáblán örökítették meg. *(RIZO, I. 2003*: 398.*)*

KAPINCU Jenő – *Jevgen Mihajlovics* – (Halmi/Halmeu, (Románia), *1921.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli, Tiszabökény (Tiszobokeny, korábban Bobove) lakosa, munkás. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1953. június 14-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1953-ban rehabilitálták.

Emlékezete: *Nevét a tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet templom falán elhelyezett emléktáblán örökítették meg. *(RIZO, I. 2003*: 398.*)*

KAPITÁNY Júlia – *Julia Ludvigivna* – (Tiszapéterfalva/Pijterfolvo, korábban Petrovo, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1915.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli, Tiszapéterfalva lakosa, háztartásbeli. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. november 30-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. szeptember 29-én 7 évre mérsékelte.1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: 358.*)*

KAPITÁNY Tihamér – *Tihamér Julijovics* – *(*Tiszaújlak/Vilok, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1915.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli, Bilke (Bilki, Ilosvai j.) lakosa, eladó. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. július 31-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1955-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: 357-358.*)*

KAPLONYI Gyula (Kaplony/Căpleni, (Románia), 1917. április 17. – * n.a.) – Gulág-rab, A 4. Ukrán Front katonai törvényszéke szovjetellenes tevékenység vádjával javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre

ítélte. Egy magyarországi túlélő szerint 1956 után térhetett haza Kárpátaljára az egyik szibériai lágerből. További sorsa ismeretlen. *(RJ, 2000: 169.)*

KAPORNAY-KATRICS József – *Joszif Ivanovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1890.) – 1944-et követő megtorlásokban kivégzett fogoly, magyar, középfokú végzettség, pártonkívüli, Munkács lakosa, tűzoltóparancsnok. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága 1945. június 20-án halálra ítélte. 1945. július 24-én kivégezték. 1992-ben rehabilitálták.

A munkácsi tűzoltóparancsnok sorsáról Paulina András hozzátartozó számolt be, akit az NKVD koholt vádak alapján 1945-ben letartóztattak, Ungváron halálra ítélték, egyes tanúk elmondása szerint a Perecseny környéki erdőben megásatták vele a saját sírját, és kivégezték. Szovjetellenesség vádjával az édesapját is elhurcolta az NKVD. Egy évig kínozták és vallatták: pisztolyagygyal kiverték alsó és felső fogprotézisét. Végül kikényszerített jegyzőkönyvi aláírás után, döntő bizonyítékok hiányában hazaengedték. Fogsága alatt idegsorvadást szenvedett, szabadulása után hosszú éveken át nyomta az ágyat. *(Paulina András adatközlő levele az 1944 őszén munkatáborokba hurcoltak sorsának kivizsgálására alakult munkacsoport tagjai részére, Kijev, 1989. október 27.)*

Emlékezete: nevét a Szolyvai Emlékpark a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára felvésték. *(RIZO. I. 2003: 399.)*

KAPOSVÁRI Antal – *Anton Janovics* – (Újvásár/Ribnik, (Szlovákia), *1900.) – Gulág-rab, magyar, felsőfokú végzettség, pártonkívüli, Budapest lakosa, tisztviselő. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. november 30-án Ungváron 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 399.)*

KARAFA Teodor – *Teodor Petrovics* – (Lőcse/Levoča (Szlovákia), *1887.) – Gulág-rab, felsőfokú végzettség, pártonkívüli, Ungvár lakosa, iskolaigazgató. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával ítélte 1945. október 23-án 15 évi szabadságvesztésre. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: 358.*)*

KARAPA József (Ungvár/Uzshorod, *1884.) – belehalt a börtönben elszenvedett kínzásokba. Ungváron tartóztatták le. A vád: a magyar rendszerben vállalt közpozíciója miatt a nép ellenségévé nyilvánították. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága 1945. december 24-én ítélte el Kárpátontúli Ukrajna Néptanácsának 1944. december 18-i rendelete alapján. 1946 júniusában az ungvári börtönben belehalt a kínzásokba. (DGy.)

KARBOVANEC Anna – *Hanna Mihajlivna* – (Nevicke/Nevicke, Ungvári j.– *1931.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, befejezetlen középfokú végzettség, pártonkívüli, Nevicke lakosa, az Ungvári Tanítóképző diákja. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. március 11-én 8 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 358.)*

KARBOVANEC Iván – *Ivan Ivanovics* – (Nevicke/Nevicke, Ungvári j. *1897.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, középfokú végzettség, pártonkívüli, Cserlenő (Cservenyovo, Munkácsi j.) lakosa, pravoszláv pap. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával, 1951. október 11-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 358-359.)*

KARBOVANEC Iván – *Ivan Joszifovics* – (Nevicke/Nevicke, Ungvári j. *1922.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, középfokú végzettség, pártonkívüli, Nevicke lakosa, Az Ungvári Vasútállomás főkönyvelője. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. május 28-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: 359.*)*

KARBOVANEC Mihály – (Ungvár, *n.a.) – üldözés miatti öngyilkosság, ruszin/ukrán. Ungvár lakosa, az 1946-ban alakult Ragyanszka Skola (későbbiekben Oszvita) Tankönyvkiadó első igazgatója. Az NKVD zaklatása elől önkéntes halálba menekült. *(DGy.)*

KARCZUB Géza – *Gejza Gejzovics* – (Zsip/Žíp (Szlovákia), *1893.) – Gulág-rab, magyar, felsőfokú végzettség, pártonkívüli, Budapest lakosa, tisztviselő. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. november 30-án 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták *(RIZO, I. 2003: 360.)*

KARDOS Tamás – *Tomas Sztepanovics* – (Visk/Viskovo, Huszti j. *1937.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Huszt lakosa, munkás. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1953. május 22-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1955-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 400.)*

KARES Margit – *Margarita Olekszandrivna* – (Tolna, Tolna vm.*1900.) – Gulág-rab, magyar, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Munkács lakosa, háztartásbeli. A Lvovi Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. április 20-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1954. október 11-én 7 évi és 6 hónapi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. 1967-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*:359.*)*

KARPINECZ János – *Ivan Tituszovics (Titovics)* – (Nagyturjaszög/Turica/, 1903. június 30.-Munkács, 1980. december 31.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán, pártonkívüli, fancsikai lakos, 1940-től a fancsikai Jézus Krisztus mennybemenetele görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot és a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1932. szeptember 21-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 46 éves egy gyermekes atyát 1949. febru-

ár 23-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. december 26–28-án 25évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az SZSZKSZ Legfelső Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1956. január 30-án 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. A karagandai lágerekben raboskodott.

1956. június 23-án tért haza és Munkácson dolgozott. 1969-ben nyugdíjba ment. 1980. december 31 -én halt meg Munkácson. 1992. augusztus 28-án rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

(RJ, 2000: *171; RIZO, I. 2003: 359: MI, 2024: 1-126.)*

KARPINECZ József – *Joszif Tituszovics (Titovics)* – (Nagyturjaszög/Turica, Ungvári j., 2020-ig Perecsenyi j. 1907. június 22. – Munkács/Mukacsevo, 1990. május 7.) – Gulágrabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán, pártonkívüli, 1937-től a beregpapfalvi (Gyilok) lakos és a helyi Szent Mihály arkangyal görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Ungváron, a teológiát Eperjesen végezte. Gojdics Pál püspök 1934. augusztus 16-án pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 42 éves két gyermekes atyát 1949. június 28-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. augusztus 27-én 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelső Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. június 20-án 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. Ungváron, Lembergben, majd a karagandai lágerekben raboskodott.

1956. május 13-án szabadult. 1990. május 7-én halt meg Munkácson. 1992. október 10-én rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel. *(RIZO, I. 2003*: *359: MI, 2024: 1-126.)*

KASZTNER Gusztáv –*Gusztav Gusztavovics* – (Brookliyn, USA, *1907.) – Gulág-rab, magyar, középfokú végzettség, pártonkívüli, Beregszász lakosa, elárusító. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. január 9-én golyóáltali halálra ítélte. 1946. május 20-án kivégezték. 1991-ben rehabilitálták.

Emlékezete: Nevét a Szolyvai Emlékparkban a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára felvésték. *(RJ, 2000*: *171; RIZO, I. 2003*: *360; DGy.)*

KATI József – *Joszif Ivanovics* – (Nagybégány/Velika Bihany, Beregszászi j. *1902.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, munkás. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. szeptember 26-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1993-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *360.)*

KATI Sándor – *Olekszandr Mikolajovics* – (Nagybégány/Velika Bihany, Beregszászi j., *1932.) – Gulágrab, magyar, alapiskolai végzettség,

pártonkívüli, Beregszász lakosa, munkás. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. január 20-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1958-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *408.)*

KATONA Béla – *Adalbert Fedorovics* – (Korláthelmec/Holmec, Ungvári j., *1923.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Korláthelmec lakosa, gépkocsivezető. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. szeptember 25-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *360-361.)*

KATONA István (Döbrögköz, Tolna vm., *1908 – *Szijártó Júlia*) – Gulág-rab, ungvári római katolikus lelkész volt. Sorsa ismeretlen. A szibériai munkatáborokból hazajött Magyarországra. A túlélők visszaemlékezése szerint az egyik lágerben húsvétkor megáldoztatta a magyarokat. *(RJ, 2000: 172.)*

KATONA Sándor – *Olekszandr Gavrilovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1911.) – Gulág-rab, magyar, középfokú végzettség, pártonkívüli, Munkács lakosa, tisztviselő. A 4. Ukrán Front 18. Hadseregének Hadírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. május 22-én golyóáltali halálra ítélte. 1945. augusztus 21-én kivégezték. 1992-ben rehabilitálták.

Emlékezete: nevét a Szolyvai Emlékparkban a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára felvésték. *(RIZO, I. 2003*: *361.)*

KAZINCZY Ferenc – *Ferenc Karlovics* – (Csap/Csop, Ungvári j. *1902.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Csap lakosa, asztalos. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. október 8-án 8 évi szabadságvesztésre ítélte. A Kárpátaljai Területi Bíróság 1947. február 7-8-án a korábbi ítéletet 5 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták.

KAZINCZY János – *Ivan Danyilovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1908.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Munkács lakosa, szobafestő. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. május 23-án 15 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *353.)*

KÁDAS Károly – *Karlo Karlovics* – (Rahó/Rahiv, *1908.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Rahó lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. november 30-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. szeptember 29-én 7 évre mérsékelte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *353.)*

KÁDÁR Domokos – *Domokos Domokosovics* – (Nagysink/Comuna Cincu, (Románia), *1924.) – Gulág-rab, magyar, középiskolai végzettség, pártonkívüli, Bátyú lakosa, a Csapi mozdonyszínben mozdonyvezető segéd. A

Lvovi Vasúti Vonalfőnökség Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. június 21-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *353.)*

KÁDÁR Mihály – *Mihajlo Jurijevics* – (Huszt/Huszt, *1908.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Huszt lakosa, tisztviselő. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. május 28-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1955-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 353.)*

KÁRPA József – *Joszif Vaszilovics* – (Munkács/Mukacsevoe, *1906.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Ungvár lakosa, erdész. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. december 24-én 2 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *359.)*

KÁRPA József – *Joszif Joszifovics* – (Ungvár/Uszhorod, *1906.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Ungvár lakosa, gépkocsivezető. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. november 9-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. január 27-én 6 éve mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *359.)*

KÁSA Mátyás – *Matyas Georgijovics* – (Nábrád, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1912.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Császlóc (Csaszlivci, Ungvári j.) lakosa, földműves. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. április 20-án 15 évi szabadságvesztésre ítélte. 1955-ben rehabilitálták.

(RIZO, 1. 2003: *363.)*

KELLERMANN Alois – *Alois Ivanovics* – (Hátmeg/Zahattya, Huszti j., 2020-ig Ilosvai j. *1898.) – Gulág-rab, német, írástudatlan, pártonkívüli. Dubi (Dubi, Ilosvai j.) lakosa, kereskedő. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945. május 2-án 15 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *365.)*

KELLERMANN Fegyir – *Fegyir/Fjodor Ivanovics* – (Dubi/Dubi, Huszti j., 2020-ig Ilosvai j. *1911.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Munkács lakosa, munkás. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1951. november 10-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége 1956. február 3-án a szabadságvesztés időtartamát 8 évre csökkentette. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *365.)*

KELLERMANN János – *Ivan Ivanovics* – (Dubi/Dubi, Huszti j., 2020-ig Ilosvai j. *1915.) – Gulág-rab, német, írástudatlan, pártonkívüli. Dubi lakosa, favágó. Kárpátontúli Ukrajna Rendkí-

vüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945. november 2-án 20 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *365.)*

KELNIK László – *Ludvig Fedorovics* – (Nagyborzsova/Borzsava, Beregszászi j. *1925.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Nagyborzsova lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. október 21-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. *(RIZO, I. 2003*: *366.)*

KENÉZ Bálint (Salánk/Salanki, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. 1923. február 24. (*n.a.) – gazdálkodó. A túlélők visszaemlékezése szerint 1948. november 14 – től 1954. október 1-ig volt szovjet rabságban. Sorsa ismeretlen.

(RJ, 2000: 175.)

KEREKES János – *Janos Janosovics* – (Hídvégardó, Borsod-Abaúj-Zemplén vm. *1914.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. A szovjet hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron, 1950. december 19-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága 1951. június 12-én a korábbi ítéletet módosította és 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták.

(RIZO, 1. 2003: 367.)

KEREKES Sándor – *Olekszandr Sztepanovics* – (Nagyszőlős/Vinohragyiv, *1903.) – Gulág-rab, magyar, felsőfokú végzettség, pártonkívüli, Nagyszőlős lakosa, szabó. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. január 17-én 4 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *367.)*

KERESZTES Gyula – *Gyula Sztefanovics* – (Kézdivásárhely/Târgu Secuiesc, (Románia), *1917.) – letartóztatott, börtönrab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli, Kézdivásárhely lakosa, földműves 1945. november 14-én megszökött az ungvári börtönből. 1993-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *367.)*

KESELYA János – *Ivan Georgijovics* – (Ódávidháza/Sztare Davidkove, Munkácsi j.1904. május 8.) – Gulág-rabságra ítélt vértanú görögkatolikus áldozópap, 1946-tól csillagfalvai (Knyahina, Ungvári j.) Istenszülő születése görögkatolikus templom parókusa.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Munkácson és Ungváron, a teológiát Ungváron végezte. Gebé Péter püspök 1929. augusztus 25-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 43 éves egy gyermekes atyát 1947. május 22-én tartóztatták le. A Kárpátaljai Területi Bíróság 1947. július 28-án szovjetellenes tevékenység vádjával 5 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő kényszermunkára, 3 év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Taskentben raboskodott, ahol 1947-ben elhunyt. 1993. augusztus 31-én rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

Emlékezete:

* Az ungvári Görögkatolikus Székesegyház és Püspöki palota melletti parkot övező kőfalon elhelyezett a kommunista diktatúra idején meghurcolt, mártír görögkatolikus papok emlékét megörökítő táblákra hitvalló atya nevét is felvésték. * A Szolyvai Emlékparkban a Történelmi egyházak mártírjainak emléktábláján 2004-ben nevét megörökítették.

(RJ, 2000: *178; RIZO, I. 2003*: *368; MI, 2024: 1-126; Dgy.)*

KESZLER József – *Joszif Andrijovics* – (Ungvár/Uzshorod, *1904.) – Gulág-rab, szlovák, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Ungvár lakosa, a fafeldolgozó üzem őre. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. január 16-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége 1955. augusztus 12-én a szabadságvesztés időtartamát 10 évre csökkentette. 1971-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *368.)*

KESZLER Zoltán – *Zoltan Joszifovics* – (Ungvár/Uzshorod, *1929.) – Gulág-rab, szlovák, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Ungvár lakosa, vasutas. A Lvovi Vonalfőnökség Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. január 3-án 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *368.)*

KÉK Eduard – *Eduard Anatolijovics* – (Munkács/Mukacsevo, 1921) – Gulág-rab, német, alapfokú végzettség, pártonkívüli, Munkács lakosa, munkás. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945. október 17-én golyó általi halára ítélte. 1945. november 16-án kivégezték. 1991-ben rehabilitálták.

Emlékezete: Nevét a Szolyvai Emlékparkban a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára felvésték. *(RIZO, I. 2003*: *369.)*

KÉKES János (Aklihegy/Okli Hegy, korábban: Klinovecka Hora, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1905.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Kulákként tartóztatták le és vitték el az ungvári börtönbe. Szovjetellenes propagandában való aktív részvételért ítélték el. További sorsáról nincs adat. *(Dgy.)*

KÉKESI Sándor – Olekszandr Bálintovics – (Técső/Tyacsiv, *1906.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Técső lakosa, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával a kolhoz és a szovjethatalom ellen irányuló agitáció terjesztésének vádjával 1950. május 8-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége 1955. április 15-én a szabadságvesztés időtartamát 5 évre csökkentette. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *365.)*

KÉPÍRÓ Emanuel – *Emanuil Kirilovics* – (Márok, Baranya vm. *1916.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. A szovjet hadifogolytáborban letartóztatták. A Kárpátaljai Területi Bíróság

szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron, 1949. november 23-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *365.)*

KIC(K)ER György – *Georgij Mihajlovics* – (Pósaháza, (Pausching) Pavsino, Munkácsi j. *1919) – Gulág-rab, német, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Pósaháza lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1946. szeptember 11-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: 365.*)*

KIFOR János – *Ivan Vaszilovics* – (Csorna/Csarnató, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1927.) – Gulág-rab, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Csarnató lakosa, az erdőgazdaság gépkocsiszerelője. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. november 22-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte.1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *370-371.)*

KIJOVICS Olekszij – *Olekszij Joszipovics* – (Ungvár/Uzshorod, *1935.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Ungvár lakosa, tanuló. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. május 22-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. június 30-án 6 évre mérsékelte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *369.)*

KILIMANN József* – *Joszif Avgusztovics* – (Felsővisó/Vișeu de Sus, (Románia), 1914. szeptember 26. – (*n.a.) *Szűcs Zsófia*) – Gulág-rab, német, alapfokú végzettség, pártonkívüli, Huszt lakosa, szabómester. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. április 11-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Büntetését Tajset, Bratszk vidéki lágerekben töltötte le. 1955. május 21-én szabadult és a Krasznojarszk vidéki Kazacsinszk járásban élt száműzöttként. A száműzetésből Husztra 1956 júniusában térhetett haza. 1956-ban rehabilitálták. *(RJ, 2000: 179: RIZO, I. 2003*: *371-372.)*

KILIMANN Józsefné Weinrauch Anna – *Anna Georgijivna* – (Huszt/Huszt, 1920. december 1. – (*n.a.) *Szül.: Szájbert Anna* – német, huszti varrónő volt. Férje után egy hónappal, 1946. február 14-én Huszton őt is letartóztatta az NKVD nyomozótisztjei. Ungváron az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. április 11-én az 54. § (4) és (11) pontjai alapján 8 évre ítélte. A vád: szovjetellenes agitáció. Büntetését Tajset, Bratszk vidéki lágerekben töltötte le. 1954. február 14-én szabadult és a Krasznojarszk vidéki Kazacsinszk járásban élt száműzöttként. A száműzetésből Husztra 1956 júniusában térhetett haza. 1956-ban rehabilitálták.

(RJ, 2000: 179; RIZO, I. 2003: *221.)*

KILYÉN Károly, dr. – *Karlo Zsigmondovics* – (Ikland/Icland, (Románia) 1918. augusztus 7. – (*n.a.) *Csejdi Újfal-*

vi Ilka) – Gulág-rab, a magyar hadsereg zászlósa volt. Köbölkút községnél szovjet fogságba esett, 1945. június 11-én útnak indított vagonból megszökött. Majd a Kárpátokban az ukrán nacionalisták tartották egy ideig fogságban, később elengedték őket. Erdély felé tartva kalandos útjuk Técsőn ért végett, az NKVD katonák elfogták és az ungvári börtönbe vitték. – Ungváron a Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága 1945. december 10-én. az 54. § (2) pontjai alapján golyó általi halálra ítélte. 1945. december 20-án kegyelmet kapott, a korábbi ítéletet 20 évi kényszermunkára változtatták át. Büntetését többek közt Magadán, Vorkután, Debin környéki aranybányák lágereiben töltötte le. 1954. január 3-án körülményes úton hazajutott Marosvásárhelyre. 1992-ben rehabilitálták. (*RJ, 2000: 180; RIZO, I. 2003*: *369.)*

KIRÁLY Irén – *Irina Ignativna* – (Gát/Háty, Beregszászi j. *1901.) – Gulág-rab, magyar, gáti lakos, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, háztartásbeli. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1952. november 28–29-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. március 16-án 6 évre csökkentette. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *372.)*

KISS Áron – *Aron Aronovics* – (Mezővári/Vari, Beregszászi j. *1904.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Mezővári lakosa, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság a kolhoz és a szovjethatalom ellen irányuló agitáció terjesztésének vádjával 1951. január 9-10-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. április 25-én 7 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *373.)*

KISS Ferenc – *Fegyir Fegyirovics* – (Seregélyes, Fejér vm. *1898.) – Gulág-rab, magyar, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Munkács lakosa, inkaszszáló. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 25 évi szabadságvesztésre ítélte 1950. június 7-én. Az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége a szabadságvesztés idejét 1955. március 16-án 7 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *373.)*

KISS Géza – *Gejza Martinovics* – (Aknaszlatina/Szolotvino, Técsői j. *1915.) – Gulág-rab, szlovák, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Ungvár lakosa, munkás. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. március 8-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, 1. 2003: *373.)*

KISS Jenő – *Jevgen Jevgenovics* – (Bátfa/Batfa, korábban: Derevci, Ungvári j. *1910.) – Gulág-rab, magyar, nem teljes középiskolai végzettség, pártonkívüli, Beregrákos lakosa, tisztviselő. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. február 6-án 10 évi szabadság-

vesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *373.)*

KISS József – *József József* – (Tisza-Nagyrév, Jász-Nagykun-Szolnok vm. *1912.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. A szovjet hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron, 1951. október 2-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1993-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *373.)*

KISS Károly – *Karlo Jurijovics* – (Beregszász/Berehovo, *1899.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszász lakosa, kolhoztag. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága a kolhoz és a szovjethatalom ellen irányuló agitáció terjesztésének vádjával 1952. január 4–5-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *373.)*

KISS Mihály – *Mihajlo Mihajlovics* – (Onok/Ilonokújfalu, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1912.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Onok lakosa, földműves. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. június 3-14-én 6 évi szabadságvesztésre ítélte el. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *373.)*

KISS Sámuel – *Samuel Jurijovics* – (Beregszász/Berehovo, *1891.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszász lakosa, kolhoztag. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága a kolhoz és a szovjethatalom ellen irányuló agitáció terjesztésének vádjával 1952. január 4-6-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *373.)*

KISTULINEC Mihály– *Mihajlo Fedorovics* – (Beregszilvás/ Kuzmine, Munkácsi j. *1912.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, középiskolai végzettségű, pártonkívüli. Szerednye lakosa, tisztviselő. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1950.július 15-én 10 évi szabadságvesztére ítélte. Az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége a szabadságvesztés idejét 1955. április 18-án 5 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *374.)*

KIZMAN András – *Andrej Andrejevics* – (Németkucsova/Kucsava, Munkácsi j. *1921.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli, Németkucsova lakosa, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1950. május 31-én 25 évi szabadságvesztére ítélte. Az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége a szabadságvesztés idejét 1955. május 23-án 10 évre mérsékelte. 1992- ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *371.)*

KIZMAN János – *Ivan Ivanovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1888.) – Gulág-rab, német, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Munkács lako-

sa, munkás. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945. február 14-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *371.)*

KIZMAN József – *Joszif Joszifovics* – (Pósaháza, (Pausching) Pavsino, Munkácsi j. *1903.) – Gulág-rab, német, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Pósaháza lakosa, földműves. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945. december 27-én 15 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *371.)*

KIZMAN Mihály – *Mihajlo Fedorovics* – (Pósaháza, (Pausching) Pavsino, Munkácsi j. *1894.) – Gulág-rab, német, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Pósaháza lakosa, földműves. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945. december 27-én 8 évi szabadság-vesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *371.)*

KIZMAN Mihály – *Mihajlo Mihajlovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1905.) – Gulág-rab, német, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Munkács lakosa, szobafestő. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945. június 16-án 3 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták.*(RIZO, I. 2003*: *371.)*

KLIMPUS Dmitro – *Dmitro Ivanovics* – (Kőrösmező/Jaszinya, Rahói j. *1897. november 7. – 1959.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán. Kőrösmező lakosa, tisztviselő, politikus, közéleti személyiség. A kárpátaljai ruszinok ukranofil irányzatához tartozott. 1938-1939-ben a Karpati Szics (ONOKSZ) főparancsnoka volt.

A Kárpátalját elfoglaló szovjet csapatok nyomában érkező SZMERS-különítmény nyomozótisztjei 1944 decemberében letartóztatták, majd bírói ítélet nélkül a Donyec-medencébe, a jenakijevoi bányába küldték kényszermunkára. 1947 januárjában betegség miatt szabadon engedték, visszatért Kárpátaljára.

1947. április 11-én szovjetellenes tevékenység vádjával ismét letartóztatták Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1947. november 15-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. Egy Irkutszki területen lévő Gulág-táborban tartották fogva.

1955. július 26-án engedték szabadon. A fogság súlyosan megviselte az egészségét, szabadulása után négy évvel, 1959-ben elhunyt. 1993. február 2-án rehabilitálták.

Fia, Oreszt Klimpus, 1997. december 12. és 2002. április 29. között Ukrajna rendkívüli és meghatalmazott követe volt Magyarországon.

(Wikipédia; RIZO, I. 2003: *377.)*

KLIMPUS János – *Ivan Ivanovics* – (Kőrösmező/Jaszinya, Rahói j. *1893.) – Gulág-rab, Gulág-rab. Kőrösmező lakosa, ruszin/ukrán, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli, a helyi fafeldolgozó üzem igazgatója. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Miniszté-

rium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1947. november 15-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. A Donyec-medencei jenakijevoi bányában töltötte le büntetését.1993-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *377.)*

KLIMPUS László – *Vaszil Ivanovics* – (Kőrösmező/Jaszinya, Rahói j. *1891.) – Gulág-rab. Kőrösmező lakosa, ruszin/ukrán, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1947. november 15-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. A Donyec-medencei jenakijevoi bányában töltötte le büntetését. 1993-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *377.)*

KLIN Jenő (Kisberezna/Malij Bereznij, Ungvári j., 2020-ig Nagybereznai j. 1916. február 4. – Ungvár/Uzshorod, 1986.augusztus 12.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, 1940-től a nevickei Istenszülő oltalma görögkatolikus templom segédlelkésze volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Ungváron, a teológiát Ungváron és Olmützban végezte. Sztojka Sándor püspök 1939. július 12-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 63 éves három gyermekes atyát 1949. augusztus 2-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. szeptember 22-én 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben, Kijevben és Kazahsztán Karlag lágereiben raboskodott.

1956. április 13-án szabadult. Ungváron, mint fizikai munkás dolgozott különböző építkezéseknél. 1986. augusztus 12-én Ungváron hunyt el. 1991. június 28-án rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

(RJ, 2000: *188; RIZO, I. 2003*: *377: MI, 2024: 1-126.)*

KLOCSURAK István/Sztepan – *Sztepan Sztepanovics* – (Feketetisza/Csorna Tisza, Rahói j. *1895. február 27. – Pága, 1980. február 8.) – Gulág-rab.

A kárpátaljai ruszin mozgalom ukranofil szárnyához tartozott, később azonban a csehszlovák orientáció támogatója lett. Kőrösmező lakosa, ukrán, felsőfokú iskolai végzettség, pártonkívüli, a Karpatszka Ukraina likvidációs irodájának tisztviselője, a szojm követe, miniszter. A SZMERS-különítmény nyomozótisztjei 1945. május 14-én Prágában tartóztatták le. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. december 26-án 8 évi szabadságvesztésre ítélte.

A vorkutai Gulág-táborban tartották fogva. Büntetését 1953-ban életfogytiglani fogvatartásra módosították. Csak 1957-ben térhetett vissza Prágába mint csehszlovák állampolgár. Élete hátralevő részében feketemunkásként geológiai méréseken dolgozott. Emlékiratainak első kötetében a Hucul Köztársaság történetét dolgozta fel, a második kötetben pedig az 1919–1945 közötti időszakot tekintette át. Emlékiratainak harmadik kötetét az 1945-től 1957-ig terjedő fogva tartásának akarta szentelni. Viszszaemlékezései első kötetét *Do voli* („A

szabadságig") címmel 1978-ban adták ki New Yorkban. A második kötet előkészítése során a kéziratot a csehszlovák állambiztonsági szervek megtalálták és elkobozták, sorsa ismeretlen. 1990. március 26-án rehabilitálták.

(Wikipédia; RIZO, I. 2003: *378; P.I., 2016: 162-193.)*

KLOPEK Gábor – *Gabor/Gavrilo Jozsefovics* – (Nagyszőlős/Vinohragyiv, *1908.) – Gulág-rab, magyar, középiskolai végzettség, pártonkívüli, Nagyszőlős lakosa, a 2. sz. gyermekotthon igazgatója. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1958. március 18–20-án 3 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *379.)*

KNAUS Anna – *Hanna Jakivna* – (Szarvasrét/Puznyakivci, Munkácsi j. *1909.) – Gulág-rab, német, írástudatlan, pártonkívüli, szarvasréti lakos, munkás. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945. október 16-án 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *379.)*

KOBÁLY András – *Andrij Vaszilovics* – (Migyanicja/Medence, Beregszászi j., 2020-ig Ilosvai j. *1923.) – Gulág-rab, ruszin, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Beregszász lakosa, a távirati központ munkása. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 16 évi szabadságvesztésre ítélte 1947. december 4-én. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *380.)*

KOBÁLY Erzsébet (Beregszász/Berehovo, *1894.) – Gulág-rab, magyar, beregszászi lakos, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, háztartásbeli. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. március 9-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *380.)*

KOCKA László – *Vaszil Andrijovics* – (Ungvár/Uzshorod, *1913.) – Gulág-rab, szlovák, középiskolai végzettség, pártonkívüli, Ungvár lakosa, mérnök. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. augusztus 16-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. március 25-én 5 évre mérsékelte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *409.)*

KOCÁN Gyula – *Julij Alekszandrovics* – (Balazsér/Balazser, Beregszászi j. *1908.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Balazsér lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. november 16-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *409.)*

KOCKA Zoltán –*Zoltan Ivanovics* – (Perecseny/Perecsin, 1928.) – Gulág-rab, szlovák, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Perecseny lakosa, munkanélküli. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. január 12-én 25 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. A Kárpát-melléki Kato-

nai Körzeti Hadbírósága 1955. április 6-án 7 évre mérsékelte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *409.)*

KOCSERGAN Mihajlo (Csernyiveci terület (Bukovina), Sztebni, 1886. szeptember 16.– Komiföld, 1948 ?) – Gulág-rab, ukrán, a sztálini megtorlás áldozata. Ukrán irányultságú politikus, Ungváron főtanácsos, Kárpátszka Ukraina szojmjának titkára. Bukovinából települt át Ungvárra, a csehszlovák korszakban a tartományi hivatal főtanácsosa. Kárpátszka Ukraina felszámolása után Prágában telepedett le. 1945 májusában – novemberében a SZMERS-különítmény nyomozói nacionalista tevékenység vádjával letartóztatták, Moszkvába hurcolták, majd elítélték, Komiföd egyik NKVD átnevelő-táborába szállították, 1948-tól ottani sorsa ismeretlen, hazatéréséről nincs adat. *(DGy-ZL. 2017: 203.)*

KOCSIS Bertalan – *Bertalon Imrevics* – (Vámos/Mýto pod Ďumbierom, (Szlovákia), *1901.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Beregrákos lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. április 25-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *410.)*

KOHÁN Mihály (Mezőkaszony/Koszony, Beregszászi j. *1922.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán. Mezőkaszony lakosa, raktárvezető. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. február 26-án 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *408-409.)*

KOHUT József – *Joszif Joszifovics* – (Ungvár/Uzshorod, *1892.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Ungvár lakosa, kereskedő. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. július 28-án 10 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *390.)*

KOHUTICS Tivadar – *Fegyir Olekszijovics* – (Beregrákos/Rakosino, Munkácsi j. 1881. július 21. – Abez, 1955. szeptember 20.) – Gulág-rabságra ítélt vértanú görögkatolikus áldozópap, szlovák, az ungvári görögkatolikus székeskáptalan őrkanonokja, kerületi esperes, szentszéki tanácsos, az egyházmegyei bíróság tagja volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Sátoraljaújhelyen, Munkácson és Ungváron, a teológiát Ungváron végezte. Firczák Gyula püspök 1908.március 22-én pappá szentelte. A cseh uralom alatt kémkedés gyanújával többször is letartóztatták. 1938. november 14-én Nagybereznán börtönbe került, december 10-től 22-ig a rahói Dumen koncentrációs táborban tartották fogva.

Az NKVD nyomozótisztjei a 68 éves egy gyermekes atyát 1949. augusztus 17-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. október 7-én 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonel-

kobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben, és a Komiföld lágereiben raboskodott. 1955. szeptember 20-án hunyt el az abezi fogolytáborban, miután közölték vele szabadulását, az örömtől agyvérzést kapott. 1990. október 12-én rehabilitálták.

Emlékezete: *Az ungvári görögkatolikus székesegyház és püspöki palota melletti parkot övező kőfalon elhelyezett a kommunista diktatúra idején meghurcolt, mártír görögkatolikus papok emlékét megörökítő táblákra a hitvalló atya nevét is felvésték. *A Szolyvai Emlékparkban a Történelmi egyházak mártírjainak emléktábláján 2004-ben nevét megörökítették.

(RJ, 2000: 190; RIZO, I. 2003: 391; MI, 2024: 1-126.

KOLB Béla – *Adalbert Kalovics* – (Fekésháza/Fekišovce, (Szlovákia), *1901.) – Gulág-rab, szlovák, felsőfokú végzettség, pártonkívüli, Nagyszőlős lakosa, a technikum igazgatója. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. november 3-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 394.)*

KOMJÁT György – *Georgij Pavlovics* – (Szerednye/Szerednye, Munkácsi j. *1899.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Szerednye lakosa, munkás. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. február 2-án 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 395.)*

KOÓS Ferenc – *Fegyir Antonovics* – (Prilecs, Ludbor körzet, (Szerbia), *1889.) – Gulág-rab, szerbhorvát, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Nagyszőlős lakosa, szabó. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága 1946. április 24-+én 3 évi szabadságvesztésre ítélte. A magyarországi túlélők visszaemlékezése szerint 1947 tavaszán meghalt a mordvinföldi Potyma 10. sz. lágerében. 1991-ben rehabilitálták. *(RJ, 2000: 195; RIZO, I. 2003: 397.)*

KOPASZ Mihály – *Mihajlo Mihajlovics* – (Sényő, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm., *1893.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli, Sátoraljaújhely lakosa, gépkocsivezető. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron, 1946. január 18-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 399.)*

KOPCSA József – *Joszif Mihajlovics* – (Bene/Bene, korábban: Dobrosilja, Beregszászi j.*1905.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli, Munkács lakosa. A „Pobeda" artel éjjeli őre. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. november 29-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: 399.)

KOPECSUK Mária – *Mária Fedorivna* – (Voznyeszenszk, Poltavai t. *1919.) – Gulág-rab, ukrán, Nagybocskó (Velikij Bicskiv, Rahói j.) lakosa, alapiskolai végzettség, háztartásbeli, pártonkívüli, az NKVD Különleges Tanácsa a magyar-szovjet határ átlépése miatt és kémkedés vádjával 1940. november 29-

én 3 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 397-398.)*

KOPERDÁK András – *Andrij Andrijovics* – (Muzsaly, Nagymuzsaly/Muzsijevo, Beregszászi j. *1929.) – Gulág-rab, magyar, nem teljes középfokú végzettség, pártonkívüli. Beregszász lakosa, munkás. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. szeptember 6-án 1 évi szabadság-vesztésre ítélte. 1965-ben rehabilitálták**.** *(RIZO, I. 2003: 397.)*

KORDIK Lajos – *Ludvig Vaclavovics* – (Sárospatak, Borsod-Abaúj-Zemplén vm. *1893.) – Gulág-rab, cseh, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, földműves. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. május 22-23-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 400.)*

KORENY János– *Ivan Jurijovics* – (Felsőnémeti/Vyšné Nemecké, (Szlovákia), *1919.) – Gulág-rab, szlovák, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Ligetes (Luh, Ungvári j., 2020-ig Nagybereznai j.) lakosa, hivatalnok. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. október 29-30-án 15 évi szabadságvesztésre ítélte. Kárpátontúli Ukrajna Néptanácsának Elnöksége a korábbi ítéletet 7 évi és 5 hónapi szabadságvesztésre csökkentette. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 400.)*

KOROSZTILY István – *Sztepan Ivanovics* – (Ilosva/Irsava, 2020-tól Huszti j. 1922.) – Gulág-rab, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Ilosva lakosa, építőanyagraktár vezetője. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1957. június 26-án 2 év szabadságvesztésre ítélte. A vád: a magyar 1956-os forradalom melletti agitációért. 1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: 404.)

KORSINSZKIJ János, dr. – *Ivan Jurijovics* – (Bustyaháza/Bustino, Técsői j. *1928.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, letartóztatása idején középfokú végzettség, pártonkívüli. Bustyaháza lakosa, egyetemista. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1948.december 6-7-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. A Tavriai Katonai Körzet Hadbírósága a korábbi ítéletet 7 évre módosította. 1958-ban törölték az összes ítéletét.1991-ben rehabilitálták. A rendszerváltozás után az orvosi tudományok kandidátusa, Ukrajna érdemes gyógyásza, a II. összehívású Legfelső Tanács képviselője, a Politikai Elítéltek és Meghurcoltak Kárpátaljai Tagozatának elnöke. *(SZEP-archívum; RIZO, I. 2003: 405;DGy.)*

KOSÁN Viktor – *Viktor Viktorovics* – (Ungvár/Uzshorod, *1917.) – Gulág-rab, szlovák, középiskolai végzettség, pártonkívüli, Ungvár lakosa, a Borkanyuk artel gépésze. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1947. március 27-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 411.)*

KOSELJA András – *Andrij Georgijovics* – (Havasalja/Tibava, Munkácsi j., 2020-ig Szolyvai j. *1900.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Havasalja lakosa, lakatos. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1947. november 29-én 6 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *411.)*

KOSZTY János – *Ivan Ivanovics* – (Nagybocskó/Velikij Bicskiv, Rahói j. *1913.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli, Tiszabogdány (Bohdan, Rahói j.) lakosa, tisztviselő. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. május 28-án 10, évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *407.)*

KOSZTYÓ Miklós – *Mikola Ivanovics* – (Beregdéda/Dijda, korábban: Gyidove, Beregszászi j. *1891.) – magyar, középfokú végzettség, pártonkívüli. Nagybakta lakosa, munkás. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1952. január 4 –6-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte el. A Kárpát-melléki Katonai Körzeti Hadbíróság 1955.december 10-én 5 évre mérsékelte. 1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *408.)*

KOVACSEK Pál – *Pavlo Vaszilovics* – (Szőlősvégardó/Pidvinohragyiv, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. 1901.) – Gulág-rab, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Tiszapéterfalva/Pijterfolvo lakosa, rendőri meghatalmazott. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. május 14-én 7 évi szabadságvesztésre ítélte el.1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *388.)*

KOVALKOVICS-Goer Ivan (Perecseny/Perecsin, *1899. – 1945. június 10.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Királyhelmec lakosa, munkás. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. május 17-én golyó általi halálra ítélte. 1945. június 1-jén kivégezték. 1992-ben rehabilitálták.

Emlékezete: Nevét a Szolyvai Emlékparkban a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára felvésték. *(RIZO, I. 2003*: *381.)*

KOVÁCS Áron – *Aron Aronovics* – *(*Mezővári/Vari, Beregszászi j.*1900.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Aknaszlatina lakosa, kovács. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. szeptember 18-án 3 évi szabadságvesztésre ítélte el. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *382-383.)*

KOVÁCS Árpád (Tiszaújlak/Vilok, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1911.) – Gulág-rab, Macsolán tartóztatták le. A koncepciós perek áldozata. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Mi-

nisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával ítélte el 1951. május 26-a előtt. A vád: hazaárulás, kémkedés, terrorcselekmény, diverzió, rongálás, szabotázs, szovjetellenes összeesküvés, szovjetellenes agitáció stb. A 90-es években rehabilitálták. *(DGy, 1999*: *59.)*

KOVÁCS Dezső – *Dezider Gaborovics* – (Nagybereg/Veliki Beregi, Beregszászi j. *1893.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Nagybereg lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949.március 23-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *384.)*

KOVÁCS Erzsébet – *Jelizaveta Petrivna* – (Szürte/Szjurte, korábban: Sztrumkivka, Ungvári j. *1896.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Szürte lakosa, háztartásbeli. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. április 19-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *384.)*

KOVÁCS Ferenc – *Fegyir Ivanovics* – (Gyergyókilyénfalva/Chileni, (Románia), *1907/1899. június 25., *Simon Anna*) – Gulág-rab, Munkácsra irányított állami útőr, majd a „Pobeda" artel őre volt. Kétszer járta meg a szovjet munkatáborokat. Először 1944 novemberében elhurcolták a munkácsi magyarokkal háromnapos munkára, négy év múltán engedték haza. Időközben Magyarországra áttelepült családja után indulva, többszöri határátlépést kísérelt meg, elfogták és az ungvári börtönbe vitték. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. november 29-én 10 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. Büntetését a kazahsztáni Dzsezkazgan rézbányáiban töltötte le. 1957. november 13-án körülményes úton hazajutott Magyarországra családjához. 1967-ben rehabilitálták.

(RJ, 2000; 199; RIZO, I. 2003: *387.)*

KOVÁCS Ferenc (Nagydobrony/Veliki Dobrony, Ungvári j. *1912.) – Gulág-rab, magyar, felsőfokú egyházi végzettség, pártonkívüli. Munkácsi lakos, baptista lelkész. Azért tartóztatták le és vitték a szovjet gulágokra, mert a munkácsi baptista gyülekezet lelkésze volt. Fogságát Orsa és Vityebszk környéki lágerekben töltötte. hazatéréséről nincs adat. *(DGy, 1999*: *59-60.)*

KOVÁCS Gábor – *Gábor Ludvigovics* – (Nagymuzsaly/Muzsijevo, Beregszászi j.*1894.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Nagymuzsaly lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. július 28-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *383)*

KOVÁCS Gusztáv – *Gusztáv Andrijovics* – (Nagybégány/Veliki Bihany, Beregszászi j. *1902.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkí-

vüli, Nagymuzsaly lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. június 10-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte el. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. február 8-án 7 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *384.)*

KOVÁCS György– *Jurij Jurijovics* – (Nagyszőlős/Vinohragyiv,*1916.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli, Nagyszőlős lakosa, a poliklinika dolgozója. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. július 31-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1959-ben rehabilitálták**.** *(RIZO, I. 2003*: *387.)*

KOVÁCS István – *Sztepan Olekszandrovics* – (Királyháza/Korolevo, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1920.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Királyháza lakosa, a helyi postahivatal vezetője. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1948.április 12-15-én, 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1956-ban rehabilitálták**.** *(RIZO, I. 2003*: *387.)*

KOVÁCS István – *Sztefan Fedorovics* – (Rát/Rátivci, Ungvári j. *1888.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Rát lakosa, útkarbantartó mester. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1946. április 19-én 7 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *387.)*

KOVÁCS János – *Janos Olekszandrovics* – (Vámos/Mýto pod Ďumbierom, (Szlovákia), *1913.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Vámos lakosa, munkás. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron, 1945. december 20-án 20 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *388.)*

KOVÁCS János, dr. (*1911.) – Gulág-rab, kárpátaljai ügyvéd volt Ungváron. Az NKVD 1948-ban otthonában tartóztatta le, az ungvári börtönbe vitték. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 25 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. Besúgás alapján azzal vádolták, hogy 1931-ben a Felvidék egyik lapjában újságcikket írt, amelyben keményen bírálta a szovjetrendszert és annak módszereit. Büntetését a kazahsztáni Pavlodár, Ekibasztuz, Szarány lágereiben töltötte le. 1956-ban szabadult és hazajutott Kárpátaljára a családjához. *(RJ, 2000: 201.)*

KOVÁCS János* (Munkács, *1919.) – Gulág-rab, munkácsi cipész. A magyarországi túlélők közlése szerint a szibériai lágerekben vele együtt raboskodtak. Sorsa ismeretlen. *(RJ, 2000: 202.)*

KOVÁCS József – *Joszif Karlovics* – (Nagybereg/Veliki Beregi, Beregszászi j. 1890.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, szociál-demokrata párt-

tag 1933-1938-ban. Nagybereg lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. március 28-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1993-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *385.)*

KOVÁCS József (Ungvár/Uzshorod *n.a.) – ungvári politikai elítélt sorsa ismeretlen. A magyarországi túlélők közlése szerint a szibériai lágerekben vele együtt raboskodtak. *(RJ, 2000: 202.)*

KOVÁCS Magda – *Magdalina Joszifivna* – (Huszt/Huszt, *1921.) – Gulág-rab, német, nem teljes középfokú végzettség, pártonkívüli, huszti lakos, háztartásbeli. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1946. április 11-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte.1956-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *385.)*

KOVÁCS Mária – *Marija Vazilivna* – (Morlanwelz, (Belgium), *1936.) – Gulág-rab, Csománfalva (Csumaleve, Técsői j.) lakosa, alapfokú végzettség, pártonkívüli, a szülők eltartásában élt. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1952. június 18-án 5 évi szabadságvesztésre ítélte.1993-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *385.)*

KOVÁCS Mihály – *Mihaly Janos* – (Oros, ma Nyíregyháza része, *1915.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. A szovjet hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Lvovi Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron, 1951. szeptember 28-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *386.)*

KOVÁCS Sándor – *Olekszandr Joszifovics* – (Ludány, Nógrád vm. *1907.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Tekeháza lakosa, földműves. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. január 15-én halálra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1946. február 25-én 10 évre módosította. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *386.)*

KOVÁCS Zoltán – *Zoltan Adalbertovics* – (Vágsellye/Šaľa, (Szlovákia), 1907.április 1. –2002, Leányfalu) – Gulág-rabságot szenvedett református lelkipásztor, magyar, felsőfokú végzettség, pártonkívüli. A sztálini önkény időszakában a Tiszaújlaki Református Egyházközség templomában választott lelkészként szolgált.

1949. március 19-én az Állambiztonsági Hivatal Kárpátontúli Területi Főosztályának nyomozótisztjei tartóztatták le. A szovjetellenes propagandával megvádolt, a Keleti Baráti Kör „kemény magjához" tartozott. Nagyszőlősről az ungvári börtönbe vitték, ahol a 4. számú cellába hét hónapot töltött. Több hónapig cellatársa volt *Kampó József,* a beregszászi görögkatolikus pap, akivel rendszeresen együtt imádkozott. Utolsó kihallgatásán szembesítették *Kovács Zoltánt Györke István* és *Pázsit József*

lelkészkollegáival. Az ítélethozatal napján elővezették vele egy napon letartóztatott lelkészkollegáit is: *Asszonyi Istvánt, Huszti Bélát, Gulácsy Lajost, Györke Istvánt, Pázsit Józsefet*, kikkel együtt kerültek a vádlottak padjára.

1949. május 23–25. között a Kárpátaljai Területi Bíróság az ukrán Btk. 2. r. 54/4., 54/10., 54/11.§, alapján 1949. március 23–24-én 25 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre, 5 évi polgári jogvesztésre, vagyonelkobzásra csoportosanítélték el őket. Az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Bíróságának 1949. augusztus 3-án kelt határozatával *Huszti Béla, Asszonyi István, Kovács Zoltán, Györke István* és *Pázsit József* ügyében módosítja, büntetésüket javító-munka táborban letöltendő 10 év szabadság-vesztésre csökkentette mindegyikőjükre vonatkozóan. *Kovács Zoltán* betegsége miatt azonban október 2-ig még Ungváron maradt. Kezdetben az Angara folyó környéki erdőkben fakitermelésen dolgoztatták, majd egy Omszkban épülő benzingyárnál dolgozott kőművesként. Raboskodásának utolsó két évét *Forgon Pállal* töltötte együtt.

1956. június 22-én szabadult. Hazatérése után Balazsérban, Nagybégányban, Kisbégányban, Beregdédában, Tiszaújlakon, Tiszaújhelyen és más települések gyülekezeteiben tovább folytatta a szolgálatát. 1982-ben engedélyezték Magyarországra való áttelepülését. A továbbiakban a Szentmártonkátai Református Egyházközségben végzett szolgálatot. 2002-ben, 96 évesen hunyt el a Leányfalui Református Szeretetotthonban.

Emlékirat: Rabsága történetét megírta, könyv alakban megjelentette. Kovács Zoltán: *Bilincsben és békességben Istennel. Szibériai rabságom története*. Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya, Budapest. 1990.

Emlékezete: *Kovács Zoltán nevét felvésték a Kárpátaljai Református Egyház Püspöki Hivatalának kertjében a kommunista diktatúra ideje alatt meghurcolt lelkészek emlékére 2008. november 24-én felállított négy méter magas gránit oszlop emléktáblájára (alkotója Matl Péter szobrász). *A tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet római katolikus templom közösségi termében dr. Dupka György történész összeállításában elhelyezett „Egyházüldözés Kárpátalján 1944–1991" idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemutatásra Kovács Zoltán lelkész szenvedéstörténete is. 1991-ben rehabilitálták.

(RJ, 2000: 206; DGy, 1999: 60-61; RIZO, I. 2003:384; FG, 2017:253-257.)

KOVÁCS Zoltán – *Zoltan Bejlovics/Adalbertovics* – (Nagyszőlős/Vinohragyiv, 1940.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli, Nagyszőlős lakosa, tanuló. Az 1956-os magyar forradalom eszméit hirdette 16 évesen a nagyszőlősi diákok körében és röplapokat terjesztett. Tagja volt a nagyszőlősi politizáló csoportnak. 1957 júliusában tartóztatták le. Az ungvári börtönben vallatták. 1957. augusztus 26-27-ánhozott ítéletet ügyében a területi bíróság. A vád: felkelésre való felbuzdítás, a szovjethatalom megdöntésére való szervezkedés, izgatás, ellenforradalmi tevékenység. A Kárpátaljai Területi Bíróság 4 évi szabadságvesztésre ítélték. Ebből 21 hónapot töltött

le a Mordvin ASZSZK-beli GULAG 7. sz. politikai lágerében. Hazatérés után fiatalon elhunyt. 1991. november 6-i keltezéssel rehabilitálták. 1993-ban poszthumusz kitüntették az 1956-os Emlékéremmel.

Emlékezete: * 2006. október 19-én a Nagyszőlősi Perényi Zsigmond Középiskola falán az UMDSZ és a MÉKK által elhelyezett fekete márványtáblára Kovács Zoltán politikai elítélt nevét is felvésték.

(RIZO, I. 2003: 347: DGy: 2020:125-156. A csoport tevékenységét lásd bővebben: https://mek.oszk.hu/21800/21825/21825.pdf)(RIZO, I. 2003: 384.)

KOZÁR Ferenc – *Fegyir Fedorovics* – (Kisbégány/Mala Bijhany, Beregszászi j. *1896.) – Gulág-rab, magyar, Kisbégány lakosa, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, munkanélküli. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. április 24-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *392.)*

KOZÁR Géza – *Gejza Fedorovics* – (Gut/Gut, korábban Garazgyivka, Beregszászi j.*1925.) – Gulág-rab, magyar, Kisbégány lakosa, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, munkanélküli. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. április 24-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. július 8-án 5 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *392.)*

KOZÁR Rozália – *Rozalia Ivanyivna* – (Gut/Gut, korábban Garazgyivka, Beregszászi j. *1899.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Kisbégány lakosa, munkanélküli. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. április 24-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955.július 8-án 7 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *392.)*

KOZMA Béla – *Bejla Olekszandrovics* – (Nagybégány/Velika Bihany, Beregszászi j. 1921) – Gulág-rab, magyar, Kisbégány lakosa, középiskolai végzettség, pártonkívüli. A helyi kolhoz tisztviselője. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. augusztus 9-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1954. december 9-én 5 évre mérsékelte. 1963-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *393.)*

KOZMA János – *Ivan Ivanovics* – (Beregrákos/Rakosino, Munkácsi j. *1904.) – Gulág-rab, magyar, Beregrákos lakosa, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1953. április 22-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. május 23-án 10 évre mérsékelte. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *393.)*

KÓTYUK Ferenc – *Franc Sztepanovics* – (Gálocs/Galocs, Ungvári j. 1914. október 16. – Gálocs, 1973. július 15.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán, 1941-től az ungvár-ceholnyai Urunk színeváltozása görögkatolikus templom segédlelkésze volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot és a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1941. július 12-én pappá szentelte. Az NKVD nyomozótisztjei a 36 éves négygyerekes atyát 1950. szeptember 18-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, hithűsége miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. november 29-én 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. október 28-án 7 évre módosította. Ungváron, Vorkután raboskodott.

1957. december 9-én szabadult. 1973. július 15-én hunyt el. 1992. április 6-án rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

(RJ, 2000: *198; RIZO, 1. 2003*: *389: MI, 2024: 1-126.)*

KÖDÖBÖCZ András – *Andrij Fedorovics* – (Csonkapapi/Popovo, Beregszászi j. *1894.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Csonkapapi lakosa, a Szőlőszovhoz munkása. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. július 29-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: 364.*)*

KÖDÖBÖCZ Mihály – *Mihajlo Karlovics* – (Beregszász/Berehovo, *1905.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Beregszász lakosa, munkás. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. június 3-án 7 évi szabadságvesztésre ítélte. 1956-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *364.)*

KÖKÖRCSÉNY Pál – *Pavlo Ivanovics* – (Tekeháza/Tekove, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. l907. július 5. – Tiszafarkasfalva/Vovcsanszke, 1974. április 2.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán, pártonkívüli, 1936-tól a tiszabökényi Szent Mihály arkangyal görögkatolikus templom parókusa.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Máramarosszigeten és Beregszászban, a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1932. július 31-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei 1950. április 14-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. május 19-én 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1956. január 27-én 10 évre mérsékelte. Ungváron, Lembergben, Ekibasztuzban, Csurbáj-Nurában, és Omszkban raboskodott.

1956. május 13-án szabadult. 1974. április 2-án hunyt el Tiszafarkasfalván, (ma Tiszabökény része). 1991. június 28-án rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

Emlékezete: *A tiszabökényi Szent Mihály arkangyal görögkatolikus fa-

templom falán 2006-ban és *a tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet római katolikus templom falán 2016-ban feliratos emléktáblát állítottak tiszteletére.

(RJ, 2000: *208; RIZO, I. 2003*: *365: MI, 2024: 1-126.)*

KÖRÖSKÉNYI József – *Joszif Karlovics* – (Nagylucska/Veliki Lucski, Munkácsi j. *1897) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Zsófiafalva (Szofija, Munkácsi j.) lakosa, szabó. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. február 14-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1994-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *368.)*

KÖVESI János (Füzesgyarmat, 1914–1944) – Benében, 1945-ben brutálisan megölt magyarországi hadifogoly, tiszteletére síremléket emeltek. 1991. november 3-án került sor a síremlék felavatására. *(Dupka (Halottaink) 2014: 34.)*

KÖVÉR Sándor – *Olekszandr Vaszilovics* – (Batár/Bratove, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1900.) – Letartóztatott, a vizsgálati fogság áldozata, ruszin/ukrán, középfokú végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, a „Peremoga" artel könyvelője. Szovjetellenes tevékenységgel vádolták az Ukrán BTK 54-4, 54-10/1 § cikkelyei alapján. 1949. március 28-án vizsgálati fogságban meghalt az ungvári 1. sz. börtönben. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *364.)*

KÖVY Ferenc (Ungvár. *1930.) – ungvári fiatalember volt. Határsértésért vonták politikai felelősségre. Szabadulása után Ungváron élt. *(RJ, 2000: 210.)*

KŐHEGYI László – *Laszlo Andras* – (Nagykálló, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1919.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. A szovjet hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1951. szeptember 29-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte el 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *364.)*

KŐRÖSI Zoltán – *Zoltan Andrijovics* – (Kövesliget/Drahova, Huszti j. *1900.) – hadifogoly, Gulág-rab, szlovák, befejezetlen középiskolai végzettség, pártonkívüli. A szovjet hadifogolytáborban letartóztatták. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. szeptember 17-én 20 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *368.)*

KŐVÁRI József – *Joszip Olijovics* – (Terebesfejérpatak/Gyilove, Rahói j. *1910) – Gulág-rab, magyar, nem teljes középiskolai végzettség, pártonkívüli, Feketetisza (Csorna Tisza, Rahói j.) lakosa, könyvelő. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1958. november 25-én 4 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *371.)*

KRAJCS András – *Andras Andrasovics* – (Bárdháza/Barbova, Munkácsi j. *1909.) – Gulág-rab, német, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Bárdháza

lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1947.január 23-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte el. 1993-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *412.)*

KRAJNER Elvira–Heléna – *Heléna Ladiszlavivna* – (Beregszász/Berehovo, *1927.) – Gulág-rab, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, egy építő-szerelő főosztály munkása. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1962. december 21-én 2 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *412.)*

KRAJNYÁK György – *Mefogyij-Georgij Mikolajovics* – (Havasköz /Ljuta, Ungvári j. *1914. július 3.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, ungvári járási néptanító, tartalékos hadnagy volt. Magyar kémnek nyilvánították. A SZMERS-különítmény nyomozótisztjei 1944 őszén Ungváron letartóztatták. A 4. Ukrán Front katonai törvényszéke szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. január 24-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte.

1954-ben Karagandából szabadult. Bekövetkezett haláláig Ungváron élt. 1991-ben rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

(DGy, 1999: 62; RIZO, I. 2003: *412.)*

KRASZ Antal – *Anton Antonovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1901.) – Gulág-rab, német, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Munkács lakosa, földműves. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1946.április 11-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte.1956-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *419.)*

KREITS András – *Andras Andrasovics* – (Bárdháza/Barbova, Munkácsi j. *1909.) – Gulág-rab, német, alapiskolai végzettségű, pártonkívüli, Bárdháza lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1947. január 23-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1993-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *412.)*

KRICSFALUSI János – *Ivan Karlovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1888.) – Gulág-rab, magyar, középiskolai végzettség, pártonkívüli, Nagyszőlős lakosa, tisztviselő. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. november 17-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *417.)*

KRICSFALUSY-HRABÁR Endre, dr. – *Andrij Jevgenovics* – (Darva/Kolodne, Técsői j. 1890. szeptember 12. – Ungvár, 1946.december 7.) – 1944-et követő megtorlásokban Ungváron kivégzett politikai fogoly, magyar. Budapest lakosa, ruszin/magyar politikus, nyugalmazott csendőrtiszt, alezredes, Magyar Országgyűlés felsőházának tagja. Még alezredesként 1938-ban a Magyar Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetést kapta. Az I. világháború után a csendőrséghez került, különböző osztályokon és tisztségben szolgált.

A Kárpátaljai Mezőgazdasági Kamara alelnöke 1941-ben, valószínűleg 1942-ben nevezte ki a kormányzó a felsőház tagjává, amelyben 1943. április 13-án a Közigazgatási Bizottság és a Véderő Bizottság tagjává választották. Feltételezhetően távollétében 1944. november 8-án a felsőházban beválasztották az Igazságügyi Bizottság, illetve a Közigazgatási Bizottság tagjainak sorába. Az országgyűlést nem követte Sopronba.

A hajdani Autonóm Földműves Szövetség vezetőségi tagját, a magyar csendőrség magas rangú tisztjét a SZMERS nyomozótisztjei Budapesten letartóztatták. A Bródy-csoport tagjaként vonták perbe. Az USZSZK BTK 54/4, 54/11. §-a alapján a vád: Horthy-fasiszta bérenc, vatikáni ügynök, amerikai kém. A Kárpátaljai Területi Bíróság 1946. május 4–25-én halálra ítélte. 1946. december 7-én kivégezték. Valószínűleg őt is Bródy András parlamenti képviselővel együtt tarkólövéssel végezte ki a Maruszja nevű ismert hóhér. Az ungvári Kapos utcai temetőben jelöletlen sírba temették el. 1991-ben rehabilitálták.

Emlékezete: Nevét felvésték a Szolyvai Emlékparkban 2016. december 7-én felavatott, a magyar felsőházi tagok és képviselők vértanúságát megörökítő emlékkeresztre. *(RIZO, I. 2003*: *417; DGy-ZL, 2017:190.)*

KRIGEL Lajos – *Lajos Eduardovics* – (Korotnok/Korytné, (Szlovákia), *1910.) – Gulág-rab, cseh, alapiskolai végzettségű, pártonkívüli, Szarvasháza (Zsdenyijevo, Munkácsi j., 2020-ig Volóci j.) lakosa, ács. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység és Volksbund-tagság vádjával 1946. október 30-án 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *417.)*

KRISTOFOR András –*Andrij Viktorovics* – (Csinagyijevo/Beregszentmiklós, Munkácsi j. *1913.) – Gulág-rab, magyar, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Szentmiklós lakosa, tanító. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945.június 12-én 3 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *419.)*

KRIVUS András (Ungvár/Uzshorod-Radvánc, *1897.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, Ungvár lakosa, vasutas. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívül Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. augusztus 7-én 10 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták.

(DGy, 1999; 62-63; RIZO, I. 2003: *416.)*

KROMÁK Ferenc – *Fegyir Andrijovics* – (Beregszász/Berehovo, *1928.) – Gulág-rab, magyar, befejezetlen középiskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszász lakosa, munkás. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. szeptember 6-án 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1965-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *419.)*

KUCSMÁS Mihály – *Mihajlo Mihajlovics* – (Vajna/Vonatina, (Szlovákia), *1910.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, Beregszász lakosa, asztalos.

A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. szeptember 24-én 7 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(DGy, 1999: 63; RIZO, I. 2003*: *433.)*

KUHÁR János– *Ivan Petrovics* – (Királymező/Uszty-Csorna, Técsői j. *1915.) – Gulág-rab, német, alapiskolai végzettségű, pártonkívüli, Királymező lakosa, favágó. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1950. február 17-én 25 évi szabadságvesztére ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *430.)*

KUL János – *Iván Ivanovics* – (Nyírhalom/Berezniki, Munkácsi j. *1927.) – Gulág-rab, német, alapiskolai végzettségű, pártonkívüli. Nyírhalom lakosa, földműves. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1946. február 15-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *424.)*

KULCSÁRIstván (Ungvár/Uzshorod, *1898.) – GUPVI-láger, a SZMERS-különítmény nyomozótisztjei az ungvári értelmiségit kémnek nyilvánították, lakhelyén letartóztatták, azért, mert 1940 előtt Párizsban 10 évet élt. Bírósági ítélet nélkül 46 évesen a GUPVI FPPL-22. hdf. szambori gyűjtőlágerbe vitették, ebben a lágerben halt meg. *(DGy, 1999: 63.)*

KULCSÁR Károly – *Karlo Karlovics* – (Külsővat, Veszprém vm. *1915.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettségű, pártonkívüli. A szovjet hadifogolytáborban letartóztatták. A Kárpátaljai területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. június 18-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1993-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *424.)*

KULCSÁR (János) Tibor – *Tiberij Andrijovics* – (Ungvár/Uzshorod, *1938.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettségű, pártonkívüli. Ungvár lakosa, munkás. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1956. március 20-án 4 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *Orlovszky Vince,* a *Benyák Nándor* által vezetett szovjetellenes plakátragasztó csoport tagja volt.

Emlékezete: *Nevét felvésték az ungvári fiatalok ellenálló csoportjának 1956-os emléktáblájára, *Orlovszky Vince, Benyák Nándor* volt politikai elítéltek társaságában. Állíttatta: a MÉKK, UMDSZ. Helyszín: Ungvár, Ungvári 10. számú Dayka Gábor Középiskola folyosójának falán. Avatás: 2006. október 23.

(RIZO, I. 2003:424, DGy:2020:77-86.

A csoport tevékenységét lásd bővebben: https://mek.oszk.hu/21800/21825/21825.pdf)

KUN István (Paks, 1913. december 25., *Safranyik Ilona*)- Gulág-rab, csapatcsendőr volt a fonton. Csendőri múltja miatt letartóztatták. Ungváron az MVD hadseregének katonai törvényszéke szovjetellenes tevékenység vádjával 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1955. november 10-én térhetett haza. *(RJ, 2000*: *213.)*

KUN László – *Ludvig Jozefovics* – (Csap/Csop, Ungvári j. *1896.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Csap lakosa, tisztviselő. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. június 19-én 6 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *424.)*

KUPÁR Géza – *Gejza Olekszandrovics* – (Nagybereg/Veliki Beregi, Beregszászi j. *1920.) -– Gulág-rab, magyar, befejezetlen középiskolai végzettség, pártonkívüli. Nagybereg lakosa, földműves. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. január 26-án 15 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *425.)*

KUPÁR Gyula – *Juliusz Sztepanovics* – (Fancsika/Fancsikovo, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1895.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Királyháza lakosa, munkanélküli. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. június 14-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *425.)*

KUPÁS Mihály – *Mihajlo Andrasovics* – (Tiszaágtelek/Tyiszaahtelek, korábban Agovo, Tiszjanka, Ungvári j. *1900.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Tiszaágtelek lakosa, kolhoztag. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága a kolhoz és a szovjethatalom ellen irányuló agitáció terjesztésének vádjával 1951. június 18-19-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte el.1955-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *424-425.)*

KURTYÁK József – *Joszif Joszifovics* – (Huszt/Huszt, *1927.) – Gulág-rab, középiskolai végzettségű, pártonkívüli. Huszt lakosa, a helyi vasútállomás munkása. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. április 12–15-én 25 évi szabadságvesztére ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *427.)*

KURUC András – *Andrij Andrijovics* – (Ungvár/Uzshorod, *1914.) – Gulág-rab, szlovák, középiskolai végzettségű, pártonkívüli. Ungvár lakosa, munkanélküli. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1962. december 21-én 7 évi szabadságvesztére ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *427.)*

KUSCHNIR János – *Ivan Ivanovics* –(Zsófiafalva/Szofija, Munkácsi j. *1897.) – Gulág-rab, német, alapiskolai végzettségű, pártonkívüli, Zsófiafalva lakosa, kerékgyártó. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbundtagság miatt 1945. november 30-án 15 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, 1. 2003: *433; OK-KGy-TK, 2022: 350.)*

KUTLÁN András – *Andrij Vaszilovics* – (Fancsika/Fancsikovo, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. 1907- Unzsenszki Gulág-láger, 1950.

április 4.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, középfokú végzettség, pártonkívüli, Tiszapéterfalva/Pijterfolvo lakosa, tanító, újságíró. A kárpátaljai származású, Szentendrén élt és alkotott ifj. Kutlán András (Tiszasásvár, 1939. február 8. – Szentendre, 2022. július 16.) festő, grafikusművész édesapja.

A 4. Ukrán Front SZMERS Katonai Kémelhárítási Osztálya 1945. január 23-án az NKVD-táborba hurcolta. A Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. november 5-én 25 évre ítélte.

A vádirat szerint Kutlán András a szovjetellenes *A hét* című ruszin folyóirat szerkesztője volt, első száma 1935. október 6-án jelent meg. A Vörös Hadsereg betörése után kényszermunkára vitték, ahonnan 1947-ben tért vissza. 1948 szeptemberétől a szomszédos Tiszapéterfalva hétéves iskolájában matematikát oktatott. 1948. szeptember 2-án munkahelyéről vitték el Szibériába. Az iskolában, miközben tízéves fiától búcsúzott, a felnőtt és erős férfi eszméletét vesztette. Úgy látszik, jól tudta szegény, mi vár rá. 25 évet kapott... Kutlán András 1950. április 4-én halt meg. A családja (felesége, Mária és négy gyerek) egy cédulán kapott értesítést arról, hogy a halál oka „szívbénulás". Egy ismerős protestáns lelkész Beregszászból, aki szerencsésen túlélte azokat a szörnyű időket az unzsenszki lágerben (Unzslag, Szuhobezvodnij vasútállomás, Gorkovszkaja megye) és hazatért, elmondta a keserű igazságot a tisztelt ugocsai pedagógus és sportember, a későbbi ungvári újságíró, a tisztességes és megbecsült ember, de akkor már csak egy rab a gulágon, tragikus utolsó perceiről: rádőlt egy fa, és a helyi bűnözők azon nyomban a még élő ember szájából tépték ki az aranyfogakat, vágták le az ujját, hogy megkaparintsák a jegygyűrűt. 1992-ben rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

Emlékezete: Az áldozat nevét 2004-ben felvésték a Szolyvai Emlékpark Siratófalán elhelyezett gránittáblára. *(RIZO, I. 2003*: *430; SZEP-archívum, DGy.)*

KÜKEMEZEY Józsefet (Ungvár/Uzshorod, *1907.) – 1944-et követő megtorlásokban kivégzett politikai fogoly, magyar, középfokú végzettség, Ungvár lakosa, közéleti személyiség, kereskedő.

Az NKVD tisztjei 1944. november 18-án az ungvári római katolikus templom udvaráról hurcolták el, és az NKVD-székház pincéjében bírósági ítélet nélkül kivégezték. Hóhéra Kuruc Maruszja partizán, börtönőr volt.

A sírásó Bandura testvérek visszaemlékezése szerint éjszaka, jeltelen sírban hantolták el az ungvári Kapos utcai temetőben. Bűnéül szovjetellenes tevékenységet róttak fel, mivel a Magyar Élet Pártjának tagja, a szervezet Ung vármegyei és Ungvár tejhatalmú város központi titkára volt, becsületes, segítő partnerként tisztelték a városban.

Emlékezete: nevét a Szolyvai Emlékpark a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára felvésték.

(Adatközlő: a fia, Kükemezey Árpád: SZEP-archívum, Ungvár, 2007.05.11. DGy.)

KVICS János – *Ivan Ivanovics* – (Ungvár/Uzshorod, *1904.) – Gulág-

rab, magyar, felsőfokú végzettség, pártonkívüli, Ungvár lakosa, a bútorkombinát osztályvezetője. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1947. szeptember 27-én 3 évi szabadságvesztésre ítélte. A Kárpátaljai Területi Bíróság felülbírálva a korábbi döntést 1949. január 13-án 10 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *364.)*

L

LACZKÓ András– *Andrij Andrijovics* – (Perbenik/Pribeník, Szlovákia, *1913.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettségű, pártonkívüli, Ungvár lakosa, munkás. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1947. január 31-én 4 évi szabadságvesztésre ítélte. 1993-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *440.)*

LACZKÓ Lajos – *Lajos Lajos* – (Monostorapáti, Veszprém vm. *1915.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettségű, pártonkívüli. A hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1951. szeptember 15-én 25 évi szabadságvesztére ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *440.)*

LACSAVER Ferenc – *Fegyir Flourjanovics* – (Bárdháza/Barbove, Munkácsi j. *1899.) – Gulág-rab, német, alapiskolai végzettségű, pártonkívüli. Bárdháza lakosa, földműves. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt Ungváron 1946. június 20-án 10 évi szabadságvesztére ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *453.)*

LAJSZ Mihály – *Mihajlo Ivanovics* – (Beregújfalu/Beregujfalu, Beregszászi j. *1913.) – Gulág-rab, német, alapfokú végzettség, pártonkívüli, Beregújfalu lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1950. február 6-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955.május 16-án 10 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *437.)*

LAKATOS Ferenc – *Fegyir Olekszandrovics* – (Királymező/Uszty-Csorna, Técsői j. *1887.) Gulág-rab, magyar, középfokú végzettségű, pártonkívüli, Tiszaújlak lakosa, nyugdíjas. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. augusztus 29-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *455-456.)*

LANGBAUER Leonyid – *Leonyid Leonyidovics (Lengard Lengardovics)* –(Munkács/Mukacsevo, *1926.) – Gulág-rab, német, középfokú végzettség, pártonkívüli, Munkács lakosa, egy katonai egység sorkatonája. A 12661. sz. katonai egység hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. május 28-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte.

A Kijevi Katonai Körzet Hadbírósága 1955. január 21-én 5 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *438.)*

LASZOTA Sándor – *Olekszandr Joszipovics* – (Ungvár, /Uzshorod *1912.) – Gulág-rab, szlovák, középfokú végzettségű, pártonkívüli, Ungvár lakosa, tisztviselő. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. augusztus 29-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. március 16-án 6 évre mérsékelte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *439.)*

LAUTNER György– *Georgij/Jurij Mihajlovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1923.) – Gulág-rab, német, alapfokú végzettségű, pártonkívüli, Munkács lakosa, munkás. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. február 6-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1954. november 25-én 10 évre mérsékelte. 1993-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *440.)*

LAUTNER Rudolf– *Rudolf Rudolfovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1928.) – Gulág-rab, cseh, alapfokú végzettségű, pártonkívüli, Munkács lakosa, a tiszaújlaki állatorvosi iskola tanulója. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. november 29-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *440.)*

LÁRJ Mihály (*n.a.) ötvösfalvai (Zolotareve) kulák földműves volt. A Szovjet Hadsereg katonai törvényszéke 10 évi szabadságvesztésre ítélte. További sorsa ismeretlen. *(RJ, 2000: 218.)*

LÁSZLÓ György – *Gyorgy Jozsef* – (Lemhény/Lemina, Kovászn vm. (Románia), *1911.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettségű, pártonkívüli. A hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1951. július 9-én 25 évi szabadságvesztére ítélte. 1990-ben rehabilitálták.
(RIZO, I. 2003: *439.)*

LÁSZLÓ Károly – *Karlo Olekszandrovics* – (Reszege, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1912.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, középiskolai végzettségű, pártonkívüli. A hadifogolytáborban letartóztatták. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. május 22-én 10 évi szabadságvesztére ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *439.)*

LÁSZLÓFI Tibor – *Tibor Robertovics* – (Csontos/Kosztrino, Ungvári j., 2020-ig Nagybereznai j. *1925.) – Gulág-rab, befejezetlen középfokú végzettségű, pártonkívüli, Szürte lakosa, tisztviselő. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. november 14-én 3 évi szabadságvesztésre ítél-

te. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *439.)*

LEBOVICS Miklós (*n.a.) – ungvári közgazdász, politikai elítélt lágeri sorsának körülményei ismeretlenek. A magyarországi túlélők közlése szerint Kolima lágereiben vele együtt raboskodtak. 1955. november 20-án jöhetett haza Kárpátaljai otthonába. *(RJ, 2000: 219.)*

LECSISIN Miklós – *Miklos Gyorgyevics* – (Szerednye/Szerednye, Ungvári j. *1911.) – Gulág-rab, befejezetlen felsőfokú végzettségű, pártonkívüli, Munkács lakosa, tanító. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1950.június 19-20-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *449.)*

LEGEZA István – *Sztepan Fedorovics* – (Beregpapfalva /Gyilok, Munkácsi j.1892. augusztus 24. – Javasz, 1955. július 11.) – Gulág-rabságra ítélt vértanú görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán, 1946-tól a beregkövesdi (Kamjanszke, Ilosvai j.) Istenszülő oltalma görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Szatmáron, a teológiát Ungváron végezte. Papp Antal püspök 1920. március 14-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei az 57 éves két gyermekes atyát 1949. február 25-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. április 20-án 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. 1955. július 12-én Javaszban (Mordvin ASZSZK) meghalt. 1991. december 25-én rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

Emlékezete: *Az ungvári görögkatolikus székesegyház és püspöki palota melletti parkot övező kőfalon elhelyezett a kommunista diktatúra idején meghurcolt, mártír görögkatolikus papok emlékét megörökítő táblákra, és *a Szolyvai Emlékparkban a Történelmi egyházak mártírjainak emléktáblájára 2004-ben nevét felvésték.

(RJ, 2000: *219; RIZO, I. 2003*: *442: MI, 2024: 1-126.)*

LEGEZA József – *Joszip Ivanovics* – (Beregszász/Berehovo, 1888. szeptember 9. – Beregszász/Berehovo, 1985. november 21.) – Gulág-rab, magyar, a batári Szent Mihály arkangyal görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát, a gimnáziumot Beregszászban, a teológiát Ungváron végezte. Papp Antal püspök 1914. december 19-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 62 éves négy gyermekes atyát 1950. április 20-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. május 31-én 25 évi kényszermunkára, 5 év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben, Kijevben és Mordvin ASZSZK lágeriben raboskodott.

1954. szeptember 23-án szabadult. 1985. november 21-én hunyt el Beregszászban. 1992. január 31-én rehabilitálták.

(RJ, 2000: *219; RIZO, I. 2003*: *442: MI, 2024: 1-126.)*

LEGEZA Péter (Solymos/Iňačovce, (Szlovákia), 1912. augusztus 12. – Nehrovec/Felsőkalocsa, Huszti j., 2020-ig Ökörmezői j. 1946. november 24.) – merénylet áldozata, pártonkívüli, a felsőkalocsai Szent Mihály arkangyal görögkatolikus templom parókusa.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot és a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1938. július 10-én pappá szentelte.

1946. november 24-én, egy hideg téli éjszakán haldokló beteg szentséggel való ellátására hívták. Elment, de soha nem tért vissza, a sziklás folyó partján találtak rá másnap. A hívek nagyszámú részvételével temették el Felsőkalocsán.

(MI, 2024: 1-126.)

LEHOTAI Gyula– *Julij Julijovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1899.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettségű, pártonkívüli, Kovácsrét (Kusnicja, Ilosvai j.) lakosa, fodrász. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. július 11-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955.október 28-án 5 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *443.)*

LEIB/LIEB Florian – *Florian Florianovics* – (Pósaháza, (Pausching) Pavsino, Munkácsi j. *1923.) – Gulág-rab, német, alapiskolai végzettségű, pártonkívüli. Pósaháza lakosa, falfestő, mázoló. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt Ungváron 1946. június 20-án 10 évi szabadságvesztére ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *449.)*

LEIB/LIEB György – *Georgij Georgijovics* – (Pósaháza, (Pausching) Pavsino, Munkácsi j. *1923.) – Gulág-rab, német, befejezetlen középfokú végzettségű, pártonkívüli, Pósaháza lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1946. szeptember 11-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte.1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *453.)*

LEIB/LIEB János – *Ivan Antonovics* – (Pósaháza, (Pausching) Pavsino, Munkácsi j. *1900) – Gulág-rab, német, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Pósaháza lakosa, földműves. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945.december 27-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *453.)*

LEIB/LIEB János – *Ivan Fedorovics* – (Pósaháza, (Pausching) Pavsino, Munkácsi j. *1907.) – Gulág-rab, német, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Pósaháza lakosa, földműves. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945.december 27-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *453.)*

LEIB/LIEB Ferenc – *Fegyir Fedorovics* – (Pósaháza, (Pausching) Pavsino, Munkácsi j. *1904.) – Gulág-rab, német, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Pósaháza lakosa, földműves. A Kárpá-

tontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945. december 27-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *453-454.)*

LEIB/LIEB Pál – *Pavlo Mihajlovics* – (Pósaháza, (Pausching) Pavsino, Munkácsi j. *1902.) – Gulág-rab, német, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Pósaháza lakosa, földműves. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945.december 27-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *453.)*

LEKKI Péter – *Petro Ivanovics* – (Zemplén/Zemplín, (Szlovákia), *1904.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán középfokú végzettség, pártonkívüli. Ungcsertészen (Csertézs, Ungvári j.) tanító. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. január 28-án 4 hónapi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *444.)*

LELEKÁCS János – *Ivan Mihajlovics* – (Lehóc /Lemkivci, Ungvári j. 1924. július 9.-Ungvár/Uzshorod, 1998. november 28.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, 1947-től a havasközi (Ljuta) Csodatevő Szent Miklós görögkatolikus templom segédlelkésze.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot és a teológiát Ungváron végezte. *Romzsa Tódor* püspök 1947. szeptember 14-én pappá szentelte. Az NKVD nyomozótisztjei a 23 éves két gyermekes atyát 1947. november 23-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával a Kárpátaljai Területi Bíróság 1948. február 13–14. között 10 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. A GULAG szeverouralszki, kolimai, és a csukotkai lágereiben raboskodott.

1955.december 12-én szabadult és ekkor került sor rehabilitálására is. Az ungvári makaróni gyárban, később a felsődomonyai autójavító műhelyben dolgozott. Az 1991. október 4-én a görögkatolikusoknak visszaadott ungvári székesegyház első parókusa lett. 1998. november 28-án hunyt el Ungváron.

(RJ, 2000: *220; RIZO, I. 2003*: *444-445.)*

LEMÁK Mihály (-) – Kárpátaljai, velétei földműves volt. A Szovjet Hadsereg katonai törvényszéke 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Sorsa ismeretlen.

(RJ, 2000: *220.)*

LENGRADI Eduárd – *Eduárd Lengradovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1904.) – holokauszttúlélő, Gulág-rab, zsidó, felsőfokú végzettségű, pártonkívüli, Ungvár lakosa, villamosmérnök. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. november 11-12-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *446.)*

LENGYEL Károly– *Karlo Andrijovics* – (Gnojna, (Lengyelország), *1916.) – Gulág-rab, szlovák, középfokú végzettségű, pártonkívüli, Ungvár lakosa, tisztviselő. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevé-

kenység vádjával 1950. május 29-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. április 4-én 7 évre mérsékelte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *446.)*

LENGYEL Miklós– *Mikola Andrijovics* – (Nagybégány/Velika Bijhany, Beregszászi j. *1894.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettségű, pártonkívüli, Nagybégány lakosa, munkás. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. június 8-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955.szeptember 1-jén 10 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *446-447.)*

LENGYEL Mihály (Beregrákos/Rakosino, Munkácsi j. 1910.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, a szovjet határ illegális átlépéséért magyar és német kémnek nyilvánították. A SZU NKVD Különleges Tanácsa határozata alapján az USZSZK BTK 80. cikkelye értelmében a szovjet határ illegális átlépéséért 1940. június 29-én 3 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *447.)*

R. LENGYEL Péter – *Petro Ivanovics* – (Penészlek, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1904/1906. június 29. *Csere Erzsébet*.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Alsóverecke (Nyizsnyi Vorota, Volócij.) lakosa, földműves. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. május 9-én 25 évi szabadságvesztére ítélte.

Más források szerint csendőr főtörzsőrmester volt. Az NKVD az egyik hadifogolytáborból kiemelte és Ungvárra szállította, ahol a katonai törvényszék 1949. május 9-én 25 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. Szabadulásáig, Magyarországra történő kiadatásáig Kolima lágereiben raboskodott. 1993-ban rehabilitálták. *(RJ, 2000: 221: RIZO, I. 2003: 447.)*

LÉNÁRT Mátyás, vitéz (Ungvár/Uzshorod, *1884.) – Gulág-rab, ungvári közéleti személyiség. A 4. Ukrán Front Kárpátalján székelő katonai törvényszéke szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. január 24-én az USZSZK büntető törvénykönyvének 54-2., 54-4., 54-11., 54-13. cikkelye alapján golyó általi halálra ítélte. 25 évvel halála után a Prikarpatszkaja katonai körzet ügyészsége rehabilitálta. Hozzátartozók tudomására hozták: téves ítélet alapján végezték ki.

Emlékezete: 2004-ben a Szolyvai Emlékpark Siratófalán – az ungvári áldozatok tiszteletére – elhelyezett gránittáblára nevét felvésték *(DGy, 1999*: *66.)*

LENKEY Miklós (Alsószuha, Borsod-Abaúj-Zemplén vm. *1911. november 19., *Palugyai Terézia*) – hadifogoly, Gulág-rab, a fronton tábori csendőr volt. Az NKVD az egyik csehországi hadifogolytáborból kiemelte és a 4. Ukrán Front katonai törvényszéke Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. május 9-én 25 évi javító-nevelő

munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. Szabadulásáig, Magyarországra történő kiadatásáig Szibéria lágereiben raboskodott. *(RJ, 2000: 221.)*

LENYKO Ivan – *Ivan Jurijovics* – (Fenyvesvölgy/Sztavne, Ungvári j., 2020-ig Nagybereznai j. *1921.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Fenyvesvölgy lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. április 28-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955.május 16-án 6 évre mérsékelte. 1990-ben rehabilitálták.
(RIZO, I. 2003: *448.)*

LEUDAR Mihály (-) – Kárpátaljai, kiscsongovai földműves volt. Sorsa ismeretlen. *(RJ, 2000*: *219.)*

LEVCSÁK József – *Joszif Gergijovics* – (Ungvár/Uzshorod, *1907.) – Gulág-rab, szlovák, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, munkás. A Kárpátontúli Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. november 9-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955.január 27-én 6 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *442.)*

LEVKÓ Sándor – *Olekszandr Georgijovics* – (Huszt/Huszt, *1903.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettségű, pártonkívüli, Bilke lakosa, mészáros. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. február 26-án 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *441.)*

LILIOM Sándor – *Olekszandr Tamásovics* – (Kerecsend, Heves vm. *1886.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Beregszentmiklós lakosa, tisztviselő. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. január 18-án 5 évi szabadságvesztésre elítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *454.)*

LIPCSEI Gyula – *Julij Petrovics* – (Máramarossziget/Sighetu Marmației, (Románia), *1892.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Rahó lakosa, földműves. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága, 1945. szeptember 9-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *452.)*

LIPÓT Ernő – *Erneszt Joszipovics* – (Ungvár/Uzshorod, *1924.) – Gulág-rab, magyar, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, tanító. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. május 17-én 10 évi, szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1954.október 23-án 5 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *452.)*

LOKÁRDI Béla – *Adalbert Lajosovics* – (Kerecsend, Heves vm. *1892.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, felsőfokú végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Az

MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. május 6-án 10 évi szabadságvesztére ítélte. 1992-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *455.)*

LOKER (LACKER) Zoltán – *Zoltan Sztepanovics* – (Eperjes/Prjasiv, (Szlovákia), *1898.) – Gulág-rab, magyar, középiskolai végzettségű, pártonkívüli. Munkács lakosa, a „Perse travnya" artel fotográfusa Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. szeptember 27-én 10 évi szabadságvesztére ítélte. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *455.)*

LOKOTA Ivan Prokopovics (Nagybocskó/Velikij Bicskiv, Rahói j. 1884 – Kirgizia, Os, 1942.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, a sztálini represszió áldozata, baloldali politikus. 1929-ben szenátor a csehszlovák parlamentben. 1932-ben a cseh hatóság bebörtönözte, 7 évre ítélték. 1937-ben szabadult.

1940-ben átszökött a Szovjetunióba. Az Össz-szlávok Bizottságának tagja Moszkvában. Száműzetésben élt Kirgiziában, Os városában elhunyt.

(DGy-ZL, 2017: 205.)

LOSÁK József (Ungvár- *n.a.) – az ungvári politikai elítélt sorsa ismeretlen. A magyarországi túlélők közlése szerint 1951-ben a kazahsztáni Szpaszozavodszk lágerében vele együtt raboskodtak. *(RJ, 2000: 224.)*

LOZÁN Polikárp Bazil OSBM – *Polikarp Mihajlovics* – (Alsóhidegpatak/Nyizsnyij Sztudenij, Huszti j., 2020-ig Ökörmezői j. 1908. augusztus 6. – Beregszász/Berehovo, 1972. április 15.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, 1944-től a görögkatolikus munkács-csernekhegyi kolostor beregdédai gazdasági udvarának vezetője.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Beregszászban, a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1937. február 7-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 41 éves atyát 1949. február 15-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa 1949. június 11-én 10 évi kényszermunkára, 5 év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. A tajseti 51. számú lágerben dolgoztatták.

1956. május 14-én szabadult. 1972. április 15-én halt meg Beregszászban.1992. október 23-án rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel. *(RIZO, I. 2003*: *455; MI, 2024: 1-126.)*

LŐRINCZ Bertalan – *Bertalon Alekszandrovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1907.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettségű, pártonkívüli, Beregszász lakosa, fotográfus. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1947. február 5-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *449.)*

LŐRINCZ Béla – *Albert Andrijovics* – (Csetfalva/Csetfalva, Beregszászi

j. *1905.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettségű, pártonkívüli, Csetfalva lakosa, földműves. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. július 13-án 1 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *449.)*

LŐRINCZ György – *Jurij Alekszandrovics* – (Beregszász/Berehovo, *1929.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettségű, pártonkívüli, Dnyiprodzserzsinszk lakosa, vasgyár lakatosa. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1950.október 26-án 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *449.)*

LŐRINCZ István – *Sztefan Fedorovics* – (Nagykároly/Carei, (Románia), 1889, augusztus 19. – Kincseshomok, 1978. június 24.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló római katolikus lelkipásztor, magyar, felsőfokú végzettség, a Magyar Élet Pártjának tagja, az ungvári járási Ördarmai (Sztorozsnyica) Kisboldogasszony Római Katolikus Templom plébánosa volt.

Az NKVD nyomozótisztjei 1945. október 10-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával és a Kárpátontúli Ukrajna Néptanács 1944. december 18-án hozott 22. sz. dekrétuménak 6.§ alapján a Rendkívüli Bíróság 1946. január 29-én 3 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre, polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Miután 1948. október 10-én letelt a szabadságvesztésének ideje, a moszkvai Legfelsőbb Bíróságtól amnesztiát kért. A belügyi szervek a szovjet társadalom veszélyes elemnek minősítették, kérelmét elutasították. A munkaképtelen, súlyosan beteg lelkipásztor büntetését még 7 évre meghosszabbították. Kazahsztánban a Karagandai terület Karszakpaj nevű település Gulág-lágerében hazatéréséig raboskodott. Ismertté vált, hogy a szibériai táborok állapotáról részletes beszámolót küldött határon túl székelő szatmári püspökének, *Scheffler Jánosnak*. A levelet Bogdánffy Szilárd, titkos püspök szerette volna eljuttatni Bukaresten keresztül a Vatikánba, de a román titkosszolgálat Nagyváradon letartóztatta.

1956-ban rokkantan hazatért, papi tevékenységét betegen is folytatta. Utolsó állomáshelye Kincseshomok volt, ahol 1978. június 24-én hunyt el. Haláláig a súlyosan beteg atyát nővére gondozta, visszaemlékezése szerint az általa, június 27-én megszervezett temetési gyászszertartáson, mint mondja: *„annyi embert még nem láttam temetésen. Kárpátalja minden zugából jöttek. A sírja úgy néz ki, min egy virágos ágy élő virágokkal."* (Hetényi 1996: 369-370.) 1990. június 12-én rehabilitálták.

Emlékezete: a tiszabökényi Árpádházi Szent Erzsébet római katolikus templom közösségi termében elhelyezett „Egyházüldözés Kárpátalján 1944-1991" idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemutatásra Lőrincz István atya szenvedéstörténete is.

(Hetényi 1996: 369-370; RJ, 2000: *226; RIZO. I. 2003:442; PW, 2019: 245-246.)*

LUGOSI (LAIMSIEDER) József (BP., 1913. október 5. – *n.a. *Grems-*

perger Katalin) – hivatásos repülőfőhadnagy volt. Az NKVD a kijevi hadifogolytáborból kiemelte és Ungvárra szállította. Az MVD Kárpátalja Területi Hadseregének katonai törvényszéke Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. szeptember 10-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Szabadulásáig, Magyarországra történő (1955. november 20.) kiadatásáig Szibéria lágereiben raboskodott. *(RJ, 2000: 227.)*

LUKÁCS Mátyás (1932, Munkács) – munkácsi lakos, magyar, mozgósított sorkatona. 1956 novemberében a 32. gépesített hadosztály sorkatonájaként részt vett a magyarországi hadműveletekben. A magyar felkelők iránt érzett szolidaritásból Békéscsabán fegyverét kútba dobta, elhagyta alakulatát. November 6-án a szovjet járőrök elfogták. A déli hadsereg katonai törvényszéke 1956 november második felében 4 év szabadságvesztésre ítélte el dezertálásért. *(DGy.)*

LYACHOVICS Miklós – *Mikola Ivanovics* – (Felsőkalocsa/Nehrovec, Huszti j., 2020-ig Ökörmezői j. 1907. augusztus 19. – Rahó/Rahiv, 1980. március 7.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán, 1934-től az ötvösfalvai (Zolotareve, Huszti j.) Keresztelő János születése görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát Kereknyén, a gimnáziumot Ungváron és Beregszászban, a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1932. július 31-én pappá szentelte. Az NKVD nyomozótisztjei a 42 éves egy gyermekes atyát 1949.március 10-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. május 16–17. között 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Lembergben, Kijevben és Kazahsztán Gulág-lágereiben raboskodott.

1956. július 13-án szabadult 1980. március 7-én hunyt el Rahón. 1991. december 31-én rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel. *(RJ, 2000: 229; RIZO. I. 2003:462-463; MI, 2024: 1-126.)*

M

MACKÓ József – *Jozsef Ferdinandovics* – (Ciesin/Těšín, (Csehország), *1913.) – Gulág-rab, cseh, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Munkácsi lakos, pincér. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1946.május 25-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *483.)*

MACSÁDI József– *Joszif Sandorovics* – (Farnad/Farná, (Szlovákia), *1912.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. szeptember 25-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *484.)*

MACSEK JÓZSEF (Kőrösmező/ Jaszinya, Rahói j. *1905.) – Gulág-rab, magyar, középfokú végzettség, pártonkívüli. Gyertyánliget (Kobilecka Poljana, Rahói j.) lakosa, favágó. A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. április 9-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *484.)*

MAGURA Pál – *Pavlo Sztepanovics* – (Beregszász/Berehovo, *1909.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettségű, pártonkívüli, Mezőkaszony lakosa, szabó. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945.október 11-én 2 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *464.)*

MAGYAR János – *Ivan Ivanovics* – (Hársfalva/Nelipine, Munkácsi j., 2020-ig Szolyvai j. *1913.) – Gulág-rab, német, befejezetlen középfokú végzettségű, pártonkívüli, Beregszentmiklós lakosa, földműves. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund -tagság miatt 1945. október 17-én 20 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1956. június 19-én 10 évre mérsékelte. 1993-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *465.)*

MAGYAR József– *Joszif Joszifovics* – (Gut/Gut, korábban: Garazgyivka, 1900) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettségű, pártonkívüli, Munkács lakosa, tisztviselő. A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. november 16-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *466.)*

MAGYAR Sándor– *Sandor Bejlovics* – (Kalota/Călățea, (Románia) *1920.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettségű, pártonkívüli, az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. június 29-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1954. december 9-én 6 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *466.)*

MAJOR Gyula – *Gyula Joszifovics* – (Kassa/Košice (Szlovákia) *1906.) – Gulág-rab, szlovák, középfokú végzettségű, pártonkívüli, Beregszász lakosa, kereskedő. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. október 19-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *467.)*

MALUSKA/MIRAJ János – *Janos Ernesztovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1907.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettségű, pártonkívüli, Munkács lakosa, végrehajtó egy kommunális építkezési vállalatnál. A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1947. február 26-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *469.)*

MALISKA János – *Ivan Petrovics* – (Beregszőlős/Lohovo, Munkácsi j. 1911. február 11. – Munkács/Mukacsevo, 1968. augusztus 27.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán. 1942-től az ormódi (Bresztiv) Istenszülő születése görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Munkácson, a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1937. augusztus 12-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 38 éves két gyermekes atyát 1949. június 18-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. augusztus 22-én 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. május 20-án 10 évre mérsékelte. Ungváron, Lembergben, Kijevben és Vorkután raboskodott.

1956. július 28-án szabadult.1968. augusztus 27-én hunyt el Munkácson. 1992. október 23-án rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel. *(RJ, 2000: 234-235; RIZO, I. 2003*: *469; MI, 2024: 1-126.)*

MANAJLÓ Mária Teofília O.S.B.M. – *Marija Pavlovna* – (Ungvár/Uzshorod, 1920. március 28. – Ungvár, 2007. január 5.) – Gulág-rab, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvári lakos Szent Bazil-rendi apácanővér, ápoló.

A merénylet áldozatává vált *Romzsa Tódor* püspök ápolója. A püspök meggyilkolása után a merényletet megszervezők minden nyomot igyekeznek eltüntetni, és Manajló Mária személyében bűnbakot találnak, akinek meghurcolása szorosan összefügg a főpásztor ellen kitervelt bűncselekménnyel. Az akkor 27 éves kórházi főnővér a gyilkosság egyik koronatanúja, akit a hatóságok igyekeznek egyházi környezetétől teljesen elszigetelni.

Manajló Máriát az NKVD 1948. január 28-án tartóztatja le szovjetellenes tevékenység vádjával. Kijevbe szállítják, ahol fél éven át próbálják – eredménytelenül – rábizonyítani azt, hogy részt vett a püspök meggyilkolásában. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa1948. augusztus 21-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Betegen kerül a Mordvin ASZSZK egyik kórházába.

1955. augusztus 23-án- 7 év, 7 hónap és egy nap után engedik haza. Ungváron nyugdíjas ápolónő. 2007. január 5-én halt meg földi életének 87., szerzetesi életének 61. életévében. A domonyai temetőben nyugszik. 1989 áprilisában rehabilitálták.

1989-ben megírta a visszaemlékezését. Forrás: Bendász István Görögkatolikus Levéltár. Egyházüldözési peranyagok. Manajló Mária Teofília hagyatéka. Kiegészítés Őexcelenciája Romzsa Teodor püspök atya halálának történetéhez. *(RIZO, I. 2003*: *470. Szenvedéstörténetét Bimba Brigitta dolgozta fel, lásd: 94-115: https://mek.oszk.hu/24600/24636/)*

MANDRIK Erzsébet (Visk/Viskovo, Huszti j. 1931. február 8. – Beregszász 2010?) – Gulág-rab, magyar, alapiskola, pártonkívüli. Visk lako-

sa. A határőrtiszt által otthonában megerőszakolt parasztlányt 15 évesen tartóztatták le és fogták koncepciós perbe. Előzménye: 1944. február 6-án Mandrik József gazdálkodó portájára betérő részeg szovjet határőrtiszt emberi mivoltából kivetkőzve megerőszakolta az akkor párnap híján 15 éves kislányt. A segélykiáltásokra berohanó édesapa, Mandrik József – látva a gyalázatos tettet – heves felindultságában puszta kézzel végzett az egyenruhát viselő liliomtipróval. A következmény: az ügyből az NKVD politikai gyilkosságot kreált. A román határon keresztül Erdélybe menekült apa távollétében annak családtagjain álltak bosszút, így elsősorban Mandrik Erzsébeten, aki a bűncselekmény tényleges áldozata volt, az USZSZK BT hírhedt 54-es és a Szovjetunió 58. §-a alapján, azaz „államellenes cselekmény elkövetésének vádjával Huszton ítélte el az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron: 5 évi fegyház, 5 évi kényszermunka, örökös száműzetés. A család házát, vagyonát elkobozták. Testvéreit: Mandrik Józsefet, *Mandrik Gyulát, Mandrik Sándort* szintén meghurcolták. Nagyanyját 5 évre, nagyapját 10 évre ítélték el. Az utóbbi a munkácsi várbörtönben elmebeteg lett. Apját, Mandrik Józsefet távollétében szintén 25 évre ítélték. De perbe fogták és leültették két közeli szomszédját is, akik tudtak az ügyről.

Mandrik Erzsébet Huszton, Ungváron, Lembergben, majd hosszabb ideig Vorkután, összesen 132 hónapot raboskodott. 1956-ban kegyelmet kapott, s a börtönben született fiúgyermekével Viskre hazatérhetett, majd családot alapított, Riskó Károly férje lett. Beregszászban telepedtek le, ahol megírta lágeréveit.

A megrendítő olvasmány első könyve 1997-ben jelent meg *(Mandrik Erzsébet. A pokol bugyraiban. Egy viski parasztlány a sztálini lágerekben*. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 1997.

Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/23400/23486/23486.pdf)

A pokol bugyraiban címmel a Dunatáj Alapítvány támogatásával Komáromy-Poros László rendező-operatőr életútjáról dokumentumfilmet készített.

A második könyve: *A pokol tornácain*. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2007. Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/23400/23490/

Göncz Árpád köztársasági elnök 2000-ben a politikai elítéltet *Elnöki Aranyéremmel* tüntette ki.

(RJ, 2000: 235; DGy, 2018: 201-202.)

MANDRIK Gyula (Visk/Viskovo, Huszti j. *n.a.) – Gulág-rab, gazdálkodó, volt leventeparancsnok, Visk főjegyzője. *Mandrik Erzsébet* nagybátyja. Az NKVD 1945-ben letartóztatta. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 25 évi szabadságvesztésre, 5 évi jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. A szibériai lágerekben raboskodott. További sorsa ismeretlen. *(DGy, 1999: 70.)*

MANIVCSUK György – *Jurij Sztepanovics* – (Kőrösmező/Jaszinya, Rahói j.*1909.) – Gulág-rab. Rahó lakosa, ruszin/ukrán, középiskolai végzettség, pártonkívüli, a helyi erdőgazdaság

főkönyvelője. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1951.április 28-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1956-ban rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *471.)*

MARGITICS Iván – *Ivan Antonovics* – (Nagycsongova/Borzsavszke, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. 1921. február 4. – Nagycsongova, 2003. szeptember 7.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán, 1946-tól a rahói Istenszülő elhunyta görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Nagyszőlősön és Huszton, a teológiát Ungváron végezte. *Romzsa Tódor* püspök 1946. augusztus 18-án nőtlenül pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 30 éves atyát 1951. március 4-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, hithűsége miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. június 22-én 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelső Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. augusztus 18-án 2 évi szabadságvesztésre mérsékelte. Ungváron, Lembergben, Omszkban raboskodott.

1955. szeptember 6-án szabadult. Nagycsongován a kolhozban dolgozott. 1988. szeptember 10-én Lembergben Szofron Dmiterko sztaniszlávi (Ivano-Frankovszki terület) püspök titokban püspökké szentelte. A munkácsi egyházmegyében működött. 2003. szeptember 7-én hunyt el. 1992. január 29-én rehabilitálták.

(RJ, 2000: 236; RIZO, I. 2003: *471; MI, 2024: 1-126.)*

MARGITICS Mihály – *Mihajlo Ivanovics* – (Felsőremete/Verhnyi Remeti, Beregszászi j. *1923.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, felsőfokú végzettségű, pártonkívüli, Felsőremete lakosa, földmérnök. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1958. december 16–17-én 7 évi szabadságvesztésre ítélte. Üzbegisztánban és Kazahsztánban töltötte a büntetését. További sorsa ismeretlen. 1992-ben rehabilitálták.

(RJ, 2000, 201.; RIZO, I. 2003: 471.)

MARGITICS Volodimir – *Volodimir Ivanovics* – (Hársfalva/Nelipine, Munkácsi j., 2020-ig Szolyvai j.*1931.) – Gulág-rab, szlovák, befejezetlen középfokú végzettségű, pártonkívüli, Felsőremete (Verhnyi Remeti, Beregszászi j.) lakosa, tanító. A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1958. március 8-án 8 év szabadságvesztésre ítélte. Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc mellett agitált. *Varga János* politikai elítélttel a Mordvin ASZSZK-beli Javaszban, a 11. sz. politikai lágerben 1958 júliusában együtt raboskodott. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *471.)*

MARGÓCSI Volodimír – *Volodimír Volodimírovics* – (Budapest, *1902.) – Gulág-rab, szlovák, középfokú végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa,

tisztviselő. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. július 8-án halára ítélte. Az SZSZKSZ Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1946. augusztus 15-én 15 évre mérsékelte. 1993-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *471.)*

MARINA János – *Ivan Ivanovics* – (Középapsa/Szerednye Vogyane, Rahói j. 1893. október 1. – Aknaszlatina/Szolotvino. 1967 május?) – Gulágrabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, román. Az aknaszlatinai Szent Mihály arkangyal görögkatolikus templom parókusa.

Az elemi iskolát szülőfalujában és Máramarosszigeten, a gimnáziumot Máramarosszigeten, a teológiát Szamosújváron (Gherla, RO) végezte. Hosszú Gyula szamosújvári püspök 1920.október 30-án pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei az 57 éves két gyermekes atyát 1950. február 9-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1950.április 7-én 25 évi kényszermunkára, 5 év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben, Kijevben és a Mordvin ASZSZK lágeriben raboskodott.

1956-ban szabadult. 1967. májusában hunyt el Aknaszlatinán. 1992. december 22-én rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *471-472; MI, 2024: 302.)*

MARINA László – *Vaszil Ivanovics* – (Középapsa/Szerednye Vogyane, Rahói j. *1904.) – Gulág-rab, román, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Középapsa lakosa, korábban falusi bíró. A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. december 29-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1954. december 11-én 10 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *471.)*

MARINA Lőrinc – *Lorinc Iljics/Ilkovics* – (Aknaszlatina/Szolotvino, Técsői j. 1907. december 7. – Aknaszlatina, 1981.augusztus 24.) – Gulágrabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, román, pártonkívüli. 1933-tól a középapsai Csodatevő Szent Miklós görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Szatmáron (Satu Mare/RO), a teológiát Szamosújváron (Gherla, RO) és Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1933. szeptember 21-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 43 éves négygyermekes atyát 1950. február 9-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. március 28–29-én 10 évi kényszermunkára, 5 év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben, Kijevben és Kazahsztán lágereiben raboskodott.

1955. november 21-én szabadult. 1981. augusztus 24-én hunyt el Aknaszlatinán. 1992. február 19-én rehabilitálták.

(RJ, 2000: 236; RIZO, I. 2003: *472; MI, 2024: 303.)*

MARINA Nucu – *Nucu Ivanovics* – (Középapsa/Szerednye Vogyane, Rahói j. *1926) – Gulág-rab, román, befejezetlen középfokú végzettség, pártonkívüli. Középapsa lakosa, tanító. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1951.szeptember 28-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *472.)*

MARINA Sándor, dr. – *Olekszandr Olekszijovics* – (Úrmező/Ruszke Pole, Técsői j.1893. november 12. – Ungvár/Uzshorod, 1987.április 21.) – Gulágrabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, 1939-től a nevickei Istenszülő oltalom görögkatolikus templom parókusa és a Görögkatolikus Papnevelő Intézet dogmatika és filozófia professzora volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Máramarosszigeten, a teológiát Ungváron és Budapesten végezte. 1917-ben avatták doktorrá. Papp Antal püspök 1919.december 21-én pappá szentelte. Az NKVD nyomozótisztjei 57 éves hat gyermekes atyát 1950. szeptember 12-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, hithűsége miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. október 31-én 25évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. október 14-én 6 évre mérsékelte. Ungváron, Lembergben, Tajsetben, Vologdában, Irkutszkban és Sekszna vidék lágereiben raboskodott.

1956. május 2-án szabadult. Ettől kezdve két évtizeden át titokban tanította és részesítette kiképzésben a papi utánpótlást, a titokban felszentelt papokat. 1987. április 21-én hunyt el Ungváron. 1992. március 11-én rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

(RJ, 2000: 236; RIZO, I. 2003: *472; MI, 2024: 331.)*

MARINKA Károly – *Karoly Imrijovics* – (Tiszakeresztúr/Perehresztya, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1890.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettségű, pártonkívüli, Beregszász lakosa, munkás. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. szeptember 18-án 15 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *472.)*

MARKOVICS Bertalan – *Bertalon Bertalonovics* – (Koncháza/Koncovo, Ungvári j.*1907.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Koncháza lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1946.március 4-én 3 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *473.)*

MARKÓ János – *Ivan Ludvikovics* – (Beregszentmiklós/Csinagyijevo, *1907.) – Gulág-rab, német, alapfokú végzettségű, pártonkívüli. Szentmiklós lakosa, földműves. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység és a Volksbund-tagság miatt vádjával 1945. október 10-én 20 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *473.)*

MARKÓ Pál – *Pavlo Pavlovics* – (Salánk/Salanki, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1929.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, befejezetlen középfokú végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, a helyi tanítóképző diákja. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1947. március 20–21-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1955-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *473.)*

MÁRKUS András – *Andrij Andrijovics* – (Bátyú/Batyevo, Beregszászi j. *1920.) – Gulág-rab, magyar, középfokú végzettség, pártonkívüli. Bátyú lakosa, a helyi rádiócsomópont vezetője. A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1949.augusztus 27-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1954. október 29-én 5 évre mérsékelte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *476.)*

MARTINYANI Ferenc (Terebesfejérpatak/Gyilove, Rahói j. *1890.) – Gulág-rab, magyar, középfokú végzettség, pártonkívüli. Szeged lakosa, a magyar elhárítás munkatársa. A Budapesten állomásozó szovjet katonai egység hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. április 19-én 12 évi szabadságvesztésre ítélte. 1996-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *477.)*

MATEJKÓ Iván/János – *Ivan Ivanovics* – (Kenty/Kety, Galícia, 1914. augusztus 11. – Királyháza/Korolevo, 1974. július 8.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görög-katolikus áldozópap, a sósfalusi (Novoszelica) Istenszülő elhunyta görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát Hajasdon (Voloszjanka), a gimnáziumot és a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1937. július 12-én pappá szentelte. Az NKVD nyomozótisztjei a 37 éves négy gyermekes atyát 1951. január 13-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, hithűsége miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1952. január 15-én 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1956. március 2-án 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. Ungváron, Lembergben és Kazahsztán lágereiben raboskodott.

1956. július 18-án szabadult. Vasúti pályamunkásként és raktárnokként dolgozott. Áramütés következtében 1974. július 8-án hunyt el Királyházán. 1992. július 24-én rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

(RJ, 2000: 241; RIZO, I. 2003: *480; MI, 2024: 1-126.)*

MATÉCSA György, id.– *Jurij Ivanovics* – (Csegöld, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm.1888. február. 17. – Salánk/Salanki, 1962.szeptember 16.) – Gulágrabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, 1919-től a salánki Szent Mihály arkangyal görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában és Szatmárnémetiben, a gimnáziumot Szatmáron, a teológiát Ungváron végez-

te. Papp Antal püspök 1915. december 19-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 61 éves hat gyermekes atyát 1949. július 25-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. szeptember 26-án, majd 1950. október 14-én 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben, Kijevben, Vorkután, és Abezben raboskodott.

1956. május 11-én szabadult. 1962. szeptember 16-án hunyt el Salánkon. 1992. május 5-én rehabilitálták. *(RJ, 2000: 241; RIZO, I. 2003*: *480; MI, 2024: 1-126.)*

MAURER János – *Ivan Ivanovics* – (Beregleányfalva/Lalovo, Munkácsi j. *1897.) – Gulág-rab, német, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Beregleányfalva lakosa, földműves. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1946. január 15-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte.1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *482.)*

MAURER József – Joszif Joszifovics – (Zsófiafalva/Szofija, Munkácsi j. *1913.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Pósaházai lakos, munkás. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1946. szeptember 11-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *482.)*

MAUERSTEDTER Géza – *Gejza Ivanovics* – (Nagybocskó/Velikij Bicskiv, Rahói j. *1922) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Nagybocskó lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. december 14-én 4 évi szabadságvesztésre ítélte.1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *482.)*

MAYER József (Munkács/Mukacsevo, *1912.) – hadifogoly, Gulág-rab, sváb származású magyar állampolgár volt. A háború alatt a német SS-hadseregbe vonultatták be. 1945-ben fogságba esett. Az NKVD a hadifogolytáborból kiemelte. A 4. Ukrán Front katonai törvényszéke szovjetellenes tevékenység vádjával 10 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. A kemerovói rabkórházban 1948-ban vérhasban meghalt. *(RJ, 2000: 243.DGy.)*

MÁRIÁSI József– *Joszif Mihajlovics* – (Hodász, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1897.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Huszti lakos, munkanélküli. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. május 29-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(SZEP-archívum, DGy.)*

MÁRTON Lajos– *Lajos Karoly* – (Turja/Terja, (Románia), *1913.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával

1951.október 8-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *477.)*

MÁTÉ Árpád – *Arpad Olekszandrovics* – (Dercen/Dercen, korábban: Driszina, Munkácsi j. *1912.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Beregszász lakosa, üzletvezető. A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1948.április 26-án 7 évi szabadságvesztésre ítélte.1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *480.)*

MÁTHÉ Zsigmond (-) – A „szovjetellenes Ifjúgárdának" volt a tagja Ungváron a Kárpátaljai Területi Belügyi Hadseregének katonai törvényszéke szovjetellenes tevékenység vádjával 1951.október 14-én az 54. § (6), (9), (11) pontjai alapján 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Ítélet után a lembergi gyűjtőfegyházba került, majd munkatáborba deportálták. További sorsa ismeretlen. *(RJ, 2000: 241-242.)*

MEDVE Péter – *Petro Petrovics* – (Maryland, USA-Ungvár/Uzshorod, *1893.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, tűzoltóparancsnok. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. január 18-án 2 évi szabadságvesztésre ítélte. A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron 1947. január 15-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *485.)*

MEDVIGY József – *Joszip Mihajlovics* – (Jánosi/Janosi, Beregszászi j. *1895.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Jánosi lakosa, a szőlőszovhoz munkása. A Kárpátaljai Területi Bírósága 1950. július 11-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *486.)*

MEGYERI Sándor – *Olekszandr Benjanovics* – (Királyháza/Korolevo, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1909.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Királyháza lakosa, fodrász. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. június 14-én 7 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *486.)*

MELLES (János) Jenő – *Jevgen Andrijovics* – (Maszárfalva/Nehrovo, Munkácsi j., 2020-ig Ilosvai j. 1897. március 3. – Hajdúdorog, 1974. április 6.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, magyar, 1929-től a nagybereznai Jézus Krisztus menybemenetel görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát Nagybereznán, a gimnáziumot és a teológiát Ungváron végezte. Papp Antal püspök 1920. március 14-én pappá szentelte. Az NKVD nyomozótisztjei az 53 éves kétgyermekes atyát 1950. augusztus 13-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, hithűsége miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. december 12-én 25évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben, Irkutszkban raboskodott.

1962. augusztus 29-én szabadult. Áttelepült Magyarországra. 1974. ápri-

lis 6-án hunyt el Hajdúdorogon. 1992. április 15-én rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: 487; MI, 2024: 1-126.)

MELNIK Ilona – *Olena Joszipivna* – (Ungvár-Ungdaróc/Dravci, *1904.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Ungvári lakos, varrónő. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1946.augusztus 15-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 489.)*

MELNIK Jenő – *Jevgen Petrovics* – (Rosztov/Ungvár/Uzshorod, 1931) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Ungvári lakos, tanuló. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1946.augusztus 15-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc mellett agitált. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 488; DGy.)*

MERESZI György (Gyula, Bogdán) OSBM – *Jurij Ivanovics* – (Beregkövesd/ Kamjanszke, Beregszászi j., 2020-ig Ilosvai j. *1913.december 25.) – Gulág-rab, felsőfokú végzettség, pártonkívüli. Ungvári lakos, görögkatolikus pap.

A hivatalos rehabilitációs anyag szerint a görögkatolikus papot az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1950.október 11-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták.

Rózsás János adatai szerint: Mereszi keresztnevű *Gyula „Kárpátaljai bazilita szerzetes volt. Paptársai 1951 januárjában együtt voltak vele az egyik karagandai bányász-lágerben. Előző és további sorsa ismeretlen."*

Marosi István egyháztörténész adatai szerint Mereszij keresztnevű *Bogdán* szerzetes „a pravoszláv egyházzal egyesült. Papszentelésének ideje: 1940. április 14. Utolsó szolgálati helye görögkatolikus papként: Munkácsi monostor. Egyesülésének időpontja: n. a. *(RJ, 2000: 244; RIZO, I. 2003: 491. MI, 2024: 431.)*

MERESZI Márta – *Márta Ivanyivna* – (Ungvár/Uzshorod, *1917.) – Gulág-rab, befejezetlen középfokú végzettség, pártonkívüli. Ungvári lakos, a Kárpátaljai Területi Mezőgazdasági Főosztály gépírónője.

A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1950.augusztus 9-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1954. februárár 14-én 5 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 491.)*

MERMELSTEIN Ernő – *Ernest Ludvikovics* – (Gut, Beregszászi j. 1923.) – zsidó, helyi lakos, tisztviselő, pártonkívüli, a Kárpátaljai Területi Bírósság szovjetellenes viccek terjesztésének vádjával 1950. augusztus 31-én 10 évre elítélte, 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 291.)*

MESKÓ István – *Sztefan Ivanovics* – (Őrdarma/Sztorozsnicja, Ungvári j.*1929) – Gulág-rab, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Őrdarma lakosa, munkás. A Kárpátaljai Területi Bíróság

1946. december 30-án 2 évi 6 hónapi szabadságvesztésre ítélte. A Kárpátaljai Területi Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. október 11-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *493.)*

MESTER Bálint – *Bálint Andrijovics* – (Nagybereg/Veliki Beregi, Beregszászi j. *1887.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Nagyberegi lakos, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. december 12-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *494.)*

METTO Ferenc – *Fegyir Danyilovics* – (Bárdháza/Barbove, Munkácsi j. *1927.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Bárdházai lakos. földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1949. augusztus 22-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *493.)*

MÉSZÁR Béla – *Adalbert Georgijovics* – (Beregrákos/Rakosino, Munkácsi j. *1928.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Beregrákos lakosa, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bírósága a kolhoz és a szovjethatalom ellen irányuló agitáció terjesztésének vádjával 1956. június 18-20-án 8 évi szabadságvesztésre ítélte.1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *486.)*

MÉSZÁROS János (Magyarkeszi, Tolna vm. 1916. április 7. – *n.a. *Tongori Borbála*) – csendőr szakaszvezető volt. Az NKVD az egyik hadifogolytáborból kiemelte és Ungvárra szállította. A Szovjet Állambiztonsági Hadsereg katonai törvényszéke Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. szeptember 29-én 25 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. Szabadulásáig, Magyarországra történő kiadatásáig (1955. november 20.) Sztálingrád lágereiben raboskodott. *(RJ, 2000: 247.)*

MÉSZÁROS Kálmán– *Kalman Kalmanovics* – (Kisújszállás, Jász-Nagykun-Szolnok vm. *1902.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Kisújszállás lakosa, munkás. Ilosván tartóztatták le. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. május 29-én halálra ítélte. 1945. július 24-én kivégezték. 1990. augusztus 24-én rehabilitálták.

Emlékezete: nevét a Szolyvai Emlékparkban a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára felvésték. *(RIZO, I. 2003*: *487.)*

MÉSZÁROS Sándor – *Olekszandr Kirilovics* – (Fogas/Zavadka, (Szlovákia), *1909) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, felsőfokú végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, perecsenyi főerdész, *Mészáros Sándorné, Georgina* férje. Ungváron tartóztatták le, Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. november 5-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. Az egyik ukrajnai donyecki szénbányában odahalt. 1990-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *487.)*

MÉSZÁROS Sándorné, Georgina – *Georgina Ivanyivna* – (Tarújfalu/

Novoszelica, Técsői j. 1909.) – Gulág-rab, szlovák, középfokú végzettség, pártonkívüli, Ungvár lakosa. Az ungvári néptanító a korában elítélt *Mészáros Sándor* perecsenyi főerdész felesége. A Gulág-rab *Murányi Miklós* görögkatolikus apostoli vikárius, püspöki irodaigazgató testvére.

Ungváron tartóztatták le koholt vádak alapján. Azzal vádolták, hogy férjével együtt szovjet partizánokat juttatott a Horthy-korszakban rendőrkézre. Továbbá szovjethatalmat gyalázó kijelentéseket használt néptanítóként saját munkakörében. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1947. december 15-én 6 évi szabadságvesztésre ítélte. A Murmanszk környéki lágerekben húzott le kemény éveket.

Az 1956-os amnesztia idején sem jöhetett haza. Száműzetésben élt Ivano-Frankivszk közelében. Csak a hatvanas években kerülhetett Ungvárra a lányát és fiát nevelő rokonaihoz. Azóta a fia megbecsült orvos lett Ungváron. 1991-ben rehabilitálták.

Mészáros Sándorné 86. életévébe lépve munkácsi otthonában megírta visszaemlékezéseit, amely azóta több nyelven (angol, ukrán, orosz) került kiadásra. Mészáros Sándorné: *Elrabolt éveim a Gulágon*. (Emlékirat), Ungvár-Budapest, Intermix Kiadó, 2000. Magyarul háromszor került kiadásra.

Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/23400/23487/.

Göncz Árpád köztársasági elnök 2001-ben a 92 éves politikai elítéltet *Elnöki Aranyéremmel* tüntette ki. *(RIZO, I. 2003*: *486-487; DGy, 2018: 201-213.)*

MIHALECZ János (*n.a.) – a kárpátaljai politikai elítélt sorsa ismeretlen. A magyarországi túlélők közlése szerint Szibéria lágerében vele együtt raboskodtak. *(RJ, 2000: 248.)*

MIJÓ Ferenc – *Fegyir Adalbertovics* – (Tekeháza/Tekove, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1929.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Tekeháza lakosa, a helyi fűrésztelep munkása. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. április 15-én 6 évi szabadságvesztésre ítélte. 1956-ban rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *495.)*

MIKITA József – *Joszif Olekszijovics* – (Alsóhalas/Nižná Rybnica, (Szlovákia), 1895. április 27. – Ungvár, 1971. április 14.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán, 1932-től a kaszómezői (Koszivszka Poljana) Péter és Pál főapostolok görögkatolikus templomának parókusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Ungváron, a teológiát Ungváron és Budapesten, a Pázmány Péter tudományegyetem Hittudományi Karán végezte. Papp Antal püspök 1922. november 5-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei az 54 éves négy gyermekes atyát 1949. május 29-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. július 21-én 25 évi kényszermunkára, 5 év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben, Karagandában raboskodott.

1955. december 6-án szabadult. 1971. április 14-én elhunyt Ungváron.

1991. december 6-án rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel. *(RJ, 2000: 249; RIZO, I. 2003*: *496: MI, 2024: 1-126.)*

MIKITA Sándor (Ungvár, *n.a.) – Ungvár egyik volt elöljárója. Az NKVD zaklatásai elől önkéntes halálba menekült. *(DGy, 1999: 75.)*

MIKULA Mihály – *Mihajlo Olekszijovics* – (Munkácsváralja/Palanok, 1910. december 25. – Munkács, 1988. szeptember 12.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, felsőfokú egyházi végzettség, pártonkívüli. Munkácsi lakos, a helyi kórház görögkatolikus lelkésze.

A vallási villongások és a személyi bosszú idején Dávidházán kis híján golyó általi halálra ítélték. Életét akkor egy szovjet tiszt közbelépése mentette meg a fanatikus nép ítéletétől.

Az aposztázia megtagadásáért a Kárpátaljai Területi Bíróság 1946. október 19-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. Szabadulása után is Vorkután maradt, ott dolgozott és titokban folytatta lelkipásztori működését.

Nyugdíjba vonulásakor megpróbálták aposztáziára kényszeríteni, felajánlva Konotop város papi állását, de visszautasította. Hazatért Munkácsra, itt halt meg 1988. szeptember 12-én. 1990-ben rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel. *(RIZO, I. 2003*: *497: MI, 2024: 1-126.)*

MIKULANINEC László – *Vaszil Olekszijovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1928.) – Gulág-rab, magyar, középfokú végzettség, pártonkívüli. Munkács lakosa, a tűzoltóparancsnokság könyvelője. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1950.november 29-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *497.)*

MIKULYÁK Bazil/Vaszil – *Vaszil Ivanovics* – (Toronya/Toruny, Huszti j., 2020-ig Ökörmezői j. 1906. december 26. – Huszt, 1979.augusztus 20.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán. 1939-től a tiszaszirmai (Drotinci) Istenszülő születése görögkatolikus templom parókusa.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot és a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1933. november 21-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 43 éves ötgyermekes atyát 1949. március 7-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. április 25-én 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. szeptember 16-án 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. Lembergben, Kijevben és Kazahsztán Gulág-lágereiben raboskodott.

1956. április 9-én szabadult. Huszton telepedett le. Itt halt meg 1979. augusztus 20-án. 1992. október 23-án rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel. *(RJ, 2000: 251; RIZO, I. 2003*: *498: MI, 2024: 1-126.)*

MILCSEVICS Dezső/Danilo – *Danilo Kálmánovics* – (Kőrösmező/Jaszinya, Rahói j. *1911.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Beregszász lakosa, tisztviselő. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1947. szeptember 27-én 6 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *499.)*

MILCSEVICS Ignác – *Gnat Gnatovics* – (Rahó/Rahiv, *1925.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Rahó lakosa, tisztviselő. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. január 29-én 4 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *503.)*

MILCSEVICS István – *Sztepan Ivanovics* – (Rahó/Rahiv, *1925.) – Gulág-rab, magyar, középfokú végzettség, pártonkívüli. Rahó lakosa, a poliklinika munkatársa. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. július 31-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1959-ben rehabilitálták. *(RIZO, 1. 2003*: *504.)*

MILESOVSZKI János – *Ivan Joszifovics* – (Felsőkerepec/Verhnyij Koropec, Munkácsi j. *1905.) – Gulág-rab, német, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Beregkisalmás (Zaluzzsja, Munkácsi j.) lakosa, földműves. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945. november 30-án 20 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *503.)*

MILOVÁN Sándor – *Sandor Jozsefovics/Olekszandr Joszipovics* – (Nagyszőlős/Vinohragyiv, 1941. április 13.) – Gulág-rab, magyar, befejezetlen középfokú végzettség, pártonkívüli. Nagyszőlősi lakos, tanuló. Az 1956-os magyar forradalom eszméit hirdette 14 évesen a nagyszőlősi diákok körében és röplapokat terjesztett a Nagyszőlősi Politizáló Csoport tagjaival (*Illés József, Varga János, Kovács Zoltán, Dudás István*). 1957 júliusában tartóztatták le. Az ungvári börtönben vallatták. Kárpátaljai Területi Bíróság 1957. augusztus 26-27-én 4 évi szabadságvesztésre ítélte. Ebből 18 hónapot töltött le a nyugat-ukrajnai rovnói területen a fiatal köztörvényesek nevelő-javító intézetében. 1991. november 6-i keltezéssel rehabilitálták. 1992-ben kitüntették az 1956-os Emlékéremmel.

Emlékezete: * 2006. október 19-én a Nagyszőlősi Perényi Zsigmond Középiskola falán az UMDSZ és a MÉKK által elhelyezett fekete márványtáblára Milován Sándor politikai elítélt nevét is felvésték.

(RIZO,I.2003:499:DGy:2020:125-156.

A csoport tevékenységét lásd bővebben: https://mek.oszk.hu/21800/21825/21825.pdf)

MINDZSÁK József – *Joszif Sztefanovics* – (Ungvár/Uzshorod, *1933.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Csap lakosa, munkás. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungvá-

ron szovjetellenes tevékenység vádjával 1953. május 14-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1955-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *504.)*

MINYA János – *Ivan Vaszilovics* – (Kerekhegy /Okrugla/, Técsői j. 1910. február 9. – Huszt, 1979. január 12.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán, felsőfokú végzettség, pártonkívüli. Feketeardói (Csornotisziv) lakos, görögkatolikus parókus.

Háromszor tartóztatták le és ítélték el. A Kárpátaljai Területi Bíróság 1946. október 18-án 8 évi szabadságvesztésre; 1947. június 14-én 4 évi szabadságvesztésre; 1950. február 22-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte.

Hányattatásai után 1955 végén került haza. 1955–59-ben Rákospatakon (Horbki), 1959-től 1973-ig Benében volt felcser. 1976-ban Husztra költözött a fiához. Itt halt meg 1979. január 12-én. 1992-ben rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

(RJ, 2000: 252; RIZO, I. 2003: *499-500: MI, 2024: 1-126.)*

MISKOLCZY Tivadar – *Fegyir Ivanovics* – (Ókemence/Kamjanica, Ungvári j. 1910. május 10. – Ungvár, 1976. július 1.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, szlovák, 1935-től Ungváron a görögkatolikus püspöki palota háznagya, 1936-tól levéltáros, iktató, 1944-től püspöki tanácsos volt.

Az elemi iskolát helyben, a gimnáziumot Ungváron, a teológiát Prágában, Kassán és Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1936. augusztus 16-án pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 38 éves atyát 1948. szeptember 14-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa 1949. március 5-én 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte.

1956. szeptember 1-jén tért haza, Ungváron halt meg 1976. július 1-jén. 1989. április 26-án rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel. *(RJ, 2000: 253; RIZO, I. 2003: 504: MI, 2024: 1-126.)*

MOJS Grigore (Tiszafejéregyháza/Bila Cerkva, Rahói j. 1894. május 10. – Fizesu Gerli, 1961. január 6.) – Gulág-rab, a kommunista diktatúra áldozata, görögkatolikus parókus. 1939. február 12-től *Volosin Augusztin* elnöklete alatt a Kárpátszka Ukraina szojmjának képviselője (a román nemzeti kisebbséget képviselte).

1945 októberében az NKVD üldözői elől Romániába szökött, ott telepedett le és tevékenykedett görögkatolikus papként. 1958-ban letartóztatták, a nagybányai bíróság 14 évre ítélte. Rabságban 1961. január 6-án elhunyt Fizesu Gerli városkában. *(DGy-ZL, 2017: 204.)*

MOLNÁR András – *Andrij Balintovics* – (Beregújfalu/Beregujfalu, korábban: Nove Szelo, Beregszászi j. *1880.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Beregújfalu lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vád-

jával 1949. március 20-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1954. november 27-én 5 év és 9 hónapra mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *508.)*

MOLNÁR Gábor – *Gavrilo Gavrilovics* – (Ungvár/Uzshorod, *1901.) – Gulág-rab, magyar, középfokú végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, tisztviselő. A 4. Ukrán Front Határőr Hadseregének Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1945.január 4-én halálra ítélte. Az SZSZKSZ Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1945. március 31-én 15 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1964-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *509.)*

MOLNÁR György – *Georgij Georgijovics* – (Beregrákos/Rakosino, Munkácsi j. *1914.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Beregrákos lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1947. április 18-án 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *508.)*

MOLNÁR István – *Sztefan Sztefanovics* – (Nyírmada, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1913.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Volóc lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. január 12-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *508.)*

MOLNÁR János – *Ivan Gavrilovics* – (Nagydobrony/Velika Dobrony, Ungvári j. *1897.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, KPCS-tag 1921-1938-ban. Bakos lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1948.december 20-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *508.)*

MOLNÁR László (Gálocs/Galocs, Ungvári j. 1945.) – az 1956-os magyar forradalom eszméit hirdette a gálocsi lakosság körében és röplapokat, plakátokat terjesztett; II. világháború után visszamaradt fegyvereket gyűjtött és halmozott fel. Tagja volt a gálocsi politizáló csoportnak, meghurcolt társai: *Pasztellák István* és *Perduk Tibor* tanulók és a KGB által vezetőjüknek tekintett *Gecse Endre* református tiszteletes.

Molnár Lászlót 1958 őszén tartóztatták le. Két napot töltött vizsgálati fogságban. Mivel kiskorú volt, azaz a 13. évet sem töltötte be, vele szemben a vádat elejtették. Egy éves megfigyelés alá helyezték. Minden héten a községi tanács irodájában beszélgetésre kellett jelentkeznie a KGB ügyeletes tisztje felügyelete alatt. 1993-ban kitüntették az 1956-os Emlékéremmel.

Emlékezete: * 2006. október 23-án a Gálocsi Polgármesteri Hivatal falán az UMDSZ és a MÉKK által elhelyezett fekete márványtáblára mások mellett Molnár János nevét is felvésték.

(DGy, 2020:169-189. A csoport tevékenységét lásd bővebben: https://mek.oszk.hu/21800/21825/21825.pdf)

MOLNÁR (Máté) Mátyás – *Matvij Georgijovics* – (Beregrákos/Rakosino,

Munkácsi j. *1921.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Beregrákos lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1947. április 18-án 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták. *(DGy, 1999:77; RIZO, I. 2003*: *508.)*

MONÁR Sándor – *Sandor Joszifovics* – (Técső/Tyacsiv, *1893.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Técső lakosa, munkás. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1946.június 10-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(DGy, 1999:77; RIZO, I. 2003*: *509.)*

MONDI Miklós – *Mikola Ivanovics* – (Bély/Biel, (Szlovákia) 1898. október 13. – Dámóc, Borsod-Abaúj-Zemplén vm. 1986. február 19.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, magyar, 1940-től a beregszászi Örömhírvétel görögkatolikus templom parókusa volt, 1942-től kerületi esperes.

Az elemi iskolát helyben, a gimnáziumot és a teológiát Ungváron végezte. Papp Antal püspök 1922. november 5-én szentelte pappá.

Az NKVD nyomozótisztjei 1945. november 13-án tartóztatták le. Hónapokon át az ungvári börtönben vallatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron – szovjetellenesség vádjával – 1946. május 8-án 10 évi szabadságvesztésre, öt év polgári jogfosztásra, vagyon elkobzásra ítélte. A KOMI ASZSZK Gulág lágereiben raboskodott.

1957. április 8-án került haza. 1964-ben áttelepült Magyarországra, Dámócon halt meg 1986. február 19-én. 1992. március 11-én rehabilitálták.

(RJ, 2000: 257; RIZO, I. 2003: *509: MI, 2024: 1-126.)*

MONDOK Ivan – *Ivan Illics* – (Nagygereblyés/Ruszky Hrabovec, (Szlovákia), *1893.- Leningrád/Szentpétervár, 1937. december 8.) – Gulág-rab, a sztálini megtorlás áldozata, kárpátaljai baloldali politikus, lapszerkesztő, KPU-tag. 1924–1929 képviselő a csehszlovák parlamentben.

1930 novemberében a cseh hatóság bebörtönözte, szabadulása után a Szovjetunióba emigrált, ahol Harkovban tanult. 1933-ban letartóztatták. A DPU USZSZR bírósági „trojkája" 1934. február 28-án 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1937. november 25-én az Ukrán Felkelő Hadsereggel való együttműködés és a csehszlovák felderítés javára való kémkedés vádjával az NKVD trojkája halára ítélte.1937.december 8-án kivégezték.

Emlékezete: nevét a Szolyvai Emlékpark a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára felvésték. 1957-ben rehabilitálták.

(DGy-ZL, 2017:205; RIZO, I. 2003: *509.)*

MONDOK Sándor – *Olekszandr Ivanovics* – (Lónya, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1901.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Szolyva lakosa, munkás. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. július 13-án 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, 1. 2003*: *509.)*

MÓRI Ödön – *Eden Janos* – (Torja/Turia, (Románia), *1913.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. június 20-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, 1. 2003*: *505.)*

MÓZER Mihály – *Mihajlo Ivanovics* – (Munkács/Mukacsevo, 1915. szeptember 30. – Karlag, 1955. február 23.) – Gulág-rabságra ítélt mártír görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán, 1942-től a tiszakirvai (Kriva, Huszti j.) Istenszülő oltalma görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát és a gimnáziumot Munkácson, a teológiát Ungváron végezte. Egy évig jogot tanult a Prágai Egyetemen. Sztojka Sándor püspök 1939. július 12-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 34 éves öt gyermekes atyát 1949. június 3-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. július 26-án 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben, Moszkvában és Karagandában raboskodott. 1955. február 23-án a lágerben tiltott papi tevékenység gyakorlása miatt ledobták egy állványról, belehalt sérüléseibe. 1991. augusztus 19-én rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

Emlékezete: – *Az ungvári görögkatolikus székesegyház és püspöki palota melletti parkot övező kőfalon elhelyezett a kommunista diktatúra idején meghurcolt, mártír görögkatolikus papok emlékét megörökítő táblákra, és *a Szolyvai Emlékparkban a Történelmi egyházak mártírjainak emléktáblájára 2004-ben nevét felvésték. *(RJ, 2000: 260; RIZO, I. 2003*: *506.)*

MUCSI László – *Vaszil Olekszandrovics* – (Salánk/Salanki, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1907.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Salánk lakosa, molnár. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. augusztus 11-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *516.)*

MUCSICSKA Ivan – *Ivan-Julij Andrijovics* – (Oroszkomoró/Ruszki Komarivci, Ungvári j. *1894.) – 1944-et követő megtorlásokban kivégzett politikai fogoly, ruszin/ukrán, középfokú végzettség, pártonkívüli. Munkács lakosa, tanító. A 4. Ukrán Front 1. Gárdahadsereg katonai törvényszéke Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. január 21-én halálra ítélte. 1945. január 30-án kivégezték. 1992-ben rehabilitálták.

Emlékezete: nevét a Szolyvai Emlékpark a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára felvésték. *(RIZO, I. 2003*: *516.)*

MUNKÁCSI Gyula – *Julij Ivanovics* – (Kerekhegy/Okrugla, Técsői j. *1906.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Kerekhegy lakosa, földműves. Az MVSZ Határ-

őr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1946.április 22-23-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *515.)*

MURÁNYI Miklós – *Mikola Ivanovics* – (Berezna/Berezove, Huszti j. 1911. május 1. – Ungvár, 1979. január 12.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, szlovák, pártonkívüli. Ungvár lakosa, görögkatolikus szentszéki vikárius, püspöki irodaigazgató, teológiai tanár volt. (*Mészáros Sándorné, Georgina* politikai elítélt testvére.)

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot és a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1933. szeptember 17-én nőtlenül pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 38 éves atyát 1949. június 24-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa 1950. szeptember 6-án10 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Kijevben, Karagandában raboskodott. 1956. május 24-én szabadult. *Chira Sándorral* együtt kiutasították Kárpátaljáról, majd Karagandában folytatta papi szolgálatát.

1957. augusztus 23-án Kárpátaljára hazatért. Haláláig az illegalitásban működő egyházmegye apostoli adminisztrátora volt. 1976. július 9-én, mint apostoli vikárius, kijelölte utódjául Szemedi János oltártestvérét. 1979. január 12-én hunyt el Ungváron. A Kálvária temetőben helyezték örök nyugalomra, temetésén oltártestvére, a Karagandából hazalátogató *Chira Sándor* titkos püspök prédikált. 1989. április 26-án rehabilitálták.

(RJ, 2000: 260; RIZO, I. 2003: *515.: MI, 2024: 1-126.)*

MUSZKA József – *Jozsef Gabor* – (Sárospatak, Borsod-Abaúj-Zemplén vm. 1917.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. június 18-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *516.)*

MÜLLER Mihály – *Mihajlo Grigorovics* – (Nyírhalom/Berezinka, Munkácsi j. *1902) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Nyírhalmi lakos, földműves. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1946. január 28-án 3 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *517.)*

N

NAGY Anna – *Hanna Pavlivna* – (Hömlőc/Holmovec, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1908.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Beregszászi lakos, háztartásbeli. A Kárpátaljai Területi Bíró-

ság szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. március 9-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *517.)*

NAGY Bálint – *Valentin Valentinovics* – (Feketepatak/Csornij Potik, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1900.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Feketepataki lakos, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. május 12-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, 1. 2003*: *526.)*

NAGY Béla – *Bejla Joszifovics* – (Nagybereg/Veliki Beregi, Beregszászi j.*1903.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Nagyberegi lakos, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. április 28-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *526.)*

NAGY Béla – *Bejla Olekszandrovics* – (Bátyú/Batyovo, Beregszászi j.*1912.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Munkácsi lakos, munkás. hentes és mészáros. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. március 21-én 15 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *526.)*

NAGY Béla – *Bejla Ivanovics* – (Szőlősgyula/Gyula, korábban Julivci, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j.*1921.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Szolyvai lakos, munkás. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. június 15-én 3 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *526.)*

NAGY Elemér – *Elemir Valentinovics* – (Feketepatak/Csornij Potik, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1909.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Feketepataki lakos, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. november 30-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. április 8-án 7 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *526.)*

NAGY Ferenc – *Fegyir Ivanovics* – (Mezővári/Vari, Beregszászi j.*1890.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Mezővári lakos, gazdálkodó. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1948.április 30-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelső Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. április 11-én 5 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *528.)*

NAGY Ferenc – *Fjodor Mihajlovics* – (Marcelháza/Marcelová, Szlovákia, *1912.) – letartóztatott, GUPVI-rab, szlovák, középiskolai végzettségű, párton kívüli. Perecsenyi lakos, a vegyipari üzem tisztviselője. A SZMERS Katonai Kémelhárítás parancsnokának határozata alapján 1945. január 20-án munka-

táborba internálták. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *528.)*

NAGY Gedeon – *Gedeon Pavlovics* – (Nagybereg/Veliki Beregi, Beregszászi j.*1899.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Nagyberegi lakos, munkás. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. december 12-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *526.)*

NAGY Gerzson – *Gerzson Gasparovics* – (Nagypalád/Velika Palagy, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j.*1909.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Nagyszőlősi lakos, munkás. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. szeptember 27-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *526.)*

NAGY Gézát (Kisdobrony/Mala Dobrony, Ungvári j. *1929.) – mint donbászi szökevényt otthonában, Kisdobronyban, 1950. újév estjén állati módon lelőtték. Úr Sándor közlése szerint a Donbászra irányított „fezeós" fiatalok közül 2 fő donbászi szénbányában halt meg. *(Adatközlő: Úr Sándor, Kisdobrony)*

NAGY Ibolya – *Ibolya Olekszandrivna* – (Máramarossziget/Sighetu Marmației, (Románia), *1927.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, munkanélküli. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. november 26-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1995-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *517.)*

NAGY Ilona – *Olena Jurijivna* – (Nevetlenfalu/Nevetlenfolu, korábban Gyakfalva/Gyakovo Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. 1922.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Nevetlenfalui lakos, könyvelő. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. október 12-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *527.)*

NAGY István – *Sztefan Balintovics* – (Hosszúmező/Dovhe Pole, Máramaros m. (Románia), *1893.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Szolyvai lakos, tisztviselő. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. június 28-án 3 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *518.)*

NAGY István – *Sztepan Sztepanovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1904.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Munkácsi lakos, fodrász. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949.október 24-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *527.)*

NAGY József – *Joszif Joszifovics* – (Bodrogkeresztúr, Borsod-Abaúj-Zemplén vm.1920) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban

letartóztatták. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. július 20-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1973-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *526-527.)*

NAGY József – *Joszif Karlovics* – (Nagyberezna/Velikij Bereznij, *1898.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Nagybereznai lakos, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. június 10-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955.február 8-án 7 évre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *527.)*

NAGY Károly – *Karoly Andras* – (Borsodbóta, Borsod-Abaúj-Zemplén vm. *1905.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. július 14-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *527.)*

NAGY Klára – *Klara (Roza) Sztefanyivna* – (Budapest, *1930.) – Gulág-rab, magyar, nem teljes középiskolai végzettség, pártonkívüli. Budapesti lakos, háztartásbeli. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1947. december 6-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *527.)*

NAGY Lajos – *Ludvig Karlovics* – (Nagypalád/Velika Palagy, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1888.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Nagypalád lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. szeptember 7-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *518.)*

NAGY Lajos – *Ludvig Olekszandrovics* – (Beregsom, Som/Som, korábban Derenkovec, Beregszászi j.*1899.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Beregsomi lakos, földműves. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága 1945. szeptember 22-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *527.)*

NAGY Lajos – *Ludvig Kalmanovics* – (Beregszász/Berehovo, *1906.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Beregszász lakosa, a „Trud" artel munkása. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1952.január 4-én, 5-én és 6-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. A Kárpátmelléki Katonai Körzeti Hadbíróság Ungváron 1955. december 10-én 10 évre mérsékelte. 1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: 517-518.)

NAGY Margit – *Margarita Valentinyivna* – (Nagybereg/Veliki Beregi, Beregszászi j.*1922.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Nagyberegi lakos, háztartásbeli. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bíró-

sága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. december 3-án 3 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *527.)*

NAGY Pál – *Pavlo Pavlovkics* – (Nagymuzsaly/Muzsijeve, Beregszászi j. *1892.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Nagymuzsalyi lakos, gazdálkodó. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. július 20-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *527.)*

NAGY Péter – *Petro Joszipovics* – (Újdávidháza/Nove Dovidkove, Munkácsi j. *1896.) – Gulág-rab, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Munkácsi lakos, asztalos. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. február 17-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte el. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *527.)*

NAGY Sándor – *Olekszandr Valentinovics* – (Feketepatak/Csornij Potik, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1907.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Fektepataki lakos, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság a kolhoz és a szovjethatalom ellen irányuló agitáció terjesztésének vádjával 1950. november 30-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *527.)*

NAGY-DARCSI István – *Sztefan Jurijovics* – (Farád, Győr-Moson-Sopron vm. *1910) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Ungvári lakos, munkás. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. augusztus 8-án 3 évi évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: 527-*528.)*

NAIDA Leon – *Leon Boriszovics* – (Kremencsuk, Poltavai terület, 1920.) – zsidó, ungvári lakos, ideggyógyász, orvos, pártonkívüli, az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztériuma Különleges Tanácsa 1950. szeptember 23-án 25 évre elítélte, 1956-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 518.)*

NARANCSIK Imre – *Imre Imrehovics* – (Csallóközaranyos/Zlatná na Ostrove (Szlovákia), 1904. január 25. – Irkutszk, Gulág-láger, 1948.) – mártírhalált szenvedett református lelkipásztor, magyar, felsőfokú lelkészi végzettség, pártonkívüli. 1935-től a beregszászi járási nagymuzsalyi református templom tudós lelkészeként szolgált.

Szabadidejében szociográfiai és egyháztörténeti kutatásokkal foglalkozott, eredményeit elismert szaklapokban publikálta. Több önálló könyve jelent meg. 1928–30 között Varga Imrével és Tárnok Gyulával közösen szerkesztette a *Baráti Szó* című református ifjúsági folyóiratot Beregszászban.

A szovjet megszállást követően a múltban kifejtett, szovjetellenesnek minősített politikai tevékenysége miatt az Állambiztonsági Hivatal Kárpátontúli Területi Főosztályának nyomozótisztjei 1946.november 28-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység koncepciós vádjával a Kárpátaljai Területi Bíróság 1947.február 27-én az ukrán Btk. 2. r.

54/4., az 54/10. §, valamint a Btk. 29.§ a., b., c. alapján 8 év javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre, 5 év polgári jogvesztésre és vagyonelkobzásra ítélte. 1947. március 21-én az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának bírói büntetőügyi testülete Narancsik elítélt fellebbviteli kérelmét elutasította. A Kárpátontúli Területi Bíróság ítéletét érvényben hagyta. Az ungvári börtönből a kínzásoktól is meggyötrötten, nagyon rossz állapotban került az Irkutszkban felállított lágerkórházba. Halálát valójában a dystrophia, a táplálkozási rendellenesség okozta. Kezelője Menczer Gusztáv, budapesti harmadéves orvostanhallgató, aki egyben a lágerkórház orvosaként szemtanúja volt Narancsik Imre 1948-ban bekövetkezett halálának. Az irkutszki lágertemetőben nyugszik. Kárpátontúli terület főügyésze 1991. február 28-án keltezett határozati javaslata értelmében – bűncselekmény hiányában – csak 1993-ban rehabilitálták.

Emlékezete:

**Dr. Ortutay Elemér* görögkatolikus lelkész, teológiai tanár, a hittudományok doktora visszaemlékezésében Narancsik Imre Gulág-rabtársát az 1930-as években lelki és szellemi tanítójaként nevezi meg.

*A mártírlelkész tiszteletére a Nagymuzsalyi Református Gyülekezet kezdeményezésére a templom előcsarnokának falán 1993-ban emléktáblát állítottak. Felirata: *„Narancsik Imre ref. lelkipásztor. Meghalt 1947-ben Irkutszkban, mint a sztálini önkényuralom áldozata. Jézus mondja: „Aki hisz énbennem, ha meghal is, él." Jonos11: 25."*

*2009. dececember 11-én a *Nagymuzsalyi Narancsik Imre Református Könyvtár* ünnepélyes névavatójára és megnyitójára került sor. Az épület falára felszerelt feliratos gránittáblán ez olvasható: *„állíttatta a Szigetszentmiklósi Ifjúsági Parlament. Nagymuzsaly. 2010. október."* Ugyanis ők a könyvtár alapját képező 7200 könyv összegyűjtői, adományozói.

* Nevét felvésték a Kárpátaljai Református Egyház Püspöki Hivatalának kertjében a kommunista diktatúra ideje alatt meghurcolt lelkészek emlékére 2008.november 24-én felállított négy méter magas gránit oszlop emléktáblájára (alkotója Matl Péter szobrász).

*A tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet római katolikus templom közösségi termében dr. Dupka György összeállításában elhelyezett „Egyházüldözés Kárpátalján 1944-1991" idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemutatásra Narancsik Imretudós lelkész szenvedéstörténete is.

2015. november 7-én sor került a *Narancsik Imre Kutatói Műhely* alakuló ülésére. Alapítója mások mellett: Szamborovszkyné dr. Nagy Ibolya történész, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola docense, a derceni származású Fodor Gusztáv tiszaderzsi református tudós lelkész, egyháztörténész a kutatóműhely főszervezője, Szabadi Istvánt, a Tiszántúli Református Egyházkerületi és Kollégiumi Levéltár igazgatója. Legfontosabb céljuk az elérhető levéltári források felkutatása és abból egy kutatható számítógépes adatbázis létrehozása. Erre az alkalomra jelentették meg *Narancsik Imre Kutatói Műhely* névadó életét és munkásságát bemutató kiadványát, melynek címe: *Narancsik Imre, a tudós lelkész,*

próféta és mártír, szerzői pedig: Fodor Gusztáv, Fodor Krisztina, Szabadi István, Szamborovszkyné Nagy Ibolya. A kutatócsoport említett tagjainak nevéhez számos megjelentetett kiadvány, gyűjtemény, tanulmány stb. fűződik. Narancsik Imrének számon tarják 3 önálló kiadványát, továbbá 10 időszaki lapokban, folyóiratban, évkönyvben (*Református Élet, Református Világszemle, Protestáns Szemle, Magyar Írás, Magyar Gazda* stb.) 1931–1944 között megjelent 9 teológiai, 4 politikai, 8 irodalmi, 5 szociológiai jellegű, jelentősebb írását.

Narancsik Imre önálló kiadványai:

• Životopis Elemér Balogha, bratislavského duchovného pastiera reformátskej kresťanskej cirkve, reformátskeho biskupa preddunajského na Slovenskua duchovného predsedu generálneho konventu reformovanej cirkve na Slovensku a Podkarpatskej Rusi. Z príležitosti jeho 70 ro čných narodenínnapísal Imrich Narancsik. Bratislava, 1936, 23 p. [Balogh Elemér (1866-1938) püspök életrajza]. (A szlovák nyelvű könyv a korabeli Felvidéken élt 20 ezer szlovák anyanyelvű református számára készült.)

• A vallásoktatás mai kérdései, Az Igazság és Élet füzetei, Debrecen, 1941, 20 p.

• A vegyesházasság. Von der Heydt: Die Mischehe c. műve alapján, Országos Református Presbiteri Szövetség, Budapest, 1944, 106.

(RJ, 2000: 270; RIZO, I. 2003: *519; FG, 2017: 901-105; DGy.)*

NAZDRAVECKI János – *Ivan Joszipovics* – (Terebesfejérpatak/Gyilove, Rahói j. *1893.) – Gulág-rab, magyar, középiskolai végzettségű, pártonkívüli. Nagyszőlősi lakos, tanító. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. augusztus 23-án halálra ítélte. 1945. szeptember 13-án kivégezték. 1991-ben rehabilitálták.

Emlékezete: Nevét a Szolyvai Emlékpark a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára felvésték. *(RIZO, I. 2003*: *518.)*

NAUBAUER Ferenc – *Fegyir Gusztávovics* – (Uzsok/Uzsok, Ungvári j., 2020-ig Nagybereznai j. *1906.) – Gulág-rab, német, alapiskolai végzettségű, pártonkívüli. Sztavne lakosa, favágó. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945. január 15-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *522.)*

NAUBAUER Márton – *Marton Andrijovics* – (Alsóschönborn/Senborn, Munkácsi j. *1923.) – Gulág-rab, német, középfokú végzettség, pártonkívüli. Schönborn lakosa, tisztviselő. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1946. július 2-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *518.)*

NEMES Ivan – *Ivan Mihajlovics* – (Vajnág/Vonyigove, Técsői j., *1919.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán. Vajnág lakosa, középfokú végzettség, pártonkívüli, könyvelő. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. január 14-én 5

évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO. I. 2003: 523.)

NEMES TARR Ignác (–1875–) – Kárpátaljai magyar, akit 1945-ben a Szovjet Hadsereg katonai törvényszéke szovjetellenes tevékenység vádjával 10 évi szabadságvesztésre ítélt. Mordovia lágereiben elejétől végéig letöltött a büntetését, és 1955-ben – 80 évesen – szabadult a lágerből! *(RJ, 2000: 272.)*

NÉMETH György (*n.a.) – Gulág-rab, magyar állampolgárt 1951. május 18-án a magyar ávósok tartóztatták le, mint szovjetellenes elemet átadták a szovjet katonai elhárítás bírói szerveinek Beregszászra. Innét az ungvári börtönbe szállították. Öthavi vizsgálati fogság után a Szovjet Belügyi Hadsereg katonai törvényszéke szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. október 14-én az 54. § (6). (9). (11). pontjai alapján 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Vádolták, hogy tagja volt a Szovjetellenes Ifjúgárdának a lembergi börtönben raboskodott. Innét kényszermunkatáborba küldték. További sorsa ismeretlen. (*RJ, 2000: 274.)*

NÉMETH István – *Sztefan Sztefanovics* – (Kassa/Košice, (Szlovákia), *1875.) – Gulág-rab, magyar, középfokú végzettség, pártonkívüli. Szerednye lakosa, tanító. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. február 4-én az 54. § (10) pont 2. bekezdés, valamint a (11) és (13) pontjai alapján 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták.

(RJ, 2000: 274; RIZO, I. 2003: 522.)

NÉMETI Sándor – *Olekszandr Ivanovics* – (Bulcsú, Beregszász része, *1896) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettségű, pártonkívüli. Fornos lakosa, munkás. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. október 2-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: 522.)

NISCSÁK András – *Andrij Ivanovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1915.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, befejezetlen középiskolai végzettségű, pártonkívüli. Munkács lakosa, tisztviselő. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. március 21-én halálra ítélte. 1945. március 30-án kivégezték.

Emlékezete: nevét a Szolyvai Emlékpark a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára felvésték. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 524.)*

NISCSÁK János – *Ivan Ivanovics* – (Munkács/Mukacsevo, 1913.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Munkács lakosa, fodrász. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. május 23-án 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, 1. 2003: 524.)*

NOVAKOVSZKI Erzsébet – *Jelizaveta Fedirivna* – (Beregszász/Berehovo, 1904.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszászi lakos, tisztviselő. A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. november 18-19-

én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1965-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *526.)*

NOVÁK György – *Jurij Vaszilovics* – (Bustyaháza/Bustino, Técsői j. *1932.) – befejezetlen középfokú végzettség, pártonkívüli. Bustyaháza lakosa, kolhoztag. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa Ungváron a kolhoz és a szovjethatalom ellen irányuló agitáció terjesztésének vádjával 1950. március 25-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *526.)*

NOVÁK László – *Vaszil Vaszilovics* – (Bustyaháza/Bustino, Técsői j. *1929) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, befejezetlen középfokú végzettség, pártonkívüli. Bustyaháza lakosa, a helyi középiskola tanulója. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron 1948. augusztus 25-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. A Kárpátaljai Katonai Körzet Hadbírósága a korábbi ítéletet 1955. március 23-án 10 évre ítélte.1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *526.)*

NUSZTER (NUSZER) Tibor – *Tibor Nuszterovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1927.) – Gulág-rab, német, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Munkács lakosa, elárusító. A 4. Ukrán Front 8. Légideszant Hadsereg katonai törvényszéke Munkácson szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1948. augusztus 25-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *529.)*

O

OLÁH Ilona – *Olena Jurijivna* – (Szteblivka/Száldobos, Huszti j. 1899) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Tiszaújlaki lakos, háztartásbeli. A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1953. január 9-10-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955.február 12-én 10 évi szabadságvesztésre módosította. 1989-ben rehabilitálták.

(RIZO, 1. 2003: *531.)*

OLÁH János – *Ivan Pavlovics* – (Tekeháza/Tekove, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j., 1909) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Tekeházi lakos, ács. A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. október 3-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, 1. 2003*: *531.)*

OLCSVÁRI Antal – *Anton Antonovics* – (Bene/Bene, korábban Dobroszilja, Benya, Beregszászi j. 1900) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Munkácsi lakos, szabó. A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. július 7-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelső Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1956. március 2-án 12 évi és 6 hónapi szabadságvesztésre

módosította. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *533.)*

ONNA Miklós (*–) – Kárpátaljai magyar, aki 1945 júniusától augusztusig az odesszai börtönben egy cellában volt magyarokkal. További sorsa ismeretlen.

(RJ, 2000: 279.)

ORAVSZKI István – *Sztepan Petrovics* – (Fancsika/Fancsikovo, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. 1926.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, alapiskolai végzettség. Királyháza lakosa, mozdonyvezető. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1958. május 16–17-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *534-535.)*

ORBÁN Zsigmond – *Zsigmond Szaumilovics* – (Szernye/Szerne, korábban: Rivne, Munkácsi j. 1900.) – magyar, alapiskolai végzettség. Szernye lakosa, a szerednyei üzem pénztárosa. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1950.január 12-13-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *535.)*

ORLOVSZKY Vince – *Vincent Joszipovics* – (Turjaremete/Turji Remeti, Ungvári j., 2020-ig Perecsenyi j. 1937.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, alapiskolai végzettség. Ungvár lakosa, munkanélküli. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1956. március 20-án 6 évi szabadságvesztésre ítélte. Tagja volt a *Benyák Nándor* vezette szovjetellenes plakátokat terjesztő ungvári csoportnak. 1991-ben rehabilitálták.

Emlékezete: Nevét felvésték az ungvári fiatalok ellenálló csoportjának 1956-os emléktáblájára, *Benyák Nándor, Kulcsár János Tibor* volt politikai elítéltek társaságában. Állíttatta: a MÉKK, UMDSZ. Helyszín: Ungvár, Ungvári 10. számú Dayka Gábor Középiskola folyosójának falán. Avatás: 2006. október 23.

(DGy, 1999: 18; RIZO, I. 2003:538; DGy, 2020: 77-86.

A csoport tevékenységét lásd bővebben: https://mek.oszk.hu/21800/21825/21825.pdf)

ORMOS András – *Andrij Andrijovics* – (Cserna/Csarnató, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. 1893.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Csarnató lakosa, erdész. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. május 11-én 15 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *535.)*

ORMOS István – *Sztefan-Joszif Joszifovics* – (Mezőkaszony/Koszony, Beregszászi j., 1936.) Gulág-rab, magyar, középfokú végzettség, pártonkívüli. Mezőkaszony lakosa, mozigépész.

Tagja volt a mezőkaszonyi politizáló csoportnak. Az 1956-os magyar forradalom eszméit hirdette a mezőkaszonyi lakosság körében és röplapokat, plakátokat terjesztett. 1957. november 2-án tartóztatták le. A Kárpátaljai Területi Bíróság az ukrajnai Btk 54/10 és 54/11. § alapján, felkelésre való felbuzdítás, a szovjethatalom megdöntésére való szervezkedés vádjával 1958. január 21-én 4

évi szabadságvesztésre ítélte. A 4 évből 3 évet töltött le a Mordvin ASZSZK-beli GULAG 11. sz. politikai lágerében.

1991. november 11-én rehabilitálták. 1993-ben kitüntették az 1956-os Emlékéremmel.

Emlékezet: Nevét felvésték a mezőkaszonyi fiatalok ellenálló csoportjának 1956-os emléktáblájára, *Ormos Mária, Szécsi Sándor* volt politikai elítéltek társaságában. Állíttatta: a MÉKK, UMDSZ. Helyszín: Mezőkaszonyi Középiskola falán.

Avatás: 2006. október 23.

(RIZO, I. 2003: 535; DGy, 2020: 156-168.

A csoport tevékenységét lásd bővebben: https://mek.oszk.hu/21800/21825/21825.pdf)

ORMOS József– *Joszif Antonovics* – (Beregszász/Berehovo, 1912.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Mezőkaszony lakosa, asztalos. Gyerekei, *Ormos Mária* és *Ormos István* politikai elítéltek édesapja.

A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. december 28-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 535; DGy.)*

ORMOS Mária – *Mária Joszipivna* – (Mezőkaszony/Koszony, Beregszászi j. 1939.) – Gulág-rab, magyar, középfokú végzettség, pártonkívüli. Csoma lakosa, a helyi középiskola tanítója.

Tagja volt a mezőkaszonyi politizáló csoportnak. Az 1956-os magyar forradalom eszméit hirdette a mezőkaszonyi lakosság körében szovjetellenes röplapokat, plakátokat terjesztett.

1957. november 2-án tartóztatták le. A Kárpátaljai Területi Bíróság az ukrajnai Btk 54/10 és 54/11. alapján, felkelésre való felbuzdítás, a szovjethatalom megdöntésére való szervezkedés vádjával 1958. január 21-én 4 évi szabadságvesztésre ítélte. A négy évből egy évet és 11 hónapot töltött le a Moszkván túli kemerovói női politikai lágerben.

1991. november 11-én rehabilitálták. 1993-ben kitüntették az 1956-os Emlékéremmel.

Emlékezet: Nevét felvésték a mezőkaszonyi fiatalok ellenálló csoportjának 1956-os emléktáblájára, *Ormos István, Szécsi Sándor* volt politikai elítéltek társaságában. Állíttatta: a MÉKK, UMDSZ. Helyszín: Mezőkaszony, a Mezőkaszonyi Középiskola falán. Avatás: 2006. október 23.

(RIZO, I. 2003: 535; DGy, 2020: 156-168.

A csoport tevékenységét lásd bővebben: https://mek.oszk.hu/21800/21825/21825.pdf)

OROSZ Antal (*-) – Kárpátaljai, munkácsi magyar volt. A honfitársak az egyik karagandai bányászlágerben voltak vele együtt. *(RJ, 2000: 280.)*

OROSZ Béla – *Adalbert Fedorovics* – (Salánk/Salanki, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. 1919.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Salánki lakos, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság a kolhoz és a szovjethatalom ellen irányuló agitáció terjesztésének vádjával 1950. október 20-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1956. január

20-án 10 évre módosította. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *535.)*

OROSZ Endre – *Endre Pavlovoics* – (Macsola/Mocsola, Beregszászi j. 1906.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Macsola lakosa, munkás. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1952. november 29-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. október 14-én 7 évre módosította. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *536.)*

OROSZ Ida – *Ida Fedorivna* – (Gát/Gat, 1929.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Gáti lakos, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság a kolhoz és a szovjethatalom ellen irányuló agitáció terjesztésének vádjával 1952. november 28-29-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. március 16-án 10 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, 1. 2003*: *536.)*

OROSZ János – *Ivan Ivanovics* – (Biri, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. 1914. november 27. – Ungvár, 1992. augusztus 15.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, szlovák, pártonkívüli, 1939-től a szeklencei Csodatevő Szent Miklós görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát Kereckén, a gimnáziumot Munkácson és Ungváron, a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1938. július 10-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei 1948. június 28-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával a Kárpátaljai Területi Bíróság 1948. augusztus 16-án 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1956. március 2-án 10 évre mérsékelte. A SZU NKVD MVD vorkutai Gulágláger 2. sz. tábor részlegében raboskodott *Bóbita Mihály, Gregorovics István* és *dr. Ortutay Elemér* oltártestvéreivel. 1956. július 17-én tért haza. Bekövetkezett haláláig a munkácsi egyházmegyében működött. 1992. augusztus 15-én halt meg Ungváron.

1991. október 16-án rehabilitálták. *(RJ, 2000: 280-281; RIZO. I. 2003: 536)*

OROSZ Mihajlo – *Mihajlo Andrijovics* – (Bustyaháza/Bustino, Técsői j. 1920. szeptember 24. – 1994. szeptember 29.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán. Bustyaháza lakosa, középfokú végzettség, pártonkívüli, munkanélküli. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. január 14-én halálra ítélte. A SZU Legfelső Tanácsának Elnöksége a halálos ítéletet 1946. április 20-án 20 évi szabadságvesztésre módosította. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO. I. 2003: 536)

OROSZ Mihály (Huszt/Huszt, 1900) – Gulág-rab, ugyanitt tartóztatták le, 1945. október 12-én ítélte el Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága, Kárpátontúli Ukrajna Néptanácsának 1944. december 18-i rendelete alapján.

A vád: a magyar rendszerben vállalt közpozíciója miatt a nép ellenségévé nyilvánították.

1990. augusztus 24-én rehabilitálták. *(RIZO. I. 2003: 536)*

OROSZ Péter Pál (Biri, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. 1917. július 14. – Beregkisfalud /Szilce határában, 1953. augusztus 28.) – kivégzett mártír pap, magyar. 1946-tól a bilkei Péter és Pál főapostolok görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát Kisszolyván (Szkotarszke), a gimnáziumot Ungváron és Huszton, a teológiát Ungváron és Olmützben végezte. Sztojka Sándor püspök 1942. június 28-án pappá szentelte.

1949-ben hivatásától eltiltották, de a „bujdosó papok" csoportját alkotva, Csengery Jánossal, Horineczki Ivánnal, *Margitics Ivánnal* és *Román Jánossal* titokban tovább gyakorolták hivatásukat. A vidéket járva, 1953. augusztus 28-án egy Pósik nevű rendőr Beregkisfaludon elfogta és Ilosva irányába kísérve egy útmenti keresztnél – megengedve, hogy letérdelve imádkozzon – tarkón lőtte.

A holttestét az ilosvai rendőség garázsának betonpadlózata alá rejtették. A rendszerváltozás után találták meg, és Bilkén temették újra. 2022. augusztus 5-én Ferenc pápa elismerte a vértanúságát. Az evangélium vértanújának boldoggá avatására Bilkén, 2025. szeptember 27-én került sor. Az ünnepi Szent Liturgiát Grzegorz Ryś bíboros, a lengyelországi Łódź érseke vezette.

Emlékezete: – *Az ungvári görögkatolikus székesegyház és püspöki palota melletti parkot övező kőfalon elhelyezett a kommunista diktatúra idején meghurcolt, mártír görögkatolikus papok emlékét megörökítő táblákra, és *a Szolyvai Emlékparkban a Történelmi egyházak mártírjainak emléktáblájára 2004-ben nevét felvésték. *(RJ, 2000: 281; DGy.)*

OROSZ Vaszil – *Vaszil Olekszijovics* – (Iza/Iza, Huszti j. 1901) – Gulág-rab, ukrán, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Uglya (Uglja, Técsői j.) lakosa, pravoszláv pap. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1952. július 25-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. A Haditengerészet Katonai Bírósága a korábbi ítéletet 1955. június 8-án 5 évre módosította. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *535-536.)*

ORTUTAY Elemér, dr. – *Elemir Jevgenovics* – (Ungvár/Uzshorod, 1916. június 2. – Ungvár, 1997. január 25.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, magyar, görögkatolikus teológiai tanár, a görögkatolikus főesperes, 1945-től Ungvár-ceholnyai urunk színeváltozása görögkatolikus templom káplánja. *Ortutay Jenő* Gulágáldozat fia.

Az elemi iskolát Kövesligeten (Drahove) és Beregszászban, a gimnáziumot Beregszászban, a teológiát Ungváron, Olmützban és Budapesten végezte. 1942. március 24-én a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem Hittudományi Karán doktorrá avatták. Sztojka Sándor püspök 1941. október 6-án pappá szentelte. Előbb Ungváron gimnáziumi hitoktató, cserkészparancsnok, a Görögkatolikus Papnevelő Intézet tanára.

Az NKVD nyomozótisztjei 1949. augusztus 29-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. október 29-én 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben, Kijevben és Vorkután raboskodott.

Hat évi Gulág-fogság után 1956. szeptember 14-én szabadult. 17 esztendeig az ungvári téglagyárban dolgozott. Az illegalitásban működő „egyszemélyes teológia" fontos alakja, 20 papot nevelt ebben a formában. A legalizáció után első nyilvános máriapócsi látogatás (1989. november 5.) alkalmával az ünnepi szónok volt. A budapesti Mátyás-templomban a Magyarok III. Világkongresszusán prédikált. II. János Pál pápa magyarországi látogatása alkalmával a pápapi liturgián koncelebrált. 1997. január 25-én hunyt el Ungváron. 1991. november 12-én rehabilitálták.

1993-ban Ungváron a Kárpátaljai Magyar Könyvek sorozatban napvilágot látott önéletrajzi írása az Intermix Kiadó gondozásában: dr. Ortutay Elemér: *„...Holnap is felkel a nap". Emlékeim.*

Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/23400/23483/23483.pdf).

Emlékezete: *1999 januárjában a magyar kultúra napján a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége tagja tiszteletére, dr. Ortutay Elemér emlékérmet alapított. Azok kapták, akik a kárpátaljai magyarságért önzetlenül cselekedtek.

*A beregszászi Magyar Gimnázium falán tiszteletére emléktáblát avattak. *Beregszászban nevét viseli az Ortutay Görögkatolikus Központ (korábban: Ortutay Elemér Görögkatolikus Központ Kollégium, majd az Ortutay Elemér Szakkollégium).

(Wikipédia; RJ, 2000: 281; RIZO, I. 2003: 537.)

ORTUTAY István – *Sztepan Andrijovics* – (Ungdaróc (ma Ungvár része), 1894. február 28. – Ungvár/Uzshorod, 1967. április 2.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, szlovák, pártonkívüli, 1925-től a kapuszögi (Vorocsovo) Csodatevő Szent Miklós görögkatolikus templom parókusa.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot és a teológiát Ungváron végezte. Papp Antal püspök 1918. december 22-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei 1950. július 12-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, hithűsége miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950.augusztus 14-én 25évi kényszermunkára, 5 év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1956. január 13-án 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. Ungváron, Lembergben, Kijevben, Tajsetben raboskodott.

1956. május 23-án szabadult. 1967. április 2-án Ungváron hunyt el. 1991. augusztus 19-én rehabilitálták. *(RJ, 2000: 281; RIZO, I. 2003: 537.)*

ORTUTAY Jenő (Tarna/Trnava pri Laborci, (ma Szlovákia), 1889. május 3. – Ábez, 1950.december 24.) – Gulágrabságra ítélt vértanú görögkatolikus áldozópap, ruszin. Ungvár lakosa a ceholnyai görögkatolikus Urunk színe-

változása templom parókusa, görögkatolikus főesperes, kanonok, szentszéki tanácsos, 1928-tól 1938-ig Beregszász város főbírója, a Magyar Országgyűlés képviselője. *Dr. Ortutay Elemér* édesapja.

Ortutay István görögkatolikus pap és Dudinszky Mária családjában született. Az elemi iskolát Hegygombáson, gimnáziumot Ungváron, a teológiát Budapesten és Ungváron végezte. Papp Antal munkácsi püspök 1912. december 22-én szentelte pappá.

1913-ban a Zemplén megyei Cséke községben segédlelkészként kezdett működni. 1914–1915 között Beregpapfalván (Gyilokon) volt lelkész, 1915–1918 között az ungvári püspöki székesegyház hitszónoka és segédlelkésze. 1918. július 1-től 1919. december 31-ig Ökörmezőn (Mizshirján) volt parókus. Küzdött az agresszív pravoszlávia ellen, egy ízben sikertelen bombamerényletet követtek el ellene. 1925-ben tiszteletbeli esperes, beregszászi kerület esperese. Abban az időben Ortutay Jenő nagyra becsült és szeretett főpapja volt a beregszászi görögkatolikus egyházközösségnek. A városban Kat. Községi Pártot szervezett, amelynek élén 1928-ban bejutott a városi képviselő-testületbe, ahol főbíróvá választották. 1930-ban a *Kárpáti Figyelő* című lapot indította. 1935-ben tb. főesperes mint a Keresztényszocialista Párt listavezetője mandátumot kapott a ruszinszkói tartománygyűlésben. Majd az Egyesült Magyar Párt egyik vezéregyénisége valóban látnoki képességgel rendelkezett! Idézett az egyik 30-as évekbeli beszédéből: *„Egyesek állítják, hogy az egész mai élet-berendezési törekvés a szocializmus jegyében áll és ettől függ... Mi elfogadjuk a szociális ember ideálját és eszményét, de csak abban a feltevésben, hogy szellemi életét sem hanyagolja el.... Ebben a célkitűzésben kezet fogunk mi, a polgári gondolat képviselői, az úgynevezett szocializmussal. De az eszközök megválasztásában már nagy különbség van közöttünk. A szocializmus cégére alatt működő törekvések az osztályharc kiélesítésével és egyes társadalmi osztályok közé ék és harc beállításával akarják céljaikat megvalósítani. Le akarnak rombolni mindent, és a romokon akarnak egy új, szerintük boldogabb jövőt biztosítani az emberiségnek. Máról holnapra földi paradicsomot ígérnek, de gondosan vigyáznak arra, hogy a szegény ember a földről valahogy az Ég felé ne emelje tekintetét.*

A fokozatos fejlődés és az emberszeretet alapján kell törekedni a szocializmus igazságos érvényesítésére. Mi, a polgári rend képviselői és a kisebbségi magyar sor hordozói, a társadalom fokozatos fejlődése által törekszünk a szociális igazságosság érvényesítésére... Az osztályharc semmi jót nem eredményezhet, legfeljebb csak az egyik vagy a másik osztály kerekedik felül és jut némi előnyhöz időszerűleg. Márpedig ez nem az igazi szocializmus, amely csak a társadalom egyik vagy másik osztályát juttatja gazdasági vagy szellemi előnyökhöz. Ha pedig egy osztály győz, akár a kommunizmust, akár a nemzeti szocializmust nézzük, ott a győzedelmes osztály korlátlanul rendelkezik minden joggal és szabadsággal, a többi osztályokat pedig saját érdekeinek szolgálatába kényszeríti vagy pedig kíméletlenül elnyomja.

Ez igazán nem lehet szociális eszménye senkinek!" Ne feledjük: a csehszlo-

vák korszakban Beregszászban hangzottak el ezek a szavak, akkor, amikor még senki nem is sejthette, hova fog vezetni a nemzeti szocializmus uralomra jutása Németországban és a szocializmus győzelme a Szovjetunióban. A müncheni egyezmény és az első bécsi döntés (1938. szept. 29. – nov. 2.) között bujdosni kényszerült a csehszlovák terror elől.

Beregszász város főbírójaként 1938. november 9-én *Fekésházy Zoltán* későbbi alispánnal együtt ő köszöntötte a Beregszászba bevonuló magyar csapatokat. Mint a városi nemzeti tanács elnöke aktívan részt vett a konszolidációs munkában. Az 1938. évi XXXIV. törvény 2.§-a alapján, mint tartománygyűlési képviselő meghívást kapott a Magyar Országgyűlésbe. 1942-ben Nemzetvédelmi Kereszttel tüntették ki. Az országgyűlést nem követte Sopronba. 1945-ben Sztojka Sándor püspök kinevezte ungvár-ceholnyai parókusnak és ungvári kerületi esperesnek.

Az NKVD nyomozói 1945. június 15-én tartóztatták le, az aposztáziára akarták kényszeríteni. A vád: Horthy-fasiszta bérenc, vatikáni ügynök, amerikai kém. A Bródy-csoport tagjaként vonták perbe. A Kárpátaljai Területi Bíróság 1946. május 4-25-én 10 évi szabadságvesztésre, három év polgári jogfosztásra és vagyonelkobzásra ítélte. A Komi Autonóm Szovjet Szocialista Köztársaság ábezi lágerében 61 éves korában halt meg 1950. december 24-én. Egyetlen kívánsága volt, hogy egyházi szertartással helyezzék örök nyugalomra. Mivel katolikus pap nem volt a táborban, kérését Spira, Munkács főrabbija teljesítette. A sírját mindössze egy L-36 feliratú tábla jelezte. 1991. december 24-én rehabilitálták.

Emlékezete: *1990 augusztusában a beregszászi temetőben leánya sírjánál emléktáblát avattak az egykori lelkésznek, városbírónak, aki szülőföldjétől távol egy ábezi láger-sírban nyugszik. *Az ungvári görögkatolikus székesegyház és püspöki palota melletti parkot övező kőfalon elhelyezett a kommunista diktatúra idején meghurcolt, mártír görögkatolikus papok emlékét megörökítő táblákra Ortutay Jenő hitvalló atya nevét is megörökítették.

*Nevét felvésték a Szolyvai Emlékparkban 2016. december 7-én felavatott, a magyar felsőházi tagok és képviselők vértanúságát megörökítő emlékkeresztre. *(Wikipédia; RJ, 2000: 281; RIZO, I. 2003: 537.)*

OSZTERMUT Rudolf – *Rudolf Rudolfovics* – (Klucsarki/Várkulcsa, Munkácsi j. 1892.) – Gulág-rab, cseh, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Gut lakosa, erdész. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. május 11-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 537.)*

OZSVÁT Sámuel – *Szamuil Szamuilovics* – (Huszt/Huszt, 1902.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Huszt lakosa, munkás. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1951. május 28-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1955-ben rehabilitálták. *(RIZO, 1. 2003: 531.)*

ÓNODI János* – *Janos Janosovics* – (Kemecse, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. 1919. szeptember 27., *Márkus Erzsébet*) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Az MDB Lvivi Körzet Hadbírósága Ungváron 1951. október 5-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte.

Ungvári csendőrnyomozó volt. 1945. május 9-én esett fogságba Graznál. Az NKVD az Ivanovo, Sztlingrád, Voronyezs lágerek után a Kijev környéki hadifogolytáborból 1945 decemberében 108 csendőrtársával együtt „izolálta", illetve letartóztatta, a rabszállító vagonnal MVD ungvári börtönébe szállították őket. A visszaemlékezések szerint éjjel-nappali kihallgatások következtek. A Szovjet Állambiztonsági Hadsereg katonai törvényszéke kivétel nélkül „valamennyi társával együtt". 25 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. A Sztálingrád egyik rablágeréből 1953. december 3-án tért haza Magyarországra. 1991-ben rehabilitálták. *(RJ, 2000, 279; RIZO, 1. 2003*: *533.)*

ÓNODY – LAKATOS József (Liszkó, Borsod-Abaúj-Zemplén vm. 1891) – Gulág-rab, cigány, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Csap lakosa, zenész. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. október 31-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *538.)*

ÓZDI Gyula – *Gyula Janosovics* – (Kup, Veszprém vm. *1909.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. május 27-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *531.)*

P

PAFKÓ Ludwig- *Ludvig Atanaszovics* – (Szarvasháza/Zsdenyijevo, Munkácsi j., 2020-ig Volóci j. *1914.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Szerednyei lakos, gazdálkodó. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1947. január 31-én 10 évi, szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *549.)*

PALOCSAI Ida – *Ida Joszipivna* – (Beregszász/Berehovo, *1898.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszászi lakos, háztartásbeli. A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. március 9-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *544-545.)*

PALVELDI Mihály – *Mihajlo Mihajlovics* – (Nyírcsaholy, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1915.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Nyírcsaholy lakosa, munkás. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. június 28-án 15 évi szabadság-

vesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *543.)*

PAPP Géza – *Gejza Janosovics* – (Tiszacsege, Hajdú-Bihar vm. *1916.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. szeptember 17-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte.1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *547.)*

PAPP Gyula – *Juliusz Julijovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1885.) – Gulág-rab, magyar, felsőfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Munkácsi lakos, városi főügyész. A 4. Ukrán Front Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. január 19-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte.1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *546.)*

PAPP János – *Ivan Ivanovics* – (Tiszaújhely/Nove Szelo, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1892.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Verbőci lakos, erdész. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. május 11-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte.1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *576.)*

PAPP József – *Joszif Fedorovics* – (Mezőterebes/ Sztrabicsovo, Munkácsi j.*1901.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Guti lakos, a helyi erdészet munkása. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. augusztus 31-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. október 28-án 7 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *576.)*

PAPP József – *Joszif Gavrilovics* – (Minaj/Minaj, Ungvári j. *1913.) – Gulág-rab, magyar, középfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvári lakos, fogtechnikus. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. március 23-án 20 évi szabadságvesztésre ítélte. 1956-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *546.)*

PAPP Miklós István* – *Miklos Istvanovics* – (Porcsalma, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1919.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. szeptember 19-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. A „magyar közkatona Buda ostrománál esett fogságba. Az NKVD nyomozótisztjei a hadifogolytáborból 1945. február 5-én „kiemelte", illetve letartóztatta, MVD ungvári börtönébe szállították. A kihallgatások után „valamennyi társával együtt" 25 évi javító-nevelő munkatáborban letöl-

tendő szabadságvesztésre ítélte. Szibéria egyik rablágeréből 1953. december 3-án tért haza Magyarországra." 1980-ban rehabilitálták. (*RJ, 2000, 288.; RIZO, I. 2003*: *546.)*

PAPP Sándor – *Olekszandr Joszipovics* – (Nagybégány/Velika Bijhany, Beregszászi j. *1897.) – Gulág-rab, magyar, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Nagyszőlősi lakos, mozdonyvezető. A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. augusztus 26-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *577.)*

PAP Simon Dániel (Leordina/ Leordina, (Románia), 1917.02.08. – Aknaszlatina/ Szolotvino, 1992. szeptember 26.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, Alsóapsa (Gyibrova) lakosa, 1944-től az itteni Csodatevő Szent Miklós görögkatolikus templom parókusa.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Máramarosszigeten, a teológiát Kolozsváron végezte. Az NKVD nyomozói a 30 éves négy gyermekes atyát 1947. szeptember 18-án letartóztatták. 1947. november 1-4. között (más adatok szerint október 28-31-én) Ungváron a Kárpátaljai Területi Bíróság 25 évi kényszermunkára, 5 évi jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte el. Tajset, Bratszk, Omszk munkatáboraiban töltötte le a büntetését. 1957. április 9-én rehabilitálták.

1957. május 9-én tért haza. Lelkipásztori hivatását titokban tovább gyakorolta a técsői és rahói járásban. 1992. szeptember 26-án halt meg Aknaszlatinán.

(RJ, 2000: 288; RIZO, I. 2003: *577; MI, 2024: 1-126.)*

PAPP Vilmos – *Vilhelm Ivanovics* – (Verbőc/Verbovec, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1917.) – Gulág-rab, magyar, középfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Verbőci lakos, gazdálkodó. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1947. július 9-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *575.)*

PAS Júlia – *Julia Mihajlivna* – (Bustyaháza/Bustino, Técsői j. *1925.) – Gulág-rab. Bustyaháza lakosa, ruszin/ukrán, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli, nyomdász. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. január 14-én 3 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *550.)*

PASZTELLÁK István (1943, Ungvári j. *Gálocs/Galocs, Ungvári j. – Gálocs, 2006. november 10.) – Gulág-rab, az 1956-os magyar forradalom eszméit hirdette a gálocsi lakosság körében és röplapokat, plakátokat terjesztett; a II. világháború után visszamaradt fegyvereket gyűjtött és halmozott fel. Vezetője volt a gálocsi politizáló csoportnak, melynek tagjai: *Perduk Tibor, Molnár László*. A vád szerint kapcsolatban állt az ungvári börtönben kihallgatás közben elhunyt, gálocsi származású *Gecse Endre* református lelkésszel. 1958 őszén tartóztatták le. Az ungvári börtönben vallatták. 1959. január 31 -én hozott íté-

letet ügyében a Kárpátaljai Területi Bíróság. Az ukrajnai BTK 54-4a, 54/11, 54/10. § alapján ítélték el. A vád: felkelésre való felbuzdítás, a szovjethatalom megdöntésére való szervezkedés, izgatás, ellenforradalmi tevékenység. Hat évi szabadságvesztésre ítélték. Ebből 6 hónapot töltött le, amnesztiával szabadult. 1991. november 11-i keltezéssel rehabilitálták az Ukrán SZSZK 1991. április 17-én kiadott rehabilitációs törvénye alapján. 1993-ben kitüntették az 1956-os Emlékéremmel. 64 éves korában halt meg Gálocsban.

Emlékezete: Nevét felvésték a Gálocsi Polgármesteri Hivatal falán elhelyezett gálocsi politizáló csoport 1956-os emléktáblájára. Avatás: 2006. október 23. MÉKK, UMDSZ.

(DGy:2020:169-189. A csoport tevékenységét lásd bővebben: https://mek.oszk.hu/21800/21825/21825.pdf)

PASZULYKA Jenő – *Jevgen Ivanovics* – (Dobóruszka/Ruská, (Szlovákia), *1904. január 18.-Beregszász, 1981. július 2.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, magyar. Beregszászi lakos, 1946-tól a helyi Örömhírvétel görögkatolikus templom segédlelkésze volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Beregszászban, a teológiát Ungváron végezte. Közben a Prágai Egyetem jogi karon tanult, de nem fejezte be. Gebé Péter püspök 1931. április 26-án pappá szentelte. Az NKVD nyomozótisztjei 1948.március 8-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron, 1948. május 27-én 25 évi kényszermunkára, 5 év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége (más adatok szerint a Kárpátmelléki Katonai Körzet Hadbírósága) felülbírálva a korábbi ítéletet 1956. január 30-án 7 évi és 10 hónapi szabadságvesztésre mérsékelte. Norilszkban, Tajsetben, Novocsunkán raboskodott. 1956. február 21-én szabadult. 1981. március 18-án halt meg Beregszászban. 1992. március 11-én rehabilitálták.

(RJ, 2000: 289; RIZO, I. 2003: *548; MI, 2024: 1-126. DGy.)*

PATLOK Miklós – *Miklos Andras* – (Szabolcsbáka, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1919.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. szeptember 15-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *548.)*

PATRUSZ-KARPATSZKIJ Andrij – *Andrij Mihajlovics* – (Talaborfalu/Tereblja, Técsői j.*1917. március 17. – Kijev, 1980. április 19.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán. Ungvár lakosa, középfokú iskolai végzettség, pártonkívüli, ukrán író. A Sztálint dicsőítő verseket is író kommunista költőt az NKVD 1947. október 10-én Ungváron letartóztatta. Kárpátalján azonnal kizárták az SZKP soraiból. A koncepciós vád: a fasiszták uszályhordozója, angol kém. Miután a jobboldali Heliodor Pika (1897.- Plzeň, 1949. június 21.) csehszlovák tábornokot, egykori parancsnokát, a Moszkvában tartóz-

kodó csehszlovák katonai misszió vezetőjét, az I. csehszlovák hadsereg szervezőjét (sok ezer Gulág-lágerben sínylődő kárpátaljai ruszin életét mentették meg és sorozták be a Buzulikiban felállított csehszlovák hadtestbe) koncepciós perben – a prágai sztálinista kommunista vezetők közreműködésével – halálra ítélték és kivégezték; mint a tábornok egykori munkatársa, Patrusz-Karpatszkij Andrij is a SZMERS és az NKVD célkeresztjébe került. SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1948.december 11-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Vorkuta, Tajset lágeriben raboskodott. 1956-ban szerencsésen Kárpátajlára hazatért, ugyanebben az évben rehabilitálták. Ismertté vált a börtönlágerben, fejben írt „Karpatszkaja Szonata"(Kárpáti Szonáta) c. elbeszélő költeménye, később az emlékezetből leírt változatát a KGB elkobozta. Életében 10 verseskötete jelent meg, számos esszét, műfordítást is publikált, mégis viszonylagos elfeledettségben, Kijevben hunyt el. *(RIZO, I. 2003*: *548; Pop Ivan, 2001: 295-296; DGy.)*

PAULIK Michael – *Mihail Joszifovics* – (Dubi/Dubi, Huszti j., 2020-ig Ilosvai j. *1901.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Dubi lakos, favágó. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbundtagság miatt 1945. december 27-én 4 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *538.)*

PAUSZ Imre – *Imre Imrovics* – (Rakamaz, Borsod-Abaúj-Zemplén vm. *1920.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron 1951. szeptember 17-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte.1992-ben rehabilitálták.*(RIZO, I. 2003*: *549.)*

PAVLIK Rudolf (Munkács/Mukacsevo, *1928.) – Gulág-rab, szlovák. Munkács lakosa, a helyi belügyi, személyazonossági osztály munkatársa. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával ítélte el 1950. november 29-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *538.)*

PAVSIN János (*1910.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán. Drugetháza/Zaricseve (Ungvári j., 2020-ig Perecsenyi j.) lakosa, tisztviselő, Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. november 23-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. december 11-én 5 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *569.)*

PÁL Zoltán – *Zoltan Ljudvigovics* – (Szőlősgyula/Gyula, korábban: Julivci, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1915.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Szőlősgyulai lakos, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság a kolhoz és a szovjethatalom ellen irányuló agitáció terjesztésének vádjával Ungváron 1950. október 30-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bírósá-

gának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. március 14-én 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *543.)*

PÁLFI László – *Vaszil Ivanovics* – (Tornya/Turnu, (Románia), *1914.) – Gulág-rab, magyar, felsőfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszászi lakos, tisztviselő. Az MDB Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1952. január 4-6-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1955-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *545.)*

PÁSZKA József – *Joszif Joszifovics* – (Balazsér/Balazser, Beregszászi j. *1925.) – Gulág-rab, magyar, középfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Balazséri lakos, gazdálkodó. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. február 14-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1994-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *547.)*

PÁSZKA Péter – *Petro Ivanovics* – (Balazsér/Balazser, Beregszászi j. *1933.) – Gulág-rab, magyar, középfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Balazséri lakos, földműves. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. február 22-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1955-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *547.)*

PÁSZTOR Ferenc– *Fegyir Ivanovics* – (Ungvár/Uzshorod, 1880. január 14. – Gulág-rab, Ozernij 32-es láger, 1951. október 16.) – Gulág-rabságra ítélt római katolikus lelkipásztor, fehér vértanú, magyar, felsőfokú végzettség, pártonkívüli, a beregszászi Szent Kereszt felmagasztalása római katolikus templom főesperes plébánosa, pápai prelátus, a kárpátaljai római katolikus egyház helynöke volt.

A Kárpátaljai Állambiztonsági Szervek nyomozótisztjei 1949. március 1-jén tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa 1950. december 29-én az ukrán Btk. 54/4. és az 54/10 § alapján 25 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre, polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az ungvári, kijevi börtönben raboskodott, majd az Irkutszk területi MVD ITL Ozernij 32-es szigorított lágerében végkimerülésig fakitermelésen dolgoztatták. Pásztor Ferenc 1951. október 16-án hunyt el.

Boldoggá avatási folyamatának elindítását kezdeményezve, Majnek Antal, munkácsi római katolikus püspök a beregszászi helynök elhalálozása kérdésében levélben fordult az Orosz Föderáció Külügyminisztériumához, ahonnan 2012. augusztus 13-ai dátummal válasz érkezett: *„(...) 1951. október 17-én temették el ugyanezen láger temetőjében a 15-ös számú sírban M-15-1, S-66 azonosító jellel jelölve. Egyúttal közlöm, hogy a fent nevezett személy elhantolásának helyére vonatkozó további információval nem tudunk szolgálni. Tisztelettel: I.F. Okuneva."* Bűnössége nem nyert igazolást, 1989.augusztus 2-án rehabilitálták.

Emlékezete:

*A Szolyvai Emlékparkban a Történelmi egyházak mártírjainak emléktáblájára 2004-ben nevét felvésték.

*A szlovákiai Dobóruszkán egykor 1911–1932 között plébánosként itt szolgáló atya tiszteletére Pásztor Ferenc-emlékszobát létesítettek 2022. július 9-én, aki 1922. augusztus 6-án felszentelte az általa átépített, illetve kibővített Dobóruszkai Szent Kereszt felmagasztalása templomot.

*A beregszásziak 1990 nyarán tiszteletére emléktáblát állítottak.

*2013-ban a beregszászi egyháztanács Pásztor Ferenc-díjat alapított, azóta számos kiváló, egyházsegítő személy kapta meg.

*2013. október 13-án felavatták mellszobrát (alkotója a beregszászi Szilágyi Sándor szobrász).

*Nevét felvette az 1914-ben épült Beregszászi Pásztor Ferenc Közösségi és Zarándokház, amelynek bejárat falán 2017-ben dombormű emléktáblát helyeztek el.

*A tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet római katolikus templom közösségi termében elhelyezett „Egyházüldözés Kárpátalján 1944-1991" idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemutatásra Pásztor Ferenc atya szenvedéstörténete is.

Könyvalakban megjelent írása: Pásztor Ferenc: *Dobó István temploma. Emléksorok a dobóruszkai kibővült templom fölszentelése alkalmából.* 1922. augusztus 6. Földesi ny., Uzhorod-Ungvár. 1922.

Életútját bemutató művek: Először Szendrey Anita írásban állított Pásztor Ferencnek emléket. (Adalékok a beregszászi Római katolikus Egyház történetéhez. 1938-1963. kézirat.)

Életéről és meghurcoltatásról az ungvári levéltárban felkutatott és feldolgozott bírósági koncepciós peranyagot tartalmazó Pásztor-akta alapján az ungvári egyetem doktorandusza könyvet írt: Dupka Nándor: *Pásztor Ferenc vértanú. „Hitét nem tagadta meg, inkább a halált választotta".* A Kárpátaljai Római Katolikus Egyház hitvallói (1945-1991) (a 2024-ben megjelent könyv bővített kiadása). Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2025.

Elektronikus változat: https://kmmi.org.ua/uploads/attachments/books/books-pdf/2025/DN_Pasztor_001-281_j_compressed.pdf

(RJ, 2000: 289; RIZO, I. 2003: 548; PW, 2019: 246-248.)

PÁZSIT József – *Joszif Olekszandrovics* – (Királyháza/Korolevo, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1914. április 29. – Krím-félsziget, Munkács, 1982. szeptember 1.) – mártírhalált szenvedett református lelkipásztor, magyar, felsőfokú iskolai végzettségű. A sztálini önkény időszakában a Munkácsi Református Egyházközség templomában választott lelkészként szolgált.

1949. március 20-án az Állambiztonsági Hivatal Kárpátontúli Területi Főosztályának nyomozótisztjei tartóztatták le. Először a munkácsi, majd az ungvári börtönbe hurcolták el. A szovjetellenes propagandával megvádolt, a Keleti Baráti Kör „kemény magjához" tartozott. A Kárpátaljai Területi Bíróság az ukrán Btk. 2. r. 54/4., 54/10. 2. bekezdés, 54/11 § alapján 1949. május 23–24-én 25 évi szabadságvesztésre, 5 évi polgári jogvesztésre, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. november 3-án 10 évre csökkentette. Az elítélése után a lembergi börtönbe vitték, majd a ka-

zahsztáni Dzsezkazgan rézbányájában, Kingirben építkezéseken dolgoztatták.

1956. június 6-án szabadult. Hazatérése után Munkácson, Beregrákoson, Újdávidházán, Izsnyétén folytatta tovább a lelkészi szolgálatait. 1982. szeptember 1-én, a Krím-félszigeten való gyógykezelése alatt hunyt el. A temetési szolgálatot *Forgon Pál* végezte. 1991. október 10-én rehabilitálták.

Emlékezete:

* Nevét felvésték a Kárpátaljai Református Egyház Püspöki Hivatalának kertjében a kommunista diktatúra ideje alatt meghurcolt lelkészek emlékére 2008. november 24-én felállított négy méter magas gránit oszlop emléktáblájára (alkotója Matl Péter szobrász).

*A tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet római katolikus templom közösségi termében dr. Dupka György történész összeállításában elhelyezett „Egyházüldözés Kárpátalján 1944–1991" idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemutatásra Pácsit József lelkész szenvedéstörténete is.

(RJ, 2000: 290; RIZO, I. 2003: 542; FG, 2017: 290-297.)

PÉK Béla – *Bejla Ivanovics* – (Kibljari/Köblér, Ungvári j. *1911.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Antalóci (Antalovci, Ungvári j.) lakos, gazdálkodó. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. január 26-án 6 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 550.)*

PÉK József – *Joszif Ludvigovics* – (Antalóc/Antalovci, Ungvári j. *1903.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Antalóci lakos, gazdálkodó. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. február 4-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták.

(RJ, 2000: 291; RIZO, I. 2003: 550.)

PEKÁROVICS István – *Sztefan Sztefanovics* – (Zétény/Zatín, (Szlovákia), *1889.) – Gulág-rab, magyar, középfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Ungvár lakosa, kereskedő. A Ungváron Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1945. október 20-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 551.)*

PENZENSTADLER Franz– *Fjodor Mátyásovics* – (Szarvasrét/Puznyakivci, Munkácsi j. *1927.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Szarvasréti lakos, munkás. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945. október 16-án 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 551.)*

PERDUK Tibor (*Gálocs/Galocs, Ungvári j. 1942. április 22. – 2024. november 4.) – Gulág-rab, az 1956-os magyar forradalom eszméit hirdette a gálocsi lakosság körében és röplapokat, plakátokat terjesztett; II. világháború után visszamaradt fegyvereket gyűjtött és halmozott fel. *Pasztellák István* és *Molnár László* társaságában tagja volt a gálocsi politizáló csoportnak.

1958. november 28-án tartóztatták le. Az ungvári börtönben vallatták. 1959. január 31-én hozott ítéletet ügyében a Kárpátaljai Területi Bíróság. Az ukrajnai Btk. 54-10. és 54/11.§ alapján ítélték el. A vád: felkelésre való felbuzdítás, a szovjethatalom megdöntésére való szervezkedés, izgatás, ellenforradalmi tevékenység. Két év szabadságvesztésre ítélték. Ebből tíz hónapot töltött le a köztörvényesek rovnói területi dubnói nevelőintézetében, amnesztiával szabadult. 1991. november 11-i keltezéssel rehabilitálták. 1993-ben kitüntették az 1956-os Emlékéremmel.

Emlékezete: Nevét felvésték a Gálocsi Polgármesteri Hivatal falán elhelyezett gálocsi politizáló csoport 1956-os emléktáblájára. (Avatás: 2006. október 23. MÉKK, UMDSZ).

(DGy: 2020: 169-189.)

(A csoport tevékenységét lásd bővebben: https://mek.oszk.hu/21800/21825/21825.pdf)

PÉRCSI József – *Joszif Ivanovics* – (Huszt/Huszt, *1908.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Huszti lakos, tisztviselő. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1951. május 28-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte.1955-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *554.)*

PERECSI Bertalan* (Ond, Szerencs része, Borsod-Abaúj-Zemplén vm., *1912. október 24., *Horváth Teréz*) – Gulág-rab, magyar, csendőrőrmester volt. 1944. őszén Csap környékén civil ruhába öltözött, Szerednyére ment menyasszonyához, akivel 1945-ben egybekelt. Az NKVD nyomozótisztjei felfigyeltek rá, magyar kémnek könyvelték el a gazdálkodót. 1945. december 16-án letartóztatták, az ungvári gyűjtőfogházba vitték. Az MDB Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával a 54. § (6). pontja alapján Ungváron 1946. április 19-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Kazahsztánban (Karaganda, Szarepta) és az oroszországi Karabasban töltötte le büntetését. 1955. május 11-én tért haza Magyarországra. 1991-ben rehabilitálták.

(RJ, 2000: 291-292; RIZO, I. 2003: 553.)

PERESI József – *Joszif Mihajlovics* – (Hodász, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1897.) – Gulág-rab, magyar, Huszt lakosa, munkanélküli. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. május 29-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990. február 23-án rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *553.)*

PEREVUZNIK György – *Jurij Jurijovics* – (Szerednye/Szerednye, korábban: Szvedernyik, *1900.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, jogász, igazságügyi szakértő. 1945 májusában, mint büntető bírót, a SZMERS nyomozótisztjei Prágában tartóztatták le. A SZU NKVD Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenységért 1945. december 26-án 8 évre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *551-552.)*

PETENKÓ Gyula – *Julij Vaszilijevics* – (Poroskove/Poroskő, Ungvári

j., 2020-ig Perecsenyi j. *1898.) – Gulág-rab, ruszin, középfokú végzettségű, párton kívüli. Perecsenyi lakos, tanító. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. április 21-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *554.)*

PETENKÓ István (Turjamező/Turja Poljana, Ungvári j., 2020-ig Perecsenyi j. 1907. április 12. – Huszt, 1987. január 12.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán, 1935-től a nyágovai (Dobrjanszke) Szent Mihály arkangyal görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, Lipcsemezőn (Lipecka Poljana), a gimnáziumot Munkácson, Máramarosszigeten és Huszton, a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1932. július 31-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 42 éves hat gyermekes atyát 1949. június 19-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. augusztus 30-án 25 évi kényszermunkára, 5 év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. május 9-én 6 évi szabadságvesztésre mérsékelte. Ungváron, Kijevben, Moszkvában, Karagandában, Vorkután, Dzsezkazganban raboskodott. Rabtársa volt *Zseltvay Tódor,* a munkácsi görögkatolikus egyházmegye técsői járásának főesperese. Petenkó István lelkész szanitécként szolgált abban a rabkórházban, ahol Zseltvay *Tódort* megműtötte egy budapesti orvosprofesszor. Tanúja volt a görögkatolikus főesperes halálának.

1956. április 11-én szabadult. 1987. január 12-én hunyt el Huszton. 1992. november 10-én rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel. *(RJ, 2000: 294; RIZO, I. 2003*: *554; MI, 2024: 1-126.)*

PETERLIK József – *Joszif Francovics* – (Szarvasrét/Puznyakivci, Munkácsi j. *1908.) – Gulág-rab, német, írástudatlan, pártonkívüli. Szarvasréti lakos, favágó. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945. október 16-án 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *554.)*

PETERLIK Luzan – *Alois Johanovics* – (Szarvasrét/Puznyakivci, Munkácsi j. *1893.) – Gulág-rab, német, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Szarvasréti lakos, gazdálkodó. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945. augusztus 7-én 15 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *554.)*

PETERLIK Mária – *Marija Fedorivna* – (Szarvasrét/Puznyakivci, Munkácsi j. *1903.) – Gulág-rab, német, írástudatlan, pártonkívüli. Szarvasréti lakos, munkás. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945. október 16-án 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *554.)*

PETRICS József – *Joszif Andrijovics* – (Técső/Tyacsiv, *1890.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Técsői lakos, gazdálkodó. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. január 24-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *555.)*

PETRICS Lajos – *Ludvig Pavlovics* – (Técső/Tyacsiv, *1884.) – Gulág-rab, magyar, középfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszászi lakos, tisztviselő. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. december 28-án 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *555.)*

PETRÁS István – *Sztefan Sztefanovics* – (Jánosi/Janosi, korábban: Makosjánosi/Ivanyivka, Beregszászi j. *1929.) – Gulág-rab, magyar, középfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Jánosi lakos, gazdálkodó. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. február 14-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. „A magyarországi túlélők közlése szerint Vorkuta 6-os lágerében vele együtt dolgoztak. További sorsa ismeretlen." 1994-ben rehabilitálták.

(RJ, 2000: 293; RIZO, I. 2003: *555.)*

PETRICSKA Iván* (Felsőhidegpatak/Vernyij Sztudenij, Huszti j., 2020-ig Ökörmezői j. *n.a.) – Gulág-rab, hidegpataki földműves, magyar politikai elítélt volt. A magyarországi túlélők közlése szerint Szibéria lágereiben vele együtt raboskodtak. További sorsa ismeretlen. *(RJ, 2000: 293.)*

PETRICSKÓ Mihály – *Mihajlo Petrovics* – (Beregszentmiklós/Csinagyijevo, Munkácsi j. *1924.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, befejezetlen középfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Munkácsi lakos, a helyi gimnázium diákja. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. október 29-30-án halálra ítélte. Kárpátontúli Ukrajna Néptanácsának elnöksége 1945. november 9-én 10 évi szabadságvesztésre módosította. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *556.)*

PETRIK Jenő (Lehóc /Lemkivci, Ungvári j. 1892. január 26. – Abez, 1953. november 29.) – Gulág-rabságra ítélt vértanú görögkatolikus áldozópap, ruszin, görögkatolikus egyházmegyei alapkezelőség pénztárosa, szentszéki tanácsos, tiszteletbeli kanonok volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Munkácson, a teológiát Budapesten végezte. Papp Antal püspök 1917. május 20-án pappá szentelte. Az NKVD nyomozótisztjei az 57 éves atyát 1949. augusztus 5-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. szeptember 29-én 25 évi kényszermunkára, 5 év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lemberg, Kijevben és a Komi ASZSZK lágereiben raboskodott. 1953. november 29-én hunyt el az abezi fogolytáborban. Jelöletlen sírban nyugszik. 1991. november 12-én rehabilitálták.

Emlékezete: *Az ungvári görögkatolikus székesegyház és püspöki palota melletti parkot övező kőfalon elhelyezett a kommunista diktatúra idején meghurcolt, mártír görögkatolikus papok emlékét megörökítő táblákra, és *a Szolyvai Emlékparkban a Történelmi egyházak mártírjainak emléktáblájára 2004-ben nevét felvésték.

(RJ, 2000: 293-294; RIZO, I. 2003: 555; MI, 2024: 1-126.)

PÉTER János – *Ivan Ivanovics* – (Végardó, Sárospatak része, Borsod-Abaúj-Zemplén vm. *1911.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1949. június 25-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 550.)*

PÉTER Sándor – *Sandor Zsigmondovics* – (Orbaitelek/Telechia, (Románia), *1890.) – Gulág-rab, magyar, középfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Eszeny lakosa, tanító. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1945. október 23-án 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 550-551.)*

PÉTERI Péter – *Pejter Pejterovics* – (Pálháza, Borsod-Abaúj-Zemplén vm. *1914.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1949. november 29-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003:551.)*

PFEIFFER György – *Georgij Mihajlovics* – (Beregleányfalva/Lalovo, Munkácsi j. *1903.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, párton kívüli. Beregleányfalvai lakos, földműves. Kárpátontúli Ukrajna Népi Tanácsának Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945. június 11-én 15 évi szabadságvesztésre ítélte. 1993-ban rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: 592-593.)

PFEIFFER János – *Ivan Melihartovics* – (Alsóschenborn/Senborn, Munkácsi j. *1923.) – Gulág-rab, német, alapfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Alsóchenborni lakos, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság a kolhoz és a szovjethatalom ellen irányuló agitáció terjesztésének vádjával és a Volksbund-tagság miatt Ungváron 1950. november 10-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. március 23-án 6 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: 593.)

PFEIFFER József – *Joszif Andrejevics* – (Beregszentmiklós/Csinagyijevo, Munkácsi j. *1911.) – Gulág-rab, szlovák, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Szolyvai lakos, munkás. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt Ungváron 1946. április

18-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: 593.)

PFEIFFER József – *Joszif Adamovics* – (Pósaháza/Pausching/Pavsino, Munkácsi j. *1921.) – Gulág-rab, német, középfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Pósaházai lakos, munkás. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt Ungváron 1946. április 18-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte.1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: 593.)

PIGOR András – *Andrij Ivanovics* – (Fancsika/Fancsikovo, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1914.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Huszti lakos, vasutas a teherforgalomnál. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1946. október 27-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 561.)*

PILLER József- *Joszif Joszifovics* – (Pósaháza/Pausching/Pavsino, Munkácsi j. *1908.) – Gulág-rab, német, alapfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Pósaházi lakos, kőműves. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945. június 16-án golyó általi halálra ítélte. 1945. június 16-án öngyilkosságot követett el. 1990-ben rehabilitálták.

Emlékezete: a Szolyvai Emlékparkban a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára nevét felvésték.

(RJ, 2000: 295; RIZO, I. 2003: 562.)

PINYŐZI Sándor (1925, Técső – 1990) – Técső lakosa magyar, bolti eladó. Egyéni akcióban az 1956-os forradalom mellett fejtett ki szovjetellenes agitációt. A Huszti Járási Bíróság 4 évi szabadságvesztésre ítélte. *(DGy.)*

PLACKINGER PÁL (Nagytarna/Tarna Mare, Szatmár m. 1915. február 15. – Szatmárnémeti/Satu Mare, 2002. október 28.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló római katolikus lelkipásztor, magyar, felsőfokú végzettség, tiszteletbeli kanonok, plébános.

1942. április 4-én Fieler István szatmári püspök pappá szentelte. Segédlelkész volt Felsővisón, Krasznabéltelken, Ungváron. Kárpátalján éli át a kommunista önkény éveit.

Az ungvári Szent György vértanú római katolikus templom lelkipásztoraként a Kárpátaljai Állambiztonsági Szervek 1949. augusztus 14-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949 őszén 25 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre, polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az ungvári, lembergi börtönben raboskodott. majd a Zsmerinka gyűjtőlágeren keresztül Karagandába szállították.

1953-ban visszatért Kárpátaljára. Királymezőn működik. Nem volt hajlandó bekapcsolódni az akkortájt tetőző „békepapi mozgalomba," 1961-től ismét száműzetés a sorsa Kazahsztánban, ahol Karagandában *Chira Sándor* görögkatolikus püspök mellett a Volga mentéről kitelepített németajkúak lelkipásztora lett.

1964-től Técsőn, Bustyaházán, és Gyertyánligetben működik. A viski Szent Miklós püspök római katolikus templom plébánosa lett, abban az időben merényletet terveztek ellene, azonban őt továbbra sem tudták megtörni.

1978. március 18-án a KGB a Szovjetunióból „kitoloncolta" Nyugat-Németországba, 1995-ig egy menekülttáborban végzett papi szolgálatot. Majd 1994–1995 között hazatelepült Szatmárnémetibe, az itteni papi otthonban élt. 2002. október 28-án hunyt el Szatmárnémetiben. *(PW, 2019: 248.)*

PLESA Mihály– *Mihajlo Mihajlovics* – (Makarja/Makarove, Munkácsi j. *1930.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, befejezetlen középfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Munkácsi lakos, a helyi középiskola tanulója. Kárpátmelléki Katonai Hadbíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. augusztus 18-án golyó általi halálra ítélte. Az SZSZKSZ Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1956. október 26-án 20 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *566.)*

PLISZKA Vaszilina – *Vaszilina Ivanyivna* – (Tereselpatak/Taraszivka, Técsői j. *1927.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Fancsika lakosa, háztartásbeli. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1956. június 18-20-án 4 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *566.)*

PLOUS Rudolf – *Rudolf Rudolfovics* – (Dubi/Dubi, Huszti j., 2020-ig Ilosvai j. *1914.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Dubi lakos, favágó. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbundtagság miatt 1945. december 27-én 4 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *568.)*

POCHIL László – *Vaszil Mihajlovics* – (Ölyvös/Vilyhivka, Huszti j., 2020-ig Ilosvai j. 1910. január 29. – Beregszász/Beregovo, 1983. május 19.) – Gulágrabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán, 1939-től a nagybocskói (Velikij Bicskiv) Istenszülő elhunyta görögkatolikus templom parókusa.

Az elemi iskolát és a gimnáziumot Beregszászban, a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1934. december 19-én pappá szentelte.

Három évig bujkált, az NKVD nyomozótisztjei a 42 éves, háromgyermekes atyát elfogták, 1952. június 5-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, hithűsége miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. július 23-án 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben, Kijevben, Overjatán, Breszt-Litovszkban, Lintovkán, Gariban és Mordvinföld lágereiben raboskodott.

1956. június 21-én szabadult. Bútorgyári munkásként dolgozott Beregszászban. 1983. május 19-én hunyt el Beregszászban. 1990. április 20-án rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

(RIZO, I. 2003: *586; MI, 2024: 1-126.)*

POCSAI József – *Joszif Laszlovics*– (Debrecen, *1913.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. június 8-án 25 évi szabadságvesztésre ítélték. 1978-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *587.)*

POLJANSZKI Béla – *Adalbert Andrijovics* – (Técső/Tyacsiv, *1925.) – Gulág-rab, magyar, középfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Técsői lakos, a helyi vasútállomás munkása. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron 1948. április 12-15-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte.1956-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *574.)*

POLOCSAI Gyula– *Julij Jurijovics* – (Gut/Gut, korábban: Kisgut, Nagygut, Kétgut, Garazgyivka, Beregszászi j. *1927.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Beregszász lakosa, munkás. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1945. szeptember 6-án 1 évi szabadságvesztésre ítélte. 1965-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *574.)*

POLONCSÁK János – *Ivan Mihajlovics* – (Szolyva/Szvaljava, 2020-tól Munkácsi j.,*1926.) – Gulág-rab, szlovák, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Szolyvai lakos, földműves. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. április 12-én halálra ítélte. 1945. április 25-én az ítéletet végrehajtották. 1991-ben rehabilitálták.

Emlékezete: nevét felvésték a Szolyvai Emlékparkban felállított gránittáblára. *(RIZO, I. 2003*: *574.)*

POPOVICS Demeter, dr. (Ilonokújfalu/Onok, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. 1899. november 7. – Ungvár, 1968. október 3.) – Gulágrabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán. 1924-től a huszti Alumneum internátus igazgatója, szentszéki tanácsos, a görögkatolikus gimnázium hittantanára.

1944 májusában avatták kánonjogi doktorrá Kolozsváron. Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Kalocsán, a teológiát Budapesten, a Pázmány Péter Tudományegyetem Hittudományi Karán végezte. Gebé Péter püspök 1924. augusztus 28-án pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei 1949. február 4-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. március 29-én 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1956. február 3-án 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. Lembergben, Kijevben, Tájsetben raboskodott.

1956. június 19-én szabadult. 1968. október 3-án Ungváron hunyt el. Jelentős irodalmi tevékenysége, melyet a teológia terén fejtett ki. 1992. november 15-én rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

(RJ, 2000: 301; RIZO, I. 2003: *580; MI, 2024: 1-126.)*

POPOVICS János (Nyíresújfalu/Dunkovica, Beregszászi j., 2020-ig Ilosvai j. 1908. december 31.– Munkács/Mukacsevo, 1985.február 10.) – Gulágrabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán. Bilke lakosa, 1938-tól az Istenszülő elszenderedése görögkatolikus templom parókusa.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Munkácson, a teológiát Ungváron végezte. Gebé Péter püspök 1931. április 26-án szentelte pappá.

Az NKVD nyomozótisztjei a 38 éves kilenc gyermekes atyát 1946. június 19-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával Kárpátaljai Területi Bíróság 1946. szeptember 23-án 5 évi kényszermunkára, 5 év jogfosztásra és vagyonelkobzásra ítélte el. Vorkután raboskodott.

1953. május 2-án szabadult. Munkácson élt és dolgozott 1985. február 10-én bekövetkezett haláláig. 1992. július 13-án rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

(RJ, 2000: 301; RIZO, I. 2003: *580; MI, 2024: 1-126.)*

POPOVICS Kázmér – *Kazimir Joszipovics* – (Huszt/Huszt, *1924.) – hadifogoly, Gulág-rab ruszin/ukrán, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. A magyar hadsereg katonája volt. A 8. Légideszant hadsereg katonai törvényszéke szovjetellenes tevékenység vádjával 1944. december 28-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. A magyarországi túlélők közlése szerint Vorkuta 7-es lágerében vele együtt dolgoztak. További sorsa ismeretlen 1994-ben rehabilitálták. *(RJ, 2000: 301; RIZO, I. 2003*: *581.)*

POPOVICS Mihály (Nyíresújfalu/Dunkovica, Ilosvai j.*1925.) – a kárpátaljai földműves, magyar politikai elítélt volt. A gazdálkodót szülőfalujában a Kárpátaljai állambiztonsági szervek letartóztatták. Ungváron a Kárpátontúli Katonai Törvényszék szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. december 18-án az 54. § (8). (11). pontjai alapján javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadság-vesztésre ítélte. További sorsa ismeretlen. *(RJ, 2000: 301.)*

POPOVICS Sándor – *Olekszandr Joszifovics* – (Máramarossziget/Sighetu Marmaţiei, (Románia), *1903.) – Gulágrab, magyar, középiskolai végzettségű, pártonkívüli. Aknaszlatinai lakos, tisztviselő. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. december 24-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *582.)*

POTOR Bertalan – *Bertolomej Fedorovics* – (Beregszász/Berehovo, *1923.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszászi lakos, munkás. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron 1952. január 4-6-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1976-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *586.)*

PÓCSI József – *Joszif Lajos* – (Berkesz, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1912.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1945.

október 31-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *569.)*

PREBULA András – *Andrij Andrijovics* – (Györke/Ďurkov), (Szlovákia), *1916.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. június 20-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte.1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *588.)*

PREINESBERGER Antal – *Anton Franzovics* – (Dombó/Dubove, Técsői j. *1920.) – német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Németmokrai lakos, favágó. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1950. június 29-én 25 évi szabadságvesztére ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *587.)*

PRIBOJ András – *Andrej Fjodorovics* – (Dombóvár, Tolna vm. *1909.) – Gulág-rab, magyar, középfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Munkácson élt, hivatalnokként dolgozott a Latorca cégnél. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága 1945. május 16-án golyó általi halálra ítélte. 1945. június 1-jén kivégezték.

A Kárpátaljai Területi Bíróság Elnöksége az 1991. június 21-én kelt határozatával a Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bíróságának ítéletét bűncselekmény hiányában hatályon kívül helyezte. (Ukrajna Nemzetbiztonsági Szolgálata Kárpátaljai Igazgatóságának Archívuma, F. 7, op. 1, ügyiratszám 5726, p. 44).

A Kárpátontúli Ukrajna Népi Tanácsának Rendkívüli Bírósága az általa hozott számos ítéletének stílusához hasonlóan a Priboj A. F. ellen hozott ítéletét is különleges stílusban fogalmazza meg. Szembetűnő, milyen mértékben meg voltak fosztva ezen vádlottak a védekezéshez való joguktól, személyiségi jogaiktól. A bizonyítatlan vádak, az olyan jellegű fordulatok, mint a „meggyőződéses fasisztaként", „nagy kért okozott a kárpátukrán népnek", „hivatásos erdőrabló", „itt maradt, hogy folytassa aljas tevékenységét" – a szabadulás minden esélyétől, illetve az ügy objektív elbírálásának és méltányos ítéletben a reményétől is megfosztották a vádlottakat.

Emlékezete: *Nevét a Szolyvai Emlékparkban a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára felvésték.

(RIZO, I. 2003: *587-588; Korszun, 2022: 289-290.)*

PRÓFUSZ Péter – *Petro Ivanovics* – (Bene/Bene, korábban: Benya, Dobroszilja, Beregszászi j. *1920.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Benei lakos, a helyi szőlőszovhoz munkása. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. június 25-én 25 évi szabadságvesztére ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. február 17-én 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *588.)*

PUBLIK Ottó – *Otto Joszifovics* – (Técső/Tyacsiv, *1933.) – Gulág-rab, magyar, befejezetlen középiskolai végzettség, pártonkívüli. Técső lakosa, a helyi középiskola tanulója. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1950. december 28-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte.1954-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *591.)*

PUSKÁS András – *Andrij Andrijovics* – (Beregpapfalva/Gyilok, Munkácsi j. *1895.) – Gulág-rab, szlovák, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvári lakos, tisztviselő. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1952. április 24-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelső Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. február 28-án 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *592.)*

PUSKÁS István – *Sztepan Agnesztovics* – (Beregújfalu/Beregujfolu, korábban: Nove Szelo, Beregszászi j. *1900.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszászi lakos, munkás. A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. február 12-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1966-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *592.)*

PUSKÁS László – *Vaszil Ivanovics* – (Tiszaújlak/Vilok, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1910. szeptember 21. – Ungvár/Uzshorod, 1969. április 27.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, magyar, pártonkívüli. Ungvári lakos, 1938-tól az ungvári görögkatolikus katedrális segédlelkésze, hittantanár, 1940-től esperes, 1946-tól szentszéki tanácsos volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Mátészalkán és Beregszászban, a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1933. július 12-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 39 éves háromgyermekes atyát 1949. január 20-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az apposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. március 23-án 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1956. május 11-én 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. Dzsezkazganban, Terektában raboskodott.

1956. január 7-én szabadult. 1969. április 27-én halt meg Ungváron. 1992. január 22-én rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *592; MI, 2024: 1-126.)*

PUSKÁS Zsigmond – *Zigmund Samuilovics* – (Nagybereg/Veliki Beregi, Beregszászi j. *1903.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Nagyberegi lakos, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron a kolhoz és a szovjethatalom ellen irányuló agitáció terjesztésének vádjával 1950. május 20-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelső Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. június 20-án 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *592.)*

PUSZTAI Dezső – *Dezider Markovics* – (Szubotica/Szabadka, (Szerbia), *1911.) – Gulág-rab, szerb, befejezetlen középiskolai végzettség, pártonkívüli. Bátyú lakosa, szabó. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1952. január 4-6-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. A Kárpátmelléki Katonai Körzeti Hadbíróság Ungváron 1955. december 10-én 6 évi és 6 hónapi szabadságvesztésre mérsékelte. 1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *592.)*

R

RABÁR János – *János Jánosovics/ Ivan Ivanovics* – (Magyarkomját /Veliki Komjati, 1908. október 28.- Beregszász/ Berehovo, 1988. március 21.) Gulágrabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, magyar, pártonkívüli. Magyarkomját lakosa, 1942-től a Szentlélek eljövetele görögkatolikus templom parókusa.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Munkácson, a teológiát Ungváron és Innsbruckban (AT) végezte. Sztojka Sándor püspök 1932. szeptember 18-án pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 38 éves, négygyermekes atyát 1946. október 11-én tartóztatták le. Szovjetellenesség vádjával a Kárpátaljai Területi Bíróság 1946. december 26-án (Más források szerint 1947. augusztus 6-án) 5 évi kényszermunkára, 5 év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Magadánban raboskodott.

1951. szeptember 18-án szabadult. Még távolléte idején tanulmányozni kezdte a latin liturgikus előírásokat és 1956-ban átment a latin rítusra. Hatóságilag bejegyzett római katolikus plébánosként működött Bobrkán (Lembergi terület). 1959-ben megvonták tőle a regisztrációt, egy évi kényszermunkára ítélték. 1960–1972 között illegálisan működött Bobrkán. 1972-ben hazatért, Beregszászon halt meg 1988. március 21-én. 1991. november 12-én rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *593; MI, 2024: 1-126.)*

RADVÁNSZKI István – *Istvan Rudolfovics* – (Nagykáló, Magyarország, *1913.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. szeptember 28-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte.1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *603.)*

RÁCZ Zoltán – *Zoltan Mikolajovics* – (Bercsényifalva/Dubrinicsi, Ungvári j., 2020-ig Perecsenyi j. *1914.) – Gulág-rab, magyar, befejezetlen középfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Bercsényifalva lakosa, tisztviselő. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945.augusztus 8-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1975-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *596.)*

RAKÁCS Ödön* (Makkosjánosi, Jánosi/Janosi, Beregszászi j. *n.a.) –

Gulág-rab, makkosjánosi földműves, magyar politikai elítélt volt. A magyarországi túlélők közlése szerint 1947-1948 telén a karéliai Medvezsjegorszk rabkórházban találkoztak vele, elfagyott lábujjait itt kezelték. További sorsa ismeretlen.

(RJ, 2000: 308.)

RÁKÓCZI Bertalan – *Bertalon Gaborovics* – (Ungvár/Uzshorod, *1922.) – Gulág-rab, szlovák, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Ungvári lakos, munkás. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1953. május 12-én 10 évi szabadságvesztére ítélte. Az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége a szabadságvesztés idejét 1955. július 8-án 6 évre mérsékelte. 1988-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *596.)*

REISENBÜCHLER Adolf – Adolf Tomasovics – (Királymező/Uszty-Csorna, Técsői j. *1922.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Királymezei lakos, favágó. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1950. február 17-én 25 évi szabadságvesztére ítélte. Az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége a szabadságvesztés idejét 1954. október 23-án 5 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *594.)*

REISENBÜCHLER Matias – Mates Tomasovics – (Királymező/Uszty-Csorna, Técsői j. *1925.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Királymezei lakos, favágó. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1950. február 17-én 25 évi szabadságvesztére ítélte. 1954-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *594.)*

REPKÓ Ferenc – *Ferenc Simonovics* – (Gyilove/Terebesfejérpatak, Rahói j. *1918.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, befejezetlen középfokú végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. június 18-19-én 25-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *599.)*

REPKÓ János – *Janos Simonovics* – (Gyilove/Terebesfejérpatak, Rahói j. *1916.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, középfokú végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. június 25-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *599.)*

RESCH Melchior – *Melhior Ferdinandovics* – (Nyírhalom/Berezinka, Munkácsi j. *1906.) – hadifogoly, Gulág-rab, német, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység és a Volksbund-tagság vádjával Ungváron 1946. július 11-én 6 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 600.)*

RÉTHY András – *Andrej Mihajlovics* – (Ljuta/Havasköz, Ungvári j., 2020-ig Nagybereznai j. *1919. – Ungvár, 1994.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, közhivatalnok. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. július 13-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Amnesztiával szabadult. Az ungvári Réthyné Bulecza Rozália újságíró, szerkesztő férje. 1990-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *599. DGy.)*

RÉTI József – *Joszif Mihajlovics* – (Mezővári/Vari, Beregszászi j. *1920.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Fancsika lakosa, gazdálkodó. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. július 24-én 7 évi szabadságvesztésre ítélte.1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *599.)*

RÉVAI Ferenc/ Fedor/Fegyir REVAJ (Mércse/Mircsa, Ungvári j., 2020-ig Nagybereznai j. 1890 – Jenakijevo, 1945. január 25.?) – a sztálini megtorlás áldozata, ukranofil politikus, az Ukrán Nemzeti Egyesülés (UNO) párt vezetője, Karpatszka Ukraina szojmjának (parlamentjének) képviselője, majd elnökhelyettese. Revaj Julij testvére, a Volosin-kormány posta, távirati és útügyi minisztere.

Politikai karrierjét a magyar szociáldemokrata munkáspártban kezdte, majd a Csehszlovák Szociáldemokrata Pártban folytatta, 1929–1930 között kárpátaljai vezetőségi tagja, parlamenti képviselője Prágában. Majd 1936-ban úgynevezett ukrán nacionalista elhajlása miatt kizárták a pártból. 1938–1939 között a *Nova Szvoboda* című lap szerkesztője.

Az 1939. január 13-án Huszton létrehozott Ukrán Nemzeti Egyesülés (Українське Національне Об'єднання (УНО), majd január 24-én megválasztott testületének vezetője. 1939. február 12-től a Kárpátszka Ukraina szojm (parlament) képviselője, nagykövete, a szojm alelnöke. A magyar hatóság 1939. március 15. után letartóztatta, egy ideig a técsői fogdában, majd a Kriva községben létrehozott fogolytáborban, végül a nyíregyházi Varjúlapos táborban raboskodott. Szabadulása után Huszton telepedett le és dolgozott, politikai tevékenységet nem fejtett ki.

1944 decemberében a SZMERS-különítmény nyomozói letartóztatták, 1945. január 9-én Marcsenko kapitány kihallgatta és vádat emelt ellene, végül bírósági eljárás nélkül a Donyeck megyei jenakijevoi bánya táborba irányították, ahol 1945-ben meghalt.

Alekszej Korszun kutatásaiból tudjuk, hogy a Szovjetunió belügyi szervei 1947 augusztusi keltezésű egyik irata szerint a 4. Ukrán Front Katonai Hadbírósága a SZMERS NKVD 0016.sz. (1945. január 11.) határozatára épülő vádirata alapján 1945. január 25-én halálra ítélte és kivégzését 1945-ben elrendelte. Eddig nem rehabilitálták. *(DGYZL, 2017:198-199.)*

RISKÓ Béla – *Bejla Sztefanovoics* (Kövesliget/Drahove, Máramarosi vm., Huszti j.*1865. – Gulág-láger, 1946/47?) – Gulág-láger áldozata. Kövesliget la-

kosa, magyar, felsőfokú végzettség, ügyvéd, csehszlovákiai autonómista poltikus a Podkarpatské Rusi/Kárpátalja területén, a prágai parlament szenátora, a Magyar Országgyűlés képviselője.

1923-ban Kurtyák Ivánnal az AFSZ párt egyik alapítója, vezetőségi tagja volt. Az 1924. március 16-án megtartott első csehszlovák parlamenti választásokon szenátori mandátumhoz jutott. 1939. július 7-én Perényi Zsigmond kárpátaljai kormányzói biztos felterjesztésére a belügyminiszter kinevezte a máramarosi közigazgatási kirendeltség vezetőjévé. 1942 februárjában az Országgyűlésben megüresedett helyre behívták Riskó Bélát.

1944 őszén a SZMERS nyomozótisztjei lakhelyén letartóztatták. A Bródy-csoport tagjaként vonták perbe. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. május 4–25-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. További sorsa ismeretlen. 1991-ben rehabilitálták.

Emlékezete:

*Nevét felvésték a Szolyvai Emlékparkban 2016. december 7-én felavatott, a magyar felsőházi tagok és képviselők vértanúságát megörökítő emlékkeresztre.

*A Bródy-csoport peranyagát lásd bővebben: *A kivégzett, lágerekben elhunyt kárpátaljai magyar képviselők, 1945–1949. Bródy András és társainak emlékkönyve*, szerk. Dupka György – Zubánics László, Ungvár, Intermix Kiadó, 2017.

Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/17900/17938/17938.pdf

(cs. Wikipedie; RIZO, I. 2003: *602; DGy-ZL, 2017: 194.)*

RISLER Ferenc – *Fegyir Ivanovics* – (Szolyva/Szvaljava, *1923.) – Gulág-rab, német, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Beregszentmiklós (Csinagyijevo) lakosa, az erdőgazdaság munkása. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1947. június 21-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *600.)*

RISLER János – *Ivan Ivanovics* – (Beregszentmiklós/Csinagyijevo, Munkácsi j. *1926.) – Gulág-rab, német, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Szentmiklós lakosa, favágó. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1946.augusztus 10-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *601.)*

RIZÁK István* (Nagymuzsaly/Muzsijevo, Beregszászi j. 1931. május 1., *Nagy Róza*) – apja debreceni lakásán a magyar ávósok tartóztatták le, mint szovjetellenes elemet átadták a szovjet katonai elhárítás bírói szerveinek Beregszászba. Innét az MVD ungvári börtönébe szállították. Öt havi vizsgálati fogság után a Szovjet Belügyi Hadsereg katonai törvényszéke 1951. október 14-én az 54. § (6). (9). (11). pontjai alapján 25 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. Vádolták, hogy tagja volt a Szovjetellenes Ifjúgárdának. Vele „egy ügyben" vádolt társai: Máthé Endre, Máthé Zsigmond (testvérek) 10-10 évet, Moskola Aladár, Németh György 25-25 évet kaptak. A

lembergi börtönben raboskodtak. Innét Komiföld Inta környéki 5-ös, 13-as, 6-os és 2-es lágerekben dolgoztatták őket. 1957 februárjában szabadultak, de mint száműzöttek csak 1957. november 17-én kerültek haza Magyarországra. Még féléven keresztül megfigyelés alatt tartották őket. *(RJ, 2000*: *313.)*

RJASZKA Zsófia – *Szofija Ivanyivna* – (Szuhabaranka/Szuha-Bronyka, Huszti j., 2020-ig Ilosvai j. *1929.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, középfokú végzettség, pártonkívüli. Munkács lakosa, távírdász. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. május 8-án 8 évi szabadságvesztésre ítélte el. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *619.)*

ROMÁN Antal – *Anton Ivanovics* – (Nagyrákóc/Velikij Rakovec, Huszti j., 2020-ig Ilosvai j. 1910. december 25. – Ungdaróc, 1990. december 6.) – Gulágrabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán, pártonkívüli. 1944-től a kökényesi (Ternovo) Csodatevő Szent Miklós görögkatolikus templom parókusa.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot és a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1936. augusztus 16-án pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 39 éves, nyolcgyermekes atyát 1949. június 6-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949.július 11-én 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége a szabadságvesztés idejét 1955. szeptember 9-én 7 évre mérsékelte. Ungváron, Lembergben, Kijevban és Karagandában raboskodott.

1955. október 24-én szabadult.1973-ig egy ungvári raktárban dolgozott. 1990. december 6-án hunyt el Ungdarócon. 1992. április 16-án rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

(RJ, 2000: 313; RIZO, I. 2003: *605; MI, 2024: 1-126.)*

ROMÁN Bálint – *Balint Emerihovics* – (Técső/Tyacsiv, *1900.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Técső lakosa, munkás. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1946. augusztus 13-án 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1980-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *606.)*

ROMÁN György – *Georgij Georgijovics* – (Zebegénye/Zbehňov, (Szlovákia), 1910. június 25. – Munkács/Mukacsevo, 1979. február 13.) – Gulágrabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, szlovák, pártonkívüli, 1943-tól a munkács-őrhegyaljai (Mukacsevo-Podhorjani) Szent Mihály arkangyal görögkatolikus templom parókusa.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Kassán, a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1935. augusztus 18-án pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 40 éves, ötgyermekes atyát 1950. május 27-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, hithűsége miatt a

Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. július 21-én 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben, Kijevben és Kazahsztán lágereiben raboskodott. Karagandai Karlag lágereiben dolgoztatták.

1956. május 26-án szabadult. 1979. február 13-án hunyt el. 1991. december 30-án rehabilitálták. *(RJ, 2000: 313; RIZO, I. 2003*: *606; MI, 2024: 1-126.)*

ROMÁN János – *Ivan Ivanovics* – (Nagyrákóc/Velikij Rakovec (Sárdik), 1921. május 12.- Nagyszőlős/Vinohragyiv, 2003. július 19.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán, pártonkívüli, 1946-tól a szuhabronykai (Bronyka) Istenszülő oltalma görögkatolikus templom parókusa.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Ungváron és Huszton, a teológiát Ungváron végezte. Romzsa Tódor püspök 1946. augusztus 18-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei 30 éves, háromgyermekes atyát 1951. március 4-én Kövesligeten (Drahove, Huszti j.) tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, hithűsége miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1951. június 8-án 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az SZSZKSZ Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége a szabadságvesztés idejét 1954. július 31-én 10 évre mérsékelte. Ungváron, Lembergben, Kijevben, Omszkban Moszkvában raboskodott.

1956. május 16-án szabadult. Agronómusi diplomát szerez. 1981-ig, nyugdíjba vonulásáig agronómus a nagyszőlősi szőlőszovhozban, közben illegálisan gyakorolja hivatását. Első nyilvános miséjét 1989 áprilisában tartotta a nagyszőlősi temetőben több mint 600 hívő részvételével. 2003. július 19-én Nagyszőlősön hunyt el. 1991. december 19-én rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

(RJ, 2000: 313; RIZO, I. 2003: *606; MI, 2024: 1-126.)*

ROMÁNCSUK László – *Vaszil Dmitrovics* – (Kőrösmező/Jaszinya Rahói j. *1909.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, felsőfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Prágai lakos, gimnáziumi tornatanár. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. február 27-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *608.)*

ROMZSA Nesztor – *Nesztor Nesztorovics* – (Bányafalu /Szuszkove/, 1901. december 16. – Ilosva/Irsava, 2020-tól Huszti j. 1966. március 24.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán, pártonkívüli. 1942-től a kovászói Istenszülő oltalma görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát Bácskán, a gimnáziumot Munkácson és Ungváron, a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1934. augusztus 12-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei az 50 éves atyát 1950. április 22-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. má-

jus 20-án 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben, Karagandában, Omszkban, Kemerovóban, Tajsetben raboskodott.

1956. szeptember 4-én szabadult. 1966. március 24-én hunyt el Ilosván. 1992. április 22-én rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel. *(RJ, 2000: 314; RIZO, I. 2003*: *609; MI, 2024: 1-126.)*

ROMZSA Tódor – *Teodor Jurij Romzsa* – (Nagybocskó/Velikij Bicskiv, 1911. április 14. – Munkács/Mukacsevo, 1947. november 1.) – boldoggá avatott munkácsi görögkatolikus püspök, vértanú.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Huszton, a teológiát Ungváron kezdte, és Rómában, a Pápai Gergely Egyetemen (Gregoriana) fejezte be. A Collegium Germanicum et Hungaricum és a Cellegium Russicum növendéke volt. A Vatikánban élő Alexandr Jevreinov orosz görögkatolikus érsek 1936. december 25-én szentelte pappá.

1944. szeptember 24-én szentelte püspökké Dudás Miklós hajdúdorogi görögkatolikus püspök Scheffler János és Madarász István kassai püspökökkel.

1947. október 27-én Hruscsov parancsára merényletet követtek el ellene. Lóka (Lavki) községből hazatartó lovas kocsijának nekihajtott egy szovjet katonai gépkocsi. Súlyos sérülésekkel szállították a munkácsi kórházba.

Már gyógyulóban volt, amikor az ápolószemélyzet közé csempészett takarítónőnek álcázott NKVD-ügynök kuráre injekcióval megölte. 1947. november 1-jén halt meg, 4-én temették el az ungvári székesegyház kriptájában.

A hatalom, az NKVD mindent elkövet, hogy halálhírét titokban tartsák. Ennek ellenére 30 ezren vesznek részt a főpásztor temetésén.

Emlékezete: *Az egykori tragédia színhelyén 1993 novemberében emlékművet állítottak fel. * Az ungvári székesegyház falán is tábla őrzi a mártír püspök emlékét. * A felépült ungvári teológiai akadémia Romzsa Tódor püspök nevét vette fel. *Az ungvári székesegyház kriptájában helyezték örök nyugalomra. *2001. június 27-én II. János Pál pápa Lembergben boldoggá avatta. *Az ungvári görögkatolikus székesegyház és püspöki palota melletti parkot övező kőfalon elhelyezett a kommunista diktatúra idején meghurcolt, mártír görögkatolikus papok emlékét megörökítő táblákra, és *a Szolyvai Emlékparkban a Történelmi egyházak mártírjainak emléktáblájára 2004-ben nevét felvésték. *Magyarországon az első görögkatolikus templom, amelyet Romzsa Tódor tiszteletére szenteltek fel, Mezőkövesden található. A szentelést 2020. július 11-én tartották. *Nyíregyházán a borbányai görögkatolikus templomot szintén Romzsa Tódor tiszteletére szentelték fel 2022-ben. *(RJ, 2000: 314; MI, 2024: 1-126. Dgy.)*

ROSTER János – *Ivan Ivanovics* – (Barbove/Bárdháza, Munkácsi j.*1921.) – Gulág-rab, német, alapfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Bárdháza lakosa, gazdálkodó. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945. november 30-án 20

évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *610.)*

RÓZSA István – *Sztepan Sztepanovics* – (Huszt/Huszt, *1908.) – Gulágrab, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Huszti lakos, fodrász. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. szeptember 15-én 25 évi szabadságvesztére ítélte. Az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége a szabadságvesztés idejét 1954.november 4-én 10 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *604.)*

RUBIS Fegyir – *Fegyir Fedorovics* – (Veliki Lucski/Nagylucska, 1930.) – ruszin/ukrán, nagylucskai lakos, nem teljes középfokú végzettség, középiskolai diák. Mint a 8 fős „Munkanélküliek Pártja" szovjetellenes szervezet vezetőjét az MVSZ Határőrhadsereg Kárpátaljai Katonai Hadbírósága 1948. szeptember 8–9-én 25 évre ítélte. Szabadulása után folytatta tanulmányait, történelem szakos diplomát szerzett. 1958–1996 között, történelem és rajztanár szülőfalujának tanintézetében. A 34 évi tanítóskodás után, 1996-tól nyugdíjas. Ukrajna szamon tartott írója, helytörténész- és néprajz-kutatója, a gyógyfüvek kiváló ismerője, eddig az említett témakörökből 16 könyvet jelentetett meg. A rendszerváltozást követően az Ukrán Politikai Foglyok Szövetségének kárpátaljai aktivistája. Megírta az 1400-ban először említett Nagylucska történetét is, ahol a két világháború között ruszinok, magyarok, németek, szlovákok és zsidók éltek békés egyetértésben. 2020-ban, 90. születésnapját országos szinten megünnepelték. *(RIZO, I. 2003: 612., DGy.)*

RUSZINKÓ Miklós – *Mikola Mihajlovics* – (Tiszaszászfalu/Szaszove, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1886. december 10.- Abez, 1955. január 4.) – Gulág-rabságra ítélt vértanú görögkatolikus áldozópap ruszin/ukrán, pártonkívüli. Huszti lakos, 1940-től a huszti Jézus Krisztus menybemenetele görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Munkácson, a teológiát Ungváron végezte. dr. Radu Demeter nagyváradi püspök 1912. április 7-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 63 éves, hatgyermekes atyát 1949. február 4-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa 1949. július 20-án 25 kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Abezben halt meg 1955. január 4-én ismeretlen körülmények között. Jelöletlen sírban nyugszik. 1993. január 18-án rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

Emlékezete: *Az ungvári görögkatolikus székesegyház és püspöki palota melletti parkot övező kőfalon elhelyezett a kommunista diktatúra idején meghurcolt, mártír görögkatolikus papok emlékét megörökítő táblákra, és *a Szolyvai Emlékparkban a Történelmi egyházak mártírjainak emléktáblájára 2004-ben nevét felvésték.

(RJ, 2000: 317; RIZO, I. 2003: *615; MI, 2024: 1-126.)*

RZIMAN Teréz – *Terezia Sztepanyivna* – (Budapest, *1897. – Tajset, Gulág-láger, 1956. szeptember 30.) – Gulág-áldozat, magyar, felsőfokú végzettség, pártonkívüli. Munkácsi lakos, színésznő. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. november 29-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte.

Megjegyzendő, **Rziman Teréz** és hozzátartozói 1954–1956 között számos kegyelmi kérvényt intéztek az ungvári, a kijevi és a moszkvai vezetőknek szabadulása érdekében, mindez süket fülekre talált. A művésznő szabadlábra helyezését sürgető kérvények teljesítését minden esetben **Szavcsuk P.** ezredes, az állambiztonsági szolgálat kárpátaljai főosztályának vezetője és **Szlony** ezredes, az USZSZK belügyminiszterének helyettese megtagadta. Nem érdekelte őket, hogy **Rziman Teréz** szüleivel 1942-ig Budapesten élt.

A Munkácsi Erdőgazdaságba kinevezett férjét a Latorca-parti városba követte. Mint zenetanár, kórusvezető, a római katolikus egyházközség zenekarának karmestereként aktívan részt vett a város kulturális életében., 1945-től a Munkácsi Művelődési Ház, a helyi színház egyesített zenekarában játszott.

Férjét 1954-ben férjének **Rziman Károlynak** engedélyezték Budapestre történő hazatérését, ahol két lánya, Mária és Éva és a művésznő édesanyja, **Miskolci Lászlóné** fogadta, közösen küldtek a Kreml akkori vezetőinek (**K. E. Vorosilovnak**, SZU Legfelső Tanácsa elnökének, **G. M. Malenkov** miniszterelnöknek, a főügyésznek) beadványt, erre sem kaptak választ.

A súlyosan beteg művésznő 1956. szeptember 30-án az Irkutszki terület Tajset GULAG-táborban elhunyt. 1989. május 4-én rehabilitálták. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *600.DGy.)*

S

SACHER-SCHÖNBORN (Ditfurth) Luisella – *Luisa Donaldivna* – (Drezda, (Németország), *1888.) – Gulág-rab, német, középiskolai végzettségű, pártonkívüli. Bereznek (Berezneki, Munkácsi j., 2020-ig Szolyvai j.) lakosa, háztartásbeli. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1949. május 20-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *628.)*

SAIBERT Magdolna – *Magdalina Ivanyivna* – (Huszt/Huszt, *1924.) – Gulág-rab, német, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Huszt lakosa, háztartásbeli. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1946. április 11-én 7 évi szabadságvesztésre ítélte.1956-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *625.)*

SAILER Antal– *Anton Mihajlovics* – (Németkucsova/Kucsava, Munkácsi j. *1919.) – Gulág-rab, német, alapiskolai végzettségű, pártonkívüli. Németkucsovai lakos, gazdálkodó. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1949. január 24-én 25 évi

szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *625.)*

SAJOVICS Albert – *Albert Joszifovics* – (Munkács, 1902.) – zsidó, helyi lakos, tisztviselő, pártonkívüli, a Kárpátaljai Területi Bíróság 1953. június 30-án 10 évre elítélte, 1954-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 744-745.)*

SALÁNKI Pál– *Pavlo Mikolajovics* – (Tiszaújhely/Nove Szelo, *1921.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettségű, pártonkívüli. Tiszaújhelyi lakos, gazdálkodó. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. július 24-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. február 28-án 5 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, 1. 2003*: *745.)*

SASHALMI Ferenc – *Fegyir Ivanovics* – (Köpcsény/Kittsee, Burgenlandi tartomány, (Ausztria) *1914.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettségű, pártonkívüli. Munkácsi lakos, munkás. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1947. február 7-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1993-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *747.)*

SASHEGYI János– *Ivan Joszipovics* – (Nagylak, Csongrád-Csanád vm. *1912.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszászi lakos, munkás. Az MDB Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1952. január 4-6-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1983-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *762.)*

SASI János– *Ivan Ivanovics* – (Szerencs, Borsod-Abaúj-Zemplén vm. *1914.) – Gulág-rab, magyar, középfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszászi lakos, munkás. Az MDB Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1952. január 4-6-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. A Kárpátmelléki Katonai Körzeti Hadbírósága 1955. december 10-én 9 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1976-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *762.)*

SASS Károly – *Karoly Karlovics* – (Csongor/Csomonyin, Munkácsi j. *1910.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettségű, pártonkívüli. Csongori lakos, erdész. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1947. szeptember 27–29-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *747.)*

SCHEFFLER János dr. püspök. (Kálmánd/Cămin, (Románia), 1887. okt. 29. – Jilava, (Románia), 1952. december 6.) – szatmári római katolikus megyés püspök, vértanú. 1942–1948 között, mint szatmári püspök az elszakadt Kárpátaljai Római katolikus Egyház tevékenységét is felügyelte, 1945 után helynökének *Pásztor Ferenc* beregszászi plébános-esperest nevezte ki, aki szintén a kommunista diktatúra áldozatává vált.

1910. júl. 6-án pappá szentelték. Néhány hónapig Csomaközön volt

káplán, majd Rómába küldték a Collegium Teutonicum S. Maria dell Anima kollégiumba, hogy a Gergely-egyetem (Gregoriana) jogi karán tanulmányokat végezzen. Mivel minden szigorlatát *summa cum laude* tette le, aranyéremmel tüntették ki. Majd 1912. június 19-én jogi doktorrá avatták. Hazatérve előbb a püspöki aulában dolgozott, majd Ungváron lett hitoktató.

Közben tanult, és 1915. november 29-én a Pázmány Péter Egyetemen – ismét *summa cum laude* minősítéssel – teológiai doktorrá avatták. Püspöke ekkor a szatmári Királyi Katolikus Főgimnázium igazgatását bízta rá. 1923 és 1925 között Nagymajtény plébánosa lett, de közben bejárt Szatmárra, és a papnevelő intézetben kánonjogot tanított. 1925-ben aztán beköltözött Szatmárra. 1930-ban, mivel a szatmári és a nagyváradi egyházmegyéket a román kormány nyomására Róma egyenrangúan egyesítette, és a teológia Nagyváradra került, Szatmáron pedig csak a bölcseleti tagozat (az I-II. évfolyam) maradt, ő is a köröspárti Párizsba költözött.

Miután Észak-Erdélyt visszacsatolták Magyarországhoz, a magyar kormány 1940 őszén őt nevezte ki a kolozsvári egyetem egyházjogi tanárának. Pár nappal később pedig (1940. október 24) – irodalmi és tudományos tevékenysége elismeréseként – a *Corvin-díjjal* tűntette ki. 1942. március 26-án kinevezték szatmári püspöknek, pár nappal később pedig a megüresedett nagyváradi egyházmegye apostoli kormányzójának. Szentelése 1942. május 17-én volt.

1948. szeptember 17-ig vezette egyházmegyéjét. Ekkor a kommunista román kormány erőszakkal nyugdíjba helyezte, majd 1950. május 23-án Körösbányára száműzte. 1952. március 11-én letartóztatták, és a Bukarest melletti Jilavara szállították, hogy egy koncepciós kirakatperbe elítéljék. Ettől mentette meg őt halála. + Jilava, 1952. december 6. (Holttestét 1965 őszén hazahozták, és a székesegyház kriptájába helyezték el örök nyugalomra. A boldoggá avatására 2011. július 3-án került sor a szatmárnémeti székesegyházban.

Emlékezete: Az ungvári Szent György Vértanú templom udvarán az emlékfalra ungvári tartózkodása tiszteletére emléktáblát helyeztek el.

Ungváron kiadott egyik műve: *VIII. Sándor pápa és a bécsi udvar. 1689–1691. A Vatikáni Levéltár okmányai alapján. Disszertáció*; Székely-Illés Ny., Ungvár, 1914.

(Wikipédia; A szatmári egyházmegye papjai 1904-től. 61-62. https://ertekkereso.hu › A_Papok_nevsora_1904; DGy.)

SCHEIBNER/SCHEIPNER Lajos – *Ludvig Georgijevics* – (Kőrösmező/Jaszinya, Rahói j. *1897.) – Gulág-rab, német, írástudatlan, pártonkívüli. Kőrösmezői lakos, munkás. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945. október 16-án 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 750.)*

SCHNEIDER Rudolf – *Rudolf Henrikovics* – (Ungvár/Uzshorod, *1907.) – letartóztatott, táborba irányított GUPVI-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Szolyvai lakos, gépkocsivezető. A 4. Ukrán Front SZMERS kémel-

hárítási csoportfőnökének 1945. január 24-én kelt határozata alapján NKVD-internálótáborba hurcolták. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *760.)*

SCHOBER Lajos– *Ludvig Joszipovics* – (Budapest, *1895.) – Gulág-rab, magyar, középfokú végzettség, pártonkívüli. Nagydobronyi lakos, munkanélküli. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. szeptember 24-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *760.)*

SCHREIBER József* (Munkács/Mukacsevo, *1908.) – Gulág-rab, egykori munkácsi lakos volt. 1941 nyarán mint zsidó, még a szovjet-német háború kitörése előtt átszökött Kárpátaljáról Galíciába, Hitler és a nácik előretörésétől félve. A szovjet katonai elhárítás azonnal letartóztatta, és mint kémgyanúst a Szovjet hadsereg katonai Törvényszéke az 58. § (6) pontja alapján 10 évi szabadságvesztésre ítélte. A kazahsztáni Szpaszozavodszk, Ekibasztuz lágereiben sínylődött. 1951július első napjaiban, miután a tíz évre szóló büntetését az utolsó napig letöltötte, szabadult és száműzték Távol-Keletre. *(RJ, 2000: 337.)*

SCHUSTER Alois – *Alois Aloisovics (Alekszandrovics)* – Pittsburgh, USA, *1907.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Dubi lakos, favágó. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945. november 2-án 15 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *771.)*

SCHWARZ Miklós Mojset (Nagyszőlős, 1918.) az ungvári izraealita hitközség vezetőségi tagját a területi bíróság Gulág-rabságra ítélte, 1943–1946-ban Gulág-rab. 1953-ban újra letartóztatták. Szerencsésen túlélte a sztálini börtön-lágereket. 1955-ben szabadon bocsátották. Visszaemlékezése szerint: „*Sok minden, amit a szovjethatalom csinált, vadnak és értelmetlennek tűnt. Szigorú és kíméletlen harcot hirdetett a vallás ellen. Kárpátalja lakosságának túlnyomó többsége, a zsidók is, a nem zsidók is vallásosak voltak. A szovjet hatalom elkezdte bezárni a templomokat, letartóztatta az egyházi személyeket. Az emberek össze voltak zavarodva...*”. *(Dupka 2015: 255-256.)*

SEFCSIK Alajos, dr.* (Máramarossziget/Sighetu Marmației, (Románia), *1909. október 24., *Hódor Mária*.) – Ilosván, a beregi járásban szolgabíró volt. 1945. május 12-én, mint magyar katonát hadifogságba hurcolták. Az állambiztonsági szervek 1950. augusztus 7-én a hadifogolytáborban letartóztatták. Visszahozták Kárpátaljára, és Beregszászon mint háború bűnöst a Belügyminisztérium Hadseregének katonai törvényszéke szovjetellenes tevékenység vádjával 25 évi szabadságvesztésre ítélte. A szibériai lágerekben dolgoztatták, 1955. november 20-án átadták a magyar igazságügyi szerveknek. A jászberényi börtönből 1956. június 1-jén szabadult. További sorsa ismeretlen. *(RJ, 2000: 322-323.)*

SEFUREK György (–) – A kárpátaljai Tiszabogdány pásztora volt. Múltja, lágeri sorsa ismeretlen. *(RJ, 2000: 313).*

SEILER /Georg/Jurij – *Jurij Ivanovics* – (Németkucsova/Kucsava, Munkácsi j. *1925.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Kishídvégi (Paszika, Munkácsi j., 2020-ig Szolyvai j.) lakos, mozdonyvezető. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1950. május 31-én 25 évi szabadságvesztére ítélte. Az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége a szabadságvesztés idejét 1955. május 16-án 5 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *625.)*

SEILER Mátyás – *Matvij Matvijovics* – (Beregleányfalva/Lalove, Munkácsi j. *1925.) – Gulág-rab, német, végzettsége: elemi iskolai, pártonkívüli. Pósaházai (Pavsin, Munkácsi j.) lakos, földműves. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945. május 22-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *625.)*

SELEMBA Mária – *Maria Jurijivna* – (Széleslonka/Sirokij Luh, Técsői j. *1913.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Gernyés (Kopasnyovo, Huszti j.) lakosa, apáca. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1952. július 17-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte el. A Kárpátmelléki Katonai Körzeti Hadbírósága 1954. szeptember 29-én a korábbi ítéletet 5 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *752.)*

SELLER Róza (Fehérgyarmat, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1902.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Beregszász lakosa, munkás. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. január 10-én 7 hónapi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *753-754.)*

SEMERAT Herman – *Herman Joszipovics* – (Lužice u Šternberka, (Csehország), *1921.) – Gulág-rab, német, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Beregszászi lakos, munkás. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1948. december 11-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *632.)*

SEPA Bazil Miklós OSBM – *Vaszil Olekszijevics* – (Munkács/Mukacsevo, 1914. december 27. – Misztice/Imszticseve, 1992. augusztus 11.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán. 1946-tól a kisbereznai görögkatolikus kolostor házfőnöke volt.

Az elemi iskolát Őrhegyalján (Pidgorjani), a gimnáziumot Munkácson végezte. 1931-ben belépett a bazilita rendbe, 1937-ben tett örökfogadalmat. A teológiát az ungvári és a munkácsi

kolostorban, majd Olmützben végezte. Gojdics Pál eperjesi püspök 1939. július 30-án pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 34 éves atyát 1948. július 1-jén tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával és az aposztázia elutasítása miatta Kárpátaljai Területi Bíróság 1948. szeptember 15-én 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelső Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. november 18-án 7 évi 4 hónapi szabadságvesztésre mérsékelte.

1955. december 18-án szabadult. Először titokban, majd 1989 óta nyíltan folytatta papi működését. A görögkatolikus egyház jogainak visszaállítását követően a miszticei bazilita kolostor első házfőnöke és az újjáalakult szeminárium első spirituálisa lett. 1992. augusztus 11-én halt meg Miszticén. 1992. július 13-án rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

(RIZO, I. 2003: *754; MI, 2024: 1-126.)*

SERECZKI Mihály* (Alsóverecke (Nyizsnyi Vorota, Munkácsi j., 2020-ig Volóci j.) *1873.) – a helyi „Hangya" szövetkezeti üzletvezetője volt. Az állambiztonsági szervek letartóztatták. Ungváron a 4. Ukrán Front katonai törvényszéke szovjetellenes tevékenység vádjával javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. További sorsa ismeretlen. (*RJ, 2000: 323.)*

SEREGHY András – *Andrij Vaszilovics* – (Nagydobos, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. 1893. december 10. – Ungvári börtön, 1950. június 16.) – mártírhalált szenvedett börtönrab, magyar, 1933-tól a makarjai Istenszülő oltalma görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát, a gimnáziumot, a teológiát Ungváron végezte. Papp Antal püspök 1916. december 17-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei az 57 éves, háromgyermekes atyát 1950. április 29-én tartóztatták le. A Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. május 29-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1950. június 16-án ismeretlen körülmények között hunyt el az ungvári börtönben. 1992-ben rehabilitálták.

Emlékezete: *Az ungvári görögkatolikus székesegyház és püspöki palota melletti parkot övező kőfalon elhelyezett a kommunista diktatúra idején meghurcolt, mártír görögkatolikus papok emlékét megörökítő táblákra, és *a Szolyvai Emlékparkban a Történelmi egyházak mártírjainak emléktáblájára 2004-ben nevét felvésték.

(RJ, 2000: 313; RIZO, I. 2003: *754; MI, 2024: 1-126.)*

SERES Sándor – *Sandor Sandorovics* – (Jászfényszaru, Jász-Nagykun-Szolnok vm. *1914.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Az MDB Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. október 9-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *754.)*

SIMAN János – *Ivan Dmitrovics* – (Középapsa/Szerednye Vogyane, Rahói j. *1922.) – Gulág-rab, román, középfokú iskolai végzettség, pártonkívüli.

Középapsai lakos, tanító. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. augusztus 14-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte.1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 755.)*

SIMON Sándor – *Olekszandr Olekszandrovics* – (Szernye/Szernye, Munkácsi j. *1902.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Szernye lakosa, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység és a kolhoz ellenes agitáció vádjával 1953.április 22-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelső Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. május 23-án 7 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 757.)*

SIMON Sándor – *Sandor Sandor* – (Hermánszeg, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1914.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. szeptember 26-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: 757.)

SIMON Zsigmond – *Zsigmond Ivanovics* – (Bodrogmező/Poľany, (Szlovákia), 1894. október 2. – Debrecen, 1982. március 7.) – Gulág-rabságot szenvedett református lelkipásztor, magyar, felsőfokú végzettség. A beregszászi járási Asztélyi Református Egyházközség templomában választott lelkészként szolgált.

1948. június 28-án az Állambiztonsági Hivatal Kárpátontúli Területi Főosztályának nyomozótisztjei tartóztatták le. A szovjetellenes propagandával megvádolt, a Keleti Baráti Kör „kemény magjához" (*Asszonyi István, Gulácsy Lajos, Györke István, Huszti Béla, Horkay Barna, Kovács Zoltán, Pázsit József* és mások) tartozott. A Sztálinnak írt Beadvány egyik támogatója volt. A Kárpátaljai Területi Bíróság 1948. szeptember 20-án az ukrán Btk. 2. r. 54/10., 54/11., 54/2. §, valamint a Btk. 29. a., b., c. § alapján 25 év javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre, 5 évi polgári jogvesztésre, vagyonelkobzásra ítélte. A fellebbezési kérelme 1948. november 28-án elutasításra került. Az ungvári 1. sz. börtön után a Mordvin ASZSZK Potyma 11-es Gulág-lágerben raboskodott. Rabtársa volt a szernyei *Balog Sándor* kántortanító, költő. A lágerben született, fejben írt verseinek egyik részét *Simon Zsigmond* asztélyi református lelkész jegyezte le és hozta haza.

1955. december 28-án szabadult. Hazatérése után Guton, Kisbégányban (1956–1969) és a Sárosoroszi (1956–1965) gyülekezetekben folytatta a lelkészi szolgálatát. Majd feleségével együtt áttelepült fiához, Magyarországra. 1982. március 7-én hunyt el Debrecenben. 1991-ben rehabilitálták.

Emlékezete:

* A nevét felvésték a Kárpátaljai Református Egyház Püspöki Hivatalának kertjében a kommunista diktatúra ideje alatt meghurcolt lelkészek emlékére 2008. november 24-én felállított négy

méter magas gránitoszlop emléktáblájára (alkotója Matl Péter szobrász).

*A tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet római katolikus templom közösségi termében dr. Dupka György történész összeállításában elhelyezett „Egyházüldözés Kárpátalján 1944-1991" idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemutatásra Simon Zsigmond lelkész szenvedéstörténete is.

(RJ, 2000: 325; RIZO, I. 2003: 756; FG, 2017: 201-216.)

SIMONYÁK Miklós (Rászócska/Rosziska, Rahói j. *1913.) – kárpátaljai tanító, magyar politikai elítélt volt. Gulág-rab, magyar, középfokú végzettség, pártonkívüli, ruszin/ukrán. Malomrét (Zsornava, Ungvári j., 2020-ig Nagybereznai j.) lakosa, tanító. Az ungvári börtönben a megkínzott *Szutor Jenő* református lelkész zárkatársa volt. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. december 31-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. További sorsa ismeretlen. 1956-ban rehabilitálták.

(RJ, 2000: 325; RIZO, I. 2003: 755; Dgy.)

SIMSA András– *Andrij Kornyilovics* – (Munkács/Mukacsevo, 1882. január 3. – Javasz, 1951. július 23.) – Gulág-rabságra ítélt vértanú görögkatolikus áldozópap, szlovák, 1944-től a nagyszőlősi kórház görögkatolikus lelkésze.

Az elemi iskolát szülőfalujában és Szatmáron, a gimnáziumot Szatmáron és Ungváron, a teológiát Ungváron végezte. Firczák Gyula püspök 1905. január 1-jén pappá szentelte. Az NKVD nyomozótisztjei 1950. április 20-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. május 20-án 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte.

1951. július 23-án Javaszon hunyt el betegségben. 1992. március 13-án rehabilitálták.

Emlékezete: *Az ungvári görögkatolikus székesegyház és püspöki palota melletti parkot övező kőfalon elhelyezett a kommunista diktatúra idején meghurcolt, mártír görögkatolikus papok emlékét megörökítő táblákra, és *a Szolyvai Emlékparkban a Történelmi egyházak mártírjainak emléktáblájára 2004-ben nevét felvésték.

(RJ, 2000: 325; RIZO, I. 2003: 755; MI, 2024: 1-126; DGy.)

SIMSA István– *Szefan Andrijovics* – (Beregsziklás/Scserbovec, Munkácsi j., 2020-ig Volóci j. *1910.) – Gulág-rab, középfokú végzettség, pártonkívüli. Beregszász lakosa, tanító. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1947. május 15-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. Az SZSZKSZ Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1949. december 8-án 25 évi szabadságvesztésre növelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 755.)*

SIPICZKI Pál (*1918.) – hadifogoly, lincselés áldozata. Társával, Bene (Bene, beregszászi j.) határában, *Gösi Györggyel, Kövesi Jánossal* együtt került szovjet fogságba. Szökést kíséreltek meg, sikertelenül. 1945. decemberben

elfogták őket, és vasvillával oltották ki életét.

Tetemét a falusiak kimentették, később *Galambos József* római katolikus plébános Holozsai József segédletével a közeli zsidó temetőben keresztény szertartás szerint temettették el titokban. Holozsai József 47 éven át őrizte a mártírok emlékét, majd az adatokat elküldte az illetékes anyaországi szervekhez.

Emlékezete: 1991. november 3-án került sor a három áldozat síremlékének felavatására. A gyászszertartáson a hozzátartozók is részt vettek. A síremléket a KMKSZ, a római katolikus és a református egyház, valamint a benei önkormányzat emeltette a fent említett Holozsai József vezetésével.

SIPOS Béla – *Adalbert Ivanovics* – (Kisbégány/Mala Bihany, Beregszászi j. *1895.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Munkácsi lakos, vagyonőr. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. március 14-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *758.)*

SIPOS Ferenc (Munkács/Mukacsevo, *1924. – Kemerovó, 1949.) – munkácsi pincér volt. Az állambiztonsági szervek, mint volt leventét 1945-ben letartóztatták. Ungváron a Szovjet Hadsereg katonai törvényszéke szovjetellenes tevékenység vádjával 25 évi szabadságvesztésre ítélte. A kemerovói rabkórházban, 1949-ben TBC-ben meghalt. *(RJ, 2000: 326.)*

SIROKAI Béla*- *Adalbert Adalbertovics* – (Munkács/Mukacsevo, Járási központ, *1907.) – Gulág-rab, magyar, középfokú végzettség, pártonkívüli. Munkácsi lakos, közhivatalnok. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. május 22-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. A magyarországi rabtársai az intai javító-nevelő munkatáborban találkoztak vele. 1992-ben rehabilitálták. *(RJ, 2000: 327; RIZO, I. 2003*: *756.)*

SISKA István – *Sztepan Vasziljovics* – (Munkács/Mukacsevo, Járási központ, *1900.) – Gulág-rab, magyar, felsőfokú végzettségű, párton kívüli. Munkácsi lakos, közhivatalnok. A kárpátaljai Ungváron élt tisztviselő, a *Kárpáti Híradó* és a *Kárpátaljai Közlöny* kiadója.

Egyike magyar „ideológiai" szervek hivatalnokainak, akit a SZMERS Katonai Kémelhárítás letartóztatott. A SZMERS nyomozói a Szovjetunió Belügyi Népbiztosságának 1945. január 11-én kiadott, 0016. számú parancsa alapján 1945. január 21-én az ellene indított büntetőügyet megszüntették, őt pedig, mint a büntetőügy szereplőjét a speciális NKVD-táborba zárták. Ilyen volt a Donyec-medencei Jenakijevóban található tábor. Ide került a SZMERS által letartóztatott kárpátaljaiak többsége. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *756.)*

SISKOVICS Géza – *Gejza Gejzovics* – (Mándok, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1909.) – Gulág-rab, magyar, középfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Strippa (Sztripa, Ungvári j.) lakosa, tanító. Az MVSZ Határőr Hadseregének

Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. december 10-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1956-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *756.)*

SITKA Gyula– *Julij Julijovics* – (Trosznik/Tiszasásávár, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1906.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Fancsika (Fancsikovo, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j.) lakosa, munkanélküli. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1947. február 15-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, 1. 2003*: *756.)*

SKIPOR Simon (*1896.) – az Újpesti magyar Pamutipari Vállalat tisztviselője volt. A szovjet katonai elhárítás 1945-ben letartóztatta. Ungváron a 4. Ukrán Front katonai törvényszéke javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. Szibéria lágereiben sínylődött. Szabadulása után Kárpátaljára száműzték. Csak 1958-ban térhetett haza Magyarországra. *(RJ, 2000: 327.)*

SLAJHER Lajos– *Ludvig Gejzovics* – (Rahó/Rahiv, Járási központ, *1909.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Királyházi (Koroleve, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j.) lakos, munkanélküli. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. október 30-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *759.)*

SMETELLÓ Péter – *Petro Petrovics* – (Nagyvarsány, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1908.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Mezőkaszonyi (Koszony, Beregszászi j.) lakos, munkás. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. április 11-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *759.)*

SMOLNAVER Rudolf – *Rudolf Petrovics* – (Rahó/Rahiv, Járási központ, *1924.) – Gulág-rab, német, felsőfokú végzettség, pártonkívüli. Rahó lakosa, vegyészmérnök. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1951. október 18-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1956. szeptember 5-én 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *760.)*

SNEIDER Mihály – *Mihajlo Ivanovics* – (Vásárosnamény, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1899.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Fancsika (Fancsikovo, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j.) lakosa, gazdálkodó. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946.április 12-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *760.)*

SNEIDER Rudolf – *Rudolf Henrihovics* – (Ungvár/Uzshorod, *1907.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai

végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, gépkocsivezető. A SZMERS Kémelhárítási főosztály parancsnokának 1945. január 24-én keltezett határozata alapján hadifogolytáborba irányították. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *760.)*

SCHIN András – *Andrij Joszifovics* – (Bárdháza/Barbove, Munkácsi j. *1921.) – Gulág-rab, német, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Bérdháza lakosa, munkanélküli. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1946. november 23-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *756.)*

SCHIN József – *Josef Josefovics* – (Zsófiafalva/Szofija, Munkácsi j.*1901.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Zsófiafalvai lakos, molnár. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával, Volksbund-tagság miatt 1945. november 30-án 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *756; OK-KGy-TK, 2022: 345.)*

SCHNELZER József- *Joszif Ivanovics* – (Szolyva/Szvaljava, 2020-tól Munkácsi j.,*1926.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Szolyvai lakos, munkás. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945. április 20-án golyó általi halálra ítélte. 1945. június 1-jén kivégezték.

Emlékezete: nevét a Szolyvai Emlékpark a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára felvésték. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, 1. 2003*: *760.)*

SMAJLOVICS Jakab – *Jakob Matvijovics* – (Bilki/Bilke, Ilosvai j. 1911.) – zsidó, helyi lakos, földműves, pártonkívüli, a Zakarpatszka Ukrajina Rendkívüli Bírósága 1945. május 17-én 5 évre elítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 759.)*

SOLTÉSZ Géza – *Gejza Omeljanovics* – (Ungvár/Uzshorod, *1891.) – Gulág-rab, szlovák, befejezetlen középfokú végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, közhivatalnok. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. október 14-én 4 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *761.)*

SOLTI János – *Ivan Valentinovics* – (Vác, Pest vm., *1900.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszász lakosa, munkás. Az MVD Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1952.január 4–6-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1955-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *761.)*

SOMOGYI Sándor – *Sandor Jozsef* –(Tiszaröff, Jász-Nagykun-Szolnok vm. *1911.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Az MDB Határőr Hadseregének Lvivi Körzeti Hadbíró-

sága szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. október 9-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1971-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *762.)*

SOMOGYVÁRI Sándor – *Sandor Jozsef* – (Attala, Tolna vm. *1918.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. szeptember 19-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *762.)*

SOÓS István – *Sztepan Sztepanovics* – (Satu Nou, (Románia), *1915.) – Gulág-rab, magyar, középfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Aknaszlatinai lakos, tanító. A Kárpátaljai Területi Bíróság 1952.február 13-14-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 762.)*

SÓBÁNYI Gyula – *Julij Julijovics* – (Rozalia/Rozávlya, (Románia), *1887) – Gulág-rab, magyar, felsőfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Aknaszlatina lakosa, patikus. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. december 8-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Kárpátmelléki Katonai Körzeti Hadbírósága 1955. április 15-én 7 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *761.)*

SÖRÖS (PIVOVÁR) János – *Ivan Mikolajovics* – (Ungszenna/Senné, (Szlovákia), 1892. július 3. – Munkács/Mukacsevo, 1958.) – szlovák, felsőfokú végzettség, pártonkívüli, Munkács város képviselőtestületének tagja, a munkácsi Szent Márton római katolikus templom esperes plébánosa.

A Kárpátaljai Állambiztonsági Szervek nyomozótisztjei 1950. május 28-án Beregszentmiklóson (Csinagyijevo) tartóztatták le (más források szerint Munkácson), az ungvári és a kijevi KGB-börtönökben rendkívüli hosszú kihallgatásoknak vetették alá. A levéltári Sörös-akta szerint szovjetellenes tevékenység vádjával a SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa az ukrán Btk. 54/1., az 54/2. és az 54/10. § alapján 1950. október 18-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte.

Büntetését az Irkutszk területi Csunka nevű település melletti Ozernij lágerben töltötte. Más források szerint Tajsetben, a Bajkál-tó melletti 37-es lágerben raboskodott. Egy ideig *Harangozó Ferenc* szombathelyi egyházmegyés pap és

Pásztor Ferenc beregszászi vikárius is az itteni Ozernij Gulág-tábornak volt a lakója.

1951. április 6-án rokkantságára hivatkozva, semmiségi panaszt nyújtott be az USZSZK Katonai Bíróságához, hogy büntetésének idejét csökkentsék. Kérése meghallgatásra talált, 5 év javító-nevelő munkatáborban letöltendő, állampolgári jogainak elvesztése nélküli szabadságvesztésre ítélték.

1956. július 9-én szabadult. A betegen, rokkantan hazakerült atya rövid ideig folytatta papi szolgálatát. 1958-ban Munkácson elhunyt. 1989. június 26-án rehabilitálták.

Emlékezete:

* A tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet római katolikus templom közösségi termében elhelyezett „Egyházüldözés Kárpátalján 1944-1991" idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemutatásra Sörös (Pivovár) János atya szenvedéstörténete is.

* Dupka Nándor az ungvári egyetem történész doktorandusza felkutatta az NKVD által összeállított Sörös-peranyagot (számai: 149600/C-2222) a Kárpátaljai Területi Állami Levéltárban, a dokumentumok alapján tanulmányt és könyvet ír az a politikai elítélt esperes-plébános szenvedés történetéről.

(RJ, 2000: 323, 330; RIZO, I. 2003: 754; PW, 2019:248-250.)

SPÁK Iván – *Ivan Georgijovics* – (Alsókaraszló/Zaricsja, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. 1900. március 24. – Budapest, 1976. október 4.) – Gulág-rab, ungvári lakos, középfokú iskolai végzettség, magyar és ruszin hírlapíró, görögkatolikus vallásban, csehszlovákiai autonómista politikus a Podkarpatské Rusi/Kárpátalja területén, 1939–1944-ben a Magyar Országgyűlés képviselője. *Bródy András* ruszin politikus küzdőtársa.

Középiskoláit Ungvárott és Budapesten végezte. Több külföldi tanulmányutat tett. Cseh, orosz, francia nyelvet tanult. 1922-től az Autonóm Földműves Szövetség vezetőségi tagja, a sajtó- és propagandaosztály irányítója, 1933-tól *Ruszkij Visznyik* című lapjának felelős szerkesztője. A Duchnovics, a Verhovina és más ruszin egyesületek vezetőségi tagja, az S. K. R. Sport Egyesület titkára, a Kárpát-orosz Újságírók Szövetségének titkára. 1939. június 30-án foglalta el helyét a Magyar Országgyűlésben. 1939. szeptember l-től az újra megjelent *Ruszkaja Pravda* című lap főszerkesztője. 1941-ben az országgyűlés jegyzője, a gazdasági bizottság tagja.

Ő sem hagyta el Kárpátalját a szovjet hadsereg közeledtére. A SZMERS nyomozótisztjei letartóztatták, börtönbe zárták. A Bródy-per néven hírhedtté vált kirakatper egyik vádlottja volt. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. május 4–25-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte.

A Gulág-rabságra ítélt Bródy-csoport egyetlen tagjaként GULAG-lágereket túlélte, 1956-ban szabadulása után Budapesten telepedett le. 1980-ban elhunyt. 1991-ben rehabilitálták. Az iratban ukrán nemzetiségűnek tűntették fel.

Emlékezete: *Nevét felvésték a Szolyvai Emlékparkban 2016. december 7-én felavatott, a magyar felsőházi tagok és képviselők vértanúságát megörökítő emlékkeresztre. *(Wikipédia; RIZO, I. 2003: 762; DGy-ZL, 2017: 194.)*

SPENIK András – *Andrej Vaszilovics* – (Izsnyéte/Zsnyatine, Munkácsi j. *1905.) – Gulág-rab, középfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvári lakos, bőrgyári igazgató. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. június 3–14-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: 762-763.)

SPIRA Herman – *Herman Samuilovics* – (Huszt, 1915.) – zsidó, nagyszőlősi lakos, kolhozista, pártonkí-

vüli, a Kárpátaljai Körzeti MVSZ Határőrcsapatok Hadbírósága 1950. augusztus 3-án 10 évre elítélte. 1992-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 764.)*

SPISÁK János – *Janos Janosovics* – (Kassa/Košice, (Szlovákia), *1904.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Nagylucskai (Veliki Lucski, Munkácsi j.) lakos, gépkocsivezető. A 4. Ukrán Front Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1944. december 15-én 20 évi szabadságvesztésre ítélte. 1996-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *763.)*

SPONTÁK Mihály – *Mihajlo Mihajlovics* – (Dubrivka/Ungtölgyes, Ungvári j. *1910.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán. Ungvári lakos, középfokú iskolai végzettség, pártonkívüli, a festőiskola könyvelője. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1952.augusztus 11-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *765.)*

SRAML József – *Joszif Rihardovics* – (Németkucsova/Kucsava, Munkácsi j. *1891.) – börtönrab, német, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Németkucsovai lakos, gazdálkodó. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945. november 31-án 6 hónapi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *765.)*

STAINBDRGER Henrik – *Henrih Ludvigovics* – (Munkács, 1927.) – zsidó, a szovjet hadsereg katonai egységének sorkatonája, pártonkívüli, a 19295. sz. hadiegység Katonai törvényszéke 1950. július 12-én 10 évre elítélte, 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 765.)*

STAJGER János – *Ivan Fedorovics* – (Rahó/Rahiv, 1925.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Rahói lakos, munkás. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. február 21-én 3 évi szabadságvesztésre ítélte. 1952-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *765.)*

STARK József – *Joszif Ivanovics* – (Szolyva/Szvaljava, 2020-tól Munkácsi j.,*1916.) – Gulág-rab, szlovák, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Szolyvai lakos, munkás. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. június 19-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *766.)*

STASCHKO János/Jan – *Ivan Francovics* – (Szarvasrét/Puznyakivci, Munkácsi j. *1928.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Szarvasréti lakos, munkás. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt a 1945. október 16-án kelt ítéletével 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *654.)*

STEFANSZKIJ Sándor – *Alekszandr Ivanovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1909.) – 1944-et követő megtorlásokban kivégzett politikai fogoly,

német, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Pósaházai (Pavsin, Munkácsi járás) lakos, kőműves. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945. június 19-én golyó általi halálra ítélte. 1945. július 24-én kivégezték.

Emlékezete: nevét a Szolyvai Emlékpark a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára felvésték. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *767-768.)*

STEFICKI (Steficka) Miklós – *Mikola Ivanovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1910.) – letartóztatott, NKVD-táborba zárt politikai fogoly, ruszin/ukrán, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Poroskó (Poroskove, Ungvári j., 2020-ig Perecsenyi j.) lakosa, tisztviselő. A SZMERS Nyomozati Parancsnokságának 1945. január 25-én határozata alapján került az NKVD-táborba.

Úgy tűnik, Steficki életét, függetlenül a tanúvallomásoktól, kizárólag az mentette meg, hogy határozottan tagadta a magyar titkosszolgálatokkal való kapcsolatát. További tábori sorsa máig ismeretlen. 1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *768; Korszun-Kosztyó-Toma, 2022: 254.)*

STEFUREK György (*Tiszabogdány/Bogdan, Rahói j. n.a. –) – kárpátaljai Tiszabogdány község pásztora, magyar politikai elítélt volt. További lágeri sorsa ismeretlen. *(RJ, 2000: 332.)*

STEINER Ferenc Ottó *Ferenc Gasparovics (Ljudvigovics)* – (Kraig, Ausztria, 1912. augusztus 29. – Karaganda, Gulág-láger, 1948. július 14.) – Gulág-rab, német/osztrák, Ungvári lakos, a helyi német közösség egyik aktivistája volt. Demura Julianna, dédunokája közlése szerint, születési neve: *„Gasparic Franz Otto (mivel édesanyja szlovén származású volt). Édesanyja 1927-ben házasságot kötött Steiner Béla ungvári lakossal, aki később Ferencet örökbe fogadta, így a neve Steiner Ferenc Ottó lett. Ungváron vállalkozóként dolgozott. A nyomozati anyagok szerint gépkocsivezető volt, azért vallotta magát pincérnek és sofőrnek, mert attól félt, hogy a táborban még rosszabb bánásmódban részesülne, illetve hogy a családjától bármit is követelnének. Letartóztatásuk idején Galágón éltek a saját lakásukban, és két üzlete volt. Az elítélése után mindent elkoboztak. A felesége a gyerekekkel együtt kénytelen volt kiköltözni a lakásból, mert nem bírta elviselni a KGB-s tisztek mindennapos zaklató látogatásait."*

A nyomozati anyagok szerint 1944. novemberében a SZMERS kémelhárító egysége letartóztatta. 1945. június 25-én a miskolci lágerből írta utolsó levelét feleségének: *„...ezt a kis büntetést, amit kapnék és hamar letölteném, és így megint szabad ember vagyok. Kis, nekem semmi más kívánságom nincs – csak hogy köztetek vágyok lenni, és megint a mi szerény megélhetésünket biztosítani, drága kis Szívem, de hát oka lehetett, gyere hozzám, hogy mindent megbeszélnénk, hiszen már 8 hónapja nem is láttalak, vagy te már nem vagy rám kíváncsi, ha eljönnél, akkor valamelyik gyermekemet hozzad magaddal, nagyon örülök, hogy nemsokára megint köztetek lehetek..."* Visszahozták Ungvárra. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával, valamint

Volksbund-tagság miatt 1945. október 9-én 10 év szabadságvesztésre ítélte. 1948. július 14-én halt meg a karagandai lágerben. 1991-ben rehabilitálták.

(Adatközlők: lánya, Ruszinné Steiner Gertrud. SZEP-archívum, Steiner Ferenc levelei, Ungvár, 2000.szeptember 13. Továbbá dédunokája, Demura Julianna, 2025.december 30. RIZO, I. 2003: 766.)

STELCNER János – *Ivan Joszifovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1915.) – Gulág-rab, magyar, középiskolai végzettségű, pártonkívüli. Ungvári lakos, vasúti tisztviselő. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. június 15-én 6 évi szabadságvesztésre ítélte. 1956-ban rehabilitálták. *(RIZO, 1. 2003: 767.)*

STRAUSS Emil – *Emiljan Joszifovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1900.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Munkácsi lakos, munkás. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. május 13-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1958-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 769-770.)*

STRAUSS Ferenc – *Ferenc Vencelovics* – (Turjasebes/Turjabisztra, Ungvári j., 2020-ig Perecsenyi j. *1912.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszentmiklós (Csinagyijevo, Munkácsi j.) lakosa, az erdőgazdaság brigádvezetője. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1949. július 11-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 769.)*

STRAUSS Jenő– *Jevgen Moricovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1919.) – Gulág-rab, magyar, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Munkácsi lakos, a cserépgyár lakatosa. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1949.szeptember 10-én 20 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1949. október 5-én 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 770.)*

STRAUSS Lőrinc – *Lorinc Joszipovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1894.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Munkácsi lakos, munkanélküli. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945. december 27-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 770.)*

STRÖMPL Lajos – *Ludvig Vilhelmovics* – (Cserlenő/Cserveneve, Munkácsi j. *1929.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Alsókerepec (Nyizsnyij Kerepec, Munkácsi j.) lakosa, a tűzoltócsapat tagja. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. november 29-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1957-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 770.)*

STUL Sándor – *Olekszandr Ivanovics* – (Csenger, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1929.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Munkácsi lakos, Zirka étterem cukrásza. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. november 29-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1956-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *770.)*

STULLER Mihály– *Mihajlo Mihajlovics* – (Szolyva/Szvaljava, 2020-tól Munkácsi j.,*1922.) – 1944-et követő megtorlásokban kivégzett politikai fogoly, szlovák, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Szolyvai lakos, tisztviselő. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. április 20-án halálra ítélte. 1945. május 10-én kivégezték.

Emlékezete: nevét a Szolyvai Emlékpark a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára felvésték. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *770.)*

SUBA Dénes (Ungvár, 1915. április 26. – Alsódomonya/Domanyinci, (ma Ungvár része), 2003. május 6.) – Gulágrabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán, pártonkívüli, a tiszaszászfalvi Urunk színeváltozása görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát Iványiban, a gimnáziumot Munkácson, a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1940.július 12-én pappá szentelte.

1950. június 15-én aláírta az egyesülést a pravoszláv egyházzal. Felesége határozott fellépése után visszavonta az aláírását. Az NKVD nyomozótisztjei 1950. október 9-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, hithűsége miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. december 18-án 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben, Vorkután raboskodott.

1955. december 2-án szabadult. 2003. május 6-án hunyt el Domonyán. 1991. december 10-én rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel. *(RJ, 2000: 334; RIZO, I. 2003*: *770; MI, 2024: 1-126.)*

SUBA Gyula (Tiszakirva/Kriva, Huszti j. *1900.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Mezőterebes lakosa, tisztviselő. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. október 9-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989. december 27-én rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *770.)*

SUBINEC Ferenc– *Fegyir Timkovics* – (Szinyicsevo, Ivano-Frankivszk m. *1918.) – Gulág-rab, ukrán, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Szinyicsevo lakosa, gazdálkodó. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága Ungváron 1945. október 25-én halálra ítélte. 1945. november 16-án kivégezték.

Emlékezete: nevét a Szolyvai Emlékpark a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára felvésték. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *771.)*

SULCER Merihat– *Melihart Melihartovics* – (Alsóschönborn/Senborn, Munkácsi j. *1923.) – Gulág-rab, né-

met, befejezetlen alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Alsóschönborn lakosa, munkás. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1946. május 6-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *660.)*

SUSZTER Alois – *Alois Alojsovics* – (Pitsburg, USA, *1907.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Dubi lakos, favágó. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945. november 2-án 15 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *771.)*

SUTA János – *Ivan Ivanovics* – (Nagyborzsova/Borzsava, *1924.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Nagyborzsovai lakos, gazdálkodó. Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. október 21-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1980-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *771.)*

Sz

SZABÉDI-SZÉKELY Gyula Levente (Topánfalva/Câmpeni, (Románia), *1894. augusztus 29., *Fibán Elán*.) – magyar állampolgárt, nyugállományú alezredest 1946. szeptember 21-én soproni szőlőbirtokán a szovjet katonai elhárítás letartóztatta és kivitték Magyarországról az ungvári, majd a lembergi börtönbe, ahol sorozatos kihallgatáson vett részt. Szovjetellenes tevékenységgel vádolták. A Kárpátaljai Katonai Kerület haditörvényszéke Lembergben 1947. április 24-én az 54. § (4). (6). pontjai alapján 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Kazahsztán lágereiben (Dzsezkazgan, Karaganda) raboskodott. 1955. november 25-én térhetett haza Magyarországra. 1995. december 22-én rehabilitálták. *(RJ, 2000: 339-240.)*

SZABÓ Andor (András) – *Andrij Olekszandrovics* – (Bányapataka/Banské, (Szlovéki), *1894. január 28.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, szlovák, pártonkívüli. Ungvár lakosa, 1939-től az alsódomonyai (Domanyinci) istenszülő elhunyta görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát Szacsuron, a gimnáziumot Ungváron és Budapesten, a teológiát Ungváron végezte. Papp Antal püspök 1921. október 16-án pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei az 56 éves, hétgyermekes atyát 1950. április 21-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. május 26-án 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben és a Mordvin ASZSZK lágereiben raboskodott.

1956. július 5-én szabadult. 1957. március 27-én hunyt el Alsódomonyán. 1992. március 17-én rehabilitálták. *(RJ, 2000: 340; RIZO, I. 2003*: *620; MI, 2024: 1-126.)*

SZABÓ Bálint – *Balint Tomasovics* – (Ditró/Ditrău, (Románia), *1916.) – Gulág-rab, magyar, írástudatlan, pártonkívüli. Beregszentmiklós (Csinagyijevo, Munkácsi j.) lakosa, a fafeldolgozó üzem munkása. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1947. december 27-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *621.)*

SZABÓ Béla – *Adalbert Antonovics* – (Szürte/Szjurte, Ungvári j.*1932.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Csap lakosa, munkás. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1953. május 14-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1955-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *620.)*

SZABÓ Gyula* (Lácacséke, (Borsod-Abaúj-Zemplén vm. *1920. április 25., *Móricz Erzsébet*) – Gulág-rab, próbacsendőr volt. 1945. május 14-én esett fogságba Csehszlovákia területén. Az NKVD a kujbisevi láger után a Voronyezs környéki hadifogolytáborban 1950. október 6-án letartóztatta. A rabszállító vagonnal visszahozták Beregszászba, és ott a Kárpátontúli Terület Hadseregének katonai törvényszéke szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. január 11-én először golyóáltali halálra ítélte, majd azt később 25 évi szabadságvesztésre változtatta át. Az ungvári börtönévek után Sztálingrád egyik rablágerébe került és 1953. december 3-án tért haza Magyarországra**.** *(RJ, 2000: 342.)*

SZABÓ Ilona – *Olena Sztepanyivna* – (Tekeház/Tekove, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1928.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Tekeházi lakos, fűrésztelepi munkás. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. április 15-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1956-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *622.)*

SZABÓ István – *Istvan Miklos* – (Kocsord, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1914.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. május 22-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *621.)*

SZABÓ Jenő – *Jevgen Sztepanovics* – (Huszt/Huszt, *1900.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Királyháza lakosa, vasúti munkás, jegyellenőr. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1947. április 22-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *621.)*

SZABÓ József – *Joszip Petrovics* – (Szalóka/Szolovka, Ungvári j. *1915.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Szalókai lakos, kolhoztag. Az MVD Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. július 13-án 25 évi szabadság*vesztésre*

ítélte. Az SZSZKSZ Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1954. március 27-én 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *621.)*

SZABÓ József – *Joszif Andrijovics* – (Egreshát/Vilsinki, Ungvári j., 2020-ig Perecsenyi j. *1924. április 21. – Beregszász/ Berehovo 1972. július 11.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, pártonkívüli, 1947-től a csontosi (Kosztrina) Istenszülő oltalma görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában és Szeklencén, a gimnáziumot Huszton és Ungváron, a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1947. szeptember 14-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 26 éves, háromgyermekes atyát 1950. április 26-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. május 20-án 25évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. március 30-án 6 évi szabadságvesztésre mérsékelte. Ungváron, Lembergben, Omszkban, Karagandában raboskodott.

1955. július 8-án szabadult. 1972. július 11-én hunyt el Beregszászban. 1992. augusztus 15-én rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel. *(RJ, 2000: 343; RIZO, I. 2003*: *621; MI, 2024: 1-126.)*

SZABÓ Kálmán – *Kálmán Karlovics* – (Tiszaújlak/Vilok, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1894.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Mezővári lakos, üzletvezető. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. november 27-én 10 évi szabadság-vesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *621.)*

SZABÓ Miklós – *Mikola Ivanovics* – (Pósaháza, (Pausching) Pavsino, Munkácsi j. *1922.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Pósaházi lakos, gazdálkodó. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. december 27-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *622.)*

SZABÓ Pál – *Pavlo Martinovics* – (Huszt/Huszt, *1907.) – Gulág-rab, magyar, középfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Huszti lakos, kovács. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. szeptember 26-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *622.)*

SZAHER-SCHÖNBORN (DIFTURT) Lujza Donaldivna (Drezda, Németország, 1888.) – német, Bereznek (Berezniki, Szolyvai j.) lakosa, középiskolai végzettség, háztartásbeli, pártonkívüli. A Kárpátaljai Területi Bíróság 5 év szabadságvesztésre ítélte el 1949. május 20-án. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 628.)*

SZAKÁCS Rozália – *Rozalia Ljudvigivna* – (Gémes, Bács-Kiskun vm.

*1994.) – Gulág-rab, magyar, Gedzetanya lakosa, írástudatlan, kolhoz tag, pártonkívüli. A 2. sz. részleg Beregszászi Körzeti Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1950.augusztus 27-én 7 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *649.)*

SZALAI János – *Ivan Antonovics* –(Koncháza/Koncovo, Ungvári j. *1905.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Koncháza lakosa, gazdálkodó. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1952. június 10-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *626.)*

SZALKAI József – *József Ferenc* – (Korpád, Baranya vm. *1914.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVD Lvovi Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. október 1-jén 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1963-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *626.)*

SZALMUS Dezső (Munkács/Mukacsevo, *n.a.) – Gulág-rab, egykori munkácsi lakos, tisztviselő. A SZMERS-különítmény nyomozói magyar terroristának és kémnek nyilvánították, mert vitéz Dálnoky Miklós Bélának, a vezérezredesnek és vezérkari főnöknek volt a tolmácsa. A munkácsi börtönben raboskodott. Cellatársa volt *Nagy Béla* munkácsi hentes és mészáros, aki sohasem került elő.

(DGy, 1999: *100.)*

SZALONTAI Endre (Ungvár/Uzshorod, *n.a.) – ungvári magyar politikai elítélt volt. A magyarországi rabtársai az egyik szibériai lágerben találkoztak vele. További sorsa ismeretlen. *(RJ, 2000: 349.)*

SZARKÁNICS Gyula* (Munkács/Mukacsevo, *1919. május 19.) – Gulág-rab, munkácsi pincér, magyar politikai elítélt volt. 1948. április 19-én letartóztatták. A bűne az volt, hogy a mulató bezárása után hajnalban, amikor illuminálatlan indult haza a cigányzenészekkel együtt – megállt a főtéren a Sztálin-szobor előtt, és szerenádot adott neki*: „Hazugság volt minden szavad, hazugság volt, most már ne is tagadd! …”* A Kárpátaljai belügy hadsereg haditörvényszéke Ungváron 1948. június 29-én az 54. § (1/a) pontjai alapján 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Kazahsztán lágereiben (Szpaszozavodszk, Ekibasztuz, Zsezkazgan, Kingir) lágereiben raboskodott. 1954. december 2-i szabadulása után Donyec-medencében telepedett le, nem tért haza Munkácsra. *(RJ, 2000: 350.)*

SZARVAS Béla – *Bejla Julijovics* –(Ungvár/Uzshorod, területi központ *1904.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvári lakos, szabó. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. június 21-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *651.)*

SZARVAS Ferenc –(Ungvár/Uzshorod, *n.a.) – Gulág-rab, ungvári

lakos. A SZMERS-különítmény nyomozóinak vádja alapján a Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága 1945. december 22-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte, mert tartalékos szakaszvezetőként a magyar híradósoknál szolgált. Kazahsztánból – miután a száműzetés éveit is letöltötte – 1958-ban térhetett haza. *(DGy, 1999*: *100.)*

SZARVAS Géza– *Gejza Samelovics* – (Bercsényifalva/ Dubrinicsi, Ungvári j., 2020-ig Perecsenyi j. *1909.) – magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Bercsényifalvai lakos, szabó. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1946.augusztus 23-án 3 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *627.)*

SZATMÁRI Endre – *Endre Frantiskovics* –(Csonkapapi/Popovo, Beregszászi j. *1923.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Csonkapapi lakosa, gazdálkodó A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1957. március 27-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *652.)*

SZATMÁRI Sándor – *Olekszandr Pavlovics* – (Nagymuzsaly/Muzsaly, Beregszászi j. *1884.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Halábori lakosa, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység, kolhozellenes agitáció vádjával 1950. május 27-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *652.)*

SZAVCSUK Miklós – *Mikola Olekszijovics* – (Nagybocskó/Velikij Bicskiv, Rahói j. 1915. szeptember 24. – Ungvár, 1975. január 22.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán. 1944-től a lonkai (Luh) Istenszülő oltalma görögkatolikus templom parókusa.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Ungváron, a teológiát Ungváron és Olmützben végezte. A prágai egyetem filozófiai fakultását is befejezte. Sztojka Sándor püspök 1942. február 12-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 34 éves, kétgyermekes atyát 1949. július 13-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. szeptember 12-én 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1956. január 27-én 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. Ungváron, Lembergben és Dzsezda munkatáborában raboskodott.

1956. március 5-én szabadult. Orvosként dolgozott a rahói járási kórházban. 1975. január 22-én hunyt el Ungváron, Nagybocskón temették el. 1992. április 8-án rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

(RIZO, I. 2003: *624; MI, 2024: 1-126.)*

SZÁDVÁRI György– *Georgij Mihajlovics* – (Bátyú/Batyovo/Batyove, Beregszászi j. *1895.) – Gulág-rab, ruszin, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Alsókerepec lakosa, gazdálkodó. Az MVSZ

Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. május 13-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *625.)*

SZÁNTÓ Lajos – *Ludvig Ludvigovics* – (Nagydobrony/Velika Dobrony, Ungvári j.*1913.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Bátyúi lakos, szabó. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. december 12-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1954. október 11-én 6 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *626.)*

SZÁNTÓ Lajos – *Ludvig Ivanovics* – (Lak, Borsod-Abaúj-Zemplén vm. *1919.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszászi lakos, a helyi szőlőszovhoz munkása. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1952. január 4-6-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte.1976-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *626.)*

SZEGŐ Ferenc– *Ferenc Ferencovics* – (Nyíribrony, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1918.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. július 20-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1954. november 4-én 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. Az ungvári börtönévek után 1949-től Karaganda, Szverdlovszk, Kingir, Novoszibirszk, Omszk, Krasznojarszk lágereiben dolgoztatták és 1955 nyarán tért haza Magyarországra. 1992-ben rehabilitálták. *(RJ, 2000: 352; RIZO, I. 2003: 630-631.)*

SZEKSZER Erzsébet – *Jelizaveta Olekszandrivna* – (Tolna, Tolna vm. *1902.) – Gulág-rab, magyar, középfokú végzettség, pártonkívüli. Munkács lakosa, varrónő. A Lvivi Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. április 20-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte el. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1954.október 11-én 7 évi és 6 hónapi szabadság-vesztésre ítélte.1967-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *631.)*

SZELES János – *Ivan Sztepanovics* – (Budapest, *1901.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvári lakos, munkás. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága 1945. november 9-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *631.)*

SZELESI Károly – *Karlo Martinovics* – (Királyháza/Korolevo, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1911.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Királyházi lakos, tisztviselő. Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. december 18-án 25 évi szabadság-vesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *631.)*

SZENTIMREY Sándor – *Olekszandr Jurijovics* – (Baranya/Baranyinci, Ungvár része, 1909. – Gulág-rab, Magadan, Gulág-tábor, 1947.július 16.) – magyar, középfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Baranyai lakos, tisztviselő. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. szeptember 19-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. A magyarországi túlélők szerint „a magadani lágerbe került, ahol 1947. július 16-án meghalt." 1990-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: 633. DGy.)

SZEPESI László – *Vaszil Ludvigovics* – (Arad/Arad, (Románia), *1895.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszászi lakos, tisztviselő. Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1947. január 29-én 4 évi szabadságvesztésre ítélte.1949-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *634.)*

SZER Antal – *Anton Mihajlovics* – (Ungvár/Uzshorod, *1900.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvári lakos, gépkocsivezető. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. június 13-án halálra ítélte. 1945. június 22-én kivégezték.

Emlékezete: A nevét a Szolyvai Emlékparkban a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára felvették. *(RIZO, I. 2003*: *634.)*

SZERENCSÉS János – *János Jánosovics* – (Királyháza/Korolevo, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j.*1918.) – Gulág-rab, magyar, középfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Munkácsi lakos, a „Szvoboda" artel könyvelője. Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1958. szeptember 22-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte.1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *634-635.)*

SZÉCHENYI Mária (*n.a.) – Gulág-rab, magyar grófnő, a kommunista boszorkányüldözés áldozata, a Szovjetunióba hurcolták, együtt raboskodott és volt száműzetésben a nagydobronyi *Gönczi Pál* református lelkésszel.

(DGy, 1999: *41-42.)*

SZÉCSI Sándor – *Sandorovics/ Olekszandr Olekszandrovics* – (Mezőkaszony/ Koszony, Beregszászi j. *1939.) – Gulág-rab, magyar, középfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Csonkapapi lakosa, tanító. Az 1956-os magyar forradalom eszméit hirdette tanítóként a mezőkaszonyi lakosság körében és röplapokat, plakátokat terjesztett. Vezetője volt a Mezőkaszonyi Politizáló Csoportnak (tagjai: *Ormos István, Ormos Mária*) 1957. november 2-án tartóztatták le. Az ungvári börtönben vallatták. 1958. január 21-én hozott ítéletet ügyében a Kárpátaljai Területi Bíróság. Az ukrajnai BTK 54/10 és 54/11. § alapján ítélték el. A vád: felkelésre való felbuzdítás, a szovjethatalom megdöntésére való szervezkedés, izgatás, ellenforradalmi tevékenység. Öt évi szabadságvesztésre ítélték. Ebből másfél évet töltött le a Mordvin ASZSZK-beli GULAG 7. sz. politikai lágerében. 1991. november 11-i keltezéssel rehabilitálták. A rendszerváltozás után Nyíregyházán telepedett le. 1993-ben kitüntették az 1956-os Emlékéremmel.

Emlékezet: *Nevét felvésték a mezőkaszonyi fiatalok ellenálló csoportjának 1956-os emléktáblájára, *Ormos István, Ormos Mária* volt politikai elítéltek társaságában. Állíttatta: a MÉKK, UMDSZ. Helyszín: a Mezőkaszonyi Középiskola falán.

Avatás: Mezőkaszony, 2006. október 23.

(RIZO, I. 2003: 631; DGy, 2020: 156-168.

A csoport tevékenységét lásd bővebben: https://mek.oszk.hu/21800/21825/21825.pdf)

SZIBERT Ferenc– *Fegyir Fedorovics* – (Bótrágy/Batragy, Beregszászi j. *1922.) – Gulág-rab, szlovák, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Bótrágyi lakos, tisztviselő. Az MDB Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1952. január 4-6-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1955-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *640.)*

SZIDEJ Tódor János O.S.B.M. (Felsőkalocsa/Nehrovec, Ökörmezői j., 1915. február 14. – Fancsika, 1989. november 7.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, pártonkívüli, 1943-tól miszticei görögkatolikus kolostor házfőnöke volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Ökörmezőn, a teológiát az ungvári és a munkácsi kolostorban végezte. Sztojka Sándor püspök 1939. július 30-án pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 35 éves atyát 1950. április 6-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950-ben 3 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben és a zaporozsjei terület Gulág lágereiben raboskodott. A lágerben balesetet szenvedett, és elveszítette a jobb lábát.

1951-ben szabadult. 1989. november 7-én hunyt el Fancsikán. Miszticén, a kolostor kertjében temették el. *(MI, 2024: 1-126.)*

SZIDLÁR György – *Jurij Ivanovics* –(Szajkófalva/Oszij, Huszti j., 2020-ig Ilosvai j. *1907.) – Gulág-rab, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Dulove/Dulfalva (Técsői j.) lakosa, pravoszláv parókus. Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1956. március 5-én 6 évi szabadságvesztésre ítélte.1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, II. 2003*: *635.)*

SZIGETKÖZI Flórián – *Florian Florianovics* – (Egerszalók, Heves vm. *1911.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Mezőkaszony lakosa, gazdálkodó. Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. augusztus 8-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelső Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1954. november 4-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *640.)*

SZIJÁRTÓ Imre– *Emerih Sztepanovics* – (Nagygejőc/Veliki Gejivci, Ungvári j.*1904.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Nagygejőci lakos, kolhoztag. Az

MVD Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. július 13-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. A Kárpátmelléki Katonai Körzeti Hadbíróság 1954. szeptember 25-én 8 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1954-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *642.)*

SZIKSZAI Ignác (Beregpapfalva/Gyilok, Munkácsi j. 1920. június 2. – Munkács/Mukacsevo, 1996. július 17.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán. 1946-tól a beregbárdosi (Bukovec) Csodatevő Szent Miklós görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot és a teológiát Ungváron végezte. Dudás Miklós apostoli adminisztrátor 1944. július 12-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 29 éves atyát 1949. május 27-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. július 25-én 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben, Kijevben, Karagandában, és Vorkután raboskodott.

1955. január 14-én szabadult. A munkácsi kötöttárugyárban dolgozott. 1990-től Szélestó (Selesztove) parókusa volt. 1996. július 17-én hunyt el Munkácson. 1992. március 30-án rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel. *(MI, 2024: 1-126.)*

SZILÁGYI János – *Ivan Ivanovics* -(Kövesliget/Drahove, Huszti j. *1910.) – középfokú iskolai végzettség, pártonkívüli, ruszin/ukrán. Beregszász lakosa, tanító. Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. május 25-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *636.)*

SZILÁGYI Mária – *Marija Antonyivna* – (Tiszaújlak/Vilok, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1905.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Tiszaújlaki lakos, háztartásbeli. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1953. január 9–10-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. február 12-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *642.)*

SZILVÁSI János (Kenézpatak/Csornij Potik, Huszti j., 2020-ig Ilosvai j. *1888.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Feketeardó (Csornotisziv, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j.) lakosa, kéménysepről. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága 1945. április 24-én halálra ítélte. 1945. május 10-én kivégezték.

Emlékezete: Nevét a Szolyvai Emlékparkban a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára felvésték. *(RIZO, I. 2003*: *642.)*

SZIMOCSKO Olekszij – *Olekszij Mihajlovics* – (Turjaremete/Turji Remeti, Ungvári j., 2020-ig Perecsenyi j. *1894.) – letartóztatott, ruszin/ukrán, alapfokú iskolai végzettség, pártonkí-

vüli. Turjaremete lakosa, földműves. A 4. Ukrán Front SZMERS kémelhárító főosztály parancsnoka határozata értelmében a szovjetellenes tevékenység vádjának ügyében lefolytatott vizsgálatot felfüggesztette. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *637.)*

SZITTNER Imre – *Emerih Imrijovics* – (Dormánd, Heves vm. *1913.) – Gulág-rab, magyar, középfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Dormánd lakosa, Kárpátalján Tiszaújhely jegyzője. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. augusztus 15-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *639-640.)*

SZITOVSZKI Antal – *Anton Olekszandrovics* – (Tiszaszászfalu/Szaszove Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1910.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, felsőfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszász lakosa, a városi ellenőrző bizottság vezetője. Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. június 3-14-én 6 évi szabadságvesztésre ítélte.1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *640.)*

SZITTYA-SUTINSZKI György – *Gyergy Mihaly* – (Kondoros, Békés vm. *1912.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. november 30-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955.június 6-án 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *640.)*

SZKAKANDIJ Titusz – *Titusz Vaszilovics* – (Szerednye/Szerednye, Ungvári j. *1922.) – Gulág-rab, befejezetlen középiskolai végzettség, pártonkívüli. Szerednyei lakos, tisztviselő. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1947. február 24-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *642.)*

SZKIBA János – *Ivan Jurijovics* – (Zsukó/Zsukovo, Munkácsi j. 1910. december 21. – Ungvár/Uzshorod, 1910. november 25.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán. 1936-tól a fenyvesvölgyi (Sztavne) Csodatevő Szent Miklós görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát Iloncán, a gimnáziumot Munkácson, a teológiát Ungváron és Prágában végezte. Sztojka Sándor püspök 1933. november 21-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 39 éves, háromgyermekes atyát 1949. június 16-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. augusztus18-án 25évi kényszermunkára, 5 év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. november 3-án 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte.Ungváron, Lembergben, Kijevben, Moszkvában és Vorkután raboskodott.

1956. június 23-án szabadult. 1992. szeptember 14-én rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

(RIZO, I. 2003: *643; MI, 2024: 1-126.)*

SZKIBA János Teofán OSBM. – *Ivan Dmitrovics* – (Zsukó/Zsukovo, Munkácsi j. *1883. május 5. – Bustyaháza/Bu, 1961.november 17.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán. Medencei (Migyanica, Ilosvai j.) lakos, 1941-től a Szent Kereszt felmagasztalása görögkatolikus templomban szolgált.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Munkácson, a teológiát Ungváron végezte. 1899–1903 között az ungvári tanítóképzőben tanult. 1897-ben belépett a máriapócsi bazilita kolostorba. Firczák Gyula püspök 1907. március 31-én szentelte pappá.

Az NKVD nyomozótisztjei a 63 éves atyát 1946. április 17-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága 1946. július 2-án 10 év kényszermunkára, 5 év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Abezben raboskodott.

1955. március 21-én szabadult. Bustyaházán (Bustino, Técsői j.) halt meg 1961. november 17-én. 1992. március 30-án rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

(RJ, 2000: 360-361; RIZO, I. 2003: *643; MI, 2024: 1-126.)*

SZLIVKA János (Újdávidháza/Novo Davidkove, Munkácsi j. 1903. július 7. – Munkács/Mukacsevo, 1980. február 18.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán, 1941-től felsőviznicei (Verhnya Viznica) Istenszülő születése görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot az USÁ-ban, Pennsylvaniában, Philadelphiában, és Washingtonban végezte, a teológiát Ungváron hallgatta, Washingtonban az egyetem orvosi karán is tanult. Sztojka Sándor püspök 1935. augusztus 18-án pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 48 éves két gyermekes atyát 1951. október 18-án tartóztatták le. Mint volt amerikai állampolgárt, szovjetellenes tevékenység vádjával, hithűsége miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1951. december 26-án 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben, Dobovkán, Omszkban raboskodott.

1956. szeptember 29-én szabadult. 1980. február 18-án hunyt el Munkácson, Újdávidházán temették el. 1969. június 24-én rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

(RJ, 2000: 361; RIZO, I. 2003: *646; MI, 2024: 1-126.)*

SZOBOSZLAI Károly (Badaló/Badalovo, Beregszászi j. *1914.) – Gulág-rab, gazdálkodó, a 4. Ukrán Front Kárpátalján székelő katonai törvényszéke szovjetellenes tevékenység vádjával 1945-ben az USZSZK büntető törvénykönyvének 54-2., 54-4., 54-11., 54-13. cikkelyei alapján hozott súlyos ítéletet ügyében. 1964 után té-

ves ítélet címén rehabilitálták. *(DGy, 1999: 103.)*

SZOCSKA Ernő (Ungvár/Uzshorod, *1905. – Ungvár, 1948. január.) – letartóztatott, NKVD-tábor. Az NKVD Ungváron letartóztatta és Perecsenybe vitte. A kihallgatások után Szolyvára, majd a Donyec-medencei jenakijevoi bánya-táborba irányították. Itt leverték a veséjét, végkimerülésig dolgoztatták. 1948. januárjában rokkantan tért haza.

(Adatközlő lánya: Szocska Viktória levele, Ungvár, 1991. április 4.)

SZOKOL János – *Ivan Ivanovics* – (Csomafalva /Zatiszivka, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1899. április 29. – Ungvár, 1979. december 21.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, szlovák. Borhalom (Boboviscse, Munkácsi j.) lakosa, az itteni Istenszülő istenanyasága görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot és a teológiát Ungváron végezte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 49 éves, kétgyermekes atyát 1948. február 26-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa 1948. szeptember 21-én 10 évi kényszermunkára, 5 év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Mordvinföldön és a Csaklovi terület Gulág-lágereiben raboskodott.

1954. október 1-jén szabadult. Ezt követően tovább folytatta papi tevékenységét, ezért 1956. december 21-én ismét letartóztatták. Másodszor 1957. február 20-án ítélték el. Kazanyba, az SZU MVD Belügyminisztériumának speciális pszichiátriai kórházába szállították.

1959. március 14-én engedték haza. 1959. július 1-jén a beregszászi kórház pszichiátriai osztályára került, de hamarosan hazaküldték. Ekkor Kazahsztánba utazott és ott római katolikus papként működött (illegálisan) a Volga menti németek között.

1979-ben súlyosan megbetegedett, gyermekei hazahozatták, 1979. december 21-én Ungváron meghalt. 1989. április 26-án rehabilitálták.

(RJ, 2000: 362; RIZO, I. 2003: 650; MI, 2024: 1-126)

SZTANKANINECZ-HÁM Antal Ágoston, dr. OSBM – *Avgusztin Diozinovics* – (Perecseny, 1905. július 21. – Hetyen/Heten, Beregszászi j., 1999. október 25.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán, 1947-től Bányafalu (Szuszkove, Munkácsi j.) görögkatolikus papja.

Az elemi iskolát Perecsenyben, a gimnáziumot Ungváron végezte. Belépett a Nagy Szent Bazil Rendbe. Teológiai tanulmányait Csernovohradban és Rómában végezte. Gebé Péter püspök 1930-ban pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 44 éves atyát 1949. április 5-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. május 23–24-én 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Rudnikban, Kengirben, Ekibasztuzban raboskodott.

1957. július 28-án szabadult. 1999. október 25-én hunyt el Hetyenben.

1991. október 29-én rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel. *(RJ, 2000: 130, 364; RIZO, I. 2003*: *653; MI, 2024: 1-126.)*

SZTARONSZKI Júlia – *Júlia Ivanyivna* – (Aknaszlatina/Szolotvino, Técsői j. *1926.) – Gulág-rab, magyar, középfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Aknaszlatinai lakos, a helyi vasútállomás tisztviselője. A Lvovi (Lembergi) Vasút Vonal Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1953.március 23-án 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1988-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *654.)*

SZTARONSZKI Mihály (-) – Gulág-rab, Aknaszlatináról 1944-ben több falubeli társával együtt a szovjet belügyi katonák elhurcolták, és a Donbassi bányavidékre deportálták „malenki robot"-ra. Ott tisztázatlan körülmények között meghalt. Az aknaszlatinai községi tanács 3204. szám alatt 1991. november 4-én igazolta, hogy Sztaronszki Mihály „megtorló intézkedések áldozata volt." *(RJ, 2000: 364.)*

SZTASKÓ János – *Ivan Francovics* – (Szarvasrét/Puznyakivci/, Munkácsi j. *1928.) – Gulág-rab, német, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Szaravsrét lakosa, munkás. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945. október 16-án 5 évi szabadságvesztésre ítélte.1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *654.)*

SZTASKÓ Pejda – *Pejda Ivanovics* – (Szarvasrét/ Puznyakivci, Munkácsi j. *1928.) – Gulág-rab, német, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Szarvasrét lakosa, munkás. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945.december 16-án 5 évi szabadságvesztésre ítélte.1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *654.)*

SZTECZ Bazil (Munkács/Mukacsevo, 1909. október 23. – Munkács/ Mukacsevo, 1980.június 29.) – Gulágrabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán, 1943-tól a királyfiszállási (Szolocsin) Szentlélek eljövetele görögkatolikus templom parókusa volt.

Az NKVD nyomozótisztjei a 40 éves, négygyermekes atyát 1949.június 28-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. augusztus 29-én 25 évi kényszermunkára, 5 év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben, Kijevben, Dzsezkazganban raboskodott.

1955. február 22-én szabadult. 1980. június 29-én hunyt el Munkácson. 1991. augusztus 13-án rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel. *(MI, 2024: 1-126.)*

SZTEHURA Zsigmond – *Zsigmond Zsigmondovics* – (Beregszász/ Berehovo, Járási központ, *1906.) – magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Beregújfalu lakosa, kereske-

dő. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. december 10-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *655.)*

SZUHI/SZUHAI Géza – *Gejza Mihajlovics* –(Zólyom/Zvolen, (Szlovákia), *1901.) – Gulág-rab, szlovák, középfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, tanító. Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. november 9-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. január 27-én 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *662.)*

SZUP József – *Joszif Mihajlovics* – (Beregleányfalva/Lalovo, Munkácsi j. *1897.) – német, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Németkucsova (Kucsava, Munkácsi j.) lakosa, gazdálkodó. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945. június 11-én halálra ítélte. 1945. június 22-én kivégezték. 1992-ben rehabilitálták.

Emlékezete: A nevét a Szolyvai Emlékparkban a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára felvették. *(RIZO, I. 2003*: *660-661.)*

SZUPERÁK Béla– *Adalbert Petrovics* – (Rát/Rativci, Ungvári j. *1919.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvári lakos, a megyei sportbizottság tervezési-pénzügyi osztályának vezetője. A Kárpátmelléki Katonai Körzeti Hadbíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. december 2-án 15 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *661.)*

SZUTOR Jenő – *Jevgen Andrijovics* (Kölcse, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1890. március 18. – Ozerlag, 1951. augusztus 29.) – mártírhalált szenvedett református lelkipásztor, magyar, felsőfokú lelkészi végzettség, pártonkívüli. Elévülhetetlen érdemei voltak a beregszászi református templom 1918. május 2-án leégett tornyának helyreállításában, az új harang beszerzésében és felszerelésében. Szoros kapcsolatot tartott fenn *Pásztor Ferenc* római katolikus plébános-esperessel, vikáriussal, *Ortutay Jenő* görögkatolikus kanonokkal, Hirsch Salamon főrabbival, mindig az egyházak és vallási felekezetek közötti egyetértés és együttműködés szellemében cselekedett. A sztálini önkény időszakában a Beregszászi Református Egyházközség templomában teljesített lelkészi szolgálatot.

Az Állambiztonsági Hivatal Kárpátontúli Területi Főosztályának nyomozótisztjei a 60 éves, két gyermekes apát 1950. december 8-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység koholt vádjával a Kárpátaljai Területi Bíróság az ukrán Btk. 2. r. 54/4., az 54/10. §, valamint a Btk. 29. § a., b., c. alapján 1951. február 13-án 25 évi javító-nevelő munkatáborra, 5 évi jogvesztésre és vagyonelkobzásra ítélte.

Az ungvári börtönben több hónapig tartották fogva, zárkatársa, *Simonyák Miklós* hucul tanító visszaemlékezése szerint súlyosan bántalmazták a

lelkészt, akit betegen hurcolták el az Irkutszk területi OZERLAG egyik Gulág-táboraiba, ahol rabsága után 9 hónappal később, 1951. augusztus 29-én a rabkórházban belehalt börtönsérüléseibe. A kiadott jegyzőkönyv szerint: a halál vérhas miatt következett be szívinfarktus fellépésével. Az itteni lágertemetőben jelöletlen sírban hantolták el. Bűncselekmény hiányában 1972. augusztus 24-én rehabilitálták.

Emlékezete:

* A beregszászi református templom bejárati előterében – dr. Forgon Pál püspök kezdeményezésére – emléktáblát avattak tiszteletére.

* Nevét felvésték a Kárpátaljai Református Egyház Püspöki Hivatalának kertjében a kommunista diktatúra ideje alatt meghurcolt lelkészek emlékére 2008.november 24-én felállított négy méter magas gránit oszlop emléktáblájára (alkotója Matl Péter szobrász).

*A tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet római katolikus templom közösségi termében dr. Dupka György történész összeállításában elhelyezett „Egyházüldözés Kárpátalján 1944–1991" idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemutatásra Szutor Jenő lelkész szenvedéstörténete is.

(RIZO, I. 2003: 661; FG, 2017: 565-573. DGy.)

SZŰCS József – *Joszif Tomasovics* – (Gecse, Mezőgecse/Gecsa, Beregszászi j. *1913.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Mezőgecse lakosa, traktoros. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. január 27-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte.1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 663.)*

SZŰCS-JÁGER Béla – *Adalbert Sztefanovics* – (Zápszony/Zapszony, Beregszászi j. *1924.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszász lakosa, munkanélküli. Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. szeptember 27-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. március 23-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte.1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: 640.)

SZVERENYÁK Péter (Veréce/Verjaca, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j.*1915.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, mezőgazdasági termények készletezési hivatalának munkatársa. Nagyszőlős, majd Tiszabökény/Tiszabikeny lakosa. A Kárpátontúli Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949.október 22-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 628.)*

SZVIDA György (Patakos/Packanyovo, Ungvári j. *1900.) –Gulág-rab, ruszin/ukrán, írástudatlan, Patakos lakosa, földműves. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. május 13-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták.

(DGy, 1999: 105; RIZO, I. 2003: 628.)

TADLER József – *Joszip Joszipovics* – (Bárdháza/Barbove, Munkácsi j. *1910.) – Gulág-rab, német, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Bárdháza lakosa, gazdálkodó. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945. november 30-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *664.)*

TADLER Márton – *Marton Andrijovics* – (Bárdháza/Barbove, Munkácsi j. *1889.) – Gulág-rab, német, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Bardháza lakosa, gazdálkodó. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945. november 30-án 5 évi szabadságvesztésre ítélte.1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *664.)*

TAFI Pál (–) – Kárpátaljai, jehovista kovács mester volt. Sorsa ismeretlen.

(RJ, 2000: 366)

TAJPSZ János – *Ivan Mihajlovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1903.) – Gulág-rab, német, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Munkácsi lakos, kőműves. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1946.április 11-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte**.** 1956-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *664.)*

TAJPSZ Mihály – *Mihajlo Mihajlovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1901.) – Gulág-rab, német, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Munkácsi lakos, kőműves. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1946. április 11-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte**.** 1956-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *664.)*

TAJPSZ Pál – *Pavlo Ivanovics* – (Kljucsarki/Várkulcsa, Munkácsi j. *1888.) – Gulág-rab, német, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Klucsarki lakos, gazdálkodó. A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1946. október 11-én 6 évi szabadságvesztésre ítélte**.** 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *664.)*

TAKÁCS József – *Joszif Joszifovics* – (Visk/Viskovo, Huszti j. *1883.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Viski lakos, asztalos Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1946. június 3-4-én 6 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *680.)*

TAKÁCS Lajos – *Ludvig Sztepanovics* – (Korláthelmec/Holmec, Ungvári j. *1908.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Korláthelmeci lakos, az Ungvári villamoserőmű lakatosa. A Kárpátaljai

Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1952.január 11-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *680.)*

TAMÁS István – *Sztefan Sztefanovics* – (Tiszakanyar, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1890.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, kovács. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. április 9-10-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte.1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *681.)*

TAMÁSI Ferenc – *Fegyir Ivanovics* – (Csongor/Csomonin, Munkácsi j. *1917.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Csongori lakos, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1952. június 27-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. március 2-án 5 évi szabadságvesztésre mérsékelte.1990-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *681.)*

TAR Béla (Kígyós/Kigyos, Beregszászi j. *n.a.) – Gulág-rab, kigyósi lakos, politikai elítélt volt. Strófákban, verses levelekben örökítette meg lágerélményeit, amelyeket a GULAG-on, az aranybányában, 1954-ben szerzett raboskodása idején. Lágerversét az *Istenhez fohászkodva* című gyűjteményben is leközöltük:

Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/23600/23644/23644.pdf

TAR Gyula – *Julij Karlovicsovics* – (Szernye/Szernye, Munkácsi j. *1894.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Szernyei lakos, munkás. A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. január 12-13-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *666.)*

TAR Ignác – *Ignác Fedorovics* – (Szernye/Szernye, Munkácsi j. *1885.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Szernyei lakos, gazdálkodó. A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. január 12-13-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *666.)*

TAR József – *Joszif Karlovics* – (Szernye/Szerne, Munkácsi j. *1883.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Szernyei lakos, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. január 12-13-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *666.)*

TAR Sándor – *Olekszandr Olekszandrovics* – (Beregrákos/Rakosino, Munkácsi j. *1920.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Beregrákosi lakos, gazdálkodó. A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. július 28-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *666.)*

TAR Tamás (Szernye/Szerne, Munkácsi j. *1910.) – Gulág-rab, a 33 éves pályamestert az NKVD tartóztatta le. A vád: magyar kém. A 4. Ukrán Front rögtönítélő bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 10 évi szabadságvesztésre ítélte. A GULAG egyik táborában elpusztult. Vele együtt odahalt bátyja is. Otthon maradt családját pedig kulákoknak nyilvánították. *(DGy, 1999: 105.)*

TAR Zsigmond – *Zsigmond Imrihovics* – (Nagymuzsaly/Muzsaly, Beregszászi j.*1894.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Muzsalyi lakos, gazdálkodó. A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. július 28-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte**.** 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *682.)*

TARKANYI József (Forgolány/Forgolany, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1888.) – Gulág-rab, nyugdíjas vasutas. Munkácson tartóztatta le az NKVD 1944. november 19-én. A vád: magyar kém, hazaáruló. A 4. Ukrán Front rögtönítélő bírósága tíz évre ítélte. A GULAG egyik gyűjtőtáborába hurcolták, további sorsa ismeretlen. *(DGy, 1999*: *105.)*

TARSOVSZKIJ János (Ungvár/Uzshorod, *1897.) – Gulág-rab, munkás, Ungváron tartóztatták le, 1945. szeptember 13-án 10 évre ítélte el Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága, Kárpátontúli Ukrajna Néptanácsának 1944. december 18-i rendelete alapján. A vád: a magyar rendszerben vállalt közpozíciója miatt a nép ellenségévé nyilvánították. 1990. augusztus 24-én rehabilitálták.

(DGy, 1999: *105; RIZO, I. 2003*: *667.)*

TATÁR Menyhért – *Menyhert Andrijovics* – (Tiszapéterfalva/Pijterfolvo, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1911.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Tiszabökényi lakos, kolhoztag. Ungváron az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. október 28-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte**.** 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *668.)*

TATINECZ Emília *-Emilija Kazimirovna* – (Ungvár/Uzshorod, *1911.) – lengyel, középfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Munkácsi lakos, háztartásbeli. A SZMERS kémelhárító szervezett 1944. őszén szovjetellenes tevékenység vádjával Munkácson tartóztatta le, a kihallgatások után, az egység parancsnoka határozata alapján 1945 januárjában a Gulág táborba irányították. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *668.)*

TATINECZ László* (Beregszász/Berehovo, *1909. november 28., *Fatán Margit*) – Gulág-rab, a Kárpátaljai mezőgazdasági kamara munkácsi körzeti titkára volt, tartalékos zászlós, magyar politikai elítélt volt.

A szovjet belügyi szervek Munkácson 1944. őszén letartóztatták. A 4. Ukrán Front katonai törvényszéke szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1945. januárjában az Ukrán

SZSZK Btk. 54. § (4). pontja alapján 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Kolima lágereiben (Magadan, Szejmcsani) raboskodott 1953. december 9-én szabadult és tért vissza Kárpátaljára, 1970 júniusában települhetett át Magyarországra. *(RJ, 2000: 372.)*

TÁRCZY Dániel – *Dániel Dánielovics* – (Kincseshomok, Homok/Holmok, Ungvári j. 1901. február 22. – 1979. december?) – Gulág-rabságot szenvedett református lelkipásztor magyar, felsőfokú lelkészi végzettség, pártonkívüli. A sztálini önkény időszakában az ungvári járási Kisdobronyi Református Egyközség templomában teljesített szolgálatot a választott lelkész. Az Állambiztonsági Hivatal Kárpátontúli Területi Főosztályának nyomozótisztjei a 49 éves, háromgyermekes apát 1950. október 16-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység hamis vádjával a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. december12-én az ukrán Btk. 2. r. 54/10., az 54/13.§i, valamint a Btk. 29.§ a., b., c. alapján 25 év javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre, 5 évi polgári jogvesztésre, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1956. január 27-én 10 évi szabadságvesztésre csökkentette. Ungváron, Lembergben, Abeszben, illetve Vorkuta Gulág-táborában raboskodott. Huszonöt év helyet öt és félévet ült. 1956. január 9-én szabadult, 5 év, 2 hónap és 23 napig tartották fogva. Ezt követően a Krími területi Sziktivkába száműzték, ahol gyári munkás volt. Hazatérése után 1956-ban Rafajnaújfaluban, 1973-ban Feketeardóban, 1957–1979-ben Tivadarfalván, 1957–1979-ben Forgolányban, 1961–1979-ben Tiszabökényben folytatta a lelkészi szolgálatait. 1979. decemberében hunyt el. A temetési szolgálatot Gencsy Béla végezte. 1992-ben rehabilitálták.

Emlékezete:

*Tárczy Dániel nevét felvették a Kárpátaljai Református Egyház Püspöki Hivatalának kertjében a kommunista diktatúra ideje alatt meghurcolt lelkészek emlékére felállított négy méter magas gránit emlékoszlopra (alkotója Matl Péter szobrász).

*A Tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet Római Katolikus Templom közösségi termében dr. Dupka György történész összeállításában elhelyezett „Egyházüldözés Kárpátalján 1944-1991" idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemutatásra Tárczy Dániel lelkész szenvedéstörténete is.

(RIZO, I. 2003: *667; FG, 2017: 546-554.)*

TÁRCZY Károly – *Karlo Karlovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1883.) – Gulág-rab, magyar, felsőfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Munkácsi lakos, nyugdíjas. A 4. Ukrán Front Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1945. január 16-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte**.** 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *667.)*

TÁRKÁNYI Demeter (Veléte/Veljatin, Huszti j. *1922.) – Gulág-rab, földműves, magyar politikai elítélt volt. A szovjet állambiztonsági szervek

1949-ben letartóztatták. A Szovjetunió Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. november 26-án az Ukrán SZSZK Btk. 54. § (1/a) (11). pontjai alapján 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Magyarországi honfitársai Karaganda lágerében találkoztak vele. További sorsa ismeretlen. 1990. február 21-én rehabilitálták. *(RJ, 2000: 372; RIZO, I. 2003*: *667.)*

TEGZE Mihály – *Mihajlo Mihajlovics* – (Újtövisfalva/Dracsino, Munkácsi j.*1913.) – Gulág-rab, szlovák, középfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Munkácsi lakos, tanító. A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1957. március 12-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte**.** 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *669.)*

TEGZE Miklós (Beregpapfalva / Gyilok, 1908. február 15. – Szpasszki Gulág-láger, 1953. február 14.) – Gulágrabságra ítélt vértanú görögkatolikus áldozópap, pártonkívüli, 1935-től a zsukói Keresztelő Szent János görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Munkácson, a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1932. július 31-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 42 éves öt gyermekes atyát 1950. április 25-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950.május 25-én 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben és Kazahsztán lágereiben raboskodott.

1953. február 14-én Szpasszk lágerében hunyt el tüdőbetegségben. 1992. február 24-én rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

Emlékezete: *Az ungvári görögkatolikus székesegyház és püspöki palota melletti parkot övező kőfalon elhelyezett a kommunista diktatúra idején meghurcolt, mártír görögkatolikus papok emlékét megörökítő táblákra, és *a Szolyvai Emlékparkban a Történelmi egyházak mártírjainak emléktáblájára 2004-ben nevét felvésték.

(RJ, 2000: 375; RIZO, I. 2003: *689; MI, 2024:1-126.)*

TEKERMAN Lajos – *Lajos Jozsefovics* – (Bótrágy/Batragy, Beregszászi j. *1897.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Mezőkaszonyi lakos, mészáros. A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. május 26-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte**.** Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1953. április 7-én 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte.1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *669.)*

TELINGER Gregor – *Gregor Joszifovics* – (Nyírhalom/Berezinka, Munkácsi j. *1888.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Nyírhalmi lakos, gazdálkodó. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenesség vádjával, és a Volksbund-tagság miatt 1946. január 15-én 5 évi szabad-

ságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *669.)*

TELINGER János – *Ivan Ivanovics* – (Alsóschönborn/Senborn, Munkácsi j. *1923.) – Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Schenborni lakos, gazdálkodó. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1947. október 29-én 7 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *669-670.)*

TEMETŐ Antal – *Antonyin Ivanovics* – (Beregdéda/Dijda, Beregszászi j. *1890.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszászi lakos, vasutas. A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. június 20-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelső Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. január 21-én 5 év és 9 hónap szabadságvesztésre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *670.)*

TEMFLI István – *Sztefan Martonovics* – (Csanálos (Urziceni), Románia, 1908. –Rahó, 1988. április 14.) – Gulágrabságra ítélt hitvalló római katolikus lelkipásztor, magyar, felsőfokú iskolai végzettségű, eredetileg Aknaszlatinai lakos.

A nagyszőlősi járási Nevetlenfalui (Gyakove) Szent Kereszt Felmagasztalása Római Katolikus Templom plébánosként a Kárpátaljai Állambiztonsági Szervek nyomozótisztjei 1951. június 18-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával a Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron az ukrán Btk. 54/2. és az 54/10. § alapján 1951. augusztus 29-én 25 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre, polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1956. március 13-án 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. Az SZSZKSZ Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1956. július 21-én a büntetését 6 évi szabadságvesztésre csökkentette. Az ungvári, lembergi KGB-börtönökben raboskodott. Büntetését a Kirovi körzeti Rudnicsnij nevű lágerében kellett letöltenie.

1956. augusztus 1-jén megrokkanva szabadult. A nevetlenfalui hívek szerint szabadulása után visszatért hozzájuk, azonban onnan egy kommunista feljelentése alapján kellett távoznia. Az indok az volt, hogy határsávban (Románia) pap nem tartózkodhat.

A Rahói Nepomuki Szent János Római Katolikus Templom plébánosa lett, ahol 1988. április 14-én hunyt el. 1992. március 12-én rehabilitálták.

Emlékezete: *A Tiszabökényi Árpádházi Szent Erzsébet Római Katolikus Templom közösségi termében elhelyezett „Egyházüldözés Kárpátalján 1944-1991" idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemutatásra Tempfli István atya szenvedéstörténete is.

(RIZO, I. 2003: *670; PW, 2019 250; DGy.)*

TERBÁN Mihály – *Mihajlo Ivanovics* – (Beregbárdos/Bukovec, 1910. szeptember 1.– Beregszász/Berehovo,

1985.január 21.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán. Miszticei (Imszticseve, Ilosvai j.) lakos, a helyi Istenszülő elszenderedése görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Ungváron, a teológiát Ungváron, Lembergben, Olmützben végezte. Sztojka Sándor püspök 1937. július 17-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 39 éves, háromgyermekes atyát 1949. február 21-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. március 16-án 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1956. március 2-án 10 évre csökkentette. Kijevben, Moszkvában, Kujbisevben és a kazahsztáni Karlag táboraiban raboskodott.

1955. január 18-án szabadult. 1992. október 23-án rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel. *(RIZO, I. 2003*: *670; MI, 2024:126.)*

TERNUSCSÁK Miklós (Alsóapsa/Gyibrova, Técsői j. *1912.) – Gulág-rab, felsőapsai földműves, községi bíró. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. szeptember 7-én 6 évi szabadságvesztésre ítélte. A magyarországi rabtársai Karaganda egyik lágerében találkoztak vele. További sorsa ismeretlen.1992-ben rehabilitálták. *(RJ, 2000: 375; RIZO, I. 2003: 672.)*

TIBOLO Ferenc – *Ferenc Istvan* – (Zalaistvánd, Zala vm.*1915.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. szeptember 26-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1976-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *676.)*

TICHY József – *Jozsef Jozsef* – (Budapest, *1910. december 7., *Heitzman Erzsébet*) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. „A polgári életben asztalos, majd közkatona volt. – 1945. március 31-én Győrszabadhegy környékén esett fogságba. Megjárta Focsani, Krasznodar, Leningrád, Voronyezs hadifogolytáborait. Az NKVD a Voronyezs környéki hadifogolytáborban 1948-ban. letartóztatta. A rabszállító vagonnal visszahozták Ungvárra", és ott az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. szeptember 17-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. „Az ungvári börtönévek után Sztálingrád (jelenleg Volgográd) 15., 16., 17. és a 19-es rablágerébe dolgoztatták és 1953. december 3-án tért haza Magyarországra." 1993-ban rehabilitálták. *(RJ, 2000: 375; RIZO, I. 2003*: *676.)*

TICSKA Katalin – *Katarina Mikolajivna* – (Németmokra/Nyimecka Mokra, korábban: Komszomolszk, Técsői j. *1899.) – Gulág-rab, német, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Bükköspatak (Bukovec, Ökörme-

zői j.) lakosa, gazdálkodó. Ungváron az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1949. január 29-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *676.)*

TIFINGER Lajos – *Ludvig Fedorovics* – (Ercsi, Fejér vm. *1899.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Nagyszőlősi lakos, gyári munkás. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. június 8-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1995-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *676.)*

TIHLI Bertalan – *Bertolon Bertolonovics* – (Huszt/Huszt, *1928.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Huszti lakos, a városi kereskedelmi egység villamostechnikusa. Ungváron az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. augusztus 21-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1956-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *676.)*

TIHOR Bertalan – *Bertalon Andrijovics* – (Beregújfalu/Beregujfalu, korábban: Nove Szelo, Beregszászi j. *1899.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Beregújfalu lakosa, gazdálkodó. A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. február 12-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte**.** Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. március 25-én 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte.1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *676.)*

TILISCSÁK András – *Andrij Mihajlovics* – (Nyírpazony, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. 1900. január 10. – Szerednye/Szerednye, Ungvári j.1975. április 10.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán. A nyíresújfalusi (Dunkovica, Ilosvai j.) Csodatevő Szent Miklós görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Ungváron és Nagykállón, a teológiát Ungváron végezte. Gebé Péter püspök 1928. február 12-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei az ötvenéves, ötgyermekes atyát 1950.április 21-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. május 26-án 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. december 16-án 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. Ungváron, Lembergben és Kazahsztán lágereiben raboskodott.

1956. június 12-én szabadult. 1975. április 10-én hunyt el Szerednyén. 1992. április 6-án rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel. *(RJ, 2000: 376; RIZO, I. 2003*: *674, MI, 2024: 1-126.)*

TIMÁR Gábor – *Gabor Lajosovics* – (Hajdúnánás, Hajdú-Bihar vm. *1911.)

– hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1949. november 29-én 25 évi, szabadságvesztésre ítélte**.** 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *676.)*

TIMKOVICS Gergely (Zúgó/Huklivij, Munkácsi j., 2020-ig Volóci j., 1892. –) A kárpátaljai Szkotarszkéban (Kisszolyva, Munkácsi j., 2020-ig Volóci j.) lévő otthonában tartóztatta le a szovjet állambiztonsági szervek különítménye. A Szovjet hadsereg katonai törvényszéke szovjetellenes tevékenység vádjával 1946.július 10-én ítélte el. 1990-ben rehabilitálták. *(RJ, 2000: 376.DGy.)*

TINDIRA/TINDIR Ernő OFM. Conv. – *Erneszt Emerihovics* – (Latrobe, Pennsylvania, USA, 1892. – Ungvár/Uzshorod, 1972.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló római katolikus lelkipásztor, szlovák, felsőfokú iskolai végzettségű, minorita ferences szerzetes volt. 1940-től a bárdházi (Barbove, Borogyivka) Szent Anna római katolikus templom plébánosa.

Teológiai tanulmányait Rómában végezte. Szerzetesként a felvidéki minorita kolostorokban élt. Kérésére a ferences rendből (1939) elbocsájtották, majd egyházmegyei papi szolgálatba lépett, így került Kárpátaljára.

A Kárpátaljai Állambiztonsági Szervek nyomozótisztjei 1946. augusztus 5-én Bárdházán tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával a Kárpátaljai Területi Bíróság 1946. november 18-án, az ukrán Btk. 54/2. és az 54/10. § alapján 5 évi (más források szerint 6 évi) szabadságvesztésre, polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az ellene felhozott hamis vádakat elutasító semmiségi panaszát 1946. november 18-án elutasították. Az ungvári börtönből átszállították a Kamenyec-podolszkij terület Polonne nevű Gulág-lágerébe, ahol büntetését kellett töltenie.

1952. augusztus 25-én megrokkanva szabadult. Ezt követően száműzetésre kényszerítették. Több évi kitiltás után, csak halála előtt jöhetett vissza Kárpátaljára. 1972-ben hunyt el Ungváron. 1991. április 17-én, majd 1992. október 8-án rehabilitálták.

Emlékezete: a tiszabökényi Árpádházi Szent Erzsébet római katolikus templom közösségi termében elhelyezett „Egyházüldözés Kárpátalján 1944-1991" idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemutatásra Tindira Ernő atya szenvedéstörténete is. *(RIZO, I. 2003*: *675; PW, 2019: 250-251.)*

TISLER *(Tischler)* Féliksz – *Feliksz Grigorovics* – (Herszon, 1928.) zsidó, sorkatona, pártonkívüli, a Kárpátaljai Körzeti MDB Határőrcsapatok Hadbírósága 1951. szeptember 29-én 25 évre elítélte. A SZU Legfelsőbb Bírósága 1955. január 15-én a korábbi ítéletet 6 évre csökkentette. 1956-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 676.)*

TITKOS Miklós – *Mikola Jurijovics* – (Ungvár/Uzshorod, *l913.) – Gulág-rab, magyar, középfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Ungvári lakos, a helyi posta pénztárosa. A Kár-

pátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1949. szeptember 10-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte**.** 1993-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *676.)*

TIVADAR István – *Sztrefan Sztefanovics* – (Nyírkalász, Magyarország, Szabolcs m. l895. április 26. – Tajset, 1954. július 25.) – Gulág-rabságra ítélt vértanú görögkatolikus áldozópap, magyar. Munkácsi lakos, 1919-től a munkácsi Istenszülő elszenderedése görögkatolikus templom segédlelkésze volt.

Az elemi iskolát Nagyrákócon, a gimnáziumot Munkácson, a teológiát Ungváron végezte. Papp Antal püspök 1919. december 21-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei az 54 éves, háromgyermekes atyát 1949. március 31-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. május 21-én 25 évi kényszermunkára, 5 év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Lembergben, Kijevben és Tajsetben raboskodott.

1954. július 25-én hunyt el ismeretlen körülmények között Tajsetben. 1992.május 16-án rehabilitálták.

Emlékezete: *Az ungvári görögkatolikus székesegyház és püspöki palota melletti parkot övező kőfalon elhelyezett a kommunista diktatúra idején meghurcolt, mártír görögkatolikus papok emlékét megörökítő táblákra, és *a Szolyvai Emlékparkban a Történelmi egyházak mártírjainak emléktáblájára 2004-ben nevét felvésték.

(RJ, 2000: 377; RIZO, I. 2003: *673-674; MI, 2024: 1-126.)*

TOLDY Gábor, vitéz – *Gavrilo Joszipovics* – (Gulács, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1908.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Tiszabökényi (Tiszabikeny) lakos, gazdálkodó. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával és a kolhoz elleni agitáció miatt Ungváron 1949. június 28-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte**.** Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1954. december 11-én 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1955-ben amnesztiában részesült, szerencsésen hazatért. 1991-ben rehabilitálták.

Emlékezete: A tiszabökényi Toldi Katalin Ilona 2015. november 19-én emlékművet állított édesapja, vitéz Toldi Gábor tiszteletére a tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet templom parkjában. *(RIZO, I. 2003*: *680; DGy.)*

TOLLÁR Imre – *Imre Sandorovics* – (Tét, Győr-Moson-Sopron vm. *1915.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettségű, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1949. június 29-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1976-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *680.)*

TOMCSÁNYI Béla – *Adalbert Eduárdovics* – (Ungvár/Uzshorod, *1888.) – Gulág-rab, szlovák, középfokú végzettség, gazdálkodó, magyar politikai elítélt volt. A szovjet állambiztonsági szervek 1945 elején letartóztatták. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. október 1-jén 8 évi szabadságvesz-

tésre ítélte. További sorsa ismeretlen. 1990. április 13-án rehabilitálták. *(RJ, 2000: 378; RIZO, I. 2003: 682.)*

TOMORI Béla – *Adalbert Gnatovics* – (Nyizsnyi Vorota/Alsóverecke, Munkácsi j., 2020-ig Volóci j.*1904.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Munkácsi lakos, eladó. A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. október 31-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte**.** 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *682.)*

TOMPA János* – *Ivan Samuilovics* – (Nagybégány/Velika Bijgany, Beregszászi j. *1893.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Nagybégányi lakos, a Beregszászi Szőlészeti Gazdaság dolgozója. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1951. június 8-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. szeptember 1-jén 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RJ, 2000: 379; RIZO, I. 2003*: *682.)*

TOPÓ Jenő – *Jenyiv Antal* – (Sáp, Hajdú-Bihar vm. *1905.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1951. április 28-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *682.)*

TORMA Dániel – *Danilo Sztefanovics* – (Nagykálló, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1902) – Gulág-rab, magyar, befejezetlen középfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszász lakosa, munkanélküli. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. december 22-én 20 évi szabadságvesztésre ítélte.1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *683.)*

TORMA Dezső – *Dezider Mihajlovics* – (Cserejivci/Cserház, Munkácsi j. *1913.) – magyar, alapfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Csongori lakos, gazdálkodó. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1946. június 14-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *683.)*

TÓBIS Ágoston – Avgusztin Mihajlovics – (Dubi/Dubi, Huszti j., 2020-ig Ilosvai j. *1884.) – Gulág-rab, német, végzettsége elemi iskolai, párton kívüli. Szolyvai lakos, erdész. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. április 20-án golyó általi halálra ítélte. 1945. december 18-án kivégezték.

Emlékezete: A nevét a Szolyvai Emlékparkban a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára felvésték. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *667.)*

TÓTH Benedek* (Sárospatak, Borsod-Abaúj-Zemplén vm. *1927. augusztus 13. *Gyurkovics Erzsébet*) – magyarországi kiskorú állampolgár volt. A II. világháború végén Beregszászban ragadt nagynénjénél, a helyi hatóságtól

engedélyt kért hazatelepülésére, ehelyett 1947 októberében a Donyec-medencei szénbányába deportálták, onnét visszaszökött beregszászi rokonához. A szovjet belügyi szervek ráakadtak és 1949. október 20-án letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron 1950. február 17-én az Ukrán SZSZK Btk. 54. § (1/a), (11) pontja alapján 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Kazahsztán (Karaganda, Csurbáj-Nura) és Oroszország (Omszk) lágerekben raboskodott. 1957. június 7-én szabadult. Visszatért Beregszászba. 1976-ban települhetett át Magyarországra. *(RJ, 2000: 380.)*

TÓTH Ferenc – *Ferenc Ivanovics* – (Szürte/Szjurte, korábban Sztrumkivka, Ungvári j. *1894.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Szürtei lakos, földműves. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. november 14-én 4 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *679.)*

TÓTH Ferenc – *Fegyir Fedorovics* – (Máramarossziget/Sighetu Marmaţiei, (Románia), *1911.) – Gulág-rab, magyar, középfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Ungvári lakos, a téglagyár igazgatója. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1947. szeptember 8-án 5 évi szabadságvesztésre ítélte**.** 1970-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *679.)*

TÓTH György – *Georgij Georgijovics* – (Buj, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1887.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvári lakos, villamoserőmű munkása. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1946. május 22–23-án 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *678.)*

TÓTH Gyula* – *Gyula Gyula* – (Mád, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1916. február 6., *Kocsis Teréz*) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Kárpátalján csendőr volt. 1945. május 9-én esett fogságba Csehszlovákia területén, majd Mariupolba vitték. Az NKVD 1950 őszén a munkatáborban letartóztatta. Visszahozták Ungvárra, és ott az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. április 26-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. A szibériai lágerévek után 1953. december 3-án térhetett haza Magyarországra. 1990-ben rehabilitálták. *(RJ, 2000: 381-382; RIZO, I. 2003: 683.)*

TÓTH István – *Sztefan Sztefanovics* – (Alsóverecke/Nyizsnyi Vorota, Munkácsi j., 2020-ig Volóci j.*1914.) – letartóztatott, NKVD-tábor, magyar, befejezetlen közép iskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, tisztviselő. A 4. Ukrán Front SZMERS kémelhárító főosztály parancsnokának határozata alapján 1945. január 22-én katonai táborba hurcolták. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *679.)*

TÓTH István – *Sztepan Gejzovics* – (Beregszász/Berehovo, *1926.) – Gulág-

rab, magyar, befejezetlen közép iskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszász lakosa, munkás. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. szeptember 6-án 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1965-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *679.)*

TÓTH János – *Ivan Sztefanovics* – (Őrdarma/Sztorozsnyicja, Ungvári j.*1908.) – Gulág-rab, szlovák, alapfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Őrdarmai lakos, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával és a kolhozellenes agitáció miatt Ungváron 1952.június 10-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *678.)*

TÓTH József – *Joszif Ivanovics* – (Nagygejőc/Veliki Gejevci, Ungvári j. *1899.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Nagygejőci lakos, kolhoztag. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a kolhozellenes agitáció miatt, Ungváron 1951. június 18–19-én 10 0évi szabadságvesztésre ítélte. 1955-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *678.)*

TÓTH József – *Joszif Karlovics*– (Rafajnaújfalu/Rafajnovo, Beregszászi j. *1896.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Rafajnaújfalu lakosa, gazdálkodó. Ungváron az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. február 14-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1994-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *678.)*

TÓTH József – *Joszif Karlovics*– (Beregszász/Berehovo, *1910.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszász lakosa, gazdálkodó. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. december 14-én 3 évi szabadságvesztésre ítélte. A magyarországi rabtársai Pecsora egyik lágerében találkoztak vele. További sorsa ismeretlen.1991-ben rehabilitálták. (*RJ, 2000: 384; RIZO, I. 2003*: *678.)*

TÓTH József, dr. – *Joszip Julijovics* –(Beregszász, *1903. – Szerednye, 1968/1972.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló római katolikus lelkipásztor, magyar, felsőfokú végzettség, az ungvári járási szerednyei Szent Lukács római katolikus templom plébánosa.

A Kárpátaljai Állambiztonsági Szervek nyomozótisztjei 1945. november 8-án tartóztatták le. A római katolikus papok közül ő az egyik első letartóztatott. Szovjetellenes tevékenység vádjával a Kárpátaljai Területi Bíróság 1946. február 20-án az ukrán Btk. 54/13. § alapján 4 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre, polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben raboskodott, a SZU MVD ITL GULAG táboraiban töltötte a büntetését. Az 1956-os amnesztia következtében szabadult, azonban nem térhetett haza, hosszú időre Kárpátaljáról kitiltották, száműzetésre kényszerítették.

Nem sokkal halála előtt térhetett haza Kárpátaljára. Meghalt 1968-ban,

más adatok szerint 1973-ban hunyt el Szerednyén. 1992-ben rehabilitálták.

Emlékezete: a tiszabökényi Árpádházi Szent Erzsébet római katolikus templom közösségi termében elhelyezett „Egyházüldözés Kárpátalján 1944-1991" idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemutatásra dr. Tóth József atya szenvedéstörténete is.

(RJ, 2000: 385; RIZO, I. 2003: 678; PW, 2019:251.)

TÓTH József* (Nógrádszakál, Nógrád vm., 1912. január 11., *Borik Mária) – hadifogoly, Gulág-rab, Kárpátalján csendőr őrmester volt. Az NKVD 1949. június 4-én a munkatáborban letartóztatta. Visszahozták Ungvárra. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága 1949. július 24-én szovjetellenes tevékenység vádjával 25 évi szabadságvesztésre ítélte. A szibériai lágerévek után 1955. november 25-én átadták a magyarországi belügyi szerveknek. A jászberényi börtönből 1956. június 4-én szabadult. *(RJ, 2000: 384. DGy.)*

TÓTH József* (Gömör megyei, *n.a.) – Gulág-rab, Kárpátalján csendőr volt. Ungváron az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 25 évi szabadságvesztésre ítélte. További sorsa ismeretlen.(*RJ, 2000: 385.)*

TÓTH Kálmán – *Kalman Balintovics* – (Beregújfalu/Beregujfalu, korábban: Nove Szelo, Beregszászi j. *1902.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Beregújfalu lakosa, gazdálkodó. A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. január 29. – február 1-jén 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 678.)*

TÓTH Mátyás – *Matyas Joszipovics* – (Felsőszentiván, Bács-Kiskun vm. *1895.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Aknaszlatina lakosa, kovács. A Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. december 18-án 5 évi szabadságvesztésre ítélte**.** 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 678.)*

TÓTH Lajos* – *Lajos Lajos* – (Mezőcsát, Borsod-Abaúj-Zemplén vm. *1913/ 1914. szeptember 14., *Nagy Mária*) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Kárpátalján csendőr volt. A belügy szervek tiltott határátlépés kísérlete miatt 1947. augusztus elsején letartóztatták. Más források szerint egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága Ungváron 1951. szeptember 19-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte**.** Az Ural környéki lágerekben (Szolikamszk) dolgoztatták, ahol baleset következtében elvesztette jobb szemét. 1955. július 31-én szabadult és térhetett haza Magyarországra." 1990-ben rehabilitálták.

(RJ, 2000: 385; RIZO, I. 2003: 683. DGY.)

TÓTH Lajos, vitéz (Székelyszállás/Sălașuri, (Románia), *1919. január 15.,

V*eres Lujza*) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Közkatona volt. Budapesten esett fogságba. A voronyezsi hadifogolytáborban 1951. március 15-én letartóztatták. Visszahozták Kárpátaljára, Ungváron az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. szeptember 24-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Sztálingrád környéki lágerekben dolgoztatták. 1953. december 3-án szabadult és térhetett haza Magyarországra. 1974-ben rehabilitálták. *(RJ, 2000: 385; RIZO, I. 2003*: *683.)*

TÓTH Sándor – *Olekszandr Menyhertovics* – (Nagymuzsaly/Muzsaly, Beregszászi j. *1897.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Nagymuzsalyi lakos, gazdálkodó. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1946. június 6-án 7 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *679.)*

TÓTH Zoltán – *Zoltan Ferencovics* – (Szürte/Szjurte, Ungvári j.*1925.) – Gulág-rab, magyar, befejezetlen középiskolai végzettség, párton kívüli. Szürtei lakos, gazdálkodó. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. november 14-én 3 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *678.)*

TŐKÉS (TREPSZKER, TREFSZKER?) György – *Georgij Sztepanovics* – (Zajta, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. 1891. február 25. – Huszt/Huszt, 1973.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló római katolikus lelkipásztor, magyar, felsőfokú iskolai végzettség. A huszti Szent Anna római katolikus templom esperese és plébánosa.

A Kárpátaljai Állambiztonsági Szervek nyomozótisztjei 1950. május 23-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. július 12-én az ukrán Btk. 54/4. és az 54/10. § alapján 25 évi javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre, polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1956. január 13-án 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte, kis idő elteltével az évek számát további 8 évre csökkentette. Ungváron, Lembergben, az Irkutszk terület Zajarszk nevű lágerben raboskodott. A folyamatosan csomagokat küldő Gizella nővérének egyik leveléből (1954) tudjuk, rabtársainak titokban szentmiséket tartott, a kellékeket (ostyák, mazsola miseborhoz, feldarabolt imakönyv lapok stb.) papírok közzé rejtve, jól álcázott csomagokban kapta meg.

Szabadulása a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa Elnöki Tanácsának 1956. május 19-i határozata alapján történt. 1973-ban bekövetkezett haláláig újra a huszti egyházközség plébánosa volt. Először 1956-ban, majd végérvényesen 1990. szeptember 4-én rehabilitálták.

Emlékezete: a tiszabökényi Árpádházi Szent Erzsébet római katolikus templom közösségi termében elhelyezett „Egyházüldözés Kárpátalján 1944-1991" idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemu-

tatásra Tőkés atya szenvedéstörténete is. *(RJ, 2000: 387; RIZO, I. 2003*: *668; PW, 2019.251-253.)*

TRAKSZLER Lajos – *Ludvig Joszifovics* – (Aknaszlatina/Szolotvino, Técsői j. *1913. január 15.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Aknaszlatinai lakos, tisztviselő. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1948. december 8-án 25 év szabadságvesztésre ítélte. Kárpátmelléki Katonai Körzet Hadbírósága Ungváron 1955. április 15-én 5 év szabadságvesztésre mérsékelte. 1968-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *684.)*

TRIEB György* (Munkács/Mukacsevo, *n.a.) – Gulág-rab, munkácsi lakos, politikai elítélt volt. A magyarországi rabtársai Uhta és Inta lágereiben találkoztak vele. További sorsa ismeretlen. *(RJ, 2000: 388.)*

TRIL Imre – *Emerik Emerikovics* – (Sárosoroszi, Oroszi/Oroszijevo, Beregszászi j. *1903.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Sárosoroszi lakosa, gazdálkodó. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1946. május 2-án 7 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *684.)*

TROMPÁK Gyula – *Julij Ivanovics* – (Beregszász/Berehovo, 1898. augusztus 26. – Munkács/Mukacsevo, 1982. szeptember 1.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán. 1934-től a nagymogyorósi (Kopinivci) Nagy Szent Bazil görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát és a gimnáziumot Beregszászon, a teológiát Ungváron végezte. Gebé Péter püspök 1924. december 19-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei az 51 éves, négygyermekes atyát 1949. október 5-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. november 29-én 25 évi kényszermunkára, 5 év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. április 8-án 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. Ungváron, Lembergben, Dzsezkazganban raboskodott.

1956. július 5-én szabadult. 1982. szeptember 1-jén hunyt el Munkácson. 1992. december 21-én rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel. *(RJ, 2000: 388; RIZO, I. 2003*: *684; MI, 2024:1-126.)*

TROSKI István – *Sztefan Ivanovics* – (Port Amboy, USA, *1904.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Kincses lakosa, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység és a kolhozellenesség agitációja miatt vádjával Ungváron 1950. december 15-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1954. december 9-én 10 évre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *684.)*

TUKÁCS Mihály* (Darnó, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. 1998. december 24., **Szűcs Eszter*) – hadifogoly, Gulág-rab. Huszton csendőr főtörzsőrmester volt. A háború befejezése után leigazolva tért haza Nagyszőlősre ott várakozó családjához. A szovjet belügyi szervek erről tudomást szereztek és Rozsály községben 1945. szeptember 6-án letartóztatták, vallatták Nagyszőlősön, Ungváron. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 15 évi szabadságvesztésre és teljes vagyonelkobzásra ítélte. A kazahsztáni Karaganda lágereiben dolgoztatták. 1955. november 20-án átadták a magyar belügyi szerveknek. A jászberényi börtönből 1956. június 1-én szabadult. *(RJ, 2000: 389.)*

TULIK Mihajlo (Nagybocskó/Velikij Bicskiv, Rahói j. 1900. augusztus 20. –1945?) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, a sztálini megtorlás áldozata, pártpolitikus. Avgusztin Volosin, a Kárpátszka Ukraina elnökének munkatársa. Az UNO helyettes vezetője, állami tisztviselő. 1939. február 12-től Kárpátszka Ukraina szojmjának képviselője.

1946 januárjában a Pozsony környéki ruszovci településen letartóztatták, az ukrán burzsoá nacionalizmus terjesztéséért elítélték, további sorsa ismeretlen. (Neve Zseltvai Mikola Viktorovics g. kat. pap vádiratában is szerepel).

(DGy-TL, 2017: 205.)

TURÁNYI István – *Ivan Vaszilovics* – (Kovászó/Kvaszovo, Beregszászi j. *1899.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Beregszász lakosa, munkanélküli. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1953.január 9-10-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. február 12-én 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1989-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *686.)*

TURÁNYI István – *Ivan Ivanovics* – (Nagyszebben/Sibiu, Románia, *1911.) – Gulág-rab, magyar, középfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Huszt lakosa, a helyi malom munkása. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1948. április 12–15-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1956-ban rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *686.)*

TURI András- *Andrij Andrijovics* – (Beregszász/Berehovo, *1927.) – Gulág-rab, magyar, befejezetlen középfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Beregszász lakosa, a helyi középiskola tanulója. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. szeptember 6-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955.október 7-én 5 évi szabadságvesztésre mérsékelte. A magyarországi rabtársai Kolima lágereiben találkoztak vele. További sorsa ismeretlen. 1965-ben rehabilitálták. *(RJ, 2000: 389; RIZO, I. 2003*: *686.)*

TURISZ Károly – *Karlo Ivanovics* – (Beregszász/Berehovo, *1929.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Beregszász lakosa, tisztviselő. A Kárpátaljai Területi

Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1947. december 16-án 5 évi szabadságvesztésre ítélte**.** 1992-ben rehabilitálták.*(RIZO, I. 2003*: *686.)*

TUROK László (Zolotarjove/Ötvösfalva, Huszti j. *1899.) – Gulágrab, uglyai (Uhlja, Ungvári j.) lakos, gazdálkodó, politikai elítélt volt. Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. június 9-én 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. szeptember 12-én 7 évi szabadságvesztésre mérsékelte. A magyarországi rabtársai Szibéria lágereiben találkoztak vele. További sorsa ismeretlen. 1992-ben rehabilitálták.

(RJ, 2000, 390; RIZO, I. 2003: *686.)*

TUZA Ferenc (Tiszaújlak/Vilok, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *n.a.) – tiszaújlaki lakos, politikai elítélt volt. A magyarországi rabtársai szerint meghalt a Kisinyovi börtönben. *(RJ, 2000: 390.)*

TYUSKAI Mihály (Beregszász, *n.a.) – beregszászi lakos, politikai elítélt volt. A magyarországi rabtársai Kolima, Magadan gyűjtőlágerekben találkoztak vele. További sorsa ismeretlen. *(RJ, 2000: 390.)*

U

UDUT Gábor – *Gavrilo Petrovics* – (Munkács/Mukacsevo, 1908. április 7. – Huszt, 1974. március 10.) – Gulágrabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán. Barkaszó lakosa, 1945-től a barkaszói mindenszentek görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát és a gimnáziumot Munkácson, a teológiát Eperjesen végezte. Gojdics Pál eperjesi püspök 1935. augusztus 29-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 41 éves, négygyermekes atyát 1949. május 25-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. július 9-én 25 évi kényszermunkára, 5 év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Kijevben és Karagandában raboskodott. 1956. augusztus 14-én szabadult. Huszton halt meg 1974. március 10-én. 1992. szeptember 16-án rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel. *(RJ, 2000: 390; RIZO, I. 2003*: *691; MI, 2024:1-126.)*

UHRIN László – *Vaszil Karlovics* – (Békéscsaba, Békés vm. *1915.) – Gulágrab, magyar, alapfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Tiszapéterfalva (Pijterfolvo. korábban: Petrove, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j.) lakosa, szabó. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1949. december 29-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *690.)*

ÚJHELYI Gyula – *Julij Vaszilovics* – (Huszt/Huszt, *1929.) – magyar, alap-

fokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Huszt lakosa, gimnáziumi diák. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1948. április 12–18-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. „A huszti gimnazista, politikai elítélt volt. A magyarországi rabtársai Karaganda lágereiben találkoztak vele. További sorsa ismeretlen." 1956-ban rehabilitálták.

(RJ, 2000: 391; RIZO, I. 2003: *691.)*

ÚJHELYI István, dr. – *Sztefan Mihalovics* – (Nagytornya/Veľká Tŕňa, Szlovákia), 1912. szeptember 4. – Pozsony, 1994. december 3.) – Gulágrabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, magyar. Rahó lakosa, 1945-től a rahói Istenszülő elszenderedése görögkatolikus templom parókusa.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Sátoraljaújhelyen, Beregszászban, Kassán, a teológiát Ungváron, Prágában és Olmützben végezte. Sztojka Sándor püspök 1935. december 19-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 34 éves atyát 1946. október 21-én tartóztatták le. Szovjetellenesség vádjával a Kárpátaljai Területi Bíróság Ungváron 1946. december 4-én 6 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Kazahsztáni Karlag Gulág táboraiban raboskodott.

1952. október 21-én szabadult. Nem térhetett vissza Kárpátaljára. 1957-ben Szibériából áttelepült Csehszlovákiába. 1980-tól a pozsonyi egyetem teológiai tanára. 1994. december 3-án elhunyt Pozsonyban. 1992. augusztus 31-én rehabilitálták. *(RJ, 2000, 391; RIZO, I. 2003*: *691; MI, 2024:1-126.)*

ÚJHELYI József – *Joszif Jevgenovics* – (Nagymogyorós/Kopinivci, Munkácsi j. 1913. március 14. – Szerednye, Ungvári j. 2004. július 22.) – Gulágrabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, magyar, 1945-től a szerednyei Istenszülő elhunyta görögkatolikus templom parókusa.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Ungváron és Munkácson, a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1937. december 19-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 37 éves, ötgyermekes atyát 1950. június 3-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, hithűsége miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. július 22-én 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. június 3-án 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. Ungváron, Lembergben, Karagandában raboskodott.

1956. március 5-én szabadult. 2004. július 22-én Szerednyén hunyt el. 1992. július 1-jén rehabilitálták. *(RJ, 2000: 391; RIZO, I. 2003*: *691; MI, 2024:1-126.)*

UKSZTA László – *Vaszil Vaszilovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1912.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, alapfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli, ruszin/ukrán. Munkács lakosa, földműves. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával

1945. október 29–30-án 15 évi szabadságvesztésre ítélte. A Kárpátontúli Ukrajna Néptanács Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1945. november 9-én 7 évi és 5 hónapi szabadságvesztésre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *691.)*

ULISCSÁK Béla (*n.a.) – Kárpátaljai görögkatolikus tábori főesperes, politikai elítélt volt. – A magyarországi rabtársai szerint 1956-ban a kazahsztáni Karaganda lágereiből szabadult és térhetett vissza Kárpátaljára. További sorsa ismeretlen.

(RJ, 2000: 391.)

ÚR Béla – *Bejla Ferenc* – (Eperjeske, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1918.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, alapfokú iskolai végzettségű, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron 1951.június 18-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 692.)*

URSZTA István – *Sztepan Sztepanovics* – (Misztice /Imszticseve, Huszti j., 2020-ig Ilosvai j. 1914. augusztus 20. – Bilke, 1988. március 13.) – Gulágrabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, 1939-től a kövesligeti (Drahove, Huszti j.) Csodatevő Szent Miklós görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Beregszászban, a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1939.december 19-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 36 éves, ötgyermekes atyát 1950. június 8-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, hithűsége miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950.július 21-én 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. április 4-én 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. A Kárpátaljai Területi Bíróság is felülbírálta a korábbi döntést 1955. február 12-én 8 évi szabadságvesztésre mérsékelte. Ungváron, Lembergben, Karagandában, Vorkután raboskodott.

1956. augusztus 21-én szabadult. 1958 februárjában illegálisan tartott misézés közben tetten érték. 1958 .április 9-én újra 8 évre elítélték, de ennek felét kegyelmi úton elengedték. 1962 áprilisában hazatért. 1988. március 13-án hunyt el Bilkén. 1962-ben rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel. *(RJ, 2000: 392; RIZO, I. 2003*: *692; MI, 2024:1-126.)*

UZSOKI András – *Andrij Grigorovics* – (Kisberezna/Malij Bereznij, Ungvári j., 2020-ig Nagybereznai j. *1894.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, felsőfokú végzettség, párton kívüli. Lónya (Szabolcs-Szatmár-Bereg vm.) lakosa, közjegyző. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945.április 10-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *691.)*

ÜVEGES Sándor – *Olekszandr Mikolajovics* – (Tiszaeszlár, Szabolcs-

Szatmár-Bereg vm. *1915.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, végzettsége elemi iskolai, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban letartóztatták. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. június 15-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 775.)*

V

VADNAY András – *Andrij Andrijovics* – (Beregszász/Beregovo, *1923.) – Gulág-rab, magyar, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Lakhelye Beregszász, hivatalnok, levéltáros.

1947 szeptemberében egy öt perces beszélgetésre vitte el a politikai rendőrség. Az öt percből nyolc év lett, mert a Kárpátaljai Területi Bíróság 54/10. sz. § értelmében szovjetellenes propagandáért 1947. december 16-án 8 évre, 5 év száműzetésre és 5 évi jogvesztésre ítélte el. Büntetésének letöltését Nyugat-Szibériában kezdte el és a Komi földön fejezte be.

1954 végén szabadult. 1992-ben rehabilitálták.

A lágerben keletkezett verses leveleit az *Istenhez fohászkodva* (Ungvár, 1992.43.) című gyűjteményben is leközöltük:

Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/23600/23644/23644.pdf

(RIZO, I. 2003: 236; DGy.)

VAGI István – *Istvan Istvan* – (Szerencs, Győr-Moson-Sopron vm. *1913.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Az egyik szovjet hadifogolytáborban tartóztatták le. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. szeptember 25-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: 219.)

VAJDA Béla* (*–) – beregszászi asztalos, politikai elítélt volt. – A magyarországi rabtársai Szibéria lágereiben találkoztak vele. További sorsa ismeretlen.

(RJ, 2000: 394.)

VALKÓCZY Bálint – *Balint Sztefanovics* – (Nagybereg/Veliki Beregi, Beregszászi j. *1902.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, nagyberegi lakos, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. április 28-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az ungvári börtönben halt meg 1949. október 5-én. 1992-ben rehabilitálták.

(RJ, 2000: 394; RIZO, I. 2003: 237.)

VARGA György – *Jurij Mihajlovics* – (Nagylucska/Veliki Lucski, munkácsi j. 1929.-*) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, nem teljes középiskolai végzettség, pártonkívüli, tanuló. Nagylucska lakosa, középiskolai tanuló. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. szeptember 8-9-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. A magyarországi rabtársai Karaganda lágereiben találkoztak vele. További sorsa ismeretlen. 1955-ben rehabilitálták. *(RJ, 2000: 395; RIZO, I. 2003: 226.)*

VARGA János – *Janos Janosovics* – (Feketeardó/Csornotisziv, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1940. május 22.-) – Gulág-rab, magyar, nem teljes középiskolai végzettség, pártonkívüli, tanuló. Lakhelye Feketeardó.

Az 1956-os magyar forradalom eszméit hirdette 14 évesen a nagyszőlősi diákok körében és röplapokat terjesztett. Tagja volt *Illés József, Kovács Zoltán, Dudás István, Milován Sándor* sorstársaival a nagyszőlősi politizáló csoportnak. Őt is 1957 június 21-én tartóztatták le. Az ungvári börtönben vallatták. A Kárpátaljai Területi Bíróság – mint másodrendű vádlottat – 1957. szeptember 26–27-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. A vád: felkelésre való felbuzdítás, a szovjethatalom megdöntésére való szervezkedés, izgatás, ellenforradalmi tevékenység. Az 5 évből 23 hónapot töltött le a Mordvin ASZSZK-beli GULAG 11. sz. politikai lágerében. Egy ideig *Bucsella József* is rabtársa volt.

1959. május 22-én szabadult. 1991. november 6-i keltezéssel rehabilitálták az Ukrán SZSZK 1991. április 17-én kiadott rehabilitációs törvénye alapján. 1993-ban kitüntették az 1956-os Emlékéremmel.

Emlékezete: * 2006. október 19-én a Nagyszőlősi Perényi Zsigmond Középiskola falán az UMDSZ és a MÉKK által elhelyezett fekete márványtáblára Varga János politikai elítélt nevét is felvésték. *Varga János életútját könyvalakban is megörökítette Kovács Elemér: *Az igazság mindenekfelett! Kárpátaljai ötvenhatosok: Varga János.* Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2002.

Elektronikus változat: https://www.mek.oszk.hu/15900/15925

A csoport tevékenységét lásd bővebben: https://mek.oszk.hu/21800/21825/21825.pdf

(*RIZO, I. 2003*: *226; DGy:2020:125-156.)*

VARGA Károly – *Karoly Joszipovics* – (Tiszadony, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1914.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, földműves, Tiszadony lakosa. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron, 1949. július 9-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *226.)*

VARGA Pál – (Barkaszó/Barkaszove, Munkácsi j. *1891.) – Gulág-rab, magyar, nem teljes középiskolai végzettség, pártonkívüli, Munkács lakosa, a vasúti közlekedés kalauza. A 4. Ukrán Front Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. január 16-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *226.)*

VARGA Zoltán* (Ungvár/Uzshorod, *1924. *Mitkulinecz Irén*) – Gulág-rab, politikai elítélt volt. Inta, majd 1950-1955 között a mordvinföldi Potyma 11-es és 19-es lágereiben dolgoztatták. 1955. november 25-én szabadult, Magyarországra költözhetett. További sorsa ismeretlen. *(RJ, 2000: 398.)*

VARJASI László – *Vaszil Vaszilovics* – (Ungvár/Uzshorod, *1908) – Gulág-rab, szlovák, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Ungvár lakosa, a helyi posta pénztárosa. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. október 13-án 10 évi szabadság-

vesztésre ítélte. A Kárpátaljai Területi Bíróság

1950. február 7-8-án további 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *227.)*

VASKÓ András – Ungvár építési vállalkozója. 1945. január 27-én éjjel vitték el hazulról. Szovjetellenességgel vádolták. Az ítélet után minden vagyonát elkobozták. A Gulág-lágerekbe hurcolták. Odahalt. *(DGy, 1999*: *110.)*

VASKÓ Béla (Kemecse, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm., 1913. március 23. –) 1937. május 2-án római katolikus pappá szentelték. Segédlelkész: 1937. Fehérgyarmat, 1940. Ungvár. 1941. adminisztrátor Nagygejőc. Kárpátalján marad, megjárja Szibériát.

(A szatmári egyházmegye papjai 1904-től. 79.

https://ertekkereso.hu › A_Papok_ nevsora_1904)

VASS István – *Istvan (Sztepan) Aronovics* – (Mezővári, Vári/Vari, *1895.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Mezővári lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. június 28-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1954.október 25-én 5 évre mérsékelte.1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *229-230.)*

VASS József – *Joszip Joszipovics* – (Magyarkelecsény/Kľačany, (Szlovákia), 1910. december 31. – Técső/Tyacsiv, 1987.) – Gulág-rabságot szenvedett református lelkipásztor, magyar, felsőfokú lelkészi végzettség, pártonkívüli. A sztálini önkény időszakában a Técsői Református Egyházközség templomában megválasztott lelkészeként szolgált.

Az Állambiztonsági Hivatal Kárpátontúli Területi Főosztályának nyomozótisztjei 1950. január 7-én a 40 éves két gyermekes apát koholt vádak alapján letartóztatták. A Kárpátaljai Területi Bíróság a kiagyalt szovjetellenes agitációért 1950. március 6-án az ukrán Btk. 2. r. 54/2., 54/4., az 54/10. §, valamint a Btk. 29.§ a., b., c. alapján 25 év javítónevelő munkatáborban letöltendő kényszermunkára, 5 év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának 1954. november 30-án kelt határozata alapján a büntetést 10 év szabadságvesztésre csökkentették. Az ungvári börtön után, az Urálon túli Omszkközeli Petropavlovszk és a kazahsztáni Karaganda (Karlag) GULAG-táboraiban raboskodott.

1956. május 16-án került haza a fogságból. A técsői pályaudvaron a megérkezett, nagy népszerűségnek örvendő lelkészt hatalmas tömeg fogadta. Hazatérése után 1956–1987-ben Técsőn, 1965–1987-ben Visken folytatta a lelkészi szolgálatát. Későbbi szolgálata alatt a Máramaros-Ugocsa Egyházmegye esperese és a Kárpátaljai Református Egyházkerület Tanácsának tagja lett. Felesége közel 45 évig volt kántora a técsői gyülekezetnek.

1987-ben hunyt el Técsőn. A templomban felravatalozott koporsója előtt a temetési szolgálatot Gulácsy Lajos végezte el. A szemtanúk szerint mintegy 2 ezer ember vett részt a temetésén. 1992. április 6-án rehabilitálták.

Emlékezete: *2000-ben a técsői református templomban emléktáblát helyeztek el a templom falán Vass József négy évtizedes szolgálata emlékére. *Vass József nevét felvésték a Kárpátaljai Református Egyház Püspöki Hivatalának kertjében a kommunista diktatúra ideje alatt meghurcolt lelkészek emlékére 2008. november 24-én felállított négy méter magas gránit oszlop emléktáblájára (alkotója Matl Péter szobrász). *A tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet római katolikus templom közösségi termében dr. Dupka György történész összeállításában elhelyezett „Egyházüldözés Kárpátalján 1944-1991" idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemutatásra Vass József lelkész szenvedéstörténete is.

(RJ, 2000: 399; RIZO, 1. 2003: 230; FG, 2017:526-533.)

VASS Sándor – *Olekszandr Ivanovics* – (Nagyszőlős/Vinohragyiv, *1906.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Nagyszőlős lakosa, mészáros. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. július 31-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1956-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 239.)*

VASZKÓ Péter – *Petro Petrovics* – (Alsókaraszló /Zaricsja, Huszti j., 2020-ig Ilosvai j. 1903. február 8. – Ungvár, 1981. március 8.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán, felsőfokú egyházi végzettség. 1941-től a beregszőlősi (Lohove, Munkácsi j.) Istenszülő oltalma görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Munkácson és Ungváron, a teológiát Ungváron végezte. Gebé Péter püspök püspök 1928. augusztus 26-án pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 46 éves, hatgyermekes atyát 1949. augusztus 17-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. szeptember 30-án 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. augusztus 12-én 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. Ungváron, Lembergben és Komiföld lágereiben raboskodott.

1956. június 21-én szabadult. 1981. március 8-án hunyt el Ungváron. 1991. december 18-án rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel. *(RJ, 2000: 400; RIZO, I. 2003: 229; MI, 2024:1-126.)*

VASZKUN István – *Sztepan Ivanovics* – (Tiszaújhely/Nove Szelo, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1904.) – Gulág-rab, magyar, nem teljes középiskolai végzettség, pártonkívüli, Lakhely Ilosva (Irsava, 2020-tól Huszti j.), tisztviselő, ugyanitt tartóztatták le, Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. október 11-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, 1. 2003: 228.)*

VÁNYI Lajos – *Lajos Zsigmondovics* – (Rápolt, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1904.) – Gulág-rab, magyar, elemi is-

kolai végzettség, pártonkívüli. Lakhely: Répolt, földműves. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával Ungváron, 1945. december 15-én 20 évi szabadságvesztésre ítélte. 1990-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *225.)*

VÁRADI László – *Laszlo Joszifovics* – (Mezőkaszony/Koszony, Beregszászi j. 1905.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Lakhely: Mezőkaszony, földműves. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. május 23-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *227.)*

VÁRADI László – *Vaszil Vasziljovics* – (Huszt/Huszt, *1926.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Lakhely: Királyháza (Korolevo, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j.), a helyi fafeldolgozó üzem munkása. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. április 12–15-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *227.)*

VÁRADI József – *Joszif Mihajlovics* – (Királyháza/Korolevo, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. *1926.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Lakhely: Királyháza, a helyi vasútállomás könyvelője. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. április 15-én 6 évi szabadságvesztésre ítélte. 1956-ban rehabilitálták. *(RIZO, 1. 2003*: *227.)*

VÁRI József – *Joszif (Tiberij) Joszifovics* – (Huszt/Huszt *1934.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Lakhely: Veléte (Veljatino, Huszti j.) mozigépész. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1953. május 22-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1955-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *226.)*

VERBJESCSUK/VEREBJESCSUK István – *Sztepan Mihajlovics* – (Kőrösmező/Jaszinya, Rahói j. *1893. október 13. – Técső/Tyacsiv, 1971. június 1.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, felsőfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Kisrákóci (Malij Rakovec, Ilosvai j.) lakosa, görögkatolikus lelkész. 1921.október 16-én pappá szentelték.

A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. május 8-án 10 évi munkatáborra, 5 év jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte.

1955-ben hazatért. Marosi István egyháztörténész szerint a „lágeréveinek letöltése után, 1958. június 1-jén lett aposztata." Meghalt 1971. június l-jén, Técsőn. 1992-ben rehabilitálták. *(RJ, 2000: 401; RIZO, I. 2003*: *232; M. I. 2024:431.)*

VERES András – *Andras Janos* – (Nagyhalász, Szabolcs-Szatmár-Bereg vm. *1920.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Az egyik hadifogolytáborban tartóztatták le. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti

Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. szeptember 15-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte el. 1951-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *232.)*

VÉG Ignác – *Gnat Gnatovics* – (Gát/Gat, Beregszászi j. *1920.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Gát lakosa, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával és a kolhozellenes agitáció miatt 1952. november 28-29-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte el. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. március 16-án 6 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *231.)*

VÉG Irén – *Irina Gnatyivna* – (Gát/Gat, Beregszászi j. *1906.) – Gulág-rab, magyar, alapiskolai végzettség, pártonkívüli, Gát lakosa, kolhoztag. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával és a kolhozellenes agitáció miatt 1952. november 28-29-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte el. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955. március 16-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *231.)*

VIDNYÁNSZKI István – *Sztepan Sztepanovics* – (Ungvár/Uzshorod, *1924.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, középiskolai végzettség, pártonkívüli, Ungvár lakosa, tisztviselő. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. november 22-23-án 15 évi szabadságvesztésre ítélte el. 1993-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *233.)*

VISZOKAI Szende Jánosé – *Szende Ivanyivna* -(Nagyszőlős/Vinohragyiv *1922.) – Gulág-rab, magyar, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Nagyszőlősi lakos, tisztviselőnő. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. május 19-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte el. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi döntést 1955.május 16-án 7 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *233.)*

VLÁD Illés (Ilko)– *Ilko Jurijovics* – (Tiszafejéregyháza/ Bila Cerkva, Rahói j. *1909.) – Gulág-rab, román, középfokú végzettség, pártonkívüli. Tiszafejéregyházi lakos, az elemi iskola tanítója. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. november 26-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa 1950. augusztus 14-én, mint kiemelten veszélyes elemet öt évre száműzte a Novoszibirszki területi Pihtovajszki járás Malinyivka nevű településre. Lágeri sorsa ismeretlen. 1968-ban rehabilitálták. *(RJ, 2000: 406; RIZO, I. 2003: 235.)*

VOLINSZKI Jenő – *Jevgen Vaszilovics* – (Ósándorfalva/Olekszandrivka, Huszti j. *1899.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Lakhely: Nagyszőlős, elárusító. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. május 31-én

25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 236.)*

VOLOSIN Ágoston/ Avgusztin VOLOSIN, dr. –*Avgusztin Ivanovics*–(Kelecsény /Kelecsin, Huszti j., 2020-ig Ökörmezői j. 1874. március.17. – Moszkva, 1945. július 19.) – a sztálini megtorlás áldozata, ukranofil, felsőfokú egyházi végzettség, kárpátaljai görögkatolikus teológiai tanár. 1938–1939-ben az Autonóm Kárpátalja miniszterelnöke volt. 1939. március 15-én pár óráig Karpatszka Ukraina államelnöke.

Ungvárott és Budapesten tanult, pedagógusként naptárakat szerkesztett és tankönyveket írt. Az 1896-ban indult *Nauka* (Tudomány) szerkesztője 1901–1922 között. 1907-ben megjelentette az általa készített első rutén nyelvtant. Görögkatolikus kanonok, az ungvári tanítóképző tanára, 1916-tól igazgatósági tagja.

Az 1918. november 9-én alakult magyarbarát 35 tagú rada (rutén néptanács) titkára, a korabeli sajtóban számos nyilatkozatot tett Magyarország mellett. A vezetésével Budapestre érkező ruszin küldöttség 1918 decemberének utolsó napjaiban titokban tárgyalt Hodzával, a csehszlovák megbízottal.

1919 januárjától már Kárpátaljának Csehszlovákiához csatolását támogatta. A prágai parlament képviselője lett. Volosin 1937. október 26-án Bródy András helyett lesz a miniszterelnök, előtte a Bródy-kormány egészségügyi minisztere.

Az ukranofilek, ukránok nevében vette át a hatalmat, Podkarpatszka Rusz addigi nevét a Kárpátszka Ukraina névvel cserélte fel, megalakította az Ukrán Nemzeti Tanácsot (1938–1939), betiltotta a magyar és a ruszin nyelvű sajtót, feloszlatta a magyar és a ruszin pártokat.

Miután 1938. november 2-án az első bécsi döntés Magyarországnak ítéli Kárpátalja déli részét, Volosin Ungvárról Husztra tette át Kárpátszka Ukraina székhelyét. Támogatásával november 9-én Huszton galíciai mintára zászlót bontott a Kárpáti Szics Népi Önvédelmi Szervezet, (röviden a Szics-Gárda). A csehszlovák parlament 1938. november 22-én elfogadta Kárpátszka Ukraina „alkotmányát". 1939. február 12-én parlamenti választásokat tartottak a miniállamban. Volosin egyetlen listát engedélyezett, az Ukrán Nemzeti Egyesülését, 32 képviselőjelöltjére 92,4 % szavazatot adtak le. Kezdeményezésére a huszti parlament kikiáltotta Karpatszka Ukraina függetlenségét, amely Volosint államelnökké megválasztotta (1939. március 15-én). A magyar reguláris hadsereg támadása idején Romániába menekült, majd Prágában telepedett le. 1945-ben az Ukrán Szabad Egyetem rektora Prágában.

A SZMERS-különítmény nyomozói 1945. május 15-én prágai otthonából elhurcolták. A moszkvai (Lefortovo, Lubjanka, Butirka) börtönben 1946. július 19-én kihallgatás közben halt meg.

A szovjet uralom idején Volosin hazaárulóként volt megbélyegezve. A rendszerváltás után megváltozott ez a kép, jelenleg az ukránok az önálló Ukrajna megteremtésének egyik harcosának tekintik, ugyanakkor a ruszinok viszont az autonóm Ruszinkó létrehozójának is tartják őt.

Botlik József történész egy 2008. júliusi ungvári történészkonferencián meglepő, az ukrán nacionalista politikusok némely képviselői számára eléggé kínos történelmi tényeket ismertetett: eszerint a néhai Kárpáti Ukrajna elnökének Avgusztin Volosinnak magyar volt az édesanyja, név szerint Zombory Emma, az unokaöccse pedig, Nagylucskay Sándor katonatiszt, a magyar honvédség kötelékében szolgált.

Emlékezete: *2003-ban Ungváron, az Ung partján szobrot állítottak Avgusztin Volosinnak. *Több emléktáblán örökítették meg közéleti tevékenységét. *Nevét viseli Lviv, Munkács és Felsőviznice egy-egy utcája. *2002. március 15-én posztomusz Ukrajna Hőse címben részesült.

(RIZO, I. 2003: 237; DGY-ZL.2017: 199-200.)

VORON Andrij – *Andrij Mihajlovics* – (Csomafalva/Zatiszivka, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j., 1901–1962.) – Letartóztatott fogvatartott. Huszti lakos, tanító, újságíró, ukrán irányultságú politikus, az UNO párt főtitkára, *Avgusztin Volosin* küzdőtársa. A SZMERS 1945 júliusában letartóztatta, a nyomozó tisztek máig ismeretlen okból az ellene felhozott vádakat ejtették. Továbbra is tisztázatlanok szabadon bocsátásának körülményei. *(KU, 1., 2009: 703.)*

W

WEIGER Matvej – *Matvej Ivanovics* – (Beregszentmiklós/Csinagyijevo, Munkácsi j., *1907.) – Gulág-rab, Alsógerebeni/Szentmiklósi lakos, német, asztalos, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli. Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával és a Volksbund-tagság miatt 1945. október 10-én 20 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: 220; OK-KGy-TK, 2022: 330.)

WEINRAUCH Anna – *Hanna Georgojevna* – (Huszt,*1920.) – Gulág-rab, német, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Lakhely Huszt, háztartásbeli. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. április 11-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. 1956-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003: 221.)*

WEINRAUCH József – *Joszif Joszifovics* – (Huszt,*1909.) – magyar, alapfokú iskolai végzettség, pártonkívüli. Huszti lakos, munkás. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. május 24-én golyó általi halálra ítélte. 1945. június 22-én kivégezték Ungváron. 1991-ben rehabilitálták. Emlékezete: a Szolyvai Emlékparkban a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára nevét felvésték. *(RIZO, I. 2003: 221.)*

WEINRAUCH Péter – *Petro Hrisztoforovics* – (Huszt,*1925.) – Gulág-rab, magyar, középiskolai végzettség, pártonkívüli. Lakhely Huszt, a helyi fűrésztelep villanyszerelő-lakatosa. Az MVSZ Határőr Hadseregének

Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. április 15-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1956-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *221.)*

WEISZ Bernát – Bernát Samuelovics – (Kalnik, Munk. j. 1927.) - zsidó, helyi lakos, pártonkívüli, a 77020. sz. katonai egység katonája. A 16155. sz. katonai egység hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. január 31-én 25 évre elítélte. 1955-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *222.)*

WEISZ Jenő – *Jevgen Alekszandrovics* – (Zsdenyijevo, Volóci j. 1914.) – zsidó, szolyvai lakos, pártonkívüli, az erdőgazdaság köztisztviselője, a Kárpátaljai Területi Bírósság szovjetellenes tevékenységért 1949. május 20-án 10 évre elítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *222.)*

WISINGER/VIZINGER Rudolf – *Rudolf Ivanovics* – (Munkács/Mukacsevo, *1924.) – hadifogoly, Gulág-rab, német, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli, Munkács lakosa, kőműves. Az egyik hadifogolytáborban tartóztatták le. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. április 11-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. A vád: mint közkatona a német hadseregben szolgált. Magyarországi túlélők szerint 1946-1949 között az egyik pecsorai lágerben építkezéseken dolgozott, mint kályhás, kőműves. Későbbi sorsa ismeretlen. 1956-ban rehabilitálták. *(RJ, 2000, 405; RIZO, I. 2003*: *233.)*

WISINGER/VIZINGER Sándor (Munkács/Mukacsevo, *1924. november 12., *Veccek Mária*) – hadifogoly, Gulág-rab, péksegéd, mint közkatona a német hadseregben szolgált, politikai elítélt volt. A szovjet belügyi szervek 1948. június 11-én a szverdlovszki hadifogolytáborban letartóztatták. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. június 14-én, 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1955. november 20-án az egyik szibériai lágerben letöltött évek után átadták a magyar igazságügyi szerveknek. A budapesti gyűjtőfogházból 1955. szeptember 28-án szabadult.

(RJ, 2000: 405-406.)

WISINGER Varvara – *Varvara Joszipovna* – (Munkácsváralja/ma Munkács része, *1922.) – letartóztatott, NKVD-tábor. Munkácsváraljai lakos, német, háztartásbeli, elemi iskolai végzettségű, pártonkívüli.

Feltehetőleg a Szovjetunió Védelmi Bizottsága 1944. december 16-én kiadott 00716. számú határozata alapján az NKVD őrizetbe vette és elvitték a Szovjetunió hátországában található gorlovkai női munkatáborba.

Kiderült, tévesen vették őrizetbe, a kárpátaljai hatóság nevében Turjanica Iván, a Kárpátontúli Ukrajna Néptanácsának elnöke a női munkatábor parancsnokságához levelet intézett szabadon bocsátása érdekében. Indok: a nevezett apja, Wisinger Josef, 1922 óta tagja a kommunista pártnak.

(OK-KGy-TK, 2022: 350.)

Z

ZADRÁNSZKY János* (Ungvár/Uzshorod *1928.–?) – ungvári lakost 1950 végén letartóztatták. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1951. január 3-án az 54. § (10 pontja 1. bekezdése) alapján javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítélte. További sorsa ismeretlen. 1990. március 29-én rehabilitálták. (*RJ, 2000: 410.)*

ZADRÁNSZKY József* (Aknaszlatina/Szolotvino, Técsői j. *1884. február 18., *Glógyán Mária*) – sóbányász, politikai elitélt. Hazatért katona. Feljelentés alapján a szovjet katonai elhárítás 1945. szeptember 2-án letartóztatta. 1945. december 25-én a 4. Ukrán Front katonai törvényszéke szovjetellenes tevékenység vádjával 15 évi szabadságvesztésre ítélte. 1955. november 20-án átadták a magyar igazságügyi szerveknek. 1956. november 1-én Budapesten a börtönből a forradalmárok szabadították ki. További sorsa ismeretlen. (*RJ, 2000: 410.)*

ZAJAC Mihály – *Mihajlo Mihajlovics* – (Dubrinicsi/Bercsényifalva, Ungvári j., 2020-ig Perecsenyi j. *1923.) – Gulág-rab, Ungvár lakosa, Kárpátontúli Ukrajna Néptanácsának (ZUNT) tisztviselője, középiskolai végzettség, pártonkívüli. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. október 29-30-án halálra ítélte. 1945. november 9-én a Kárpátontúli Ukrajna Néptanácsának Elnöksége kegyelemben részesítette, 10 évi szabadságvesztésre ítélte.1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *337.)*

ZALA András – *Andrij Joszipovics* – (Miskolc, Borsod-Abaúj-Zemplén vm. *1918.) – holokauszttúlélő, Gulág-rab, zsidó, felsőfokú iskolai végzettség, pártonkívüli, Ungvár lakosa, a megyei igazságügyi főosztály munkatársa. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. november 14-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1993-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *336.)*

ZAREVA Ilona – *Olena Sztefanyivna* – (Ruszke/Orosztelek, Munkácsi j. *1912.) – Gulág-rab, középfokú iskolai végzettség, pártonkívüli, Ungvár lakosa, munkanélküli. Az Ungvári Körzeti 1. sz. Részlegének Népbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. január 25-én 2 évi szabadságvesztésre ítélte. 1989-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *336.)*

ZAVAGYÁK Bazil József OSBM. – *Vaszil (Joszif) Jurijovics* – (Taracújfalu /Novoszelica, Técsői j.1911. február 23. – Huszt, 1958. december 4.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, merénylet áldozata. Felsőfokú egyházi végzettség, pártonkívüli, 1937-től a husztbaranyai görögkatolikus kolostor szerzetese.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Huszton, a teológiát a munkácsi, lavrai (Lavra), dobromili (Dobromil) krystynopoli (Cservonográd) kolostorokban végezte. Gojdics

Pál eperjesi püspök 1937. augusztus 19-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 35 éves atyát 1950. július 16-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, hithűsége miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. augusztus 26-án 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi ítéletet 1956. február 3-án 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. Huszton, Lembergben, Vorkután raboskodott.

1956. június 21-én szabadult. 1958. december 4-én merénylet áldozatává vált Huszton. 1992. február 25-én rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

Emlékezete: – *Az ungvári görögkatolikus székesegyház és püspöki palota melletti parkot övező kőfalon elhelyezett a kommunista diktatúra idején meghurcolt, mártír görögkatolikus papok emlékét megörökítő táblákra, és *a Szolyvai Emlékparkban a Történelmi egyházak mártírjainak emléktáblájára 2004-ben nevét felvésték. *(RJ, 2000: 412; RIZO, I. 2003*: *335; MI, 2024:1-126.)*

ZAVODSZKI Vilmos – *Vilhelm Joszifovics* – (Liszicsovo/Rókamező, Huszti j., 2020-ig Ilosvai j. *1896.) – Gulág-rab, szlovák, írástudatlan, pártonkívüli, lakhelye Rókamező, kovács. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. március 16-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *335.)*

ZÁVER József– *Joszip Ivanovics* – (Gölnicbánya/Gelnica, (Szlovákia), *1901.) – Gulág-rab, szlovák, alapiskola, KPCS-tag 1924-1927-ben, lakhelye Korláthelmec (Holmec, Ungvári j.), munkás. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. augusztus 16-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1992-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *335.)*

ZDIARSZKI Károly – *Karoly Ludvigovics* – (Győr, Győr-Moson-Sopron vm. *1908.) – hadifogoly, Gulág-rab, magyar, középiskolai végzettség, pártonkívüli. A szovjet hadifogolytáborban letartóztatták. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. október 26-án 25 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi ítéletet 1954.november 25-én 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *337.)*

ZEIN (ZIN) Boriszlav – *Boriszlav Antonovics* – (Kobilecka Poljana/Gyertyánliget Rahói j. *1921.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli, Rahó lakosa, a helyi közétkeztetési egység vezetője. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa szovjetellenes tevékenység vádjával 1948. július 31-én 10 évi szabadságvesztésre ítélte. 1959-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *340.)*

ZEMANYIK Antal – *Anton Fedorovics* – (Nagyszőlős/Vinohragyiv, *1912.) – Gulág-rab, szlovák, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Nagyszőlős

lakosa, munkás. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. augusztus 31-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte. 1993-ban rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *339.)*

ZÉKÁNY József – *Joszif Joszifovics* – (Huszt/Huszt, *1914.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Herincse (Horincsovo, Huszti j.) lakosa, Alsóbisztrán (Nyizsnyij Bisztrij, Huszti j.) a községi népbizottság titkára. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1946. január 21-én 4 hónapi szabadságvesztésre ítélte el. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *238.)*

ZIEMBA Béla – *Bejla Ludvikovics* – (Sátoraljaújhely, Borsod-Abaúj-Zemplén vm. *1910.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Mezőkaszony lakosa, földműves. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1948.szeptember 30-án 10 évi szabadságvesztésre ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi ítéletet 1955.március 4-én 6 évi szabadságvesztésre mérsékelte. 1992-ben rehabilitálták.

(RIZO, I. 2003: *339-340.)*

ZIMÁNYI József– *Joszip Joszipovics* – (Törökszentmiklós, Jász-Nagykun-Szolnok vm. 1917. november 16. – Nyíregyháza, 1998. szeptember 10.) – Gulág-rabságot szenvedett református lelkipásztor, magyar, felsőfokú lelkészi végzettség, pártonkívüli. A sztálini önkény időszakában a beregszászi járási Rafajnaújfalu Református Egyházközség templomában választott lelkészként szolgált.

1947. október 17-én az Állambiztonsági Hivatal Kárpátontúli Területi Főosztályának nyomozótisztjei tartóztatták le. A szovjetellenes propagandával megvádolt, a Keleti Baráti Kör „kemény magjához" (*Asszonyi István, Gulácsy Lajos, Györke István, Huszti Béla, Horkay Barna, Kovács Zoltán, Pázsit József* és mások) tartozó lelkész a Sztálinnak írt *Beadvány* egyik szerzője volt. Az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa 1948. május 15-én az ukrán Btk. 2. r. 54/10.§, valamint a Btk. 109.§ alapján 7 év javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre, 3 évi polgári jogvesztésre, vagyonelkobzásra, 3 évi száműzetésre ítélte. Beregszász és Ungvár börtöne után Lemberg, majd Krasznojarszk elosztótáboraiba került. Utána Dugyinka, később Norilszk Gulág-lágereiben raboskodott.

1953. január 2-3-án Norilszkból szabadult, 1955. május 13-ig a Krasznojarszki területen „örökös száműzetésben" volt. Zimányi József GULAG-on ekkor írt dallammal vagy anélkül mintegy száz lágerverset. A lágerben – mint írja – „mindig énekeltem, dörmögtem őket magamban." A „szívből született" verseket több kiadvány leközölte („Uram... segíts haza minket...!" Lágerírások: versek, fohászok, levelek, naplórészletek a sztálini lágerekből (1944-1959) Szerk. Dupka György. Újrakiadás. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2017.

Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/13800/13830/13830.pdf)

1955. május 13-án a száműzetésből hazatért. Ezt követően 1956. október 16–1959. április 20. között Gödényházán, Tekeházán és Királyházán szolgált. 1959-ben családjával áttelepedett Magyarországra. 1960-ban Kokadon, majd 1965-ben Álmosdon kap lelkészi állást. 1990-ben vonult nyugdíjba.1998. szeptember 10-én hunyt el. 1989-ben rehabilitálták.

Emlékezete:

*Hargita Árpád: *Tűzoszlopoddal jéghegyek között. Zimányi József életútja*. Fundamentum Alapítvány, 1995.

*A tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet római katolikus templom közösségi termében dr. Dupka György történész összeállításában elhelyezett „Egyházüldözés Kárpátalján 1944-1991" idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemutatásra Zimányi József tudós lelkész szenvedéstörténete is.

(RJ, 2000: 412; RIZO, I. 2003: *340; FG, 2017:138-153.)*

ZIHUR/ZIKOR Elek (1907, Verbőc, Nagyszőlősi j.) –Salánk lakosa, magyar, kolhoztag. Egyéni akcióban az 1956-os forradalom mellett fejtett ki Sárosorosziban szovjetellens agitációt. 1958. január 10-én a Kárpátaljai Területi Bíróság 2 évi szabadságvesztésre ítélte el. *(DGy.)*

ZIMOGLJAD Olekszij – *Olekszij Mikolajevics* – (Mariupol, *1925.) – 1944-et követő megtorlásokban kivégzett politikai fogoly, ukrán, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Ungváron illegálisan tartózkodott, munkanélküli. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. november 3-án halálra ítélte. 1945. november 16-án Ungváron kivégezték. 1991-ben rehabilitálták.

Emlékezete: Nevét a Szolyvai Emlékpark a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára felvésték. *(RIZO, I. 2003*: *339.)*

ZLOCKI Sándor – *Olekszandr Ernesztovics* – (Salánk/Salanki, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. 1925.) – Gulág-rab, ruszin, alapiskolai végzettség, pártonkívüli. Beregszász lakosa, munkás. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. szeptember 6-án 2 évi szabadságvesztésre ítélte el. 1965-ben rehabilitálták. *(RIZO, 1. 2003*: *340.)*

ZOMBORI János – *Ivan Sztepanovics* – (Muraszombat/Murska Sobota, (Szlovénia), *1890.) – Gulág-rab, magyar, alapfokú végzettség, pártonkívüli. Huszt lakosa, munkanélküli. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenység vádjával 1949. február 25-én 25 évi szabadságvesztésre ítélte el. 1994-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *340.)*

ZOMBORI Matild – *Matilda Karlivna* – (Száldobos/Szteblivka, Huszti j. *1928.) – Gulág-rab, ruszin/ukrán, befejezetlen középiskolai végzettség, pártonkívüli. Ungvár lakosa, tisztviselő. Az MVSZ Határőr Hadseregének Kárpátaljai Körzeti Hadbírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1950. október 14-én golyóáltali halálra ítélte. A Kárpátmelléki Katonai Körzet

Hadbírósága 1950. október 14-én felülbírálva a halálos ítéletet 1952. április 19-20-án 25 évi szabadságvesztésre változtatta. 1993-ban rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *340.)*

ZOMBORI Miklós – *Mikola Kornyilovics* – (Kerecke/Kerecki, Munkácsi j., 2020-ig Szolyvai j. 1905. február 2. – Fancsika/Fancsikovo, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j. 1997.december 19.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, szlovák, felsőfokú egyházi végzettség, pártonkívüli. 1934-től a szőlősvégardói (Pidvinogragyiv) Szent György nagyvértanú görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot Ungváron és Beregszászban, a teológiát Ungváron végezte. Gebé Péter püspök 1929. augusztus 25-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 45 éves tíz gyerekes atyát 1950. január 21-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. július 25-én (más források szerint: 1950. február 25-én) 25évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi ítéletet 1956. január 27-én 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. Ungváron, Lembergben és Kazahsztán lágereiben raboskodott.

1956. április 15-én szabadult. 1997. december 19-én hunyt el Fancsikán. 1991. december 31-én rehabilitálták. *(RJ, 2000: 413; RIZO, I. 2003*: *340; MI, 2024:1-126.)*

Zs

ZSEGORA Ödön– *Eden Mihaljovics* – (Gyertyánliget/Kobilecka Poljana, *1893.) – Gulág-lágerek áldozata. Nagybocskó lakosa, görögkatolikus vallású, vasúti tisztviselő, ruszin/ukrán, nemzetiségi politikus, a magyar Országgyűlés képviselője.

Polgári iskoláit Máramarosszigeten végezte, majd MÁV-alkalmazott lett, 1914-ben távírász Pozsonyban, 1915-ben bevonult a máramarosszigeti 85. gyalogezredhez, majd a korneuburgi vasutasezred haditávírásza a keleti, a szerbiai és a dél-tiroli fronton. 1918-ban a román frontra került. Elsajátította a ruszin és a cseh nyelvet.

A trianoni békediktátum aláírását követően – mint tisztviselő – a cseh hűségesküt nem tette le, ezért állásából elbocsátották, menekült vasutasként Máramarosszigeten kapott állást, ahonnan a román megszállás miatt kellett menekülnie. 1920-ban vegyeskereskedést nyitott. 1926-tól körzeti szervezője, titkára az Autonóm Földműves Szövetségnek Nagybocskón, titkára a Nagybocskói Vadász Egyesületnek.

1939. június 30-án „behívott" képviselőként foglalt helyet a magyar Országgyűlésben. 1944. november 6-án távollétében a Naplóbíráló Bizottság tagjává választották.

A SZMERS nyomozótisztjei 1944 őszén letartóztatták. A Bródy-per néven hírhedtté vált kirakatper egyik vádlottja volt: Horthy-fasiszta bérenc,

vatikáni ügynök, amerikai kém. A Kárpátaljai Területi Bíróság szovjetellenes tevékenységért 1946. május 4-25-én 8 évi szabadságvesztésre ítélte. További sorsa ismeretlen. 1991-ben rehabilitálták, az iratban ukrán nemzetiségűnek jelölték.

Emlékezete: *Nevét felvésték a Szolyvai Emlékparkban 2016. december 7-én felavatott, a magyar felsőházi tagok és képviselők vértanúságát megörökítő emlékkeresztre. *(Wikipédia; RIZO, I. 2003*: *332; DGy-ZL, 2017:195.)*

ZSELTVAY Fedor (Tódor)– *Fegyir Szemenovics* – (Nyágova/Dobrjanszke, Técsői j. 1886. szeptember 3. – Aktász, 1951. december ?) – Gulág-rabságra ítélt vértanú görögkatolikus áldozópap, 1937-től a taracközi (Tereszva, Técsői j.) Szent Mihály arkangyal görögkatolikus templom parókusa.

Az elemi iskolát a szlovákiai Varannóban, a gimnáziumot Máramarosszigeten és Ungváron, a teológiát Ungváron és Budapesten végezte. Firczák Gyula püspök 1911.június 25-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 65 éves, hatgyermekes atyát 1950. június 6-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, hithűsége miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. július 21-én 25évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Ungváron, Lembergben, Karagandában, raboskodott.

1951 decemberében Aktász lágerében betegségben hunyt el. Jelöletlen sírban nyugszik.1992. október 23-án rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel.

Emlékezete: *Az ungvári görögkatolikus székesegyház és püspöki palota melletti parkot övező kőfalon elhelyezett a kommunista diktatúra idején meghurcolt, mártír görögkatolikus papok emlékét megörökítő táblákra, és *a Szolyvai Emlékparkban a Történelmi egyházak mártírjainak emléktáblájára 2004-ben nevét felvésték. *(RJ, 2000: 414; RIZO, I. 2003*: *333; MI, 2024:1-126.)*

ZSELTVAY Gyula – *Julij Julijovics*– (Iszka/Izki, Huszti j., 2020-ig Ökörmezői j. 1911. – Munkács, 1980. november 17.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, felsőfokú egyházi végzettség, pártonkívüli, 1946-tól Oroszkomoróc (Ruszki Komarivci, ungvári j.) lakosa, az itteni Krisztus király görögkatolikus templom parókusa volt.

Az elemi iskolát Pisztraházán (Pisztrjalovo, Munkácsi j.), a gimnáziumot és a teológiát Ungváron végezte. Sztojka Sándor püspök 1933. szeptember 17-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 38 éves atyát 1949. augusztus 27-én tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1949. október 26-án 25 évi kényszermunkára, 5 év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi ítéletet, 1955. május 9-én 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. Ungváron, Lembergben és Vorkután raboskodott.

1956. szeptember 2-án szabadult. 1980. november 17-én hunyt el Mun-

kácson. 1992. augusztus 26-án rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel. *(RJ, 2000: 414; RIZO, I. 2003*: *333; MI, 2024:1-126.)*

ZSELTVAY Miklós – *Mikola Viktorovics* – (Ungvár/Uzshorod, 1911. november 8. – Ungvár, 1984. október 15.) – Gulág-rabságra ítélt hitvalló görögkatolikus áldozópap, ruszin/ukrán, felsőfokú egyházi végzettség, pártonkívüli. 1944-től a horlyói (Hudlovo, Ungvári j.) Jézus Krisztus mennybemenetele görögkatolikus templom parókusa.

Az elemi iskolát, a gimnáziumot Ungváron, a teológiát Ungváron, Strasbourgban és Olmützben végezte. Strasbourgban a teológia mellett francia nyelv- és irodalomtudományt, Pozsonyban filozófiát tanult. Sztojka Sándor püspök 1937. április 4-én pappá szentelte.

Az NKVD nyomozótisztjei a 39 éves, négygyermekes atyát 1950. április 23-án tartóztatták le. Szovjetellenes tevékenység vádjával, az aposztázia elutasítása miatt a Kárpátaljai Területi Bíróság 1950. május 17-én 25 évi kényszermunkára, öt év polgári jogfosztásra, vagyonelkobzásra ítélte. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi ítéletet 1955. október 14-én 7 évi szabadságvesztésre mérsékelte. Ungváron, Lembergben és Kazahsztán lágereiben raboskodott.

1956. április 5-én szabadult. 1911. október 15-én hunyt el Ungváron. 1992. február 18-án rehabilitálták. A rehabilitációs anyagban ukrán nemzetiségűnek tüntették fel. *(RJ, 2000: 414; RIZO, I. 2003*: *333; MI, 2024:1-126.)*

ZSILINSZKI János (*–.) – Gulágrab, Bihar megyei gazdálkodó, a kommunista boszorkányüldözés áldozata, a Szovjetunióba hurcolták, együtt raboskodott és volt száműzetésben nagydobronyi *Gönczi Pál* református lelkésszel. *(DGy, 1999:41-42.)*

ZSUPIK Jenő – *Jevgen Andrijovics* – (Tiszabökény/Tiszobikeny, korábban: Bobove, *1911.) – Gulág-rab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Tiszaújlak (Vilok, Beregszászi j., 2020-ig Nagyszőlősi j.) lakosa, fodrász. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. május 24-én 5 évi szabadságvesztésre ítélte. 1991-ben rehabilitálták. *(RIZO, I. 2003*: *334.)*

ZSURKI József – *Joszif Joszifovics* – (Beregszász/Berehovo, 1901. június 27. – Nagypalád/Velika Palagy, 1957.) – Gulág-rabságot szenvedett református lelkipásztor, magyar, felsőfokú lelkészi végzettség, pártonkívüli.

A szovjet megszállás idején 1944. november 18. – 1944. december 5. között a 4. Ukrán Front 2. sz. szolyvai gyűjtőtáborba került több lelkésztársával együtt, ahonnan Petrov hadseregtábornok engedélyével szabadult. Majd az erőszakos szovjetizálás alatt a Nagyszőlősi járási Nagypaládi Református Egyházközség templomában választott lelkészként szolgált.

A 48 éves, háromgyermekes apát az Állambiztonsági Hivatal Kárpátontúli Területi Főosztályának nyomozótisztjei 1949. november 26-án Nagypaládon tartóztatták le. A szovjetellenes agitáció és propaganda koncepciós vádjával a Kár-

pátaljai Területi Bíróság az ukrán Btk. 2. r. 54/2., 54/4., 54/10. §, valamint a Btk. 29. a., b., c. § alapján 1950. január 20-21-én 25 év javító-nevelő munkatáborban letöltendő szabadságvesztésre, 5 évi polgári jogvesztésre, vagyonelkobzásra alaptalanul ítélte el. Az USZSZK Legfelsőbb Bíróságának Elnöksége felülbírálva a korábbi ítéletet 1955. december 30-án 10 évi szabadságvesztésre mérsékelte. Az ungvári börtön után fogságát a kazahsztáni Karaganda Gulág-táborában töltötte.

1955. november 28-án szabadult. Betegen tért haza a fogságból, de ezek ellenére tovább folytatta a szolgálatait, 1956–1957-ben Zápszonyban volt beszolgáló lelkész. A lágerben szerzett súlyos betegségben hunyt el 1957-ben. Bűncselekmény hiánya okán 1992-ben rehabilitálták.

Emlékezete:

*A nagypaládi református templom falán emléktábla áll Sárkány Károly és Bencsik István református esperes templomépítő lelkipásztorok, valamint Zsurki József lelkipásztor Nagypalád lakosa, református lelkész emlékére ezzel a szöveggel: *„Zsurki József (1901–1957) nagypaládi lelkipásztor (1929–1949). A sztálini önkény áldozata. „Az Úr az ő népének ereje…" Zsolt.28:8"* Az emléktáblákat az emlékező gyülekezet 1997. december 30-án állíttatta.

* Nevét felvették a Kárpátaljai Református Egyház Püspöki Hivatalának kertjében a kommunista diktatúra ideje alatt meghurcolt lelkészek emlékére 2008. november 24-én felállított négy méter magas gránit oszlop emléktáblájára (alkotója Matl Péter szobrász).

*A tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet római katolikus templom közösségi termében dr. Dupka György történész összeállításában elhelyezett „Egyházüldözés Kárpátalján 1944-1991" idővándor tematikus kiállítás keretében külön pannón kerül bemutatásra Zsurki József lelkész szenvedéstörténete is.

(RJ, 2000: 415; RIZO, I. 2003: 334; FG, 2017:503-509.)

ZSURKOVICS Béla– *Bejla Olekszandrovics* – (Kelecsin/Kelecsény, Huszti j., 2020-ig Ökörmezői j. *1879.) – Gulágrab, magyar, elemi iskolai végzettség, pártonkívüli. Munkács lakosa, mozdonyvezető. A Kárpátontúli Ukrajna Rendkívüli Bírósága szovjetellenes tevékenység vádjával 1945. április 11-én halálra ítélte. 1945. április 25-én Ungváron kivégezték. 1991-ben rehabilitálták.

Emlékezete: nevét a Szolyvai Emlékpark a kárpátaljai kivégzett patrióták gránittáblájára felvésték. *(RIZO, I. 2003: 334.)*

FÜGGELÉK

A 22. SZ. DEKRÉTUM A KÁRPÁTONTÚLI UKRAJNA NÉPTANÁCSÁNAK A RENDKÍVÜLI BÍRÓSÁG LÉTREHOZÁSÁRÓL (1944. december 18.)[508]

A magyar-német elnyomók behatoltak földünkre és öt éven át garázdálkodtak itt, bevezették az önkény véres rendszerét, gyalázták népünket, szétdúlták családi fészkünket, rabolták a városokat és falvakat, felégették a népi vagyont. Agyongyötört népünk fiainak és leányainak ezreit űzték el kényszermunkára Magyarországra és a vele szövetséges Németországba. A fasiszta csendőrség és rendőrség kínzókamráiban, a magyar-német bitorlók által végzett kibírhatatlan kínzások és gyötrelmek következtében sok tucat és száz békés polgár pusztult el.

A velünk egyvérű szovjet nép dicső Vörös Hadserege felszabadított bennünket és kiűzte a magyar-német megszállókat. A Vörös Hadsereg csapásai elől menekülve, a magyar-német bitorlók hatrahagyták földünkön ügynökeiket.

A nép akaratát teljesítve, az állam biztonságának szilárdítása érdekében a Kárpátontúli Ukrajna Néptanácsa szükségesnek találta, hogy a népünk ellenségei elleni harc érdekében bírósági szerveket hozzon létre.

A Kárpátontúli Ukrajna Néptanácsa, a Kárpátontúli Ukrajna Népbizottsága I. kongresszusán, 1944. november 26-án a Kárpátontúli Ukrajnának Szovjet-Ukrajnával való újraegyesüléséről és a Csehszlovák Köztársaság kötelékéből való kilépésről elfogadott kiáltványnak megfelelően ezzel a Dekrétummal elhatározta:

1.§

Rendkívüli Bíróság létesítendő a Kárpátontúli Ukrajna Néptanácsának keretében, amelyet a Néptanács választ meg.

2.§

A Rendkívüli Bíróság a Kárpátontúli Ukrajna egész területén működik.

---

[508] A dekrétumot a Kárpátontúli Ukrajna Néptanácsának Közlönye (*Visznik Narodnoji Radi Zakarpatszkoji Ukrajini)* 1944. december 30-ai száma jelentette meg. A 22. számú dekrétumról van szó, az alábbiakban magyar fordítását közöljük.

3.§

Tevékenységében a Rendkívüli Bíróság kizárólag a nép érdekeit tartja szem előtt, és azoknak az elveknek az alapján működik, amelyeket a Kárpátontúli Ukrajna Népbizottsága I. kongresszusán el fogadott kiáltvány tartalmaz.

4.§

Érvénytelenítendők a magyar és megszálló szervek törvényei.

5.§

Addig, míg nem fogadják el a büntető, büntetőjogi és más törvényeket, a Rendkívüli Bíróság saját népi jogfelfogásából és belső meggyőződéséből indul ki, amely a kormányzat szuverenitásának és a polgárok személyes jogainak védelmén alapul.

6.§

A Rendkívüli Bíróság hatáskörébe a következő ügyek tartoznak:

a) a megszálló hatóságok vezető szerveiről;
b) a magyar rendőrség és csendőrség tagjairól;
c) a Kárpátontúli Ukrajna polgárai közül kikerült árulóiról és segítőtársairól, akik saját népük kárára szilárdították a megszálló rendszert;
d) a magyar és német szervek titkos ügynökeiről;
e) olyan személyekről, akik a megszállás idején kegyetlenül és erőszakosan léptek fel a néppel szemben;
f) olyan személyekről, akik szabotálják a Kárpátontúli Ukrajna Néptanácsa által végzett tevékenységet, és akik felszabadítónk, a Vörös Hadsereg ellen irányuló propagandát folytatnak;
g) olyan személyek ellen, akik a hatóságok képviselőivel és közéleti személyekkel szemben lépnek fel;
h) olyan személyek ellen, akiknek tevékenysége a nemzeti vagy vallási ellenségeskedés szítására irányul;
i) a fasiszta pártok tényezői ellen;
j) más olyan bűntények ellen, melyek megtárgyalását a különleges bíróság által szükségesnek ítélték meg.

7.§

Büntetőjogi felelősségre vonásként a Rendkívüli Bíróságnak joga van tíz évig terjedő börtönbüntetést vagy golyó általi halálbüntetést kiszabni az érintett vagyonának elkobzásával.

8.§

A Rendkívüli Bíróság ítéleteit a Kárpátontúli Ukrajna Néptanácsának nevében hozza meg, fellebbezésnek nincs helye. A golyó általi halálról hozott ítéleteket a Kárpátontúli Ukrajna Néptanácsa hagyja jóvá.

9.§

A 6. §-ban felsorolt ügyekben végzendő nyomozás érdekében a Rendkívüli Bíróság mellett működő nyomozóbizottságot kell létrehozni. Az ügyek tárgyalásának rendjét Rendkívüli Bíróság és a nyomozóbizottság által külön utasítás jelöli meg, amelyet e Dekrétumhoz csatolnak.

10.§

E Dekrétum a publikálás napján lép érvénybe és megvalósításáért a Kárpátontúli Ukrajna Népbizottságának bírósági ügyekkel való megbízottja felel.

Ungvár, 1944. december 18.

I. I.Turjanica, P. P. Szova, P. L Lintur, I. M. Vas, J. L Ivasko, M. V. Moldavcsuk, M. V. Cuperjak, Sz. L. Weisz, Sz. V. Boreckij, I. J. Kercsa, G. I. Ruszin, I. J. Kerecsanyin, F. I. Csekan, D. M. Tarahonics, Sz. L. Borkanyuk, I. I. Kopolovics, V. M. Teszlovics saját kezűleg

A „POLITIKAI BŰNÖKET" MEGTORLÓ SZOVJET BÜNTETŐ TÖRVÉNYKÖNYV ÁTTEKINTÉSE[509]

(Részletek kommentárral)

Az OSZFSZK büntető törvénykönyvének 20. §, mint a szociális védelem bírósági-javító rendszabályai, a következő büntetések kiszabását írta elő:

„a) a dolgozók ellenségévé nyilvánítása a szövetségi köztársaság, és egyben a Szovjetunió állampolgárságától való megfosztással és feltétlen kitoloncolással az ország határain túlra;
b) szabadságvesztés a Szovjetunió távoli vidékein levő javítómunkatáborokban;
c) szabadságvesztés általános fegyházakban;
d) javító munkaszolgálat szabadságvesztés nélkül;
e) a politikai és egyes polgári jogoktól való megfosztás;
f) kitoloncolás a Szovjetunió területéről bizonyos időre;
g) kitoloncolás az OSZFSZK területéről vagy az adott vidék területéről, kötelezővé téve egy másik helyen való letelepedést vagy anélkül, avagy betiltva az egyes helyeken való letelepedést, esetleg e tiltás nélkül;
h) tisztségből való elbocsátás, betiltva egyik-másik tisztség betöltését, vagy e tiltásnélkül;
i) egyik-másik tevékenység vagy foglalkozás betiltása;
j) társadalmi megrovás;
k) vagyonelkobzás – teljes vagy részleges;
1) pénzbírság;
m) kötelezés az okozott kár megtérítésére;
n) figyelmeztetés."

A golyó általi halált, mint a szociális védelem legfőbb, rendkívüli rendszabályát a büntető törvénykönyv külön paragrafusába a 21-be foglalták, és

[509] 1935. november 25-én léptették életbe. Egyik feltűnő újdonsága, hogy elfogadott cikkelye kimondta: *„A tizenkettedik életévüket betöltött kiskorúak... az összes büntető rendszabályok alkalmazásával ítélhetők."* A kéziratban szereplő kárpátaljai politikai foglyokat a fentebb közreadott Az OFSZSZK büntetőtörvénykönyve rájuk vonatkoztatott, valamelyik paragrafus cikkelye alapján ítélték el. Az USZSZK Btk.-ja is egybevágóan megegyezett az összövetségi törvénykönyv paragrafusaival. Ezeket a paragrafusokat Alekszej Korszun, a KGB kényszernyugdíjaztatott ezredese, a Kárpátaljai Területi Rehabilitációs Bizottság tagja kivonatoltan állította összse. A cikkely-gyűjteményt a kárpátaljai megyei rehabilitációs bizottság részére 1993. január 4-én nyújtotta át. Ennek a bizottságnak a kézirat szerzője, mint megyei képviselő, szintén tagja volt. A dokumentumokat felkérésünkre oroszból fordította Fejes János, a Kárpáti Kiadó magyar osztályának vezető szerkesztője. Először a következő kiadványban jelentettük meg: *„Sötét napok jöttek..." Koncepciós perek magyar elítéltjei. A sztálinizmus áldozatainak emlékkönyve 1944–1957.* Dupka György közreadásában. Ungvár-Budapest, Intermix Kiadó, 1993., 7-36.

amint a törvénykönyv kommentárja magyarázza, a szovjet-hatalom és a szovjet állam alapjait fenyegető legsúlyosabb bűntettekkel szemben alkalmazták.

Az ilyen bűntetteket a büntető törvénykönyv rendszerint az állami bűntettek külön csoportjába – az *„ellenforradalmi bűntettek"* közé sorolta.

A büntető törvénykönyv 24. § a szociális védelem orvosi jellegű rendszabályait tartalmazta, amelyeket széles körben alkalmaztak a bíróságok a szovjet-hatalom összes évei alatt, amikor felmerült annak a szükségessége, hogy ne csupán megtorolják valakinek az államra nézve nem kívánatos tevékenységét, hanem diszkreditálják is ezt a tevékenységet, rákényszerítséka környezőket, hogy forduljanak el a *„bűnözőtől"* (annak világnézetétől). Jellemző, hogy az *„orvosi jellegű szociális védelmi rendszabályok"* széles körű alkalmazásának újabb burjánzása a Szovjetunió fennállásának utolsó előtti éveire, Brezsnyev kormányzásának az idejére esett, amikor ez az állam egyfelől blöffölt a messzemenő demokratikus átalakulásokról, ugyanakkor kegyetlenül üldözte aktív politikai ellenfeleit, az úgynevezett disszidenseket.

Azellenforradalmi bűntetteket – melyek elkövetésével a háború utáni időben több ezer kárpátaljait vádoltak és ítéltek el, köztük jelentős számban magyarokat – az OSZFSZK büntető törvénykönyvében, mint fogalmat az 58. § l-14. bekezdésében vonták össze.

Az 58- 1. (54-1.) § az „ellenforradalmi bűntett általános fogalmát" így határozza meg:

„Ellenforradalminak tekintendő minden olyan cselekedet, amely a munkás-paraszt tanácsoknak és a Szovjetuniónak, a szövetségi és autonóm köztársaságoknak az SZSZKSZ Alkotmánya, illetve a szövetségi köztársaságok alkotmánya alapján általuk megválasztott munkás-paraszt kormánya megdöntésére, aláásására vagy gyengítésére, illetve a Szovjetunió külső biztonsága és a proletárforradalom főbb gazdasági, politikai és nemzeti vívmányai aláásására vagy gyengítésére irányul.

A valamennyi dolgozó érdekeivel való nemzetközi szolidaritás végett ezek akkor is ellenforradalmi cselekedeteknek tekintendők, ha a dolgozók bármely más, a Szovjetunió kötelékébe nem tartozó állama ellen irányulnak."

Figyelmünket felkelti e § második bekezdése, ahol *„a dolgozók bármely más, a Szovjetunió kötelékébe nem tartozó államról"* van szó. Vajon a párt- és bírósági hivatalnokok nem a szovjet büntető törvényhozásban még 1927-ben lefektetett eme elv szerint számoltak le a kárpátaljaiakkal és nem utolsósorban a magyarokkal, mint a dolgozók ellenségeivel, mint a proletár szellem számára idegen burzsoázia képviselőivel, elszigetelve mindazokat, akik valamilyen formában tovább védték kárpátaljai szülőföldjük becsületét, akik nem akarták elveszíteni nemzeti méltóságukat.

Közismert Sztálinnak, a *„népek atyjának"* az a tétele, miszerint a szovjetunióbeli szocialista építés *„sikereitől"* függően a burzsoázia ellenállása fokozódni fog. De hiszen ugyanezt állította Lenin, a világproletariátus vezére, igazolva ezáltal a nem proletár, kizsákmányoló elemekkel szembeni megtorlásokat: a kapitalizmusból a

kommunizmusba való átmenet egész történelmi korszakot jelent. Amíg az nem fejeződik be, a kizsákmányolók okvetlenül reménykedhetnek a restaurációban, s ez a remény restaurálási kísérletté válhat. És az első komoly vereség után a megdöntött kizsákmányolók, akik számára váratlan volt a vereség, nem hittek abban, még gondolatban sem tartották azt lehetőnek. Megtízszerezett energiával, eszeveszett szenvedéllyel, megszázszorozódott gyűlölettel vetették magukat harcba az elvesztett paradicsom visszaszerzéséért.

A *„vezér"* eme szavai évtizedeken át igazolták a gonoszságot, amelyet a kommunista párt és annak *„fegyveres osztaga"* művelt – amely a VCSK-KGB számos különítményéből állt, melyek tagjait az áldozataikkal szembeni irgalmatlan megtorlásra nevelték -, elképzelést nyújtottak eme osztag történelmi szempontból állítólag törvényszerű hóhéri szerepéről.

Az 58 – la. (54-la.) § szerint:

„Hazaárulásnak" *tekintendő a Szovjetunió állampolgárainak minden olyan cselekedete, amely a Szovjetunió katonai erejének, állami függetlenségének vagy területi sérthetetlenségének a csorbítására irányul, mégpedig: a kémkedés, a hadi- vagy állami titok elárulása, az átállás az ellenség oldalára, a szökés külföldre – mindez a büntetés legmagasabb fokát vonja maga után: golyó általi halállal és teljes vagyonelkobzással, enyhítő körülmények esetén tíz évi szabadságvesztéssel és teljes vagyonelkobzással büntetendő."*

Az 58- 1b. (54-1b.) § – „katona által elkövetett hazaárulás" – az előbbi paragrafusban említett, de katonák által elkövetett hazaárulási cselekedetről szól:

„Ugyanezen bűntettek, ha azokat katonák követik el, a büntetés legmagasabb fokát vonják maguk után: golyó általi halállal és teljes vagyonelkobzással büntetendők."

Szerencsétlenségére és meglepetésére számos kárpátaljai lakost nyilvánítottak hazaárulónak. Ehhez alapul szolgált, ha Kárpátalja Vörös Hadsereg általi megszállása után kiderült, hogy az illető az előző magyar rendszerben állami hivatalnok volt, katonai vagy rendőri szolgálatban állt, annak idején bármilyen kollaboránsi tevékenységet folytatott vagy pedig át akart szökni hazájába (Magyarországra, Csehszlovákiába), miután a határ már le volt zárva; ha feltűnt, hogy valaki saját kezdeményezésére szovjet állami szerveknél, a hadseregben akar elhelyezkedni vagy titkos, különösen őrzött vállalatokba, létesítményekbe akar bejutni.

Az 58-lc. (54-lc.) §, amely „a katona nagykorú családtagjainak a felelősségéről" szólt, így hangzott:

„Abban az esetben, ha egy katona külföldre szökik, nagykorú családtagjai, amennyiben valamilyen módon elősegítették a készülő vagy elkövetett árulást, legalábbis tudtak róla, de nem jelentették azt a hatóságoknak – öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel és teljes vagyonelkobzással büntetendők.

Az áruló további nagykorú családtagjait, akik a bűntett elkövetése idején együtt éltek vele vagy eltartottjai voltak – meg kell fosztani választói joguktól és öt évre Szibéria távoli vidékeire kell száműzni."

Nem kevésbé szigorú felelősségre vonás várt az *„állami bűntettet"* elkövető civilek családtagjaira.

Az 58-1d. (54-1d.) § az „árulás feljelentésének az elmulasztását" súlyos állami bűntettnek nyilvánította, ha egy katona nem jelentette az árulást:

„Amennyiben egy katona nem jelenti a készülő vagy elkövetett árulást – tíz évi szabadságvesztéssel büntetendő.

Ha más (nem katona) állampolgár titkolja el, az az 58. § 12. bekezdése alapján ítélendő."

Az 58-2. (54-2.) § – „fegyveres felkelés" – a fegyveres felkelést államellenes bűntettnek minősítette és az alábbi felelősségre vonást helyezte kilátásba érte:

„A fegyveres felkelés vagy fegyveres bandák ellenforradalmi céllal szovjet területre való behatolása, központi vagy vidéki hatalomátvétel ugyanezzel a céllal, esetleg azzal a céllal, hogy elszakítsák a Szovjetuniótól, illetve valamelyik szövetségi köztársaságtól annak egy részét vagy felbontsák a Szovjetunió külföldi államokkal kötött szerződéseit – a szociális védelem legfelsőbb fokával — golyó általi halállal büntetendő, vagy a dolgozók ellenségévé nyilvánítással és a szövetségi köztársaság állampolgárságától s egyben a szovjet állampolgárságtól való megfosztással, illetve a Szovjetunió területéről való örökre szóló kitoloncolással, enyhítő körülmények esetén legalább háromévi szabadságvesztéssel és teljes vagy részleges vagyonelkobzással."

A háború utáni évek bírósági gyakorlata azt mutatja, hogy Kárpátalján ezt a paragrafust rendkívül ritkán alkalmazták. Ezen a vidéken még jól emlékeztek a Vörös Hadsereg általi megszállást követően megjelent szovjet megtorló szervek szigorára, és különben is széleskörűen propagálták azt a népi lelkesedésnek vélt közhangulatot, amely e vidék – Moszkva utasítására – Ukrajnához történt csatolása után terjedt el. Ezenkívül a fegyveres felkelés témája az ukrajnai jogvédő szervek hivatalnokai számára nem volt divatos. Még a szovjethatalom ellen a Lvovi, Ternopoli, Volinyi, Rovnói területen és Ukrajna más területein kibontakozott (OUN nevén ismert) nyílt népi ellenállást – amelyet csak az 50-es évek elején sikerült elfojtani – csupán banditizmusnak nyilvánították.

Az 58-3. (54-3.) § – „ellenforradalmi célú kapcsolattartás külföldi állammal" – kimondta:

„Az ellenforradalmi célú kapcsolattartás külföldi állammal vagy annak egyes képviselőivel, akárcsak a kollaboránsság bármilyen módon olyan külföldi állam javára, amely háborúban áll a Szovjetunióval, vagy intervenció, illetve blokád útján harcol ellene – a jelen törvénykönyv 58- 2. paragrafusában foglalt szociális védelmi rendszabályokat vonja maga után."

A büntető törvénykönyv kommentárja mai szempontból nézve primitíven, de nagyon is konkrétan taglalja eme kapcsolattartást:

„A kapcsolattartásnak különböző formái lehetségesek: postai vagy távirati levelezés, személyes, találkozások, telefonbeszélgetések stb. Továbbá megnyilvánulhat külföldi állam hivatalos képviselőivel, egyes személyekkel, külföldi állampolgárokkal való kapcsolat formájában."

Ami a kárpátaljaiakat illeti, szinte mindenkinek voltak rokonai vagy közeli ismerősei külföldön, akik közül sokan bajtársi szövetségekbe tömörültek, azért igen könnyű volt bármelyikeket megvádolni, hogy kapcsolatot tart fenn külföldi állammal vagy külföldi központokkal. Az ellenforradalmi célt, szándékot sem volt nehéz rábizonyítani. Ezt a feladatot megkönnyítette az a több száz és ezer titkos és nyílt besúgó és provokátor, akiket a GULAG szocialista rendszere nevelt fel. És a valamelyik külföldi állammal való kapcsolattartással vádolt *„hazaárulók"* újabb százai robogtak vasrácsos vagonokban a távoli Szibériába, a fogolytáborokba, a szocializmus nagy építkezéseire vagy jutottak a beszpeka tömlöceiben kivégzettek sorsára.

Az 58-4. (54-4.)§ – „a nemzetközi burzsoázia segítése" – a paragrafus leszögezte: *„A nemzetközi burzsoázia azon részének bármilyen módon történő segítése, amely, mivel nem ismeri el a tőkés rendszert felváltó kommunista rendszer egyenjogúságát, annak megdöntésére törekszik, akárcsak azon társadalmi csoportoknak és szervezeteknek a segítése a Szovjetunióval szembeni ellenséges tevékenységükben, amelyek a burzsoázia befolyása alatt állnak, vagy közvetlenül általa szerveződtek – legalább három évi szabadságvesztést von maga után teljes vagy részleges vagyonelkobzással, különös súlyosbító körülmények esetén pedig akár a legmagasabb fokú szociális védelmet, a golyó általi halált vagy a dolgozók ellenségévé nyilvánítást a szövetségi köztársaság és egyben a Szovjetunió állampolgárságától való megfosztással és a Szovjetunió területéről való örökre szóló, vagyonelkobzással járó kitoloncolást."*

Ez a paragrafus az előzőhöz hasonlóan folytatta a külföldi állammal való ellenforradalmi kapcsolattartás hírhedt témáját, de sajátos módon fogalmazott: a nemzetközi burzsoázia, konkrétabban – szervezeteinek a segítése. Következésképpen e paragrafus vonatkozott mindazokra, akiknek a külföldi ismerőseiről feltételezhették, hogy köze van e szervezetekhez. És e szervezet lehetett nem csupán a Szohnut, az NTSZ vagy az OUN. Nem kevésbé kétkedve szemlélték a nemzetközi vallási szervezetek, még a Vöröskereszt, bármelyik alapítvány vagy szövetség tevékenységét is. Elegendő volt, ha annak központja az USA-ban vagy Németországban székelt.

A kétkedést elkerülhetetlen leszámolás követte, amelyben az igazság értelmezői és a szovjet igazságszolgáltatás végrehajtói a beszpeka munkatársai voltak, akiket a moszkvai központ utasításai és egyéb jogszabályai vak követése alapján válogattak össze, akik tevékenysége az önkényen, az áldozataikkal szembeni gyűlöleten és lelketlen magatartáson alapult.

Hasonló szerepet játszottak a nyomozó és az ügyészségi szervek munkatársai, ezek a beszpeka irányában néma, de a vádlottakkal szemben ugyanolyan kegyetlen és lelketlen *„dolgozók."*

A 70-es és a 80-as években a KGB és a külföldi kémelhárítás számos munkatársa minduntalan igyekezett nyomára bukkanni a nemzetközi burzsoá szervezetek nem vélt, hanem valódi ügynökeinek, azoknak a szovjet állampolgároknak, akik tartós kapcsolatban álltak ezekkel a szervezetekkel, eme óvintézkedések azonban már nem tudták meggátolni az Unió széthullását, amit még ma is sokan a nemzetközi burzsoázia titkos akciói következményének tekintenek.

Az 58-5. (54-5.) § – „hadüzenetre, fegyveres beavatkozásra vagy egyéb ellenséges akciókra való felbujtás"

„Külföldi állam vagy valamilyen társadalmi csoport hadüzenetre, a Szovjetunió ügyeibe való fegyveres beavatkozásra vagy egyéb ellenséges akciókra történő felbujtása azok képviselőivel való kapcsolattartás útján, hamis okmányok felhasználásával vagy más eszközökkel, többek között: blokádra, a Szovjetunió vagy valamilyen szövetségi köztársaság állami vagyonának az elhódítására, a diplomáciai kapcsolatok megszakítására, a Szovjetunióval kötött szerződések felbontására való felbujtás – a szociális védelemnek a jelen törvénykönyv 58-2. §-ban előírt rendszabályait vonja maga után."

Bármennyire is furcsa, a kárpátaljai bíróságok gyakorlatában ilyen jellegű felelősségre vonásra is sor került. Az említett paragrafus szerint alaptalanul megvádolt embereket már rehabilitálták. De alig akad köztük olyan, aki felfogná, hogy kálváriájának az oka óvatlanul hangoztatott véleménye lehetett: úgymond sor kerülhet a Szovjetunió és Amerika politikai, sőt katonai összetűzésére, és Amerika győzelme esetén a kárpátaljaiak megszabadulnak a szovjet szocializmus rémuralmától.

Aligha tudták a távoli Amerikában, hogy a Szovjetunióval való katonai szembenállása, nagy és globális politikai feladatai hátterében számára teljesen ismeretlen kárpátaljaiaknak az amerikai partokról észrevétlen sorsa húzódik meg, akik véletlenül elejtett szavakért, paraszti fantáziájukért északi vagy szibériai lágerekbe kerültek!

Az 58-6. (54-6.) § – „kémkedés"

„A kémkedés, vagyis tartalmukra való tekintettel különlegesen őrzött állami titoknak számító adatok átadása, átadás céljából való lopása vagy gyűjtése külföldi államoknak, ellenforradalmi szervezeteknek vagy magánszemélyeknek – legalább három évi szabadságvesztést von maga után teljes vagy részleges vagyonelkobzással, abban az esetben pedig, ha a kémkedés a Szovjetunió érdekeire nézve különlegesen súlyos következményekkel járt vagy járhatott volna – a szociális védelem legmagasabb fokát: golyó általi halált vagy a dolgozók ellenségévé nyilvánítással, a szövetségi köztársaság és egyben a Szovjetunió állampolgárságától való megfosztással és a Szovjetunió területéről történő örökre szóló kitoloncolással, valamint vagyonelkobzással járt.

Olyan gazdasági adatok átadása, átadás céljából való lopása vagy gyűjtése a fentebb említett szervezeteknek és személyeknek ellenszolgáltatásért vagy anélkül, amelyek tartalmukra nézve nem jelentenek különlegesen őrzött állami titkot, de a törvény közvetlen tilalma vagy a főhivatalok, intézmények és vállalatok vezetőinek az utasítása értelmében nyilvánosságra nem hozhatók – három évig terjedő szabadságvesztést von maga után.
Megjegyzés: Különlegesen őrzött állami titoknak számítanak azok az adatok, amelyeket az SZSZKSZ Népbiztosainak Tanácsa a szövetségi köztársaságok népbiztosi tanácsaival egyeztetve külön jegyzékben hagy jóvá és azt közzéteszi a sajtóban."

A rehabilitálás eredményei, a kárvallottak elbeszélései, ama peranyagok elemzése, melyek alapján kárpátaljaiakat ítéltek el erre a paragrafusra utalva, egyértelműen cáfolják azt a véleményt, miszerint Kárpátalján lehettek kémek. Kémeket maguk a nyomozók véltek felfedezni. A kimerítő vallatás, a fizikai gyötrés biztosította a KGB, az ügyészség, a katonai ítélőszékek, a bíróságok számára kiagyalt céljaik elérését. Bármilyen tényre, bármilyen információra találtak megfelelő büntető-törvénykönyvi paragrafust. És ha még ez sem volt elég, előkerült egy provokátor, aki rendszerint *„többször is felfigyelt"* a vádlott bűnös cselekedeteire, sőt talán még *„igyekezett el is hárítani"* azokat.

Elegendő volt, ha véletlenül valamilyen őrzött létesítmény területére vetődött az ember, kíváncsiságból valamilyen katonai alakulat telephelye, valamelyik gyár termékei felől érdeklődött, méghozzá külföldi ismerőse volt vagy külföldi állampolgárral levelezett, máris rávarrták az 58-6-os paragrafust. Maga a vád jellege megbénította a vádlott és ismerősei akaraterejét, azok igyekeztek megfelelő tanúvallomást tenni, elképesztő legendák szövődtek körülötte, azokat a nyomozók ügyesen az ismerősei elé tálalták, majd pedig belefoglalták a peranyagba.

A különlegesen őrzött adatok jegyzékének miféle közzétételéről lehetett szó? Ha bárki csupán megemlíti ezt a jegyzéket, még ma is önkéntelenül megdobban a kémek kiszűrésével foglalkozó állambiztonsági munkatársak bármelyikének a szíve. Az általános kétkedés és kémhajhászás viszonyai között az ilyen közönséges érdeklődés gyakran hatalmasra felfújt bűnüggyé nőte ki magát, szomorú következményekkel azokra nézve, akik az állambiztonsági, nyomozó és bírósági szervek figyelmének a homlokterébe kerültek.

Az 58-7. (54-7.) § – „kártevés"

„Az állami ipar, közlekedés, kereskedelem, a pénzforgalom és a hitelrendszer, ugyancsak a kooperáció aláásása ellenforradalmi céllal az állami intézmények és vállalatok felhasználása útján vagy akadályozva normális működésüket, ugyancsak állami intézmények és vállalatok felhasználása vagy működésük akadályozása a volt tulajdonosok vagy bizonyos tőkés szervezetek érdekében – a jelen törvénykönyv 58-2-es paragrafusában említett szociális védelmi rendszabályokat vonja maga után."

E paragrafus zagyva szövegéből leginkább ez a kifejezés világos: *„normális működésük akadályozása"* Összevetve ezt azzal a hivatalos magyarázattal, miszerint a

kártevés ellenforradalmi bűntett, amely a Szovjetunió gazdasági alapja ellen, vagyis a szocialista gazdasági rendszer és tulajdon aláásására irányul, világossá válik magának a paragrafusnak a lényege.

Egyrészt a háború által szétzilált gazdaság, a szerszámgépek és a közlekedési eszközök totális elhasználtsága, a szovjet gazdaság helyreállítása túlfeszített állami tervei és az újabb grandiózus elképzelések megvalósítására tett kísérletek (mint amilyen a természet átalakításának és a BAM-hoz hasonló vasutak építésének sztálini terve volt), másrészt a büntető törvénykönyv olyan paragrafusai alkalmazásának a szükségessége, mint amilyen az 58-7-es paragrafus, hogy potya munkaerő-tartalékokat toborozzanak a munkaarcvonalakra, az úgynevezett népi és komszomol építkezésekre – mindez egy szörnyű spirált alkotott, amelyben az emberi egyéniség számára csupán egy hangtalan és jogtalan *„csavarocska"* szerepe jutott. Minden más kérdésben beleegyezése nélkül, érdekei mellőzésével döntöttek. Bármilyen csekély munkaselejtet, a tervteljesítés elmaradását, a késést vagy kényszerkimaradást a munkából, a berendezés selejtes javítását, a vezetőség eljárása helyességének a kétségbe vonását kártevésnek, a szocialista építés egyik-másik részlege aláásásának, kimondottan ellenforradalmi szándékú cselekedeteknek tekintették. Különös szigorral büntették a közvetlen vezetőket, akiknek a mulasztásait csakis azzal magyarázták, hogy kapcsolatban álltak külföldi burzsoá szervezetekkel, hogy a nemzetközi imperializmus ügynökei lettek.

A műszaki értelmiség üldözése, amit még a szovjethatalom első éveiben elkezdtek, eleinte az úgynevezett régi szakemberekkel szembeni bizalmatlansággal, később az állítólagos kártevők elleni hírhedt provokatív per megrendezésével, akikre ráfogták, hogy közük volt a Donyec-medencei bányákban történt szerencsétlenségek megszervezéséhez (a „sahtai per") – e hatalom fennállása éveiben mindvégig folytatódott. A kártevés témája igen kézenfekvő volt nemcsak a legfőbb pártvezetés, hanem a párt- és gazdasági bürokrácia középső és alsó szintjén is, akik mulasztásaik valamennyi következményét a kiagyalt kártevőkre, a külföldi diverziós központok ellenséges szervezkedésére igyekeztek hárítani.

Mindmáig bármilyen műszaki jellegű ipari vagy közlekedési baleset kivizsgálása az esetleges kártevés (diverzió) latolgatásával kezdődik.

A nyárspolgár évtizedeken át feszélyezettségben élt, azt várva, hogy újabb kártevésekre derül fény, és rettegésben, hogy függetlenül attól, milyen tisztséget tölt be, ő is gyanússá válhat.

Az 58-8. (54-8.)§ – „terrorista akció"

„Terrorista akciók végrehajtása a szovjethatalom képviselői vagy a munkásparaszt forradalmi szervezetek funkcionáriusa ellen, az ilyen akciók végrehajtásában való részvétel, noha az elkövetők nem tagjai valamelyik ellenforradalmi szervezetnek – a szociális védelemnek a jelen törvénykönyv 58- 2-es § említett rendszabályainak alkalmazását vonja maga után."

A szovjet valóság legszomorúbb sztorija – annak a története. Valóságos kulttá vált az az igyekezet, hogy elhárítsák az esetleges terrorista akciókat, amelyekre kü-

lönben minden alap megvolt, s ez az igyekezet végül abszurdummá fajult, amikor lépten-nyomon terroristákat véltek felfedezni, amikor a szovjet emberek ezrei, sőt milliói emlékezvén a megtörtént esetre (megsebezték Lenint, a világproletariátus vezérét) a mindennapi propaganda hatására a fanatizmus rabjai lettek, mindenképpen igyekeztek elhárítani a másik vezér, Sztálin elleni esetleges, de mint arról meggyőződhettünk, korántsem reális merényletet.

A trockisták, a buharisták és más ellenzékiek elleni közismert perek mindenekelőtt azokat az ellenfeleket voltak hivatottak leleplezni, akiknek állítólag szándékukban állt meggyilkolni a vezért. Az pedig élete végéig rettegett a haláltól, az összes normákat és törvényeket megszegve terrorista akciókat szervezett vélt és reális ellenségeivel szemben, lerakva ezzel a nemzetközi terrorizmus alapjait.

Széles körben máig sem ismeretes az 1919-es megbukott magyar forradalom Oroszországba szökött híveinek tragikus sorsa. A forradalom ismert vezetői közül sokakat eszközül használtak fel az oroszországi és ukrajnai *„forradalmi átalakításokban”,* a népellenes cselekedetekben. A harmincas évek végén zömük a tömlöcben lelte halálát, mint összeesküvő, mint terrorista.

A totalitarizmussal járó szocializmus nem más, mint a kisebb – erőszakos cselekedetek társadalma, mint önemésztő társadalom, amely egy áleszme érdekében önmagát képes elpusztítani. Ennek bizonyítéka a sokmillió emberáldozat.

Az imént idézett, ezer és ezer ártatlan ember sanyarú sorsát okozó paragrafus ármánysága annak magyarázatában rejlett, miszerint terrorista akciónak számított a szovjethatalom bármelyik képviselőjével szembeni mindennemű erőszakos cselekedet, beleértve a testi sértést, amennyiben az osztályalapon történt. Elegendő volt egyszerűen összetűzni a hatalom képviselőjével, amit az sokszor maga kezdeményezett, és máris biztosítva volt a sok évre szóló szabadságvesztés.

A büntető törvénykönyv kommentárja szerint *„a hatalom képviselői”* mindenekelőtt azok a személyek voltak, akik közvetlenül gyakorolják a hatalmat – a tanácstagok, a kormány tagjai, a bírósági, ügyészségi hivatalnokok, az NKVD, a KGB munkatársai, az állami vállalatok alkalmazottai, a munkás-paraszt sajtó tudósítói, a katonai tudósítók, az élmunkások, akik *„aktívan kivették részüket”* a termelésből, a közéletben aktív tanítók, a társadalmi szervezetek (szakszervezetek stb.) munkatársai. No és persze a párttagok.

Innen ered az az alázat, szolgai hűség, az a rettegés, amely beleevődött magukba a génekbe, innen ered a főnökök ázsiai imádsága, amelyet szinte belesulykoltak a szovjet emberek nemzedékeibe, és a diktatúra szakaszán nagyszerűen be is vált. Végeredményben azonban elzüllesztette a népet, aláásta annak erkölcsi és etikai alapjait, a gyökértelen kozmopolita világszerte ismert típusát nevelte ki, aki számára nem léteznek tekintélyek, aki csak önnön-magát tiszteli.

Az 58-9. (54-9.) § – „diverzió”

„Vasutak vagy egyéb útvonalak és közérdekű összeköttetési eszközök, vízvezetékek, raktárak vagy egyéb köztulajdonban levő állami és társadalmi létesítmények

robbantás, gyújtogatás vagy más módon való ellenforradalmi célú rombolása vagy megrongálása – a szociális védelemnek a jelen törvénykönyv 58- 2-es paragrafusában említett rendszabályait vonja maga után."

E paragrafus meghatározása összecseng a *„kártevés"* fogalmával. Csupán az esemény arányaiban van eltérés: robbanások, tűzvészek a termelő vállalatoknál, balesetek a különböző közlekedési eszközökkel sajnos még ma is szinte naponta előfordulnak. A tragédia azonban nem csupán a közvetlen kárban rejlett. Az ország különböző vidékein történt *„diverziókat"* a megtorlások újabb hullámának a felkorbácsolására, széles körű imperialistaellenes propagandára használták fel. A nép újabb doppingadagot kapott, átkozta a nemzetközi burzsoázia és ügynökei üzelmeit. A nép akarva-akaratlanul mind szorosabban a kommunista párt és a Kormány köré tömörült, megbélyegezte a belső és a külső ellenséget, esküdözött, hogy hű marad a párt és a szocializmus eszméihez, ígérte, hogy tántoríthatatlanul a vezérek mutatta napsugaras úton fog haladni. Butítás, ámítás – ez kellene a rendszernek a nép alázatos engedelmességéhez, amely az utópista eszmék szabta megvalósíthatatlan célok elérését tűzte maga elé.

Az 58-10. (54-10.) § – „ellenforradalmi propaganda és agitáció"

„Az a propaganda vagy agitáció, amely felszólítást tartalmaz a szovjethatalom megdöntésére vagy gyengítésére, illetve egyes ellenforradalmi bűntettekre (lásd a jelen törvénykönyv 58-2 – 58-9 paragrafusait), ugyancsak azonos célú irodalom terjesztése, sokszorosítása vagy őrzése – legalább hat hónapi szabadságvesztéssel jár. Ugyanezen cselekedetek tömegmegmozdulások esetén, vagy a tömegek vallási, avagy nemzeti előítéletei felhasználásával, illetve hadiállapot esetén vagy olyan vidéken, ahol statáriumot vezettek be – a jelen törvénykönyv 58-2-es paragrafusában említett szociális védelmi rendszabályokat vonják maguk után."

A büntető törvénykönyv záradékában az összes paragrafus közül a bírósági gyakorlat leggyakrabban az 58-10-es paragrafust alkalmazta. Minden hét elítélt közül hatot ennek a paragrafusnak alapján vontak büntetőjogi felelősségre.

Lényegében az 58-10. (54-10.) paragrafus eszköz volt, mondhatnánk, lakat a szájra, hogy senkinek se lehessen saját, eltérő véleménye. Kísérlet volt arra, hogy végképp elnémítsák az embereket, és csak a pozitív érzelmeknek – a kis és nagy vezérek iránti elragadtatás, hódolat hangoztatásának engedett teret.

A törvényhozók ellenforradalmi propagandának tartották, ha valaki szűk körben hangot adott ellenforradalmi véleményének (!), agitációnak pedig azt, ha valamilyen ellenforradalmi véleményt, valamilyen felhívást nagy számú közönség előtt népszerűsített, méghozzá ellenforradalmi célok elérése végett.

Olyan magyarázattal szolgáltak, hogy a propaganda és az agitáció történhet szóban (társalgás, felszólalás révén), írásban (röplapok révén), képzőművészeti alkotásokban (rajzok, plakátok), előadó-művészetben (zene, ének, jelenetek), végül valamilyen jelképes ábrák és cselekedetek révén.

A szovjet totalitarizmus utolsó éveiben, amikor a másképp gondolkodás üldözése a tetőfokára hágott, a bíróságok széleskörűen felhasználták, mint bizonyítékokat

az állampolgárok államférfiaknak, a szerkesztőségekbe és különböző szervezeteknek, illetve külföldre címzett leveleit, a külföldi rádióállomások adásainak a hallgatását és azok megtárgyalását.

Lényegében, ha bárki bármilyen mértékben önállóan vélekedett a politikai eseményekről, úgy állították be a dolgot, hogy az illető nem ért egyet az általánosan elfogadott fogalmakkal, s opponensei egymás ellenére igyekeztek cáfolni, bár nem ellenforradalmi, de legalábbis szokatlan szemléletét.

Ezért a legádázabb üldözés az értelmiség, a diákság és előadóik körében volt tapasztalható.

Így aztán a kutatók (hogy ne sorolják őket a nép ellenségei közé) rákényszerültek arra, hogy Marx, Engels, Lenin-Sztálin műveiből vett, akár százéves idézetekkel támasszák alá gondolataikat.

Mindez a társadalmi tudat megkövesedéséhez, fejlődésének a pangásához, degradálásához vezetett. Kétszínű, hazug, gyáva és gyarló embereket nevelt.

Azon áldozatok jelentős száma, akiknek a sorsát az 58-10. (54-10.) paragrafus határozta meg, többnyire azzal magyarázható, hogy az állomány béli besúgókon és a provokátorokon kívül a szovjet társadalom más struktúrái is előszeretettel dolgoztak az állambiztonsági és a nyomozó szerveknek, a bíróságoknak. Elsősorban a párt és a Komszomol alacsony és magas beosztású funkcionáriusai, sőt maga a tagfelvétel, a taggyűlések gyakorlata is, amikor e szervezetek tagjai sorra ismerték be bűneiket, megbélyegezve eközben egyik-másik társuk cselekedeteit.

Ily módon az ember számára nem maradt más hátra, csak a hallgatás, a beleegyezés, mert a rendszer éberen szemmel tartotta azokat, akik nem eléggé magabiztosan vagy kissé kétkedve haladtak a fényes jövő felé.

Az 58-11. (54-11.) § – „részvétel ellenforradalmi szervezkedésben"

„Mindennemű szervezkedés, amely a jelen fejezetbe sorolt bűntettek előkészítésére vagy elkövetésére irányul, akárcsak a tagság olyan szervezetben, amely a jelen fejezetben említett bűntettek egyikének az előkészítésére vagy elkövetésére alakult — a szociális védelemnek a jelen fejezet megfelelő paragrafusában megszabott rendszabályát vonja maga után."

Ezt a paragrafust önállóan nem alkalmazták, csupán azzal a bűntettel kapcsolatban, melynek elkövetése az ellenforradalmi szervezet bűnös céljai közé tartozott.

Az állambiztonsági és a nyomozó szervek, a bíróságok és a katonai törvényszékek különös előszeretettel társították ezt a paragrafust az 58- 10. (54- 10.) paragrafussal.

Ez a társítás azért volt kézenfekvő, mert ennek a paragrafusnak az alapján egy csapásra szinte korlátlan taglétszámú csoportot a nép ellenségévé nyilváníthattak. Az igazságszolgáltatás hivatalnokai ily módon szemléltethették munkájuk nagyszabású arányait, sőt a jövőre nézve is biztosíthatták maguk számára ezeket az arányokat. Hiszen szabadlábon maradtak azoknak a hozzátartozói, akiket már letartóztattak, mert nem tagadták meg nézetüket. És e hozzátartozók már újabb társaik – osztály-, évfolyam – vagy munkatársaik körében éltek, ahol úgyszintén létrehozhattak vala-

milyen ellenforradalmi szervezetet. És így folytatódhatott szinte végtelenül, minden az állambiztonsági vagy a nyomozószerv munkatársainak a fantáziájától függött.

Ily módon tömegesen szállíthatták a lágerekbe az újabb rabokat – a szocializmus építőit, akik jócskán kivették részüket az ország gazdasági büszkeségét képező létesítmények építéséből.

Ahhoz, hogy e paragrafus alapján valakit vád alá helyezzenek, elegendő volt, hogy egy ellenforradalminak minősített szervezetnek a tagja legyen, függetlenül attól, hogy elkövetett-e már valamilyen konkrét ellenforradalmi cselekedetet. A tag felelősséggel tartozott az adott szervezet valamennyi bűntettéért még akkor is, ha azok még csupán az ellenforradalmi szervezet általános tervében szerepeltek.

A szovjet igazságszolgáltatás szinte féktelen tobzódása volt ez, amikor csupán a véletlenen, az egyén unikális szűkszavúságán vagy a szocialista eszmékhez való hűségének aktív bizonygatásán (bár gyakran ez sem segített rajta) múlott, hogy ne gyanúsíthassák ellenforradalmi szervezkedéssel.

Az 58-12. (54-12.) § – „a feljelentés elmulasztása"

„Készülő vagy elkövetett ellenforradalmi bűntett feljelentésének azelmulasztása – legalább hat hónapi szabadságvesztést von maga után."

Szembetűnő, hogy *„a feljelentés elmulasztása"* mint fogalom ebben a § már harmadszor fordul elő (az 58-1c. §-ban – *„katona családja nagykorú tagjainak a felelőssége",* ha készülő vagy elkövetett árulás esetén elmulasztják a feljelentést; az 58. idézett paragrafusban – *„árulás feljelentésének az elmulasztása",* csakhogy ezúttal nem csupán valamilyen árulás feljelentésének az elmulasztását minősíti bűnnek, hanem bármilyen készülő vagy elkövetett bűntett hatósági feljelentésének az elmulasztását is.

Ezek után nem nehéz megérteni egy becsületes, de megfélemlített, a maga, gyermekei, szülei, barátai sorsa miatt aggódó ember közérzetét. Ily módon a besúgást nem feltétlenül az állambiztonsági vagy a nyomozó szerv munkatársai kezdeményezték. A körülmények olyanok voltak, hogy a feljelentés az ember magaviseleti normájává vált még azok esetében is, akik nem tartoztak kötelességgel a nyomozó szerveknek. Az általános gyanakvás és besúgás nem szélsőséges magatartás, hanem hétköznapi megszokás lett, melynek fogságából a szovjet ember csak az utóbbi években kezdett megszabadulni.

Az 58-13. (54-13.) § – „tevékeny harc a munkásosztály és a forradalmi mozgalom ellen"

„A munkásosztály és a forradalmi mozgalom elleni aktív cselekedetek vagy tevékeny harc, amelyet a cári rendszer idején vagy a polgárháború időszakában ellenforradalmi kormányok szolgálatában betöltött felelős vagy titkos (ügynöki) tisztségben fejtettek ki – a szociális védelemnek a jelen törvénykönyv 58-2. paragrafusában említett rendszabályait vonja maga után."

Ennek a paragrafusnak a különlegessége abban rejlett, hogy a felelősségre vonás kimondottan oroszországi variánsa volt, amikor is a munkásosztály és a forradalmi

mozgalom ellen még a cári rendszerben (vagyis II. Miklós cár uralkodása idején) vagy a polgárháború időszakában Oroszország és gyarmatai területén elkövetett cselekedetek jogtalanságát bizonygatták.

De miután 1944-ben Kárpátaljára bevonultak a szovjet csapatok, felhasználták ezt a paragrafust számos olyan kárpátaljaival szemben is, akik a magyar, csehszlovák vagy román burzsoá rendszer idején e vidéken laktak. És mit sem számított, hogy ezek a személyek a nyomozás tárgyául szolgáló események idején nem voltak a Szovjetunió állampolgárai, hogy cselekedeteik összhangban voltak az akkori államrenddel és annak idején egyáltalán nem csorbították a szovjetország érdekeit.

A nyomozás számára elegendő volt, ha bebizonyosodott vagy enyhén szólva feltételezhető volt negatív magatartásuk a helyi kommunistákkal, a szovjet állam politikájával szemben, amely számukra idegen volt abban az időben, és csupán kötelességüket teljesítették hazájuk védelme terén, amely semmilyen formában nem tartozott a szovjet államhoz és szövetségre sem lépett vele. A büntetés ennek ellenére szigorú volt. A munkásosztály és a forradalom (feltehetően a világforradalom) elleni súlyos bűntettért akár halálbüntetést is kiszabhattak.

Az 58-14. (54-14.) § – „szabotázs"

„Az ellenforradalmi szabotázs, vagyis, ha valaki tudatosan nem teljesíti bizonyos kötelességeit vagy készakarva hanyagul teljesíti azokat kimondottan azzal a céllal, hogy gyengítse a kormány hatalmát és az államapparátus tevékenységét – legalább egy évi szabadságvesztést, teljes vagy részleges vagyonelkobzást, különleges súlyosbító körülmények esetén a szociális védelem legsúlyosabb rendszabályát – vagyonelkobzással járó golyó általi halált von maga után."

E paragrafus tartalma közel állt a büntető törvénykönyvnek a *„kártevésről"* szóló (58-7.) §, e fogalmak gyakran párhuzamosan szerepeltek az ítélethozatal során. Ezáltal kihangsúlyozták a vádlott cselekedeteinek ellenforradalmi jellegét.

De eltérés is volt eme paragrafusok között, mert a szabotázs tágabb fogalomvolt, nem csupán az iparban, a mezőgazdaságban, hanem az ideológiai téren (közoktatásban, művészetben stb.) tevékenykedőkre is vonatkoztathatták.

A kötelesség tudatos nem teljesítésének számított a szemmel látható tétlenség, egyik-másik szolgálati teendő készakarva hanyag végzése.

Amint látjuk, ideológiai téren a teendők nem teljesítése vagy a tétlenség, amivel az oktatás, a művészet hivatalnokait vádolhatták, nem csupán szakmai alkalmasságukat kérdőjelezte meg (a marxi-lenini ideológia szempontjából), hanem akár golyó általi halálbüntetéssel is járhatott.

Ezért nem csoda, hogy a kivégzett vagy lágerekbe toloncolt bűnözők között nemcsak olyanok akadtak, akik agitációval vagy propagandával foglalkoztak, hanem olyanok is, akik eszmei szempontból kimondottan passzívak voltak, de a körülmények úgy hozták, hogy tehetségük folytán a közoktatásban, a művészetben tevékenykedtek, ahol elvárták politikai aktivitásukat.

A törvényhozás különösen törődött azzal, hogy ne tévesszék össze a szabotázs és a kártevés, a szabotázs és a közönséges hanyagság fogalmát. Megmagyarázták, hogy a szabotázs a kártevéstől mindenekelőtt abban különbözik, hogy kártevés esetén az ellenség aktívan cselekszik, felhasználva erre az állami intézményeket vagy vállalatokat, szabotázs esetén viszont leggyakrabban tétlenül marad.

Ugyanilyen remekül megmagyarázza a törvény, hogy mi a különbség a szabotázs és a hanyagság között; a hanyagság is tétlenséggel, a szolgálati kötelességek lelkiismeretlen teljesítésével jár. Szabotázshoz viszont a vétkes ellenforradalmi szándékkal folyamodik.

Amint az akkori évek vallatási gyakorlata bizonyítja, a gyötrés, a lélektani ráhatás eredményeként könnyű volt kicsikarni a vádlottból e szándékot – maga ismerte be, mert nem bírta tovább a vallatást.

KÁRPÁTALJÁN VÉGREHAJTOTT MEGTORLÁSOK FELELŐSEINEK NÉVMUTATÓJA

Azon fontosabb személyek listája[510], akik 1944 novembere és 1949 decembere között közreműködtek a magyar és német civilek letartóztatásában, hadifogolyként való elhurcolásában, a német származású munkaképes személyeknek a SZU-ban végzendő közmunkára való mozgósításában, munkatáborokba irányításában, a kelet-európai térség szovjetizálásban (leigázásában).

A névsor tartalmazza azoknak a neveit is, akik közreműködtek a kárpátaljai patrióták meghurcoltatásában hamis tanúként, megfigyelésében, a házkutatásban, vagyonelkobzásában, letartóztatásában, kihallgatásában, a koncepciós vádiratok összeállításában, elítéltetésében, a szibériai munkatáborba irányításában, vagyonának elkobzásában.

A teljes életrajz ismertetésének igénye nélkül egyes nevekhez pár soros életrajzi eligazító adatot fűztem, hogy az értekezésben feldolgozott fontosabb szovjetkori párt-, állami- és katonai vezető nevével jegyzett rendeletek, határozatok, parancsok, illetve a végrehajtásban részt vevők jelentéseit cselekedetük súlyának tükrében értelmezzük, ítélhessük meg. A kommunista diktatúra nevében intézkedő (népbíróságok, katonai törvényszékek, az állambiztonsági szervek és az általuk irányított rendkívüli bizottságok és más megtorló szervek) hatósági személyek neve bőven szerepelnek a koncepciós peranyagokban, különböző bírósági aktákban és egyéb dokumentumokban, akik ezreket küldtek a GULAG kényszermunkatáboraiba. Valamennyien az emberi humánum anti-megtestesítői, akik a kelet-európai térséget is behálózó szovjet totalitárius rendszerért, a pártdiktatúrák, a politikai represszió számos áldozataiért különös felelősséggel tartoznak.

---

[510] A névmutatóhoz felhasznált források: *Возз'єднання.* Збірник архівних документів (травень 1944-січень 1946 рр.) про возз'єднання Закарпатської України з Радянською Україною. ВАТ «Видавництво Закарпаття», Ужгород, 1999.; *Тернистий шлях до України.* Збірник архівних документів і матеріалів. ВАТ «Видавництво Закарпаття», Ужгород, 2007.; *Карпатська Україна.* Документи і матеріали, том. 1. ВАТ «Видавництво Закарпаття», Ужгород, 2009., *"Закарпатські угорці і німці: інтернування та депортаційні процеси. 1944-1945 рр."* Архівні документи і матеріали. Упорядник: О. М. КОРСУН. Редакційна колегія: З.М. КІЗМАН, Ю.Ю. ДУПКО, А.М. ФУКС. Видавництво Закарпаття, Ужгород, 2012., 780 p., GEREBEN ÁGNES: Megtorlások a Szovjetunióban. Helikon, 2013., VARGA ÉVA MÁRIA: Magyarok szovjet hadifogságban (1941-1956). Az oroszországi levéltári források tükrében. Russica Pannonicana, Budapest, 2009.

A megtorlások központi kiemelt szervezői

Sztálin, Joszif Visszarionovics, oroszul Йосиф Виссарионович Сталин, grúz nyelven Ioszeb Dzsugasvili (1878–1953). A Szovjetunió legfőbb marsallja volt, generalisszimusz, a Szovjet Népbiztosok Tanácsának 4. elnöke, a Szovjetunió Minisztertanácsának 1. elnöke, az Össz-szövetségi Kommunista (bolsevik) Pártközponti Bizottságának főtitkára, majd titkára. A róla elnevezett ideológia megtestesítője, a Szovjetunió diktátora.

Berija Lavrentyij Pavlovics (1899–1953): szovjet politikus (1899–1953). 1938 és 1953 között a szovjet titkosszolgálat (az NKVD, 1953-tól a KGB) rettegett főnöke, az SZSZKSZ belügyi, állambiztonsági népbiztosa, a sztálini koncepciós perek egyik legfőbb felelőse. 1953 decemberében kivégezték

Visinszkij Andrej Januarjovics (1883–1954) szovjet jogász és diplomata.1940-1949 között külügyminiszter-helyettes. 1949-től haláláig külügyminiszter.

Abakumov Viktor Szemjonovics (1908–1954) vezérezredes. 1946. április 4-től 1951. július 4-ig a SZU állambiztonsági minisztere. Felelős a GUPVI- és GULAG-táborok felállításáért, az emberiesség elleni körülmények megtervezéséért, ő bízta meg az NKVD-csapatok parancsnokait a keleti térségben, különösen Kárpátalján a nép ellenségeinek, a szovjetellenes elemek felkutatásával, lágerbe hurcolásával, illetve a koncepciós perek folytán történő kivégeztetésével. 1954. december 19-én kivégezték.

Petrov Ivan Juhimovics (1896–1958). Hadseregtábornok, a Szovjetunió Hőse (1945). Mint a 4. Ukrán Front parancsnoka, nevéhez fűződik Kárpátalja elfoglalása, a Szovjetunióhoz történő csatolása, a 0036. sz. határozat megfogalmazása, aláírása, az általa irányított NKVD-csapatok népirtó tevékenysége, a represszió akciók keretén belül magyar, német férfiak és nők internálása.

Mehlisz Lev Zaharovics (1889–1953). Pártfunkcionárius, vezérezredes. 1944 augusztusától a 4. Ukrán Front haditanácsának tagja, ezen belül a SZMERS-csapatok egyik kárpátaljai irányítója. Sztálin bizalmi köréhez tartozott, a vezér iránti hűségét abban mutatta ki, hogy ellenségeivel és ellenfeleivel szemben kegyetlen és könyörtelen volt. Kárpátalja Szovjetunióhoz történő csatolása az ő szigorú és következetes közreműködésével ment végbe, emellett egyik fő irányítója volt a magyar és német civil lakosság elhurcolása megszervezésének. 1944–1946 között könyörtelen, brutális hozzáállással közel félezer kárpátaljai magyar, ruszin és ukrán patriótát végeztetett ki.

Fagyejev Szergej Makszimovics (1905) vezérőrnagy, a 4. Ukrán Front hátországának ellenőrzésével megbízott NKVD-osztagok parancsnoka a 0036. sz. határozat alapján hajtotta végre a magyar és német férfiak internálását, a német nők és férfiak jóvátételi munkára történő mozgósítását, a magyar hivatalnokok, vezetők stb. letartóztatását.

Kovalcsuk Mikola Kuzmics (1902–1972) altábornagy, 1944 áprilisától a 4. Ukrán Front SZMERS Kémelhárító Főosztály vezetője. Felügyelte az 1. gárdahadsereg, a 8. légihadsereg, a 38. hadsereg rögtönítélő hadbíróságát, a kárpátaljai

lakosság körében végzett tisztogatási akciókat, nevéhez fűződik számos kárpátaljai vezető értelmiséginek a letartóztatása, halálra ítéltetése és kivégeztetése.

Hruscsov Nyikita Szergejevics (1894–1976) Ukrajna és a SZU pártvezére, államférfi. 1944–1946-ban Kárpátalja sikeres szovjetizálásáért vállalt felelősséget. Részt vett Romzsa püspök meggyilkolásának megszervezésében, a görögkatolikus egyház felszámolásában.

Vorosilov K.Z., a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa Elnökségének elnöke (az kárpátaljai elítéltek, hozzátartozók a kiszabott ítélet alóli felmentési kérelmek címzettje az elítéltek ügyében) (Moszkva, 1946, 1954, 1955).

Szelivanovszkij Mikola Mikolajevics (1901–1997) altábornagy 1945. január-április között, mint az SZSZKSZ NKVD megbízottja volt a 4. Ukrán Front katonai vezetésében. Nevéhez fűződik közel 3 000 Karpatszka Ukrajina-i polgár, köztük magyar, ruszin vezető értelmiségiek, vállalatvezetők, pártvezérek, önkormányzati képviselők letartóztatása az SZSZKSZ NKVD 1945. január 11-én hozott №0016. sz. határozata alapján, akiket az NKVD különleges táboraiban őriztek, közülük sokat ki is végeztek. 1951–1953 között, mint Abakumov egyik munkatársát, letartóztatták és fogva tartották, megfosztották katonai rangjától is.

Zakarpatszka Ukrajina Néptanács tagjai (1944–1946)

Az átmeneti bábkormány tagjai, tanácsadói közreműködtek többek között a létrehozták az ungvári rendkívüli Bíróságot. Továbbá közreműködtek a kárpátaljai magyar és német katonaköteles férfiak internálásának, a jóvátételi munkára mobilizált német nők és férfiak elhurcolásának, a német családok deportálásának megszervezésében, illetve a vidék szovjetizálásában.

Boreckij Sz. V. 1944-ben a Zakarpatszka Ukrajina Néptanács tagja,

Borkanyuk Sz. I. 1944-ben a Zakarpatszka Ukrajina Néptanács tagja,

Cuperjak M. V. 1944-ben a Zakarpatszka Ukrajina Néptanács tagja,

Csekan F. I. 1944-ben a Zakarpatszka Ukrajina Néptanács tagja,1946-tól a Kárpátaljai Megyei Tanács Repatriálási Osztály vezetőjének helyettese.

Ivasko Georgij Ivanovics (1897–1972) az NKVD kárpátaljai ügynöke, jogász, 1944-től az ungvári népbizottság egyik osztályvezetője, a Zakarpatszka Ukrajina népbizottságai első kongresszusának küldötte, a Néptanács tagja, később a kárpátaljai végrehajtó bizottság osztályvezetője.

Kercsa I. J., a Zakarpatszka Ukrajina Néptanács tagja, az oktatásügyi tárca megbízott vezetője, aki a tanintézetek magyar és német kiadványainak, könyvtárainak likvidátoraként, a magyar általános és középiskolák felszámolójaként, a magyar iskolaigazgatók, vezető tanárok elmozdítójaként, a tanügyi rendszer szovjetizálójaként vonult be a vidék történelmébe.

Kerecsanyin I. J. 1944-ben a Zakarpatszka Ukrajina Néptanács tagja,

Kopolovics I. I. 1944-ben a Zakarpatszka Ukrajina Néptanács tagja,

Lintur P. I. 1944-ben a Zakarpatszka Ukrajina Néptanács tagja,

Moldavcsuk M. V. 1944-ben a Zakarpatszka Ukrajina Néptanács tagja,

Szitovszkij, a kommunista ideológia ügynöke, a beregszászi városi népbizottság elnöke.

Szova Petro Petrovics (Szova Péter) (1894-1984) az NKVD kárpátaljai ügynöke, a ruszofil politikus 1944 novemberében Ungvár polgármestere, majd a Néptanács elnökének helyettese.

Tarahonics Dimitrij. M. 1940-ben emigrált a Szovjetunióba, majd a Ludvig Svoboda vezette csehszlovák hadseregben szolgált.1944-ben a Zakarpatszka Ukrajina Néptanács tagja.

Teszlovics V. M. 1944-ben a Zakarpatszka Ukrajina Néptanács tagja.

Turjanica (Turef), Ivan Ivanovics (1901–1955) az NKVD kárpátaljai ügynöke. A kárpátaljai kommunista mozgalom vezető személyisége. Magyar katonaként részt vett az I.világháborúban. 1925-től a Csehszlovák Kommunista Párt tagja. 1930–1933 között a Harkovi Kommunista Újságírói Főiskola hallgatója, Kárpátaljára visszatérve bekapcsolódott a szakszervezeti mozgalomba, különböző tisztségeket látott el. 1939-ben a Szovjetunióba emigrált, ahol különböző beosztásokat kapott. Jelentkezett az I. Csehszlovák Hadtestbe, annak egyik kötelékében harcolt. Hazatérése után Karpatszka Ukrajina Kommunista Pártja Központi Bizottságának első titkára, majd a Népi Tanács elnöke (1944–1945) lett. Kárpátalja Szovjetunióhoz történő csatolása után a megyei pártbizottság és a megyei tanács vezetője, ezen kívül az SZSZKSZ Legfelsőbb Tanácsának képviselője (1946), az USZSZK Legfelsőbb Tanácsának képviselője, elnökségének tagja (1947) volt.

Vas (alias Vas János) Ivan Mihajlovics (1904–1966) az NKVD kárpátaljai ügynöke, párt és állami vezető Kárpátalján. 1930–1933 között a kijevi pártfőiskola hallgatója, majd visszatért Kárpátaljára. Mint szovjet határsértő Gulág-rab volt, majd 1943-ban a Buzulukiben toborzott csehszlovák hadtest katonája lett. Kárpátaljára visszatérve a Néptanács tagja, a Zakarpatszka Ukrajina államvédelmi szerv irányítója, a Kárpátaljai Kommunista Párt központi bizottságának titkára, első titkára, a végrehajtó bizottság elnöke stb.

Wájsz Sámuel Leopoldovics (alias Varga Sándor, Václáv Vásely, Karel Wolf) (1899-1971) az NKVD kárpátaljai ügynöke, 1934–1935 között a marxista-leninista iskola hallgatója, 1939-ben a SZU-ba emigrált, 1944-ben visszatért, 1944-ben a Zakarpatszka Ukrajina Néptanács tagja, az ipar- és kereskedelmi ügyek egyik irányítója.

A szovjet-korszak politikai pereinek szervezői, végrehajtói (1944–1970)

Aderihin I., az igazságügy 3. kategóriás tanácsadója, az USZSZK Főügyészének helyettese (Kijev, 1952).

Agejenko őrnagy, az Állambiztonsági Hivatal Huszti Kerületi Osztályának vezetője (Huszt, 1951).

Akszenov/Akszjenon/Akszjonovalezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztály/Hivatal Nyomozói Osztályának parancsnoka (Ungvár, 1946, 1947, 1948, 1949, 1950).

Andrasko Ivan Vasziljevics (1919–1984) az NKVD kárpátaljai ügynöke, a háború előtt a prágai Károly Egyetemen szerzett jogi diplomát. 1944-től 1946-ig Zakarpatszka Ukrajina, 1946-tól 1952-ig Kárpátalja megye főügyésze. Az NKVD utasításai alapján, mint fővádló közreműködött (az ungvári Rendkívüli Bíróságon) az egykori magyar állami közhivatalnokok, a privát és civil szféra vezetői, a rendfenntartó erők, a német és magyar hadsereg egyes katonáinak, tisztjeinek felelősségre vonásában, koncepciós perek lebonyolításában a 15, 20 évig tartó szabadságvesztések kiszabásában, a halálos ítéletek meghozatalában. 1952-ben kizárták a pártból, mivel a csehek alatt egy polgári lap munkatársa volt. Ezt követően haláláig különböző bírósági, ügyvédi feladatokat látott el. 1945 januárjától 1952 augusztusáig Kárpátontúli Ukrajna főügyésze, Kárpátontúli Ukrajna ügyésze, Kárpátontúli terület ügyésze, 3. rangfokozatú állami jogtanácsos, később a kárpátaljai választott bíróság elnöke (Ungvár, 1945–1952).

Beca ügyész, a Beregszászi körzet ügyésze (Beregszász, 1946).

Belicska, a Zakarparszka Ukrajina munkácsi állambiztonsági apparátusának munkatársa, az ungvári Rendkívüli Bíróságnak megküldött nyomozati anyaga alapján súlyos ítéleteket hoztak (Ungvár, 1945–1946).

Bikov hadbíró, a SZU MVD kárpátmelléki határőrcsapat katonai hadbírósága tanácsának tagja közreműködött a magyar és német hadseregben szolgált kárpátaljai személyek elítélésében (1946, Ungvár).

Bizsakov alezredes, a Kárpátontúli területi Belügyi Hivatal I. speciális osztályának vezetője (Ungvár, 1952).

Bogdanov őrnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Hivatal „O" osztályvezető-helyettese (Ungvár, 1948, 1949).

Bojko (alezredes), 1946-tólezredes, az Állambiztonsági Minisztérium Kárpátontúli Területi Hivatala parancsnokának helyettese, 1950-től megbízott parancsnok (Ungvár, 1946, 1947, 1948, 1949, 1950).

Bondarenko állambiztonsági őrnagy körzeti meghatalmazott Boboviscsén, a represszió egyik szervezője (Kárpátalja, 1945-).

Borecki ügyvéd***,*** a Kárpátontúli Területi Bíróság büntetőügyi bírói testület által felkért 1. sz. jogtanácsadó hivatal ügyvédje (Ungvár, 1947).

Boszij Pavlo Ivanovics ezredes, a 4. Ukrán Front hátországának ellenőrzésével megbízott NKVD-osztagok parancsnokhelyettese. A kárpátaljai magyar és német férfiak internálásának egyik aktív szervezője, végrehajtója.

Breza, a Kárpátontúli Területi Bíróság büntetőügyi bírói testület népi ülnöke (Ungvár, 1947).

Bromberg, az USZSZK Legfelsőbb Bírósága büntetőügyi bírói testület által kirendelt védőügyvéd (Kijev, 1947).

Buh alezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériumának Főosztály-vezetője

Burinyin alezredes, az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium 14. csoportjának parancsnoka

Cepkov ezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma 1. nyomozó-részlegének vezetője

Cerkovnij, a Kárpátontúli Területi Bíróság büntetőügyi bírói testület népi ülnöke (Ungvár,1950).

Cirikusz J.G., a kárpátontúli területi ungvári körzet ügyésze, jogász, igazságügyi tanácsadó. (Ungvár,1948).

Csajkovszkaja, az USZSZK ügyészének helyettese speciális ügyekben (Kijev, 1952).

Cserevany igazságügyőrnagya, a Belügyminisztérium Kárpátontúli Kerületi Határőrizeti Egységeinek katonai ügyésze (Ungvár,1947, 1948).

Cserneckij ezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztályának/Hivatalának parancsnoka/vezetője (Ungvár, 1947, 1948, 1949, 1950, 1951, 1952).

Cserneckij alezredes Állambiztonsági Minisztérium KárpátontúliHivatalának osztályvezetője (Ungvár, 1946).

Csernih főhadnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Hivatala Kárpátontúli Területi Főosztály „O" osztály nyomozója

Csikalo I. kategóriás jogász, a Kárpátontúli terület államügyészének speciális ügyekért felelős segédje (Ungvár, 1956).

Csopej D., az igazságügy tanácsosa, a Kárpátontúli terület államügyésze (Ungvár, 1956).

Dabizsa, a 7. sz. Ozernij különleges láger főigazgatóságának főkönyvelője

Danyilenko kapitány, az Állambiztonsági Minisztérium Hivatala Kárpátontúli Területi Főosztályának helyettes osztályvezetője, a területi bizottság megbízottja (Ungvár, 1954).

Dejnicsenko ezredes, az Állambiztonsági Hivatal Kárpátontúli terület Főosztályának helyettes-vezetője (Ungvár, 1951).

Dubrovszkij ezredes, a 4. Ukrán Front SZMERS Kémelhárító Főosztály parancsnokhelyettese**.**

Eszipenko elvtárs, dandártábornok, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériumának miniszterhelyettes

Fedorov hadnagy, a Zakarparszka Ukrajina Állambiztonsági Főosztály ilosvai körzeti osztályának műveleti munkatársa, az ungvári Rendkívüli Bíróság egyik nyomozója.

Fedotov hadnagy, az Állambiztonsági Minisztérium Hivatala Nagyszőlősi Körzeti Osztályának vezető operatív megbízottja (Kijev, 1947).

Filonyenko igazságügyi gárdaőrnagy, a 4. Ukrán Front 8. Légi Hadsereg Haditörvényszékének elnöke, represszziók, kivégzések szervezője (Ungvár, 1944 decemberétől).

Fomicsev alezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Főosztályának "A" nyomozó osztályvezetője, közreműködött az ungvári Rendkívüli Bíróság által meghozott halálos ítéletek végrehajtásában (Ungvár, 1945–1946).

Gavrilov főhadnagy, 1951-től őrnagy, az Állambiztonsági Minisztérium Kárpátontúli Területi Hivatala Nyomozói Osztályának osztályvezetője (Ungvár, 1950).

Gavrilov hadnagy, a Zakarparszka Ukrajina Állambiztonsági Főosztály 3. osztályának műveleti munkatársa, a Rendkívüli Bíróság egyik nyomozója.

Glik Vaszilik, a Zakarpatszka Ukrajina Ungvári Börtönének igazságügyi orvosszakértője, közreműködött a kivégzésekről, öngyilkosságokról készített jegyzőkönyvek felvételében.

Gluhov kapitány, a 4. Ukrán front SZMERS Katonai Kémelhárítási Csoportfőnöksége 4. osztályának munkatársa, részt vett a Kárpátalján letartóztatott közhivatalnokok kihallgatásában, közreműködött elítéltetésükben (Ungvár, 1945 januártól).

Gluscsenko őrnagy, a Zakarparszka Ukrajina Állambiztonsági Főosztály parancsnoka.

Gorilovszkij fő jogtanácsos, az USZSZK Ügyészségének Büntető-eljárási Osztályának ügyésze (Kijev, 1946).

Gyejnyicsenko alezredes az Állambiztonsági Minisztérium Kárpátontúli Területi Hivatala 2. Osztályának vezetője (Ungvár, 1946).

Gyidenko kapitány, a Kárpátontúli területi Belügyi Hivatal I. speciális osztályának vezető operatív megbízottja (Ungvár, 1952).

Haritonov alezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma nyomozó-részlegének helyettes vezetője

Horvát, a Kárpátontúli Területi Ügyészség vádemelő ügyésze (Ungvár, 1946, 1947).

Hriszticsenko kapitány, az Állambiztonsági Minisztérium Nagyszőlősi Körzeti Osztályának vezetője (Nagyszőlős, 1949).

Izrailjan V. igazságügyi ezredes, a 4. Ukrán Front katonai főügyésze, Kárpátalján 1944-1945 között közreműködött több halálos ítélet meghozatalában (Ungvár, 1944 decembere)

Jemeljanov alezredes a 4. Ukrán Front Hátországvédelmi NKVD-csapatok katonai ügyésze Kárpátalján 1944–1945 között represszziók, koncepciós perek, kivégzések szervezője (Ungvár, 1944 decemberétől).

Jakimenko O.N., ítélő bíró, az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Bírósága elnökségének tagja (Kijev, 1955).

Jakunyenko hadnagy, az Állambiztonsági Minisztérium Hivatala Kárpátontúli Területi Nyomozói Osztályának nyomozója (Ungvár, 1948).

Jaroszlavszkij, az USZSZK Legfelsőbb Bírósága büntetőügyi bírói testületének elnöke (elnöklő bíró) (Kijev, 1947)

Jaroszlavszkij V.D., ítélő bíró, az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Bírósága elnökségének tagja (Kijev, 1955).

Jegorov M. P., az MGB Beregszászi Főosztály képviselője

Jeremicsev Nyikolaj őrnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium Kárpátontúli Területi Hivatal Nyomozó Osztály 4. alosztálynak parancsnoka (Ungvár, 1947, 1949, 1950).

Jerjevicsev kapitány, a Zakarparszka Ukrajina Állambiztonsági Főosztály nyomozói osztályának főnyomozója, az ungvári Rendkívüli Bíróság egyik nyomozója.

Jermilov őrnagy, az Állambiztonsági Minisztérium Hivatala Kárpátontúli Területi „O" osztályának vezető operatív megbízottja (Ungvár, 1949, 1950)

Jeszipenko dandártábornok, az USZSZK Állambiztonsági Miniszterének helyettese (Kijev, 1948)

Judkovics M.G. ügyvéd, a Kárpátontúli Területi Ügyvédi Kamara tagja, második jogi tanácsadási iroda, (Ungvár, 1948, 1950)

Kalinics, a Kárpátontúli Területi Bíróság büntetőügyi bírói testület ülnöke (népbíró) (Ungvár, 1947).

Kalinov Mihajlo G., az ungvári Rendkívüli Bíróság tanácsának tagja. Az NKVD utasításai alapján közreműködött a egykori magyar állami közhivatalnokok, a privát és civil szféra vezetői, a rendfenntartó erők, a német és magyar hadsereg egyes katonáinak, tisztjeinek felelősségre vonásában, koncepciós perek lebonyolításában, a 15, 20 évig tartó szabadságvesztések kiszabásában, a halálos ítéletek meghozatalában.

Kampov Mihajlo I., az ungvári Rendkívüli Bíróság tanácsának titkára, magyar tolmácsa. Az NKVD utasításai alapján közreműködött a egykori magyar állami közhivatalnokok, a privát és civil szféra vezetői, a rendfenntartó erők, a német és magyar hadsereg egyes katonáinak, tisztjeinek felelősségre vonásában, koncepciós perek lebonyolításában, a 15-20 évig tartó szabadságvesztések kiszabásában, a halálos ítéletek meghozatalában.

Kapusztyin hadnagy, az Állambiztonsági Minisztérium Ungvári Körzeti Osztályának operatív megbízottja (Ungvár, 1950).

Karatajev hadbíró kapitány, a SZU MVD kárpátmelléki határőrcsapat katonai hadbírósága tanácsának tagja (1946, Ungvár) közreműködött a magyar és német hadseregben szolgált kárpátaljai személyek elítélésében.

Karpjuk hadbíró őrnagy, a SZU MVD kárpátmelléki határőrcsapat katonai hadbírósága tanácsának elnöke (1946, Ungvár), közreműködött a magyar és német hadseregben szolgált kárpátaljai személyek elítélésében.

Kartasov kapitány, az UMVD OBB Kárpátalja Megyei Munkácsi körzet nyomozói osztály munkatársa (1946), nevéhez fűződnek a koncepciós perekhez készített nyomozati anyagok.

Kazancev őrnagy, a 4. Ukrán Front SZMERS Katonai Kémelhárítási Csoportfőnöksége 1. osztályának vezetője, részt vett a Kárpátalján letartóztatott közhiva-

talnokok kihallgatásában, közreműködött elítéltetésükben (Ungvár, 1945 decemberétől).

Klimenko őrnagy, az Állambiztonsági Minisztérium Hivatala Kárpátontúli Területi Nyomozói Osztályának vezetője (Ungvár, 1950, 1951).

Knis őrnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériumának Kárpátontúli Területi Főosztálya "O" Operatív csoportjának meghatalmazott tisztje,

Kolcova ügyész, a Kárpátontúli Területi Ügyészség vádemelő ügyésze (Ungvár, 1950).

Koliskin alezredes, a Kárpátontúli Területi Belügyi Hivatal vezetője és speciális osztályának vezetője (Kijev, 1955).

Kolomijec, a Kárpátontúli Területi Bíróság büntetőügyi bírói testület jegyzőkönyvvezetője (Ungvár,1950).

Kondratyjev, (al)jogtanácsos, a területi ügyész helyettesespeciális ügyekben, (Ungvár, 1946, 1947).

Kovalcsuk vezérőrnagy, a 4. Ukrán front SZMERS Katonai Kémelhárítási Csoportfőnökség parancsnoka (Ungvár, 1945 januártól)

Kovalcsuk 1. kategóriájú jogász, Kárpátontúli terület ügyészének segédje, 1953-tól speciális ügyekért felelős segédje, (Ungvár, 1946-1953).

Kovalenko alhadnagy, az MGB szolyvai körzeti osztályának műveleti tisztje.

Kovály hadnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátaljai Területi Főosztály/Hivatal Beregszászi Körzeti osztály/Hivatalának vezető operatív megbízottja (Beregszász, 1946, 1947, 1948).

Kozár, az Állambiztonsági Hivatal Kárpátontúli területi Főosztálya 2. osztálya 2. alosztályának operatív megbízottja (Ungvár,1948).

Krecsko, a Zakarparszka Ukrajina Állambiztonsági Főosztály nyomozói osztály munkatársa, az ungvári Rendkívüli Bíróság egyik nyomozója (Ungvár, 1945-1946).

Kricsna alhadnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériumának Kárpátontúli Területi Főosztálya 4. nyomozórészlegének nyomozója;

Kruglov kapitány, az Állambiztonsági Minisztérium Hivatala Kárpátontúli Területi „O" Osztályának helyettes vezetője (Ungvár, 1948).

Krukova, az Ukrán SZSZK MGB börtönének 1. számú orvosa

Kudrjavszkij kapitány, Állambiztonsági Hivatal Kárpátontúli területi Főosztályának Huszti Körzeti/Kerületi Hivatala Osztályának vezető operatív megbízottja (Huszt, 1951).

Kulcsár, a Kárpátontúli Területi Bíróság büntetőügyi bírói testület népi ülnöke (Ungvár,1950).

Kurja ezredes, az Állambiztonsági Minisztérium Hivatala Beregszászi Körzeti Osztályának vezetője (Beregszász, 1950)

Kurjata alezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátaljai Területi Főosztály/Hivatal Beregszászi Körzeti osztály vezetője (Beregszász, 1946, 1946,1947).

Kurocskin hadnagy, a Zakarparszka Ukrajina Állambiztonsági Főosztályának munkatársa, az ungvári Rendkívüli Bíróság egyik nyomozója.

Kurpasz P. D., ítélő bíró, az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Bírósága elnökségének tagja (Kijev, 1955).

Kuruc Mária**,** az NKVD kárpátaljai ügynöke, ismertebb nevén Maruszja. Tkanko O. alezredes partizán csapatának volt tagja, aki a leghírhedtebb ungvári ítéletvégrehajtó lett. Ő végezte ki többek között a halálra ítélt Bródy András magyar parlamenti képviselőt és társait.

Kuzovkin A ítélőbíró, az USZSZK Legfelsőbb Bírósága elnökének helyettese (Kijev, 1971).

Lebegyev jogtanácsos, az USZSZK ügyészének speciális ügyekért felelős segédje (Kijev, 1948).

Lipovszkij, a Kárpátontúli Területi Bíróság büntetőügyi bírói testület ülnöke (népbíró) (Ungvár, 1947).

Lizogub ügyvéd***,*** a Kárpátontúli Területi Bíróság büntetőügyi bírói testület által felkért 1. sz. jogtanácsadó hivatal ügyvédje (Ungvár,1947).

Lednej Iván D., (alias Vaszilij Olenics),1930-1934-ben Kijevben tanult, visszatért, 1939-ben a SZU-ba emigrált, 1941-től a szovjet hadseregben speciális feladatokat látott el. 1944-ben visszatért, az ungvári Rendkívüli Bíróság tanácsának tagja. Az NKVD utasításai alapján közreműködött az egykori magyar állami közhivatalnokok, a privát és civil szféra vezetői, a rendfenntartó erők, a német és magyar hadsereg egyes katonáinak felelősségre vonásában, koncepciós perek lebonyolításában, a 15-20 évig tartó szabadságvesztések kiszabásában, a halálos ítéletek meghozatalában.

Lengyel, az Állambiztonsági Minisztérium Kárpátaljai Területi Főosztály/Hivatala Nyomozói Osztályának tolmácsa (Ungvár, 1946).

Lenyisinec Iván**,** a Zakarparszka Ukrajina állambiztonsági hivatal parancsnoka, közreműködött a koncepciós perekhez szükséges nyomozati anyagok összeállításában. A Rendkívüli Bíróságnak megküldött nyomozati anyaga alapján súlyos ítéleteket hoztak.

Levitin ezredes, a 4. Ukrán Front hadtápterületét fedező NKVD-csapatok törzsparancsnokának helyettese, közreműködött a 4. Ukrán Front Katonai Tanácsa 0036. sz. határozat, illetve az AVB 7161. sz. határozat végrehajtásának megszervezésében, ellenőrzésében.

Limar őrnagy, a 4. Ukrán Front SZMERS Kémelhárító Főosztály Katonai Törvényszék által halálra ítéltek végrehajtását felügyelő részleg ungvári parancsnoka.

Logojda Alekszej, az ungvári Rendkívüli Bíróság tanácsának tagja. Az NKVD utasításai alapján közreműködött az egykori magyar állami közhivatalnokok, a privát és civil szféra vezetői, a rendfenntartó erők, a német és magyar hadsereg egyes katonáinak, tisztjeinek felelősségre vonásában, koncepciós perek lebonyolításában a 15-20 évig tartó szabadságvesztések kiszabásában, a halálos ítéletek meghozatalában. 1945 tavaszától a nagybereznai körzet ügyésze.

Mackanyuk Mihajlo 1945. március 26-án a belügyi főosztály milícia parancsnoka.

Maligin alhadnagy, a Zakarparszka Ukrajina Állambiztonsági Főosztály nyomozói osztályának műveleti munkatársa, az ungvári Rendkívüli Bíróság egyik nyomozója.

Majorov kapitány, az USZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Nyomozói Osztályának 3. Alosztálya vezetőjének helyettese (Ungvár, 1948).

Marszkij ezredes, a SZMERS 8. légihadseregéhez tartozó kémelhárító-felderítő részleg munkácsi osztályvezetője, a helyi represszziók szervezője.

Martonov, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztály vizsgáló tisztje

Margitics János Mihály tolmács a beregszászi körzeti MGB képviseletében

Masin, az OZERLAG vezetője

Masin, a 7. sz. Ozernij különleges láger főigazgatóság elszámolási főosztályának vezetője

Máriástolmács, 1945-től a Kárpátontúli Ukrajna állambiztonsági apparátusának munkatársa, 1946-tól az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztályának tolmácsa (Ungvár, 1945, 1946, 1947).

Mescserjakovalezredes, a 4. Ukrán Front SZMERS Katonai Kémelhárítási Csoportfőnöksége 4. osztályának vezetője, részt vett a Kárpátalján letartóztatott közhivatalnokok kihallgatásában, közreműködött elítéltetésükben (Ungvár, 1945 decemberétől).

Melnyikov alezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériumának 1. osztályának vezetője

Mihajlovszkij, az USZSZK Legfelsőbb Bírósága büntetőügyi bírói testületének tagja (Kijev, 1947)

Mikita, a Kárpátontúli Területi Bíróság büntetőügyi bírói testület népi ülnöke (Ungvár, 1947).

Milánov, a Kárpátontúli Területi Bíróság büntetőügyi bírói testület titkára (Ungvár, 1946).

Mironenko, a Beregszászi Körzeti Végrehajtó Bizottság titkára (Beregszász, 1946)

Mjakagolov, a Zakarparszka Ukrajina Állambiztonsági Főosztály ilosvai körzetiosztályának műveleti munkatársa, az ungvári Rendkívüli Bíróság egyik nyomozója.

Mjasznyikov A. igazságügyi vezérőrnagy, a 4. Ukrán Front Katonai Hadi-törvényszékének elnöke, Kárpátalján 1944–1945 között közreműködött több halálos ítélet meghozatalában (Ungvár, 1944 decemberétől).

Molnár alhadnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériumának tolmácsa

Morgentál, a Beregszászi Körzeti Végrehajtó Bizottság elnökhelyettese, 1950-től elnöke (Beregszász, 1946)

Mudraja bíró*,* az USzSzK Igazságügyi Minisztériuma Kárpátontúli Területi Bíróság büntetőügyi bírói testület tagja (elnöklő bíró), (Ungvár, 1947).

Naszagev hadnagy, az Állambiztonsági Hivatal Nyomozói Osztályának nyomozója, (Ungvár, 1951).

Natkulinec M. V., a beregszászi városi tanács képviselője,

Necsiporenko, a Kárpátontúli Területi Ügyészség vádemelő ügyésze (Ungvár, 1947).

Necsiporuk, a Kárpátontúli Területi Ügyészség vádemelő ügyésze (Ungvár, 1947).

Negotov hadnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériumának Kárpátontúli Területi Főosztálya "O" Operatív csoportjának a meghatalmazott tisztje

Noscsenko P.H. ítélő bíró, az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Bíróságának elnöke (elnöklő bíró) (Kijev, 1955).

Nyamescsuk Vaszilij (alias Nikolaj Nedály, Jónás István, Ivan Fjodorovics Zseleznyak) NKVD ügynök, 1939-ben a SZU-ba emigrált, 1944 tavaszán visszatért, speciális feladatokat teljesített, későbbiekben az ungvári Rendkívüli Bíróság tanácsának tagja. Az NKVD utasításai alapján közreműködött az egykori magyar állami közhivatalnokok, a privát és civil szféra vezetői, a rendfenntartó erők, a német és magyar hadsereg egyes katonáinak, tisztjeinek felelősségre vonásában, koncepciós perek lebonyolításában a 15, 20 évig tartó szabadságvesztések kiszabásában, a halálos ítéletek meghozatalában.

Nyikityin alhadnagy, az Állambiztonsági Minisztérium Hivatala Kárpátontúli Területi Nyomozói Osztályának nyomozója (Ungvár, 1948).

Ogijenko őrnagy, az Állambiztonsági Hivatal Kárpátaljai Megyei Főosztálya „O" osztálya vezetőjének helyettese, 1950-től vezetője(Ungvár, 1949, 1950).

Okály, a Zakarparszka Ukrajina Állambiztonsági szolgálat hivatalnoka (Ungvár, 1945 április).

Omelcsuk főhadnagy**,** a Zakarparszka Ukrajina Állambiztonsági Főosztály „K" részlegének parancsnokhelyettese.

Omeljanenko M., a Kárpátontúli Irodalmi és Kiadói Ügyek Igazgatóságának vezetője (Ungvár, 1948).

Opalenik, *a* Zakarparszka Ukrajina Állambiztonsági Főosztályának munkatársa, az ungvári Rendkívüli Bíróság egyik nyomozója (Ungvár, 1945 márciusától 1946-ig).

Pacula hadnagy, az Állambiztonsági Minisztérium Hivatala Kárpátontúli Területi Nyomozói Osztályának főnyomozója, 1950-től vezető nyomozója, (Ungvár, 1949, 1950, 1951).

Paholok kapitány, az Állambiztonsági Minisztérium Beregszászi Körzeti Osztályának főnyomozója (Beregszász, 1946).

Papkin hadnagy, az USZSZK Állambiztonsági Minisztérium Hivatala Beregszászi Körzeti Osztályának vezető nyomozója (Beregszász, 1950).

Pavlovics, az Állambiztonsági Hivatal Nyomozói Osztályának hadnagya és az Állambiztonsági Hivatal nyomozója (Ungvár, 1949).

Pavlovics szakaszvezető, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Területi Főosztályának magyar tolmácsa (Ungvár, 1949, 1951, 1952).

Pcselinszkij, a Kárpátontúli Területi Bíróság büntetőügyi bírói testület népi ülnöke (Ungvár, 1946).

Pedcsenko kapitány, az Állambiztonsági Minisztérium Hivatala Kárpátontúli Területi Nyomozói Osztályának nyomozója (Ungvár, 1948).

Petrenko kapitány, az Állambiztonsági Minisztérium Hivatala Kárpátontúli Területi „O" osztálya vezetőjének feladatát ellátó megbízott (Ungvár, 1947, 1948).

Petrov alezredes, az Állambiztonsági Minisztérium Ungvári Körzeti Osztályának vezetője (Ungvár, 1950)

Perepilicja, a Kárpátontúli Területi Bíróság büntetőügyi bírói testület népi ülnöke (Ungvár,1950).

Pivovarec őrnagy, az USZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Nyomozói Osztálya vezetőjének helyettese (Kijev, 1948).

Podobedov ezredes, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Ungvári Körzeti Osztályának vezetője

Pop Dimitro, a Zakarpatszka Ukrajina Ungvári Börtönének parancsnoka.

Poperek vezérőrnagy, az USZSZK Állambiztonsági Minisztérium miniszterének helyettese (Ungvár, 1948).

Popovics, a Zakarparszka Ukrajina állambiztonsági apparátusának munkatársa, az ungvári Rendkívüli Bíróság egyik nyomozója.

Popovics M.M., a Szovjetunió Minisztertanácsa mellett működő vallásügyi tanács Kárpátontúli területi megbízottja feladatait ellátó személy (Ungvár, 1948).

Postenko alezredes, az Állambiztonsági Minisztérium HivatalaUngvári Körzeti Osztályának vezetője (Ungvár, 1946).

Potebenyko M., az igazságügy 2. kategóriájú állami tanácsosa, az USZSZK Főügyészének első helyettese (Kijev, 1956).

Proszkurin hadnagy, a Zakarparszka Ukrajina Állambiztonsági Főosztály 2. osztály 5. részlegének műveleti munkatársa, az ungvári Rendkívüli Bíróság egyik nyomozója.

Puhkalova, a Kárpátontúli Területi Bíróság büntetőügyi bírói testület népi ülnöke (Ungvár,1950).

Raszkazov, az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium "A" csoportjának végrehajtója

Rebenkova E.G. ügyvéd, Ungvári 1. sz. jogi tanácsadói hivatal az ügyvédi testület tagja (Ungvár, 1951).

Resetár Mária, az ungvári Rendkívüli Bíróság tanácsának titkára. Az NKVD utasításai alapján közreműködött az egykori magyar állami közhivatalnokok, a privát és civil szféra vezetői, a rendfenntartó erők, a német és magyar hadsereg egyes katonáinak, tisztjeinek felelősségre vonásában, koncepciós perek lebonyolításában, a 15-20 évig tartó szabadságvesztések kiszabásában, a halálos ítéletek meghozatalában.

Rohora, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium Kárpátontúli Területi Főosztálya „O" Operatív csoportjának munkatársa

Romanovszkij, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztérium Kárpátontúli Területi Főosztálya „O" Operatív csoportjának munkatársa

Rudasz főhadnagy, a 4. Ukrán Front SZMERS Katonai Kémelhárítási Parancsnoksága tábori börtönének parancsnoka (Ungvár, 1945 februártól).

Ruszin Vaszil Pavlovics (Lecovica, 1918) az NKVD kárpátaljai ügynöke, 1940-ben az NKVD 5 évre ítélte, mint szovjet határsértőt. 1944 szeptemberében ugyancsak az NKVD partizán parancsnokként vetette be Kárpátaljára. A Rendkívüli Bíróság elnöke, a megyei bíróság elnöke, a megyei végrehajtó bizottság elnöke volt.

Ruszin V., az USzSzK Igazságügyi Minisztériuma Kárpátontúli Területi Bíróság büntetőügyi bírói testületének elnöke, 1953-tól a Kárpátontúli terület főügyésze, az igazságügy rangidős tanácsosa (Ungvár, 1945-1947,1948, 1949, 1950, 1951, 1952, 1953).

Sadcsij/csin őrnagy, az Állambiztonsági Minisztérium Hivatala Nyomozói Osztályának osztályvezetője (Ungvár, 1946).

Sadrin őrnagy, a Zakarparszka Ukrajina Állambiztonsági Főosztály nyomozói osztályának parancsnoka, az ungvári Rendkívüli Bíróság egyik nyomozója.

Salamova, az Állambiztonsági Minisztérium Hivatala Ungvári Körzeti Osztályának titkára (Ungvár, 1946).

Satrov igazságügyi alezredes, 1944-től a Kárpátalját megszálló 8. Légi hadsereg katonai ügyésze, a kárpátaljai katonai hadbíróság fővádlója, repressziók, kivégzések szervezője. (Ungvár, 1944).

Scsur ügyész őrnagy, a SZMERS 8. légihadseregének katonai főügyészségének nyomozója, repressziók, kivégzések szervezője.

Skoljarenko V., a Munkás Küldöttek Beregszászi Járási Tanácsa Végrehajtó Bizottságának megbízott elnöke (Beregszász, 1954).

Seiler Matvij tolmács, 1945-től a Kárpátontúli Ukrajna állambiztonsági apparátusának munkatársa, (Ungvár, 1945 március).

Solom bíró, az USzSzK Igazságügyi Minisztériuma Kárpátontúli Területi Bíróság büntetőügyi bírói testület elnökének helyettese, (elnöklő bíró), Ungvár (Ungvár, 1946, 1947, 1948, 1950).

Sorubalka őrnagy, a SZMERS-kémelhárító osztályának nyomozó tisztje.

Sugurova Sz. Sz., 3. kategóriájú állami jogtanácsos, az USZSZK ügyészének helyettese (Kijev, 1948, 1955).

Sugorov Sz., az Ukrán SZSZK Ügyészségének helyettes ügyésze, 3. rangfokozatú jogtanácsos (Kijev, 1946)

Szagun K.F. főjogtanácsos, a Kárpátontúli területi ügyész állambiztonsági szervek nyomozói tevékenységét felügyelő fősegédje (Ungvár, 1961).

Szalackij főhadnagy, az USZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Nyomozói Osztálya vezetőjének helyettese (Kijev, 1948).

Szalin D. az igazságügy 1. kategóriás állami tanácsosa, az SZSZKSZ Főügyészének helyettese.

Szavcsenko altábornagy, az Ukrán SZSZK Államvédelmi Minisztériumának miniszterehelyettese (Kijev, 1955–1955).

Szász, a Kárpátontúli Területi Bíróság büntetőügyi bírói testület népi ülnöke (Ungvár, 1947).

Szemakov őrnagy, az Ukrán SZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Kárpátontúli Főosztályának vezetője

Szigeti hadnagy, az Állambiztonsági Minisztérium Hivatala Nagyszőlősi Körzeti Osztályának operatív megbízottja (Nagyszőlős, 1949).

Szilcer, a Kárpátontúli Területi Bíróság büntetőügyi bírói testület népi ülnöke (Ungvár, 1946).

Szimir, a Zakarparszka Ukrajina Állambiztonsági Főosztályának műveleti munkatársa, az ungvári Rendkívüli Bíróság egyik nyomozója.

Szinyev hadnagy, az Állambiztonsági Hivatal Kárpátontúli Területi Nyomozói Osztályának nyomozója (Ungvár, 1946).

Szitnyikov főhadnagy, az Állambiztonsági Hivatal Ungvári Körzeti Osztálya vezetőjének helyettese. (Ungvár, 1946).

Szkityev kapitány, az USZSZK Állambiztonsági Minisztériuma Nyomozói Osztályának vezetője (Kijev, 1948).

Szn(y)eszarenko/Sznyeszdjatko hadnagy, az Állambiztonsági Minisztérium Kárpátontúli Területi Hivatala Nyomozói Osztályának nyomozója, 1952-től vezető nyomozója (Ungvár, 1950, 1951,1952.

Szokolov kapitány, az Állambiztonsági Minisztérium Kárpátontúli Területi „O" Osztályának parancsnoka (Ungvár, 1948).

Szoszkin ezredes, az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium "A" osztályának főosztályvezetője,

Szosznovij kapitány, a 4. Ukrán Front SZMERS Katonai Kémelhárítási Parancsnoksága 4. sz. osztálya 1. alosztályának nyomozója, részt vett a Kárpátalján letartóztatott közhivatalnokok kihallgatásában, közreműködött elítéltetésükben (Ungvár, 1945 januártól).

Szotnyikov alezredes, az Állambiztonsági Minisztérium Kárpátontúli Területi Hivatala 2. Osztályának vezetője, 1950-től 5. Alosztályának helyettes vezetője (Ungvár, 1946).

Szotver Iván Ivánovics, a beregszászi városi önkormányzat vezető nyomozója

Sztroganon (nov) őrnagy, az Állambiztonsági Minisztérium Hivatala Kárpátontúli Területi Nyomozói Osztályának parancsnoka (Ungvár, 1948).

Sztroganov kapitány, az MGB GO MVD munkácsi nyomozói osztályának munkatársa (1946), nyomozati anyagokat készített a koncepciós perekhez.

Tarkinszkaja, az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium Különleges Tanácsa tikárságának munkatársa

Tivadar, a Zakarparszka Ukrajina munkácsi állambiztonsági apparátusának munkatársa, az ungvári Rendkívüli Bíróságnak megküldött nyomozati anyaga alapján súlyos ítéleteket hoztak.

Tkacsuk, az USZSZK Legfelsőbb Bírósága büntetőügyi bírói testületének tagja (Kijev, 1947)

Tokár, Tokár Georgij, az ungvári Rendkívüli Bíróság tanácsának titkára. Az NKVD utasításai alapján közreműködött az egykori magyar állami közhivatalnokok, a privát és civil szféra vezetői, a rendfenntartó erők, a német és magyar hadsereg egyes katonáinak, tisztjeinek felelősségre vonásában, koncepciós perek lebonyolításában, a 15-20 évig tartó szabadságvesztések kiszabásában, a halálos ítéletek meghozatalában. 1946-tól Kárpátontúli Területi Bíróság büntetőügyi bírói testület tagja, jegyzőkönyvvezetője, 1950-től elnöklő bíró (Ungvár, 1947, 1950).

Tokmacsev hadnagy, a Zakarpatszka Ukrajina Állambiztonsági Főosztály 2. nyomozói osztályának parancsnoka, az ungvári Rendkívüli Bíróság egyik nyomozója.

Trubecka, az USZSZK Legfelsőbb Bírósága büntetőügyi bírói testületének tagja (Kijev, 1947)

Tverkin alhadnagy, a Zakarpatszka Ukrajina Állambiztonsági Főosztály 3. osztályának parancsnoka, az ungvári Rendkívüli Bíróság egyik nyomozója.

Ulinec, a Szolyvai körzet ügyésze.

Udovik hadnagy, az Állambiztonsági Hivatal Kárpátontúli Területi Főosztályának vezető operatív megbízottja (Ungvár, 1954).

Tudósi V. I. ügyvéd*,* a Kárpátontúli Területi Bíróság büntetőügyi bírói testület által felkért 1. sz. jogtanácsadó hivatal ügyvédje (Ungvár, 1946, 1947).

Utina, az Ukrán SZSZK ügyészének helyettese

Varga Sándor Sándor (1905) beregszászi lakos, a helyi SZKP VB tagja

Varga Pjotr Iljics *(*alias Román Salek, 1896–1979), 1939-ben a SZU-ba emigrált. 1944-ben visszatért, az ungvári Rendkívüli Bíróság tanácsának tagja. Az NKVD utasításai alapján közreműködött az egykori magyar állami közhivatalnokok, a privát és civil szféra vezetői, a rendfenntartó erők, a német és magyar hadsereg egyes katonáinak, tisztjeinek felelősségre vonásában, koncepciós perek lebonyolításában, a 15-20 évig tartó szabadságvesztések kiszabásában, a halálos ítéletek meghozatalában.

Vinokurov, a Zakarparszka Ukrajina állambiztonsági főosztályának munkatársa, az ungvári Rendkívüli Bíróságnak megküldött nyomozati anyaga alapján súlyos ítéleteket hoztak.(Ungvár, 1945–1946).

Vaszilevszkij kapitány, a 4. Ukrán Front 1. Gárdahadsereg SZMERS Katonai Kémelhárító Osztály vezető nyomozója, vizsgálója, részt vett a Kárpátalján letartóztatott közhivatalnokok kihallgatásában, közreműködött elítéltetésükben (Ungvár, 1945 januártól).

Vasziljevszkij (Vasziljev) őrnagy, az Állambiztonsági Minisztérium Kárpátontúli Főosztály Nyomozói Osztálya parancsnokának helyettese (Ungvár, 1946, 1947, 1948).

Viznickij Mihály Illés tolmács a beregszászi körzeti UMGB képviseletében

Vonokurov hadnagy, az Állambiztonsági Minisztérium Kárpátontúli Területi Hivatala Nyomozói Osztályának főnyomozója (Ungvár, 1946).

Zaszlavszkij alezredes, az SZSZKSZ Állambiztonsági Minisztérium "A" csoportjának parancsnoka

Zudov kapitány, a Kárpátontúli területi büntetőügyek felülvizsgálati csoportjának vezetője (Ungvár, 1954).

Zsupan, az ungvári Rendkívüli Bíróság tanácsának tagja. Az NKVD utasításai alapján közreműködött az egykori magyar állami közhivatalnokok, a privát és civil szféra vezetői, a rendfenntartó erők, a német és magyar hadsereg egyes katonáinak, tisztjeinek felelősségre vonásában, koncepciós perek lebonyolításában, a 15, 20 évig tartó szabadságvesztések kiszabásában, a halálos ítéletek meghozatalában

Zsurbenk O L. főjogtanácsos, a Kárpátontúli terület megbízott ügyésze (Ungvár, 1961).

A FONTOSABB SZU MVD ITL GULAG-TÁBOROK, AHOL A KÁRPÁTALJAIAK RABOSKODTAK

A

Abakan, Abez, Aktasz, Aktau, Aktyubinszk, Alcsán, Alabaz, Aleszkino/ Aliszketo-Ural, Altáj, Alma-Ata, ALZSIR, Amurlag, Andizsán, Angarlag, Angarszk, Areszt, Arlik, Arhangelszk, Arlak, Atka, Azbeszt, Azerbajdzsán SZSZK kényszermunkatáborai

B

Bajimba, Bajkonur, Balhas-rézbánya, Banlag, Batik, Beketovka, Belamorszk, Bratszk, Breszt, Bentiber, Berdicse, Buchta-Nachodka, Burusztak

C

Chrompik

Cs

Csaj-Urinszk, Csebokszari, Cseljabinszk, Csez, Csita, Csoncsor, Csukcs-félsziget, Csum, Csuna-19, Csurubaj/Csurbaj Nura/Nuri, Csukcs Autonóm Körzet kényszermunkatáborai, Csukotka

D

Debin, Dnyepropetrovszk, Dnyeprovszk, Dnyeprodzerzsinszk, Dolinka**,** Donbasz, Donyeck, Dubovka, Dubrovlag, Dugyinka/Dudinka

Dzs

Dzsezsdi, Dzsezkazgan, Dzsezkazgan-Rudnyik, Dzsoni

E

Ekibasztuz

É

Észt SZSZK kényszermunkatáborai

F

Finolnia, Foszforitna

G

Galati, Gorkij/Nyizsnyij Novgorod, Gornaja-lager, Grúz SZSZK kényszermunkatáborai

Gy

Gyelener

H

Harkov, Harkov-8, Herszon, Habarovszk, Holodnij-aranybánya, Huszt

I

Indirka/Indigirszk, Inta, Inta-5, Irkutlag, Irkutszk, Irtkino, Isimbaj, Iszkityin, Ivdel

J

Jagolne, Jájá, Jakutyija, Jakutszk, Javasz, Javasz-11, Jelabuga, Jelsanka, Jenakijevo, Jurga

K

Kadagesan, Kanyon-Berlag, Kakerkan, Kamcsatka, Kamszk, Kanjioniprilszk-aranybánya, Karabas, Karaganda, Karlag, Karlag-Burma, karéliai ASZSZK kényszermunkatáborai, Kazany, Kemerovo, Kijev, Kingir, Kirgiz SZSZK kényszermunkatáborai, Kirov, Kisinyov, Kizil-Kul, Kizil-Tau, Klucs, Kodokcsan, Kolima, Komi ASZSZK kényszermunkatáborai, Komszomolszk, Komszomolszk na Amure, Kotlan, Krajova, Kraszojarszk, Krezan, Krizsovka, Kujbisev, Kumszk, Kungur, Kuznyeclag, Kurszk

L

Lazo, Lebedjan, Lemberg/Lviv, Lerij, Lett SZSZK kényszermunkatáborai, Litván SZSZK kényszermunkatáborai

M

Magadan, Magdagacsi, Makajevka, Marinszk, Marinszk Porzsum-1, Mariupol, Maszka, Medvezsegorszk-Karélia, Mezsdurecsenszk, Minszk, Minuszinszk-Birikul, Moldvai kényszermunkatáborai, Mordvin ASZSZK kényszermunkatáborai, Morsanszk, Moszkva Butirka, Munkács, Murmanszk

N

Narva, Norillag, Norilszk, Nekszikasz, Novaja Zemlja, Novocserkaszk, Novocsunka, Novotroick, Novoszibirszk

Ny

Nyekszikan, Nyikolajev, Nyizsnyij Angarszk, Nyizsnyij Tagil

O

Odessza, OSZFSZK kényszermunkatáborai**,** Omszk, Orsa, Ozerlag/Irkutszk

Ö

Örmény SZSZK kényszermunkatáborai

P

Pecsora, Perm, Permlag, Pervomajszk, Petropavlovszk, Petyerburg, Piket, Polom, Poltava, Potyma-11., 21., Prudi

R

Resoti, Revda, Ribnij na Angare, Roczmesz, Rosztov, Rovno/Horodiscse, Rudnyiki

S

Sakan, Sangaj, Sangalla, Sekszna, Sodrova, Stobero

Sz

Szambor, Szamarkand, Szaransztroj, Szaratov, Szarány, Szarepkin, Szedvorzs, Szejda, Szejmcsan, Szentpétervár, Szeragulka, Szerepki, Szeverouralszk, Sziblag, Szivaja, Szpasszk, Sztalingrád/Volgograd, Sztancija izvesztkaja, Szolikamszk, Szosznovka, Szumszk, Szuszuman, Szverdlovszk/Jekatyerinburg

T

Tadzsik SZSZK kényszermunkatáborai Tajmir, Tajset, Tajset-9, Tajset-11, Tajset-108, Talicin, Tallinn, Tambov, Tartaul, Taskent, Tavda, Temmir Tau, Terekti, Tiraszpol, Tobolszk, Tomszk, Tomszklag, Tula, Turgenyovka, Turinszk

Ty

Tyemnyikovszk, Tyumeny

U

Ufa, Uglics, Uhta, Ungvár, Uralszk, Uráli lágerek, Uráli vízierőmű, Urgal, Uszt-Kut, Uszt-Nera, Utinka

V

Vanyino, Velszk, Verkszartok, Vihorevka, Vilna, Vlagyivosztok, Volgolag, Vorkutlag, Vorkuta szénbánya-lágerei 1-40, Voronyezs, Vorosilovgrád/Luhanszk

Z

Zajarszk, Zaporizsja

HŐSI EMLÉKJELEK KÁRPÁTALJÁN

„Egy nemzet akkor hal meg igazán, ha elfelejti múltját,
ha két kézzel tépi ki önnön gyökereit!”
(Fonyódi Tibor)

A rendszerváltás után a háború áldozatainak és a kommunista diktatúra mártírjainak számos emlékműve létesült és került felavatásra Kárpátalja több településén.A kárpátaljai magyarság és más nemzetiségek képviselői által létrehozott emlékhelyek talapzatánál minden évben gyászszertartással egybekötött koszorúzást tartanak. Kötelességgé és hagyománnyá vált a kegyeletteljes emlékezés azokról a politikai elítéltekről is, akik sokat tettek nemcsak az akkori, hanem a mostani generációkért is.

Az idősebb nemzedék képviselői felismerték annak fontosságát is, hogy tovább adják gyermekeiknek, unokáiknak ezeket a történelmi jelentőségű eseményeket, és sokan felkeresik az emlékhelyeket a fiatalabb generációkkal, hogy ők is megismerhessék azoknak az embereknek a történetét, akik ragaszkodtak elveikhez, értékeikhez, hitükhöz és magyarságukhoz. A még élő elítéltek és túlélők is ilyenkor mesélnek saját unokáiknak a történtekről, és nem hagyják, hogy az érintett időszakról és az átélt eseményekről a közösség tagjai elfeledkezzenek.

Beregszászi járás

Asztély – 1991. október 29-én kopjafát, majd feliratos emlékművet állítottak a helyi köztemetőben. Felirata: *„A sztálinizmus és a II-ik világháború áldozatai.”* A gránittáblákra 43 áldozat nevét vésték fel.

Badaló – A református templom belső falán emléktáblát helyeztek el az I. világháborúban elesett magyar hívek névsorával.

– Kopjafát állítottak 1989-ben a II. világháború és a sztálini önkény áldozatainak a helyi temetőben.

– 1992-ben a település központjában feliratos emlékművet avattak, 88 áldozat nevét gránittáblára vésve örökítették meg.

Balazsér – Feliratos emlékmű a sztálinizmus mártírjainak. Balazsér népe a makkosjánosiakkal együtt emelte 1991. augusztus 10-én az emlékművet a település központjában. 23 balazséri áldozat nevét gránittáblára vésve örökítették meg.

Bátyú – Kopjafa a sztálinizmus áldozatainak a helyi temetőben 1989 novemberében a KMKSZ helyi szervezete állította.

– Feliratos emlékművet állítottak a sztálinizmus áldozatainak 1992-ben a református templom kertjében. A márványtábla felirata: *„Akikért a harang nem szólt.../ Boldogok, akik háborúságot / szenvednek az igazságért, / mert övék a mennyeknek országa. / Máté 5,10/ Állíttatta a KMKSZ bátyúi alapszervezete /1992*. A táblákon 38 bátyúi és 11 újbátyúi áldozat nevét vésték fel.

– *Lónyai-kastély.* 1944. november 14-18. között itt székelő szovjet katonai kommandatúra, a szovjet tisztek három napos munkára regisztrálták és gyűjtötték össze a környékbeli falvakból a magyar hadköteles embereket, innét vitték őket a szolyvai gyűjtőlágerbe.

– Bagu Balázs tanár, helytörténész interjúsorozatot készített a túlélőkkel, az áldozatok özvegyeivel és a szemtanúkkal, amely kötetben is megjelent.[511]

Bene – 1989. november 1-jén kopjafát állítottak a helyi temetőben.

– Magyar hadifoglyok síremléke a zsidó temető szélén. Az 1944 őszén megölt magyar katonák síremlékét a helyi lakosok hozták rendbe.

– Az ezredforduló után: a II. világháború és a sztálinizmus áldozatainak emlékműve a helyi iskola udvarán, a falu központjában. A feliratos emlékműre a faluból a málenkij robotra elhurcolt áldozatok és a háborúban elesettek neveit vésték fel, a márványoszlopon 33 név olvasható.

– 2016. november 13-én az 1956-os Magyar forradalom 60. évfordulója alkalmából a Benei Általános Iskola udvarán emlékművet avattak fel.

– Itt született és tevékenykedett Horváth László (1926–2006) pedagógus és több kötetes helytörténész, aki megírta emlékeit a *„malenkij robotról."*[512] Édesapját, Horváth Simont szintén elhurcolták, majd hazaengedték, későbbiekben koncepciós perben elítélték, a GULAG foglya volt évekig.

Beregardó (Beregszászhoz tartozik) – 1991 szeptemberében feliratos emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak a helyi temetőben. A gránit táblákon 15 beregardói áldozat nevét vésték fel.

– a beregardói római katolikus templom falán, az itt született Haklik Sándor mártír esperes-plébános tiszteletére emléktáblát helyeztek el.

Beregdéda (Társközsége: Mezőhomok) – I. világháborús emlékhely, ma azon a helyen áll, amely egykor a hadba indulók gyülekezési helye volt.

– 1989. november 26-án kopjafát állítottak a sztálinizmus áldozatainak.

– 1991. november 21-én feliratos emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 43 áldozatának a helyi temetőben. Felirata: *„Hiába kérded, mi volt vét-*

[511] BAGU BALÁZS: Életutak., i. m. 2004.

[512] HORVÁTH LÁSZLÓ:*Élet a halál árnyékában.* HORVÁTH SIMON. *Sötét ég alatt. Lágerversek.* Ungvár-Budapest, 2004.

kük a halott fogoly nem felel. Az ártatlan élni akarók örök emlékére a beregdédai és mezőhomoki utókor nevében."

Beregsom – Az I. világháború hőseinek emlékoszlopa a református templom előtt.

– 1991. november 2-án felállították a sztálinizmus és a II. világháború 24 áldozatának feliratos emlékoszlopát a református templom előtt.

Beregszász – A Puskin, ma Széna téren 1999. december 18-án avatták fel a sztálinizmus áldozatai, a II. világháborúban elesett honvédek és munkaszolgálatosok feliratos emlékművét lélekharanggal. Épült Veress Péter képzőművész tervei alapján. A gránit táblákon 316 beregszászi áldozat nevét vésték fel.

– A sztálinizmus áldozatainak emlékműve (1990 novembere, a katolikus temetőben, a kápolna előtt, Horváth Anna alkotása: *Gyászoló anya*).

– A sztálinizmus áldozatainak emléktáblája (katolikus temető) – 1994.11.26.

– *Pásztor Ferenc emléktáblája* (a II. Rákóczi Ferenc téren, a katolikus templom falán). A szövege a következő: *„Pásztor Ferenc / r.k. prelátus /1949/ A terror mártírja emlékére."*

– *Ortutay Jenő emléktáblája* (a görögkatolikus temetőben). Ortutay Jenő (Tarna, 1889 – Ábesz, 1959) görögkatolikus kanonok, szentszéki tanácsos, magyar országgyűlési képviselő, Beregszász polgármestere 1950. december 24-én Ábeszben (Komi Autonóm Köztársaság) halt meg.

– *Szutor Jenő emléktáblája* (a református templomban). Szutor Jenő (Kölcse, 1890 – Lemberg v. Irkutszk? 1951) beregszászi lelkész, 1951-ben letartóztatták, a kihallgatások során halálra verték.

– A sztálinizmus áldozatainak emléktáblája (az Esze Tamás utcában, a Beregszászi 5. Sz. Középiskola falán) – 1994. 11. 26. A kétnyelvű (magyar-ukrán) fekete márványtáblán a következő szöveg olvasható:

„EBBEN AZ ÉPÜLETBEN GYŰJTÖTTÉK ÖSSZE,
INNEN HAJTOTTÁK SZTÁLINI HALÁL-TÁBOROKBA
1944 NOVEMBERÉBEN
BEREGSZÁSZ ÉS A KÖRNYÉK MAGYAR FÉRFILAKOSSÁGÁT."
Alatta olvasható a fenti szöveg ukránul.
BMKSZ – 1994.

– *Benda Kálmán emléktáblája* (Sevcsenko utca) – 1996. Benda Kálmán (Beregszász, 1883 – Ungvár, 1944. november 28.?) A Beregmegyei Vízszabályozó és Ármentesítő Társulat főmérnöke, majd igazgatója volt. 1944. október 28-án a szovjet hatóságok 62 éves korában letartóztatták, elhurcolták, haditörvényszék elé állították, és október 28-án Ungváron kivégezték.

– *Deák György emléktáblája* (1993. a katolikus temetőben, a kápolna falán). A Beregszászi Állami Főgimnázium tanára a sztálini terror, az úgynevezett *„háromnapos malenykij robot"* áldozatává vált.

– *Szakolczay Gusztáv emléktáblája* (1993. a katolikus temetőben, a kápolna falán). A Beregszászi Állami Főgimnázium tanára a sztálini terror, az úgynevezett *"háromnapos malenykij robot"* áldozatává vált.

– A sztálinizmus áldozatainak emléktáblája a református templomban. – 1994.11.20.

– Kopjafa a sztálinizmus áldozatainak emlékére a Sport szálló melletti, Munkácsi úti parkban. Avatása: 2005. november 26. Alkotója: Gergely István (Csetfalva) fafaragó.

– *A református lelkész mártírok emlékműve* (Református zsinati és püspöki hivatal parkja. Avatása: 2008. november 27. Alkotója: Matl Péter.

– *Pásztor Ferenc-fejszobor* beregszászi római katolikusok közösségi házban. Alkotója: Szilágyi Sándor. A szobor fölé emléktábla is készült, melyen a következő sorok olvashatóak: *„Pásztor Ferenc (1880–1951), P. Prelátus, püspöki helynök, főesperes plébános. „Fiúi hódolattal maradok engedelmes fia".* A GULAG-on mártírhalált halt.

– *II. világháborús honvédsírok*. A beregszászi katolikus temetőben felújították a II. világháborúban elesett 92 magyar honvéd sírját. A Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézete és Múzeuma Hadisír-gondozó Irodája dr. Holló József vezérőrnagy, főigazgató irányításával a nevesített katonáknak egységes fakeresztet állított. A temető felavatására 2006-ban került sor.

– *Ortutay Elemér emléktáblája*. 2007 márciusában avattak emléktáblát a Beregszászi Magyar Gimnázium falán az egykori diáknak, a később Gulágot megjárt görögkatolikus áldozópapnak, dr. Ortutay Elemérnek, aki életével, hitével és áldozatvállalásával a kárpátaljai magyarság előtt ma is példaként áll. Az emléktábla szövege: *„Mi csak hűek akartunk / maradni eskünkhöz, / hitünkhöz, nemzetünkhöz..., / de megmagyarázni / nehezen tudom, hogy honnan / volt ehhez erőnk, / bátorságunk" / („...Holnap is felkel a nap") / Ft. Dr. Ortutay Elemér / görögkatolikus áldozópap / a Beregszászi Magyar Gimnázium / volt növendéke / születésének 90., doktorrá avatásának 65., / Gulágról való / hazatérésének 50., / halálának 10. évében. / Beregszászi Görög Katolikus / Esperesi Kerület / 2007. március 22."*A márványtábla bal felső részében Ortutay Elemér arcképe látható.

– Kezdeményezték az I. világháború emlékművének újrafelállítását.

Beregújfalu – 1991. december 8-án feliratos emlékművet állítottak a református templom kertjében a sztálinizmus 43 áldozatának. Az emléktáblán a következő szöveg olvasható: *„A munkatáborokba elhurcolt / mártírok emlékére 1944. / Porladoztok távol idegen földben, bár / emléketek örökké megőrzi ez a táj."*

Borzsava – a település lakossága 1992-ben, falu központjában feliratos emlékművet állított a sztálinizmus és a II. világháború 83 áldozatának.

Bótrágy – a település lakossága 1990. november 1-jén a temetőben feliratos emlékművet állított a sztálinizmus és a II. világháború 80 áldozatának.

Bulcsu (Ma: Beregszászhoz tartozik) – a település lakossága 1991. november 1-jén a faluközpontban feliratos emlékművet állított a sztálinizmus és a II. világháború 58 áldozatának.

* Nagy András (1925–2013) túlélő visszaemlékezése két kiadványban is megjelent.[513]

Csetfalva – 1989. november 26-án emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak a helyi temetőben. A feliratos emlékművet 1996-ban bővítették ki egy márványtáblával, melyen a II. világháború 36 csetfalvai áldozatának névsora szerepel.

Csonkapapi – 1991. november 19-én a református templom kertjében felavatták a második világégésben elesett helybeli magyar katonák, valamint a GULAG-on elpusztított csonkapapi és kispapi lakosok (összesen 51 áldozat) feliratos emlékművét.

– Nagy Zoltán Mihály több szépirodalmi alkotásban is megörökítette az elhurcoltak sorsát. A magyarság 1944-ben bekövetkezett tragédiáját először *A sátán fattya* című regényében dolgozta fel[514], amelyből játékfilm is készült. Később *1944* címmel megrázóan hiteles elbeszélő költeményt írt.[515]

Gát – Kopjafa a sztálinizmus áldozatainak a helyi temetőben (1989. november 26-án állította a KMKSZ helyi szervezete).

– 1990. november 23-án feliratos emlékművet állítottak a temetőben a II. világháború és a sztálinizmus 54 áldozatának.

– A tragikus eseményt a falu szülötte, Kovács Vilmos író, költő regényben[516] örökítette meg; a szerző édesapját is elvitték, pedig kommunista volt. A gáti elhurcoltakkal és Kovács Vilmossal két könyvében is foglalkozott Botlik József történész.[517]

---

[513] NAGY ANDRÁS: *„Dobszóra elsöpört a fúvós zivatar" a sztálini munkatáborokba*. Emlékfoszlányok. KMMI–füzetek IX., 2010., Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/12400/12414/12414.pdf (2014), KURMAI–RÁTI SZILVIA: *A „malenykij robot" a túlélők visszaemlékezéseinek tükrében*. Mélyinterjúk id. Pocsai Vince és Nagy András túlélőkkel. KMMI–füzetek XIV. 2011., Tárolt változat: http://mek.oszk.hu/12500/12546/12546.pdf (2014)

[514] NAGY ZOLTÁN MIHÁLY: *A sátán fattya*. Budapest–Ungvár, Új Mandátum Kiadó, 1991., Második kiadás: Magyar Napló Kiadó, Budapest, 2000., Tárolt változat, hangoskönyv: http://forum.swz.hu/index.php?/topic/457810-nagy-zoltán-mihá1ly-a-sátán-fattya-hangoskönyv2005/ (2012)

[515] NAGYZOLTÁN MIHÁLY: *1944*. Elbeszélő költemény. Együtt 2007/3. melléklete. Második kiadás: Ungvár: Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége.
Tárolt változat: http://epa.oszk.hu/00500/00595/00023/pdf/EPA00595_Egyutt_2007_3_mell_1-16.pdf (2012)

[516] KOVÁCSVILMOS: *Holnap is élünk*. Ungvár, Kárpáti Kiadó, 1965.

[517] BOTLIK JÓZSEF: *Gát*. Száz magyar falu könyvesháza Kht., Budapest, é.n.; *A hűség csapdájában*. Kovács Vilmos költő, író (1927–1977) emlékének. Pályakép és korrajz. Ungvár-Budapest: Intermix Kiadó, 2003.

– A Gáti Kovács Vilmos Középiskola névadó táblája, Kovács Vilmos költő emléktáblája az iskola falán (2007, MÉKK). A helyi művelődési ház falán is Kovács Vilmos emléktáblát helyeztek el.

Gut – Az I. világháború hőseinek emlékműve felirattal.

– A II. világháború és a sztálinizmus 55 áldozatának feliratos emlékműve a település központjában.

– Létrehozták az elhurcoltak emlékparkját, kezdeményezték a fiait siratót anya szobrának felállítását (2008).

– Pocsai Vince (1920) túlélővel 2011. október 24-én Beregardóban mélyinterjú készült.[518]

Halábor – A település lakossága 1989. december 24-én a temetőben kopjafát, majd feliratos emlékművet állított a sztálinizmus és a II. világháború 42 áldozatának emlékére.

Harangláb – A település lakossága feliratos emlékjelet állított a sztálinizmus és a II. világháború 9 áldozatának.

Hetyen – A település lakossága 1992 szeptemberében köztéri feliratos emlékművet állított a sztálinizmus és a II. világháború 42 áldozata tiszteletére.

Kígyós – A település lakossága 1990 novemberében a temetőben feliratos emlékművet állított a sztálinizmus és a II. világháború 28 áldozatának.

Kisbégány – A település lakossága 1990. november 21-én a temetőben feliratos emlékművet állított a sztálinizmus és a II. világháború 35 áldozatának.

Macsola – 1991-ben feliratos emlékművet állítottak a II. világháború és a sztálinizmus 43 áldozatának.

Makkosjánosi – 1991. augusztus 10-én Makkosjánosi és társközsége, Balazsér között emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak. A táblákra 22 makkosjánosi áldozat nevét vésték fel.

Mezőgecse – 1990. október 21-én feliratos emlékművet állítottak a II. világháború és a sztálinizmus 27 áldozatának.

---

[518] Kurmai-Ráti Szilvia: *A „malenykij robot" a túlélők visszaemlékezéseinek tükrében, i. m.* 6-51. p.

Mezőhomok – A település lakossága 1989. november 26-án Mezőhomok és Beregdéda közös temetőjében kopjafát, majd feliratos emlékművet állított a sztálinizmus és a II. világháború 43 áldozatának.

Mezőkaszony – A település lakossága 1991. november 24-én köztéri feliratos emlékművet állított a sztálinizmus és a II. világháború 70 áldozatának.

– 1956-os emléktábla az elítélt mezőkaszonyi fiatalok emlékére: a Mezőkaszonyi Középiskola falán. (Avatás: 2006, MÉKK, UMDSZ).

Mezővári – Kopjafa az I. világháború áldozatainak.

– Vári Fábián László[519] költő, polgárjogi aktivista kezdeményezésére a település lakossága összefogásának köszönhetően 1989 novemberében a temetőben kopjafát, 1992. március 15-én pedig a falu központjában feliratos emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 174 áldozata tiszteletére.

Nagybakta – a település lakossága 1994-ben köztéri emlékművet állított a sztálinizmus és a II. világháború 5 áldozatának.

Nagybereg – A település lakossága 1989 novemberében feliratos emlékművet állított a temetőben a sztálinizmus és a II. világháború 31 áldozatának.

– 1944 novemberében a településen szovjet kommandatúra székelt, amely a *„három napos munkára”* összegyűjtött magyar férfiakat a szolyvai gyűjtőtáborba irányította.

– Az itt született Füzesi Magda költő *Évforduló*[520] (1990) című versében a túlélők nevében fogalmazza meg az igazságot, miszerint a múltat nem lehet elfelejteni, a bűnöket nem lehet megbocsátani: *„A túlélőkön szégyenbélyeg: / kimondatlan átok, / meggyónatlan gyűlölet, / kiokádatlan méreg.”*

Nagybégány – A település lakosságának agilis tagjai 1989. október 31-én a temetőben kopjafát, 1990-ben, a falu központjában feliratos emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 54 áldozatának.

Nagy- és Kisbakos (Szvoboda) – a település lakossága 1991. november 24-én köztéri emlékművet állított a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak.

---

[519] Vári Fábián László egyes verseiben szintén megidézi hozzátartozói elvesztését, a korszak tragédiáját: VÁRI FÁBIÁN LÁSZLÓ : *Korahalott nagybátyámért*. In: Kivont kardok között, Budapest, 1992., 15. p.; *Változatok a halotti beszédre*. In: *Jég és korbács,* Budapest, 2010., 75. p.

[520] FÜZESIMAGDA: *Táj gesztenyékkel*. Versek. Budapest–Beregszász, Hatodik Síp – Mandátum, 1998., 19-20. p.

Nagymuzsaly – A település lakossága 1989 novemberében a temetőben kopjafát, a falu központjában feliratos emlékművet állított a sztálinizmus és a II. világháború 130 áldozatának.

– *Narancsik Imre-emléktábla.* Az 1947-ben letartóztatott Narancsik Imre[521] (Csallóközaranyos, 1904 – Irkutszk, 1947), a község neves református lelkésze, helytörténész, lapszerkesztő, teológiai tanár is koncepciós per áldozata lett. A templom előcsarnokában van egy emléktábla Narancsik Imre református lelkész emlékére, akit 1946-ban elhurcoltak, és a sztálini lágerben halt meg 1947-ben.- A helyi református könyvtár a mártír nevét vette fel.

Rafajnaújfalu – A település lakossága összefogásának köszönhetően 1991 szeptemberében a református templom kertjében feliratos emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 11 áldozatának.

Sárosoroszi – A település lakosságának képviselői 1989. november 18-án a temetőben kopjafát, 1990. július 26-án a római katolikus templom kertjében feliratos emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 63 áldozatának.

Tiszacsoma – A település lakosságának önzetlen képviselői 1990. július 15-én a temetőben kopjafát emeltek (Ruszin Ferenc és Bakancsos László kivitelezésében) a sztálinizmus és a II. világháború 46 áldozatának.

Zápszony – Emléktábla a II. világháború és a sztálinizmus áldozatainak (Állítva 1989 őszén) – 1991 augusztusában, a falu központjában emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 10 áldozatának.

Huszti járás

Huszt – I. világháborús katonai temető a Várdomb alján, legutóbb 1989-ben szedték rendbe. (Az 1943 novemberében leleplezett I. világháborús hősi emlékművet 1944 után a sztálinisták leromboltatták.)

– 1990. november 24-én a település temetőjében kopjafát állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak.

– A római katolikus templomkertben feliratos emléktáblát állítottak a kommunista diktatúra 29 áldozatának.

– *Gecse Endre emléktáblája.* Gecse Endre (Gálocs, 1907 – Ungvár, 1959. január 7.) református lelkész, 1956 mártírja. Huszton a református templom falán emléktábla hirdeti, hogy ő volt a kárpátaljai magyar lelkészek utolsó mártírja.

---

[521] A mártír lelkészről Muzsalyban református könyvtárat neveztek el, nevét Beregszászban és Szolyván felvésték a mártírok emléktáblájára.

Visk – 1989. november 26-án kopjafát állítottak a II. világháború és a sztálinizmus áldozatainak a református templomkertben. A 100 mártír névsorát 1992 novemberétől a református templom kőkerítésén elhelyezett márványtáblán olvashatjuk.

– *Fodó Sándor emléktáblája*. 2006. augusztus 13-án emléktáblát avattak Fodó Sándor szülőfalujában, Visken. Az emlékjelet a MÉKK kezdeményezésére annak a háznak a falán helyezték el, amely az egykori szülőház helyén ma áll.

– A II. világháborúban hősi halált halt férfiak névsorát a Balázs István által fából faragott, 2000. december 3-án felavatott emlékjel őrzi az I. világháborús hősök nevével együtt.

– 2001. november 25-én ide vésték fel a koncepciós perek áldozatainak nevét is. Az ezeken az alkalmakon megkonduló lélekharangot Udvari István ónodi orvos ajándékozta a viski magyaroknak.

– A mártírok központi emlékhelyét 2006. augusztus 20-án avatták fel, az egyik márványlapon a következő felirat olvasható: *„Az 1943. július 11-én felavatott hősi Turul-emlékművet a szovjetek 1944-ben lerombolták. Stark István építészmérnök újra tervezése alapján állíttatta az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség és a KAMOT Jótékonysági Alapítvány. A Turulmadár Matl Péter munkácsi szobrász munkája. Az UMDSZ, KMKSZ adatközlői, Ötvös Sándor és Czébely Lajos névsorai alapján a feliratokat kivitelezte: Jendrék Tibor és Jendrék Sándor minaji kőfaragó. 2006. 03. 19."* Az emlékmű márványtábláin a két világháborúban és a lágerekben meghalt viski lakosok neve, összesen 216 név olvasható. Az emlékmű a település központjában áll.

Munkácsi járás

Barkaszó – A település lakossága 1989-ben, a helyi temetőben kopjafát, 1990. november 2-án a falu központjában feliratos emlékművet és emléktáblát állított a sztálinizmus és a II. világháború 80 áldozatának.

Beregrákos – A település lakossága 1991. december 6-án a református templom kertjében feliratos emlékművet állított a sztálinizmus és a II. világháború 62 áldozatának.

– A településen található a Beregrákoson 1944. október 26-án elesett 4 honvéd sírhelye[522]: Bársony Ernő tizedes (1914), Németh Károly tizedes (1921), Lakatos István honvéd (1913) és Őri István honvéd (?).

Csongor – A település lakossága 1990-ben a református templom kertjében feliratos emlékművet állított a sztálinizmus és a II. világháború 202 áldozatának.

---

[522] U.o., Babucs Zoltán hadtörténész-muzeológus, a Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézete és Múzeuma tudományos munkatársának adatközlő levele, dr. Bíró Andor hadisírgondozó irodavezető-helyettes kísérőlevele (Nyt. Sz..: 9/91), Budapest, 2004. szeptember 3. A kutatásokat a HM HIM munkatársai végezték.

Dercen – A település lakossága 1989. november 26-án a falusi temetőben kopjafát, 1991. május 12-én a református templom kertjében feliratos emlékművet állított a sztálinizmus és a II. világháború 72 áldozatának.

– 2009–2010-ben a magyar kormány támogatásával, a helyi polgármesteri hivatal és a Kárpátaljai Magyar Szervezetek Fóruma (elnök: Kincs Gábor) szervezésében a derceni dombon létrehozták a II. világháború emlékhelyét, 25 méter magas keresztet állítottak fel, kialakították a megbékélés emlékparkját és közös temetőjét, ahová az ukrán és a magyar honvédelmi minisztérium közreműködésével tervezik áttemetni a különböző nemzetiségű katonák földi maradványait.

Fornos – 1989-ben a falusi temetőben emlékkövet, 1991-ben feliratos emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 17 áldozatának.

Izsnyéte – A település lakossága 1991 novemberében a református templom kertjében feliratos emlékművet állított a sztálinizmus és a II. világháború 11 áldozatának.

Munkács – Az I. világháborús magyar-osztrák katonai temető emlékoszloppal az Ilosvai úton.

– A Rákóczi-kastély előtti téren köztéri szobor és feliratos emlékfal a II. világháború és a sztálinizmus 149 áldozatának emlékére. Alkotója Matl Péter munkácsi szobrász. Avatás: 1991. november 17. A kőszobor egy törött szárnyú turult tartó anyát ábrázol.

– Emléktábla (a mártírok névsorával) a Rákóczi-kastély udvarát záró téglafalon magyar-ukrán-német nyelven. Avatás: 1999. november 17-én.

Lavki/Lóka és **Ivanyivci/Iványi** – A két falu közelében a kommunista diktatúra megtorló szerve, az NKVD által szervezett Romzsa Tódor püspök ellen elkövetett merénylet helyén emlékmű áll.

Szernye – I. világháborús emlékmű a falu közterén.

– A település lakossága 1990-ben a református templom mellett feliratos emlékművet emelt a sztálinizmus és a II. világháború 32 áldozatának. Felújították az I. világháborús emlékművet is.

– *Balog Sándor-emléktábla.* Az iskolakertben emlékművet állítottak az egykori Szernyei Gyöngykaláris vezetőjének, a több mint 10 évig szibériai lágerekben raboskodó Balog Sándor kántortanítónak, lágerköltőnek.

Nagybereznai járás

Uzsoki-hágó – A hágó tengerszint feletti magassága 889 méter. Itt halad keresztül a Lembergbe/Lvivbe tartó országút és vasút. A hágóért mindkét világháborúban kemény harcok folytak.

– 1914–15 telén a Szurmay hadtest, ill. a 38. honvéd hadosztály katonái a kemény télben minden orosz támadást visszavertek, megvédték a hágót.

– A hágón látható egy I. világháborús osztrák–magyar és orosz közös katonai temető, kétnyelvű felirattal, emlékoszloppal. 2008-ban megvalósították a katonai emlékmű teljes felújítását, melyet a Vitéziskola elnevezésű táborozáson részt vett Lemberg (Lviv) megyei cserkészek végezte a nyugat-ukrajnai katonatemetők rendezését célzó program keretében. Az Uzsoki-hágón lévő katonatemető és emlékmű felújítását az orosz kormány a Lemberg megyei orosz szervezetek közreműködésével finanszírozta.

– 1944-ben pedig a szovjet csapatoknak Románia árulása, átállása után nem kellett megküzdeniük az Árpád-vonal elfoglalásáért, a román kézen lévő Dél-Erdélyen keresztül átkarolták a magyar és német csapatokat, így vissza kellett vonulni az Árpád-vonaltól.

– A hágó környéken számos temető van, melyekbe az egykori magyar, vagy német, vagy orosz elesett katonák vannak eltemetve.

Nagyszőlősi járás

Akli – 1989. novemberben kopjafát állítottak a II. világháború és a sztálinizmus áldozatainak a helyi temetőben.

– 1990. november 11-én a református templom kertjében feliratos emlékművet emeltek a sztálinizmus és a II. világháború 19 áldozatának.

Aklihegy – 1989. november 27-én kopjafát állítottak, majd feliratos emlékművet emeltek a sztálinizmus és a II. világháború 18 áldozatának.

Batár–1990. novemberében a helyi temetőben kopjafát, a görögkatolikus templom kertjében feliratos emlékművet emeltek a sztálinizmus és a II. világháború 3 áldozatának.

Csepe – 2013. október 6-án az első és II. világháborúban elhunyt csepei lakosok emlékének közös emléket állítottak. A régi-új emlékműre felkerültek a II. világháborúban elhunytak nevei és a magyar címer is (Duszin János kőfaragó mester munkája által). Emellett sikerült készíttetni egy kis árkon átívelő hidat kovácsoltvas korláttal és egy bejárati kaput is.

Fancsika – a temetőben feliratos emlékművet emeltek a sztálinizmus és a II. világháború 17 áldozatának.

Feketeardó – 1990. november 11-én a helyi temetőben kopjafát, majd feliratos emlékművet emeltek a sztálinizmus és a II. világháború 33 áldozatának.

Feketepatak – 1989 novemberében a helyi református templom külső falán feliratos emléktáblát helyeztek el a sztálinizmus és a II. világháború 23 áldozatának.

– Nagy Jenő (1926–2004) feketepataki, Ungvárra elszármazott túlélő naplót írt az átélt eseményekről.[523]

Fertősalmás – Emlékoszlopot állítottak az I. világháború 24 hősének a református templom kertjében.

– 1989. november 18-án a helyi temetőben kopjafát, 1990. október 14-én a református templom kertjében feliratos emlékművet emeltek a sztálinizmus és a II. világháború 11 áldozatának.

Forgolány – 2007 őszén a Magyar Értelmiség Kárpátaljai Közössége és a Móricz Zsigmond Kulturális Egyesület szervezésében a református és a görögkatolikus templom közötti területen emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 23 áldozatának.

Gödényháza – Emléktáblát helyeztek el az I. világháború hőseinek a templom falán.

– 1946-ban a hazatért túlélők és a halottjaikat sirató asszonyok a templom falán az I. világháború hőseinek emlékjele mellé hasonló emléktáblát helyeztek el, amit a túlbuzgó janicsár-kommunisták eltávolíttattak.

– 1989. november 26-án a helyi temetőben feliratos emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 15 áldozatának.

Királyháza – 1989. november 18-án a helyi temetőben kopjafát, 1990. október 28-án a római katolikus temetőben emléktáblát állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 34 áldozatának.

Nagypalád – Az I. világháborúban elpusztultak emlékoszlopa áll a templom kertjében.

– 1989. november 18-án a helyi temetőben kopjafát, 1989. október 27-én a főút menti temetőben feliratos emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 51 áldozatának. (Ez volt az első emlékjel Kárpátalján, a járási hatalmi szervek vezetői akadályozták a megemlékezést.)

Nagyszőlős – 1989. november 24-én a város római katolikus temetőjében kopjafát, feliratos emléktáblát állítottak a 15 áldozat emlékére. Később a megyeházán (ma: Perényi Középiskola) emléktáblát helyeztek el a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak.

– 1956-os emléktábla a Nagyszőlősi Perényi Zsigmond Középiskola falán. (Avatás: 2006, MÉKK, UMDSZ).

---

[523] NAGY (1992), i.m.17-18. p.

Nevetlenfalu –1989. novemberében a római és a református templom kertjében emlékjelet, 1992. augusztusában a település központjában feliratos emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 15 áldozatának.

– *Illés József emléktáblája*. 2006. október 23-án, a helyi középiskola falán, a tanintézettel és más szervezetekkel együtt tisztelői emléktáblát állítottak Illés József volt tanár tiszteletére, aki részt vett a nagyszőlősi ellenálló csoport tevékenységében, s börtönt is szenvedett az 1956-os magyar forradalom melletti kiállásáért.

Salánk – 1989. november 26-án a falu főterén feliratos emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 59 áldozatának.

– *Romzsa Tódor emlékoszlopa*. (2006, készítői Pólin Elek és Pólin Béla fafaragók). *„Romzsa Tódor / 1911–1947 / Hogy mindnyájan egyek legyenek... / Jn. 17–21."* A vértanú görögkatolikus püspökről utcát is elneveztek.

Szőlősgyula–1989. novemberében a helyi temetőben kopjafát, 1990-ben feliratos emléktáblát állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 34 áldozatának.

Tekeháza – 1989. november 26-án a helyi református temetőben feliratos emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 19 áldozatának.

Tiszabökény – 1996-ban a falu központjában közös feliratos emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 13 tiszabökényi és 10 farkasfalvi áldozatának. A Hadady Csaba építészmérnök által tervezett emlékmű elkészítésének teljes költségét ifj. Dupka György vállalta magára. A földterületet a községi tanács (polgármester: Homoki Erzsébet) biztosította.

– Emlékmű a II. világháborúban elhunyt önkénteseknek.

– *Kökörcsényi Pál emléktáblája*. Kökörcsényi Pál egykor elítélt görögkatolikus lelkész emléktáblája a tiszabökényi görögkatolikus templom falán (2006, a MÉKK a Móricz Zsigmond Kulturális Egyesülettel közösen).

– Római katolikus Emlékkereszt az 1945–1956 között elhurcolt kárpátaljai római katolikus hitvalló papoknak, az I. és II. világháború áldozatainak és a történelmi egyházak életáldozatainak.

– A szovjetellenességért Gulág-rabságra elítélt tiszabökények emléktáblája.

– A mártír Bródy András miniszterelnök, Bencze György és a magyar képviselőtársak emléktáblája.

– Kökörcsény Pál görögkatolikus lelkipásztor és Árvay Dezső római katolikus lelkipásztor, egykori Gulág-rabok emléktáblája.

– Egyházüldözés Kárpátalján 1944-1991 *Idővándor* tematikus kiállítás (állandó) a tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet templom közösségi termében.

– vitéz Toldi Gábor egykori Gulág-rab tiszteletére emelt emlékhely.

Tiszafarkasfalva – 1996-ban Tiszabökény központjában közös, feliratos emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 10 farkasfalvai áldozatának.

Tiszakeresztúr – 1989 novemberében a helyi temetőben sírkövet, majd a református templom kertjében feliratos emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 10 áldozatának.

Tiszapéterfalva – 1990. július 8-án a település központjában közös feliratos emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 22 péterfalvi és 17 tivadarfalvi áldozatának. A monumentális, árkádos emlékoszlop kivitelezését annak tervezője, Hadady Csaba építészmérnök irányította. Az emlékoszlopon elhelyezték a zsidó holocaust áldozatainak névsorát is. 2013-ban felújították.

Tiszaújhely – 1989. november 26-án a templom kertjében feliratos emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 10 áldozatának.

Tiszaújlak – 1989. november 16-án a temetőben emléktáblát, majd a falu központjában feliratos emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 29 áldozatának.

Tivadarfalva – A település a II. világháborús 17 áldozat nevét külön márványtáblára vésette, amit 1990. július 8-án a Tiszapéterfalva központjában állított emlékművön helyeztek el.

Verbőc – 1989 novemberében a református templom kertjében emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 41 áldozatának.

Ökörmezői járás

Alsókalocsa – *Árpád-vonal múzeum* a Talabor partján, Alsókalocsa déli részén az Árpád-vonal fennmaradt betonfedezékeiben berendezett kiállítás, betonvölgyzárak.

Stajer-bunker – a II. világháború után a szovjethatalommal szembeszálló ukrán hazafiakat tömörítő UPA bunkerrendszere az alsókalocsai hegyekben.

– *A Megbékélés emlékműve.*

Csuszka – felújított magyar katonai temető.

Ökörmező – I. és II. világháborús katonai temető maradványai.

Tarújfalu/Novoszelica – I. világháborús katonai temető maradványai.

Toronya – I. és II. világháborús katonai temető maradványai.

Toronyai-hágó – Tengerszint feletti magassága 931 méter. A hágón halad keresztül az R21 jelzésű Dolina–Huszt autóút.

– I. és II. világháborús katonai temető maradványai.

– 1914. szeptember 17-én itt is betörtek az orosz cári csapatok, Ökörmezőig jutottak, de szűk hónap alatt kiverték őket katonáink. A súlyos harcok emlékét őrzi a közös katonai temető és emlékmű a hágónál.

– A II. világháborúban itt is kiépült a hármas védelmi vonal, a Hunyadi állás a Kárpátok túloldalán, a Szent László védelmi vonal a hágóknál és belül az Árpád-vonal, amely szinte áttörhetetlen volt. Itt is található bunker, ill. a környező hegyekben Vízközig bunkerek és harckocsi akasztók emlékeztetnek a II. világháborús magyar védelmi vonalakra. II. világháborús katonai temető maradványai. – Szovjet, ukrán katonai emlékmű

Perecsenyi járás

Perecseny – Keresztdomb és kálvária-domb a kommunizmus áldozatainak tiszteletére.

Lubnya (Kiesvölgy) – felújított magyar katonai sírok.

Rahói járás

Gyertyánliget – 1989. november 26-án a római katolikus temetőben vaskeresztet avattak fel.

– 1991. november 24-én feliratos emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 28 áldozatának tiszteletére.

Kőrösmező – 1990. októebr 14-énfeliratos emlékművet állítottak a II. világháború és a sztálinizmus 29 áldozatának.

*Kevele-Szvidovec (*Körösmezőhöz tartozik) – A katolikus egyház támogatásával sikerült felépíteniük kápolnatemplomukat, valamint emlékoszlopokat állítottak az I. és II. világháborúban elesett hősök emlékére (2008).

Nagybocskó – 1992-ben a település temetőjében feliratos sírkövet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 23 áldozatának.

Rahó – 1990. október 28-án a város temetőjében feliratos emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 38 áldozatának.

– II. világháborús magyar katonai temető maradványa a helyi temetőben.

Tatár-hágó –Az I. világháború idején, 1914-ben az osztrák–magyar csapatok súlyos harcokat vívtak a hágónál az orosz cári csapatokkal.

– A hágónak fontos szerep jutott a II. világháború idején. A magyar honvédség utánpótlását a hágón keresztül biztosították. Környéke az Árpád-vonal erődítményrendszerébe tartozott, ezért 1944-ben súlyos harcok színtere volt a vidék.

– Számos temető van a környéken, melyekbe az egykori magyar, vagy német, vagy orosz elesett katonák vannak eltemetve.

– 921 m tengerszint feletti magasságban megtekinthetők az ezeréves határon: a Trianon előtti magyar határőrbódé, a határsorompó két betontömbje, a Trianon után állított cseh-lengyel, lengyel-magyar, szovjet magyar határkövek, a szovjet elesett katonák emlékműve, a hősök emlékére emelt imahely stb.

Terebesfejérpatak – 1990 októberében a település temetőjében feliratos sirkövet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 7 áldozatának.

Tiszabogdány – a település temetőjében feliratos sírkövet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 7 áldozatának.

Szolyvai járás

Szolyva – Sok ezer magyarságáért meggyilkolt kárpátaljai központi emlékműve Szolyván, az egykori gyűjtőtábor helyén kialakított emlékparkban található, a Siratófal márványtábláira 12 723 áldozat nevét vésték fel. A Szolyvai Emlékpark a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak emlékére létrehozott kegyhely. Az emlékparkban látható: emlékoszlop az I. világháború idején elhunyt katonák emlékére, osztrák-magyar-német katonai temető. – Ugyanitt a II. világháborúban elesett magyar honvédek maradványainak újratemetett sírhantja.

– 2004-ben kopjafát állítottak az 1989 előtt áthantolt elhurcoltak emlékére.

– Mártírok kápolnája lélekharanggal.

Técsői járás

Aknaszlatina – 1989. november 24-én a település temetőjében vaskeresztet, 1991 őszén feliratos emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 174 áldozatának.

Bustyaháza – 1992-ben a település római katolikus imaházának falán emléktáblát állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 13 áldozatának.

Taracköz – 2012-ben a Vigyázók Had- és Kultúrtörténeti Egyesület aktivistái a helyi sírkertben mintegy 30 magyar II. világháborús katonasírt azonosítottak és rendbe tették azokat.

– Ugyanitt feliratos sírkövet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 4 taracközi áldozatának.

Técső – I. világháborús emlékoszlop a református templom bejáratánál.

– 1989. november 20-án a város temetőjében feliratos emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 78 áldozatának.

Ungvári járás

Botfalva – 1992-ben a helyi temetőben feliratos sírkövet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 20 áldozatának.

Csap – 1989. november 26-án a helyi temetőben feliratos emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 35 áldozatának tiszteletére.

Császlóc–1989. novemberében a római katolikus templom kertjében feliratos emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 18 áldozatának.

Eszeny – I. világháborús emlékmű turulmadárral a község főterén, újra avatva 2002-ben.

– 1991. november 9-én a református templom kertjében feliratos emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 93 áldozatának.

– *Balogh Sándor emléktáblája*. 1991. szeptember 15-én a templom belső falán emléktáblát helyeztek el a következő felirattal: *„Balogh Sándor (1891–1948) lelkipásztorunk emlékére, akit 1946-ban ártatlanul elítéltek, és Szibériában meghalt. »Boldogok, akik háborúságot szenvednek az igazságért: mert övék a mennyeknek országa.« Máté 5.10."*

– *Balogh Sándor emlékszoba*. 2013. május 5-én az Eszenyi Református Gyülekezet a ma óvodaként működő egykori parókiáján emlékszobát avatott mártírhalált halt lelkipásztora, néhai Balogh Sándor tiszteletére.

Gálocs – Emlékmű a II. világháború és a sztálini önkény áldozatainak a református templomkertben, avatva 1991. október 31-én.

– A gálocsi politizáló csoport 1956-os emléktáblája a Gálocsi Polgármesteri Hivatal falán. (Avatás: 2006. október 23. MÉKK, UMDSZ).

– *Gecse Endre emléktáblája*. Gecse Endre (Gálocs, 1907 – Ungvár, 1959. január 7.) református lelkész, 1956 mártírja. A helyi református templom belső falán 1992-től emléktábla őrzi Gecse Endre református lelkész emlékét.

– *Gecse Endre–emléksírhely* a gálocsi temetőben.

– 1956-ban a politizáló fiatalok egy csoportjának tetteit és az 1944-ben a községben hősi halált halt magyar katonák emlékét kopjafa vigyázza a temetőben (2008. szeptember 2.).

Kisdobrony – A templomkertben I. világháborús emlékmű látható.

– 1989. november 26-án a helyi temetőben feliratos emléktáblát állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 44 áldozatának.

Kisgejőc – 1989. november 1-jén a helyi temetőben kopjafát állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak.

- Emlékmű a II. világháború és a sztálinizmus 18 áldozatának. Állítva 1990. november 1-jén.

Kisszelmenc – 1992 tavaszán a helyi temetőben emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak.

Korláthelmec – 1990. április 5-én a település temetőjében feliratos emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 16 áldozatának. Az emlékmű költségeire az ukránok és ruszinok is adakoztak.

Minaj – 1992-ben a település temetőjében feliratos sírkövet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak.

Nagydobrony – Hidi Endre képzőművésztervezésében 1991 júniusában a református templom kertjében monumentális feliratos emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 76 áldozatának.

- Ugyanitt látható egy magyar katona egészalakos szobra, amely az I. világháború hőseinek állít emléket. 1948-ban eltávolították, 1990-ben visszaállították a helyére.

Nagygejőc – 1989 októberében a település temetőjében kopjafát állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak.

- Feliratos emlékmű a II. világháború és a sztálinizmus 14 áldozatának.

Palágykomoróc – 1992-ben a templom kertjében feliratos emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 21 áldozatainak.

- I. világháborús emlékoszlop a helyi temetőben.

- *Nagy József emléktáblája*. A lelkipásztor 47 évig szolgálta gyülekezetét, helyt állt az ateista korszakban is. A fából készült emléktáblát a helyi református templom partikusában helyezték el. Alkotója: Kovács Gabriella képzőművész. Avatás: 2013.

Palló – 1989 novemberében emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak.

- 1992-ben emeltek feliratos emlékművet a II. világháború és a sztálinizmus 16 magyar áldozatának.

Rát – 1989. november 26-án a templom kertjében emlékművet állítottak, 1990. október 26-án pedig a templom falán feliratos emléktáblát helyeztek el a sztálinizmus és a II. világháború 11 áldozatának.

Sislóc – 1991-ben a település temetőjében sírkövet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak.

Szalóka – 1989. november 26-án a temetőben feliratos sírkövet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 58 áldozatának.

Szürte – 1990 márciusában a helyi református templom kertjében feliratos emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 27 áldozatának.

Téglás – 1989-ben a település temetőjében feliratos emlékjelet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 5 áldozatának.

Tiszaágtelek – I. világháborús emlékoszlop a templomkertben.

– A hozzátartozók 1957-ben – az elsők között Kárpátalján – a település temetőjében sírkövet, majd feliratos emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 38 áldozatának, amelynek felirata: *„Elhunyt kedveseink emlékére, kik a tiszaágteleki egyházunknak hűséges tagjai voltak."*

Tiszaásvány – 1992-ben a helyi temetőben feliratos sírkövet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 32 áldozatának.

Tiszasalamon – 1989. november 26-án a település temetőjében kopjafát, majd a templomkertben feliratos emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 21 áldozatának.

Ungvár – Az I. világháborús magyar-osztrák-német katonai temető a Bercsényi út mentén a Sahta térségében, jelenleg romos állapotban van.

– *II. világháborús honvédsírok*. 1989 novemberében a Kálvária temetőben feliratos sírkövet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború 69 áldozatának. 2012. november 18-án újra felavattak a sztálinizmus áldozatainak régi-új emlékművét, amely az ungvári Lézu Volodimír és a kisgejőci Csuka Gábor alkotása. Az emlékmű börtönrácsot és szögesdrótkerítést formál, emlékeztetve az arra járót a kárpátaljai magyarság vészkorszakára. Az emlékmű körüli parkot Baráth Éva, a II. a Drugeth Gimnázium tanára tervezte és alakította ki.

– 2004-ben a Bercsényi úti polgári temetőben felújították a II. világháborúban elesett 114 magyar honvéd sírját. A Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézete és Múzeum Hadisírgondozó Irodája dr. Holló József vezérőrnagy, főigazgató irányításával 117 nevesített katonának egységes fakeresztet állított. A temető felavatására 2004. október 3-án került sor.

– Kopjafa a sztálinizmus áldozatainak emlékére.

– A politikai represszió áldozatainak emlékműve a mostani SZBU előtti parkban (2004. Alkotója Vaszil Olasin szobrász).

– *Avgusztin Volosin/Volosin Ágoston emlékhelyek* (Kelecsin/Kelecsény, 1874-Moszkva, 1945. július 19.) tiszteletére, akit 2002-ben Ukrajna elnöke, Leonyid Kucsma Ukrajna Hőse posztomusz méltósággal tüntette ki.

Ungváron (szobor az ungparti sétányon, dombormű-emléktábla az egykori tanítóképző falán, Volosin-emlékterem a megyei honismereti múzeumban)

– *Romzsa Tódor–emlékhelyek*. Romzsa Tódor (Nagybocskó, 1911- Munkács, 1947) görögkatolikus püspököt a munkácsi kórházban méreginjekcióval tették el láb alól. 1989 után az ungvári papnevelő intézetet Romzsáról nevezték el. II. János Pál pápa 2001. VI. 27-én Lvovban boldoggá avatta. 2001. március 24-én Lakiteleken avatták fel Romzsa Tódor szobrát.

– *Bródy András emlékezete. Bródy András* (Kamjanszke/ Beregkövesd, 1895 – Ungvár, 1946.12.07.) lapszerkesztő, politikus, parlamenti képviselő. A müncheni egyezményt követően megalakuló autonóm kárpátaljai kormány első miniszterelnöke. Bródy András tetemét az ungvári Kapos utcai temetőben helyezték el (feltételezett sírját, emlékkeresztjét többször feldúlták).

– Bródy András családi villájában jelenleg az Ungvári Hungarológiai Központ működik. Tisztelői kezdeményezték az Ungvári Hungarológiai Központ, az egykori Bródy-villa falán egy emléktábla elhelyezését. Róla nevezték el a Bródy András Ruszin-Magyar Művelődési Központot (2002. december 27-én). Beregszászon megalakult a Bródy András Történelmi-Honismereti Társaság.

– A szolyvai park Emlékfalán elhelyezett márványtáblára Bródy András nevét is felvésték. Bródy András-emlékkereszt (Ungvár, Kapos utcai temető, 2001., az ungvári Duhnovics Társasággal közösen)

– Az 1956-os forradalom és szabadságharc hőseinek és áldozatainak emléktáblája az ungvári börtön falán. (Avatás: 2006. október 20. Alkotója: Matl Péter).

– az ukrán–magyar barátság kopjafája márvány emléktáblával (Ungvár, Sport tér, 2001.)

– Az ungvári politizáló csoport 1956-os emléktáblája: az Ungvári Dayka Gábor Középiskola falán. (Avatás: 2006, MÉKK, UMDSZ).

– Ungvár külvárosában, Radváncon található az egyik legnagyobb I. világháborús emlékmű.

Volóci járás

Alsóverecke – I. és II. világháborús hősi hadisírok maradványai.

Pidpolozja (Vezérszállás) – Az I. világháború idején elhunyt magyar-osztrák katonai temető sírfeliratokkal.

Vereckei-hágó – A hágó tengerszint feletti magassága 841 méter. 1980-tól az Lemberg/Lviv felé tartó országút elkerüli a Vereckei-hágót. Az I. világháború idején, 1914-ben az osztrák-magyar csapatok súlyos harcokat vívtak a hágónál az orosz cári csapatokkal.

- A II. világháború idején szintén súlyos harcok voltak a hágó környékén (az Árpád-vonal völgyzáraihoz tartozó erődítmények ma is láthatóak). A hágó környékén még fellelhető az I. és II. világháborús hősi hadisírok maradványai.

– 1996-ban Matl Péter munkácsi szobrász alkotta meg a honfoglalási emlékművet, amelyet folyamatosan romboltak az ukrán ultranacionalisták. 2008-ban Sziklavári Vilmos ungvári főkonzul kezdeményezésére a magyar állam 25 millió Ft ráfordítással újjáépíttette, ugyancsak Matl Péter kivitelezésében. Az emlékmű a Kelet és Nyugat közötti kaput jelképezi. Hét tömbből áll, amelyek a Kárpátokon átvonuló hét honfoglaló törzset szimbolizálják. A *„kapu”* nyílásában a vérszerződésre emlékeztető oltárkő található.

- A honfoglalási emlékmű építésével egyidőben állították fel az ukrán partizánok (szicsgárdisták) emlékművét és a II. világháború áldozatainak emlékművét.

Kárpátokon túli fontosabb magyar emlékhelyek

Sztarij Szabor – 2016. november 17. A lviv megyei Sztarij Szambirban ünnepélyes megemlékezés keretében felavatták a sztálini terror ártatlan áldozatai emlékére az NKVD egykori gyűjtő- és elosztó tábora helyén emelt emlékoszlopot (alkotója: Matl Péter).

2024.november 14. Sztarij Szambori Emlékpark megnyitója a Lembergi Magyar Kulturális Szövetség, LMKSZ, Magyarország Ungvári Főkonzulátusa szervezésében a Lemberg területi, sztarij szambori, kárpátaljai, anyaországi, felvidéki közjogi méltóságok, a történelmi egyházak, a civil szervezeti vezetők, diplomaták társaságában. 1944-1947 közötti az NKVD-GUPVI-hoz tartozó FPPL-22. sz. tábor-csoport temetőjében több mint 3 ezer magyar, német és más nemzetiségű civil internált, és hadifogoly nyugszik, akik a sztálinisták által felállított gyűjtő és elosztótáborban különböző járványos betegségekben, éh- és fagyhalálban, végelgyengülésben pusztultak el.

FELDOLGOZOTT IRODALOM

LEVÉLTÁRI ANYAGOK

Kárpátaljai Területi Állami Levéltár (KTAL). Державний Архів Закарпатської Області, ДАЗО,

KTÁL, fond 2558. – leírás 1. – ügyirat 3742. lap 94.

KTÁL, fond 2558. – leírás 1. – ügyirat 3740. lap 344.

KTÁL, fond 2558. – leírás 1. – ügyirat 3740. lap 7-8.

KTÁL, fond 2558. – leírás 1. – ügyirat 5386. lap 48-49.

KTAL, fond: 2558., Opisz. 1., №1161

KTÁL, fond 2558. – leírás 1. – ügyirat 5369. lap 12.

KTAL. szpr. 1919, ark. 152, 154, 179.

KTAL, fond, P-1723. – op. 2. – Szpravi: 37, 50, 66, 71, 72, 75, 80.

KTAL. fond. P-179. opisz. 10. szprava. 150. old. 8.

KTAL, 15-ös fond, 5-ik lajstrom, 1.sz. ügydarab, 296. lapon

Ukrajna Nemzetbiztonsági Szolgálata Kárpátaljai Igazgatóságának Archívuma

Fond 5.,138 sz. ügyirat.

Fond 7, op. 1, ügyir.szám 5726, p. 44.

Fond 7, ügyiratszám: 5449-Sz, p. 52. Eredeti, Kézírás (Franz J. kérelme. Egyéb – Gépírás).

Fond 6., 75837.sz. ügyirat, lap 39.

Partarhiv Zakarpatszkago Obkomu KPU,

fond. 1. opisz. 1-2, szprava. 120. old. 225, 226.

Szolyvai Emlékpark Archívuma

SZEP-archívum, Steiner ferenc levelei, Ungvár, 2000.szeptember 13.

FELHASZNÁLT FORRÁS- ÉS IRODALOMJEGYZÉK

A kárpátaljai magyar művelődési élet jeles személyiségei. Szépirodalom, közírás, tudományos irodalom, művelődés 1918–2018. Dupka György közreadásában. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2018.

A Szatmári Egyházmegye Jubileumi Sematizmusa. Kiadja a Szatmári Római Katolikus Püspökség. Összeállította: Ilyés Csaba. Szatmárnémeti, 2006.

COMPASS, 1919-1939: *Magyar politikai közigazgatási Compass 1919-1939*. Szerkesztette: Madarász Elemér. 1939.

Dupka György-Fuchs Andrea: A Kárpátaljai Magyar Könyvek, a KMMI-füzetek sorozat bibliográfiája, a digitalizált művek jegyzéke (1992-2024). Intermix Kiadó, Budapest–Ungvár, 2024.
Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/25900/25903/

DGy, 2018: Dupka György: A kárpátaljai magyar művelődési élet jeles személyiségei. Szépirodalom. közírás, tudományos irodalom, művelődés 1918-2018. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2018.

Dupka György: A Szolyvai Emlékpark névlistája. A II. világháború és a sztálinizmus áldozatainak gránitlapokra vésett nevei: internált civilek, elesett, meghalt katonák és munkaszolgálatosok. Ungvár-Budapest, Szolyvai Emlékpark – Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2017.
Elektronikus változat: http://mek.oszk.hu/18100/18115/

Dupka György: Halottaink – 1944–1959. A kárpátaljai szovjet népirtás eddig ismert áldozatainak névsora. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2014.
Elektronikus változat: http://mek.oszk.hu/13900/13956/13956.pdf

Dupka György: *Kárpátaljai magyar GULAG-lexikon*. Lefejezett értelmiség 1942–1957. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 1999.
Elektronikus változat: https://www.mek.oszk.hu/23600/23648/

Keresztyén Balázs: Kárpátaljai Művelődéstörténeti kislexikon. Hatodik Síp Alapítvány, Mandátum kiadó, Budapest-Beregszász, 2001.

Korszun-Kosztyó-Toma, 2022: OK-KGy-TK, 2022: Korszun, 2022: A Kárpátaljai magyarok és németek internálása és deportálása 1944 és 1945 között. Szerkesztette:

Olekszij Korszun- Kosztyó Gyula-Toma Katalin. Budapest Főváros Levéltára, Nemzeti Emlékezet Bizottsága, Kárpáti Kiadó, Budapest-Ungvár, 2022.

Magyar helységnév-azonosító szótár. Szerkesztette: Lelkes György. Talma Könyvkiadó, Baja, 1998.

RJ, 2000: Rózsás János: Gulág lexikon. Püski, Budapest, 2000.

KÖNYVEK

A Beregszászi Magyar Gimnázium története 1864-1989. Témafelelős: dr. Lator László. Szerkesztette: Benda István, dr. Orosz László. Magyarságkutató Intézet, Budapest, 1990.

A kivégzett, lágerekben elhunyt kárpátaljai magyar képviselők (1945–1949). Bródy András és társainak emlékkönyve. Szerkesztette: dr. Dupka György, dr. Zubánics László. Ungvár-Budapest: Szolyvai Emlékparkbizottság-Intermix Kiadó, 2017.

A magyar-ukrán közös múlt és jelen: összekötő és elválasztó „fehér foltok”. Nemzetközi tudományos konferencia anyaga könyvalakban is megjelent (2010. február 26.) A kiadványt összeállította, szerkesztette: Zubánics László. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2011.
Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/12400/12472/12472.pdf ; http://mek.oszk.hu/12400/12472/

A szatmári egyházmegye papjai 1904-től.
Elektronikus változat: https://ertekkereso.hu › A_Papok_nevsora_1904

Bakura Sándor, Dupka György, Kovács Elemér, Kovács Erzsébet, Molnár D. Erzsébet, Tóth Zsuzsanna: „Otthon a könny is édes”. 1944-1945. Kényszermunkára hurcolt kárpátaljai magyarok és németek nyomában a Donyec-medencében. Tanulmányok, hatásvizsgálatok, interjúk, riportok hivatalos iratok, vallomások tükrében. 2009.
Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/11000/11023/11023.pdf

Bendász István-Bendász Dániel: 1994. Bendász István-Bendász Dániel: *Helytállás és tanúságtétel. A Munkácsi Görög Katolikus Egyházmegye hitvalló és meghurcolt papjai*. Galéria-Ecriture, Ungvár-Budapest, 1994.

Botlik József: *Gát.* Száz magyar falu könyvesháza Kht., Budapest, é.n.; *A hűség csapdájában*. Kovács Vilmos költő, író (1927–1977) emlékének. Pályakép és korrajz. Ungvár-Budapest: Intermix Kiadó, 2003.

Botlik József-Dupka György: *Ez hát a hon…* Tények, adatok, dokumentumok a kárpátaljai magyarság életéről 1918-1991. Mandátum-Universum, Budapest-Szeged,1991.

Botlik József: *Hármas kereszt alatt.* Hatodik Síp Alapítvány – Új Mandátum, Budapest, 1997.

Botlik, 2020: Botlik József: Nemzetüket szolgálták, Budapest, 2020.

Botlik József: *Görögkatolikus vértanúk a Kárpát-medencében 1914-1976.* Budapest, 2010.

Dupka György: „Jön még egy új világ…" A magyar '56 kárpátaljai kézikönyve. Intermix Kiadó, Budapest–Ungvár, 2020. Elektronikus változat: Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/21800/21825/21825.pdf

Dupka György: „Sötét napok jöttek…" Koncepciós perek magyar elítéltjeinek emlékkönyve 1944–1955. Intermix Kiadó, Budapest–Ungvár, 1993.
Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/23600/23610/23610.pdf

Dupka György: *Egyházüldözés Kárpátalján 1944–1991"* Idővándor tematikus kiállítása. Szolyvai Emlékparkbizottság – Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2017. Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/18100/18119/18119.pdf

Dupka György, 1921: Dupka György: Magyar GULAG-GUPVI-rabok Eurázsiában, Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, Felfedett nyomok Oroszország (Baskíria, Tatárföld, Csecsenföld), Kaukázus (Azerbajdzsán, Georgia, Örményország), Ázsia (Kazahsztán, Üzbegisztán) régióiban. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2021.
Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/22700/22721/

Dupka György: *A kárpátaljai magyarság, németség elhallgatott tragédiája, 1944-1946*. György Dupka. *A Hidden Tragedy: The Fate of Hungarians and Germans in Subcarpathia, 1944-46.* (Angol–magyar monográfia.) Fordította: dr. Ortutay Péter. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2020.
Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/21800/21806/21806.pdf

Dupka György: A szovjet hatóság megtorló tevékenysége Kárpátalján (1944–1991). A kárpátaljai magyarságot ért atrocitások, sérelmek vázlatos története levéltári források, egyéb dokumentumok alapján. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2014.
http://mek.oszk.hu/13300/13350

Dupka György: *„Hova tűnt a sok virág…" Időutazás az Urálba magyar és német rabok nyomában*. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2013.
Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/11300/11392/11392.pdf

Dupka György: '56 és Kárpátalja. Hatásvizsgálat hivatalos iratok, vallomások tükrében. Intermix Kiadó, Ungvár- Budapest, 2006.
Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/23600/23658/23658.pdf

Dupka György–Zubánics László (szerk.): *A kivégzett, lágerekben elhunyt kárpátaljai magyar képviselők, 1945–1949. Bródy András és társainak emlékkönyve*, Ungvár, Intermix Kiadó, 2017. Tárolt változata:
Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/17900/17938/17938.pdf

Dupka György: Fogyó, gyarapodó nemzetiségek, érdekképviseletek Kárpátalján. Hatásvizsgálatok... Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2011.
Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/12300/12394/12394.pdf

Dupka György–Horváth Sándor: '56 Kárpátalján. Dokumentumgyűjtemény. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest 1993.

Dupka, szerk., 1993: Egyetlen bűnünk magyarságunk volt (Emlékkönyv a sztálinizmus kárpátaljai áldozatairól 1944–1946). Közreadta: Dupka György. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest 1993.

Dupka, Zékány, 2022: Szülőföldünk: Tiszabökény és környéke. Honismereti olvasókönyv és munkafüzet. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest 2022.

Dupka Nándor: *Pásztor Ferenc vértanú. „Hitét nem tagadta meg, inkább a halált választotta"*. A Kárpátaljai Római Katolikus Egyház hitvallói (1945-1991) Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2025.
Elektronikus változat: https://kmmi.org.ua/uploads/attachments/books/books-pdf/2025/DN_Pasztor_001-281_j_compressed.pdf

Fodor, 2017.; FG, 2017: Fodor Gusztáv: *Akik a nagy nyomorúságból jöttek…* A sztálini diktatúra koncepciós perei kárpátaljai református lelkészek ellen a KGB ungvári levéltárának dokumentumai alapján. Peranyagok, életrajzi adatok, fényképek. Kárpátaljai Református Egyház – Református Közéleti és Kulturális Központ Alapítvány, 2017.
Elektronikus változat: https://rkk.reformatus.hu/data/attachments/2018/05/30/193922/Fodor_Gusztav_Akik_a_nagy_nyomorusagbol.pdf

Gereben Ágnes: Megtorlások a Szovjetunióban. Helikon, 2013.

Gortvay, szerk., 2003. Jó pásztor volt. Emlékkönyv Gecse Endre kárpátaljai mártír tiszteletes emlékére. Felelős szerkesztő: Gortvay Erzsébet. Intermix Kiadó, 2003.
Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/23600/23652/23652.pdf

Hájas István (szerk.): *Mártírsors. Balogh Sándor eszenyi lelkipásztor emlékére (1891–1948).* Kálvin Nyomda, Beregszász, 2013.

HeténYi Varga Károly: *Papi sorsok a horogkereszt és a vörös csillag árnyékában. I.* Új Ember Márton Áron Kiadó, Budapest, 2004.

Kárpátalja 1919-2009 kultúra, politika, történelem. Főszerkesztő: Fedinec Csilla, Vehes Mikola. Argumentum, MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézete. Budapest, 2010.

Kovács Zoltán: *Bilincsben és békességben Istennel. Szibériai rabságom története.* Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya, Budapest. 1990.

Marosi István: Katakombaszolgálat Kárpátalján. A Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye a kommunista üldözés időszakában (1944-1989). Ortutay Elemér Görögkatolikus Központ – Nemzeti Emlékezet Bizottsága, Beregszász-Budapest, 2024.

Menczer, 2016: Menczer Gusztáv: *A Gulág rabtelepei.* A bolsevizmus népirtásának színtere. Budapest, Századvég Kiadó, 2016.

Pawel Wyszkowski OMI, Hidász Ferenc OFM: *Katolikusüldözés Ukrajnában és Kárpátalján1917-1944-1991. harmincéves a kárpátaljai Ferences Misszió 1989-2019.* Magyarok Nagyasszonya Ferences Rendtartomány, BP., 2019.

Puskás László: *Ilyeneké Isten országa. Isten szolgája Orosz Péter (1917–1953) titokban felszentelt püspök élete és vértanúsága*; Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskola, Nyíregyháza, 2010.

Riskó Mariann: *Chira Sándor munkácsi püspök élete és vértanúsága*. Monográfia, Románika Kiadó, 2017.

Romzsa Tódor püspök hitvallása és vértanúhalála. Készült Puskás László atya boldoggá avatási életrajzi anyagai nyomán. Kárpátaljai Magyar Könyvek, 104. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2000.
Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/23600/23651/23651.pdf

Szesztay Ádám. Nemzetiségi kérdés a Kárpát-medencében 1956-1962. 2003.

Varga Éva Mária: Magyarok szovjet hadifogságban (1941-1956). Az oroszországi levéltári források tükrében. Russica Pannonicana, Budapest, 2009.

KÖNYVFEJEZETEK, KONFERENCIA-ELŐADÁSOK, TANULMÁNYOK, CIKKEK

Badó Zsolt: *Narancsik Imre nagymuzsalyi lelkipásztor.* Kárpátalja, 2009.05.08.

Badó Zsolt: *Megalakult a Narancsik Imre kutatói műhely.* Kárpátalja, 2015.12.02.

Badó Zsolt: *Ártatlanul ítélték el. Emlékszoba a mártír lelkésznek.* Kárpátalja, 2013.05.10.

Badó Zsolt: Egy református lelkészcsalád kálváriája a szovjethatalom idején. Meghurcolt lelkipásztoraink: Vass József. Kárpátalja, 2009.04.17.

Balázs Ádám: *A bíborossal Kárpátalján.* Magyar Hírek, 1989.júl. 7.41-34.

Ficher Zsolt: *Galambos József kárpátaljai vikárius.* Meghurcolt lelkipásztoraink. Kárpátalja, 2009. január 2., 09:00 , 416. szám.

Ficher Zsolt: *Heveli Antal: egy gyémántmisés plébános.* Kárpátalja, 2009. 01.23.

Csáti József: *A kárpátaljai római katolikus egyház.* Hatodik Síp (Ungvár), 1990. március.20-24.

Dupka György: '56 Kárpátalján: pártfeladatot vakon teljesítő és elhajló írástudók. Együtt, 2016/5.94-95.

Kovács Vilmos, Benedek András: Magyar irodalom Kárpát-Ukrajnában. Tiszatáj, 1970.10.sz. 961-966.; 12.sz. 1144-1150.

Kőszeghy Elemér: „Vigyázz a gyereknevelésre!" Kárpátalján is volt '56. In: *Kárpáti Igaz Szó*, 1992.III.12.

Lusztig Károly: *A gyertyák csonkig égnek. Kárpátaljai zsidók tragédiája*. In: *Kárpátalja* (Miskolc-Ungvár) 1992.júl. 12. sz. 10.

Majnek Antal: A kárpátaljai római katolikus egyház története. In: *Útközben.* Tanulmányok a kárpátaljai magyarságról. Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség, Ungvár, 1998.

Molnár D. Erzsébet: Kárpátaljai magyarok donbászi szolgálaton. – Történelem és Muzeológia – Internetes Folyóirat Miskolcon 1. 2014/2.
Elektronikusváltozat:http://tortenetitar.hermuz.hu/wp-content/uploads/2020/04/MOLNAR-D.pdf

Pasztellák István: Emlékképek 1956-ból (jegyzet). In: Együtt, 2006. 8.évf. 3.sz. –42.o. https://epa.oszk.hu/00500/00595/00019/pdf/

Túri László: *„Huszti Béla – lelkész, jegyző, kántor, tanító."* In: Küldetés, 24. évf., 8. szám, 9.

Vida István–Zseliczky Béla: Az 1945. június 29-ei szovjet–csehszlovák szerződés Kárpátaljáról. Külügyi Szemle, 2004.01.234-260.
Elektronikus változat: https://kki.hu/assets/upload/Kulugyi_Szemle_2004_01_Az_1945_jenius_29-i_szov.pdf

Zselicki József: *Fiatalok irodalmi stúdiója*. In: Kárpáti Kalendárium 1969. Kárpáti Könyvkiadó, Uzshorod, 1968, 75.

SZEMTANÚK VISSZAEMLÉKEZÉSEI, INTERJÚK A KORTANÚKKAL, VALLOMÁSOK

A *haláltáborból. Badzey Pál szolyvai lágernaplója*. Összeállította Badzey Imre – Intermix Kiadó, Budapest-Ungvár, 1996.
Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/23400/23485/23485.pdf

Bagu Balázs: Életutak. Beszélgetések meghurcolt magyarokkal, az áldozatok hozzátartozóival. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2004.

Bendász István: *Öt év a szögesdrót mögött*. Aggiornamento Kiadó, Budapest, 1991.66.

Böröcz Sándor: *Kiáltás a mélyből*. Budapest, Ordass Lajos Baráti Kör. 1993.

Dupka szerk.: *Vádolnak a kárpátaljai túlélők és a meggyalázott holtak*. dr. Dupka György közreadásában. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2018. Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/15900/15900/15900.pdf

Dupka szerk.: Egy eltűnt férfigeneráció nyomában a GUPVI-GULAG kárpátaljai túlélőinek vallomásaiból. Összeállította: Dupka György. Kárpátaljai Ma-

gyar Könyvek 270. Szolyvai Emlékparkbizottság-Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2017. https://mek.oszk.hu/17900/17927/17927.pdf

Dupka szerk.: Élő történelem. (Válogatás a meghurcolt magyarok visszaemlékezéseiből 1944-1992). Dupka György közreadásában. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest 1993. Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/23600/23616/23616.pdf

Forgon Pál: *„Ott voltam, ahol a legszebb virágok nyílnak."* Kálvin János Kiadó, 1993.

Gulácsy Lajos: *Mélységből a magasba. Bizonyságtételek az elmúlt időkről.* Ungvár, Patent Kiadó, 2000. Második bővített kiadás: Kárpátaljai Református Egyház Sajtóosztálya, Munkács, 2005.

Horkay Barna: A Keleti Baráti Kör. Képek a kárpátaljai ébredésből. Kom Over En Help Alapítvány, 1998.

Horváth Ágoston: *A lágerekben is szentmisét tartottunk*. – Dupka György. Koncepciós perek magyar elítéltjeinek emlékkönyve, 1944–1955. Intermix Kiadó, Budapest-Ungvár. 1993. 43-45.

Horváth Simon: *Sötét ég alatt*. Lágerversek, verses levelek. Horváth László: *Élet a halál árnyékában*. Ungvár-Budapest, 2004.
Elektronikus változat: https://www.mek.oszk.hu/23400/23464/23464.pdf

Kárpátaljai magyar nők a Gulágon. (történetek, visszaemlékezések, emlékiratok). Összeállította: Dupka György. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2017.

Kovács Zoltán: *Bilincsben és békességben Istennel. Szibériai rabságom története.* Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya, Budapest. 1990.

Kurmai–Ráti Szilvia: *A „malenykij robot" a túlélők visszaemlékezéseinek tükrében.* Mélyinterjúk id. Pocsai Vince és Nagy András túlélőkkel. KMMI–füzetek XIV. 2011. Elektronikus változat: http://mek.oszk.hu/12500/12546/12546.pdf

Mandrik Erzsébet: *A pokol bugyraiban* (Egy viski parasztlány a sztálini lágerekben). Napló. Kárpátaljai Magyar Könyvek, 79. Ungvár-Budapest, 1996., 104 oldal.
Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/23400/23486/23486.pdf)

Mandrik Erzsébet. A pokol tornácán. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2007. Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/23400/23490/

Máthé Éva-Kilyén Károly: Fennmaradni! Beszélgetések életről, halálról, örömről, szenvedésről. Mentor, Marosvásárhely, 1997.

Mészáros Sándorné: *Elrabolt éveim a Gulágon*. Emlékirat. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2000.
Elektronikus változat: https://www.mek.oszk.hu/23400/23487/

Mészáros Sándorné: *Elrabolt éveim a Gulágon*. Kárpátaljai magyar nők a Gulágon. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2017.

Nagy András: *„Dobszóra elsöpört a fúvós zivatar" a sztálini munkatáborok-ba*. Emlékfoszlányok. KMMI–füzetek IX., 2010.
Elektronikus változat: http://mek.oszk.hu/12400/12414/12414.pdf

Nagy Jenő: Megaláztatásban. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 1992.

Ortutay Elemér: *„...holnap is felkel a nap". Emlékeim*; Intermix, Ungvár–Bp., 1993.
Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/23400/23483/23483.pdf).

A MEGTORLÁS, A GULAG A SZÉPIRODALOMBAN

id. Balog Sándor: Lágerből lágerbe. Versek, fohászok, rigmusok. – Galéria Kiadó, Ungvár-Budapest, 1993.

Dupka, szerk.: *Uram... segíts haza minket...! Versek, imák, levelek, napló-részletek a sztálini lágerekből (1944-1959) a „malenkij robot 70. évfordulójára*. Dupka György közreadásában (újrakiadás). Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2014.

Dupka, szerk.: *Istenhez fohászkodva*... 1944 Szolyva. Verses levelek, imák a sztálini lágerekből, szemelvények a hozzátartozók visszaemlékezéseiből. Összeállította és az utószót írta: Dupka György. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest 1993.
Elektronikus változat: https://mek.oszk.hu/23600/23644/23644.pdf

Forgon Pál: *Ábeltől Antipásig*. Verses *Bibliaértelmezések. Koporsók, temetések, sírok a Biblia világában*. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest,1994.

Füzesi Magda: *Táj gesztenyékkel*. Versek. Budapest–Beregszász, Hatodik Síp – Mandátum, 1998.

Kocsis Csaba: Elrabolt ötven évem. XX. századi emlékek szintézise. Bucsella József és 56-os sorstársai emlékére). Illusztrációk: Matl Péter Kárpátaljai Magyar Könyvek 258. – Ungvár-Budapest: Intermix Kiadó, 2017.
Elektronikus változat: http://mek.oszk.hu/17800/17891/

Kovács Vilmos: *Holnap is élünk*. Ungvár, Kárpáti Kiadó, 1965.

Küzdőtér, a JATE Galiba Kör Társadalomtudományi kiadványa 1988. 2. sz. 45., 106.

Kortárs 1989. 7. sz. 117.

Nagy Zoltán Mihály: *A sátán fattya*. Budapest–Ungvár, Új Mandátum Kiadó, 1991. Második kiadás: Magyar Napló Kiadó, Budapest, 2000.,
Elektronikus változat (hangoskönyv): http://forum.swz.hu/index.php?/topic/457810-nagy-zoltán-mihá1ly-a-sátán-fattya-hangoskönyv2005/

Szolzsenyicin, A.: GULAG-szigetcsoport. Új Idő, Budapest, 1989.

Szolzsenyicin, A.: *Ivan Gyenyiszovics egy napja*. *Regény*; bev. Alekszandr Tvardovszkij, ford. Wessely László; Európa, Bp., 1963. *(Modern könyvtár)*

Vári Fábián László: *Korahalott nagybátyámért*. In: Kivont kardok között, Budapest, 1992.

SZLÁV NYELVŰ IRODALOM

Вароди Н. „Революція 1956 року у спогадах сучасників."Молодь, Освіта, Наука, Культура, і Національна самовідомість, Європейський університет, –Київ, 2003 –3. с.

Вароди Н. „Відлуння угорської революції та визвольної війни 1956 року на Закарпаттіу тодішніх історичних матеріалах." Молодь, Освіта, Наука, Культура, і Національна самовідомість, Європейський університет, –Київ, 2002, –3. с.

Isztorija miszt i szil URSZR. Zakarpatszka oblaszty. Kijiv, 1969.

Карпатська Україна. Документи і матеріали, том. 1. ВАТ, «Видавництво Закарпаття», Ужгород, 2009.

Korszun: Взаємодія обласного партійно-радянського керівництва з репресивними органами в період соціалістичної розбудови Закарпаття та

його комунізації. 1946-1953 рр. Збірник архівних документів і матеріалів. Всеукраїнське державне видавництво «Карпати». Ужгород, 2018.

Korszun: Посилення політичних репресій проти мешканців Закарпаття на завершальному етапі його радянізації. 1947-1953 рр. Збірник архівних документів і матеріалів. Всеукраїнське державне видавництво «Карпати». Ужгород, 2016.

Korszun: Колективізація в Закарпатті: політичні та адміністративні заходи примусового впливу на селян. 1944-1955. Збірник архівних документів і матеріалів. Всеукраїнське державне видавництво «Карпати». Ужгород, 2014.

Korszun: *"Закарпатські угорці і німці: інтернування та депортаційні процеси. 1944-1945 рр."* Архівні документи і матеріали. Упорядник: О. М. Корсун. Редакційна колегія: З.М. Кізман, Ю.Ю. Дупко, А.М. Фукс. Видавництво Закарпаття, Ужгород, 2012.

Мотревич В.П. Осуждённые интернированные гражданские лица и военнопленные второй мировой войны в Свердловской области в 1949–1956 гг. //Документ. Архив. История. Современность. Сб. науч. тр. Вып. 2. Екатеринбург, 2002. С. 212.

Нариси історії Закарпаття. Т. І-Ш. Ред. кол.: Гранчак, І., Балагурі, Е., Грицак, І., Ілько, В., Поп, І. Закарпаття, – Ужгород, 1995.

Енциклопедія історії та культури карпатських русинів. Уклад.: Маґочій, Павло Роберт, Поп, Іван. –Ужгород: Вид-во В. Падяка, 2010.

Перевали «Карпат» / Perevali Karpat, Вид-во Карпати/ Kárpáti kiad, Ужгород/ Ungvár, 2020.

Поп, Иван. Энциклопедия Подкарпатской Руси. Карпато-русский Этнологический Исследовательский Центр США, ред. рус. текста Шабак, М. –Ужгород: Изд-во В. Падяка, 2001.

Поп, Иван: Подкарпатская Русь. Деятел культуры, науки, истории. Ужгород, 2016.

RIZO, І. Реабілітовані історією, Закарпатська область. Різак І. М., Довганич О.Д., Хланта О.В. –Ужгород: ВАТ Видавництво „Закарпаття", 2003.

Szudoplatov: Павел Судоплатов: Спеоперациию Любянка и Кремль. 1930-1950 годы. Москва, «Олма-Пресс», 1998.
https://imwerden.de/pdf/sudoplatov_spetsoperatsii_lubyanka_i_kreml_1930-1950_1998__ocr.pdf

Тернистий шлях до України. Збірник архівних документів і матеріалів. Закарпаття в європейській політиці 1918-19, 1938-1939, 1944-1946 рр. XX століття. ВАТ «Видавництво Закарпаття», Ужгород, 2007.

Возз'єднання. Збірник архівних документів (травень 1944-січень 1946 рр.) про возз'єднання Закарпатської України з Радянською Україною. «Видавництво Закарпаття», Ужгород, 1999.

Visznik Narodnoji Radi Zakarpatszkoji Ukrajini. 1944. december 30-i szám.

INTERNET FELDOLGOZÁS

Béres Attila: *A Kárpátaljai Római Katolikus Egyház története a rendszerváltástól napjainkig.* – Kárpátaljai Szemle
Elektronikus változat: http://karpatszemle.uz.ua/tarstud/ta060101.htm

http://lexikon.katolikus.hu

https://www.karpatinfo.net.ua/latnivalo/300529-benei-romai-katolikus-templom

https://www.ortutaykozpont.info/fedeles-cirill/;

http://regi.mindszenty.katolikus.hu/vh57/57_1.html

Csanádi György: *Régi beregszásziak*.
Elektronikus változat https://mek.oszk.hu/02100/02131/html/01.htm

Fodorné Orosz Erzsébet: Isten embere. A titokban püspökké szentelt Orosz Péter atya emlékére.http://hromada.hu/2013/nom_122/vallas/szentember.html

Marosi Anita: *Kárpátalja anno: Szútor Jenő református lelkész*.https://karpatalja.ma/sorozatok/karpatalja-anno/karpatalja-anno-szutor-jeno-reformatus-lelkesz/

Melega Gabriella Anna OP: *Új források az üldözött kárpátaljai római katolikus papokról*.

Elektronikus változat: http://regi.mindszenty.katolikus.hu/vh57/57_1.html

Molnár Ambrus: *Egy református „énekdiktáló" Nagydobronyban*.
Elektronikus változat:
http://acta.bibl.u-szeged.hu/70257/1/szegedi_vallasi_001_117-124.pdf

Orbán Melinda: A szernyei Gyöngykláris tevékenységéről, – avagy anekdota Balog Sándor életéről. II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola. Előadás. https://rozvanyi.wixsite.com/rozvanyi/post/gy%C3%B6ngykal%C3%A1ris beres z%C3%A1szisz%C3%A9ljegyzetek-6

Schwarz Miklós visszaemlékezése. In: Centropa. Megőrzött emlékek interaktív könyvtára. http://www.centropa.org/hu/biography/schwaz-miklos

Szamborovszkyné Nagy Ibolya: Petneházy Gyula. https://refwiki.kre.hu/index.php?title=Petnehazy_Gyula_(1901-1971)

Váradi Natália: Az 1956-os forradalom és szabadságharc kárpátaljai vonatkozásai. Témavezető: Dr. Szőke Domokos, az MTA doktora. Debreceni Egyetem BTK, 2008.
Elektronikus változat: https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/33423/varadi_natalia_phd_dolgozat.pdf ?sequence=9&isAllowed=y

György Dupka:

TRANSCARPATHIAN POLITICAL PRISONERS, GULAG PRISONERS, PANTHEON OF MARTYRS, 1944–1970

(Historical overview, database documentation)

"My God, take the cross from our shoulders!"

(Historical overview, database, documentation)

– Monograph –

As a dedicated GULAG-GUPVI researcher, I would like to say that behind the book written about the tragic and sad fate of the Transcarpathian prisoners there was a conscious, many decades' long work of collecting data and facts. It was my wish and intention with it to let the general public know the names of patriots and martyrs who served their beloved homeland, Transcarpathia, and who were then unjustly deported. They, therefore, never emerged from the darkness of oblivion into the limelight of publicity, because if they had done so, the people of our own and future days could be uplifted and strengthened in spirit, to follow the example of their perseverance in brutal circumstances.

The opening chapter of the Historical Overview deals, *inter alia*, with the history of the communist dictatorship in Transcarpathia. After the Soviet army had occupied Transcarpathia at the end of October 1944, and on November 26, 1944, had annexed the region to the Soviet Union, incorporating it into Ukraine, Soviet-style public administration was imposed on the area. The discriminatory policy expressed and practiced against Hungarians, Swabian Germans, pro-Hungarian Ruthenians and patriots of other nationalities was in some measure embedded in the everyday work of the bureaucrats working in state institutions and offices. The representatives of the above-mentioned nationalities could by no means take part in political life, and the distrust towards the Hungarians in particular was manifest at diverse levels of power.

From December 1944, the repressive machinery of the communist dictatorship came into full operation in Transcarpathia: the military counterintelligence (SMERSH) organs, the local and territorial organs of the State Security Office (NKVD), the military judicial organs, the prosecutor's offices, the courts and the special judicial organs came to life, and this system operated separately in the post-war years until 1970.

They were constantly looking for the suppsedly fierce enemies of the Soviet state, spies, conspirators, terrorists, and traitors, especially among the Hungarians, Germans, Ruthenians/Ukrainians, Slovaks, Jews, and other nationalities of Transcarpathia.

They initiated a process of conceptual trials to isolate representatives of Hungarians and other ethnic groups who stood up for their rights, their native language, culture, and their religion in prisons and GULAG camps.

The most important judicial bodies judging Hungarian, German and pro-Hungarian patriots in Transcarpathia

№	Adjudicative bodies	Judgment period	Persons sentenced to one to 25 years	Sentenced to death	Pardoned	Executed death sentence
1	4th Ukrainian Front Military Tribunal	1944–1945	46	8	3	5
2	Extraordinary Court (Transcarpathian Ukraine)	1945–1946	260	38	4	32
3	Special Council of the Ministry of State Security of the USSR	1947–1953	94	-	-	-
4	Border Guard Army Transcarpathian Military Court-Martial	1946–1953	250	2	2	-
5	Border Guard Army Lviv District Military Court	1946–1953	19	-	-	-
6	The Tribunal (Court) of the Carpathian Military District	1946–1953	6	2	2	-
7	Kyiv Military District Court	1946–1953	2	-	-	-
8	Transcarpathian Regional Court and district and regional courts	1946–1970	543	5	1	4
9	Lviv Railway Line Track Section Court	1946–1953	7	-	-	-
10	Lviv Regional Court	1946–1953	1	-	-	-
11	Other military and territorial tribunals	1945–1954	49	-	-	-
12	Arrested, case not brought to court	1946–1953	26	-	-	-
Of the 1,415 people who suffered political repression, altogether:			**1277**	**55**	**12**	**41**

Of the 1,415 people who suffered political repressions, 1,277 were put on trial; around 200 people were sent to NKVD camps after being kept in pre-trial detention; some were acquitted, whilst others became victims of arbitrary reprisals.

Hopelessness and fear settled in the hearts of many. Nobody knew when and who was going to be taken away at night from wives and children, and from their beloved family members.

The communist dictators operating in Transcarpathia did not spare ordinary people either. For example, anyone who had or was assumed to have any official, state, or clerical office during the Horthy era was considered guilty. Thus, they dragged away and sentenced, among others, the pastors of 19 Roman Catholic, 126 Greek Catholic, 20 Calvinist, and pastors of other small churches, as well as hundreds of former state officials, institutions, and members of organizations.

They could ruthlessly declare anyone an "enemy of the Soviet people" and arrest and sentence them in a show trial, then drag them off to the GULAG enclaves. "Kulak lists" were made on the orders of superiors: they sent young people born between 1925 and 1930 to the Donets coal basin, and imprisoned the deserters. After Stalin's death, most of the survivors in the Gulags were released. Many died there, having fallen victim because of their profession, faith, or nationality.

They decimated, silenced, and exiled from the ranks of the Transcarpathian Hungarians those Hungarian intellectuals who were day-laborers of the Hungarian nation.

According to my calculations, there are about five hundred names of those who were sentenced to from 3 to 25 years of imprisonment or death in Transcarpathia on charges of anti-Soviet activities.

I managed to collect data on these undeservedly forgotten everyday heroes based on archival materials at various levels.

The manuscript presents clearly the victims forced into Gulag camps and execution sites. In fact, it contains the names of those who were persecuted by being: arrested, transported to prison, executed for fleeing, beaten to death in prison, murdered during interrogation, executed after being sentenced to death, killed in prison or forced labor camps due to illness or other causes, or who took their own lives in the camps. I also included in the list the names of those convicts who, as a result of the sufferings they endured in the camp and the illnesses they contracted there, met a merciless death after their release. Many of them were classified as disabled in the camps already and were consequently released and died of illnesses connected with their disability.

The list of martyrs also includes survivors of the horrors of the camps, who died surrounded by their beloved ones, in their houses, or who are still alive. There are also many among these people whose fate in the camp or after their liberation is unknown; their further life is shrouded in mystery. All of them became victims of the communist dictatorship for their nationality, their family, their faith, their principles, and the ideas they represented.

I do not publish in the list of casualties the names of civilians who were subjected to reprisals based on the principle of collective punishment. These were deported to the GUPVI camps for a three-day work or *malenkiy robot* from November 18, 1944 to the end of January 1945, on the orders of Stalin, based on Decree No. 0036 of the Military Council of the 4th Ukrainian Front dated November 13, 1944. I do not publish the names of those, besides, who were forced to do reparation work in groups as German men and women from December 17, 1944, whose only crime was their nationality. The fate of nearly 40 thousand deported POWs and internees, with a list of casualties, are included in the book titled *Our Golgotha*[524], published in 2012, and then in 2020 as *The Tragedy of the Hungarians and Germans of*

[524] Tárolt változata: https://mek.oszk.hu/10900/10996/

Transcarpathia, 1944-1946[525]. I worked on a collection published in Hungarian and English, which depicts the ordeal of Hungarian and German men and women of Transcarpathia who were taken to "a three-day labor" between 1944 and 1946, in the light of NKVD reports, military archival sources, statements by survivors, relatives, and other data that have not been published in Hungarian. (The names of nearly 13.000 dead of the GUPVI-GULAG were engraved on the Wailing Wall of the Szolyva Memorial Park, on granite tablets placed on stands, and we published the list of victims in a book).

I end the monograph, divided into 14 chapters (57 subchapters) and research topics, with the "Pantheon of Convicted, Deported, and Martyred." I shall complete the data collection in the second half of 2025, by September 30. I have managed to compile the most complete database so far on approximately 1,415 political prisoners on ground of their personal lives, but I am aware that data on new victims may still emerge from the darkness of history in the future.

The Appendix contains the following documents and compilations: Decree No. 22 of the People's Council of Transcarpathian Ukraine on the Establishment of the Extraordinary Court (December 18, 1944); an Overview of the Soviet Criminal Code punishing "political crimes"; and an Index of names of those responsible for the reprisals carried out in Transcarpathia. The most important USSR MVD ITL GULAG camps where Transcarpathians were imprisoned is included, along with Hero memorials in Transcarpathia.

Even today, the new generations have little knowledge of the silenced tragedy of the Hungarians in Transcarpathia, of the beheaded intellectuals (notaries, lawyers, journalists, civil organization leaders, village judges, representatives, officials, doctors, merchants, craftsmen, priests, teachers, students, workers, farmers, patriots, officers, etc.), who were the beacons of the community.

We recommend the monograph primarily to the attention of Transcarpathian high-school students, university and college students, relatives of the deported, and readers interested in the topic.

An electronic version of the book has been uploaded to our website and the internet so that it might be popularized among the young generations. Thus, everybody can learn something about the fate of the generations that suffered so much. Let us remember them, because *"Only those who are forgotten will truly die."*

[525] Tárolt változata: https://mek.oszk.hu/21800/21806/

DR. DUPKA GYÖRGY
– szakmai életrajz –

PhD, történész, lágerkutató, irodalmár, kiadói főszerkesztő, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) igazgatója, a Szolyvai Emlékpark felelős titkára. Az MTA és az MMA köztestületének külső tagja. A Kárpátaljai Magyar Akadémiai Tanács tagja, Gulág- és Gupvikutatók Nemzetközi Társasága (GKNT) ügyvezető elnöke, az Iustitia Gulág- és Gupvi Kutató Intézete (GGKI) tudományos főmunkatársa.

Tiszabökényben, 1952. április 11-én született. Általános iskolában Tiszabökényben, középiskolában Tiszapéterfalván járt. 1979-ben az Ungvári Állami Egyetemen szerzett magyar szakos bölcsész diplomát, majd a *Kárpáti Igaz Szónál* lett újságíró. 1986–1992 között a *Kárpáti Kiadó* magyar osztályának szerkesztője volt. 1992-től az *Intermix Kiadó* vezetője. A KMKSZ (1989–) és az UMDSZ (1991–) egyik alapítója és tisztségviselője. 1990-től a Magyar Írószövetség tagja, 2023-tól választmányi tagja. 1992-től a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közösségének (MÉKK) elnöke, 2004-től az *Együtt* irodalom-művészet-humán tudományok-kultúra c. folyóirat felelős kiadója.

2008-ban az ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Karán kulturális mediátor szakos másoddiplomát kapott. 2014. szeptember 19-én a Pázmány Péter Katolikus Egyetem történelemtudományok doktori iskolájában *A kollektív bűnösség elvének alkalmazása a kárpátaljai magyarokkal és németekkel szemben (A 4. Ukrán Front Katonai Tanácsa határozatainak végrehajtása az NKVD-jelentések tükrében, 1944–1946)* címmel megvédte doktori (PhD) disszertációját a legmagasabb minősítéssel.

Kutatási területei: GULAG-GUPVI lágervilág: a szovjet hatóság és katonai gépezetének (hadtörténelem: NKVD, KGB, hadbíróság stb.) megtorló tevékenysége Kárpátalján, a Kárpát-medencében a moszkvai, kijevi, kárpátaljai levéltári anyagok tükrében.

Kisebbségkutatás: a Trianon utáni kárpátaljai magyarság története a különböző korszakok aspektusában. Több mint 30 kötet, 150 tanulmány szerzője, mintegy 40 kiadvány szerkesztője, összeállítója, számos tudományos konferencia szervezője, előadója.

Fontosabb kitüntetései: Magyar Érdemrend Lovagkeresztje (2017), a Magyar Kultúra Lovagja (2018), Fábry Zoltán-díj, Ratkó-díj, Teleki Pál-érdemérem (2023).

Legutóbb megjelent könyvei:

- *Magyar hadifoglyok a Baltikumban (1944–1953)* (Lágerek, nyughelyek bejárása, helyszínelése). Történelmi monográfia. Intermix Kiadó – Szolyvai Emlékparkbizottság. Ungvár–Budapest, 2025.
- György Dupka: Do not judge me! Jewish genocide, anti-Semitic persecution in Transcarpathia committed in the name of Nazi and Communist conceits (1938–1991). Translated from Hungarian by Dr. (PhD) Peter Ortutay, Intermix Kiadó, Ungvár – Budapest, 2023.
  https://vmek.oszk.hu/25900/25902/25902.pdf
- Magyar GULAG-GUPVI-rabok Eurázsiában. Felfedett nyomok Oroszország (Baskíria, Tatárföld, Csecsenföld), Kaukázus (Azerbajdzsán, Georgia, Örményország,) Ázsia (Kazahsztán, Üzbegisztán) régióiban. Történelmi szociográfia. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2021.
  https://mek.oszk.hu/22700/22721/22721.pdf
- Dupka György. *„Jön még egy új világ...” A magyar ’56 kárpátaljai kézikönyve. (A forradalom visszhangja a „megrengett Szovjetföldön”, 1956-1959).* Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2020.
  https://mek.oszk.hu/21800/21825/21825.pdf
- *A kárpátaljai magyarság, németség elhallgatott tragédiája, 1944–1946. A hidden tragedy: The fate of hungarians and germans in Subcarpathia, 1944-46.* A kollektív bűnösség elvének alkalmazása a kárpátaljai magyarokkal és németekkel szemben, a 4. Ukrán Front Katonai Tanácsa határozatainak végrehajtása az NKVD-jelentések tükrében,1944–1946. Monográfia. (magyarul és angolul). Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2020.
  https://mek.oszk.hu/21800/21806/21806.pdf
- Юрій Дупко ВИКОНАННЯ ПОСТАНОВ ВОЄННОЇ РАДИ 4-го УКРАЇНСЬКОГО ФРОНТУ У СВІТЛІ ДОНЕСЕНЬ НКВС 1944 – 1946 pp. Dupka György Zastosuvannia principu kolektivnoi provini sodo ugorciv ta nimciv Zakarpattya. Монографія. Видавництво Intermix, 2018.
  https://mek.oszk.hu/20900/20959/20959.pdf